Cat. Inc. 259

5

Vocabularium iuris

¶ Incipit vocabularium iuris.

Quoniam iuri operā daturū p̄ri⁹ nosse oportet: vnde nomē iuris descēdat. ff. de iusti. ⁊ iure. l. i. in p̄n. etiā vt ait ph̄s primo ethicorū. q̄ vtutes vocabulorū ignorant de facili potalogiçāt̄ .i. decipiūtur. Nisi enī nomen rei scieris: cognitio rerum perit. scd̄m Isi. Turpe etiā videtur patricio ⁊ nobili viro ⁊ causas oranti ius in quo versatur ignorare. ff. de ori. iur. l. ij. §. mutz auditores. versi. nam cū dixissē. ⁊ de here. cū ex iuncto. 38. di. sedulo. Ex q̄bus oībus habetur q̄ nemo debet ignorare sciam in qua versatur. Qd̄ attendens legislator vulpianus dicit. Bene est p̄usq̄ ad verborū interpretationē p̄ueniamus pauca de ipsius significatiōe tituli referre. ff. si cer. pe. l. i. Iccirco quorūdā terminorū qui ī iure vtroq̄ maxime frequentant̄ necessarium fore duxi descriptiōes ⁊ significatiōes clarius exponere tā in sūmis aço. ⁊ gof. q̄ʒ aliūde collectorū p̄pter iuuenes maxime iuris vtriusq̄ alūnos. Et hoc breui alphabeti ordine: vt eo meli⁹ memorie ɔmendent̄: ⁊ tāto citi⁹ īueniant̄: pstringendo etiā cū allegatōibus in locis suis: vt ī iure modicū pfecti p̄ignota minime pcedētes. his cognitis p̄ncipijs ⁊ terminorum significatōibus accessū faciliorē hēant ad vtriusq̄ iuris notitiā. q2 oīum h̄re memoriā ⁊ ī nullo penitus errare poti⁹ est diuinitatis q̄ʒ humanitatis. C. de ve. iure. enuc. l. ij. §. siquid aūt. versi. q2 oīum: ⁊ not. bern. de rescri. c. cū adeo. ī glo. i. de ɔstr. vti. vel iuri. c. porrecta. in glo. ij. Et si lectori aliq̄ vocabula occurrerint quorum expositio hic nō īueniat̄: de hoc non miretur: q2 nec oīū memoria potuit occurrere. Et p̄mo.

De A

A Quando facit sepationē ⁊ quādo includit ⁊ q̄n excludit. no. Io. an. de p̄ben. c. statutū. li. vi. ⁊ arch. de elec. c. i. e. li. Et a ⁊ ab. in fin. no. archi. xxxi. di. aliter. Et de a i. c. potuit. d̄ do. ⁊ contu. Etiā a ⁊ ab denotāt separationē. C. d̄ nupti. l. a calixsto. ⁊ ibi p Cy. ī gl. iij. l. ordinata. ff. de duob⁹ re. ⁊. l. si ex duobus. vbi tex. cum glo. ff. de act. emp. l. ij. §. fi. Item a vel ab est dictio significatiua p̄mi termini a quo. sicut dictio vsq̄ termini ad quē. Hūc aūt terminū a q̄ significat exclusiue vel inclusiue. de quo bar. ī l. patron⁹. ff. de lega. iij. vñ a vel ab significat exclusiue dicendo ī statuto. a pulsu campane de sero nullus vadat per vicos sub peno tali. Nam hoc statutum ītelligit̄ pulsata cāpana. Ideo si q̄s vadat quādo pulsatur nō īcidit ī penā. iclusiue significat ibi. a pulsu campane de mane q̄sq̄ pōt domū exire. q2 statuēs sic videt̄ ītellexisse ⁊c̄. Et vide pleni⁹ de istis dictōib⁹ p Io. pe. d̄ ferro. ī sua practica ī forma capituli quando testes producuntur ad eternam rei memoriam.

¶ Aban⁹ ē p̄r pau vel pauie sic̄ pau⁹ ē p̄r aui vel auie.

¶ Abauia est m̄r pau vel pauie. sicut pauia ē mater aui vel auie. f3 Isido. ix. li. ethimo. ⁊ pleni⁹. ff. de gra. l. iurisco̅sul. §. quarto gradu. ⁊. §. iij. gradu.

¶ Abauūculus est frater abauie f3 Isidorū.

¶ Abamita est soror abaui. ff. d̄ gra. l. prealł. §. auunculus.

¶ Abmatertera est soror abauie. De his terminis vide insti. de gra. §. tertio gradu.

¶ Abnepos est filius nepotis sicut nepos filius filij vel filie: secundum Isido. li. ix. ethi.

¶ Abneptis est filia nepotis vel neptis sicut neptis filij vel filie filia. secundum Isi. vbi supra.

¶ Abigere est a se expellere vel crimen abigeatus exercere. vt sequitur.

¶ Abactor f̄m Isi. li. x. ethi. est fur iumentorū vel pecudū quez vulgo vocam⁹ abigeū. Nā abige⁹ ē q̄ crimē abigeat⁹ ɔmittit: ⁊ ē p̄p̄e ille q̄ pecora alicui⁹ a pascuis ⁊ armētis subducit abigendi studio. ⁊ hanc artē exercēs vt p aliquod signum qd̄ facit ipa aīalia fugiant se p̄ent̄ ⁊ dispgant̄: ⁊ ea sic recipiat. s. cū pāno rubro: vel alias oues q̄sdā ad nemora fugādo vt ali⁹ accipiat ⁊ depredet̄. Et ē abigeatus crimē capitale. C. de abigeis. l. vnica. ⁊ maxim⁹ orator apud grecos dēmosthenes diām ponit īter furē ⁊ abigeū dicens q̄ ille q̄ vnā solā pecudē surripit fur ē: ⁊ vt fur coercebit̄. sed q̄ totū gregē subtrahit abige⁹ ē ⁊ crimīe abigeat⁹ tenebit̄.

¶ Abintestato idest sine testamento. insti. de here. que ab inte. defe. in rubrica. ⁊ in nigro.

¶ Abduci est a vitate separi. vnde ap̄l's. Nolite abduci doctrinis varijs ⁊ ex̄neis. xi. di. nolite. ⁊ ad hebre. c. iз.

¶ Abolitio est accusatōis institute perēptio vel absolutio q̄ q̄s nomē alic⁹ accusaint cū ei īscriptōe iā fcō ī totū abolet̄ remissa necītate accusādi. ⁊ h3 īpetrari a p̄ncipe vel iudice ab illo. s. q̄ aliq̄ʒ accusatōez īstituerat ⁊ ī eo se īscripserat. talis. n. citra īfamiā desistere nō pōt nisi absolutionē īpetrauerit. Sed q̄n talis īpetrat q̄ desistat ⁊ q̄ illud qd̄ per accusatōez īchoatū erat deleat̄ tūc fit. Et est duplex abolitio. s. gn̄alis ⁊ sp̄alis. de generali habet̄. C. de aboli. ge. l. vlti. et. ff. de aboli. l. abolitio. Et per hāc eximit̄ reus q̄ nō īcidit ī turpilianū si non deferat accusatū. ff. d̄ abo. cri. l. si īteruenïente. Et si īfra. xxx. dies post abolitionem gn̄alē causa p̄posita non potest p̄bari ad eam redire non potest. C. de aboli. ge. l. i.

¶ Abortiu⁹ est puer vel alter fet⁹ an̄ debitū t̄p̄s nat⁹. ⁊ dr̄ iō sic q̄ nō orīat̄ sed aborīat̄ ⁊ excidat̄ f3 Isidorū. li. x. Et mulier que sic abortit̄ dr̄ homicida occasiōalr̄. xxxij. q. ij. qd̄ vero. ⁊ ea. moyses. ⁊. lxxxvij. disi. si exposit⁹. Et paulus noīat se abortiuū. i. thi. i. ⁊. xxij. q. vi. ī p̄n̄ti d̄ cele. mis. ca. cū marthe. ver. sone. alias nō est homicida q̄ abortiuū p̄creat antequā aīaʒ accepit corpi īfusā: vt ē ē ībrio. xxxij. q. ij. ca. qd̄ vō nō formatū: ⁊ d̄ homi. c. si aliq̄s. nec talis ɔtrahit irregularitatē quo ad p̄motionē nisi īterficiat hoīem iaʒ aīatū. vr homi. ca. sicut ex litterarum.

¶ Abortus. regre īfro sub littera. h. c. si aliquis.

¶ Abpatruus est frater abaui vel abauie.

¶ Abre. idest sine causa vt habet̄ in. l. siquis seruo p̄suaserit. C. de fur. ⁊ de iudi. l. consentaneiz.

¶ Abrogare est destruere vel delere in toto. vnde dr̄ lex abrogata q̄n ī toto est sublata vel destructa. Sed derogatur ei q̄n ī p̄te tollitur vel ei detrahit̄. ff. de v̄bo. sig. l. derogare. Et etiā abrogare īterdū ē addere aliquid. Et septez de causis aliquid abrogatur. vt not. dist. iiij. §. hoc ⁊ si legibus. Primo ɔtria ɔsuetudine que noto est p̄ncipi. di. iiij. leges. ⁊. ff. de legi. ⁊ sena. cā. l. de q̄bus. Scd̄o ɔrīa ɔstitutōe. di. xxxi. ante triēniū. Tertio cause cessatōe. di. lxi. c. neofitis. Quarto locorū varietate. di. xxxi. olī. Quīto nimio rigore canonis. xxxiij. di. fraternitotis. Sexto si p̄ccib⁹ occasionē malignādi hēat. xvi. q. i. legi. Septio p̄pter malum inde sequēs dist. lxiij. ve. ꝑ. Sed an abrogata lex possit allegari. vide glo. ver. quicunq̄. capitulo nouit. de iudi. Et q̄liter populus potest abrogare canonem quez condere nō potest: Solutio per expressū consensū pape de p̄ben. c. cū iam dudū. vel dicit̄ cōsuetudo rōnalis ⁊ prescripta etiam

tollit de consuetudi.c.fi.etiam sine scia principis:qr difficile esset eũ omnes consuetudines scire.vt in glo.ver.abrogare.ca.in istis.distin.iiij.

¶ Absentia est qntuplex.ꝛ qñ qs obtẽtu absentiaꝝ i integrũ restituat̃.vide glo.l.fi.ff.de i ite.resti. Itẽ absentiaꝝ alia necia alia ꝓbabilis.alia honesta siue voluntaria. Necessaria vt eã reipublice vel de mãdato ꝑncipis ꝓficiscentl subuenit̃ ꝑ i itegrũ restitutionez.ff.ex q.cau.ma.l.i.ꝛ.l. nec nõ. Absẽtia ꝓbabil vt cã studioꝝ vel mercature.vel volũtaria vt pegrinatiõis:si ꝓcuratorẽ nõ dimisit absens nõ ita facile subuenit̃ ei.vt.l.nec nõ ꝑ ecalle.Sꝫ absẽs ↄtumaciter nõ audit̃.vt.C.quo.ap.non reci.l.i.

¶ Absens ꝓprie dr̃ q ẽ extra ꝓuinciã vt.C.de bon.au.iudi. possi.l.fi.§.vlti.Tamẽ qñqꝫ accipit̃ ꝓ eo q ꝑsens nõ est eo loco vbi petit̃.ff.de ver.sig.l.absentẽ. Uñ absẽs multis capitur modis.Primo ille dicitur absens q aliũ audire ꝛ itelligere non põt.sic capit̃ ibi eũ dr̃.stipulatio nõ potest fieri iter absentes.istitu.de inu.stipu.§.item verboꝝ.Secũdo absẽs dr̃ q nõ ẽ i eadẽ ꝓuĩcia.vt.C.ð lõg.tẽp.p.l.fi.Tertio absens dr̃:vt hic sequitur.testiũ ꝓductio non põt fieri parte absente si velit adesse.Et sic dr̃ absens q non videt ꝑducere vel iurare testes vt.l.siqñ.C.de testi.Quarto absens est q non est in domo ceu respectu cui⁹ nũciãdũ ẽ nouũ opus .ff.de no.oper.nũcia.l.de pupillo.§.si qs.Quito dr̃ ille absens qui facile non potest ↄueniri.vt qr presente ꝑncipali fideiussor nõ põt cõueniri:ꝛ ita absente potest ↄueniri.C. de fideiusso.ꝛ man.auc.ꝑsente.Sic etiã accipit̃ in.l.ꝑsens .ff.de ꝓcura.vbi dr̃.ꝑsens est q i hortis est.i.qui facile põt ↄueniri.Sexto absẽs dr̃ q ad lucrãdas distributiones materiales ꝑñtiaꝝ abest.scilicet qui nõ est in choro horis determinata.ꝛ ita licet sit in ecclesia tamẽ extra chorum in certis horis dicitur absens.

¶ Absolutio differt a reuocatiõe.nam absolutio fit a sẽtentia excõicatiõis.suspensionis.vel iterdicti iuxta formã ecclesie cũ bacculo dicẽdo psalmũ.Miserere.ꝛ ð ꝓsũdis:ꝛ fit cũ solẽnitate.Sed reuocatio est sñia verbalis sine solẽnitate.Etiã absolutio fit si excõicatio tenuit.ꝛ si ñ tenuit fit reuocatio.Item absolutio reddit qd excõicatio abstulit pterqꝫ fruct⁹ quos excõicatus iuste ꝑdidit.qr ꝑ absolutionez tales nõ recuperat.vt in auc.vt cum de ap.cog.§. generalez.vñ.si vero post.col.8.Et absolutio ex falsa causa supernota impetrata non tenet ꝛ ẽ nulla.vt no.in.c.qd sup his.de fi.istr. Sed lꝫ excõicatio lata sit ex falsa cã.tñ benetꝫ.xi.q.iij.c.i.de offi.ordi.ex pte.i glo.Et an pecunia possit peti vel dari ꝑ absolutõe.de simo.c.ad aures ꝛ.c.dilectus.ꝛ.i.q.nullus episcopus.

¶ Absqꝫ est priuatiuum.vt in.l.minus.C.de acqui.pos.ꝛ quãdo ponitur exclusiue ꝛ qñdo inclusiue notat Archi. de procura.qui generaliter.li.vi.

De Ac.

¶ Acceptilatio est liberatio ꝑ mutuã iterrogatõez q̃ vtrisqꝫ cõtingit ab eo nexu absolutio.i.dissolutio.ff.eo.titu.l. plurib⁹.ꝛ.l.i. Unde accepti fero accepti tuli acceptilatũ. est verbũ cõpositũ a quo venit acceptilatio.ꝛ est imaginaria solutio que simulat debitorẽ suũ sibi soluisse:quod nõ soluit idqꝫ facit aĩo remittendi.qr illa verba dicẽdo.quicquid tibi ꝑ stipulatiõem ꝑmisi:vel ex stipulatu debui habes ne acceptũ:ꝛ tu tñ deas habeo.acceptũqꝫ fero.q̃si dicas ꝑ fide hẽo ac si accepissẽ a te ꝑ verã solutõem.Et sic sic ꝑ va solutõe liberat⁹ esset ita hac acceptilatõe liberat̃:vt .C.eo.ti.l.i.i glo.ij.Itẽ acceptilatio inutilis dr̃ rõe acceptatiõis:vt tractat̃.ff.eo.ti.l.an inutilis.in glo.i.

¶ Accessio dr̃ aliqd adiacẽs alteri.vel oẽ id qd est accessorium ꝛ necessariũ ꝑncipali vt capistrũ equo vel vestis seruo.vt.ff.depos.l.i.§.que i depositũ.Si.n.seruũ emeris ꝛ vestẽ i qua traditur acqri:ꝛ si de ea mentio non sit facta Et accessiões ciuiles vt vsure nõ veniũt i ↄtractũ stricti iuris.ẽt post lit.ↄtest.C.de ↄdi.ĩde.l.i.i glo.ꝛ.ff.de vsur.l.mora.i glo.versi.difficilis.ꝛ i ca.venerabiles.de exceptio.

¶ Accessoriũ.idem est qd accessio:ꝛ seqt̃ nãꝫ sui ꝑncipal istì.de re.diui.§.ꝙ si partim.ff.si quis cau.l.fi.§.cũ qui iiij iratum.ꝛ in regula accessoriuꝫ.de reg.iur.li.vi.ꝛ quando accessorium venit officio iudicis mercenario:tunc sublato ꝑncipali tollitur ꝛ accessoriũ.C.depo.l.iij. Sec⁹ qñ accessoriũ venit offõ iudicis nobili.ff.de ↄdi.ide.l.fi.§.iuri⁹ i glo.alias reglariter nõ tenet accessoriũ vbi non tꝫ ꝑncipale cum saltẽ non accedat ꝑncipali.vt in.c.si diligenti.ð fo. cõpe.Fallit tamẽ i casibus.Primo i.c.debitores.de iure iur.vbi accessoriũ.s.iuramẽtũ ð soluẽdis vsuris scitũ tenet ꝑncipali tñ.s.obligatõe debitoris ad vsuras sublato qr ad vsuras soluẽdas nulla ẽ obligatio de iure canonico ꝛ ciuil li.ꝛ tamẽ iuramẽtũ factũ de his soluẽdis est seruandũ. Sed reglare ↄtrariũ itelligit̃ qñ accessoriũ ꝛ ꝑncipale regulatur eadẽ rõne eodẽ tpe nõ mutato respectu persone. Sed illa nõ seruant̃ in ꝑmissione ꝛ iuramẽto.qr ꝑmissio fit pu.sꝫ iuramentũ deo.ꝛ dixit Lodo.de roma se consuluisse.ꝙ accessorium etiã ꝑciosius ꝑncipali sibi tamẽ accedit.ff.de aur.ꝛ at gẽ.leg.l.ꝛ si non sic.§.peruenimus.ꝛ.l. cum aurum.versi.fi.eo.ti.Et facit ad questionem. Si lego mulieri vestes q̃s sibi feci.ꝙ ẽt i legato veniunt ornamenta aurea vel argentea vestium.

¶ Acor ꝛ mucor.sunt vitia vini ꝛ panis quando acescit ꝛ mucescit

¶ Actus est q̃dã seruitus qua is cui ea debet̃ hꝫ ius ꝙ põt per fũdũ i quo sibi hec seruitus debet̃ ducere iumẽtũ vel vehiculũ suũ.s.vt nõ solũ possit ambulare per se sed etiaꝫ iumentũ ꝛ quadrigaꝫ secũ ducere.ff.de ser.rus.ꝑdi.l.i.versi.actus.ꝛ.l.i actu.ꝛ isti.eo.ti.§.act⁹.Aliter capit̃ actus pro operatõe cũ dr̃.Actus activoꝝ sunt in patiẽte ꝑdisposito. scðo de aĩa.ꝛ.i.q.i.pet Isaiam.ff.si quad.pau.fe.dic.l.i.§. cum arietes.ꝛ.ff.ad.l.acq.l.si ex plagis.§.tabernarius.de pe.dist.i.qr diuinitatis.ꝛ.ca.medicina.

¶ Acta dñt publice scripture negocioꝝ que i iudicio agũtur.ordinẽ eoꝝ modũ ꝛ figurã ↄtinẽtes. Uel etiam sunt processus siue gesta curie.ꝛ sunt cõmunia.C.de iudi.l.vl. .ff.de re.iudi.l.actoꝝ verba.ꝛ.l.paulus.que ꝑdita possunt ꝓbari per testes.C.de fi.istru.l.emancipatõe. nec valent nisi testiũ ãminiculo fulciant̃.c.cũ a nobis.de testi.dẽbent ergo scribi per personaꝫ publicaꝫ.aut duos viros idoneos .c.quoniam contra.de ꝓba.vbi acta originalia debent remanere apð scriptores.ꝛ q ea temere violauerit non põt postmodũ ea ipugnare.c.cum oli.de offi.dele. Sunt autẽ acta triplicia.ff.iudi.sol.l.ij.nam quedã sunt acta iudicij ordĩatiua que valent ad ordinatõem iudicij:vt est libelli oblatio.lit.cõt.Quedã valent ad vitatis idagatõez:ꝛ dñr idagatiua vitatl vt depositio testiũ:editio istrumẽtoꝝ:ꝛ ↄfessio partium.Et quedã litis decisiua que valent ad decisionẽ cause.De his dic̃ Ja.de are.i.d.l.ij.ff.iudica.sol.Et acta a iudice presumunt̃ oĩa rite celebrata:de elec. bone. el.i.de renũc.ca.in presentia.Itẽ acta facta coraꝫ sacerdote in foro penitentiali faciunt fidẽ corã iudice seculari.vt. in auc.hoc ius porrectũ.C.de epis.ꝛ cle.Et in.l.sigs i hoc genus.C.eo.ti.Et acta que debẽt fieri corã iudice.si fiant coram notario nõ valent. vt no.in glo.l.fi.C.de lib.causa. glo.in.l.hac ↄsultissima.C.de test.Itẽ acta ẽt quãdoqꝫ dĩcimus locũ i quo residet iudex istruct⁹ de eã cognoscens vbi acta decernunt̃:vt qlibet factũ suũ ꝫ audiat seu videat ꝛ suũ ꝫ consequat̃ meritũ:q locus alr̃ ẽt ius appellatur.ff. de iusti.et iu.l.pe.§.fi.

¶ Actor est qui agit ꝛ pulsat alium:rem aliquam ab ipso

petens in iudicio. ff. de iudi. l. i tribus. ff. si. regun. l. iudiciũ Nam in cõmunibus iudicijs queritur q̃s actor sit. Est et q̃ ille qui suo noĩe agit vel q̃ cõstituitur ad agendũ vel defẽdendum causas vniuersitatis vel alterius. ff. q̃ cuiuscũq; vniuersi. no. l. itẽ verbo. §. decuriones. Uel dr̃ qui constituitur a tutore vel curatore ante lit. contesta. C. de procura. l. neq; tutores. C. de act. ꝛ tuto. ꝛ cura. dan. in rubr. ꝛ nigr. Et est regulare q̃ actore non ꝓbante reus absoluitur. i. l. q̃ accusare. C. de eden. vbi dicit tex. Actore enĩ nõ ꝓbante q̃ conuenitur ꝛ si nihil ipse prestiterit obtineat. glo. accur. .i. absoluatur. vi. q. vlti. actor. vt eccle. benefi. c. vt nostrũ. ꝛ C. de ꝓbati. l. actor. Fallit. n. hoc in casibus ad minus q̃n decim q̃bus actore nõ ꝓbante reus nõ absoluitur. Hos casus vide in glo. preal. le. c. vt nr̃z. ꝛ actor seq debet forũ rei. c. si clericus. ꝛ c. cum sit generale. de foro competenti.

¶ Actio significat tripliciter: stricte late: ꝛ latissime. Stricte significat ius ꝓsequendi. quod oritur ex obligatõe. Late significat dũ significat iurisdictiõez iudicis: ꝛ ita nedũ significat ꝑsonales sed ẽ reales actiões. Latissime cũ etiã significat officiuz iudicis: ꝛ hoc mõ q̃rela inoffi. testa. dr̃ actio. ff. de lega. i. l. cu filius. in pn̄. facit. l. actionis verbo. de verbo. sig. ff. ꝛ l. actiõis verbo. de act. ꝛ ob. Et hoc verbum actio significat bene simul ius ꝛ factum. nec est inconueniens.

¶ Actio ergo significat offiu. i. ius ꝓsequẽdi licz offiũ sit facti. Et ponitur dr̃ia inter iurisdictõem ꝛ offiũ. Est. n. actio ius ꝓsequendi ĩ iudicio qd̃ sibi debetur. insti. de act. in pn̄. Et addunt q̃dam quod suũ est vel alienũ ita vt illa diffinitio icludat oẽm actiõem tam i rem q̃z i personam: sed illa diffõ p̃missa solũ ꝯprehendit actiõem personalẽ. illud aũt qd̃ tuũ est tibi ñ debetur. Si vero quod non tuuz est ꝛ q̃c quid est i iudicio: dz icludi diuersimode quod petit ꝛ cõcluditur ĩ actiõe reali ꝛ personali: q2 in ꝑsonali peto mihi debitum. In reali vo actiõe peto aliq̃d vt meũ. quare hoc verbũ actio sumitur aliter ꝛ aliter. vt p̃missum est. ¶ Et nota q̃ hoc verbũ debet q̃nq3 large sumitur: vt cũz dr̃ q̃c q̃d i iudicio tibi debet. idest res quam petis vt rem tuaz siue rei vendicatõe actione cõmodati siue depositi scd̃m Azo. i sum. ti. ð. eden. circa pn̄ci. Olim dicebatur actio conceptio v̓boꝝ formata a magistratib⁹. l. ij. §. deinde ex his. ff. de orig. iur. vnde dicebatur formula vulgaris. ff. de fur. l. si seruu⁹ nauem. Hodie aũt fit sine ipetratione ꝛ ꝯceptione verboꝝ solẽniũ. C. de formu. ꝛ ipe. acti. subla. per totũ. Nec hodie est aliqua dr̃ia iter iter dicta ꝛ actiões: cũz iter dictum nihil aliud sit q̃z actio ꝑtoria. dr̃ ergo actio ius ciuile vel pretoriũ quo debitũ a te exigere possũ vel petere rem mihi restitui secundũ Azo. ꝛ Hos. de iudi. dilecti. ꝛ ẽ actio i iure ciuili. isti. de iur. na. gen. ꝛ ci. §. ius autez. Et s̃z canones actio dicitur cã. c. forus. de ver. sig. Et secundũ leges actio dz poni in causa. q2 nemo sine actiõe experitur. ff. ð nego. ge. si pupilli. in fi. ꝛ c. examinata. de iudi. ꝓhibẽtur tamen attentius nimis subtiles actionum intentões. vt in. ca. dilecti. de iudi.

¶ Actõnũz vero quedam sunt in rẽ ꝛ quedam ĩ personam. Actio i rez dr̃ vendicatio rei quãdo. s. dic aliq̃s rez de qua agitur suam ꝛ aduersari⁹ dicẽam suam. Quãdo ergo petis rem aliquam vt tuam rei vendicatõe. tunc agis actõe ĩ rem. Actõe vero ĩ personam petis ab aduersario aliq̃d tibi dari vel fieri. Item actões q̃dam bone fidei dicũtur. quedam stricti iuris. Actões bone fidei dicũt. non ideo. q2 ĩ eis debet seruari bona fides: q2 ẽt bona fides seruat ĩ actõibus stricti iuris: sed dicũt bone fidei ideo: q2 maxime exuberat ꝛ debet bona fides iter cõtrahentes in eis. Et vltra id etiã veniunt oĩa accessoria: ꝛ ea de q̃bus nihil est excogitatũ vt ĩ actõe emp. vel ꝯductu vendi. venit ẽt id qd̃ expresse non est actũ. vz. q̃ tẽpore more q̃ alteri nõ reddit istud ad qd̃ tenetur de natura cõtract⁹ veniũt dãna ꝛ iteresse: que debent restitui. ꝛ sic in eis multũ exuberat offiũ iudicis pingui⁹ q̃z in actione stricti iuris. Sunt aũt actões bone fidei .xvij. que enumerantur. isti. de acti. §. actiõuz ꝛ ponũtur ĩ glo. de except. c. cum venerabilis. ꝛ cõtinent in his versib⁹
Empti: cõducti: mandati: depositiq3 Pignora: cuique diuidẽ: cõmuni: ꝓsocioq3. Dotis: ꝛ heredibus: tutele: commoda: gestoꝝ. Prescriptis verbis cum extimat atq3 permutat.
Iste bone fidei sunt: stricti cetere iuris. Alie vero dicunt actiones stricti iuris: vt actio ex mutuo: ex stipulatu: ex arbitrio. ꝛ consil. les. Et ĩ istis non venit accessorium: nec ea de q̃bus non est cogitatũ. vt no. Ber. in glo. ꝑallegata. Nec ĩ his a tempore more q̃ alteri non reddit illud ad qd̃ tenetur: de natura ꝯtract⁹ veniũt dãna ꝛ iteresse que debeant restitui. Item actõnuz realiũ alie cõpetunt ꝓ rebus corporeis: ꝛ sic habet locũ rei vendicatio. alie ꝓ icorporalibus ꝛ ꝓ seruitutibus agrendis seruiẽdi ꝛ patiendi: ꝛ sic competunt due actões. quarũ vna vocaf ꝯfessoria alia negatoria Item nota q̃ actões personales vsq3 ad metas .xxx. annoꝝ extendũtur. vt. C. de ꝯstitu. pecu. l. ij. ꝛ ibi nota tex. q̃ possibile est oẽs res in pecuniam cõuerti. C. de prescrip. xxx. annoꝝ. l. sicut in rem. Reales aũt vsq3 ad metas .xl. annorum. vt. C. de ven. pig. l. i. ꝛ in glo. de vtroq3 casu. Est ergo vt clarius dicatur actio realis que obligatum eũ contra quẽ dirigitur non supponit. Sed iõ ꝯpetit: q2 quis ꝯtẽdit nõ restituere ꝯtra quez talis actio dirigitur. verbi gratia. Intrasti domũ meaz violenter. ego peto possessionẽ meã quam occupas: tu nullo iure mihi obligatus es. Nec aliquid mihi ꝓmisisti nec tecũ contraxi: sed tantũ te conuenio. q2 res mea apud te ẽ. Sz ꝑsonalis actio ꝑsupponit debitorẽ ꝯtra quem dirigit obligatũ ex contractu vel maleficio seu ex varijs causarum figuris. Et ista datur etiaz ad rem: sz presupponit obligatõem persone: vt vendidisti mihi librum vel locasti domum: tu mihi obligaris ex contractu licet agam ad rem. scilicet librum vel domum.

¶ Actio ad exhibendũ datur cõtra possessorem vel aduersus eum q̃ dolo malo possidet. vt rez exhibeat. i. ĩ publicũ deducat: vt fiat aduersario copia vendicandi s̃z Azo. ĩ sũ. ti. ad exhiben. in pn̄. Nam exhibere est rem in publicum deducere ꝛ videndi tangendiq3 ꝯprehendẽdi rei facultatem prebere ꝛ ostendere vt aduersari⁹ copiam habeat rẽ suam esse cõtendendi: vt cum qs dicit hec res est mea q2 tacta seu visa ab eo sibi sua videtur. vt. ff. ad exhibendum . l. ij. cum ibi no. Et si erit istrm res ipsa exhibenda debet fieri facultas legendi ꝛ etiã transcribendi. ff. q̃ ad. testa. aperi. l. i. ꝛ. ij. §. stipulati. Et sic exhibere dr̃ ꝓpe q̃si extra secretũ hr̃e. Et s̃m ꝑlacẽ. q̃si extra se hr̃e: sicut redhibere quasi retro habere dicitur. ff. de edili. edict. l. redhibere. in principio.

¶ Actio arboꝝ furtim cesarũ hz cõdẽnationẽ in aduersuz eũ qui arbores furtim cesit ĩscio ꝛ iusto dñõ. Et competit cõtra ipm dãnũ dantẽ ad dupliũ dãni dati. in quo casu ẽt competit huic actio legis acquilie: ita tamẽ vt deducere possit a cõdẽnatõe qd̃ actor consecutus est altera actione. vt. ff. arborum furtim cesa. l. i. Et appellatõe arboꝝ etiaz vites ꝯtinenẽ. ff. de arbo. ceden. l. i. §. arboris. Item continetur edera que iꝓpe dr̃ arbor ex interpretatione ꝛ pleruq3 arborib⁹ heret. ff. arbo. furtiz cesaꝝ. l. vitẽ. ꝛ in glosa Etiã ꝛ arũdo non male dicet arbor: ꝛ idẽ de salicto quando iã radices imisit vt eadem. l. vitem. iuncta glo.

¶ Actio caluisiana est per quã reuocanẽ ea que ĩ fraudem patroni libertus alienauit vbi etiam locum habz actio fauiana. ff. de iure patrona. l. si libertus. s̃m pla.

¶ Actio fauiana ꝛ pauliana sic dicta sunt ab auctoribus ꝛ earum inuentoribus. Et habent locum quando debitoꝝ

in fraudem creditoris alienauit ea que alienata fuerunt
creditori. vt reuocetur ipsa alienatio. Datur etiam actio
fauiana patrono ad reuocandū alienata p libertū vel per
debitores i fraudem patroni vel creditoris i qua veniunt
fructus et post lit. cōtest. percepti. vt notatur. ff. si quid in
frau. patro. l. ij. et ibi per totum. Sed pauliana datur pro-
prie creditori ad reuocanda alienata in fraudem per de
bitorem. de qua. ff. que in frau. credi. l. i. §. fi. et l. hoc factū.
in qua etiam veniunt fruct⁹. vt eo. ti. l. pretor ait. §. hanc.
et §. preterea. quod intellige iuxta. l. fi. §. non solū. eo. ti. de
qbus ambabus. ff. de vsu. ca. l. videamus. §. in fauiana. Et
instit. de actio. item siqs in fraudē.

¶ Actōes ciuiles que sint et quot regre in spe. ti. de actio. et
except. ppone. §. postremo. Et nota q quandoq distin
guitur actio ciuilis cōtra criminalem. et tunc idem est qd
actio itētata pro aliquo īteresse. Quādoq distiguitur cō-
tra pretoriam. tunc idē est qd actio saffiria directa in re.
Pretoria autē dicitur que datur officio iudicis: vt infra.
actiones pretorie.

¶ Actio cōmodati est triplex. s. directa: vtilis et cōtraria. Unde
directa competit ei q rem aliq cōmodauit contra com
modatariū ad repetendū ipsam rē vt ei res et ei⁹ accessio-
nes restituant facto et expleto vsu pp quem cōmodata ē.
ff. cōmoda. l. i. fm Pla. Actio commodati cōtraria ei cōpetit
q cōmodatum accepit i eū q cōmodauit. ad ipensas i re cō-
modata factas veluti si egrum seruū curauit. quod noīe
cibariorū ipendit non repetit. ff. cōmo. l. i rebus. §. possuz.
cum. §. sequenti. Actio cōmodati vtilis fm Pla. competit
vbi non est vere cōmodatū sed iterpretatiue. vt si amicus
ex cōfidentia rē amici ex ppria auctoritate accepit. Et po
ne melius exemplū per. l. i. §. fi. cū. l. ij. et iij. i pn. ff. cōmo.

¶ Actio cōfessoria est que cōpetit ei q dicit se habere ius vl
seruitutē per fundū alienū eundi vel agēdi vel alti⁹ edes
suas leuādi vel quācūq aliā seruitutē in re ipsi⁹ et ui in ito
co. hec aūt actio in rem dr vel realis. q rē tuam corpalē
.s. ius eundi per fundū petis q̄uis ipsa seruitus sit icorpo-
ralis. vt. ff. si seru. vendi. l. ij. in pn. Et dr cōfessoria. q ver-
bis affirmatiuis constituitur. et ei⁹ cōtraria verbis negatiis
pponitur. q dr actio negatoria fm Pla. ff. si serui. vendi. l.
si quādoq. §. cū in domo. et ibi no. Ulā actio negatoria cō
petit ei qui dicit aliquē non hre ius vel seruitutē ad aliqd
qd facere volebat alter. et ipsū per hanc actionē phibet. vt
quādo domin⁹ fundi itendat aduersus te solitum ire per
fundum suum dicens. Non est tibi ius ire per fundum
meum. et hec actio silr in rem dr: q dns fundi vendicat li-
bertatem dū ipsam itenrat vbis negatiuis: dicēs q alter
non hz ius eūdi vel agendi p fundū suum: nec altius edifi-
candi edes ne luminibus suis noceat: et sic per hanc domi
nus fundi ad hoc agit. vt fundus suus declaretur liber: et
alter desistat et phibeat ne eū de cetero iquietet. ff. si. ser.
ven. l. ij. et l. loci corpus. §. competit. et isti. de acti. §. ecōtra.
Et actio non competit de dnio: sed de iure prediorū sicut
et cōfessoria vt in palle. l. ij. in pn. Et licet fm Place. dica-
tur ideo negatoria q verbis negatiuis itentatur: tamen
cōtrium notatur in. l. ij. et §. econtra. supra alle. Nam qlibet
earum. s. actio cōfessoria et negatoria potest dari per verba
affirmatiua et etiam p negatiua. Non ergo sumunt driaz
per formam verboz. sed differūt rōne materie. vnde bre
uiter cōcludendo siue per affirmatōez siue per negatonez
agat. tamen in hoc differunt q cōfessoria datur ad tuen-
dam sibi seruitutē debitā. et negatoria datur ad tuendam
sibi libertatem suam. Et notant doc. exempla in qbus cō
fessori itentatur verbis negatiuis et negatoria verbis af-
firmatiuis in. c. cum ecclesia sutrina. de cau. pos. et ppzie.
vbi bona glo. de his. et de iudi. in. c. examinata. et i dicta. l.
ij. ff. si. serui vendi.

¶ Actio cōmuni diuidūdo iter eos datur q sine societate
nec ex causa hereditaria aliqd cō habēt vt id diuidat fz
Plac. et azo. hz ergo locū et hec actio inter eos ad quos res
aliqua cōmunis ptinet non per societatez nec per heredi
tatem ad hoc q res illa diuidatur. Item si ex contractu
societatis res illa sit cōis hz locū hec actio. ff. cōmo. l. i. Et
de ista actione. ff. de iudi. l. i tribus.

¶ Actio cōducti cōpetit ei q conduxit a locante vel loca-
tore fundū vel prediū vel domū. et competit ei ad hoc q li
ceat sibi ihabitare vel in vsu habere rem conductaz. Etiā
competit contra locatorem si aliquas expensas vtiles vel
necessarias ibi fecerat.

¶ Actio directa est qn aliqd directe petit in iur. vt ex cō-
modato vel deposito: et huiusmodi.

¶ Actio vtilis est que datur non ex iure aliquo directo. sz
vtiliter et ex eqtate competit. vt in publiciana: et huiusmo
di secundū Pla. et Azo. De ista actione vtili habetur et no-
tatur. ff. de nego. ges. l. actio. et ff si quadru. pau. fe. di. l. pe
nul. Et nota q actio directa et vtilis eiusdem sunt effect⁹:
vt. in. l. actio. prealle. et in. l. differunt. sz secundū quosdaz
differant. vt no. in. l. ex legato. C. de legi. et plene per Cy. l.
i. C. de act. et obli. vnde directa datur fm verba et mentez.
et iterdictum vnde vi directum datur tantū contra spolia
tem vel mandantem seu ratam habentem spoliationem
suo noie factam q verba et intentio pretoris hoc volunt i
hoc iterdicto. sed idem iterdictū vtile dat ex mente tātū
de equitate quadam non vtute verboz. Datur etiam con
tra eum q alias ex iusta cā rem possidet non tamē pdcis
tribus modis sed forte q possessionē vacuā itrauit vel rē
in domo sua iuenit credens eē suam: de quo in. c. cum ad
sedem. de resti. spo. Et dicit angelus q habens ius vtile et in-
tentans directū male libellat. et quādo in pncipio detecta
fuit replicando succumbere debet.

¶ Actio depositi est duplex. s. directa et contraria. actio de
positi directa cōpetit depositori ad repetendū depositū et
accessiones eius. et cōpetit in simplū nisi forte res sint icē-
dio ruina naufragio deposite. Hoc eniz casu q depositum
sic receperit si negauerit: et inficietur: et de hoc conuicatur
i duplo cōdemnabitur. hec pbant. ff. depositi. l. i. §. ait pre
tor. Sed actio depositi cōtraria cōpetit ei penes quem res
deposita est ad petendū impensas si quas circa rem ipen
derit et illas repetit vel dānū datum per seruum depositū
fz pla. De illa cōtraria actione habet. ff. depost. l. apud. in
pn. et l. actione.

¶ Actio de dolo cōpetit mihi quando damnuz dolo malo
alicuius ē mihi datū. vl si q aduersus me versetur dolo-
se consulendo: vel maliciose negocia mea ad ministrādo.
nec superest aliqua alia actio qua possim expiri. ff. de dolo.
l. i. §. verba. sed non datur nisi duos aureos excedat. Hec
aūt non datur liberis contra patres: ratio q odiosa est et in
ea cōdemnatus ifamis efficit. Nec datur liberti cōtra pa
tronos sed loco ei⁹ datur actio i factum verbis tempera-
dis i ppositōe libelli i quo nulla est faciēda mētio doli. hs
pbant. ff. de dolo. l. si oleū. §. fi. cū. l. sequē.

¶ Actio de dolo et furto coz q sunt i misterio cauponū sta-
bulariorū vel nauē exercēt aduersus caupo. stablarios et
nautas q qn offō maloz hoiuz vtunt: i duplo seu i duplū
tenēt. cū dolus vl furtū cōmissū ē i his reb⁹ q̄s saluo fore
recepe. ff. si. aduer. nau. cau. stabu. l. i. et ifra. actio i factū.

¶ Actio de cōstituta pecunia cōpetit aduersus eū q sine stipu
latōe cōstituit p se vel p alio soluere. C. de cōstitu. pecu. l. ij.
nā cōstituere est debitorē se facere fm Placen.

¶ Actio de in rem verso datur aduersus dominum vel pa
trez si seruus vel filius pecuniaz in rez patris vel domini

impendit quam mutuo accepit. ff. de in rem ver. l. i. in pn.

¶ Actio de tigno iniuncto datur ei cuius tignũ alieno edificio iniunctũ est ab eo q estimabat suum tignuz esse. Si vero sciens alienum id dolose fecerit tenet de tigno immisso ꝛ furti ꝛ actiõe ad exhibendũ non ꝙ tignũ cogatur eximere. ꝫ qd iterfuit pstare. Et hec pbant. ff. de tig. iniũ. l. i. ff. de rei vendica. l. in rē. §. i. cũ ibi not.

¶ Actio de reb⁹ ecclesiasticis vēditis: custodib⁹ eaꝝ daf aduersus eos q sacras res emerũt citra formã: nullo eis actione relicta cõtra sacrosanctas ecclesias de precio quod dederunt repetēdo. hec autē actio datur i factum cuz res in aliã rem est mutata: vt ex phiala factus est sciphus. Si vero i forma sua sit: rei vendicatio locũ habz. si alienetur actio ex lege datur.

¶ Actio de pauperie competit aduersus eũ cu⁹ aial dãnũ dedit ꝯtra nãm sui generis. verbi gratia. vt si equus non ex loci angustia vel non instigatus calce percutiot vl' bos cornu petat ex naturali feritate. Secus tamē si istigatus vel ex loci angustia dãnum dederit. i hꝫ actõis ꝯdenatione venit dãni refartio. aut i solutione venit ex. l. xij. ta. noxe veditor. domin⁹ eni noxali iudicio serui sui noie conuētus seruũ actorē noxe dedēdo liberaf. insti. de noxa. act. §. i. ꝛ si animalia noxe dedanf proficiunt reo ad liberationem. insti. si qua. pau. fe. di. Et vtrum malit aut soluēdo damnuz sufferrat aut alias pro noxia det animal hoc per eum fiat. Et probantur hec. ff. si quo. pau. fe. di. l. i. in prin. ꝛ insti. eo. ti. §. i. Et noxia signat delictum sed delinquens vocatur noxa. insti. de noxa. act. in glo. ver. noxa. vnde versus. Noxia delictuz delinquēs noxa vocaf. Et tamē sepe vnũ pro reliquo dicitur seu accipif. vt ibidē dicif

¶ Actio de apposito vel suspenso quo iter est vulgo cu⁹ casus nocere poterit. daf aduersus eũ q i sub grũde ꝑtectõe habet id appositum vel suspensũ quod nocere potuit. cuius ꝯdemnatio est decem solidorum. ff. de his q dele. vel effu. l. si vero. §. ait pretor.

¶ Actio de effusis ꝛ eiectis datur aduersus eum ex cuius habitatiõe vel hobitaculo aliqd effusum vel eiectũ est cõtra iter publicum. vnde damnũ datum alicui transeunti restaurandũ est in duplum. ꝛ si liber homo inde perisse dicatur in quinquaginta aureos hic datur actio. Si vero nocitum est libero homini datur quantuz videtur iudici ex bono ꝛ equo compensatis impensis factis ꝛ operibus quibus est cariturus mutiliter. ff. de his qui deiecere: vel effu. l. i. i prin.

¶ Actio edicilia competit multis modis. Et primo si res vendita sit redhibita ꝑpter vicium siue morbũ. sed tomē a vēditore restituntur ꝑciũ emptori cũ accessõib⁹ ꝛ alijs q̃ ediles iubent. ꝛ in hoc casu est ꝑpetua. de hac habef. ff. de edi. edic. l. ediles. in pn. §. i. ꝛ fi. ꝛ. l. istud. ij. responso. ꝛ. l. redhibitoria. eo. ti. Secundo competit qñ fit vt si res vendita non placet vt reddatur. ꝛ tunc est tpalo vsqꝫ ad. xl. dies vt. ff. e. ti. l. ꝙ si nolit. §. siquid ita venerit. Tertio competit si venditor non vult tradere seruũ vel mancipiũ vel iumentũ cũ ornamento cũ quo ostenderat tempore venditionis ꝑ ipso ornamenta vel vt fiat redhibitio rei pncipalis ꝑpter accessoria. ꝛ tunc cõpetit etiam vsqꝫ ad lx. dies. ff. eo. ti. l. ediles. in pnc. §. vēdēdi. Quarto vero competit quãdo eo loco quo iter est vulgo habet qs canem. lupuz. vrsum. aprum. verrē. pãterã. leonem ꝛc. vel animal aliud qd nocere posset siue sit ligatuz seu solutũ. ff. e. ti. l. hi. n. §. deinde aũt. vide de his Guil. in spec. in tractatu libel. de emp. ꝛ vend. §. nunc dicendum est.

¶ Actio de superficie in rez cõpetit ei q superficiē hz i alieno solo noie ꝯductiad repetēdũ supficiē si possederat. ff. de superfici. l. i. §. q superficiem. in fi. ꝛ. §. ait ꝑtor. v. ꝛ sane.

¶ Actio empti competit emptori ad rem petendam quaz emerat in qua venit cõmodum qd accessit. Et si qd in speciali pacto ꝯprehenditur i hac actione attenditur prout quisqꝫ sibi paciscif. ff. de actio. emp. l. emptor in pnci. ꝛ insti. de emp. ꝛ ven. §. sed nostra in fi. huius ꝯtraria est actio vēditi q̃ competit vēditori ad petēdũ preciũ ꝛ iteresse ꝛ vsuras tempore more prout iter partes ꝯuentum seu contractum est. De ista habef in. l. iulian⁹. §. ex vendito. eo. titu. ꝛ de emp. ꝛ ven. isti. in. §. preal. sed nostra.

¶ Actio ex stipulatu nascif cũ de re certo i genere: sed icerta in spē fit stiplãtio vt isti. de. v̄. ob. i pn. Nã si res cēt simplr icerta stiplãtio nõ valeret. ff. e. t. l. ita stipulat⁹. i pn. Et stipulatio est v̄boꝝ cõceptio: vt cuz te spõdes dare seruũ: vel spõdes te facturum domũ. Et pertinet hec ad actões i personã que oriuntur ex cõtractu verborum: ꝛ hec colliguntur. ff. de actio. l. i. §. i. ꝛ. l. actionum genera. §. in personam. ꝛ insti. de ob. §. fi. ꝛ de actio. §. i. ꝛ versi. nanqꝫ cũ similibus. Et nota ꝙ actio descendens ex stipulatione non habet dilationem anni sicut actio de date. l. i. §. exactor. C. de re. vxo. act. ꝛ. §. cum autem. de hoc Bar. in. l. si diuortium. ff. de ver. ob.

¶ Actiones ex contractu sunt de actionibus in personam insti. de actio. §. i. que nascũtur ex pacto siue obligatio surgit ex re. vt cõditio certi: de numerata pecunia ꝯditio certitudinaria. conditio ob cãm: actio cõmodati deposit pignoraticia de qbus oibus suo loco dicetur. siue etiam cõsurgit obligatio ex verbis sicut in actõe ex stipulatu quãdo res certa in stipulatõibus deducta est. Siue etiã oriatur obligatio ex litteris de qbus conditio odio desidie datur in eum qui spe future numerationis scribit se debere quod ei non est numeratum. numeratione autē non secuta infra biēniũ non repetit cyrographũ. Et est itroductor exclusa exceptione non numerate pecunie cum minime cogaf soluere qd scripsit se hr̃e. siue etiã oriatur obligatio ex ꝯsensu veluti: empti: venditi: locati: ꝯducti: ꝑ socio: mãdati ꝑscriptis verbis: ꝛ actio de cõstituta pecunia. Nec nõ actio in factũ de iureiur. Et de his actionibus i ꝓprijs locis secũdũ ordinē patebit. Et iste sunt spēs actionũ in ꝑsonam q̃ oriuntur ex cõtractu siue re: verbis: litteris: aut consensu obligatio oriatur. de qbus vide. ff. de actio ꝛ obli. l. i. ꝛ. ij. ꝛ istitu. de obliga. §. i. cum. §. ꝛ ti. se vsqꝫ ad ti. de obli. q̃ ex quasi contrac. nasci.

¶ Actiones ex quasi cõtractu sunt de actionib⁹ i ꝑsonam. isti. de actio. §. i. cum ibi no. que neqꝫ ex pacto neqꝫ ex maleficio oriunf: sed tamē maiorē hñt ꝯueniētiã ꝛ affinitatē cum pactis q̃z cum maleficijs: ꝛ sunt iste. s. ꝯditio idebiti. cõditio liberationis.

¶ Actio negocioꝝ gestoꝝ: tutele: subsidiaria: cõmuni diuidundo. finium regũdoꝝ: familie herciscũde: petitio hereditatis directa: ꝛ vtilis possessoria: fideicõmissaria: ꝛ actio ex testõ. De his oĩbus. ff. de actio. ꝛ oblig. l. de molefitijs. §. siquis sequentis. ꝛ. §. seq. ꝛ insti. de obli. que ex quasi cõtra. nas. cum ibidem no.

¶ Actio de peculio: ꝛ qd iussu: ꝛ de in rez verso: actio tributoria: istitoria: exercitoria: actio funeraria: ad exibēdũ. de tigno iniũcto: actio i ferũ. de rei vendicatiõe: actio de pauperie. iterdictum q̃ꝝ bonoꝝ: vti possidetis. vtrobi. iterdictũ saluianũ. De qb⁹ oibus regre i loco suo.

¶ Actões vel obligatões ex maleficio sunt actões i ꝑsonã. insti. de actio. §. i. cum ibi notatis. Quib⁹ delicta hoĩuz coercenf quod publice vtilitatis interest. ff. de fideiusso. l. si reo. §. fi. ꝛ. ff. ad. l. aquili. l. ita vulneratus cũ simĩb⁹: vt est cõditio rei furtiue. actio arboꝝ furti cesaꝝ: actio furti: actio vi bonoꝝ raptoꝝ: actio. l. aqlie: actio iniriaꝝ: quod metus cã: de dolo: actio serui corrupti: actio reꝝ amotaꝝ: ꝛc.

actio ob turpem causam. interdictum unde vi: interdictum quod vi aut clam: interdictum de libero homine exhibendo: de uxore ducenda. de liberis exhibendis. interdictum quorum legatorum: interdictum prohibitorium ne quid in flumine ripave publica: interdictum de itinere actuque privato. De quibus omnibus require. de. I. loco suo.

¶ Actiões vel obligatões ex q̄si maleficio sunt actiones in psonā. isti. de actio §. i. q̄ neq3 ad pacta accedunt neq3 ad maleficia. sūt tn̄ silliores maleficiis q̄3 pactis: vt actio ī fcm̄ adversus iudicē q litem fecit suā: actio in factū de eiectis et effusis. et actio ī fcm̄ de dolo et furto eorū q ministeriū cauponum aut stabulariorū aut navē exercent. ff. de actōi. et oblig. l. ex maleficiis. §. si iudex vsq3 ad finem. et isti. de obliga. que ex quasi male. nas. per totum

¶ Actio exercitoria fm̄ açonem ī sum. eodē titulo. daī cōtrahentibus cū magistro navis ppter navigandi necessitatem cōtra exercitorem navis q magrm̄ navi preposuit quem equum fuit teneri vt tenet q institorem taberne vel negotio preposuit. ff. de exerci. actio. l. i. Hec ergo actio non datur ɔ magistrū navis sz ɔ eū q magrz navi pposuit ī eā cāz ī quam ppositus est expresse vel tacite vt in ea. l. i. §. nō aūt: et §. prepōi gr̄. Est aūt magr̄ cui totius navis anchora et cura mandata est. l. i. §. magr̄m navis q ī vulgari lōgobardorū et puincialiū comit dr̄. et ī theotonico et ī slivanico styerman dr̄. nec distinguit an iste magister sit liber vel servus. maior vel minor. Et sibi īputat q eum pposuit. vt. l. i. p allegata. §. cuius aūt conditōis. Sed exercitor dr̄ is ad quem obuentões quotidiane aut reddit' questus et vtilitates navis perueniunt et pertinent. vt ea. l. §. exercitorem sive verus dn̄s navis sit sive a dn̄o navis conduxerit ad tempus vel in perpetuum: vt dicitur ibidem.

¶ Actio estimatoria vel extimatoria. idest actio pscriptis verbis sic cognominata. est actio q̄ de estimato pponit grā dubitatōis tollēde qn̄ res estimata vēdēda daī. Dubitatum enim est an ex vēdito sit actio an ex locato. an ex cōducto an mādati. vt si rem meā do tibi et estimo vt eā vēdas p decē: et ide decē reddas mihi aut rē: vt no. ff. de esti. act. ī rubro. et. l. i. et isti. de actio. §. actionū.

¶ Actio ex testō non solū scripto heredi cōpetit ad petendū hereditatē. Sz etiā ɔ heredē scriptū legatariis et fideicōmissariis. C. coīa. de le. et fideicōmis. l. i. Et sapit naturā actōis bone fidei. l. ī mior. C. ex qua cā in ite. res. nō ē ne. Tn̄ dic Bar. q reva ē stricti iuris cū n̄ numeret inter actiones bone fidei in. §. actionū. isti. de acti. vt no. ipse in. i. huiusmodi. §. edes. ff. de leg. i.

¶ Actio familie herciscunde inter eos ɔpetit q cōez habēt hereditatē dividendam. ff. fa. hercis. l. i. et. ii. Et dr̄ familie herciscūde: idest hereditatis dividende fz açō. ī sū. vt no. ff. eo. ti. in rubro. Nomen aūt familia q̄nq3 ponit p cognatōe vt cū dr̄ isti sūt de familia patris. et q̄nq3 pro servitute et ptāte vt cū dr̄ paterfamilias. filiusfamilias. hic tamē pro substantia et hereditate: vt. C. de verb. sig. l. fi. Sed herciscō est vbū grecū idē qd divido. ide herciscūde. i. dividēdeno glo. ff. eo. ti. ī rubrica. Et vtimur h vbo sicut reperimus apud antiqs: qui gerundia sua pnūciabant in vndo: vel legundo audiūdo: dividūdo herciscūdo fz Açō. in sum. sua. Et ita etiam hodie dicere possumus familie herciscunde pro familie herciscende.

¶ Actio faviana et pauliana hobite sunt supra. circa actionem calumnianam.

¶ Actio finiū regūdorū ɔpetit p finibus ad distiguendū vel ad iudicādū. ff. eo. ti. l. i. §. iii. et. l. se. iter eos q agros ɔfines habēt vel predia. isti. de actio. §. Item finiū regundorum. habet locū ī rusticis pdiis tantū. ff. e. ti. l. ii. et nō ī vrbanis: q vrbana pdia non sunt ɔfinia sz vicina: q parietibus distingui cōsueuere: sed cōfinia dicimus q̄ adeo sunt pxima vt nullus paries ī medio iterponat. ff. e. ti. l. sed et si loci. §. ī iudicio cū ibi nota. Urbana pdia dicūr oīa predia que hn̄t edificia etiā si sint ī villa. q vrbanū pdiū non facit locus sed mā habitādi eā fcā. Unde si ī vrbe edificiū cā non habitādi sed grā reponēdorū fructuū fiat: dicet predium rusticum. Sed et horti ī edificiis ɔstituti nisi pxīmi sint reditus vinearū forē: et sicalitorum ɔtinent appellatione vrbanorū pdiorū. ff. de vborū signi. l. vrbana. Rustica autem pdia vocant agri non hn̄tes edificia. Et si iter te et me contra quē ago finiū regundorū via publica vel publicum iter venit non hz locū hec actio q confiniū non itelligitur. secus si rivus pivatus iteruenerit: q finiū regundorū agi potest ɔ dn̄m rivi. ff. eo. ti. l. sed et loci. §. fi. cum. l. seq. et ibi no. Est aūt hec actio duplex q vterq3 est actor et reus. de pba. ex litis. ff. eo. ti. l. iudiciū. s. cōmuni dividūdo et familie herciscunde et. l. iter coheredes. §. si familie. ff. eo. Itē ē mixta q est ī rē et in personam. isti. de actio. §. quedam ergo et. §. item finium regundorum.

¶ Actio funeraria cōtra heredē vel bonorū possessorē daī. ff. de reli. et sumpti. fune. l. et sigs. §. si et daī ei q funerauit nō vt heres defūctū sz cā pietatis. ff. eo. ti. l. sz iterdum. et. §. sigs. cum ibi no. p hanc enī actōem veniūt reficiēde expēse ibidem a funeratore facte.

¶ Actio furti manifesti fz açō. locū hz qn̄ fur rē tenens visus vl dephēsus fuerit sive ī publico sive ī pivato vl a dn̄o vel alio antequā pueniat ad locū quo deferre rem destinauit. Si talis dephendaī vel eū revideaī et ad eū dephendendum occursū sit et: lz abiecto furto aufugerit furti manifesti teneī. l. si qs. §. census. ff. eo. ti. nisi surripientis muteī status vt tu mihi surripuisti ī servitute et manumissus ī furto deprehenderis cū re furtiua. Sz si tu pertuleris q̄ destinabas teneris furti non manifesti. Si enī deprehēderis cū re furtiua prius q̄3 eo ptuleris quo destinaveras illo die manere cū furto tūc fur es manifestus. Hec oīa dicunī. ff. de fur. et de pe. dist. i. ca. vulgaris. vt qui partē acerui frumenti furaī totius aceruū furtū faciat: et daī actio furti māifesti ī q̄druplū. isti. de ob. q̄ ex male. §. pena māifesti.

¶ Actio furti n̄ manifesti ɔpetit q̄ncūq3 pdcis modis furtum nō manifestū pbaī. ff. eo. ti. l. manifestū. isti. de obliga. q̄ ex ma. naī. §. nec manifestū. Et etiam si vidisti furtū fieri te tamē abscōdisti cū furtū faceret ne te occideret n̄ ē manifestū. ff. eo. ti. l. si qs ī servitute. §. cet ex. Et daī hec actio ī duplū. isti. de obli. que ex ma. naī. §. pena. pecalle.

¶ Actões hereditarie dicūr que trāseūt ad heredes vel contra heredes. fm açō. Item q̄ ab heredibus icipiūt vel contra heredes. Ut aūt plene sciaī q̄ trāseunt ad heredes vel nō: distigue aut nascit actio ex maleficio vel quasi aut ex ɔtractu vel q̄si. pnt psequiī açō ī sum. eo. ti. et scōz pla. ī sum. sua eo ti. his actōibus ɔueniūt hi q succedūt ī ius et non hi q succedūt in rem vt donatarii vel legatarii.

¶ Actio ī fcm̄ aduersus iudicē q litē fec suā daī adversus iudicē q p ipitiā male iudicauit ī q̄tū iudicātis religioni equū videbiī. et ē ex q̄si maleficio. isti. de obli. q̄ ex q̄si ma. naī. ī pū. et. ff. de va. et extraor. co. l. fi. Si vō dolo malo iudicauit dēe est ex maleficio obligatus actione in factum vel actione de dolo ad omne interesse ei quem lesit: et infamis est. Item tenetur crimine falsi in penam deportationis vel vltimi supplicii ɔtinet. secundum aço. pbanī hec. C. de pe. iudi. q male iudi. l. ii. et ibi no. ī glo. fi. sūcta auc. novo iure ibidē posita. et. l. si filiusfamilias. ff. de iudi. Iudex aūt ecclesiasticus male iudicat p grāz vl p sordes ab execūtōe officii per añū ē suspēsus: ad estimatōez pti quā lesit nihilominus cōdēnādus. Et si durāte suspēstone se divinis igesserit irregularis ē nec tū eo nisi per sedē apostolicā poterit dispensa

ri:vt in.c.cũ eterni.de re iudi.li.vi.

¶ Actio in factũ de eo qđ certo loco dat̃ vbi aliquid est
pmissum dari certo loco si iudiciũ i illo loco ↄstitui non
possit.introducta tñ est quedaʒ actio arbitraria vt possit
etiã in alio loco agi.Pretoꝛ eni iniquum esse arbitrat̃ nõ
posse ↄueniri debitoré in alio loco q̃ʒ in loco destinato so
lutioni.Et hec actio arbitraria ex sui natura ẽ stricti iuris ĩ
qua habita ↄsideratiõe aliaꝝ actionũ stricti iuris ĝequid
eẽt ↄmissum deberet haberi omissum tñ in illa venit ẽt
ĝequid equũ ⁊ iustũ visum fuerit religioni iudicãtis ⁊ ꝑꝑ
hoc appellat̃ hec actio arbitraria irregularis:qꝛ ↄ naturã
aliaꝝ actionũ stricti iuris est.⁊ h̃ ẽ qđ dicit glo.rubrice.ff.
de eo qđ certo loco.qđ sit actio irregularis.

¶ Actio in factũ ex edicto ꝑtoꝛis de alienatiõe iudicij mu
tandi causa facta.datur ei in cuius fraudé ⁊ illusioné fcã
est alienatio ⁊ suis heredibus aduersus eũ q ré alienauit:
qué ad interesse ↄuenit quãti interest actoꝛis coram or
dinario vel delegato ↄuenire:de qua goff.in sum.ꝺ alie.
iudi.mu.ca.fac.⁊.c.i.co.titu.in glo.

¶ Actio in factũ ꝺ dolo ⁊ furto coꝝ quoruʒ ministerio qs
cauponã aut nauẽ vel stabulũ exercet:dat̃ aduersus eos
qui presunt caupõi aut naui vel stabulo.qui qñ officio
maloꝝ hominũ vtunt̃ i duplo tenent̃ qđ dolo aut furto
coꝝ cõmissum est i his rebus q̃s saluas foꝛe receperũt.ff.
nau.cau.sta.l.i.i ꝑn.⁊.§.ait pretor.⁊.l.⁊ ita.§.idé.⁊.§.ait
ꝑtoꝛ uicta.l.fi.§.h̃ actio.co.tit.⁊.ff.fur.aduer.nau.ca.sta.
l.i.⁊ isti.de obli.q̃ ex mal.nas.§.itẽ exercitoꝛ.

¶ Actio i ꝑsonã dicit̃ ↄditio qñ ↄtẽdis aliqué dare aut fa
cere tibi oportere.Quando vo agis vt restituat̃ tibi res
tua:⁊ ipsã le nomẽ accipit vt i deposito.dr̃ simplr̃ actio per
sonalis ⁊ non conditio. Hoc aũt nomen cõditio inde de
scendebat:qꝛ oli iudicia erant ordinaria ⁊ certa vba ⁊ q̃
oportuit ↄdici.i.stꝛ oiet:vt si qs caderet a syllaba caderet
a tota cã.Sʒ postea ille solénitates i dissuetudinẽ abiert.
attamen nomẽ remãsit vt adhuc ⁊ ꝑsonales actiões que
solénibus vbis interpretabantur conditiones vocent̃. ⁊
hec colliguntur insti.de acti.§.appellamus.cum ibi not.
⁊.ff.eo.ti.l.actionũ genera.Et haꝝ actionũ genera quedã
nascuntur ex ↄtractu.quedam ex quasi contractu q̃dam
ex maleficio ⁊ quasi male.insti.de obli.§.sequens.⁊ de act.
§.omniũ. Regre de oibus his supra actiones ex ↄctu.

¶ Actio in rẽ dicitur rei vendicatio.s.quando dicis reʒ ꝺ
qua agitur tuã esse.⁊ aduersarius dicit vel ostendit ipsaʒ
rem esse suã.ff.de act.⁊ obli.l.actionũ genera.⁊ insti.eo.ti.
§.appellamus.ꝑallegato.Et haꝝ actionũ alia ẽ directa i
rẽ actio:vt rei vẽdicatio.actio ↄfessoria:⁊ negatoria. Alia
est actio in rẽ vtilis q̃les sunt actiones ꝺ dominio nõ dire
cte sʒ vtiles:que ex equitate dant̃ quandoqʒ nõ dñis:vt
sunt publiciane que ex diuersis causis ↄpetũt. Et actio ꝑ
quã querit̃ an actoꝛ iurauit:⁊ actio i rẽ de supficie ⁊ actio
fauiana ⁊ pauliana.⁊ caluisiana ⁊ actio in reʒ que cõpeṫ
inter dominum tabule ⁊ pictoré.Sunt ⁊ alie in rẽ actões
in quibus nõ de dominio sed de pignore agit̃ sicut seruia
na ⁊ quasi seruiana ꝺ qbus vide loco suo.Et nota ꝙ actio
ꝑsonalis nõ sequitur fundũ.ff.de ↄhen.empt.⁊ vendi.l.
mĩu⁹.§.lucius ticius.ff.ad trebel.l.i.§.si odio.ff.de iudi.l.
fideicõmissum.§.tractatũ.C.de ser.l.ij.§.proinde.⁊.ff.de
ali.iudi.mu.cau.fact.l.ij.§.opus in glo.per Dy.in.l.fi.ff.ꝺ
no.ope.nunci.Item actio personalis est ita affixa ossibus
creditoꝛis ꝙ in alium transferri nõ potest nisi fictione iu
ris.ff.de pecu.l.si quis ergo.

¶ Actio iniuriaꝝ cõpeṫ ei q iniuriã passus est.vt no.insti.
de iniur.in rubrica.cõtra eum q intulit iniuriaʒ:vel iferri
ꝑcurauit.insti.eo.ti.§.non solum.⁊ pulsauit vel vberauit
vel famosuʒ carmen ad alterius contumeliã scripsit vel
aliquo modo iniuria aliqué affecit.insti.eo.ti.§.iniuria.
In qua iudex ↄdemnabit quanti actoꝛ iurauerit se nolle
illam iniuriam sustinuisse:premissa tñ iudicis taxatione.
insti.eo.ti.§.pena.⁊.ff.eo.ti.l.institutionibus.Quidã enĩ
dicũt ꝙ iurare debet se potius velle de suo perdidisse tñ
q̃ʒ talé iniuriã sustinuisse. Et hoc videt̃ approbare Host.
in sum.de iniur.⁊ damno dato.⁊ Spec.eo.ti. Alij dicunt
ꝙ sufficiat eum iurare sic:ꝙ nollet lucrari tñ vel tñ pro
eo ꝙ talé iniuriã sustineret vel sustinuisset. Primum mĩ
videtur verius.⁊ actio iniuriaꝝ ex pacto nõ nascitur sʒ ex
contumelia.l.si vnus.§.sed si pactum.ff.e.ti.vbi tex.ingt.
illa nõ enim ex pacto iniuriarũ nascitur actio.sed ex cõtu
melia ⁊ ex bono ⁊ equo ⁊ dissimulatione abolet̃. Nam si
quis iniuriã reliquerit hoc est si statim passus ad animũ
nõ reuocauerit postea ex penitencia remissam iniuriã nõ
poterit recolere.l.nõ solũ.§.i.ff.ꝺ iniu.⁊ neqʒ i heredeʒ nʒ
heredib⁹ dat̃.l.iniuriaꝝ actio.ff.eo.ti.

¶ Actio institoꝛia sʒ Azo. datur ei qui cũ aliquo cõtraxit
in illa negociatõe in q̃ ꝑpositus est cõtra eum q preposuit
aliqué stationi vel negociationi qꝛ obligat⁹ ẽ ↄhentibus
eum ꝑposito siue prepositus sit expssus siue tacitus.ff.de
insti.act.l.i.⁊.ij.⁊.l.ait.§.non tamen.cum ibi no.⁊ dicitur
institoꝛia ab istitoꝛe preposito vt tanq̃ʒ exercitoꝛia nomi
netur a ꝑponẽte.instit.quod cum eo.§.exercitoꝛia.⁊.§.se.
Nam institoꝛ dict⁹ est ex eo ꝙ negocio gerẽdo instet.nec
refert an tabernis sit ꝑpositus vel cuiqʒ alteri negociatio
ni.vt.ff.eo.ti.l.cuicũqʒ.⁊.l.istitoꝛ.⁊ istitoꝛ dr̃ ille q tabernis
vinis vendẽdis vel alicui alteri negociatõi ꝑpositus est.

¶ Actio legis aquilie duo cõtinet capita vel tria.lʒ vnum
nõ sit in vsu.vt.ff.eo.ti.l.si seruus seruum.§.huius legis.⁊
insti.eo.ti.Primũ caput est de seruis occisis vel quadru
pedibus qui numero pecudũ continentur:vt i.l.aqlia.ff.
eo.tit.vbi dicitur de animalibus que gregatim habent̃ ⁊
pascuntur:sicut oues.capre ⁊ equi muli ⁊ boues ⁊ asini:
Et scđm labeoné sues sed nõ canes. Et longe min⁹ bestie
fere vrsi ⁊ leones ⁊c.sed elephantes ⁊ cameli quasi mixti
sunt.Et ideo primo capite eos contineri oportet.quo ca
su tanti fit condemnatio quanti plurimi ipsa res valuit
anno preterito vt in dicta.l.aquilia.ff.eo.ti.⁊ insti.eo.tit.
in principio.Secundum caput quod nõ est in vsu hic nõ
ponitur.vt.ff.eo.l.si seruus.in.§.huius ꝑallegato. vbi di
citur huius legis scđm quidem caput in desuetudinem
abijt.Sed tertium caput huius legis est de eis vulnera
tis feris bestijs occisis ceterisqʒ rebus ruptis:vt veste va
se ⁊ similibus.Quo casu condemnatur qui damnum de
dit quanti res fuit triginta diebus retro rei preciũ ⁊ va
lorem estimando.vt dicta.l.si seruus seruũ.§.tertio autẽ
capite.⁊ insti.eo.§.capite tertio cum.§.sequenti.Et in hac
actione si quis damnum se dedisse inficiatur:id est negat
condemnatur in duplũ.ff.eo.l.i.§.i.Dicitur autem lex aq
lia ab Aquilio plebis tribuno.scđm Isidorum.li.vi.q ipsaʒ
in monte Auentino tempoꝛe discoꝛdie populi ⁊ plebis
constituit.ff.eo.l.i.⁊ postmodum concoꝛdia facta vice le
gis est habita.

¶ Actio mandati directa competit mandatori ⁊ eius he
di.ff.eo.ti.l.si vero.§.fi.⁊.l.si mandato titij.primo respon
so.⁊.§.i.Contra mandatarium vel procuratoreʒ post mã
datũ susceptũ.ff.eo.l.si remunerandi.§.i.Et inquantum
interest id factum esse quod mandauit.puta mãdaui vt
fundum emeres si mea intererat emi:teneberis post mã
datũ susceptũ.tñ si eũdẽ fundũ egoipse emo vel ali⁹ mihi
neqʒ iterest aliud cessabit hec actio scđm Azo.ff.e.ti.l.si pcu
ratorem.§.mandati actio.

¶ Actio mandati cõtraria competit mandatario.ff.eodẽ
titu.si vero nõ remunerãdi.§.cõtrario.vel ꝑcuratori ad

expensis aduersus mādatorē q̄tenus fines nō ē egressus. Si vero aliqd erogauerit vtiliter in eo non hz mandati iudiciū: sed tm̄ negocioꝝ gestoꝝ: fm̄ Mar. lz Jo. ꝛ accur. ꝯtra ꝑut legi. ꝛ no. insti. eo. ti. §. is q. ꝛ. ff. e. l. sed ꝑculus. cū l. se. in ꝑncipio. ꝛ. C. de nego. gesti. l. fi. in glo. vlt. Si vero mandauerim tibi vt mihi fundū emeres ꝛ tu si nōdū ꝑciū solueris ages mecū mandati vt suscipiā obligationē q̄ teneris venditori. Nam ꝛ ego agere possum vt cedas mihi actionē empti. ff. e. ti. l. si mandato meo. ꝑ tūso. Competit ergo breuiter actio mādati directa ꝯ illū q mādatū suscepit adimplēdū: cū ꝑ eo qi nō posset ꝙ susciperet mandatū: inq̄tū interfuit mandatoris factū fuisse qd̄ mandat̄. Et rursus ipsi mandatario q mandatū suscepit cōpetit actio mandati ꝯtraria ad īpensas si q̄s fecit rōne mādati suscepti si fines mandati nō excessit. sed si mandatū excessisset in expensis factis non repeteret ipsas per hāc actionem.

¶ Actio negatoria. require. s. actio ꝯfessoria.

¶ Actio negociorū gestoꝝ duplex est. s. directa ꝛ ꝯtraria. vn̄ actio negociorum gesto. directa est qua agit dn̄s rei geste ꝯ eū q negocia eius gessit vt administrationis rōnē reddat: vtputa si ego fui absens ꝛ negocia mea ceperunt esse deserta ꝛ male se habebāt. tu hoc videns absq̄ mādato a me recepto in ei ꝯtēplatiōe ex amicitia quā ad me habes gerebas negocia mea. mihi dat̄ hec actio negocioꝝ gestorū directa ad hoc vt reddas mihi rōnem administrationis vt. ff. de nego. gest. l. ij. ꝛ instit. de ob. que ex quasi con. na. §. ꝑmo. ꝛ. §. sicut.

¶ Actio negociorū gestorum ꝯtraria cōpetit illi qui sine mandato se iniscuit alienis negocijs gerendis aduersus dn̄m negocioꝝ ad repetendū expēsas i negociorū gestatione factas. Et veniunt oīa que expendit de suo necessario vel vtiliter nō tn̄ voluptuose: ꝛ hec colligunt̄. ff. eo. titu. l. ij. cum ibi nota.

¶ Actio de peculio peculiotenus cōpetit ei q cū filio familias vel seruo peculiū habētibus ꝯxit. ff. q cū eo. l. i. cū se. Que post mortē filij vel serui ē ānalis nec nō post emācipationē manumissionē vel alienationē. ff. qn̄ actio de pe. est anna. l. i. §. q̄diu. vbi dicit̄. Quādiu filius vel seruus ī potestate est de peculio actio ꝑpetua est. post mortē autē eius vel postq̄ emācipat⁹ manumissus alienat⁹ ve fuerit tēporalis esse incipit. i. ānalis. ꝛ cōpetit hec actio aduersus dn̄m vel patrē. vt no. ff. de pecu. l. i. §. vba.

¶ Actio noxalis fm̄ aço. dr̄ actio que nascit̄ vel orit̄ ex delictis seruoꝝ. ff. eo. ti. l. i. ꝛ insti. eo. ti. i ꝑn. Et dicit̄ noxalis a noxia quod significat ipsum delictum. vel a noxa quod dicitur ipse delinquens. vnde versus. Noxia delictū. delinquens noxa vocatur.

¶ Actio pignoraticia directa cōpetit debitori ꝯ creditorē misi. l. q. in o. re cōtra. obliga. §. fi. vel ꝯ ei⁹ tutorē vel curatorem si pignora acceperūt. ff. eo. ti. l. si solutū. §. fi. ꝛ hz locū soluto debito vel aliter satisfacto. quēadmodū voluit creditor lz nō sit solutū: vt si pignora alia data sunt creditori vt a ꝑmis recedat: vel fideiussores siue rea alie: vel ꝑcium vel etiā nuda ꝯuētio sine ꝑcio vel pacto. Quotiēs eni vult creditor recedere a pignore videt̄ satisfactum si vt ipse velit vel voluit cautū est. lz i h decept⁹ sit sui facilitate fm̄ aço. vt. ff. eo. ti. l. si rē. §. omēs ꝛ. l. necessarias. §. si vnus. Per hanc ergo actionē debitor repetit expensas si quas fecit in re pignorata obligata nisi eadē res sit ampla ꝛ ad modicū etiā fuerit alij pignorata q̄si in nullo captus sit q pignora scd̄o loco accepit.

¶ Actio pignoraticia cōtraria datur creditori ꝯ debitorē ꝛ datur ad multa. Si eni decipiatur a debitore vel ipsa re vel ei⁹ ꝑposito: qr obligauit rē alienā vel alij pigratā. ff. eo. ti. l. tutor. §. ꝯtra. iūcta. l. si qs in pignore. §. fi. Et si debitor malitiose versatus sit obligādo es vel stannū ꝑ auro vel argento. ff. eo. ti. l. i. §. si q s. ꝛ in. §. palle. l. si q s i pignore. q. tūso. vel si obligauit seruū ꝑ quē dampnū datū est: puta furtū vel aliud hō. ꝛ hoc si sciuit tenet̄ i solidū. i. in totū sec⁹ si ignorauit: qr tūc liberabit̄ noxe deditione. s. dādo seruū ꝑ noxa. In his competit hec actio fm̄ aço. ꝛ alios. Hec ꝑbant̄. ff. eo. ti. l. si seruus pignori. Item fm̄ aço. agit creditor actione pignoraticia si seruos pignoratos artificijs instruxit. si inceperāt in hrem añq̄ pignorarent̄. vel debitoris voluntate creditor eos istruxit. Sz si nihil hoꝝ intercessit: si qdē artificijs necessarijs eos istruxit fz aço. erit actio ꝯtra. ff. eo. ti. l. si seruus.

¶ Actio aūt pignoraticia vtilis fm̄ pla. datur ei q ipignorauit rē alienā sine ꝯsensu dn̄i. ꝛ postea dn̄s pigris fact⁹ ē. ff. e. ti. l. rē alienā. ꝛ. ff. de pig. l. i. §. i. ꝛ. l. si ticio. cū sequēti ꝛ tam directa q̄ ista dant̄ ꝑncipali ꝛ suis heredib⁹: ꝛ contra heredes creditoris. vt potest probari insti. de perpe. ꝛ tem. act. §. nō aūt. iūcta. l. ex ꝯctu. ff. de acti. ꝛ obli. ꝛ. l. i. §. creditor. ꝛ institu. quib. mo. re. ꝯtra. obli. §. fi.

¶ Actio ꝑ quā queritur an actor iurauerit. fm̄ quosdaz datur ei q cū peteret rē suā delato sibi iureiurādo ab aduersario eā suā esse iurauit. Ab eo eni rē suā petit actione in factū q iurauit suā esse. ff. de iureiur. l. nam postea. §. i. ꝛ. §. se. Si vo rē suā sibi traditā postea amisit ꝛ ille q detulit iuramentū eā nactus sit aduersus eū publiciana cōpetit actio ex li. feu. de publi. act. l. eū q. §. petenti. vbi dr̄. Si mihi petēti rē iuramentū detuleris iurauero q̄ rem meā esse cōpetit mihi publiciana aduersus te. tn̄ quomō hoc debeat intelligi ibi no. plene. ꝛ solet iusiurandum referri ei q detulit. C. de re. cre. l. gnālr. §. oē. v̄. fz iuramēto.

¶ Actiones preiudiciales in rem esse dicuntur per quas queritur: an quis liber sit. an libertus: ꝛ de partu agnoscēdo. vt in. §. preiudiciales. insti. de actio. Sed illa per quas queritur an aliquis sit liber: partim ciuilem causam obtinet partim pretoriam. Ciuilez autez fm̄ formā dominij quia in ea directe agitur. Et pretoriam fm̄ formaz ꝛ modum petendi quia tuum a teipso non ab alio petis possessore. Cetere vero due famam capiunt ex pretoris iurisditione. ꝛ in rem dicuntur esse ad instar actionum de seruitutib⁹. quia in hac de iure patronatus i re: i illis d̄ ꝑprietatis iure agitur. ꝛ preiudiciales dicuntur quia quēadmodum exceptiones actionibus opponūtur ꝛ añ ꝑmā q̄ōnē terminantur. Si aūt quare nō exceptiones sed actiones dicantur quis querat: hanc causam accipiat: quia nō est exceptio nisi sit actionis exclusio. he vero preiudiciales nullam actionem excludunt sed non cōpetere dicuntur: ꝛ ideo actiones dicuntur ꝛ non exceptiones. verbi gratia preiudiciales actiones pro tanto dici possunt ꝙ in ipsis tractatur de magno preiudicio. vel quia questioni mote preiudicant. vt agis cōtra me ꝛ aliquid petis. oppono tibi questionem status dicēdo ꝙ es filius meus vel seruus i potestate mea constitutus aut libertus: ꝛ sic de consimilibus. Et preiudicabit actioni tue contra me mote. Sunt ꝛ alie in rem actiones in quibus non dicitur de dominio sed de iure pignoris agitur vt seruiana: ꝛ quasi seruiana de qbus require i loco suo.

¶ Actio prescriptis verbis ex contractibus innominatis descendit. vbi scilicet ciuilis causa subest sufficiens ad actionem introducendam ꝛ cum negocium non cadit in certum ꝛ speciale nomen cōtractus. nec causa huiusmodi actionis exprimitur. cetere huiusmodi actiones exꝑmuntur sic. do vt des. facio vt facias. do vt facias. facio vt des. Ex quibus nascitur actio ꝑscriptis verbis nominata. alr̄ ciuilis. Quando mihi aliquid adest vel abest vel affuturū est. nec tibi adest nec affuturū est. aut mihi nō abest nec

tibi adest. aut si nec tibi adsit nec mihi absit et cesses implere quod conuenit inter nos. ego autem feci: in subsidium intenditur actio de dolo. Nam vbi vnus cessat implere quod in se est quod promisit altero implente locum hz hec actio.

¶ Actiones pretorie que sunt et quot require in spe. ti. de act. seu. peti. ppo. §. postremo. Dicuntur autem pretorie secundum Aço. quia a pretore sunt inducte. vt instit. de act. §. i summa secundum eundem.

¶ Actio pro socio que ex vtraque parte directa est competit pro vsufructu quem solus alter sociorum percipit. vel si doluz comisit in rebus communibus. Nam locum hz quando duo ineunt contractum societatis. ita quod tam lucrum quam damnum inter eos commune est. Et si aliquis sociorum male et dolose verset tunc alteri contra eum datur hec actio. Est autem societas secundum Aço. duorum vel plurium conuentio facta ob commodiorem vsum et vberiorem questum. Que diffinitio secundum quod ipse dicit non est in legibus: sed in Marco tullio reperitur. Nascitur autem hec actio demum societate finita que finitur pluribus modis: put pse gt ipse aço. in sum. e. ti.

¶ Actio publiciana ex equitate. datur ei qui rem bona fide emit a non domino et rem sibi traditam bona fide cepit credens vendentem tempore venditionis et traditionis dominum esse. ff. de publi. et si res. §. vlti. et sufficit emptori habuisse bonam fidem licet venditor malam fidem habuerit et callido consilio vendiderit: vt ea. l. §. pretor ait. Hinc autem videtur contradicere auc. C. de prescrip. lon. temp. male fidei possessore alienante cessat longi temporis prescriptio. So. hz in glo. i c. abbate. de iudi. li. vi. Si ergo talis emptor antequam vsucapiat vel ante completam vsucapionez a possessione cadit petat rem a possessore iure quasi domini. Et appellatur actio publiciana a publicio auctore qui eam inuenit. insti. de actio. §. alie. Ad hoc vt actor obtineat oportet illum probare iustum titulum et rem sibi fuisse traditam et bonam fidem habuisse tempore emptionis et venditionis: quod presumitur nisi contrarium probetur. et quod credat non venditorem vel donantem tempore contractus dominum non fuisse. alias publiciana non competeret. Permittitur autem tali venditore ac si vsucepisset vendicare nisi forte verus dominus possideat vt quidam dicunt quia exceptio veri domini publicianam excludit. Si autem post vsucapionem a possessione cadat: tunc non competit publiciana: sed ciuilis actio: vel rei vendicatio secundum quosdam vtilis. secundum quosdam directa. ff. de publi. l. i. de hac materia vide no. per Jo. an. de sen. et re. iudi. c. abbate sane. li. vi. i gl. vbi in fi. dicit quod rei vendicatio et publiciana non sunt contraria sed diuersa cum ad eundem finem tendunt secus cum tendunt ad fines diuersos.

¶ Actio publiciana rescissoria datur ei cuius res quam a non domino emit credens eum dominum vt supra cum absens erat causa reipublice: vel studij: vel peregrinationis: vel legationis ciuitatis: vel causa appellationis prosequende: vel testimonij ferendi: vel quia in captiuitate fuit. vel alia causa necessaria fuit absens et talis res sua. cum esset absens vsucapta est: licet ei propter necessariam absentiam infra annum postquam reuersus est rescidere vsucapionem vt dicat aduersarium non vsucepisse quod vsucepit: et per auxilium pretoris hoc remedium sibi datur. Si autem vere fuit dominus rei tunc competit ei vendicatio rescissoria. Si vero res talis erat pignori obligata competit ei hypothecaria rescissoria. et hoc in realibus actionibus. In actione autem personali conditio rescissoria. De hac materia vide Guil. i spe. ti. de in inte. rest. i tractatu libellorum. sup verbo sed scias. et sequenti. et glo. optimam i verbo domini. vel quasi. circa medium. in c. abbate sane. de reg. iur. li. vi.

¶ Actio quanti minoris. quedam est pretoria quedam ciuilis. pretoria locum hz cum quis emit animal vel seruum morbosum seu vitiosum quod propter morbum vel vitium minus valet quam emptus sit. et datur ad petendum id quo minus valet. puta si res non esset vitiosa vel morbosa valeret. xx. nunc autem valet. xv. proponitur hec actio ad petendum quanti minoris interfuit emptoris. Hoc autem scias quod de vitio nunquam tenetur venditor nisi in tribus casibus. Primus est quando nominatim promisit: et tunc agetur ex stipulatu. Secundus est quando sciebat seruum habere vitium: et emptorem non admonuit: et tunc tenetur ex empto: vel quod redhibeatur vel quod admittere tenetur. Tertius si in vitio animi sit admixtum vitium corporis. datur autem infra annum vtilem. Sed ciuilis actio quanti minoris competit quando librum vel aliam rem vitiosam vel morbosam emit propter quod res minus valet: et agitur quanti minoris esset empturus. de hac actione nihil dicitur in arbore actionum: sed de pretoria solum. Uide similiter de hac materia in spe. ti. de empt. et vendi. §. nunc dicendum. ver. est et alia actio.

¶ Actio quod iussu perpetuo datur contra patrem vel dominum quorum iussu cum filio vel seruo aliquis contraxit siue dirigatur iussus ad contrahentem siue ad seruuz. Nec est in ea opus verbis aut scriptura vel vt distinguatur secundum aço. an videatur iussus vel iussio specialiter in vno contractu an generaliter ita quod volens aliquem cum seruo meo gerere videor ei omnia iussisse nisi lex certa. i. conditio vel pactum contrarium prohibebat. Habet ergo locum actio quod iussu. quando domino vivente vel presente: seruus vel filius contraxit. quia hac dominus vel pater eo quod iussit tenebitur.

¶ Actio quod metus causa. datur ei qui probabili vel iusto metu coactus rem suam vendidit tradidit: vel promisit aduersus eum qui metum fecit: sed infra annum erit quadrupli propter contumaciam nolentis rem restituere iussu iudicis au lr. ot e. Post annum vero simpli. vt i. l. si cum emptore. prrimso. et §. post annum. ff. quod me. cau.

¶ Actio rei vendicationis est qua dicis rem corporalem esse tuam: vt hunc seruum hunc equum hanc vestem. Alia dicitur vendicatio quam legiste non habent que datur pro re incorporali vt no. per doc. i. c. examinata. de iudi.

¶ Actio rescissoria triplex est. vt. s. de publiciana resci.

¶ Actio redhibitoria datur emptori contra venditorem vt seruum vel animal morbosuz recipiat et precium restituat. et datur infra sex menses vtiles quia hec actio tantum sex mensibus durat: vt. ff. de edi. edic. l. i. vbi gratia. Si vendis mihi animal morbosum latentem morbum habens vel aliam rem vitiosam tali vitio quod vitium si sciuissem nullo modo emissem: mihi datur actio contra te ad hoc quod precium receptum restituas: infra sex menses: et rez tuam morbidam vel vitiosam reassumas. Sed pactum legis commissorie habet fieri si vendo rem meam tibi sub illa conditione. si soluas decem pro ea infra certum terminum et si non solueris sit res inempta et mea sicut prius erat. vide infra. lex commissoria.

¶ Actio rerum amotarum competit marito aduersus vxorem de rebus constante matrimonio causa diuortij ablatis. Datur autem post diuortium et continet rei persecutionem. Sed si pendente iudicio reintegretur matrimoniuz soluitur iudicium rerum amotarum. et si reintegrato matrimonio iterum fiat diuortium: remanebit actio rerum amotarum ob res amotas prioris diuortij causa. Et in quo casu actio furti daretur contra extraneum: in eodem casu actio rerum amotarum locum habet dummodo illa concurrant scilz vt res mariti dolo malo amoueantur et contra. Itez quod fiat amotio constante matrimonio: vel aliquid quod pro amotione habeatur. Item quod fiat causa diuortij. Datur etiam hec actio contra patrem filio vel filie. quatenus ex ea re locupletior est factus et dolo malo eius factum est quo minus fieret. De hac materia vide notata per Aço. in sum. eodem titulo.

¶ Actio rei vxo. vel vxoratitie sublata est in cuius locum subrogata est actio ex stipulatu que datur marito vel eius patri vt dos tradatur. si enim a datione dos incipiet hec actio locum non haberet. lz quidam dicant contrariuz. vt dicit Aço. in summa. eo. ti.

¶ Actio seruiana: dño fundi vel domus cõpetit ad psequẽdas res cõductoris p mercede domus q̃si pignoratas: que q̃uis nõ cõuentione pignorẽtur tñ iuris cõstitutõe obligãtur tacite p locatõe iure pignoris i vrbanis pdys: inuecta τ illata: in rusticis vo pdys fructus tãtum. De hoc in. §. seruiana insti. de acti.

¶ Actio quasi seruiana que etiã hypothecaria dr: ptoris ẽ p quã rẽ mobilẽ vel imobilẽ tibi pignori obligatam quã possidet aliqs siue sit debitor siue alius poteris ab eo euocare seu petere. τ est actio i rẽ vtilis. τ daṯ creditori ad psequendũ pign⁹ hypothecarie. i. rẽ mobilẽ obligatã. vide de hoc insti. de act. §. quasi seruiana.

¶ Actio serui corrupti cõpetit nõ solũ aduersus eum cui⁹ hortatu vel cõsilio seruus corruptus vel deteriorat⁹ est: sz etiã cõtra eũ noua lex daṯ q sollicitauit seruũ lz bonos mores eius corrũpe nõ potuerit. Hec aũt actio i duplũ hz cõdẽnationẽ. s. quãti deteriorat⁹ est seruus quãtiue res fuerit a suo sollicitato subrepta. τ teneṯ q corrũpit. siue ex bono malũ siue ex malo deteriorẽ fecerit. de hoc i. l. si q̃s seruo alieno suaserit. C. de fur. vbi casus de hoc.

¶ Actio stricti iuris. re. s. actionũ vo q̃dã. τ de excep. i. ca. i venerabilis. vide isti. de act. §. sed τ stricti iuris.

¶ Actio subsidiaria dr q: i subsidiũ τ auxiliũ alterius que inefficax facta est datur vt si tutor res pupilli alienauerit vel male administrauerit τ ipse tutor τ ei⁹ heres nõ sint soluendo. i. nõ sufficientes ad soluendum pupillo daṯ actio cõtra illũ i quẽ res eius alienare sunt.

¶ Actio tutele subsidiaria cõpetit pupillo quãdo nec tutor nec heres soluere vz: cõ eñ cui iura tradita sũt a pupillo vt cautionẽ exigat a tutore de idemnitate pupilli. qũ vel nullã vel pax idoneã admisit cautionẽ.

¶ Actio tutele directa datur aduersus tutorẽ ipsi pupillo inquãtũ cõuenit si tutor in rebus pupillaribus dannum dedit dolo vel culpa ipsi pupillo.

¶ Actio tutele cõtraria cõpetit tutori aduersus pupillũ si i rẽ eius aliqd de suo ipendit vel p eo fideiussit aut rẽ ppriã impignorauit vel obligauit p pupillo.

¶ Actio venditi cõpetit venditori ad petẽdũ pciũ τ vsuras ex tẽpore more. Et si aliqd spãli pacto cõprehenditur quis sibi p̃neseṯ vel inter ptes cõuentũ est. Et hui⁹ cõtraria est actio empti quã vide supra.

¶ Actio vi bonoꝝ raptoꝝ de rebus mobilib⁹ vi surreptis daṯ ei cui res mobiles p violentiã sũt ablate. τ cõpetit restitutio ifra annũ ad quadruplũ ita q i q̃druplo cõtineaṯ rei restitutio. τ hec est vis ablatiua.

¶ Actio hypothecaria. vide. s. actio q̃si seruiana. Et hec actio aduocat nudam possessionez. ff. de euic. l. si cũ venditor. §. 4. dr tñ iudiciũ ptoriũ τc. Et tñ de actionibus.

¶ Accipe τ cape differũt. Nã q capit rẽ suã facit. sed q accipit nõ facit suã. Et q̃liter intelligaṯ vbum accipit vide de aegren. re. do. l. i laqueum. in glo. i. τ. y. τ. ff. de fur. l. qui vas. i gl. y. τ. l. naturali. §. turbatio. vbi dicitur qui accipit furtum committit.

¶ Accola est q colit terrã nõ ppriã. vñ. Accola nõ propriã ppriã colit incola terrã. τ diciṯ ab ad τ colo. quasi q aduenienens colit terram.

¶ Acephalus. i. sine capite. ab a qđ est sine τ cephas caput. xciiij. di. nulla. in aute. de ap. §. gnãlem.

¶ Accersitus est collectus vocatus vel circa se situs. lxiiij. di. q: igiṯ. xiij. q. ij. qñ preposterum.

¶ Accoliti grece dicunṯ ceroferary vel accẽdẽtes latine a deportandis cereis qñ legẽdũ est euangeliũ aut sacrificiũ offerẽdũ. tũc eni accendũṯ luminaria τ portãt lz sol fodẽ τpe rutilet ad signũ tñ letitie ad demonstrãdũ vt sub typho luminis corporalis oñdaṯ ista lux. de q̃ Jo. i. c. erat lux va τc. vt inquit tex. l. c. cleri ad fi. xxi. di.

¶ Acrimonia ẽ pp̃e accerbitas. sed sm legistas est pena q̃ infligiṯ sacrilegis sicut icarceratio vl' exily relegatio. C. ꝺ sacrosan. ec. l. placet: q̃ est canonicata. xvi. q. i. c. placet. sub. §. nouarum. vbi etiam diciṯ de hoc.

¶ Accõmode. i. multũ cõmode. ꝺ elec. vbi piculũ. li. vi.

¶ Accusator est ille q aliquẽ corã iudice accusat τ crialez sibi mouet q̃onem. Et dr accusator q: ad cãm vocat eũ quẽ appellat. vt i. c. fortis. de vb. sig. post mediũ. Et ibidẽ diciṯ etiã delator accusator denũciator τ inq̃sitor possũt eligi ordinari τ eis pbẽde cõferri. Et accusatio testimoniũ τ ordo pari passu ambulant. vt. ij. q. vij. c. ipsi apli. in glo. sup vbo esse. Et admittiṯ ad accusandũ q i peccato mortali est. Nemo tñ sine accusatione dãnari debet.

¶ Accurate. i. diligenter studiose curialiter vel cõposite.

De Ad

¶ Ad ponitur p iuxta. ff. de serui. vrba. pdi. l. q̃dã biberi⁹. De hac dictione no. archi. ꝺ rescrip. si gratiose. li. vi. τ. lxxviij. di. psbyter. Et qũo differãt ad τ i. vide. ff. de inu. l. itẽ apud labeonẽ. §. eũ vicinũ. qđ nota pro statutis dicentibus q aliqd fiat ad domũ vel in domo.

¶ Adempta legata dicũṯ illa q̃ testator adimit a legatario cui p legauerit mutata pria sua voluntare.

¶ Aderatio dr q̃si eris punitio. vel aderata pdia dicebantur ex q̃b⁹ es puniebaṯ vt habeṯ ex. l. i. C. de com. re mili. τ. C. de colla. dona. re. aut trãsla. seu adera. l. i. li. x.

¶ Admodũ est idem quod valde. Et ponit glo. concordãtias de iureiu. c. romani. ver. nos itaqz. in cle. τ de cen. ca. grauis. de corpo. viti. c. i.

¶ Admittere est recipe. vt. ff. de inoffi. te. l. 3. §. si q̃s ipuberi. vt si dicaṯ iste est admittẽdus. i. recipiẽdus: vel est icitare ad currendũ. inde admissarius. i. velox.

¶ Adoptiuus filius est quẽ aliqs adoptat vel accipit datũ a patre. Et ecõtra pater adoptiuus est q filiũ adoptat. isti. de adop. §. i. τ. ij. Et sunt dãnati heretici q dixerũt xpz nõ ppriũ sed adoptiuũ filiũ dei. xxiiij. q. iij. q̃dam verbo nosiani. τ in. c. quadã. de cele. mis.

¶ Adoptio est gratuita quedã electio q̃ q̃s aliquẽ sibi eligit in filiũ. τ hoc faciũt pleruqz hi q filios hr̃e nõ possunt ad ipsarum solarium. Et talis q sic recipitur in filium dicitur adoptiuus q a patre legitimo sic ei datur. Et ille qui eum sic adoptat dicitur adoptiuus pater. Et que sit differentia inter adoptionem τ arrogationẽ: vide infra. arrogare. τ insti. de adop. in pncipio.

¶ Aduena dicitur eo q aliunde adueniat. sm Jsido. li. x. ethi. argumen. ff. de iudi. l. heres absens.

¶ Aduocatus est qui alio nomine quasi legatus seu patronus vocatur qui in forensibus seu extraneis negocys preeminentibus pbet litigantibus suum patrociniuz cuius pciũ oneraria vocaṯ sub antiquo noie. Et inde venit verbum aduocare quod est postulare pro opponente. τ desiderium eius coram iudice exponere: patrociniũ in causa prestare. Et aduocatus non potest esse notarius in eadem causa. vt notatur in. l. vniuersas. C. de decurio. libro decimo.

¶ Aduocatus fisci dicitur q patrociniũ pstat i cã fisci.

¶ Aductus. i. conuictus vel sententiatus.

¶ Adeo. i. intñ media correpta: vt de rescrip. cũ adeo.

¶ Adultus dicitur qui. xxv. annos compleuit: vel qui a xiiij annis vsqz ad. xxv. procedit. Nam adolere in vno significato est crescere in alio cremare vel vrere. Et adolescens dicitur tribus modis: vt notat Archidiaco. xxvi. q. vi. alligantur.

¶ Adeodatus est nomen dauid: qui datus fuit a deo ad liberationem israel.

¶ Ad qd.i.quere.de censi.perue nie.
¶ Adulter dicitur qui nuptias violat.
¶ Adulterium dicitur quasi ad alterius thoꝝ accessus. vel qi ad alterū: qꝛ ex adulterio ab vno ɔcept⁹ ad alteri⁹ hereditatē nascit. Et fm̄ Lodo. de roma ꝑ adulterio sta tute sūt quattuoꝛ pene de iure hodierno. Prima est sepa ratio thori. Scđa est pena detrusionis in monasteriū. vt ibi lachrymis lauet peccatū qđ est pudoꝛ fateri. Tertia ē q̄ꝛ scinduntꝰ in panis ⁊ capillis an̄ ⁊ retro. Quarta est excō catio que est maioꝛ omni pena in iure canonico. ꝫ pena adulterij de iure ciuili sit pena capitis. vt. ff. ad. l. iul. de adulte. l. coercende. sed Padue est pena. l. x. ducatoꝝ. ⁊ h in viro. sed in muliere est pena detrusionis in claustrū. vt no. in. l. mancipia. C. de ser. fugi.
¶ Adulterinus est de adulterio cōceptus seu genitus. vn̄ adulterina moneta vel sigillū dicit falsa moneta vel fal sum sigillum ad instar ve vel veri facta vel factū.

De Aff.

¶ Afficere tria significat. vn̄ Afficit informat punit cupit hec tria signat. Itē dicit affectus non sufficit nisi sequat effectus vbi ex necessitate opus est facto vt. c. vlti. ꝺ spā. ⁊ deco qui mit. in pos. ca. i.
¶ Affatim id est gn̄aliter vel abundanter. ⁊ sic est media breuis. ꝫ media lōga. i. facūde. vn̄ Si dicas affati iū signi ficabis abūde. Affati dicēs facūde significabis. vt hꝛ i. c. vnico. de reli. do. li. vi. i glo. ⁊. xxiij. dist. pterea.
¶ Affinis est q hꝫ ɔsanguineā alteri⁹ in vxoꝛē: vel eꝫ que habet ɔsanguineū alterius i maritū.
¶ Affinitas est ꝓximitas ꝑsonaꝝ ex coitu ꝓueniēs omni carēs parētela. ⁊ hoc de iure canonico. ⁊ sic ɔbitur affini tas tā ꝑ coitū legitimū q̄ꝫ ꝑ fornicarium. Similiter dicit Hos. Affinitas est attinētia ꝑsonaꝝ ex copula ꝓueniens. Naꝫ qn̄ vir carnaliter ɔiungit vxori oēs ɔsanguinei vxo ris efficiuntur affines viro: ⁊ ecōtra. Sed inter cognatos viriusq̄ꝫ nulla nascit attinētia. ꝺ ɔsan. ⁊ affi. c. qđ sup his. ⁊ impedit matrimoniū ɔhendū ⁊ dirimit iā ɔtꝰtuꝫ. Dicū tur aūt affines q̄si ad alterius fines accedētes. vel ex eo q̄ due cognationes que inter se diuerse sūt ꝑꝑ nuptias vꝉ coitū copulantur ⁊ alter ad alteri⁹ cognatōis finē accedit fm̄ hosti. Sed fm̄ leges affinitas est regularitas ꝑsonaꝝ ex nuptijs ɔiunctaꝝ oi carens parētela vt. C. de nup. l. li beri. ⁊ t n̄ fm̄ glo. l. ɔbit ⁊ affinitas ꝑ ɔcubinā. vt. xxxv. q. iij. c. de incestu. ⁊ ibi no. ⁊. ff. ꝺ ɔcu. l. i. Etiā ꝑ coitū icestuo sū vel fornicariū. vt i. c. discretōi. ⁊. c. tue ꝺ ea q cog. ɔsan. vxo. sue. ⁊. xxxv. q. ij. nec eā. Alij tn̄ reputāt absurdū q̄ ta le vinculū legitimū oriat ex coitu dānato cuꝫ ex nuptijs ɔueniat. ff. de gra. l. nō facile. §. affines. ⁊. §. sciendū. Orit eti publice honestatis iustitia fm̄ gof. in ti. de deog cog. ɔsang. vx. sue. Ubi dicit etiā q̄ affinitas ꝑ fornicariū coi tū ɔcta nō dirimit matrimoniū: sed exactōeꝫ debiti iter dicit. vt. dicto. ca. discretioni.
¶ Affidare est fidem dare.
¶ Affirmatio exponit q̄nq̄ꝫ ꝑ negatiuā vt in. c. veniēs de testi. vbi dꝛ in oꝛe duoꝝ vel triū. s. ⁊ nō paucoꝝ. q̄nq̄ꝫ ecō uerso. vt di. i. ius nāle. vbi dꝛ trāsire ꝑ agrū alienū nō tn̄ phas ē. iure āt nāli oia sūt cōia. c. quo iure. viij. di.
¶ Afficius penes vulgare lōbardaꝝ ⁊ tuschanoꝝ fm̄ pe. ꝺ ramp. ⁊ abbatē dꝛ cēsus q datꝛ rōe ꝑdioꝝ. put vꝛ velle i. spe. de lo. ⁊ ɔdu. §. seq̄t. in pn̄. idē afficta re. ⁊ est locare ad fictū ⁊ ad firmū. vt in. c. pisanis. de resti. spo.

De Ag.

¶ Agaço dꝛ custos equoꝝ. ⁊ idē dꝛ eqtius. ꝓꝑe tn̄ agaço dꝛ custos vel pastoꝛ asinoꝝ. iuxta illud grecisse: asinoꝝ pa stoꝛ agaço. ⁊ hꝛ in. l. agaço. ff. si q̄. pau. fe. di.
¶ Agentes in rebus sūt illi qb⁹ cura euictionū mandat ⁊ erāt oli pl'es diuerse diuisi per diuersos numeros: ⁊ quili bet numerus habebat propriuꝫ. C. de offi. magi. of. l. i. ⁊ ta les dicebantur principes.
¶ Agere est gn̄ale ad oia que fiūt tā re q̄ꝫ verbis tā iter vi uos q̄ꝫ i vltia volūtate. nam faciēs testm̄ dꝛ agere sicut ⁊ emēs vendēs locās ⁊c. Sed gerere ɔꝑhendit tn̄ illđ qđ fit re ⁊ nō v̄bis: ⁊ sic faciēs testamentū nō dicit gerere. ff. verb. ob. l. v̄ba contraxerunt.
¶ Ager appellat area vel cāpus i rure vel locus. s. vacuus q sine villa ē. vt i. l. ager. ff. de v̄b. sig. sed ager cuꝫ edificio appellat fūd⁹ vel ꝑdiū vrbanū. ⁊ ager nud⁹ vel area nu da sine edificio dꝛ rusticū ꝑdiū vel ager rusticus.
¶ Ager vectigalis. respice infra vectigalis.
¶ Ager emphiteoticus. respice ifra emphiteota.
¶ Agon ē certamē. idē agonista ⁊ agoniculus ⁊ ē ille q pu gnat vel certat. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. §. magistrati.
¶ Agonete sunt principes ludi. vt. ff. de alea. l. i. §. in eum vbi notat accur. in glo.
¶ Agricola dꝛ q̄si agrū vel agros colēs ⁊ ē nomen cōe ad oēs agricolas. Sꝫ noia sp̄alia agricolaꝝ sūt illa qꝛ agrico larū qdā sūt ascripticij. qdā cēsiti. alij ꝑpetui aliq coloni ɔditionales. alij inqlini. alij originarij. alij simplr coloni nūcupant. de qbus oibus ifra locis suis dicet.
¶ Agricole ⁊ censiti ꝓut qdā dicūt sunt duo noia substan tiua ꝑ endiadim talē figurā copulata vt sit sensus de agri colis ⁊ censitis. i. de agricolis censitis q̄si cēsualib⁹. ⁊ ha betur simile. ff. de tutelis. l. i. vbi dicit q̄ tutela est vis et potestas. ⁊ exponit. i. violenta ptās. ita exponat agricole ⁊ censiti. i. agricole censuales. vnde v̄sus. Uteris endiade si dixeris arma uirūq̄ꝫ. i. armatū virū fm̄ v̄gi. ⁊ grecisiaꝫ: Dicunt aūt censiti quasi censibus ascripti. ⁊ ɔstituuntur eo modo quo ascripticij. Uerūtamē iter cēsitū ⁊ ascripti cium est differētia sed nō certa. Quidā dicūt q̄ cēsitus sit ille q nascitur ex ascripticio. Alij dicūt q̄ illa sit differen tia qꝛ censitus est ille q rei certe ānuatim ꝑstande obliga tus ē. ascripticius autē est obligatus ad rē incertam puta ad tertiā vel ad quartā partē fructuū ex fundo ꝓueniē tium. aliq̄n tn̄ etiam censitus capitur large vt etiā ascrip ticium ɔprehendat. q̄nq̄ꝫ prope ⁊ stricte. qdam tn̄ dicunt q̄ hi nō possint testari inter suos: cuꝫ alienis tn̄ dimittū tur. Joā. an. aūt dicit q̄ possūt testari iter suos sed nō iter alienos. pūt. n. iter eos q sūt de familia. fm̄ Joan. ⁊ accur.
¶ Agricole ꝑpetui vocabantur illi qui validi erant in coꝛ pore miserāq̄ꝫ inertiam simulantes. ⁊ ea que veris mise ris erant assignata ad sustentationē ex publico percipiē da diminuentes quos ꝓditoꝛ studiosus etiā diligens de tegens ad perpetuum colonatum redigit si erant liberi. Si v̄o serui qui talia fingebant dominus eis carebat ⁊ ꝓ ditori assignabant. ꝫ quidam dicant q̄ hoc sit correctuꝫ per autenticum de questore. alij tamen dicunt q̄ nō. De alijs specieb⁹ ⁊ differētijs agricolarum inuenies loca suo ifra ascripticius ⁊ colonus.
¶ Agrimessoꝛ est q agros mensurat ⁊ metitur ⁊ fines per debitam mēsuram distinguit. Dictus quasi agros metēs ⁊ alibi vocat libripens. Qui si dolose falsum fecerit vel fines male disiunxerit tenet actōe i factuꝫ. uide de hoc ꝺ ꝑscrip. c. qꝛ iudicāte. in glo.
¶ Ageribus nili non rumpendis cauetur quia i Egypto non pluit sed nilus egreditur ⁊ inundat agras. vnde q rū pit ibi ageres icurrit crimen quasi lese maiestatis. Et pe na eius est vt i eodem loco vbi ruperat ageres ⁊ vsurpa uerit valle snili fluentis flumis ꝺ proprijs ⁊ vetustis vsi bus in duodeci cubitorum flāma cōburat: ⁊ ɔsocij ⁊ ptici pes sceleris deportentur ⁊ eoꝝ bona publicentur. C. de nili age. non rūpen. l. vnica.

¶ Agapen.i.stipa. vt di.xlij.si qs. Etiã agapa dicit̃ cõuiuiũ pauperꝝ in eodẽ significato vt in.c.si qs.pal.

¶ Ago agonis grece ẽ labor latine qꝛ q laborat agit. vnde xp̃s dr̃ fuisse i agone. ĩde agri ꝛ fũdi agonetici q dabant̃ certãtibus i agone vel cũ agone.i.labore ad fertilitatẽ sũt pducti vt.C. de fun.patrimo.l.fi.li.xi.

¶ Agnati dicuntur q p virilis sexus lineã cõiũcti sũt in cõsanguinitate:iõ sic dci q accedũt ꝛ q̃si agnascũt. p agnatis dñi.s.desũt admittũt cognati. Uñ cognati cõiter vocãtur omnes q p virilẽ sexũ vel femineũ in cognatiõe sũt cõiũcti.h̃ de veteri iure. Hodie ṽo inter agnatos ꝛ cognatos parua est differẽtia per iura aucteticoꝝ.

¶ Agnominatio idez est q̃d agnomen. quandoqꝫ etiã dicitur fedus coniugale.

De Al.

¶ Album p̃toris. est q̃dã tabula dealbata q̃ ponebat̃ i curia vel turri p̃toris in loco cõi i q̃ scribebant̃ ꝛ ponebant̃ noia vocatoꝝ ad iudiciũ:ꝛ ad cui⁹ instantiã qlibet citat⁹ esset.ꝛ ibi ẽt pponebãt̃ statuta ꝛ edicta p̃toris i grossa lr̃a ita q ab oĩbus legi possent. Et erat certa pena cõillũ q delebat istud albũ:q̃d mõ est sublatũ.de h̃ in cle.i.de iudi. in antẽ.de litigiosis.§.oẽm.col.viij.i spe.ð do.ꝛ ꝯtu.§.restat.in p̃n.de citato.§.seqt̃.ṽ.ꝛ nõ. Et dicit q loco h⁹ sunt mõ q̃terni.ꝛ q corrũpebat vel delebat puniebat̃ i qnquaginta aureis.p edictũ de albo corrũpe.C.li.xi. Est albũ p̃toris triplex. Unũ i quo scribũtur edicta p̃toris vl' lex ciuilis:vt in.l.i.si qs.ff.de iuris.om.iu.aliud ẽ i quo scribunt̃ citationes vt i.§.pal.i antẽ.de liti.col.viij. Tertiũ ẽ i quo scribũt̃ noia decurionũ.vt.ff.ð albo scribẽ.p totũ ti.

¶ Albergarie sunt cẽsus seu pactiones q̃ debent̃ p comestionibus.de hoc per glo.in.c.p̃terea.de iure.pa.

¶ Allegare est argumẽtari ad pbatiões vel ꝯclusiões ad cõez iudicẽ p cõmodo sue cãe.ꝛ ppe ptiet ad aduocatos.

¶ Allodium est atrio vel p̃dium vrbanum.

¶ Albagarie sunt peuratões quas certe ville debẽt dñis suis ad eas venientibus.de rescrip.ad audientiã.

¶ Alimentoꝝ appellatõe ꝯtinẽtur calciamẽta ꝛ vestimẽta ꝛ h̃bitatio.vt i.l.legatis.ꝛ.l.fi.ff.de ali.ꝛ ciba.leg.

¶ Alba est vestis sacra vel nomẽ oppidi i lombardia.vñ Uirgi. Albaniqꝫ p̃res ꝛc.p̃ enei.ꝛ dr̃. Urbs alba:vestitur p̃sbyter alba.fm Jo.an.i.cle.ne i agro.de sta.mona.

¶ Alluuio est latẽs incrementũ veluti cũ paulati aq̃s abluendo arenã ex fundo meo vel vicini mei i fundũ tuuz aliqd ita accrescit vt facile nõ possit apphendi q̃ hora sit ablatũ vel hec augmẽtatio fcã. Sed intrinsatio ẽ patens incrementũ. vide insti .de re.di.§.preterea.

¶ Aleator est q ludit in alea. Etiaz ille q quasi scholã illã tenet.ꝛ si talis clericus fuerit repellet̃ a promotõe:vt de exces.pla.c.inter dilectos.

¶ Alienigena quasi aliene regionis vel aliena gẽte natus vel genitus fm Jsido.lib.x.ethimo.

¶ Allibrati dicunt̃ q descripti sũt in libro ciuiũ: vel communitatis alicuius ciuitatis.

¶ Altercationes sũt certamia ṽboꝝ fm Jo.an.i p̃he.cle.

¶ Alias hec dictio significat cõditionaliter. qñqꝫ alterationẽ vt pmittis dare fundũ al's.x.noĩe pene.ff.ð iuteiu. l.al's.vbi re pempta muat̃.alias nõ.i.si non sit perempta. Scd̃o alias ponit̃ p alio loco.l.ad eo.§.insula.ṽ.q si toto alueo naturali derelicto flumen al's fluere ceperit.i.in loco alio.ff.ð acq.re.do. Tertio.i.alis vice vel alio tp̃e vt in.l.diẽ.ff.de arbi.vbi dr̃.alias est agitatũ.i. alia vice vel alia q̃õne. Quarto.i.alio casu vt i.l.q testõ.§.mulier.ff.de testa.vbi mulier i testõ testis ẽe nõ põt alias põt.i.in alio casu q̃z testi. Quinto alias.i.alio mõ.l.i.§.illõ tm̃.ff.de aq̃ plu.arcẽ. Et breuiter hec dictio alias significat alterationẽ diuersimode. sed in casu particulari eo modo tm̃ fm quẽ subiecta mã declarat.alios applicata casu significat alterationẽ ei⁹ q̃d est l'orane precedenti.

¶ Alueus dicitur venter fluuioꝝ vel vas i quo lauantur pedes fm glo.in.ea.dudũ.de sepul.in cle.

¶ Alius alia aliud denotant diuersitatẽ ꝛ iplicãt.l.q̃dã relegat⁹.ff.de re.du. Etiã ali⁹.i.ꝯtri⁹.xi.q.iij.c.ij.xi.di.qs nesciat.vbi dr̃.nullus alius q̃z petrus p̃dicasse in italia gallia hispania ꝛ ceteris pũincijs. Jtẽ alius ꝛ aliter sunt implicatiue qualitatis precedentium.vt.l.si donationẽ.C.de his que vi.m e.cau.l.fi.lz glo.ibi velit q iplicet q̃litatẽ ꝯctus. Aliter est denotatiuũ q̃litatis nõ aũt substantie.ff.de ṽbo.ob.l.si qs cũ aliter.C.ð testi.l.ẽt.ꝛ q̃d ibi no. glo.ꝛ ẽt denotat diuersitatẽ nõ i substãtia sed in q̃litate vt no.do.fran.in.l.si certos nũmos.ff.de ṽbo.ob.

¶ Alioqn dr̃ vel significat cõditionaliter ꝯiunctiue ꝛ aduersatiue. Cõditionaliter vt pmitto fundũ dare alioqn centũ noie pene.ff.de dã.infec.l.si finita.§.ð dãno infec. Aduersatiue i.l.fluminũ.§.idẽ fiuus.e.ti.significat q̃ simpliciter fm q subiecta mã declarat.

¶ Alumnus est q alit aliquẽ vel q alit̃ ab eo. vel est filius ex ꝯcubina:vt in.l.alumnus.C.que res pig.obli.possit.et ibi glo. Et sũt qnqꝫ noĩa que significãt indifferẽter actionẽ ꝛ passionẽ. vñ Hospes celoripus cõiuua vector alumnus. Actiuz siue pati sub eodẽ noie signant.

¶ Alienare est ppe rẽ aliquã i dñiũ alteri⁹ transferre. Jde alienatio est oĩs pactio p quã transfertur dñium. de reb⁹ ec.nõ alie.c.nulli.C.de fur.l.i. Jtẽ alienatio sumit̃ dupl'r Uno mõ p dictione significãte trãslationẽ rei vel iuris vt in.l.alienationis.ff.de ṽbo.sig. Alio mõ sumit̃ alienatio p ipso facto quo rei vel iuris fit trãslatio. Tale eni factũ q̃ fit trãslatio est alienatio. Et hoc factũ alienationẽ significat. Nam factis qñqꝫ sic ṽbis declarat̃ volũtas vt in.l.de qbus.ff.de legi. Diuersimode ergo significat put ex eius medio ꝛ circũstantijs adiacẽtibus infert. Uerbi gratia:testator legauit stichũ quẽ si alienauit necessitate legatũ nõ extinguit̃.si alienauit volũtate: legatũ extinguitur.l.fideicõmissa.§.si rem.ff.de le.ij. Ratio quia qñ testator ex necessitate alienauit:nõ videt̃ p hoc volũtatẽ mutasse. Secus qñ ex volũtate alienauit legatũ.tũc eni velle videtur q alius q̃z legatarius illud habeat. finaliter verbũ alienatio vel alienare significat q̃d ei⁹ ipositio vel aliud pbabile mediũ declarat significare. Et factuz alienationis reuocationẽ dispositõis significat:si volũtate alienantis est reuocabilis.ꝛ ipsum factũ ex se vel ex quauis circũstantia hoc pbat.

¶ Alienare cã mutandi iudicij dicitur q credens se ab aliquo ꝯueniendũz reali actione vel p̃sonali que in iure scripta sunt.alienat rẽ dolo malo causa iudicij futuri mutandi.i.vitandi in q̃ actione alienator tenet̃ actione in factum ex hoc edicto contra ipsuz proposita:vt intentione probata ad interesse ꝯdẽnetur.saluis nihilomin⁹ p̃stinis actionibus aduersus nouos possessores qꝛ solã possessionem alienãs tenet̃ hac actione. Quicũqꝫ ergo metuens ꝯtrouersiam rẽ dolo in aliũ transfert vt iudiciũ mutet ꝛ euitet:dicit̃ alienare causa iudicij mutãdi. vt in ti.ð alie. iudi.mu.cau.fac. Et nota q noie alienationis ꝯtinentur q̃ões seruitutũ p̃dialiũ ꝛ vsucapio. Ulix est eni vt nõ videatur alienare qui patit̃ vsucapionẽ.l.alienationis verbo.ff.de verbo.significatione.

¶ Alternatiua est ꝯiunctio alternatiue significans.s.qñ significat alterũ de ꝯiunctis esse seu orõnem factã p hãc ꝯiunctionẽ in altero verificari. Et qñqꝫ variat̃ significatum vel ex ꝯiũctionis natura subiecta materia seu q̃uis alia circũstantia. Uerbi gratia.lego stichũ vel pamphilũ

significat vtrūq3 esse in obligatione: sed alterum tātū in solutione: vt alterū soluēdo debitor liberet. ff. d vb. ob. l. si duo. in fine. et effectus alternatiue est: q vterq3 ē in obligatione: qr vno mortuo alter q supest remanet in obligatione. Est aūt alternatiua quadruplex. Quedā rerum ī qua electio ē debitoris. l. plerūq3. §. fi. ff. de iur. doti. et l. arbitraria. §. sceuola. ff. de eo qd cer. lo. facit. c. i alternatiuis de reg. iur. li. vi. Secūda est locorū respectu solutōis fiende. qr et in illa iterū debitoris ē electio aū lit. ɔtest. vt in. §. sceuola. preal. Tertia locorꝝ quātū ad iudiciū inchoādū3 in quo loco debeat ɔueniri. i qua electio ē actoris. §. predicto. Quarta alternatiua est ꝑsonarꝝ qn stipulatio ē apposita de soluēdo. in illa iterū ē electio debitoris. vt in. §. itē iulianus. l. arbitraria. pal. Alij dicunt q alternatiua legis significat vt eam lex rō vel subiecta mā significare declarat. Sed alternatiua hoīs significat vt ꝓferentē significare vba velle vel subiecta materia vel queuis coniectura probabilis concludens declarat. Et de istis alternatiuis seu aut vel: require loco suo.

De Am

¶ Amita est soror patris.

¶ Amita magna est soror aui.

¶ Amitinus est qui ex ea gnātur. s. amite filius: vt. xxxv. q. v. capitulo vltimo.

¶ Ambages est dubia locutio vel effugatio sermōis extra ꝓpositum.

¶ Ambiguū est vbi opiniones sūt et iura varia videnť de sen. exc. inter alia. de iudi. c. i. li. vi. Et ius ambiguū est per sūmū pōtificē declarādū. c. p venerabilē. §. rōnibus. q fi. sint legi. et de rescrip. sup lr̄is. d offi. dele. sup. de cā poss. pastoralis. de ꝓben. qr sepe. li. vi. fm archi. Et de triplici ambiguitate. s. iuris. facti. et ꝑsone. nō. xxxiij. di. c. fi. fm Joan. an. in ꝓhemio cle. sup vbo ambiguitatis.

¶ Ambasiator ē legat⁹ ꝓncipis i arduis negocijs. et ambasiata est hō legatio ɔsuliorꝝ vel ꝓncipū i causis suis.

¶ Amministrator siue administrator reꝝ publicaꝝ est q tēporalia gerit: sed magistrat⁹: q iurisditionē exercet fm Aço. C. de admi. reip. li. xi. in rubro.

De An

¶ Anathema vno mō est substantiuū: et ē dānatio eterne mortis: et nō nisi p mortali crimine dz imponi. Et ī illis q aliter nō patiūtur corrigi. xi. q. iij. Nemo epoꝝ. i fi. Uel ē excōicatio seu sup̄ma maledictio. Et dr̄ ab ana. i. sursū et thema figura. qr olim iprimebať figura frōtib⁹ dānatoꝝ. De hoc no. Jo. an. de iudi. cū nō ab hoīe. vbi post excōicatione icorrigibilis anathematis mucrone ferit. i. puniť. i. solēni excōicatōe cū. xij. epis candelas i terrā ꝓijcientib⁹ et ɔculcantib⁹. vt i. c. dz. xi. q. iij. Et anathema tale vel maledictio solebat fieri p plalatos. Uel dr̄ ab ana qd est rectū et them⁹ diuisio q̄si recta diuisio dānatoꝝ a deo et a plebe. Alio mō anathema ē adiectiuū oīs generis idecliabile et dr̄ excōicatus maledict⁹ sepatus vel dānatus. vn̄. Qui frangit rapit ac vrit ferit ē anathema. Frāgit. s. ecclesias. rapit res ecclesiasticas. vrit etiā ecclesias. ferit ꝑsonas ecclesiasticas. Inde ē anathematiçare. i. dānare vel excōicare maledicere vel separe vt supra.

¶ Anathematiçatus dr̄ q tanq3 impius a deo sepatus ē: et ponitur p excōicato. vt. xxiij. q. iij. certum est.

¶ Annalis actio est que certo tēpore finienda est: puta anno vt iniuriaꝝ vel minorum.

¶ Annona fm aço. dr̄ salariū qd cuiq3 p capite suo remuneratōis cā dať. vn̄ est titulus. C. de anno. et capi. admini. l. capite. fm aço. i. captione. Sicut eni fm eū captio dr̄ tributū qd dať p capite. ideo hic captio de capite poniť p eo quod datur magistratib⁹ causa salarij p remunerādo labore. Et dicit captio de capite: qr est ꝓciū debitū capiti. i. dignitati. Et erāt hec ꝓcia que singuloꝝ magistratuū descriptionibus certis ligabantur.

¶ Annone militares dicunť quas milites singul' dieb⁹ cōsequebātur. vt. C. de anno. mili. l. vlti. vbi dr̄ q ipsi annonas et capitia singulis cōsequebanť diebus.

¶ Annone ciuiles sunt que publice dabanť iudicantibus ciuitatibus vel oibus tempore necessitatis per singulos dies. vt. C. de anno. et tribu. l. ij. li. x. Etiā annona est seges vel frumentū vnius anni.

¶ Annotatio sacra est ɔscriptio bonoꝝ vel eoꝝ conuocatio seu ɔsignatio. veluti cum aliqs cuiuscūq3 criminis re⁹ si absētat seuocatus ad iudiciū. patiť bonorū annotatione: et si ifra annū venerit et se purgauerit bona sua recuperet. Si aūt nō venerit tunc fisco applicentur. Et qualiter fiat annotatio ponit Spe. in ti. de acti. §. fi. ver. sed qualr. Dicens q preses siue iudex veniet cum tabellione ad domum accusati. et iquiret quot domus quot predia rustica quot iugera terre habeat i bonis eius. Et oīa bona illius q nō venit citatus ponit in banno fisci. nisi venerit ifra annum. ff. d requi. reis. l. i. §. i. Ab hac tamen snīa cōdicionali poterit appellari. de appel. preterea. Et describūtur bona que tū fiscus de facto non occupat nisi post ānū. Post hoc iterū per edicta regretur accusatus et citās mittit litteras suas iudici vel rectori loci i quo deget accusatus vt per illū citato inotescat se accusatū vel citatū et bona ei⁹ esse annotata. Inde venit verbū annotare. vel ecōtra ab hoc verbo ipsum nomen.

¶ Annotatio sacra dicit rescriptum illud qd iperator ꝓprio motu mentis idulget alicui constituens fm preces ei⁹ seu illius aliqd fieri vel nō fieri. C. de diuer. rescri. l. fi. et ibi in glo. Et notat cardinalis zaba. in. c. sup lr̄is. de rescri. differentiā iter annotatiōe3 et pragmaticam sanctoꝝ.

¶ Anima. no. Jo. an. i. c. vnico. §. stiire. de sacra vn.

¶ Ante significat ante rē factā3 sed bene ichoatā. ff. si cer. pe. l. ij. §. item mutuū. vbi de hoc. et ff. de ver. obli. l. qui ante. et l. eum qui ita. §. quesitā3.

¶ Annus quot dies et mēses habeat: no. glo. in. ca. si ꝓpter. de rescrip. li. 6. et. ca. cum sit. de elec. Nam ānus continet. ccclxv. dies. vt in. l. cū3 heres. §. stichus. ff. de sta. libe. et qd annus inceptus p ɔpleto habetur: vide Inno. in. c. generalem de eta. et quali. et archi. in. c. si annū. de iudi. li. 6. et in. l. eum bisextus. ff. de ver. sig. Item qdam cōputant annum ab icarnatōe domini. vt xxxiij. distin. in noie dn̄i. in prin. Alij a natiuitate dn̄i. de hoc glo. in. §. forma. ij. q. 6. et i spe. de instru. edi. in prin. in prima colum.

¶ Annus iubileus dr̄ annus remissionis. qr eo ānno debita remittebātur. Serui hebrei dimittebanť liberi: et oia reuertebanť in ꝑstinum statu3. et est annus. qquagesimus. vt in. c. iubileo. de pe. di. i.

¶ Annuus vel annuatī3 ex ꝓprio significato significat multiplicationem simplr̄ siue ideterminate. sed quādo applicatur casibus significat diuersimode: put ex diuersificatione materie cōcludiť ꝓferenē itellexisse. vt si pacto seu stipulatione ꝓmittis. x. ticio annua vel annuatim significat multiplicatōe3 ꝑpetuā: qr significat ꝓmissam summā dēberi ei cui ꝓmittiť et eius heredi et hēredis heredi et sic i īfinitū. Ideo dr̄ in. l. stipulatio. ff. de ver. obli. q stipulatio ānua est ꝑpetua. Et nota q ānnū legatū p p̄ anno ē puꝝ et p alijs annis est ɔditionale: qr p quolibet anno debeť legatario si tunc viuit. Si vo mortuus est tunc non dēbeť. nec si deportatus est qr talis similiter mortu⁹ est: et non habet ius capiendi ex testamēto qd est ciuile. l. cū i singulos de an. lega. vbi dr̄ q per singulos ius ispiciť. Sed ibi. promitto tibi. x. annua: vt sis ꝓcurator meus in parlamento

significatur multiplicatio temporalis ex cā que apponitꝰ ō essēdo pcuratorē: qꝛ morte finiet. sic ꝛ obligatio que ex ꝟ iducit. De hoc vide. l. annua. §. fi. ꝛ totū ti. ff. de an. le.

¶ Angaria penultima longa: est iniusta exactio vel compulsio. Naz angarie dicunt psonalia obsequia, pprys sumptibus prestita. c. non minus. de immu. ec. Sunt ergo quedā personales prestatōes que a vulgo dicūtur eaptiōes. Sed pangari e penultima longa vide infra. de per.

¶ Ansa est nodus cursilis ꝛ facilis ad soluendū ita factus ꝙ si recte trahitur caput sili omnino solutus ē: vt no. ber. i. c. cum olim. de. ver. sig. vbi dicit in tex. dum ansaz soluimus nondū dicimus ligauisse.

¶ Antapoca siue antipoca siue antepoca quod idem est secundū aliquos. ꝛ scdm aço. in sum. de fi. istru. ver. de antapocis. vocatur cirographū qd facit dbitor creditori. i quo cōfitetur se soluisse tātū. ꝛ sic est ō solutis. Et fit a debitore in hunc modū. ꝯfiteor me tātū vsurarum noīe vel pensionis soluisse ꝛ datur creditori. Et sic non dr ab anti qd ē ꝯtra sed ab ante. secundū Jo. qꝛ fit ante apocā. vel ab anti qd est ad. qꝛ est iducta ad securitatez creditoris. ꝛ fit etiā ante apocā. q enī alieno noīe possedit. ꝛ pensionea soluit. vel q creditori vsuras repēditauit: si quādo dicat se suo noīe possedisse: ꝛ ita dnīum factum vel pscriptōe liberatuz contendit: ius agentis facit vacillare nisi dominꝰ vel creditor vsuras vel pēsiōes preteriti tpīs sibi solutas comprobat. pbat aūt per antipocaz debitoris. C. de fi. instru. vbi glo. dat tres modos dicendi. Uel vt aliy dicūt antapoca ē scriptura quam facit debitor obligando se ꝛ i qua fatetꝰ se debere: ꝛ fit cōtra apocā dicendo. ꝯfiteor me debere ꝛc. ꝛ sic dicitꝰ ab anti qd est cōtra. Apoca aūt scdm oēs est scriptura creditoris ꝯfitētis sibi a debitore solutū. ꝛ sic apoca est de receptis ꝛ fit a creditore. puta. cōfiteor me recepisse tātuz. ff. de condi. idebi. l. fi. §. ticius. ff. de fur. l. qui tabulas. §. apoca. ꝛ de accep. l. acceptilatio. §. i. Plane aūt consulitꝰ creditori vel dnō vt dando apocam debitori vel colono: exemplar retineat cū subscriptione debitoris vel coloni. vel creditor det colono apocaz: ꝛ recipiat ab eo antipocā secundū aço. Dicunt ergo tertiy vt Jaco. de arena. ꝙ creditor scribat duas apocas ꝛ det eas debitori: vt vnam sibi retineat ꝛ in alia se subscribat: ꝛ reddat eaz creditori. Qd nō placet Accur. vt in glosa. preall e. l. plures. Idem Hostien. de fi. instru. §. quid sit antipoca. vbi addit versum. Apoca sit dantis. antipoca suscipientis. Aliy tamen dicunt ꝙ apocas ꝛ antipocas hodie generalr vocamꝰ oīa documenta ꝛ signa q̄ solēt fieri. siue i scriptis sint ꝯfecta: siue i trūculis vgaꝝ q̄s qdā dicas vocant. Hodie frequenter fieri solent īter supiores ꝛ iferiores dispēsatores i domibꝰ dnoꝝ siue diuitū. Et ēt inter creditores q retinent sibi famaz ꝛ debitores qui recipiunt ibi minorē quātitatē virge vel dice: i signū solutōis faciēde. Drt tū cyrographū ab ātipoca vl apoca qꝛ cyrographū dr cū duo paciscētes faciūt duas scripturas: ꝛ sub eadē forma vboꝝ ꝯficiūt ꝛ mutuo tradunt.

¶ Aiaduersio dr pena. qꝛ aiaduertere ē puniere. vn̄ dicitꝰ Aiaduertēdū ē in facinorosos hoīes. itē aiaduersio dr cū in sulbz opis ꝯterminatio: sz qnā qs p mercede sua suscipit certū opꝰ ꝛ determinatū sīns ipēsis faciēdū: vt terrā colēdā vl domū ꝯstruēdā. Et aiaduersio ē ꝯsideratio q̄ qs puniēdus sit. ꝛ q̄ pena. q̄lr ꝛ quō i proc̄bys ꝛ circūstātys ꝯuersetur. hic ēt significatio vbi aiaduertetꝰ ꝯsiderari pt suo mō.

¶ Anceps ē aliqd seu aliqs hinc ꝛ illinc fluctuās ꝛ dubiꝰ an istō vl illō rapiat. ꝛ anxiꝰ i quā ptē declinet. sz Isi. li. x. ethi.

¶ Antidotū panitꝰ p ꝯtra dono vel p ꝯtra dato. Et solet dici ꝙ datur ꝯtra venenū: ꝛ sic ponitur p medicinis: vt in ca. ceterum. de iura. calū. inde antidotarius. ꝛ est liber i medicina. de iureiuran. c. a nobis. Clemen. vbi glo.

¶ Anthidorū est etiā ꝯria donatio: ita exponit glo. sup. §. anthidora. i. l. sed ꝛ si lege. §. cōsuluit. i fi. ff. de peti. here. ꝛ viy. q. y. illud. ꝛ de testa. cū in officys.

¶ Antistes dictus ē sacerdos: eo ꝙ añ stat. c. cleros. xxi. di. cōiter tū sumitꝰ p epō sm glo. in cle. dudū. de sepul.

¶ Anthithesis ē figura que ponit casum p casu ꝛc. di. ix. c. ego solis eis scriptoꝝ. i. scriptoribus: vbi ponitꝰ genitiuus p datiuo. De figuris vide. c. forus. de vbo. sig. in glo.

De Ap

¶ Appitores dicūtur q citāt ptes ꝛ eas appere faciūt i iudicio ꝟ nomē ide trahētes. Uel dnr iō appitores q̄i appatores qꝛ ipsi apparēt i iudicio. Itē dnr catholicanī q̄si cōiter ꝛ vulgariter seruientes: vt pedelli ad iudiciū. Itē dnr officiales sm Aço. Uel sm Isi. appitor dicitꝰ eo ꝙ appareat ꝛ videatꝰ vt pšto sit ad obsequiū vel aliqd audiēs teneat. Et no. ꝙ regulariter sm leges añ lit. ꝯte. ꝯtra abntē nō pceditꝰ ad diffinitiuā snīam nisi excepto vno casu ꝟ appitores. i. nūcios gnāles dū ipsi deliquerunt i officio suo. Secus si aliter deliquerēt. vt no. ī glo. sū. iy. q. ix. Et ō apparitore habetur in. c. tua. de homi. ꝛ glo. magna in ca. veritatis. de dolo ꝛ contu.

¶ Apes vel apis ē auis volatilis. de ꝯse. di. y. nūq̄. de deci. nūcius. Et hz apiuz in genitiuo plurali. vt insti. de re. di. §. apiuz nā. ꝛ hoc qū in nominatiuo hz apes: lz sm Alex. hz vm i genitiuo qū apis hz i noīatiuo. vn̄ vsus. Um tibi dat apis. sed apes dat uum in genitiuo.

¶ Apex est sūmitas honoris vel distinctionis nota. Nam qd i sūma ē distat a pedibꝰ vel ifimis. Et ꝟ sūmitas respicit tpalia. vt in. c. solite. de maio. ꝛ obe. Etiā sumitꝰ p lra. dixit xps minimꝰ apex nō pibit. Itē sumitꝰ p subtilitate dum dicimus de apicibus iuris non disputandum. ff. manda. l. si fideiussor. §. quedam.

¶ Appellatio sm Aço. est a minore iudice p inuocationez maioris iudicis ptextu inīqtatis pme late snīe rescissio. ff. de mino. l. psecti. Itē est de miore iudice ad maiorē puocatio sm sūmistas. de ꝯsue. c. y. li. vi. in glo. iy. Uel aliter sm Hosti. Appellatio est iurisditōis poris iudicis p inuocationē supioris iudicis rite facta suspēsio. ꝛ hec diffinitio sm eū cōpetit tā sm leges q̄z sm canones. ꝛ ꝟ de offi. dele. §. pterea. Uel sic. Appellatio est ab audiētia minoris iudicis ad maiorē pp grauamē illatū vel cōminatuz puocatio. de appel. vt debitꝰ. ꝛ c. cū cessante. ꝛ si extra iudicium appellatꝰ: tūc est supioris iuocatio seu ptectio ab iniuria vel grauamine irrogādo. e. cū sit romana. eo. ti. de appel. rela. ꝛ recu. Et appellatio ꝛ recusatio sunt paria. de appel. sup eo. y. riso. ꝛ hoc quo ad modū. qꝛ sic nō admittitꝰ frustratoria appellatio ita nec recusatio. Differt tū qꝛ recuso ēt si nō grauor nō tū appello a iudice i quē ꝯsensi nisi grauer ꝛē. vt de offi. dele. c. si ꝟ. i gl. fi. li. vi. Et nota aliquos casus in qbus nō appellatꝰ. Un̄ appellare vetāt scelus. excellētia. pacta. Contēptus ptis: ꝛ interdictio facta. Arbitriū. res q̄ pit. si ē lōgiꝰ acta. Scelus qꝛ i notorio delicto nō appellatꝰ. c. cū sit romana. §. pterea. de appel. ꝛ c. cōsuluit. e. ti. Itē excellentia iudicis vetat appellari qꝛ a papa pncipe senatuscōsulto pfecto ptorio non appellatꝰ sm Hos. in sum. Pacta qꝛ si paciscantꝰ ptes ne appellēt nō poterunt appellare. ff. a qbus app. nō lz. l. i. Cōtēptus ptis qꝛ ꝯtumax nō auditꝰ appellās. xxiy. q. iy. de illicita nisi veniat adhuc iudice sedēte p tribunali. ff. ō i ite. resti. l. vlt. Uel nisi esset ꝯtumax in exhibendo. l. creditor. §. missus. ff. e. ti. Interdictio facta qꝛ qū ꝑhibetꝰ a papa appellatio appellari nō pōt nisi expssa cā pbabili ꝛ pbata corā eodem iudice a quo appellatꝰ. Arbitriū qꝛ ab arbitro nō appellatur. C. de arbi. l. i. Sz petitꝰ reductio. l. penul. C. e. ti. ꝛ i sū. Hos. rea que pit. nā si res ex dilatiōe pateretꝰ detrimētū

sic q; esset periturus non admitteret appellatio in eo. Si longius acta. Nam annus dat a iure ad psequenduz appellationē ꝛ decendiū ad appellandū a tpe sniē vel monitōis de app. romana. li. vi. de testi. significauerunt. ij. q. vi. anteriorum.

¶ Appellare est a minore iudice ad maiorē puocare. Et lz scđm leges regulariter solūmō appellet a snia: ꝛ sic in iudicio: tamen scđm can. appellatur et extra iudiciū. ij. q. vi. als appressis. ꝛ tunc passiz .i. sine assignatione grauaminis admittit seu pmittit qs appellare. c. cuz roma. §. si vero. e. ti. Sec⁹ si appellat̃ i iudicio. c. vt debit⁹. e. ti. Et est inductum appellare sz leges: vt iniqtas vel iperitia iudicātium corrigat̃. lz nōnunq̃ bene latas snias supior i penis reformet. de app. cuz spālis. §. porro. vbi dr̃ appellatōis remediū nō ad defensionē in igratis sed ad psidiū inocētie istitutū. vel iō vt hoies oppressi releuent̃. ij. q. vi. ad romanas. ij. ꝛ q possit appellare a quo. ad quē. quādo. qualr̄. q̄tiens. in fra quod tempus. ꝛ a qua sentētia. vide. ij. q. vi. p totum. ꝛ Hos. in summa.

¶ Apostoli scđz Hosti. dicūr lr̄e testimoniales: q2 testificātur de appellatōe. ꝛ fm eundez ꝛ Specu. in. iij. parte. in tracta. libel. §. seqtur. ver. apl̄i. Ibi vide quid sint apostoli. vnde dicant̃. ꝛ de q̄druplici eoꝝ spē ꝛ eoꝝ formis. naz alij sunt apl̄i cōuētionales. scz quando pars admittit appellationem siue in iudicio iudice refutante siue tacente vel ex iudiciū. vt. c. sepe. ij. d re. ꝛ oblate. de app. Alij sunt testimoniales testificātes de appellatione facta vt supra. Alij dimissorij per q̄s appet q iudex d̄tulit appellationi. Alij refutatorij p quos appet q iudex nō defert appellationi. Alij reuerēdi vel reuerēnales scz qñ ob reuerentiā superioris appellatōi defert̃. vt. c. i. d ap. li. vi. in glo. Et cuius expensis apl̄i sint tradendi: cōis seruatur q expensis appellantis: lz in ꝯtrariū facit cle. q̄uis. de ap. vbi dicit oblatos. ꝛ ibi bona glo. de hoc. Sed de apostol' christi qui fuerunt ꝯsecrati: vide di. xxi. c. i nouo testamēto in glo. ij. in fi. ꝛ c. vnico. de reliqui. ꝛ vene. sancto. li. vi

¶ Apolides dicunt̃ qui sunt sine ciuitate ab a quod est sine ꝛ polis ciuitas

¶ Apostata fm Hosti. temerarie cedēs statu fidei obediētie vel religioni quam quis pfessus est. xxvi. q. vij. non obseruent. vbi d apostasia. Et dr̃ quasi retro stās. ab apos qđ est retro ꝛ stor⁹. Vel dr̃ ab apos qđ est aptus ꝛ stās. quasi apte stans ad regnū dei per antifrasim: q2 non est apt⁹ regno mittens manū ad aratrum dei ꝛ respiciens retro. ca. magne. de vo. ꝛ vot' redem. Et monachus non apostatat cū de vno ordine trāffert se ad altū sed q ad seculuz redit post pfessionē. c. ex parte. de tem. ꝛ qua. or in glo.

¶ Apocrisarij sunt nuncij domini pape quasi secretarij vt di. xvi. c. septuaginta. Nam crisis dr̃ secretum aurum vel iudiciū. ca. significasti. de elec. in glo. i. vnde Aurū secretum dat iudiciū tibi crisis.

¶ Apocrifa vel apocrifū dr̃ occultū vel secretū ab apos .i. de. ꝛ crisis secretū. inde dr̃ apocrifus .i. liber secretus ꝛ occultus cuius auctor ignorat̃: vel de cui⁹ veritate dubitat̃. non tamen in ecclesia recipit̃. sed reprobat̃. quasi diceres non i ecclesia sed remote ꝛ longe ab ecclesia sit legendus Unde dr̃ apocrifa grece .i. secreta latine. ꝛ q2 i cameris solent virgines abscondi ꝛ icludi fm Hos. Hinc est q virgo i hebreo alma. i greco apocrifa. in latino dr̃ secreta. d apocrifis. xvi. di. canones q. vbi glo. dicit q sapientia salomonis. liber Iesu filij syrach q dr̃ ecclīastes. liber thobie. machabeorum. ꝛ iob. ꝛc. apocrifi dicunt̃ ꝛ tamen legūtur: sed forte generaliter nō.

¶ Apotheca ē archa vel locus i quo aliquid ponitur custodiendi cā. vel in quo publice ꝛ cōiter merces vendūtur: ꝛ spāliter medicinales. Qui locus ꝛ alio noīe statio vocat̃: inde apothecarius. idest stationarius q stat ad vēdendum maxime medicinas.

¶ Applūbatio est diuersaꝝ māꝝ consolidatio: vt auri argēti auricalchi plumbi stanni. ꝛc. ꝛ earū māꝝ coniunctio dicitur applumbatura.

¶ Appulsus pecoris ad aquā: ē ius adducēdi pec⁹ vel gregē ad aquā fontis alieni vel ad riuū alienū.

De Aq

¶ Aq̄ q̄ttidiana ꝛ estiua. ꝛ d aq̄ pluuia arcē. ꝛ aq̄ d castello educēda. Re. i fra. i terdictū de illis.

¶ Aqueduct⁹ est ius ducendi aquā per fundum vel agruz alienū ad irrigādū agrū meū vel alterius iure seruitutis cōstitute. Aliter dr̃ priuilegium qđ dat̃ illis q pficiūtur ad custodiam formaꝝ p q̄s ducitur vel per quoꝝ fines formaꝝ meat⁹ transeūt. ꝛ quō purgant formā vel duct⁹ aq̄ꝝ vide. l. i. C. de aqueduc. li. xi. ꝛ. l. decernim⁹. e. ti. ꝛ. l. ij.

¶ Aquehaustus ē ius hauriēdi aquā ꝛ portandi per agrū. aqueductus fit i fistulis ꝛ meatibus terraneis. Sz aq̄haustus fit per aīalia portādo. vt. l. si prius. §. i. ꝛ. ij. ff. de aqua plu. arcen. vbi dr̃ q non dz ille cui debet̃ seruit⁹ aqueduct⁹ lapidib⁹ sz fistulis ordiare q2 vsus ꝯsit plus icōmadat̃ .ff. de ꝯtrahē. emp. l. si aqueductus.

¶ Aglie actio. Re. s. actio legis aquilie.

¶ Agliana stipulatio est pmissio que nouat oēm cōtractū Dr̃ aūt hoc noīe ab iuentore hoc statuēte q vocabat̃ aquilius. Et hz fieri hoc mō. Si dicam sic debitori meo. Quecunq; mihi debes ex q̄cūq; cā illa mihi pmittis aīo nouādi: ꝛ dicat mihi: pmitto tunc postea per acceptilatōez talletur obligatio. Ad cui⁹ euidēriam nara q sic hz fieri acceptilatio ꝛ agliana stipulatio: ꝛ est q̄dāz circuit⁹ sicut q̄cq; quod qs per se imediate facere non pōt facit per alium: ita ꝛ hic. Unde supponēdū ē q si mihi tenearis in centū libris quas tibi mutuaui: hec ē obligatio nālis ꝛ re ꝯtra. modo imediate p cuiusq̄ obligatōem que vbis cōtrahitur tolli non pōt q2 cum trō ciuilia iura tollere pōt. nālia vero non. tunc si fiet q illa nālis re ꝯtracta i ciuilem mutetur per nouatōem: vt dicendo sic. Istō qđ ego mutaui tibi pmittis. si tu dicas pmitto: tunc obligatio illa pma efficit̃ ciuil' ꝛ verbis ꝯtrahit̃ per aglianā stipulatōem ꝛ nouationem. post si te dicente mihi sic. id qđ ego pmisi tibi acceptum ne habes acceptūq; fers: Rñdeam acceptū habeo acceptūq; fero .i. teneo me p pagato. Isto n. mō tollit̃ obligatio p acceptilatōem Et sic patet qualr̄ habet fieri aquiliana stipulatio ꝛ acceptilatio. De q̄ visū ē. s. acceptilatio.

De Ar

¶ Ara est altare pma pducta: vl' stabulū porcoꝝ si prima corripit̃: vn̄ versus. Est ara porcoꝝ breuis ꝛ nō ara deorū.

¶ Artanū ē idem qđ aratrum: ꝛ a scindēdo dr̃ scissū.

¶ Ars q̄nq; dr̃ cura aīaꝝ: vt in. ca. q2 epi. de eta. ꝛ quali. cū sit ars artium cura aīaꝝ. ꝛ rōnem dat ibi glo. i. Item scđz archi. ars dr̃ act⁹ oānat⁹. vt in. c. vnico. de. vi. ꝛ hone. cle. li. vi. ibi si per annū artē istā ignominiosā: fac ad h qđ d vsu. dr̃. xlvij. di. sicut hi. Interdū ēt vsure arte iniqssima ex antro aurum nascitur. Etiā balistarij d nr̄ exercere artē. de sagit. c. i. ꝛ magi dr̄ exercere artē. de ꝯse. di. v. ne tales. Et q̄liter nuīuū iherētes artibus sophisticis ēt liberalibus redarguunt̃. habes in. c. nōne. ꝛ legim⁹. xxxvij. di. vbi q̄tuor gn̄s hoiuz redarguunt̃ vel rephēdunt̃. Primo dyaletici q quottidie in sua garrulitate torquent̃. Scđo phisici q oculos trās celū leuant. Tertio v'sificatores. Quarto cupidi auri q diuitias per phas ꝛ nephas acgrunt. Etiaz ibi rephendunt̃ a btō Hieronymo q filios ꝛ nepotes faciunt legere comedias ꝛ poetica carmina p que ad turpia conuertuntur. q puniendi sunt sicut beli. q cecidit d sella supin⁹

z mortuus est qr fillos non correxit. vt l.c. licet heli. ꝺ sim. Sūt aūt quattuor artes paupertatis scʒ grāmatica que ē ꝑn⁹. sed census claudit hostiū. Dyaletica que ver. z falsū istruit sed sepe seu sepi⁹ ī ꝑsona ridiculū facit. Arismetrica que docet numerū sed nūmorū nescit cōpositū. Et geometria q̄ mensurā terre narrat sed nūmo ꝑnata exulat. z sūt quattuor scie precetеris discēde. s. theologia q̄ ē aīe pabulū leges que sūt egenis remediū. Decreta sublimatio humilium. Et phisica morbi subsidiū. vnde. Estum ars: ꝺcreta timent lex sacra ministrat. Pontifex moyses thalamos medicina subīrat. Dat galien⁹ opes: z sanctio iustiniana. Ex alijs palleas ex istis collige grana.

¶ Arbiter est q et cōpromissarius appellat̄. Et est ille q ex cōpromisso. i. ex cōsensu ptiū. z ex litigantiū electōe de cā cognoscit. q nullā habet iurisdictiōeʒ ꝓpriam seu delegatā. ff. de arbi. l. i. Sʒ elect⁹ est ꝑ ꝓb⁹ discordantib⁹ ad earū litē sua sententia dirimendaʒ. Et ergo ab ipso non appellatur cuʒ ipso iure non teneat sententia eius. sed metu pene statur ei. Et qꝺ non tenet rescidi non pōt. hoc verū in arbitro ꝯpromissario: secus ī arbitro iuri l. xi. q. i. peruenit. C. de iudi. l. vlt. de offi. dele. suspitiōis. de app. cum spāli. z cle. i. co. ti. ī glo. i. z ca. ab arbitro. ꝺ offi. dele. li. vi. vbi glo. Item arbiter ponitur q̄nq̄ꝫ pro teste. vt ī geū. c. iij. Accidit vt Joseph operi q̄ppiaʒ absq̄ꝫ arbitro non faceret. Et est differentia īter arbitrū z arbitratorem z amicabilem cōpositorem Nam arbiter z arbitrator possunt eligi cū pena sed differenter. Qr arbiter dr̄ iudex per consensum litigantiū electus q iudici partes suscipit z finem controuersijs sua sententia se pollicet̄ īpositurū. ff. de arbi. l. si de meis. §. recepisse. Et a snīa talis non pōt appellari. ff. de arbi. l. diem ꝓferre. §. stari. z l. i. C. co. ti. Sed arbitrator est in queʒ aliq ꝯpromittunt tali forma vt possit cognoscere z ēt iudicare alte z basse. z q ēt dici possit amicabilis cōpositor. z a snīa eius ēt non appellatur. sed si fuerit lata ꝯtra iuris ꝯstitutiōnis irrita est ipso iure. C. quando ꝓuo. non est ne. l. ij. Sed si lata est cōtra ius litigatoris valet. redigitur tamen ad arbitrium boni viri. l. si societatē arbitrorū ff. ꝓ socio. debet enī arbiter obseruare iuris ordinē ia n̄ꝫ iudex ordiarius z snīa ei⁹ siue iusta siue iniusta semꝑ est tenenda si pena fuerit apposita. ij. q. vij. a iudicibus. Sʒ arbitrator non tenet̄ seruare iudiciariū ordinē. Sed si ꝓfert iniustam snīam remittitur ad audientiam superioris vel ad arbitriuʒ boni viri. Et amicabilis ꝯpositor est sine pena q tentat z experitur an litigatores patiant̄ cōtrouersiā suo consilio vel auctoritate diriri. §. quod si qs. in palle. l. si de meis. Alias dr̄ias multas vide per doc. plenē in. c. q̄nta vallis. de iure iur. z arbiter esse potest q nō ꝓhibet̄ a iure: vt liber homo paterfamilias z ēt filiusfamilias. z libertus. sed nō seruus Arbitrorū duo sunt gn̄a. s. cōpromissarij qui ꝓꝓe dicuntur arbitri q eligunt̄ vt iudices. vt. vʒ. ꝓcedant seruato i substantialibus ordie iudiciario. Et dant̄ ad cognoscendum z diffiniendū: vt si petis a me datum z ego denego: z fiat ꝯpromissio ī aliqueʒ ille est ver⁹ arbiter. qr eligit̄ vt cognoscat: z diffiniat cui⁹ sit domus. Scꝺi sunt arbitratores qui non eligunt̄ vt iudices a partib⁹: vl̄ sup re litigiosa: sed vt cōponēdo vel diuidendo iter ꝑtes tātū diffiniāt. vt si duo socij res societatis diuidere velint ad arbitriū petri. petr⁹ erit arbitrator. ar. ff. ꝓ socio. l. si societatē.

¶ Arbitriū est act⁹ certarū ꝑsonarū exequētiū cōpromissū. sm Azo. Nam arbiter exeqtur veritatē igrendo vt iudex. xxx. q. v. iudicantē. Nam actor vult vt obtineat z reus vt absoluat̄. vel actor ad amplificandaʒ cām: reus ad diminuēdaʒ eā. Sunt ergo i actu arbitrij tres ꝑsone. s. arbiter actor z reus. Jō alij dicunt. Arbitriū est actus triū personarū sup ciuili qōne quasi i iudicio contendentium. Uel sm Hosti. Arbitrium est ptās aliena voluntarie tradita z recepta ad ꝓnunciandū in lite. ꝓut arbitrio suo visum fuerit. aliquādo certa pena vallata: z certis terminis limitata. Sʒ ꝯpromissū ē ptās arbitris data quorū arbitriū ē snīa arbitralis: que ēt laudū dr̄. Et arbitriū seu arbitrat⁹ suo ꝓprio significato significat libertatē arbitrādi z voluntatē rōe regulatā. Et vbi actus pōit̄ ī arbitrio seu arbitratu significat per modū ꝯditōis: vt q actus valeat si arbitrio decernat̄. Et hoc diuersimode sm diuersitateʒ mēe subiecte. verbi grā. Promitto tibi equū arbitratu ticij. ticio non arbitrante: qr nō vult vel non pōt arbitrare nulla est ꝓmissio nec recurritur ad arbitriū boni viri. l. si q sarbitratu. ff. de ver. obli. Rō qr ꝯhēs ꝺ arbitrio illius tantū itellexit. qr ita vba īportāt. vbi āt stat per illū cui ꝓmittitur: ꝯditio stari defic. nec ꝓmissor ꝺcetero ex illa ꝓmissione pote st obligari vt. l. si qs ꝓ eal l̄. Econtrario si ꝑ ꝓmissorē steterit cōditio stati hebit̄ ꝓ ipleta. ar. l. iure ciuili ff. ꝺ ꝯdi. z demon. vt ꝓmissio sit efficax siue ille arbitretꝰ siue si sm bōi viri arbitriū ad qꝺ tunc recurrit̄. z hoc iō ne sit in ꝑtāte ꝺbitoris se liberare a ꝓmissiōe.

¶ Arbitriū tutele. i. actio tutele ē q̄ dat̄ pupillo z ei⁹ heredi ꝯ tutorē z ei⁹ heredē finita tutela. vt rōnes. sui act⁹ efficiat z pupillo reddat. de hoc. s. actio tutele.

¶ Arbores furtī cedere ē scīdere vl̄ icidere arbores īscio z inuito dn̄o. Et ꝯpetit ꝯtra ipsū dn̄nū dantem ad duplū damni dati. Etiam cōpetit huic actio legis aquilie de q. bus supra loco suo.

¶ Archicancellarius. Re. ifra. cancellari⁹.

¶ Archieps est ꝑnceps eꝑorum. xxi. dist. cleros.

¶ Archisynagogus est princeps synagoge.

¶ Archidyaconus est ꝑnceps dyaconorū q īperat subdyaconibus z leuitis: vel est oculus epi ad ꝯspiciendū corrigēdum z emēdandū per epatū excepi lardius. Et vʒ audire ūn gia singulorū: z hr̄e curā z sollicitudinē in ecclesijs z ꝺ clericis: vt in. c. ad hoc. de offi. archi. idc venit archidyaconat⁹. z q̄si sit ꝑ electōeʒ nūc ē dignitas. Si vero habit⁹ sit ꝑ collocationē nō ē dignitas: vt notat̄. i. c. decernim⁹. de iu.

¶ Archipꝛsbyter q̄si ꝑnceps ꝑsbyterorū: q tn̄ subest archidiacono. cuius ministeriū z offm̄ cū offō archidyaconi ponit̄. xxv. di. perlectis.

¶ Archimādrita ē pastor omniū. vn̄. Archimādrita sit omniū tibi pastor. Et pōit̄ ꝑ epo. i. q. vij. dispēsatiōes. q̄si ꝑnceps omnuʒ ab archi. i. ꝑnceps. z mādros grece qꝺ est ouis latīe.

¶ Archiuū publicū. i. armariū publicū. s. vbi libri ponuntur seu īstr̄a seu acta. Et hr̄. C. ꝺ fi. istr. iam c. ad h. z no. xxx. q. i. peruenit. Et deriuat̄ ab archa. dic. n. Hie. ī ꝓlogo hester. selpʒ. librū leuasse de archiuijs hebreorū.

¶ Archari⁹ est q suscipit aurū z argētū publicū a possessoribus sm Accur. ī gl. C. ꝺ pon. auri. l. i. li. x. vel dr̄ custos archeyl̄ q fac archas. Et fuerunt tres arche ī trib⁹ tꝑib⁹. vn̄. Tꝑib⁹ tres cē trib⁹ cognouim⁹ archas. Prīa noe. moysi fuit altera. tertia xp̄i. Lege carēs. sub lege manēs. a lege soluta. Hāc pelag⁹ tulit. hanc moyses. hanc spūs sanctus.

¶ Archiatri dn̄r sūmi medici ab archos. i. ꝑnceps sm Accur. C. de comi. z archi. li. xij. ī rubrica.

¶ Archa est fundus nudus vbi non est edificium. C. de solu. z liber. l. q res. §. archa.

¶ Arcus ē pons lapide⁹. nec appellatōe arcus venit pons ligneus. ff. de aqua plu. arcen. l. supra iter.

¶ Architectus seu architector est ꝑnceps artificū. vt fuit Zorobabel: vel ꝑncipal̄ edificiorū vel domorū tector.

¶ Arēga est apta z cōcors verborū snīa que ponit̄ post salutationē in ꝑuilegijs arduorū negociorū.

¶ Ariopagus est villa virtutis: vel est vicus in Athenis. vbi fuit olim summū studiū.

¶ Arreptitius.i. possessus a demone.
¶ Argentarij sunt q̄si cāpsores vel argētarie mēse exercitores q singuloꝝ solebant rōnes.i.calculos ⁊ istrumenta cōficere scribētes accepta ⁊ data: ita q ex scriptis eorum q̄ erāt coia doceat̄ ⁊ sciatur q̄tū datū sit: ⁊ q̄tū acceptū.q alias dicunt̄ nūmularij: vt ifra.de. N.
¶ Argētifodine: aurifodine: sulfurifodine: lapifodine: arenefodine: sunt loca ī q̄bꝰ hōīes ⁊ metalla fodiunt̄.
¶ Argutꝰ est seu dr̄ fm̄ Isid.o.q cito inuenit argumentum ī loquendo: idest subtil' ⁊ astutus.
¶ Argumētū ē rō rei dubie faciens fidē.de here.cū ex iniūcto. Et dr̄ q̄si arguēs mētē vl' q̄si argute inētū vt no. Ber.ī c.forus.de v̄.si. Et notat ꝓbatōez nal'ē. Nā argumētis res plerūq; noscit̄ ⁊ cōprobat̄.fac.l.i.§.idē cornelio.ff.de q̄st. ⁊ argumentis est ꝓbandū qđ liquido ꝓbari non pōt.ff.de re mili.l.non oēs.§.ab arboris. Et sunt multiplicia argumēta ī iure. Unū a c̄rio sēsu qđ valet.ff.de offi.e.cui mā.est iuri.l.i.§.huius.xxv.di.q̄lis. Aliud ar.ab allusiōe vocabuli ⁊ valz ħ negatiue.ff.si cer.pe.l.ij.§.appellata.⁊.ff.de testa.tu.qđ si nepotes.§.i. Tertiū ar.ab auctate.ff.si cer.pe.l.ij. Quartū ar.ab absurdo.C.de temp.ī ite.resti.l.fi.ff.de bo.lib.l.nā absurdū.de iureiu.quēadmodū.de homi.c.ij.li.vi. Quintū ar.a fortiori.s.sic. Si id qđ magis videtur inesse nō iest: nec id qđ minus: ⁊ ecōtra.C.de sa.san.ec.auc. multomagis.⁊.c.cum marthe.§.ceterum.de ce.mis. Sextum ar.a minori: vt si id qđ minus vr̄ iesse iest: ⁊ id quod magi.c.si laicis.xxxviij.di. Septimū ar.a sufficiēti ptiū enumeratōe.ff.de li.⁊ post.l.filiꝰ a pre.§.i.i glo.ff.de his q sunt sui vel ali.iur.p̄re furioso. Silr̄ ar.a sufficiēti diuisione valet.c.si vir ⁊ mu.de co.spi. Octauū ar.a supiori ad iferiꝰ valet affirmatiue nō loquēdo tamē in gn̄e ⁊ spē. Nonum ar.a priuatōe ad habitū valet.l.q pōt.ff.de re.iudi.l.manumissiōes de iu.⁊ iur.⁊.l.decē.ff de v̄b.ob.vbi p Bar. Decimū a toto ad ptē valet negatiue de offi.dele.ga.prudētiā.ī glo.verbi circa formam ⁊c.
¶ Armētū ē magnoꝝ aialiū vt equoꝝ ⁊ boū. Grex v̄o minorꝝ vt porcoꝝ capraꝝ ⁊ ouium.lz etiā large sumat̄ p maioribus.ff.de abigeis.l.i.i fi.⁊ cle.i.de deci. Nā armēta ꝓpe dr̄r pecora gregis.ide armētarius.i.armētoꝝ custos.
¶ Armētariū vel armētoriū ē locꝰ vbi arma ponunt̄.
¶ Arma sūt defēsoria. Et noīe armoꝝ veniunt fustes lapides ferrū: ⁊ oē illđ qđ manu ⁊ arcu mittit̄: put no. Ber.i.c.sic dignū.de homi.et sic tela ꝯphēdunt̄.lz arma ꝓpe sint q̄bꝰ defēdimur.et tela q̄bꝰ ipugnamꝰ.isti.de pub.iu.§.lex cornelia.⁊ no.ī cle.ne ī agro.de sta.mo.ī gl.sup v̄.arma.⁊.l.armoꝝ.ff.de v̄.si. Et no.q insulꝰ armoꝝ ponit̄: lz arma non extrahant̄: ac si extēta fuisset.l.iij.§.armis.v̄.q accusari.ff.de vi.⁊ vi.ar. Itē expilās aliquē capil' vel trahēs barbā: ne tū sāguis exeat tenet̄ pena.x.libraꝝ pti applicādaꝝ: ⁊.xx.fisco: vt est tex.ī.c.i.si q aliū de pa.te.ī vsu feu.ħ fm̄ Lu.de ro.in singularibus suis.
¶ Arma clericoꝝ sunt lachryme ⁊ orōnes.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.q̄uisciunq;.⁊.c.conuenior.
¶ Arenatores dr̄r q ī arenis delecta ⁊ collapsa solent extrahere.⁊ dr̄r hūiles psone.vt.C.de icest.nup.l.humilez.
¶ Arra dr̄ ī emptōe ⁊ vēditōe id qđ dat̄ ī testimoniū vl' signū vēditōis ⁊ ē ita de iure q si ille q dedit arrā peniteat de cōtractu inito amittat arram. si v̄o vēditor peniteat duplicatā arrā dz refūdere.s.restituere qđ recepit: ⁊ tātūdē de suo. Est aūt arrarū datio argumētū emptōis ⁊ vēditionis cōtracte: ⁊ quod datū ē sub noīe arrarū p̄cio dat̄.vide de hoc.l.ij.C.quādo.li.ab ēp.rece.tex.⁊ do.
¶ Arre spōsalle vel spōsalicie fz Hosti.ī sum.de spō.⁊ ma.§.vn̄ dr̄r.v̄.sz q; arre.dr̄r donaria data iter spōsū ⁊ spōsā ī signū mr̄imonij ꝯhēdi ⁊ remunerādi ꝯsētiētes: ⁊ fit ħ ꝑ v̄ba affirmatiua.s.do tibi arras istas vt cū filio meo cōtrahas. Et he arre dr̄r subānuli: q; fiūt per immissionem annuli: iuxta illđ. Annulo suo subarrauit me: vt pz p eundez i.§.quot sunt species.
¶ Arrestare ē aliquē vel bona sua per mādatū iudicis impedire ne moueant̄ a loco donec ꝯq̄rēti rndeat.vt.c.ij.de cri.fal.⁊.l.relegatoꝝ.ff.de iterdic.⁊ rele.
¶ Arrogare est aliquē q sui iuris est in filiū recipe ide arrogatꝰ filius dr̄ ille q sic assumit̄ ī filiū.⁊ sic arrogator est pr̄ qui accipit aliquē ħ mō ī filiū. Et ē dr̄ia iter arrogationez ⁊ adoptōez: q; ille adoptat̄ q n̄ ē sui iuris sz alteriꝰ ptāti subiectꝰ vt.s̄.visū ē adoptatio. Sz arrogat̄ ille q p̄sui iuris ē ⁊ p arrogatiōez trāsit ī ptātē pr̄is.s.arrogatoris. Un̄ arrogo q suꝰ ē: sz hz meꝰ ēē nec̄e.·pr̄is adopto tuū: sed pr̄is pmanet idē. De ħ de cog.le.c.vnico.ī glo.i. Itē arrogare ī alia significatōe.i.ascribere. Un̄ dr̄ arrogās q̄si oīa sibi ascribēs ide arrogātia.i.supbia. Differūt tū q; supbia ē inanis gl̄ia de eo qđ q̄s hz: vt sūt ph̄i legiste: ⁊ alij sufficientes ī arte sua. Sz arrogātia ē ianis gl̄ia de eo qđ q̄s nō hz: vt cū q̄s credit ea se scire que tamē nescit
¶ Articulꝰ ē ps itētōis ꝯtinēs illđ qđ actor ꝓbare itēdit.fa.cit.c.veniēs.ij.de te.⁊ gl.i.e.p̄ntiū.§.testes.e.ti.li.vi. Et articuli dr̄r capl'a ī iudicio ꝓbāda.e.ti.p tuas.⁊ qn̄q; dr̄r itentōes.⁊ qn̄q; assertōes.c.ex pte A.ī fi.de testi.⁊.vi.q.vi.actor.⁊ no. Pau.i.c cū dilectꝰ.de fi.istru.

De As.

¶ As dr̄ tota hereditas vl' q̄eq̄d ī duodeci ptes diuidi potest In asse aūt ꝯtinent̄ certe ptes.s.xij.q̄rū q̄lz hz ppriū vocabulū. Sūt.n.ista noia.xij.ptiū ass.s.vncia: sescuns: ⁊ est vncia cū semivncia. sextās q; sextā ptē significat.i.duas vncias. q̄drās tres vncias significat. Triēs sūt q̄ttuor vncie Quicūs q̄nq;.semis: sepcūs: bes: dodrās: dextās deūs.as. De q̄bꝰ oībus Re.loco suo.⁊ isti.de here.isti.§.hereditas ⁊ in glo.vbi triēs. As tū al's ī pōderibꝰ idē est qđ vnū. Etiā ponit̄ p obolo.vn̄ as obolus pondus: as est possessio tota.
¶ Assolatꝰ.i.ad terrā redactꝰ.⁊ iuenit̄ in Natam pphetam
¶ Assertio fz aço.i sū.de assertōe tollēda erat qđdā vanū ⁊ friuolū iudiciū q̄rūdā q dicebant̄ assertores: eo q; asserebant eum liberum qui erat seruus.
¶ Asta fiscal' ē vēditio q̄ fit a fisco sub astatōe. Qn̄q; āt fiebat astatio cū dicebat̄ p p̄conē q pl'ꝰ dederit ifra mēsē ille rē hēbit: lz q̄ ifra mēsē al' r vēderet̄: tū admittebatur adiectio ifra certū tp̄s.vt.C.de fi.istr. Iurisdictiōe aste fiscal'.⁊ de adiectōibꝰ.l.i.⁊.l.epo.li.xij. Si āt cū ipo ēptore conductū esset vt posset dari plus offerenti esset poctum in diem adiectionis: vt ibidem in glo.l.si tempora.
¶ Astruere ē affirmare asserere vel assil'are.de cā posses.⁊ pprieta.cum ecclesia.⁊ et ē ꝓbare.de here.cū ex iiuncto.
¶ Assisteriū ē locꝰ vel domꝰ scimonialiū.sic monasterium monachoꝝ i q̄ fuerūt do.vt ē tex.i aitte.z.nouo iure.C.de custo.reo. Itē assisteria ē illa q̄ p̄est assisterio q; ipsa citre aliarū assistit p̄ncipal'r. Et fm̄ q̄sdā aço v̄r expōere assisterias.i.feminaꝝ debiliū matrices.i.sūma.C.de epi.⁊ cle.§.nūc de orphanotrofis. Uel assisteria.i.reclusa ab assistendo.q; q̄ttidie assistit orōi. Itē assisteriū apđ grecos ē locꝰ in q̄ vnꝰ sacerdos q̄nq; accolyti q̄nq; mulieres q̄ assisterie dr̄r sūt manētes.vt.xxvij.q.ij.siquis rapuerit.in glo.
¶ Assistrix.i.ancilla dn̄o assistēs ad seruiendum.
¶ Ascripticꝰ glebe dr̄ ille q ascriptꝰ ē glebe fūdo sine solo terre.⁊ astrictꝰ p scripturā i q̄ pmittit dn̄o soli se nūq̄ a solo discedere. Et ex illa scriptura ascripticiꝰ ꝯstituit̄: sz tū p eā soliū ꝓbat̄.imo fz aço.⁊ Hosti.aliq̄n scriptura ē necc̄ia i q̄ ꝯfiteat̄ se eē ascripticiū. Et a gleba quā colit nec volēs recedere pmittit̄.nec iuitꝰ pōt ꝯpelli ad recedēdū.nec sine gleba pōt alienari. Et sic idez sūt ascripticiꝰ ⁊ ptiarius

Inter ascripticios glebe et originarios colonos qdaz hec dicunt ee diam: qr ascripticii inherent glebe vt sine gleba nõ trasferant. Sz coloni origiarii non sic iherent pdiis qn qñq sine pdiis dñs fundi possit eos mutare: et trasferre ab vno pdio i aliud. Item iter seruos et ascripticios sz Azo. et Hosti. pene nulla e dña. C. de agrico. et cesi. l. ne diuti. li. xi. Jo. dicit dr notater. pene. qr fu pot vedi sine peculio sz ascripticius nunq sine solo. Ite ascripticii i pdiis qb ascripti sunt 3 dñi volutate ordiari pnt et mrimoniu 3hete: vt i auc. d sa. epi. §. ascriptitius. coll. ix. Serui vo no. C. d. epi. et cle. l. iube mus. isti. de iur. psonarum. §. i. et ibi glo. in vbo aut suo. lz fz canones si 3hat mrimoniu tz. Er ascripticii qr tenent colere terra dir colom. Et qr ascripti et dputati sut ad hec facieda ex 3ditoe sua dir ascripticii. Et qr ex sua origie vel patru vel auorum suorum ita adheret glebe vt sine gleba vendi non possint: nec gleba sine illis dicunt origiarii. Regre agricola et ista colonus.

¶ Assignare fit nudis vbis testo vel codicill. ff. de ver. si. l. assignare. et ff. de assigna. li. l. i. §. assignare. Et no. Jo. an. in c. appellario. de app. li. vi. in glo. fi.

¶ Assignatus liber. Require infra libertus.

¶ Assecla idest seruus eo q sequat aliquem causa lucri secundum Jsido. lib. x. ethimo.

¶ Assessor dr qsi assides iudici i cognitoe carum suu pbes 3siliu iudici. q alio noie dr official iudici et 3siliarius. Ite dr domesticus iudicis. De h vide azo. i sum. C. e. ti. qui vr ponere dña iter assessore et domesticu iudicis et causidicu. et Accur. C. de dome. et ptec. in rubrica. li. xii.

¶ Assidei sunt iudei q semp cultui diuino isidebat.

¶ Assellare est opus nature facere. vt dicitur Duz assellaret emisit intestina.

De At

¶ Athlethe sz Accur. dnr q sine merce de gra vtutum pugnabant. vt. ff. de isa. l. athlethas. et C. de athle. in pn. li. x.

¶ Attauus est pr abaui: et attaua est mr abauie.

¶ Atnepos et atneptis e filius vel filia abnepotis vel abneptis vel. Et auus est pauus abauus attauus tritauusq. Et sic ide venit nepos. p. ab. at. tri. suscipit hec vox.

¶ Attritus e afflictus 3sūptus exhaustus ibecillis vel fessus.

¶ Attilianus tutor dr sz azo. i su. isti. e. t. qr oli ex lege attilia Rome 3mittebat datio tutoris pton vrbano et maiori parti tribunorum plebis. in prouicus aut psidet ibus ear. z ex lege iulia et titia: vt ibi vide.

¶ Atornati dicunt pcuratores apud acta 3stituti. in. c. vnico de statu mona. li. vi. in. §. porro.

¶ Atrox idest imisericors. vel crudelis quasi acris sit moribus secundum Jsido. lib. x.

¶ Attiarii sut sui siue custodes atrii. et ide dnr et atrienses.

¶ Attestationes sunt dicta testium vel testimonia ordine iuris in scriptis redacta.

¶ Attollitus media breui est eleuatus: vel quasi quodam pauore concussus.

¶ Atq ponit p certe: vel atqn psz certe. isti. de fidu. tu. circa mediu. ff. de offi. ptor. l. barbarius. vsi. atqn verum est.

De Au

¶ Auarus appellat cecus et ambitiosus. c. quotidia. de elec. li. vi. qr excecat eius aius. vt ageda no videat: et q phibitis no declinet. l. vii. di. vi. p. et c. sicut bi. et dña iter auaru largum et pdigum habet de 3sue. ex parte.

¶ Auctoritas et consensus tutorum et curatorum. Re. infra. tutor et curator.

¶ Auctas 3stada. no. sz azo. in su. C. de aucte pstā. Auctez pstare e cu q dicat se approbare id qd agit: h e auctorem fieri. Prestat auctē por qlz tutor i reb minoris ad quem spectat piculu admistratois. Et sic auctas vr ide qd 3sensus legitimorum tutorum et curatorum. Et dña iter aucte et pstāte vide p Hosti. in su. de sacra vnc. §. refert aut. Ite de aucte doctorum scorum hr. di. xv. c. vlt. et gl. i. c. sicut vetez. di. ix. vbi dr q iter istos tres. Augustinu. Hieronymu. et Gregoriu: Augustino magis credēdu est i dispōib. Hieronymo i histories et trāslatōib. Et Gregorio i moralib: qr no oes loibus sed certi p certa et c. C. de ve. iur. enuc. l. i. v. qr no.

¶ Auctorizare est eigulo milite aut ordinibus clericus decorare vel ordinare.

¶ Audax dr q metuit et sumit ppe p rogante. Et ita dir audaces faciētes 3 ius. i aut. d admi. tu. circa pn. coll. vii. Quq sumit i bona pte. viii. q. i. audacter. i pn. xxxii. q. v. si paulus. ver. caue queso.

¶ Audacia ide e qd temeritas: et accipit i malo. c. ii. de re. li. vi. di. 4. fcē sunt. Et no. Archidi. c. ii. palle. in glo. ii.

¶ Auditoriu e forus carum vel locus i q cae audiunt. Sed tn recte pt dici auditoriu magrorum vbi disputat. et si magri forus sz iudici cu sic i curia pape vocet. et dr ab audiēdo.

¶ Audiētia lz et alr capiat. ppe tn magi dr ee facultas et ptas loqndi cora supiore alicui 3cessa. vnt dicimus data e illi audiētia vl denegata e ei cois audiētia. Et denegaiui audiētia i qtuor casib: vt est glo. in ver. audientia. xxiii. distin. in nomie domini.

¶ Auditor i curia pape vocat q vice iudici alicuius cām vel cās audit. i cle. auditor de rescrip.

¶ Auditor camere pape dr q audit negocia sup thesauro pape et sup his q ad camera pape ptinent.

¶ Auditor 3dictoriaru dr i curia pape q audit ipetrantes rescripta ad lites vel alr ad ius cōe ptinētes gras.

¶ Aucupiu dr locus aptus ad capiēdu aues vl rhete vel virga viscata vel tuguriu ad h ppatu. An aucupar e liceat i fudo alieno. ff. de ser. rusti. p. l. diuus. et isti. de rc. dni. §. fere.

¶ Auscultare e obedire attēdere et audire mādatu cu effectu. vt i. c. illud. de ma. et obe. i glo.

¶ Auspiciu mrl. ide e qd exordiu litis. fm Ber. i. c. pastoralis. d cā pos. et ppe. i glo. i. Sz sz Alber. et alios auspiciuz. i. anguriu qsi auis garriu. vt xxvi. q. iii. c. i. Qr sicut ille q se 3mittit anguiro. i. diuatori q sir garritu auiu dubius e vtru ille dubius e q se 3mittit liti. Quare dixit dns Cato in. l. ii. C. de bo possi. fm tabulas qp melior lex q sit i corpe iuris e illa. cauete a litigādo salte pvob. qr dubius e litis exitus. p alys aut litigare sepe iocūdu et lucrosūz e.

¶ Aurum coronatiu dicebat qd 3ferebat ad coronatões pncipu vl qd coronarum faciēda p noie pstabat: q i teplo pēdētes a tyto et vespasiāo sublate sut. Alii dicut coronatorum e illo qd dabat athlethis: pur no. azo d auro corona. C. li. x.

¶ Aurum publicu est qd ptinet ad erarium fisci. C. de au. pub. perse. idest detectoribus. li. x.

¶ Auia e mr patētu. Et auus est pr parentu.

¶ Auūculus e fr mris: et auūculus magnus e fr auie: ide pauūculus frater patrie. et abauūculus frater abauie

¶ Aurispex e inspector momētorum vel horarum q pūcto aliqd sit ichoādu. Et dr ab auis et ispicio. ita di e glo. in. l. nullus aurispex. C. de male. et math. Sz verius e aure ispector ab aura et ispicio. Nam augur dr q garritu auiu pnosticare psumit. Et ariolus q aris. i. altaribus demonu deseruit vt est glo. i. l. nemo. e. ti. vbi de icātatorib vatib caldeis et magicis omnibusq maleficis dr: Sileat ppetuo diuinandi curiositas etenz suppliciu capitis feret gladio vltore pstratus. Et dic ibi glo. q crematur. vel dētibus ferarum dabitur dilaceradus. Sz iniuriarum no tenet q aliqué dixit furem i diuiādo. ff. de iniur. l. itē apd labeone. §. siqs astrologus Nā dicit ibi rex. siqs astrologus vel q allq illicitā diuinatione pollicet 3sult aliqué furē dixisset q non erat iniuriarum agi cum eo non potest. Ratio glo. ibidem quia nos

dolo: sed artis sue omissa facit.

¶ Autenticū ē liber iuris ciuilis excerpt⁹ q̄si q̄dā summula ex aliis legalibus libris ptinēs .ix. collatiōes: ⁊ nouem ptes pncipales. Sz autētica autētice est lex vel .§. i corpanis i libro. C. ⁊ q̄ sp allegat autētica. C. tit. tali vel tali. vt. C. de epi. ⁊ cle. autētica generaliter. ⁊ sic addit ti. sed non addit numerus col.

¶ Aut q̄nq3 ponit disiunctiue vt q̄si altero posito nece est alterū tolli. vt cum dr dies aut nox. Quādoq3 etiā ponit copulatiue pro ⁊. Nam quādoq3 sumitur in ma̅ i q̄ua requirit vtrūq3 extremoꝝ per talē disiunctiuā cōiunctoꝝ: vt i ca. si post pstitum. de confes. li. vi. De hac dictōe habes in auten. si q̄n. C. de cōsti. pecu. ⁊ l. cum qdam. ff. de ver. sig. ⁊ cle. sepe. eo. ti. ii. q. v. oībus. i glo. ii. xx. q. i. mōachus. ⁊ c. cū vinū. de regul. l. vlt. ff. de v̄bo. sig. sed aut aduersat in facto ⁊ iure. ff. de ne. gest. si aūt. ⁊ qualr accipiat āt: vide p Bar. ⁊ doc. i. l. hoc amplius. §. de his. ff. de dā. ifec. Et qualiter capiatur aut: vide arch. xlvii. dist. ca. i.

¶ Auellere est auferre violenter vel extirpare. vt. ff. de incen. rui. nau. l. iii. §. non solum.

¶ Aurifodina est locus vbi fodit aurū. Sed aurificina est locus in quo fabricatur aurum.

¶ Aurifex ē q opeiat aliqd de auro sicut aurifaber.

¶ Auricularius est consiliarius vel secretarius cui solent secreta domini committi.

¶ Auxaria secreta nemoris dicta sunt eo q ibi frequētāt aues fm Jsido. xvii. li. ethi. c. vi. Inde venit impensatio auxaria. C. de fun. patri. l. ii. lib. xi.

¶ Auxiliū iuris ē suffragiū ⁊ bn̄ficiū iuris pnt dr: ɔtra hec pdita sūt iuris auxilia. vide de h. ff. ad sille. l. cū diūs. Frustra auxiliū legis iuocat q ɔmittit i legē. ff. de mino. l. auxiliū. de vsu. ⁊. qz frustra. Et hec tantū de lra A.

De Ba

BAburtus vl babosus idē ē qd stultus vl hebes ⁊ habigor iō

¶ Baiulare idem est quod portare.

¶ Balluta est publica vtilitas vel est vas luteū. C. de metal. lib. ix. fm Accursium.

¶ Balliu⁹ est officiū dni tpalis: vt. de sen. exc. ex dilecto. ⁊ in cle. i. de pe.

¶ Balbus dr balbutiēs vel titubās q v̄ba n̄ explicat: sed frāgit a balbādo dcūs. Sz blesus dr q lras ipfcē pfert.

¶ Bannū fz vulgate gallicoꝝ ⁊ lōbardoꝝ dr eē edictum publicū iuxta illud qd dicit Ray. c. qd clericis. de fo. compe. q pco parisiēsis nūciat bānū nole epta rege. ⁊c.

¶ Bānire fm dicta vulgariū dr idē esse qd pscribere. ⁊ dr bānitus q̄si pscriptus de ciuitate: vt i phemio. ffoꝝ.

¶ Bannitoriū ē loc⁹ causarū alias panditoriū.

¶ Bastāgarii fz quosdā dnr q̄si bestie angarie. eo q rustici cos āgariabāt. i. angebāt ad qntam bestiā pstandā. vt. C. d mun. l. qd ad pns li. xi. ⁊ fm Accur. bastangarii sūt d domo pncipis q̄si bestiarii p mō vel quasi festatores aīaliū scdo modo. alias bestatores.

¶ Bariona. i. filius colūbe: ita dict⁹ fuit sanct⁹ petr⁹. dist. ix. ita dominus. ⁊ matthei. xvi.

¶ Barrles dicunt vasa sicut in alpibus solent haberi.

De Be

¶ Bellum iustū qd sit inuit. xxiii. q. ii. per Archi. i sum. ⁊ ca. iustū bellū. Justū vz illud qd fit pcepto pncipis de rebus repetēdis vel pp iuriā repellendā. Sunt aūt septem gnā belloꝝ. Primū est bellū romanoꝝ ɔtra infideles. de here. excōicamus. ii. Et dr romanū qz romana eccl'ia ē caput fidei. xxiiii. q. i. hec est fides. Scdm est iudiciale quod fit aucte iudicis habētis mer iperiū de sen. ex. c. dilecto. li. vi. ff. de rei vēdi. l. qui restituere. Tertiū est psumptuosum qd faciūt i obediētes iudici. de peni. di. vi. ad fi. Quartum ē licitū qd fit aucte iuris: quo ad illuz cui cōcedit. de resti. spoli. olim. de sentē. excōmu. si vero. C. vnī vi. l. i. Quintum temerariū ɔtra illos q se iuste defēdūt. Sextū volūtariū quo moderni pncipes vtunt. c. noli. xxiii. q. i. Septimum ē iustū ⁊ ne ciuz qd fit se ⁊ sua defendēdo. Et i iusto bello morientes saluifiūt ceteris parib⁹. xxiii. q. v. oīum rex ⁊ ex homicidiū. ⁊ e. q. viii. oī timore. Sed q sine iussu pncipis bellū dicit tenet. l. iulia. maie. ff. ad. l. iul. maie. l. iii. ⁊ in autē. de armis. coll. vi. ⁊ in aūt. de mā. pn. coll. iii. Necessitate tamē imminēte sufficit licētia magri offōꝝ fz Host. C. de fab. l. fi. li. xi. de bello vide archi. i rosario. xxiii. q. ii. ca. iustū. vbi ponit hec septē gnā.

¶ Beneficiū sumit latissime p oī libertate. Minus late p libertate pncipis. Et sic sūptū significat large ⁊ stricte. Large vt cōtineat bn̄ficiū stricte sūptū. ⁊ cū hoc rescriptū ⁊ pmlegiū. Stricte dr bn̄ficiū pncipis cōcessio fcā a pncipe de aliq̄ re vel iure qd est pncipis ɔcedentis. Et per hoc differt a rescripto vel pulegio. Et lz ita stricte sumat. tn̄ ei⁹ iterpretatio latissima est. l. fi. ff. de cōsti. pn. c. cū dilecti. lfi. de dona. ⁊ de v̄. si. oliz significato sumpto ex nā pncipis cui⁹ ē eē liberalē i his q̄ sua sūt. verbi gr̄a. pnceps alicui cōcedit domū aliqz d̄latā ipsi pncipi cū itegro ei⁹ statu. Hec v̄ba sumunt latissime. scum his q̄ isunt ⁊ adiacētib⁹. ⁊ oi iure suo. l. si q̄n. cum ibi no. C. d bo. vacan li. x. Sed pone pnceps cōcedit domū nō apponēdo cū itegro eius statu: certe sola domus cōcessa dr. qz verbū domus ad illa non pōt extendi. vz. curiā. viridariuz ⁊ adiacētia. facit. l. si q̄n. pall. nisi aliūde siuneret scia q pnceps de illis itellexerit. Nā sola liberalitas non ē sufficiēs significatū nisi aliud significatum concurrat: qz alias seq̄ret q concedendo vnā rem videret aliam concedere.

¶ Bn̄ficiū iuris ē id qd a iure cōcedit vel idulget. Et hoꝝ bn̄ficioꝝ iuris q̄dam sūt ordinaria q̄dā extraordinaria: vt illa q̄ ex spāli puilegio qbusdam spāli' idulgent sicut bn̄ficiū restitutōis i itegrū ecclesie vel minori. xxv. ānoꝝ concessū. facit de i ite. resti. c. i. ⁊. ff. de cōsti. pn. l. vlt.

¶ Bn̄ficiū epistole diui adriani. Re. ifra in epistola.

¶ Beneficiū noue constitutionis de fideiussore. Require. infra. fideiussor.

¶ Bn̄ficiū noue ɔstitutōis d duob⁹ reis stipulādi vl pmittēdi est p qd subueniē duob⁹ reis debēdi vel pmittendi. p ipz postulare possūt se nō isolidū: sz p pte posse ɔueniri nisi se obligauerit: ⁊ huic bn̄ficio renūciet. ⁊ h adiecta noua ɔstitutōe i actōe de duob⁹ reis pmittēdi ⁊ stipulādi: qz vt dic Aço i sum. C. e. ti. oliz effectus duoꝝ reoꝝ pmissionio fuit vt si duo vel plures candē pecuniā pmiserunt aut stipulati fuerūt ipso iure i singulis isolidū debebat ⁊ singuli debebāt. Poterat ergo ab vno eorum isolidum peti: qz vnusqsq3 eorū isolidū erat obligat⁹.

¶ Bn̄ficiū cedēdaꝝ actōnū. Re. ifra cedēdaꝝ actio. Qnō aūt renūciet his istris ⁊ bn̄ficiis. Re. ifra renūciatio. ⁊ de hoc i Spe. ti. de renun. §. finiti ptium. v. sed nota.

¶ Beneficiuz feudoꝝ federici ⁊ beneficium femine. hec duo. Re. in. li. feu.

¶ Beneficiū ecclasticū dat rōe officii. d pben. cū fz aplz. lxxxi. dist. Si qs ammō. Et q̄ bn̄ficiū tale nō ɔferi t̄ excōicato. cū bone de eta. ⁊ q̄li qz officiari. nō pōt. nec fructus pcipit fm Hos. de cleri. excō. minis. §. si tamē querl.

¶ Bephotran⁹ fz Aço. i sū. C. de epis. ⁊ cle. §. nūc orphanotrapis ē idē qd gubernator ifantiū pauperū ⁊ orphanorū.

¶ Bepotrophiū ē dom⁹ i q̄ alunt pauperes ifantes. d hoc vide. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ orphano. ⁊ po.

¶ Begardus ⁊ begina vel beguita sūt viri ⁊ mulieres tertii ordis. Et dic Jo. an. q beginarū genus pniciosiz ē nec

de facili alios q̄ religiosos admittunt a quibus oībus modis ē cauēdū. xviij. q. ij. diffinim⁹. ⁊ c. pniciosā. de his vide cle. i. d̄ reli. domi. vbi Host. ie. idē dīc. Et vide cle. ad nr̄am. de here. vbi dānat̄ secta talīū begardoꝝ ⁊ beginarū. Itē c. cum ex ea. d̄ exces. pla. li. vi. ⁊ cle. cuz ex eo. de sen. excō.

De Bi

¶ Biarcha vel biarchas dr̄ pnces. xl. militū ab bis. xx. ⁊ archos pnceps dcūs: vt colligit̄. C. de offi. q̄sto. vbi appet q̄ biarcha est minor dignitate q̄ centarcha cui est potestas centenarij q̄ dux centum militum.

¶ Bigamus s̄z Hosti. dr̄ q̄ diuersis tpibus ⁊ successiue duas legitimas habuit vxores. Sz large ⁊ iterpretatiue dr̄ q̄ cōtraxit cū corrupta vel vidua vl' q̄ duas vxores habuit an̄ baptismū: vel vnā an̄ baptismū ⁊ aliā post vel q̄ castitatē pmissaz violat vt subdyacon⁹ vel monach⁹ q̄ ꝯtrahit de facto cū de iure nō possit. vel q̄ vnā de iure alterā de fcō. vel q̄ de facto duas ducit vxores. vel q̄ vxorē adulterā postea scienter cognoscit. Nā nō pōt pmoueri ad sacros or. cuius vxor adulterata ē ēt si eā virginē duxerit dū post adulteriū eā cognouit. alias secus. xxx. q. iij. di. si cui⁹ vxorē. Scdm̄ quosdā āt idistīcte bigamus cēset̄ ēt si ignoranter cognoscat eā sicut q̄ publicā pniaz egit. Dr̄ āt bigamus s̄z Inno. iuxta vulgare puicialiū q̄i bis gamus. i. stult⁹ vel fatuus q̄ bis stultus dr̄ gamus. Uel dr̄ bigamus a bis qd̄ ē binū ⁊ gama qd̄ ē mulier. q̄si hō bine mulieris vel bini cōiugij. Et lz bigamus ad sacerdotiū pmoueri non possit. c. i. de biga. q̄ pbibent̄ bigami nō pp culpā s̄z pp sacramēti defectū. c. sup. ⁊ c. d̄biru. c. ti. tū de necitate bigamus ordinatur i subdyaconū. xxxiij. distin. subdyaconus. Et bigamus nō ē ille q̄ ꝯtrahit cū vidua si est icognita. c. debituz de bigamis. Nec est bigamus cōtrahens cum vnica ⁊ virgine. de cle. coniu. ca. sane.

¶ Bigamia triplex ē. vna. vz. qn̄ q̄s duas vel plres h̄z vxores. alia cū q̄s ꝯbit cū corrupta. tertia cū q̄s castitatē pmissā p votū solēne violat. vl' q̄ sciēter cogscit vxorē adulterā. ⁊ cū talib⁹ nō dispēsat̄: ⁊ q̄ tales ordinat puat̄ offō ⁊ ptāte ordinādi. ⁊ sīlr ordinat⁹ tali ordie puat̄: vt no. eo. ti. c. ij.

¶ Bifaria. i. bis nupta.

¶ Bisse sunt due ptes assis: ⁊ ꝯtinent octo vncias. nec dicitur ad respectū totius cū nec duplicatus reddit suū totuz ⁊ alias dicitur bes. vide. ī. as.

¶ Bisextus habet dies. ccclxvi. vt not. i. l. cū bisextus. ff. d̄ vbo. signi. vbi glo. de nonis. kalendis ⁊c̄. Et vnde dicatur not. Ber. in ca. que sunt. de verbo signi. ⁊ nota. ff. de statu liber. in. l. cum heres. §. stichus.

De Bo

¶ Boeti legistaꝝ adiutores eoꝝ sūt q̄ rōes publicas discutiūt. Et unde Boeti⁹ nomē accepit. Boete. n. grece latine dr̄ adiutor fm̄ Accur. C. de tab. scrip. ⁊ poe. li. x.

¶ Bolida vel bolidis ē massa plūbi quā mittunt naute ad mare ad expiēdū pfūditatē. vn̄. Per bolidā plumbi dic massam significari. Per quam naute solent maris explorare profundum.

¶ Bona eoꝝ q̄ sibiipsis mortē ꝯsciuerūt seu iflīgūt s̄z Azo. i sū. C. d̄ bo. eo. q̄ mor. sibi ꝯsci. si h̄ faciūt ex ipatientia doloris vel ob pudorē eris alieni: tūc nō auferūtur bona heredibus. Si aūt faciūt ex ꝯscia dlicti. s. si q̄s infligit sibi mortem iō q̄ erat delictū vel crimē ob qd̄ non erant bona publicanda puta furtū homicidiū vel h̄mōi tunc auferunt̄ bona heredibus. Itē si erat crimen cui⁹ accusatio poterat inchoari post mortē vt repetūdaꝝ: peculat⁹ ⁊ lese maiestatis tūc ēt auferunt̄ bona heredibus. Si āt accusatio non poterat ichoari post mortē nō auferunt̄ sibi bona nisi adiudicauerit sibi mortē postq̄ fuerit i scelere dephēsus. ff. de bo. eoꝝ q̄ ante sen. mor. sibi cōsci.

¶ Bona libertoꝝ. pron⁹ succedit i bonis liberti i tertia pte addita locupleta hereditate liberti vel ab vno ex heredib⁹ ⁊ n̄ relicti filij a liberto. vl' ēt relicti s̄z igrati vt n̄ possint arguere testamēta suoꝝ parētū iofficiosa. Locuples autem hereditas vocat̄ que sit maior centum aureis. vt dīc azo i sum. C. de bo. li. ⁊ m. po.

¶ Bona materna ⁊ materni gn̄is sūt illa q̄ ex mr̄e vl' aliūde ꝑueniūt filijsfamilias vel emācipatis deferunt̄. Et qn̄qz p nepotibus ꝑpnt a res atue ipoꝝ.

¶ Bona ciuitati abusiue publica dcā sūt. Sola. n. publica sūt q̄ ppli romāi sūt. vt. l. bona ff. de ver. si.

¶ Bona dr̄r a beādo eo q̄ beār id est btōs faciūt vl' pfūr Nam beare idē ē qd̄ pdesse. ⁊ qd̄ pdest beat. l. bonoꝝ. ff. d̄ vbo. sig. Sumit̄ aūt hec dictio p oī bono vtili delectabili vel honesto spūali vel tpali: vt. i. de aīa. In iure aūt hec dictio bona i plari ⁊ nāliter significat res nr̄as q̄ sūt in dn̄io nr̄o vel q̄si. dcā. l. bonoꝝ. ⁊ ipas res ex suo ppō significato cōiter accepto significat deducto ere alieno. Qnqz autez n̄ deducto significare ꝯcludit̄. vbi gr̄a. Testator legat alicui certam ptē bonoꝝ. ⁊ ibi bona dn̄r ere deducto alieno. l. cū sūt. ff. de le. ij. Nam sensus ē q̄ p heredez deducto oī ere alieno de hereditate legatari⁹ hēat q̄ttā i bonis q̄ sup sunt id ē quotā sibi legatā. ⁊ sine onere creditoris. vt in. l. palle. Sz vbi testator herede īstituto legat titio oīa bona vl' p fideicōmissū vult restitui significat es alienū non deduci. imo trāsire ad legatariū vel fideicōmissariū. Et ita idem significat qd̄ hereditas. l. nāqz. §. fi. cuz. l. se. ff. ad trebel. finalr̄ q̄ hec dictio bona significat latissime oē qd̄ quouismō pōt pdesse. Et pnt in iure recipit̄ i cōi significato: significat q̄ sunt in nr̄o dn̄io vel q̄si deducto ere alieno. Etiā significat hereditatē qn̄ pbabile mediū cōmodi⁹ h̄ dclarat. Et sic bonoꝝ appellatio aut est ciuil' aut nālis. Ciuiliter eniz significat sicut lex ⁊ ei⁹ significatū se adaptat ⁊ i bonis annumerat̄ si qd est in actōibus petitionibus psecutionibus. l. bonoꝝ. ff. de ver. sig.

¶ Bonoꝝ possessor dr̄ ille q̄ de iure ptorio alteri succedit q̄ bonoꝝ possessiones a ptore sunt iuente. ⁊ est dr̄ia inter bonorum possessorez ⁊ heredē q̄ bonoꝝ possessor de iure ptorio succedit. isti. de bo. pos. §. i. ⁊ ff. e. ti. p to. ⁊ est nomē iuri. vt no. her. de cau. pos. ⁊ proprie. in glo. iiij. ⁊ ff. de ver. sig. l. hereditas. Aliud est possessor bonoꝝ due dictōes nō nomen compositum significans factum ⁊ non ius. sed heres succedit de iure ciuili.

¶ Bonoꝝ possessio pōit̄ p vna dictiōe s̄z Aço. ⁊ significat ius recipiendi psequēdiqz ⁊ retinēdi illud qd̄ in bonis illi⁹ erat cui succedit de iure ptorio: ⁊ differt a petitōe hereditatis q̄ ē de iure ciuili. vt isti. ⁊ ff. palle. Itē ē ius qd̄ psequitur ⁊ i h̄ dr̄t ab actōe hereditatis vl' i. s. possessoue hereditatis petitōe. Et qn̄ ponit̄ p vna dictōe vt bonoꝝ possessio significat h̄ ius. Si āt dr̄ possessio bonoꝝ tūc significat fcm̄. Diuidit̄ āt bonoꝝ possessio q̄ alia ē ordiaria alia ē extraordinaria. Alij diuidūt bonoꝝ possessionē i has duas spēs. s. bonoꝝ possessionē s̄z tabl'as testi q̄ ptor dat liberis p̄ter itestō iniuste pteritis: ⁊ bonoꝝ possessionē ꝯ tabl'as testi. vt ifra dicet̄

¶ Bonoꝝ possessiōes extraordinarie sūt due ex testō. s. s̄z tabulas ⁊ ꝯ tabl'as. Et q̄ttuor ab itestato. s. bonoꝝ possessio vn̄ liberi. bonoꝝ possessio vn̄ cognati ⁊ bonoruz possessio vn̄ vir ⁊ vxor. Quarū descriptōes subijcient̄

¶ Bonoꝝ possessio extraordiaria dr̄ duob⁹ modis. Uel q̄ n̄ ē stabilita certa pte edicti. s. ex testō tm̄ vl' ab intestato tm̄ s̄z vt vagarqn̄qz ex testō qn̄qz ab itestato defert̄: ⁊ ꝯpetit tm̄ his q̄ vocant̄ ex nouis legib⁹ vt ecce mr̄ alijs i testō istitutis postea i puerpio dcessit ⁊ filiū quē gestabat i vtero pterijt. Presumit̄. n. filius h̄ istitui⁹ ⁊ h̄z bonoꝝ possessionē s̄z tabulas ⁊ septimā ptē extraordinariā. Cui⁹ bonū ē ex ē

plũ ſꝫ legẽ cornelia tã ex teſtõ quã ab iteſtato ꝗ fingit eũ q moriꝫ i captiuitate deceſſiſſe ĩpa hora captiuitatꝭ. Et iõ glꝫ põt ei noua lege cornelia ex teſtõ ⁊ ab iteſtato ſuccedere. vt iſt. de bo. poſ. §. ſũt ẽt. Dr aũt extraordiaria poſſeſſio qꝛ ius nõ tribuit. vt carboniana ⁊ q̃ daꝫ vẽtri ⁊ q̃ daꝫ gr̃a litis agnoſcẽde. vñ ⁊ extraordiaria doꝫ ſine cognitõe q̃ i ordiorꝫ qꝛ oẽ ius tribuũt necia ẽ. Jteꝫ bonorũ poſſe. alr̃ diuidiꝫ. qꝛ alia dr̃ bonorũ poſſeſſio edictal'. vt q̃ ex edcõ ꝑtorꝭ mortui decerniꝫ. Alia võ bonorũ poſſeſſio decretalis que a viuo ꝑtore decerniꝫ. Uel qꝛ hodie nõ eſt neciũ eã decerni vel dari. Dr̃. n. decretal'a iudicis pñtia q̃ i eiꝰ cognitõe exigiꝫ. qꝛ ſꝫ Azo. poſſeꝫ ⁊ illõ dici: vnam ee bonorũ poſſeſſionẽ edictalem ⁊ eãdẽ appellari decretalẽ vel iudicialem ex eo ꝙ accipit efficaciã ex pñtia iudicis. Necẽſt oĩa iter decretum ⁊ decretalẽ. lꝫ gdam dicãt ↄtrarium.

Bonoꝝ poſſeſſio ſm tabulas ẽ ordiaria ex teſtõ. Et dr̃ cẽe ex teſtõ ſm Azo. nõ qꝛ iuuaꝫ ex volũtate defuncti: ſed qꝛ non hꝫ locũ niſi exiſtẽte teſtõ. ⁊ daꝫ ſcriptis heredibꝰ. ⁊ eis deficiẽtibus vocanꝫ ſubſtituti. Et ide ſubſtitutis deficiẽtibꝰ vocanꝫ ſubſtitutꝭ eis. Petunt aũt ex origialibꝰ tabul' tñ nõ exẽplo. Jtẽ ſi fiat qõ õ tabl'is dꝫ pbari cuiuſcũ qꝫ itẽtio pſeptẽ teſtes ⁊ nõ per duos tantũ ſcõꝫ azo. licet qdam dixerũt ↄtrarium. Si aũt teſtator nõ facꝫ teſtñ in ſcriptꝭ ſed i vbis vel nũcupatõe rerũ vel hominũ datur bonorũ poſſeſſio ſecundũ nũcupatõem teſtamenti.

Bonoꝝ poſſeſſio ↄ tabl'as ẽ quã ꝑtor liberis polliceꝫ ſꝫ ſpe. i tractatu de libello. ti. de teſta. §. ſeq̃tur videre. vbi dicit. Eſt ⁊ alia bonorũ poſſeſſio ↄ tabulas q̃ daꝫ filio vel nepoti ꝑterito ↄ teſtñ pr̃is vel aui q filium vel nepotẽ i teſtõ ſuo ꝑteryt. ⁊ talis daꝫ etiã i tabulis ſi filio vel nepoti legauit ipſe tñ legatũ non agnouit. ⁊ ſm aço. in ſum. e. t. deferꝫ liberꝭ nãlibꝰ ⁊ legitimis tñ. puta adoptiuis. Jtem natis ⁊ naſcituris. Jtẽ emãcipatis ꝑcipue. ⁊ his q erant i ꝑtãte defuncti. ⁊ daꝫ illꝭ ex qbꝰ potuit aut hereditas aut bonorum poſſeſſio peti de iure cõi. Daꝫ aũt a pr̃e nãli ⁊ i adoptõe nõ hꝫ locũ hec bonoꝝ poſſeſſio niſi inſtituanꝫ ab eo heredes ⁊ aliꝰ eis ↄmittat edictũ. Jtẽ alia eſt bonoꝝ poſſeſſio ↄ tabulas ſꝫ Spe. ibidẽ. q̃ daꝫ pr̃i vel mr̃i auo vel pauo ſi ſint ꝑteriti ex teſtõ filij vel nepotis emãcipati gratis ⁊ ſine pecunia cũ quo nõ eſt fcm̃ pactũ ne pr̃ vel auus igetaret ſua iudicia. nec receptũ ẽ ab eo q̃tũ ſol' eſt: q ẽt nec miles nec i militia deceſſit. Jtẽ ſm eũdẽ ibidẽ eſt ⁊ alia bonoꝝ poſſeſſio ↄ tabulas q̃ daꝫ patrono ꝑterito ↄ teſtñ liberti ſi ſit maior centenario ad recipiendũ p ꝑronũ tertiã ꝑtem ſibi debitã de iure: ⁊ daꝫ ꝑrono ſi ſit ꝑteritꝰ omĩo. vel ẽt ſi ſit ſibi minus tertia pte legatũ: ⁊ tũc daꝫ p ſupplemento vſqꝫ ad tertiã ptẽ. Et dĩt in h̃ ſm Aço. a bonorũ poſſeſſione q̃ daꝫ liberis. qꝛ tũc h̃ demũ daꝫ ſi hereditas liberti ſit addita ſaltẽ ab vno de heredibus. Sꝫ illa q̃ daꝫ liberis ſotis ẽ ꝙ qs potuit eẽ heres. lꝫ nõ potuit petere ſꝫ tabulas bonoꝝ poſſeſſionẽ. Jtẽ notãdũ ꝙ q̃rela ĩofficioſi teſti fere h̃ idez opatur qõ bonoꝝ poſſeſſio ↄ tabl'as: qꝛ teſtñ reſcidit õ facto. Sꝫ Spe. dic ꝙ de iure ſcĩſſũ ⁊ itritũ ẽ. Sꝫ i h̃ differt: qꝛ bonoꝝ poſſeſſiões oẽs ꝑtorie actões ſũt vel edicta ꝑtoria. q̃rela aũt inofficioſi teſti ciuilis ẽ. Et ꝑmiſſe bonoꝝ poſſeſſiões ordiorie ſunt ⁊ cõpetunt ex teſtõ. Alie bonoꝝ poſſeſſiones competunt ab inteſtato.

Bonoꝝ poſſeſſio vñ liberi ſꝫ Spe. vbi ſ. §. viſo. daꝫ filio emãcipato qñ pr̃ decedit ab iteſtato. ⁊ eſt ordiaria: ⁊ eã nõ hũt liberi i linea mr̃na l. quotiẽs. ff. de ſuis ⁊ legi. here.

Bonoꝝ poſſeſſio vñ agnati vel vñ legitimi ordiaria ẽ. Et ſm ſpe. ibidẽ daꝫ ꝓximis cognatis cõiunctis p virilẽ ſexũ poſt liberos ab iteſtato. Et nota ꝙ bonorũ poſſeſſio vnde legitimi nõ eſt caput ſpãle ſed gñale ↄcurrens cũ alijs ſpãlibus bonoꝝ poſſeſſionibus. l. cũ vnde liberi. vnde agnati. vnde cognati. ex lege ⁊ ſenatuſconſulto.

Bonoꝝ poſſeſſio vnde cognati ſilr̃ ordiaria ẽ. ⁊ ſꝫ Spe. daꝫ his ab iteſtato q per femineũ ſexũ cõiuncti ſunt. vt ſi neqꝫ liberi neqꝫ legitimi exiſtãt ꝓximi cognati ſuccedant.

Bonorũ poſſeſſio vñ vir ⁊ vxor ſilr̃ ordiaria ẽ. Et datur viro muliere ab iteſtato decedẽte. agnatis vel cognatis ñ exñtibꝰ: vel eꝫ daꝫ mulieri viro ab iteſtato decedẽte agnatis ⁊ cognatis nõ exñtibꝰ. Et he oẽs ordiarie q̃ttuor bonorum poſſeſſiões ↄpetũt ab iteſtato. Alie võ q̃ ſequnꝫ ſũt extraordinarie.

Bonorũ poſſeſſio extraordiaria eſt q̃ re noĩe caret ſecundũ Spe. ibidẽ. ⁊ ↄpetit his q ex lege ⁊ ſenatuſcõſulto ⁊ ↄſtitutiõibus ꝑncipũ tã ex teſtõ quã ab iteſtato veniunt. ſ. vt cũ aliqs vult ſuccedere pr̃i ſuo quẽ ab iteſtato deceſſiſſe inuenit cũ ab hoſtibꝰ redit vel cũ a captiuitate fuerit emãcipatus. ⁊ ſic iure ciuili cũ cognatis i ſucceſſione iure poſtliminij petit ſibi hãc bonoꝝ poſſeſſionẽ ↄcedi.

Bonoꝝ poſſeſſio ex lege cornelia eodẽ modo daꝫ filio emãcipato de iure ciuili icognito cũ vult ſuccedere pr̃i decedenti ab iteſtato apud hoſtes i captiuitate.

Bonoꝝ poſſeſſio extraordiaria ſeptia daꝫ vno mõ ꝑrono volẽti ſuccedere liberto ab iteſtato decedẽti ſine liberis. Alio mõ filio volẽti ſuccedere i bonis mr̃is vel ecõuerſo. Et daꝫ alio mõ ifãti vel curatori eiꝰ volẽti ſuccedere ex teſtamẽto mr̃is que teſtñ narrare nõ potuit ꝑuenta morte cũ i puerpio deceſſit ⁊ alios filios coheredes iſtituit. Datur aũt hec bonoꝝ poſſeſſio filio adoptiuo vel arrogato volenti ſuccedere pr̃i adoptiuo vel arrogato ab iteſtato decedenti. Oẽs aũt bonoꝝ poſſeſſiões ꝑmiſſe ius tribuunt. ſed que ſequnꝫ ius nõ tribuũt lꝫ facti ſint.

Bonoꝝ poſſeſſio carboniana ẽ illa p quã filiꝰ i pubes volẽs ſuccedere i bonis pr̃is ab iteſtato rãqꝫ ꝓximior vel rũpere teſtñ p ↄ tabulas vel dicere ipm nullũ ipſo iure cũ fuerit ꝑteritus: ⁊ cũ obijciꝫ ſibi ↄtrouerſio bonoꝝ ⁊ filiatiõis vel moueꝫ ſibi qõ ſtatꝰ puto ꝙ ſit ſeruꝰ: petit p carbonianũ poſſeſſor iſtitui p ↄtrouerſiã motã de bõis. ⁊ filiationẽ ⁊ qõnẽ ſtatꝰ vſqꝫ ad tpa pubertatis ſue deferri. Et daꝫ ſolũ cognitõe extraordinaria. Regre i fra. carbonianũ.

Bonoꝝ poſſe. noĩe ventrꝭ daꝫ mlĩeri ꝑgnãti i bõis mariti i qbꝰ ſꝫ dignitatẽ ſuã ſibi ⁊ familie ſue alimẽta ↄſtituũꝫ.

Bonoꝝ poſſeſſio ex edicto diui adriani tollẽdo daꝫ alicui volẽti ſuccedere i bõis alicꝰ ex teſtõ. i q̃ iſtitutꝰ vl' iſcriptꝰ ẽ ex eo ꝙ oñdit teſtñ ñ cãcellatũ nec abolitũ nec i aliq pte ſua obraſũ. ſꝫ alber. Et daꝫ volẽti ſuccedrꝫ ab iteſtato ſꝫ gof. qõ pbat ſcõa ps rubr. q̃ dic̃ de ſcripto herede. Sꝫ rõ gof. dic̃ ↄriũ. Hoc tñ notãdũ ſm Spe. õ bonoꝝ poſ. ꝙ bonoꝝ poſſeſſiões oli fuerũt vtiles ſꝫ hodie ſũt inutiles ꝑterqꝫ in qnqꝫ caſibus. Primꝰ qñ viuo teſtatore poſthumꝰ ꝑteritꝰ deceſſit q̃ſi videaꝫ teſtñ ruptũ iuris ſolẽnitate cũ nihilominꝰ heres ſcriptꝰ ex ipſo teſtõ petit bonoꝝ poſſeſſionẽ. vt i l. poſthumus. ff. de iniuſ. rup. ⁊ irri. teſta. Scõs eſt i l. filiꝰ e. ti. Tertiꝰ iſti q mo. teſta. iſir. §. y. Quartꝰ i l. heres ff. de decre. ab or. fa. Quintꝰ i l. equiſſimũ. §. y. e. ti. ⁊ l. filiꝰ. C. de ioffi. teſta.

Bonorũ poſſeſſio ex teſtõ militis i militia decedẽtis ñ daꝫ pr̃i vel auo vel pauo vel ecõtra ↄ tabulas. vt. C. õ teſta. mili. l. ne qdem. ⁊ l. milites.

Bona vacare eſt ipſa dominium non hr̃e.

Bonefidei poſſeſſor ẽ q credit ſe aliq̃ rẽ iuſte retinere. ſꝫ malefidei poſſeſſor ẽ q iniuſte ſcit ſe aliq̃ rẽ poſſidere vt i reg. poſſeſſor. de re. iur. li. vi. ⁊ iſti. de vſuca. per totum.

Bonefidei emptor dr̃ q ignorauit rẽ alienã eẽ vel putauit vẽditorẽ habere ius vendendi. ſ. eẽ ꝓcuratorẽ vel tutorem. ff. de ver. ſi. l. bonefidei

Bos cõmupeta ẽ bos q facile cornupetit. i. cornibꝰ pũgit

¶ Boues nõ ɔtinent̃ sub appellatõe iumentoꝝ: sꝫ pecudũ vel armentoꝝ. ff. de. v̄. si. l. boues. vñ si lego armẽtũ ɔtinẽtur boues. ff. de le. ij. l. seruus. §. armẽto. sꝫ si lego iumẽta nõ ɔtinent̃. l. legati. §. iumẽtis. e. ti. ꝛ. ff. ď edi. edic. l. ediles

De Br Bu

¶ Breuiter no. Jo. cal. ĩ ɔmẽto suo sup ďcreta. cũ dilect⁹. de cau. pos. ꝛ ppzie. ꝛ Jo. an. de testa. c. i. li. sexto.

¶ Breuiloq̃. h̃ dictio significat substitutõez q̃ breuib⁹ verbis ɔtinꝫ substitutõũz cumulatõz seu mltiplicatõz. et breuiloq̃ ẽ illa substitutio q̃ substitutõis vni⁹ psone ad aliã fit repetitio. itẽ breuiloq̃ illas tot ꝛ eodẽ mõ significat substitõẽs. vt significãt ei⁹ vba vł q̃uis aliũ de sũpta significata Et dr̃ breuiloq̃ qꝛ breuibus vbis fit ꝛ breuibus vbis ɔphẽdit plẽs substitutõẽs vt no. accur. ꝛ bar. ff. de vul. ꝛ pu. substi. de h̃ vide ĩfra. Substitutio breuiloqua.

¶ Brocardica mõ dr̃ q̃ ẽ ɔria ꝝ opionũ rõnib⁹ inuolũta.

¶ Brutus dr̃ q̃si obrutus qꝛ sensu caret. Et est sine rõne ꝛ pudẽtia fm Jsi. vñ brutire. i. ĩfatuare.

¶ Bubulus est magnus ꝛ siluestris bos: buculus v̄o puus

¶ Buc⁹ ẽ garrulus q ceteros oris loq̃citate ĩ sensu fugat secundum Jsidorum.

¶ Bulla est sigillum pape vel littera quam dat papa vel ornamentuz regule.

De Ca

Caducum legatũ fꝫ aço. in sum. C. de cadu. tollẽ. ẽ qd̃ defecit post mortẽ testatoꝛ q̃cũqꝫ rõne. Erqꝫ q̃busdam modis ꝛ rõnib⁹ inĩqs olim legata fiebãt q̃nqꝫ caduca, ꝛ õ lex põit vnaz rubri. de cadu. tollẽ Et differũt pnõ scriptũ q̃si caducũ. ꝛ v̄e caducũ. vñ legatũ pnon scriptũ est q̃n legat̃ alicui dãnato ĩ metallũ vel nõ existẽti rex nã. puta nõ noto. q̃si caducũ ẽ q̃n nõ oĩo cadit. Sꝫ v̄e caducũ ẽ seu dr̃ q̃n legatari⁹ vixit post mortẽ testatoris ꝛ supuẽit ei ɔditio pp quã efficit̃ icapax legati. Sꝫ ĩ alio casu legat̃ illi q est ĩ rex nã sꝫ morit̃ añ mortem testatoris. Primũ accrescit sine onere. scd̃z vero cũ onere

¶ Calcitrosus equus est q solet calce ferire. idest pedibus retrorsũ percutere.

¶ Calculator fm Jsi. dr̃ a calculis. i. lapillis minutis q̃s antiqui manibus habuerũt cõponẽdo numeros

¶ Calculus. i. ɔputus. C. de erro. cal. l. vna. Jtẽ ẽ cãe cognitio ꝛ enumeratio. vt. C. de iudi. l. rẽ nõ nouã. Jtẽ. idest sententia diffinitiua. C. de ap. si auctoꝛ. vide aliqd de calculo de fi. instru. cum dilectus.

¶ Calũnia fꝫ hosti. in sũ. ẽ cũ q̃s ex certa sciã iniuste agit vł resistit. ff. ad turpi. l. i. §. calũniari. Uel est petitio iniusta ex certa sciã ĩ iudicio fcã. ꝛ iniuste petitõi iniusta rñsio. vł est falsi criminis ĩpositio. ff. ď v̄. sig. l. i. in prin. ꝛ. l. siq̃s calumniet̃.

¶ Calamitas est infelicitas vel miseria q̃ euacuat̃ oĩ bono vel est pena vel laboꝛ immensus.

¶ Calũniatoꝛ ẽ q scĩẽter alicui falsa crimina ĩponit vexãdi occasiõe. Uel fꝫ Jsi. Calũniatoꝛ a calũniando. i. frustrando vel ďcipiẽdo dict⁹ ẽ. Et ĩde dr̃ iuramẽtũ calũme. s. vitãde. Et ẽ assertio v̄e petitõis vel repulsionis fꝫ gof. cũ q̃s iurat se bona fide ꝛ nõ calũniãdi gĩo cãz mouisse. vel q venerit ad reluctãdũ putãs se bona iusticia vti. C. de iuro. calũ. l. ij. §. i. ꝛ hꝫ q̃nqꝫ capĩa. vt. c. i. eo. ti. vbi v̄sus dic̃: de h̃ in gl. Et q calũniose accusat dꝫ offõ ꝛ bñficio pͥuari: ꝛ ĩ exiliũ deportari. c. i. ꝑalic. Jdẽ no. cy. in. l. sciuerit. de excu. tu.

¶ Calũniari fꝫ aço. ĩ sum. C. de calũ. ẽ falsa crimina sciẽter ĩtẽtare ꝛ alicui opponere vel ĩponere. Et ex eo q q̃s ñ pbauit crimẽ calũniari vř lꝫ tex. videat̃ sonare ĩ ɔ. q rat̃ nõ sit calũniat⁹. ij. q. iij. §. notãdũ. vbi dr̃ calũniari ẽ falsa crimĩa ĩtẽtare seu ĩtẽdere. Preuaricari v̄o crimia abscõdere. Tergiuersari in vniuersũ ab accusatõe desistere. Sꝫ non vtiqꝫ q non pbat quod itendit calũniari ptin⁹ videtur. similis rex. in. l. i. ff. ad senatuscon. tur.

¶ Cãcellari⁹ dr̃ a cãcellãdo. Cãcellare. n. ẽ lineã ducere vł dãnare: vñ scriptura q̃ dãnat̃ cũ liea p mediũ ducta dr̃ cãcellata. Et idẽ dr̃ cãcellarius cui⁹ offiñ ẽ rescripta vel rñsa ĩpatoris ꝛ mãdata ĩspicere ꝛ male scripta cancellare. ꝛ bñ scripta cũ signaculo suo signare ꝛ sigillũ eis ĩpmere. Jnde ẽt venit archicãcellari⁹ q̃si pͥnceps cãcellarie fm aco. ĩ sũ. Differũt tñ cãcellare: ꝛ suppũctare. qꝛ cãcellare ẽ litteras lineas p mediũ ducta dãnare: Sed suppũctare est litteras punctis suppositis damnare.

¶ Calliditas. Regre ĩfra dolus malus. Est. n. calliditas dolus adhibitus tacẽdo. vt not. ff. de do. ma. l. i. in glo. Jnde callidus idest fallax vel astutus

¶ Caligatus. i. miserrimus. Jnde caligat⁹ miles dr̃ q habꝫ ferreas ocreas vel caligas de corio. Etiã idẽ ẽ qd̃ ĩfirmus vel obscur⁹. Has expõnes fac̃ glo. ĩ. l. a caligato. C. ď nup.

¶ Canonia est ius quod puenit ex electiõe ꝛ receptione ĩ frãtrẽ. vel est ius percipiendi fructum prebẽde siue redditus. c. relatum. de prebẽ.

¶ Canonica monitio est q̃n interuenit citatio cũ trib⁹ monitionibus. vel vna perẽptoria tres ɔtinẽs: de qua in. ca. constitutõem. de senten. exco. li. vi.

¶ Canonica portio ẽ a canone depitata ecclesie prochiali de relict ĩ a defũcto prochião illi⁹ ecclie vbi elegit sepulturaz cũ alibi q̃z ĩ prochiali elegerit eã. Et fꝫ varias ɔsuetudines alia ꝛ alia. Naz alicui medietas. alicui tertia. alicui q̃rta dat̃ de sepul. c. certificari.

¶ Canõ grece est regula latine. siij. di. canõ. Et in vna significatõe ẽ id qd̃ in ɔcilio gñali vel pͥuiciali statuit̃ ꝛ sic capitur ď ɔsti. c. canonũ statuta. Jn alia significatõe vř ẽẽ id qd̃ ab emphiteota de re emphiteotica soluit̃. ꝛ sic vř sumi ab aço. ĩ sũ. C. de iu. emphi. ꝛ. ex h̃ dt̃ ɔcu. Etiã dr̃ illud qd̃ soluit̃ p pedagio vel vectigali. ff. do publi. ꝛ vecti. Et nota q q̃n papa vult ɔcedere canone spũt epi ɔ̃dicere q nõ ɔueniunt ɔsuetudĩ regiõis eoꝝ. di. iiij. Erit ãt lex. ꝛ no. i. c. se. ĩ v̄si. iudicez. vbi q̃rit an snia pape p̃ualeat snie epoꝝ. Et dr̃ q ñ qꝛ orbis maioꝛ ẽ vrbe. xviij. dist. legim⁹: post mediũ ꝛ ibi gl. q statutũ ɔcilij p̃iudicat statuto pape. ar. ɔ. ibidẽ.

¶ Canõ largitionariũ tituloꝝ ẽ sũma tributi. ꝛ pstatur de regulari prestatione a pͥncipalibus fisco. Et dicuntur tituli ex specialibus titulis. idest litteris breuibus cauta leguntur. vt. C. de iure fisci. l. pe. ꝛ. C. de anno. ꝛ tribu. l. iij. §. acceptationes. ꝛ. l. prima. de canone largi. ti. li. x. secundũ Accursium.

¶ Canõ frumẽtari⁹ vrbis romane est cert⁹ numerus mensurarũ frumẽti q̃ singulis annis metebant̃ rome. l. i. ꝛ. ij. e. ti. li. xi. qd̃ erat ẽt de oleo. Et ɔ h̃ nõ licebat alicui bñficiũ vel idulgentiã aut p̃uilegiũ ĩpetrare ꝛ ĩpetratũ nõ valuit: vt ibidẽ dr̃. Jtẽ canonũ q̃dã est late snie: q̃dã ferẽde. Et p̃mus exp̃mit̃ p vbũ inodatus vel eo ĩpo. Scd̃s p vbũ inodet̃: vt est gl. ĩ. c. gcũqꝫ de here. li. vi. Jtẽ canõ hꝫ sub se q̃tuoꝛ spẽs. xxv. q. iij. siq̃s dogmata.

¶ Canonia est nomen tituli ꝛ iuris. prebenda vero nomen facti ꝛ cadit in extraneum. vt no. Jnno ĩ. c. cum m. de consti. Quere infra. prebenda.

¶ Capere ẽ ita accipere q id qd̃ capis tuũ fiat. Uñ aliud ẽ cape: ꝛ aliud accipere. qꝛ cape est cũ effectu qd̃ secũ termĩ surũ ẽ. iõ nõ videt̃ q̃s cape qd̃ erit restituturus. Sed accipe est si q̃s nõ sic accipiat vt hẽat: ꝛ sic accipe potes illõ qd̃ non fit tuum accipiendo. ff. de verbo. significatione. l. qiid est capere.

¶ Capiendis idest distrahendis pignorib⁹ tributorũ. Re. infra. pignus. tributa.

¶ Captio idest deceptio. inde captiosum: et est deceptoriū vel deceptiosum aut dolosum: vt no. Jo. an. de offi. deleg. si duo. li. vi. in glo. i. in fine.

¶ Captio cā mortis alias capio fm Azo. est qñ p mortē alicuius occasio capiēdi obuenit alicui exceptis his capiēdi figuris et cāis q̄ certis et pprijs noib⁹ nūcupant. vt hereditas legatū et fideicō. qz. s. tal' captio vl' capio n̄ icidit in nōz acceptōis hereditatis legati vl' fideicōmissi. Et cā mortis capio fm Azo. i sū. C. d dona. cā mor. est cū post mortē alicuius aliqd dat alicui cā cōditōis iplēde vel aliqd puenit ad aliquē mortis occasiōe nec tñ aliq̄ certo trāslatiōis vl' acceptōis noie nūcupat. Uerbi grā. Fūdū tibi cōmisi vt Ticio dares: cū tu p⁹ mortē meā nō hēres fūdū dare Ticio dedisti Sticho. q forte ē heres: et Stich⁹ tē cā mortis capit cū fūdus ei donat cā mortis: qz donatio merā obtinet volūtatē vel liberalitatē et nō emptā vel cōditionatā.

¶ Capitio. Regre supra. Annona.

¶ Capitatio ciuiū censib⁹ eximenda capitatio. i. cēsus capitis. vñ dicebāt ciues rōani p excellētiā exēpti. et qdā oriētales puicie. l. vnica. C. eo. ti. li. vi. Quidā tñ dicūt q logt illa lex in plebe cuiussibet vrbis captiose per hoc quod dicit et excipitur.

¶ Capite censure. dicitur q dat cēsum p capite. C. i g. cau. colo. cen. domi. accu. possūt. li. xi.

¶ Capitalis inimicus q dicat vide Accursiū. ff. d arbi. l. lz āt. i gl. iij. et ff. d testi. l. ij. §. ij. i glo. et bar. ff. d qd. l. i. §. dicat.

¶ Capl'm vno mō est locus: vbi res capitales firmantur. Scdo significat lectionē. Tertio distictōz: vt ille hz qncz capl'a. Quarto significat cōgregationē multoz: et pcipue virorū ecclasticoz. et no. Jo. an. i. c. capl'm. d rescrip.

¶ Captiu et postliminio reuersi: regre ifra postliminium.

¶ Capitis diminutio ē stat⁹ cōmutatio. vt qñ liber efficit seruus. Et ē triplex diminutio capitis. s. maxima. media et minima. Minima capitis diminutio ē qñ qs nec ciuitatē i q̄ morat nec libertatē amittit: sed tñ patit cō se status cōmutationē vel minorātionē circa familiaz: vt q iuris sui est: alieno iuri incipit esse subiect⁹: veluti p arrogationē. aut cū q se emancipat q p̄ erat i aliena ptāte. Et dz itelligi pdicta pscripio cuz pmutat status hois facto eius interueniente: vel in cōdēnādo vel in emancipādo: vel arrogādo vel adoptādo: vl' etiā in reuocando ex igratitudie. vñ lz p̄re alicuius mortuo mutet ei⁹ status qz sui iuris ē fcūs nō iō capite diminutus ē. Et status hic ponit fm Azo. pro ciuitate et libertate: vel ciuitate tñ vl' pria ptāte: seu propria ptāte: aut aliena. Tria. n. sunt q̄ hz hō. s. ciuitas: libtas et familia. et fm hec tria sūt tres capitis diminutōes. Media capitis diminutio ē cū salua libertate ciuitas amittit vt cū qs deportat seu relegat ad exiliū pqnquenniū. vel bānit. maxima capitis diminutio ē: cū ciuitas amittitur: nec libertas retinet: vt cū deportat qs i isulā: et seru⁹ efficitur: aut i metallū dānat: et sic ēt bānit i opus metalli. vl' si maior. xx. ānis patit se venūdari ad priū pticipandum: vel si māumissus i fuitutē ex igratitudie reuocet. Pena āt dānādi i metallū hodie locū nō hz. vide insti. d capi. diminu. p totū. et Spe. ti. de tuto. §. tutela.

¶ Capsarij dicūt q i balneis vestimēta suscipiūt custodienda. Uel alr sūt illi q portāt alijs libros ad scholas.

¶ Carbonianū. Regre supra. bono. possessio. carboniana. Vñ fm Azo. dr a Carbonio inuētore vel auctore. Et dat solū nato et nō nascituro i q̄ differt ab edicto pe ventre in possessionē mittēdo qd subuenit nascituro.

¶ Carbonū appellatōe qd cōtineat. vide. ff. d vbo. sig. l. carbonū. vbi appellatōe māti nō cōtinet mā. vt appellatiōe libroz nō carte. ff. de lega. iij. l. libroz. §. q tñ. Nec eō appellatōe māe cōtinet mātū. l. seruus. eo. ti. et sic nō cōtinent ligna ad coquendū: vel calefaciēdū qz nō sunt carbones.

¶ Cartularij iudices dicebant olī illi q ab imparatore habebāt ptāte iudicādi. Cinter illos solū q corā eis eligebāt litigare et poterāt eligere sine cōsensu pprioz iudicū: sicut tradit in gl. i. i. ff. de iudicijs.

¶ Cartophilacia est armariū vel locus i q̄ carte reseruāt. Et dr a carta qd ē instrm vel scriptura. et philare cōseruare qsi et c. vt no. c. i. de pba. et c. ij. xc. di.

¶ Carta seu instrm seu rescriptū dr falsa seu falsuz bñ qtuordeci modis: vt nō. l. c. i memoria. di. xix. i glo. vbi falsa. Primo ex dcō vl' tacito. Scdo scripto. Tertio fcō. Quarto testibus. Quito p subscriptiones varijs manib⁹ nōtas. Sexto p alienū sigillū dū propuz hēat vt ibi.

¶ Caracter proprie est signaculū quoddā quo aliq̄ isignitur vt ordinetur in aliquē finem: sicut caractere insignit denarius ad vsum cōmutatione. Et milites caractere isigniuntur quasi ad militiam deputati. Homo autē fidelis ad duo deputatur ad fruitionem glorie: et ad hoc insignitur signaculo gratie apoc. vij. Nolite nocere terre et mari quoadusq signemus. Secundo anima fidelis deputatur ad recipiendum vel tradendū alijs que ptinēt ad cultum dei et ad hoc isignit caractere sacramētali. i. signo indelebili anime impresso.

¶ Carena dr a carentia boniz vl' cibarioz. nā p q̄dragita dies ieiunauit i pane et aq̄. et includūt i aliq̄ secreto loco iuxt ecclesiā vbi nō hūt cōsortiū hoium: vt no. ber. i. c. accusasti de accu. Et sile nō. glo. i. c. ij. de spon.

¶ Carrucarij scissorij et atriarij idem sūt. videlicet serui vel custodes atrij.

¶ Cardinales dicti sūt a cardine: qz sicut ostiū regit a cardine sic per eos regit ecclesia vl' s. xxxiij. di. presbyteri. Dicuntur etiā quandoq cardinales. i. pncipales. qz p eos debet officiū i ecclesia regi.

¶ Carnificare ē carnes facere scilicet mactare. Inde carnifex qui carnes facit et vendit. de appellati. significante. Etiam homicide solent dici carnifices. vt glo. iij. in cle. i. de vi. et honesta. cleri.

¶ Caselle sūt granaria i qb⁹ fructus cōponuntur. ff. d iudi. l. i. et dicūr qsi cellule granarioz: alias granoz.

¶ Castellus fm alberi. vel castellū fm alios dr fm spe. receptaculū qd aquā publicā suscipit q̄ ducit ad aliqd prediū irrigandū. Regre infra. iterdictum. d aq̄ cas. edu. vt ff. de aqua quoti. et esti. l. i. §. equissimuz. Alias idest castz. ff. de leg. ij. l. ticia. §. fi.

¶ Castrū si vendat: ius patronat⁹ ei annexū accedit. sec⁹ si vendo palatiuz vbi est ecclesia vbi habeo ius patro. de hoc vide Inno. i. c. ex lris. de iure patro. et Host. i sū. de iu. patrona. §. q̄lr. ij. q. vij. accusatio.

¶ Casitare est minutati vel minime stillare.

¶ Castrense peculiū. Regre ifra peculiū.

¶ Cathedra fm hug. est grecū: et ponit p excelsa sede iudicis psidētia. et dr a cathos. i. sedes et edra sponda: qsi spōdata sedes. Et ponit ēt p sede doctoris ita dic gl. i cle. dudū de sepul. et alle. ibi grecisimū. vñ. Rex soliū. doctor cathedram. iudex q tribunal.

¶ Cathedraticū ē qd soluit annuati epo a suis clericis sue dyocesis i signū subiectōis vel obediētie et ēt sustētatiōis et est duoz solidoz: vt. x. q. iij. placuit. et d offi. ordi. cōqrēte. Et dr cathedraticū. qz soluit ad honorē cathedre epalis. x. q. ij. c. i. et non dz exigi vltra antiquū morē. ca. q. nec numerus. Per qd colligit q pōt currere pscriptio i q̄titate cathedratici. c. oli. de cēsi. sz totalr nō pscribit q n soluit fm qd no. Jo. theuto. xi. q. vij. quncq. Et vide archi. c. i. d pbē. li. vi. vbi cōtrauz alle. gof. et hug. xiiij. q. ij. i pn.

¶ Cathesizare ē ibuere: docere. seu istruere: vel bñdicere.

Inde cathecism⁹. nã an baptismũ istrui debẽt baptiçãdi in fide: ꝛ ꝑcipue adulti. de ɔ̃se. di. iiij. an. xx. ita nõt glo. i. c. p cathecismũ de cogna. spiri. li. vi.

¶ Cathecuminus istructus dr̃: vel q baptiçari ꝓponit medio tpe simbolũ dei discẽs. xlvij. di. §. i. ꝛ c. qm̃ multa. vel dicit audiens eo q̄ doctrinã an valuas ecclie audiat cuz suscipere velit baptismum.

¶ Cathologus est superioꝛ pars molẽdini. ff. de fun. istru. .l. cum oelationis.

¶ Castrametoꝛ .i. pono: figo: vel diuido castra.

¶ Cathonius est flagellũ ex virgis factũ in modũ scope: ꝛ tali vtuntur religiosi i capitulis.

¶ Cautio. hec dictio ex ꝓprio significato significat nudaz ꝓmissionẽ ex q̃ iducit firma obligatio. C. d̃ vbo. sig. l. sancim⁹. vt qs tenet cauere de euictõe de vitijs ꝛ moꝛbis. Et intellige nudã a fideiussoꝛibus ꝛ pigñrib⁹: sed nõ a stipulatione. nã astrict⁹ cauere: dz stipulatõe cauere vt obligatio sit firma. l. penul. §. docere. ff. ne qs in ius vocat⁹ se vi eximat. vt de cle. nõ residẽ. relatũ. Qñqz significat cũ pignoribus vel fideiussoꝛib⁹ qñ ſ aliud verbũ ei adiũctũ declarat vt mãdani ꝓcuratoꝛi vt recipiat idoneã cautionem a debitoꝛe: al's nõ daret dilatõẽ. ibi cautio itelligit cũ fideiussoꝛib⁹ vel pigñribus. l. si mãdato. §. fi. ff. mãda. Rõ significati sumit ex vbo idoneã qd̃ apponit vt addat ꝛ foꝛtiorẽ cautionẽ exprimat q̃les nõ eẽt p stipulatõez solã. Itẽ pretoꝛ vbi iubet ꝓ collatõe bonoꝝ faciẽda recte caueri vt. l. .i. §. iubet. ff. de colla. bono. significat cũ fideiussoꝛib⁹ vel pignoꝛib⁹. vt. §. caueri. ea. l. ꝛ ſ rõne vbi recte. Qñqz significat cũ fideiussoꝛib⁹ ꝛ nõ cũ pignoꝛib⁹ qñ cautio de ꝓcuratoꝛe exigit. l. i. ff. de ꝓcur. p. l. ꝓto ꝛc. ff. de ꝑto. stipulati. Et hec est cautio ꝑtoꝛia reqrens fideiussores ex lege positiua ꝑtoꝛis ꝑal. q̃ est facta ꝑp honestatẽ iudicij. vt. n. ꝓpulsio legis aliquid operetur ꝛ non inutilis sit. l. siqñ. ff. d̃ legat. i. tũc ex iusta cã quando debitoꝛ bõa dilapidat iudex facere dz q̄ caueat creditoꝛi.

¶ Cautio est gñale nomẽ oĩuz securitatũ q̃tiẽs qs securus reddit d̃ eo qd̃ sibi ꝓmittit. vñ Cautio ꝑuata cũ trino teste nõta. Hoc ius ẽ nacta qd̃ cautio publice facta. Et diuidit i multas spẽs: qz alia ẽ cautio hypothecaria. alia cyrographaris. ꝛ pñt dici satisdatões. ẽt cautio dr̃ carta i q̃ scribit ɔ̃putatio. vt Luce. xvi. Accipe cautõez tuã ꝛc.

¶ Cautio rati oãds ẽ cũ de mãdato dubitat. C. d̃ ꝓcur. l. i. Et dr̃ illa securitas q̃ reqrit a ꝓcuratoꝛe actoꝛis p dño cuius noie agit q̄ ratũ hẽbit oẽ illud qd̃ i iudicio p illũ fcm̃ fuerit. vñ cauere d̃ rato vel satisdare ẽ ꝓcuratoꝛẽ actoꝛis ꝓmittere velle ꝑseuerare vsqz ad finẽ litis.

¶ Cautio fideiussoꝛia ẽ qñ interuenit fideiussoꝛ ꝑncipali obligatiõi ꝛ dr̃ satisdatio. Et he sũt multe vt d̃ lite ꝑseqñda: iudicio sisti: iudicatũ solui: ꝛ de rato.

¶ Cautio fidei ꝓpe iteruẽtu: dr̃ que fit p fidẽ prestitã sine solennitate iuramenti.

¶ Cautio iuratoꝛia est qñ ɔ̃promissio iuramẽto firmat vt qñ iuro solẽniter me debere aliqd vel ĩpleturũ ꝓmitto.

¶ Cautio nudo pacto ẽ. cũ aliqs fidẽ tãtã hz d̃ me q̄ ɔ̃tẽt⁹ sit nuda ꝓmissione mea. Et ſ ꝓpe dr̃ pollicitatio vel pollicita ɔ̃uentio. Uñ ve ꝛ ꝓpe dr̃ satisdatio ꝛ satisfactio dici põt. Sz satisdatio ꝓpe est cũ duo paciscẽtes duas scripturas sub eadẽ forma vboꝝ iter se ɔ̃ficiũt ꝛ mutuo tradũt. ꝛ pollicitatio ꝛ satisdatio cautele dici pñt ꝓpe loquẽdo.

¶ Cautio pignaticia siue hypothecaria ẽ cũ pign⁹ traditur aut hypotheca supponat ꝛ dr̃ etiã satisdatio.

¶ Cautio d̃ euictõe dr̃ qñ securitas ꝑstãda vel ꝑstita ẽptori a vẽditoꝛe fit ex ɔ̃ditõe vt si ab eo euincat venditoꝛ ei restituat extimationẽ rei in duplũ vel in simplũ ꝓut iter eos prius ɔ̃uentum est.

¶ Cautionũ aũt alie multe possũt esse spẽs ꝓut i diuersis mõis applicant. vñ Spe. i tractatu. libel. ti. de pig. §. seqr. quasdã alias spẽs cautionũ ꝓseqtur.

¶ Cautio d̃ dã. ifec. ẽ q̃ ꝑstat cũ tua dom⁹ ruinosa ruinã minat domui mee. vel ẽt ꝑstat ꝑz q̃sdã cũ timeo q̄ aliqs mihi isidiet possũ agere vt mihi ꝑstet cautõẽ ne me offẽdat.

¶ Cautio d̃ ope moliẽdo est qñ ꝑstat ille qñqz eu nũciat opus nouũ scilicet q̄ ipsum opus demoliatur si ɔ̃stiterit eum iniuste edificasse.

¶ Cautio de vsufructu ẽ i qua de duob⁹ cauet. s. q̄ vsufructuarius re nõ male vtatur ꝛ q̄ etiã vsufructu finito restituat quod ex re ipsa superstat.

¶ Cautio q̃ heres cauet ipsi legatario ẽ cũ heres dat fideiussores legatario de legato ꝑstando.

¶ Cautio q̃ legatarius cauet heredi ẽ illa q̃ legatari⁹ satisdat heredi: vt si falcidia locũ hẽat qd̃ ãpli⁹ noie legati recepit quã rõ legis falcidie patit id heredi restituat.

¶ Cautio arrogatoꝝ est q̃ arrogatoꝛ stipulat suo publico q̄ restituat arrogato que ab eo habuit. vel eis ad q̃s ꝑuẽtura sint: ꝛ q̄ dabit sibi q̃rtã ꝑtem de bonis suis si eũ sine eã emancipauerit seu exheredauerit.

¶ Cautio q̃ cauet ei cui restõ fieri dz est p quã rogat⁹ restituere bona alicui⁹ si sine liberis decesserit qcqd post moꝛtẽ de hereditate extrahit cogit cauere illi cui dz fieri restitutio q̄ seruabit ei quartã ꝑtem.

¶ Cautio mutiana a mutio iurisɔ̃sulto dicta ẽ. Et hz fieri in vltimis volũtatib⁹. Et coĩter fiũt doc. nõ in ɔ̃ctib⁹. ꝛ fit in ɔ̃ditionib⁹ negatiuis. puta sic dicẽdo. Si titi⁹ capitoliũ nõ ascẽderit. si seruũ nõ manumiserit lego ei. x. l. mutiane cautionis. ff. de condi. ꝛ demon.

¶ Cautela ẽ diminutiuũ a cautõe. ꝛ tñ qñqz supabũdãtiã ĩpoꝛtat: vt cũ dr̃ abũdãs cautela nõ nocet. l. testã. i fi. C. de test. qnqz q̃ ꝑp cautelã fiũt. no. archi. l. di. ꝑsbyteros. Inde cautelosus. i. ꝓuidus: circũspectus: vel plen⁹ cautelis.

¶ Caupo qd sit pz ifra i dictõe stabularij. in fine.

¶ Catulus. i. sapiẽs media ꝓducta. Sed media breuiest aial. vñ. Est aial catulus. fruit rõne catulus.

¶ Cauillatio est qñ ab euidenter veris trãsit ad euidẽter falsa p quandã verboꝝ inuolutionem vel sophystriaz. c. venerabilis. de iudi.

¶ Cã est ex q̃ aliqd ꝓducit: vt pr̃ ẽ cã filij ꝛ ɔ̃ctus cã obligatõis. l. ꝛ an cã. §. actões. ff. d̃ excep. rei iudi. Ite cã ẽ finis ex q̃ ĩpulsio dat faciẽde dispõni: ꝛ ita sumit in ti. d̃ ɔ̃di. et demõ. ꝛ cãis ꝛ modis eaꝝ. Ubi pz q̄ cã differt a mõ q est de futuro. ꝛ a ɔ̃ditõe q̃ ẽ d̃ futuro ꝛ suspẽdit ẽt a demõstratiõe q̃ tñ declarat rẽ vel ꝑsonã. vbi gr̃a. ꝑronus põt ɔ̃pellere libertã vt nubat vt ciuitates repleant. Iste finis. vt ciuitates repleantur ẽ cã cõdẽde legis: idõ dr̃ q̄ cessante cã cessat lex. vt. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure pa. Et vtimur ꝑmiscue illis verbis cessante cã legis. vel cessante rõne legis. Differũt tñ cã ꝛ rõ. qz rõ ẽ oculus coꝛdis discernẽs rez p medium. Sz cã est qd̃ in facto accidit p qd̃ rõ discernit qd iuris. Dr̃ etiã cã efficiẽs. i. cõditoꝛ legis in contractib⁹ ɔ̃trahendis. Causa mãlis in legibus est materia de qua in illis disponitur. Et causa formalis est modus tractandi ꝛ foꝛma contrahendi vel disponẽdi que additur cõtractui vel dispositioni. Dicitur etiã cã instrumentalis vt ẽ istrumentũ artificis. Et breuiter quicqd ad esse alicuius rei cõcurrit causa dicitur ꝛ aliter tñ. Et significat cã p dictionẽ si. vt dicendo dono vel lego illi si negocia mea gesserit. l. demonstratio. §. i. ff. d̃ ɔ̃ditio. ꝛ demon. Itẽ per dictionem quia. insti. de leg. §. longe magis. Et per dictionẽ qm̃. naz exponitur per quia. Itẽ significat cã i dictionib⁹ illatiuis vt dicendo. Titius negocia mea gessit: ideo vel iccirco sibi lego. Item in dictione cum: vt dicendo. Cum titius

negocia mea gesserit lego sibi &c. Etiā in ōditione sine vt sine ticius negocia mea gesserit siue aduocatus fuerit &c. Item i ppositiōe p. vt ibi. lego vineas p alimētis. l. fi. §. i. ff. ō ali. & ciba. lega. vñ sensus est q ex cā alimētoꝝ lego vineas. Itē significat cā p dictōꝝ noie. vt dicēdo. lego vxori q̄dragita noie dotis. l. cū qdā vxori. ff. de leg. ij.

¶ Causa dr̄ a casu q̄ venit. nā cā est mā & origo negocij nedū discussionis examine patefacta: q̄ dū pponit̄ cā est. cū discutit̄ iudiciū. cū diffinit̄ iustitia. c. forus. de vb. sig. vbi bern. dicit i glo. Causa est res i dicēdo posita cū interpositione certaꝝ psonaꝝ. s. actoris: rei: iudicis: & testis. & dicit̄ a cā: q: casualit occurrit pter hoīuz volūtatē. Et differūt cā & actio. nā cā ē negociū vel ɔtractus ex q̄ qs mouet̄ ad petendū vel litigādū vt ē vēditio vel locatio rei ex q̄ oritur obligatio. & est cā pxima obligatiōis. que obligatio parit actionē cū obligatio mater sit actōis. Et est duplex cā. s. pxima & remota q̄ differūt i actōe reali & psonali. nam i psonali remota est ipsum factū: pxima ē ipsa obligatio. & in psonali nō sufficit exprimere cām pximā. dicēdo. ago ɔ te q: obligaris mihi i decē. sz oꝫ exprimere cām remotā vt dicēdo ɔuenio te q: mutuaui tibi decē. In reali pxia cā est dñium. Sed remota est ex q̄ ɔsequtur qs dñiū. & nō est necesse exprimere remotam: vt dicēdo. ago ɔ te q: emi domū a bernardo: sed sufficit exprimere pximā cām: dicēdo. ago ɔ te q: sū dñs dom⁹ illius. & hec no. in glo. & p doc. in c. dilecti filij. de iudi. De diuersis spēbus cāꝝ vide bonā glo. x. q. i. in sum. Est. n. q̄dā cā spūalis vel ɔuexa spūali vt i illa q̄ fit ō iure patro. quedā ciuilis. vt cū agit̄ sup rei vendicatōe i cā pecuniaria. quedā crīalis. vt cū agit̄ de te cte de crīe. quedā mixta cū agit̄ de crimine ciuiliter vt ō adulte. ad sepationem thori. In his tribus vltimis casib⁹ iuratur de calumnia. i primo nō iuratur de calumnia sz tantū de veritate dicenda.

¶ Cause criminales dicunt̄ in qbus agit̄ ad vindictā siue ad penā. & hic etiā dicit̄ quādoqꝫ agi criminaliter quādo agitur ad vindictā publicā. quādoqꝫ dicitur agi ciuiliter quando agit̄ ad penā p modū inqsitōis: denūciatōis: vel ad iteresse ptis p viā accusatōis.

¶ Cā minima ē duoꝝ aureorū. vel decē aureoꝝ vel qnq̄ginta solidoꝝ. vel illa q̄ nō suffic̄ ad sūptus iudiciales.

¶ Cā āt argumēto. s. nālis tōnis ɔstat aut pbatōe testiū: vl' tabularū & instroꝝ. c. forus. de vb. sig. Facit. n. pbationē ɔfessio vt ibidē no. in glo. i.

¶ Cause fauorabiles sūt. iiij. s. ō libertate: mrīmōio: dote: & testō. c. dnobus. de re. iudi. & decā no. pau. i cle. dudū de sepul. sup vbo cāis. & Jo. an. i. c. cū dilecti. de acen.

¶ Causor causaris. i. ɔqueror.

De Ce

¶ Cedēdarū actionū bñficiū ē p qd postulare possūt fideiussores & alij q obligati sunt i vna obligatiōe sibi cedi in alia ɔ ɔfideiussores: & alios q sunt obligati. aliogn nisi cedat̄ eis pnt recusare solutōes. vt isti. ō satisda. §. si āt. & C. de solu. l. stichū vel pāphilū. §. pe. De h̄ vide i spe. ti. de renunci. §. finitis. v. postremo dicēdū. De bñficijs & alijs regre ibidē. §. parū āt. v. & no. & vide. ifra renū.

¶ Ceda idē est qd carta. ide cedula. i. pua carta.

¶ Cedere bonis ē ab vniuersitate bonorū suoꝝ recedere & eis abrenūciare. veluti qñ aliqs onerat⁹ debitis vel obligatus est plūbus nō hñs vñ soluat: vt satisfaciat oīb⁹ creditorib⁹ abrenūciat bonis suis vniuersis cedēs illis. vide ifra. cessio. Etiā cedere ē vēdere. l. si dubitāter. ff. ō fi. istr. Et h̄ nota p statutis. Et cedēs bonis nō liberat̄ ēt a ciuili obligatōe. l. q bonis. ff. de cessi. bo. vbi nōt Accur. lz ɔtrum tenuerit glo. & male i. l. vbi cāqꝫ. ff. ō fideius. Itē nō audit̄ debitor fisci. vel reip. volēs cedere bonis sm bar. i. l. i. s q bonis. ff. de cessi. bo. q̄uis videat̄ tenere oppositū i. l. iij. in eta glo. C. de cessi. bo. Et bñficio cessiōis renūciari nō pōt sm bar. l. alia. §. eleganter. ff. solu. mat. lz Cy. videat̄ tenere ɔtrariū. i. l. i. C. q bo. cede. pos. Et bonis cedi pōt nō tm̄ i iure sed ēt ɔ iur. & sufficit p nūciū & p epistolā: & id declarari. l. fi. ff. de cessi bo.

¶ Cedere actōi ē ius actōis mihi ɔpetētis i aliū trāsferre: & ipm q̄si i locū meū ponere. ita vt deā actōe possit vti aduersus eos ɔ quos talis actio poterat intētari.

¶ Cedere diē ē icipe diē debiti. vt si mihi pmiseris cētū si Ticius scūs fuerit ɔsul vel eps vel si nauis ex Asia venerit: cū he ɔditiōes extiterit: tūc dr̄ dies obligatōis cedere. vel diē cedere debiti ē pecuniā icipe deberi: vt si debeas mihi centū i festo Joānis baptiste. adueniēte festo dr̄ venire dies debiti. l. cedere diē. ff. de vb. sig.

¶ Celicole dr̄ illi q celū vel planetas celi. s. solē & lunā & stellas q̄si deū colūt. Et hi lz xpiani sint vel nō tñ nō sunt tenēdi i plena veneratōe xpianoꝝ sed nec ceterorū hereticorū penas pati debēt sm leges. vt. C. de iude. & celi. l. ec licolarum. & quasi p totum ti.

¶ Cella a celando. i. occultādo dicitur. c. pͥuilegiū. de vbo. significa. in glo. v.

¶ Celebs dr̄ eē ille q nō vult ɔhere mrīmoniū. Et hic sm Aço. forte orbus dicebat̄ q: sine mrīmonio & sine liberis erat. Et illi olim nō poterāt cā mortis donare. qd hodie p leges corrigit̄ vt pꝫ. C. de infirmandis penis celibatus & orbitatus. Dr̄ aūt celebs q̄si celo btūs: q: talis est sm Isi. q̄lia sūt lumina i celo: q̄ absqꝫ ɔnubys sunt.

¶ Celibat⁹ venit ide: & ē stat⁹ vel modus pmanēdi seu viuēdi sine ɔiugio. Vñ put dicūt theologi: celibat⁹ Joānis. i. vginitas vel castitas nō pferebat̄ ɔiugio Abrae.

¶ Cementarij dīr opatores murorū idē qd lathomi q: cemēto calcis & arene vtuntur.

¶ Cenaculū ē locus apt⁹ ad cenādū vel comedēdū q̄ quis magis de die q̄z ō nocte solet residere cā refrigerij.

¶ Cenotaphiū ē inane sepulchrū. i. monumētū sine corpe: qd ɔstat ad mēoriā defuncti. huc āt locū placet eē religiosū sic i eare testis ē Virgili⁹. Sz duo fr̄es Antonius & Sener⁹ ɔtrū scpserūt: q̄z snia pualet. vt. ff. ō re. di. l. i. tm̄. §. fi.

¶ Cenobiū ē locus religiosoꝝ: & dr̄ a cenō. i. cōe. q: ibi oīa debēt eē cōia. c. cū dilectus. de ɔsue.

¶ Cēsere ē iudicare: iudiciū ɔstituere. pcipe: vt nōt Jo. an. in gl. vbi censem⁹. i cle. i. ō ɔcel. pben. ff. de vb. sig. l. cēseri. inde nomē cēsoris sūptū ē. pdia ēt dīr censeri. q: cēsū prebent. Etiā censeri est in censura cōscribi. vt. C. in qui. cau. pign. contra. l. i.

¶ Censores a cēso etia. i. pecunie sūt dcī: q: cēsū ēt tollunt. Cū. n. auctus eēt cēsus i vrbe romana adeo vt cōsules nō sufficerēt: ɔstituti sūt cēsores. & cēsoris nomē vr̄ eē tractū: q: senatū aliqd cēsuisse dicim⁹ ide cēsores. Itē cēsor ē iudex. ide cēsura. i. iudiciū. & p cēsurā ecclīasticā significat̄ interdcm̄. suspensio: & excōicatio. c. q̄rēti. ō vb. sig. Etiā cēsores romanos penatores dicimus.

¶ Censite dicunt̄ q cēsent̄. i. cēsū pbēt. Regre supra agricole & cēsiti. & infra colonus.

¶ Cēsus tributū & pēsio publica idē sūt. vt. C. q eau. pig. ɔ. l. i. & C. st pp pensionē publicā. l. si accipit̄. Vñ cēsus idē ē qd pensio que soluit̄ de puentibus.

¶ Censitor ē q recipit pstatōes collectoꝝ coloni & pigris inte venditi si pdij st censusnō soluit̄: vt. ff. ō cēst. l. forma §. illa. & l. cū possessor. §. cū p pecunia.

¶ Cenodoxa est vana & mūdi gloria.

¶ Centenarij dicunt̄ duces vel magistri centū militum quoꝝ potestas dicitur centena.

¶ Centurio idem.

¶ Cessio est iuris ꝛ actõis trãslatio. nam ꝑ cessionē iura ꝛ actões in eũ cui cessi transferunẗ: qꝛ sicut in vẽditõe vel qlibet titulo alienatõis rei corpalis necessaria ẽ traditio q̃ꝫ eũ ad dñiũ trãslationẽ. ita ad trãslationẽ rei incorpalis. s. iuris ꝛ actõis vtimur cessione q̃ reputaẗ ꝑ traditõe. Itē cessio ſm Isi. vi. li. ethi. ꝓpꝛe ẽ rei ꝯcessio: sic ẽ illõ Ruth. Cedere iure ꝓpinquitatis. Nã cedere dicim⁹ q̃si ꝯcedere. Et ea q̃ ꝓpꝛia sũt. nã aliena nõ ꝯcedim⁹. sꝫ restituimus. Cedere ẽt ꝓpꝛe dicit̃ q̃ ꝯ́ vitatẽ alteri ꝯsentit: vt Cicero cessit emilisse sui ẽtate vir. i. poti⁹ paruit. Et ẽ sciẽdũ q̃ i instrũs cessionis dr̃ q̃ cedens eũ cui cedit ꝯstituit ꝓcuratorẽ i rẽ suã. Ad cui⁹ euidentiã notãdũ. Si cũ ticio ex mutuo ꝯtraxisti tibi ꝯpetit ꝯ́ eũ actio directa ꝛ ꝑsonalis. qꝛ cũ eo in tua ꝑsona ꝯtraxisti. Tibi ẽt ꝯpetit actio vtilis q̃ vtiliter ꝛ cũ effectu debitũ ipsum tãq̃ꝫ rẽ tuã ꝓsequeris. Si aũt mihi iura ꝛ actões ꝯ́ debitorẽ tuũ ex ca vẽditõis vel ex alia cõmuseris trãsferẽ i me vtilis actio q̃ vti possũ ad ipꝫ debitũ tuũ tanq̃ꝫ meũ exequendũ. Directa võ ꝛ personalis remanet apõ te cũ a te ꝑ cessionẽ nõ poterit separari ẽt si velis. adeo tibi adheret. ff. ꝓ socio. l. iij. Et sic ꝑꝫ q̃ i directa actione ꝛ ꝑsonali sũ ꝓcurator tuus qꝛ aliter nõ poterã vti. lꝫ. n. directa nõ possit cedi põt tñ mandari ei⁹ exercitiũ. Et nota q̃ cessio actionũ ꝓsumit̃ simulata ex trib⁹ q̃ no. accur. i. l. i. ꝛ ye. C. mãda. ꝛ ibi doc. ꝛ. c. fi. de alie. mu. indi. cau. fa. Item sex sũt cãe ꝓp q̃s eps põt cedẽdi licẽtiã postulare. s. ꝯsciã criminis. debilitas corpis. defect⁹ sciẽ. malicia plebis. graue scandalũ ꝛ irregularitas ꝑsone. de rnũ. de renũ. nisi cũ ꝓdẽ. circa ꝑn. ꝛ ꝑ totũ ti. Vñ crimẽ dbilitas defect⁹ plebs mala cogit Cedere ꝓlatũ. simil' addas scãdala fratrũ. Adde ꝓdictis si q̃s sit irregularis. c. de renũc. glo. ij.

¶ Cessionarius dr̃ ille i quẽ trãsfusa ẽ obligatio vel nomẽ ꝛ dꝫ certiorare debitorẽ q̃ nomẽ ei⁹ in ipsũ trãsfusum sit ipsũ notificãdo vel oñdẽdo instrũm ꝛ legẽdo ꝛ copiã si velit bñ dãdo. vt. l. nomen. q̃ res pig. obli. pos. C. alias alteri soluerẽ posset debitor nõ credẽs se obligatũ cessionario. l. i. §. i. ff. de no. ope. nũ. ꝛ. l. i. C. de obli. ꝛ act. ꝑ bar.

¶ Ceso. nis est puer scissus ab vtero mr̃is. Inde cesar qꝛ cesus ex ventre mr̃is: vt ꝑ glo. i rubꝛi. isti. i vbo cesar.

¶ Cerimonia est ritus sacrificãdi. Dicunt̃ n. cerimonie sacrificia ꝛ solẽnitates iudeoꝝ q̃ cereis exercebant̃. ꝛ sic in veteri testõ peccata purgabant̃.

¶ Cerimonialis ꝓcepta sũt q̃ ad cultũ dei ꝑtinẽt. de q̃bus rõ reddi nõ põt ſm Io. theo. di. vi. §. his ita rñdet. qꝛ ad litterã fuerũt mãdata. Ut nõ arabis i bone ꝛ asino. Nõ indues vestẽ lino lanaq̃ꝫ ꝯtextã. Et nõ seres agrũ diuerso sẽie. Sũt. n. tres duplicitates ꝓhibite. s. i corde ꝛ i ore ꝛ i ope.

¶ Cesar ꝓ fuit nomẽ ꝓpꝛiũ Iulij iperatoris a q̃ postea oẽs imꝑatores dicti sunt cesares.

¶ Certũ dr̃ nõ dubiũ viꝫ ꝓcurator dꝫ eẽ certus. ff. de ꝓcu. l. ij. Itẽ arbiter cert⁹ dꝫ eẽ. ff. d arbi. l. itẽ si vn⁹. §. si i duos. Siliẗ tutor dꝫ eẽ cert⁹. ff. d test. tute. l. tutor icert⁹. ꝛ. l. duo sũt titij. vt tꝫ vbert⁹ de bobio. c. i. d ꝓcu. li. vi. i glo.

¶ Certicõditio ꝯpetit ex oĩ obligatõe ꝛ ex oi cãe ex q̃ aliq̃d certũ ꝛ determinatũ petit̃ siue ex ꝯtu siue ex cã legati siue ex suo noie obliget̃ siue hereditario. ꝛ sũt due certicõditões. vna gnãlis i oĩ ꝯtu vbi certũ petit̃. alia spãlis in ꝯtu mutui. Et lꝫ nulla lex h̃ manifeste dicat. põt tñ elici ex tex. isti. q̃b. mo. re ꝯ́. obl. §. i. in fi. ibi. ex eo ꝯtu. s. mutui nascit̃ certicõditio. q̃si ꝓ nomẽ. eo. demõstret spãlitatẽ in mutuo. Etiã i isti lꝫ solũ vna bonoꝝ possessio noiet̃ cõter tñ sũt due. vna gnãlis. alia spãlis. posset ẽt ꝓbari ex rub. ff. de re. cre. ꝛ si cer. pe. ꝛ d ꝯdi. Que rubrica hꝫ tres ꝑtes. vbi in scda tãgit̃ certicõditio spãlis. ꝛ ẽ glo. isti. §. pol. si his glo. in. l. certicõditio. i ꝑn. ff. si cer. pe. ꝛ i. l. i. i ꝑn. d triticaria ꝛc. Sꝫ sũ notauit Cato de saxio. i. l. i. C. q̃ admit. ad bono. pos. sup rub. Nã bñ dat̃ aliq̃ bonoꝝ possessio i gnãli: sꝫ nulla gnãlis. ꝛ sic d certicõditõe sic ꝑ aristo. dat̃ aial' in genere. nullũ tñ repit̃ aial gnãle q̃d oib⁹ ꝑticipet aialib⁹. Et nõ q̃ i libello nõ ꝓcedit certicõditio gnãlis qꝛ nõ istruit̃ aduersarius an debeat ꝯtendere. an liti cedere. vt dicẽdo te ꝯ́ mutuo qꝛ ad certũ mihi teneris.

¶ Ceterũ no. Io. cal. i ꝯmẽto decre. vestra. de coha. cle. et mu. ꝛ pau. i ꝯmẽto. decre. nobis. de iure patro.

¶ Cetera. hec dictio hꝫ iportare in ꝯtu ea que veniunt q̃ sũt de nã ipsi⁹ ꝯtus h̃ est de ꝯsuetudine vt not. in. l. si duo patroni. §. si q̃s iurauerit. de iureiur. ꝛ ꝑ h̃ dixerũt doc q̃ si i ꝓtocollis alicui⁹ notarij iueniãt̃ hec vba ꝛc. q̃ itelligant̃ ea venisse i ꝯtu que d nã vel d ꝯsuetudie ei⁹ sũt. vt dicit bal. q̃ ꝑ vbũ cetera nunq̃ꝫ itelligit̃ vt veniat ꝓmissio cũ pena. Rõ qꝛ pena dr̃ esse q̃d extrĩsecũ ab ipso ꝯtu. iõ nõ itelligit̃ venire nisi expsse appeat ar. ex his q̃ no. i. l. sciẽdũ. ff. de vb. ob. ꝛ. l. ij. C. de fal. si tñ ſm bal. ꝯct⁹ eẽt ꝯcept⁹ ad cõsiliũ sapiẽtis ꝛ i ipso vbũ repiret̃ ꝛ cetera. tũc bñ posset apponi pena in hoc ꝯtu ꝛ h̃ opatur appositio illa vt ꝯsiliũ sapiẽtis dicte istũ ꝯtũ iuxta no. i. l. apte. ff. d vb. ob. Et nõ q̃ dictio ꝛc. duplici mõ scripta repit̃ ꝛ ſm h̃ dupl'r ꝓfert̃. Uno modo ponitur indeterminate in fine orationis sic q̃ nõ regit̃ ab aliq̃ vbo. ꝛ tunc dꝫ scribi breuiter vt sic ꝛc. Scdo mõ ponit̃ determinate sic q̃ refert̃ ad vbũ i orõne positũ a q̃ regit̃: ꝛ dꝫ scribi lõge ꝑ duab⁹ dictõibus vt sic ꝛ cetera. Sic ẽt ꝓfert̃ breuiter ꝛ lõgius vt vtroq̃ꝫ mõ significat prout vba pcedẽtia vel aliud mediũ significare declarat. Nam breuiter ꝛc. significat illud q̃d deficit ꝛ supplet vba deficiẽtia. vt i. l. gallus. §. credẽdũ. ff. d li. ꝛ posth. vbi testator dicẽs. Si me viuo nepos decedat tũc q̃ nepos ꝛc. credẽdũ ẽ gallũ denotasse idẽ d ꝓnepote. Et sic dictio ꝛc. supplet ibi vba sꝫ q̃ ꝓnepos põt substitui q̃ sit i ꝑn. illi⁹. l. vt gallus itroduxit. Itẽ si ꝓcedit instrũm extẽsũ locatiõis vni⁹ dom⁹ facte vni ꝛ seq̃t instrũm abbreuiatũ emptõis alteri⁹ dom⁹ facte eidẽ: dictio ꝛc. significat clausulas in ꝓcedẽti positas q̃ huic locatiõi sũt applicabiles qꝛ ꝓcedentia declarãt sequẽtia. l. si seruus pluriũ. ff. d le. i. Itẽ qꝛ i bñficiis simbolũ facilior ẽ trãsit⁹. l. i. rẽ. §. itẽ q̃cũq̃ꝫ. ff. d rei vẽ. Contract⁹ aũt emptõis ꝛ locatõis sũt siles. l. i. ff. locati. Et est sciẽdũ q̃ notari⁹ q̃n notã positã breuiter i ꝓtocollo redigere vult ad instrũm publicũ: tũc significat a ꝑ dictõꝫ ꝛc. dꝫ extẽse scribere qꝛ scit q̃d actũ ẽ ꝛ q̃d ꝑ hãc dictõẽꝫ itellexerit tãq̃ꝫ testis ibi ꝯtrentoꝝ qꝛ dispõnẽ ꝯtẽtũ recepit. ergo mortuo ꝓ notario post ꝓtocollũ anq̃ꝫ redigeret illõ i publicũ instrũm scõs notari⁹ nõ dꝫ significata ꝑ dictõꝫ ꝛc. in ꝓtocollo positã extẽdere nisi q̃tũ ibi sũt extẽsa. l. contractus. C. de fide instru. Sed talis nota ꝓtocolli legẽda est ꝑtibus corã testibus. ꝛ illis exponẽtib⁹ verbũ ꝛc. debꝫ notarius scõs super hoc regsitus expositionẽ illoꝝ redigere in publicũ instrũm extensuꝫ. alias index dꝫ arbitrari ex precedẽtib⁹ ꝛ sequentibus ꝛ cõiecturari: q̃d per vbum ꝛc. significet. ar. l. si seru⁹ pluriũ. §. i. ff. d le. i. ꝛ. l. volũtatis. C. de fideicõmis. Scdo sumit̃ ꝛc. prout longe ponit̃ ꝛ significat alia ꝓter ea que enumerata sunt. l. ij ẽ queritur. §. exercitu. ff. locati. vbi dicit̃ q̃ milites de domo fenestras ꝛc. sustulerũt. Item ibi heres qui cõpulsus adit sicut ceteris cõmodis caret ita hoc ꝯmodo q̃d nõ põt detrahere quartam. l. nõ q̃. §. q̃ ꝯpulsus. ff. ad tre. vbi dictio ꝛc. regit̃ a verbis sustulerunt. ꝛ caret.

De Ci

¶ Circuitores dicunt̃ q̃ circuierũt vel circũdãt patrias a nundinis ad nũdinas deferẽtes res venales. Et dicũtur alio nomine circũmeatores.

¶ Circũferanus ſm Isi. li. x. dr̃ q̃ ad modũ rote circũfert̃

¶ Circũscept⁹ ẽ circũdat⁹ vl' vndiq̃ꝫ cict⁹ vt no. i ꝓhe. cle.

¶ Circūducere litterā est eā circūducta linea dampnare: et sic differt a cancellare et suppūctare.

¶ Cymiteriū ē loc⁹ solēniter p epm bñdict⁹. d ꝯse. di. i. nemo. et dr̄ acymos. i. dulce. et steron statio q̄si dulcis statio.

¶ Cirographū ē cū duo pacīscētes duas scripturas sub eadē forma vboꝝ īter se ꝯficiūt et mutuo sibi tradūt. vel dr̄ instrm seu illa lr̄a ī q̄ debitor ꝯfitet̄ se eē obligatū creditori idē qd antapoca. et cirographa dū veniūt nomē siue corpus venisse vr̄. l. seruū filij. §. cū q cirographū. ff. d le. i.

¶ Circūstātia alicuius loci ītelligit̄ p. xxx. pedes vt dicit Bar. i. l. itē apud labeonē. §. ꝯuiciū. ff. de iniurijs.

¶ Ciliarcha est pnceps sup mille homines.

¶ Ciliū est parua pellicula ī oculo q̄ dr̄ lachrymale.

¶ Cimiliarcha est custos sacroꝝ vasoꝝ et aliarū reꝝ sacre eccle. vt dicit glo. in. l. iubemus de sacrosan. eccle.

¶ Circa est significatōis restrictiue. nō aūt ampliatiue. vt in. l. rutilia polla. ff. d ꝯtrahen. emp. Et h̄ nō p statutis. Et qd dictio circa operetur ī teste. vide Bar. i. l. celsus. ff. d vsuca. Et circa ptinet ad tps. circū ad locū. circiter ad numerū.

¶ Citatio ē ī iure vocatio vel īuitatio cum qs d aliq̊ ꝯqrit̄: et q̄rimonia sua coraꝫ iudice deposita: iudex emisso citationis edicto ad ei⁹ īstantiā vocat vel īuitat illuꝫ ad se in quē agere desiderat q ꝯquestus est. Si vo ī edicto iudex vel ptor adijciat hāc clausulā. si ī die p̄scripto nō veneris q̄si ꝯtumax ꝯdēnaberis vel reputaberis tūc edictū olim dicebat̄ pemptoriū. Hodie aūt sufficit q dicat̄. Citamus talē pemptorie. Et est q̄druplex modus citādi fm Guil. de mon. lau. Primus p nūciū cū lr̄is citatorijs. Scdꝯ per p̄conē. Tertius p ediciū. cle. i. de iudi. Quart⁹ fit ex iuris dispōne. Itē quedā citatio fit ad monitioneꝫ iudicis. ca. ꝯsuluit. de offi. deleg. Itē quedā ē vbalis. q̄daꝫ realis vel actualis ducēdo ad iudicē. Itē citatōis sūt tres act⁹. prim⁹ est īpositio cū iudex īponit nūcio vt citet̄ reus. Secūdus manifestatio cū nūci⁹ denūciat citato vt veniat. Terti⁹ relatio cū nūcius refert iudici talē ī tali loco citasse. Addit̄ etiā q̄rt⁹. s. ꝯparitio citati. Et qñ citat⁹ teneat̄ ꝯpere. et si nō cōparet mulctet̄ not. p doc. i. c. p̄terea. de dila. Et de illis actib⁹ in. c. fi. de ferijs. Et nō. q citatio ē de iure nāli. vt ī cle. pastoralis. d re iudi. Et citatus ad locū morbosuꝫ seu vbi aer ē pestilētialis vel corrupt⁹ nō tenet̄ ire cū salutē boiꝫ sit rō adhibēda. l. recusare. §. si qs ī vno loco. ff. ad trebel. et ibi p doc. Nec citat⁹ pemptorie pōt dici ꝯtumax añ libelli oblatōeꝫ. l. si finita. §. si pl̄es. ff. de dam. īfec.

¶ Ciuitas dr̄ q̄si ciuiū vnitas: et muroꝝ ambitu terminat̄ de sen. exc. si ciuitas. cui⁹ appellatōe etiā ꝯphendunt̄ burgēses. ff. de vb. sig. l. ij. Itē ciuitatis appellatōe ꝯphendunt̄ mille passus a muro ciuitatis. vt. ff. e. ti. l. mille. et ff. d pe. l. q lig de. §. si lta legit̄. Itē ꝯphendunt̄ hortuli. ar. ff. d peu. l. p̄ses. Itē ciuitatis noīe nō ꝯphendunt̄ diocesesnec econtra. vocatur autem proprie ciuitas que habet episcopum vt. lxxxv. dist. in illis.

¶ Ciuilis actio. Re. s. Actio.

¶ Ciuile debitū vide ī glo. i. ca. fi. d solu. Et qñq3 ciuile idē est qd vrbanū et elegās. vt ī glo. i. l. ciuile ē. C. d fur. Sic in ciuile. i. īurbanū vel idecēs. l. īciuile. ff. d legi. vbi dr̄ inciuile est rn̄dere lege tota nō īspecta.

¶ Ciuis ē nat⁹ ī ciuitate. l. ciues. ff. de appel. vbi gl. Sꝫ qd de natis ī comitatu. dr̄ in autentico qb⁹ mo. na. effi. sui. §. si vo nꝫ ciues. colla. vij. et ibi p Ja. d bel. monet̄ qd d rege cōcedēre puilegiū ciuitatib⁹ et ciuib⁹ regni.

¶ Cisterna ē loc⁹ ī q̄ ꝯgregant̄ aq̄ pluuiales: et ibi collecte vsui reseruant̄: alij ponūt cistella p eodē.

De Cl

¶ Clam possidere. i. occulte possidere.

¶ Clamis est vestis militū: purpura regū: stola sacerdotū: toga aduocatoꝝ: birrus rusticorū vel custodum: cuculla monachorū. vt. C. de vesti. olo. et aura. li. xi. et. C. q mili. nō pos. l. si clarissimi. pnt no. Azo. ī sum. C. d offi. p̄fec. preto. Apud iperatorē erāt ī triplici gradu. qꝫ alij erāt maiores: et hi vocabant̄ illustres sicut p̄fectus pretorio oriētis. Itē affrice. Itē vrbis romane. Alij erāt minores: et hi vocabātur clarissimi puta presides. Alij medij: et īter illos erant spectabiles: et proconsules et prefectus egypti. qui etiam dicuntur augustales.

¶ Clandestinū ꝯiugiū ē despecta p̄sonatū pn̄tia vel iuris solēnitate vel denūciatōe nō p̄missa sine sacerdotis bn̄dictione occultū matrimonium.

¶ Clandestina electio dr̄ q̄ ī cameris p occulta ꝯuēticula fit. vel illa quā canonici īter se secretā tenent.

¶ Classis. i. nauis idē classit⁹. i. nūerus classatoꝝ. i. nauiū ad bellādū. Et q cēset̄ vel voluerit se hinc misterio deputare dicebat̄ īcensitus. vt C. de classi. li. xi.

¶ Cliens dr̄ ille cui⁹ cāꝫ aduocatus tuet̄ et defendit. Inde clientulus diminutiuū. et idē ē fm Isi. Uel dr̄ q̄si colēs a colendis patronis. Uñ solent pueri si aduocati dicere suis clientulis si veꝝ rn̄debis cām pdes. Sed nō dicūt. si falsum rn̄des regnū dei pdis: et cū iniusta sua dampnatione segres vt est glo. magistra. i. c. i. de ꝯfes.

¶ Clerica dicit̄ corona clericoꝝ tasa. vt no. Jo. an. de vi. et hone. cle. ca. clerici.

¶ Cleros grece ē sors latine vel hereditas. sūt q̄ dicti clerici qꝫ de sorte dn̄i sūt. xxi. di. cleros. vbi ponūt̄ noīa oīuꝫ graduū ī ecclia xp̄i deseruientiū. et appellatōe clericorum etiā ītelligunt̄ mōachi lꝫ nō eꝫ qꝫ sūt et electi ī sortē dn̄i qd clericus significat. xij. q. i. Duo sunt genera. et hoc maxime ī cāis fauorabilibus sꝫ ī odiosis sec⁹ vt no. i. c. i. d ūra. calū. vbi et appellatōe clerici nō venit monachus. qꝫ ibi postea specificat. vide. c. cū sꝫ aplm. d p̄bē. et c. cleros. pal.

¶ Cleronomia idē est q hereditas diuina.

¶ Cloaca dr̄ locus ꝯcauus vbi sordes fluūt ex quocūqꝫ vili loco vel effluūt d vijs et plateis. vl' vbi stercora recipiūt̄. s. latrina. ff. de col. vbi tex. l. i. §. cloaca. Cloaca ē locus cauus p quē colluuies q̄dā fluit. Et ponit p̄tor ibi duo interdicta de cloacis. Primū ē phibitoriū quo phibet̄ vicinis facere vim q̊ minꝰ cloaca purget̄ et reficiat̄. Scdm est restitutoriū. vn̄ flauius mela scribit cōpetere interdictum hoc vt ī vicini edes veniat et rescindat pauimenta purgāde cloace grā. Et si quis velit p̄uataꝫ cloacā facere vt exitum habeat ī publicā cloacā nō esse īpediendū pōponius putat. Et vtrūqꝫ īterdictoꝝ est ad salubritatē ciuitatuꝫ. Nam celum pestilēs et inmundicie cloacarum ruinas minantur. vt ibi dicitur. Est ergo duplex cloaca p̄uata et publica. Et appellatione cloace tube et fistula cōtinent̄. hec ex. l. i. preal. ff. de cloacis.

De Co

¶ Coactio est duplex absoluta et cōditionalis. Coactio absoluta est cui resisti non potest cum quis violenter trahitur ad aliquid faciēdum quo casu quis omnino excusatur. l. dist. presbyteros. i. q. i. constat. Coactio conditionalis est que metum cruciatus vel aliquid graue minat̄ que si excusat a tanto non tamen a toto. c. sacris de his que vi. me. ve. can. fi. in glo. verbi attenuet. fm Hos. in sum. codē ti. et etiam in. c. cum dilectus. eo. ti. vi. bar. brix. in glo. vbi minuta di. v. verbo ad eius vbi bene distinguit. Et coacta volūtas etiam voluntas est. xv. q. i. merito. ff. quod met⁹ cau. l. si mulier. §. si metu.

¶ Cocus venit appellatōe artificis qꝫ cocū eē ē ars. l. si qs vēditor. §. i. et. ij. ff. de edi. edic. imo cocus iperatoris hꝫ dignitatē ad qd bal. alleg. tex. i. l. i. Quis cocoꝝ ī vsibus seu. hec Ludo. de ro. in singularibus suis.

¶ Codicilli dicunt̄ codices parui.i.libeli in qbus cū aliqs ipedit̄ aliq̄ necessitate ne faciat testm̄ d reb⁹ suis disponit in vltia volūtate. Et fm aço.i sum.C. de codicillis. In h differūt a testō eo q₃ codicillis directe hereditas nec dari nec adimi pōt ne ɔfundatur iu⁹ testōꝝ ⁊ codicilloꝝ. Nec i bis pōt hereditas scribi. Nec cond'tio heredi istituto pōt adyci nec substitui in eis directe pōt: sed p fideicōmissuz cū i eis hereditas directe nō relinqtur. Et plura alia q̄ no tāt aço. ⁊ ho. i sū. ti. d test. Et spe. ti. d istroꝝ editōe. §. viso.

¶ Codicillus dr̄ ab auctore q h gen⁹ scripture istituit. Et est scriptura vel lr̄a i q̄ testator volūtatē figurat suā. nul la idigens solēnitate sed solū testatoris volūtate q̄licūq₃ pnūciatōe expssa cui⁹ bn̄ficio subueniūt̄ volūtatib⁹ defū ctoꝝ pp deficiētē solēnitatē vboꝝ legaliū vl' necessitatē verboꝝ solēniuz. Et sicut codicillus fit vice testi sic epl'a fit vice codicilloꝝ. Et nō q₃ illa clausula si non valet iure testi. valeat tn̄ iure codicilloꝝ fm accu. i auté. ex cā. C. de libe. pte. vel exhe. nō h₃ locū qn̄ testm̄ deficit vitio te statoris vt q₃ exheredauit vel pterijt filiuz sed bn̄ opet qn̄ testamentū nō h₃ vitiū intrisecū. s. ptetitōe vel exhe redatione sed h₃ defectū extrisecū puta minorē numerū testiū ⁊c. Et ex modernis doc. guil. de cunio tzcū glo. in. l. fi. C. de codicillis. lz Dy. ⁊ alij teneāt ɔtrariū i. l. pfonis. §. si paganus. ff. de iniusto rupto testamēto. Hec ponit Baldus de perusio i quodam consilio.

¶ Codex est qlibet liber q ɔtinet i se diuersos libros par tiales. ⁊ h gnaliter. Sed ppe est liber q ɔtinet diuersa p cepta iperatoꝝ. Vn̄ an̄ tps iustiniani erāt tres codices. s. gregorianus hermogenianus ⁊ theodosianus ⁊ multe cō stitutiones ex illos deuagantes. preterea duo pene milia libroꝝ ⁊ trecies centena milia versuū. Videns g̃ iustinia nus tantā legū multitudinē voluit circa hoc adhibere re mediū salubre. Primo direxit animū suū ad iperiales cō stitutiones. ⁊ d istis tribus codicib⁹ exuagātib⁹ fecit fieri vnū codicē quē suo felici noie nūcupauit codicē iustinia ni. Deinde direxit animū ad imensa veteris iuris volu mina ⁊ de illis duob⁹ pene milib⁹ libroꝝ ⁊ trecies cētenis milibus vsuū fecit fieri librū digestoꝝ seu pandectarum quē diuisit in qnq̄ginta libros partiales ⁊ i tres itegrales scilicet. ff. vetus. infortiatū. ff. nouū. Postea p iuuenib⁹ et legū tyronib⁹ fecit librū istitutionū. s. mediocrē eruditio nem p quē quasi p pontem iuuenes ad leguz subtiliora ⁊ altiora peruenirent.

¶ Coetanei sūt hoies paris etatis fm Isidoꝝ.

¶ Cognatio legalis fm Hosti. eo. ti. ē q̄daz pximitas pue niēs ex adoptōe vel arrogatōe. vt no. i rub. eiusdē ti.

¶ Cognatio spūalis ē ppinqtas vel attinētia q̄ puenit ex sacramenti datōe vel ad sacrm̄ recipiendū attestatōe vel attentione. Vn̄ ex cognitiōe spūali que in baptismo ɔhit nouē ppinqtates nascunt̄. Prima filiatio inter sacerdotē baptiçantē ⁊ baptiçatū. Scd'a cōpoternitas iter sacerdo tem ⁊ patrē baptiçati. Tertia cōmaternitas iter eundem ⁊ matrē baptiçati. Quarta iter filios sacerdotis ⁊ baptiça tū. s. fraternitas. xxx. q. i. hoies. ⁊. q. iij. ita diligere. Quinta filiatio iter baptiçatū ⁊ suscipiētē de baptismo. Sexta fi liatio iter eūdē ⁊ vxorē suscipiētis. Septima fraternitas inter baptiçatū ⁊ filios suscipientis. Octaua ɔpaternitas inter suscipientē ⁊ patrē suscepti. Nona maternitas inter eundē ⁊ matrē pueri. vt. xxx. q. iij. p totū.

¶ Cognatio consanguinee vxoris est coitus cū cōsangui nea vxoris.

¶ Cognati. Regre. s. Agnati. ⁊ habent̄ p⁹ agnatos q₃ co gnati p femineū sexū: s₃ agnati p masculinū ɔiūcti sūt: h tn̄ hodie modicū curat̄. Sed an agnatis psumat̄ scire fa ctū cognati vide. l. octaui gradus. ff. vn̄ cognati. ⁊. c. q̄si dam de presump. per doctores.

¶ Cognoscere instrumenta est ea relegere distinguere et conferre accepta ⁊ data.

¶ Cohortalis ē apparitor q obnoxius ē cohorti. l. si cohor talis. C. eodē titu. lib. xij.

¶ Colonus est q prediū h₃ agri colendi cā. Differt aūt co lonus ab aqlino q₃ hic i rure iste aūt i ciuitate morat̄. Et hūr plēs spēs agricolaꝝ fz aço. q₃ alij vocant̄ coloni cōdi tionales. alij coloni inqlini. alij originarij: alij coloni sim pliciter nūcupati ⁊c. de qb⁹ infra patebit.

¶ Coloni ɔditionales dicunt̄ q̄si ex sua ɔditōe prediū vel agrū colere debētes. ⁊ fm Jo. sic ɔstituūtur q₃ p i scriptis vel sine scriptis ppetuo iure colonos se esse in fundo per mittāt vt postea p. xxx. ānos i fundo pmaneāt. Et lz qdā putāt hos eē ascripticios ɔditionales. tn̄ fm Jo. male pu tant: q₃ colonus tpis trāscursu pōt liberari; ascriptici⁹ do minime vt. C. de agri. ⁊ censi. l. cū sancimus. li. xi. Regre supra ascripticius.

¶ Coloni dñici dicebant̄ q colebant agros imperatoris. vt. C. de predi. ⁊ omnibus re. li. xi

¶ Coloni illiricem alias ⁊ melius illiriciani de illirico. i. d schalaphonia dicunt̄: ⁊ habent̄ i. l. cū querebat̄. C. vn̄ vi. vbi dr̄ inter illiricianā aduocationē. glo. i. iter aduocatos de illirico. C. de collo. illiri. li. xi.

¶ Colonus inqlin⁹. lz fm q̄sdā iter colonos ɔditionales ⁊ inqlinos nulla sit dr̄ia p qb⁹ vr̄ facere. l. diffinimus. C. de agri. ⁊ cēsi. li. xi. tn̄ fm Jo. hec ē dr̄ia. q₃ inqlin⁹ min⁹ astri ctus ē q̄₃ colonus ɔditionalis. vn̄ inqlin⁹ bn̄ pōt i alia pte cuiustibet suburbij domū ɔducere ⁊ ihabitare sed ɔditio nalis colon⁹ nō audet cum sua familia recedere a fundo quē colit nec alibi habitare.

¶ Colonus originari⁹ fz Jo. dr̄ coloni ɔditōalis fili⁹ ex eo q originaliter ɔditōi colonatie subiect⁹ est nec refert fm Jo. siue i solo fuerit natus siue ex solū: q₃ tāq₃ originatus ad terrā reducēdus quā pater suscepit colēdā.

¶ Coloni balestini sūt de balestina pruincia dicti.

¶ Coloni partiarij fm q̄sdā dr̄t illi q terrā colūt p pte di midia vel tertia f₃ sterelitatē terraꝝ. Et fz Jo. nullū us būt stati fructib⁹ a solo sepatis. Et ille dr̄ ppe ptiari⁹ q cō ducit rē rusticā p cōmuni dāno ⁊ ɔmodo. Et ɔpetit cōtra eum actio p socio.

¶ Colonus simplr̄ fm Jo. dr̄ q sub certa ānua mercede in pecunia numerata pdia colenda accipit. nā fm eū nō eēt locatio sine pecuniis. ff. depo. l. i. §. si qs seruū.

¶ Colonus prope dr̄ q rusticā rē ɔducit nūmis ⁊ ɔpetit sibi cū actio pscriptis vbis siue i factū. vbi. s.

¶ Colon⁹ ad nūmū ɔduct⁹ ē ille q stati cū fruct⁹ fuerint a solo sepati vt vsufruc. itelligit̄ fm Jo. ff. d fur. l. si apes.

¶ Colonus superficiari⁹ ē q aream ɔducit ea ɔditione vt sibi liceat i ea edificare: ⁊ domū tollere cū voluerit.

¶ Coloni ptionari sūt q totū agrū suis expensis colunt ⁊ ex fructibus pstant dn̄o fundi q̄ztū ɔuenit.

¶ Coloni palatini. habet̄. C. eo. ti. li. xi.

¶ Collatores dicūtur a ɔferendo q₃ ɔferūt i fiscū siue or dinaria sit collatio siue extraordinaria.

¶ Collatio fm aço. in sū. C. de col. dr̄ q̄si i cōllatio. Nā qd erat ppuz dr̄ ibi mediū: ⁊ ɔfert. i. ɔiūctōi subycitur. Et fz eū nō ē aliud q̄₃ cōicatio q̄ res quōdā nō sua vel nō here ditaria iā ē sua vel hereditaria. vel est ɔfusio siue condu ctio reꝝ ɔferētis i res cōes seu cū reb⁹ cōib⁹ diuidēdis: vt no. i. l. si soror. C. d col. Itē fm Fulgosiū i rub. C. eo. ti. Collatio est triplex vna quā faciūt scholares disputan do ⁊ d iu. disceptādo: vt i auē. ⁊ si Zeti. C. d fi. istr. Alia quā facimus bibēdo ⁊ comedēdo. Tertia q̄ fit res coadunan do. Et ista hic descripta ē: ⁊ i ti. de collatio.

¶ Collatio istrumentoꝝ est qñ duo instr̃a ispiciunt̃ ⁊ examinant̃ simul verũ ĩ vno ita sit sicut ĩ altero. vel vt videat̃ ꝑ modũ ⁊ formã scripture effectus eius.

¶ Collactaneus idẽ est qđ ↄstigẽs. sed collectane⁹. i. ↄdormiens. a lacte pmus. scđs aũt a lecto nomen hȝ.

¶ Collega fm̃ Jsi. dr̃ a collegatiõe societatis vel cõplexu amicitie: ⁊ est idẽ qđ sodalis ĩ offõ alteri⁹ paris ptãtis.

¶ Collegarius ẽt est vnus ex talib⁹ socys.

¶ Collegiati dicunt̃ aliq q sũt đ aliquo corpe. i. ↄgregatõe vel artificio hominũ veluti pistoꝝ fabroꝝ. monachaꝝ: ⁊ q̃rũdã alioꝝ collegiũ hñtiũ q ẽt dicũtur carthopatri qꝛ coꝝ nõia scribebant̃ ĩ cartha. vel matricula p̃rie: vt. C. de colle. li. xi. l' Rubrica. Scribebant̃ ãt ꝑ eo vt p̃rie fierẽt ĩcorporati: vel dicebant̃ corporaliter emẽtes carthã. i locũ cuiqꝫ ꝑ carthã assignatũ. vt ĩ ei⁹ locũ surrogent̃ ⁊ p̃rie fiant ĩcarporati fm̃ Accu. ibidẽ. ĩ. l. vnica.

¶ Collegiũ ẽ ↄgregatio quã ad min⁹ tres facere pñt. Naȝ duo faciunt ↄgregatõeȝ: collegiũ tres: ppl̃m decẽ. turbã xxv. gregeȝ qnqꝫ porci. vel. x. oues. vt no. Ber. de elec. c. i. Et collegia licita ⁊ approbata ĩ his ĩ qb⁹ habẽt iurisdictõeȝ ⁊ q̃ ad ea q̃ ad ipos callegiatos pertinẽt possint facere statuta. vt no. ĩ gla. l. fi. C. de iurisdi. om iudi. Et exp̃ssius. C. de ↄsti. pecu. l. y. ĩ fi. ꝑ Bar. ĩ. l. oẽs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. Jtẽ collegio nõ approbato nõ relĩqr̃ ĩ testõ. l. collegiũ. C. de here. isti. Et de licito vel illicito ĩ. l. i. C. đ sacrosanc. ec. de excef. pla c. cũ dilecto. ⁊ ꝑ Bar. ff. de colle. illi.

¶ Collaterales dicunt̃ q se attingũt vel sibi attinẽt transuersaliter ꝑ lineã collateralẽ nõ ꝑ lineã rectã ascendẽteȝ vel descẽdẽtẽ: vt ↄsanguinei ⁊ ↄsimiles. dicũtur ẽt collaterales gnãl'r oẽs equaliter q̃si laterib⁹ ↄsidentes.

¶ Collabiũ est toga vel vestis sine manicis.

¶ Collectiua dictio dr̃ que significat collectiue ex sua impositõe: quãqꝫ ẽt ex significato sumpto aliũde ex q̃uis alia materie subiecte significatõe vbi gr̃a ibi. oẽs ferunt lapidẽ vel trabẽ significat collectiue. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aql. Sed ibi. oẽs student auaritie significat distributiue. Ratio: qꝛ ĩ p̊ exemplo ex vnitate lapidis sumit̃ significatũ verbi: sed ĩ scđo exemplo sensus ẽ q̄ qlibet homo studet auaritie. Sil'ter hic oẽs hoies aut sũt liberi aut serui insti. de iur. pso. fm̃ mãm subiectã nõ patit̃ sensum collectiuũ qꝛ falsum ẽ q̄ oẽs hoies sũt liberi vel serui qñ aliq liberi sunt ⁊ aliq serui. Sed ĩ. l. si necessar' a. §. si annua. ff. de pigno. act. sumit̃ dictio vna queqꝫ collectiue. vbi si stipulatus suȝ triginta solui annua bimatrima die. i. qlibet anno ĩ tribus mihi solui decẽ ⁊ pignus accepi. Deinde pactũ est appositũ q̄ mihi vnaquaqꝫ die pecunia nõ soluta esset mihi vendere pign⁹ liceret. Dicit tex. q̄ pecunia nõ soluta vno termino. s. p̊. vel 2⁰. nõ lȝ vendere pign⁹: sed oibus terminis p̃teritis. Et sic illa v̇ba vnaq̃qꝫ die significant callectiue. s. oĩum termino ꝝ simul. Dr̃ ĝ collectiua dictio que significat callectiue ꝑ modũ eiusdẽ corpis vt sũt turba: domus: grex: peculiũ collegiũ. hereditas: ciuitas: vniuersitas: cõe ⁊c̃. Jtẽ dictio qsqꝫ est collectiua. ibi. Titius ⁊ sey⁹ p̃ q̃ta pte qsqꝫ coꝝ me heredẽ fecerit heredes mihi sũto. l. ß articulo. ff. de here. insti. qꝛ refert̃ ad vtrumqꝫ callectiue. dr̃ tñ ex subiecta m̃a. s. institutõis sumit̃ qsqꝫ significatũ distributõis. De ß ĩ. l. fi. C. đ ipu. ⁊ alys. subsli. ⁊. l. si filiab⁹. §. i. ff. de leg. i. ⁊. l. si fuerit. ff. de re. du. ß panit Bar. in. l. hoc articulo. pal.

¶ Colluctatia fit dũ aliq simul luctant̃ pugnis vl' calcib⁹ vel veri⁹ qñ pugnãtes nõ stãt certo loco. ff. ad. l. agl. l. qua actione. §. si qs ĩ colluctatõe. in glo.

¶ Collusio fm̃ Ber. ĩ glo ĩ. c. audim⁹. de collu. detegẽ. ⁊. c. cũ clerici. de censi. est iter auctorẽ ⁊ reũ latẽs ⁊ fraudulẽta ↄuẽtio ꝑ quã alter ĩ iudicio se sugari ꝑmittit. Qua interueniẽte fm̃ Hosti. ĩ sum. aliqñ delicta remanẽt ipunita: vel ẽt cõmittunt̃. Et fm̃ Aço. fit ꝑ ꝓcuratorẽ ⁊ aduocatũ cãrũ q se ĩ lite separi patiunt̃: ⁊ fit ꝑ p̃ncipales psonas ĩ ſimilibus tã ĩ ciuili cã q̃i ĩ sp̃uali: vt ĩ. d. c. audiuim⁹. Jn ciuilibus aũt fm̃ aço. fit ip̃me vt qñ qs ꝑ callusioneȝ patit̃ seruũ vel libertũ ĩgenuũ p̃nũciari. Et ß iõ ne ꝑ tales degeneres ĩgnaret̃ amplissim⁹ ordo senatoꝝ.

¶ Cõmẽtarius ẽ ille q eãs ↄmẽtabat̃ vel scripsit.

¶ Cõmẽtor cõmẽtaris ẽ ↄponere vel fingere seu glosare.

¶ Cõmẽtũ significat deceptionẽ vel occultũ seu maliciosum tractatum de testi. ĩ fte. c. i. lib. vi. xxxvy. dist. ca. y. de testi. cogen. caplo. y.

¶ Comes orientis fm̃ Aço. ĩ sum. e. ti. forte erat ꝓcurator rex cesaris quas habebat ĩ oriẽte.

¶ Comes palatin⁹ dr̃ q curã gerebat p̃eipuã vt missoꝝ ⁊ notarioꝝ ⁊ iudicũ negligentiã argueret. ⁊ a ꝓuincialib⁹ tributa exigeret ⁊ ↄsueta deposceret: ita q̄ nõ ĩ ꝓuincialibus sed p̃cipue iussus est vt iudicib⁹ ⁊ corũ officialib⁹ p̃cepto ĩmineret ⁊ superesset. C. de offi. cõi. sacraruȝ largitionum. ⁊ de offi. rect. prouin.

¶ Comes rerũ p̃uatarũ fm̃ aço erat forte ꝓcurator cesaris ĩ p̃uatis reb⁹. ⁊ fȝ eũ ẽt fuit illustris. Aly dicũt q̄ p̃ua ticõmadi, ⁊ fiscaliũ rerum habent admistrationeȝ vt eas conseruaret ⁊ ĩ eis negociaretur.

¶ Comes sacraꝝ largitionũ fȝ aço. erat ille ꝑ quẽ p̃nceps sua stipendia largiebat̃. ⁊ hic forte erat procurator reip. q grece legista nũcupat̃: ⁊ illustris erat. Aly dicũt q̄ ꝑ hũc impator liberalitatẽ suã ⁊ magnificentiam exercebat. ⁊ largitudinem agebat.

¶ Comes sacri patrimony erat q ĩperatoris ꝓcurauit p̃rimoniũ. q ĩ ß differt a comite reꝝ p̃uataꝝ: qꝛ hic tȝ custodiã reꝝ p̃uataꝝ: ⁊ exercet negociatõeȝ circa mobilia. sed ille p̃rimoniũ ⁊ imobilia ꝓcurat. ⁊ hec dr̃ia p̃sumit̃ ex verbis. C. de offi. comi. re. p̃ua. ⁊. ff. de pen. ces. l. t.

¶ Comites ↄsistoriãi sũt q ↄsistory milites dici meruert̃. q spectabilib⁹ ꝓcõsulib⁹ eqparabãt̃. C. đ co. ↄsisto. li. xy. l. t. Uel ẽt ↄsistoriãi dicebãt̃ q p̃erãt castris p̃ncipis ordinãdis ⁊ erãt p̃ses ⁊ eligebant̃ decani de ↄsistorianis ⁊ ministerianis. vt. c. ti. pal. Alio mõ ↄsistoriani dicebant̃ castrẽsiary ⁊ apđ nos hodie castellani vocãt̃: lȝ apđ alios vocent̃ oẽs qb⁹ ꝓuisuȝ ẽ de ceteris redditib⁹ vt ĩ castro aliq̊ ꝑ defensione ⁊ custodia cõmorent̃. de com. rei mili. ⁊ q ꝓuincias regũt ⁊c̃. vide. C. li. xy. cũ suis ti.

¶ Comitarięses milites alias comitatẽses dñr milites stipendiary a comitati dei qꝛ militãt nõ soli. sȝ ĩ cõmitatu.

¶ Comẽtariẽsis dr̃ custos ĩ carcer̃ positoꝝ ff. đ ori. iu. ⁊. C. de cust. reo. l. ad comẽtariẽseȝ. vbi tal' punit̃ tali pena cuȝ socio suo q̃ puñit⁹ fuisset aufugiẽs ex negligẽtia eoꝝ nisi ex nec̃tate ꝓcl' ab offõ egerit tñ adiutor ei⁹ pari pẽa ↄstrigit̃.

¶ Cõmẽda. ẽ custodia eccl'ie alicui cõmissa. c. nemo deinceps. de elec. li. vi. vbi bona gl. De cõmẽdis cũ multis qõnibus vide in. c. dudum. de elec.

¶ Cõmẽdare ẽ deponere. ff. đ v̇b. si. l. cõmẽdare. ff. de ꝓ. latius. ⁊. xxy. q. y. ne qs arbitret̃. Etiã capitur ꝑ laudare: vt in glo. preallegata.

¶ Cõmadatũ ẽ alicui⁹ vel certe rei ad aliquẽ sp̃alẽ vsum gratuita fcã ↄcessio. ⁊ differt a p̃cario ꝑ vsũ sp̃alẽ. Jtẽ p̃cariũ nõ põt reuocari nisi tpe expleto sȝ ↄmodatũ nõ põt reuocari nisi expleto vsũ ad quẽ dat̃. Jtẽ ↄmodatũ solũ ĩ mobilib⁹ repit̃. p̃cariũ đo ẽt ĩ imobilib⁹. isti. q. mo. re. ↄht. obli. §. itẽ is cui res. đ. cõmodata ãt res. Et dr̃ fcã ↄcessio. ñ ãt trãslatia: qꝛ is q ↄmadat dñiũ possidet ⁊ ꝓpetatẽ retinet. ff. eo. l. ret ↄmodate. dr̃ gratuita qꝛ nl'la merces iteruenire dȝ: al's si merces iteruenirer tc̃ res trãsiret ĩ locatõeȝ vel ĩ ↄctũ inoiatũ. do vt facias. isti. loca. §. i. ⁊ mãdati. §. vi.

¶ Comodare est rē ad vsū alicuius q̄dīu velit ↄcedere.

¶ Cōmodatarius est ille cui res aliqua dať vtēda.vz.ipm commodatum.

¶ Cōmodati actio. Reg.ŝ.actio cōmodati.

¶ Cōmodū fm Ysi.li.v.est illud qđ est nrī iuris: etiaz ad alios tēporaliter trāslatū est cōmodo tpis q̄diu apđ eos fit.vñ cōmodū dr̄ et alio noīe cōmodatū.

¶ Cōmerciū fm Ysi.li.v.est deriuatū a mercib⁹ q̄s res venales nūcupamus.vñ mercatus dr̄ cetus multorū q res emere vel vēdere solēt.z ē cōmertiū q̄si cōmutatio merciū.Etiā dr̄ copula dicēdo carnale cōmerciū.

¶ Comestor.vel comessor idē est qđ gulosus.

¶ Cōminatōes sūt mine p iudicē īposite nec tñ habēt auctoritatē rei iudicate.fm Azo.

¶ Cōmunidiuidundo.fm Ysi.li.v.est inter eos qbus res cōis ē quoꝝ actionib⁹ vel postulationib⁹ dz arbiter dari cuius arbitratu res diuidať. Re.ŝ.actio cōidiuidundo.

¶ Cōmunia p̄dioꝝ. Regre infra p̄dium.

¶ Cōia de vsucapionib⁹. Regre ifra vsucapio.

¶ Cōia de successionib⁹. Re.ifra.successio.z inuenies.

¶ Cōmeatus dr̄ licentiatus.vel recōmendatio seu remuneratio ipsi⁹ licētiatis tpe licētiature facta vt i epl'a Alexandri magni z Aristotelis legiť.Et est qđ vulgo dr̄ ↄductus liber.i.transitus a comeādo descēdēs vt ibi dr̄ optimos suscepërūt cōmeatibus.

¶ Comedia.i.villana locutio:vt ī gl.C.non li.hi.metropolita ad dextra trāsferre.in Rubrica.li.xi.Itē est dignitas Sed fm donatū ē rusticana laus siue cantilena a camos idest villa z odos cantus.

¶ Cōmendatitie litere sūt dimissorie qbus clericus dimittitur z absoluiť a potestate sui epi in qbus phibetur de vita z ordibus illius testimoniū.

¶ Cōparatiuus capiť īterdū p positiuo vt latius.i. late.c. auaritie.ð elec.li.vi.similiter.c.lz.p pe finē.ð accu. ibi po n⁹.z.c.z si pignoratōes.ð iniur.ibi districtius.i.districte. Sicut īterdū positiu⁹ capiť p compatiuo: vt ī ps.cxvij. Bonū est ↄfidere ī domino q̄z hoīe.Bonū est sperare in dn̄o zc.ibi bonū idest melius.

¶ Cōpendiosa.hec dictio significat substitutionē que sub ↄditione mortis alia multa ↄplectiť tēpora seu longū tēpus qđ dr̄ post puberē etatē.Et dr̄ ideo cōpēdiosa qz sub verboꝝ cōpēdio plura cōplectiť tpa z q̄nqz plures substitutiones.facit.l.meni⁹.§.duoꝝ.ibi orōnis cōpendio.ff.de lega.ij.z.l.p̄cibus.C.de impu.z ali.substitu.Et hoc prout adaptatur illud significatū qz pōt ad alia adaptari vt aliter significet put vbū cui adaptareť significare dictaret. Unde infra.substitutio cōpendiosa.

¶ Compilator fm Ysi.li.x.est ille q aliena deā suis permiscet.Et sic solēt pigmentarij ī pictura diuersa mixta ↄfundere.Unde illđ Ora.pictorib⁹ atqz poetis Quodlibet audendi semp fuit equa potestas.Hoc scelere quōdā accusabatur herculis mantianus.Iste.n̄. voces quasdā v̄sus homerici transferens suis pmiscuisset. z compilator ab emulis diceretur ille r̄ndit magnarum viriū esse clauaz a manu herculis extorquere.

¶ Concubina sumitur duob⁹ modis.Primo dicitur quā q̄s cognoscit fornicario affectu.Et talis nō īpedit ordinis promotionē.Scđo dr̄ illa quā aliq̄s cognoscit vxoriticio.s. sic maritali affectu:z talis īpedit promouendū ad sacros ordines.xxxiij.di.si q̄s de laicis.de p̄sum.c.illud.de clan.de.despon.p totū.Itē ↄcubina fm aço.in sum.eo.ti. cōstituitur sola intentione aī.Et ab eo quādoqz q nō pōt vxorē ducere.vt ecce p̄ses mulierē oriundā de prouincia non duceret vxorē:tñ pōt hr̄e ↄcubinā.Potest aūt fm leges et ipse Aço dicit eas solas hr̄e mulieres sine motu criminis ī qbus stuprū nō cōmittiť.sicut ī virgine vidua z minore.xxv.annis ī qbus stuprū cōmittiť.

¶ Conclaue dr̄ cella vel thalamus secretus ad quē p multas claues veniť.vide glo.ī vbo ↄclaue.l.qđ ↄclaue.ff.de dā.ifec.z iđ ī electōe pape cardinales ītrāt ↄclaue.

¶ Cōcessio facta alicui de aliq̄ re respicit p̄sonā cui fit:nō aūt ipsam rem adeo q finiť morte ipsius cui fcā ē nec ad heredes ei⁹ trāsmittiť nisi ī ipsa ↄcessiōe fiat mētio de heredib⁹.l.cū seruus.§.siq̄s.ff.de leg.i.

¶ Cōfinia dicunť que adeo sūt pxima vt nullus sit paries inter ea.vnde p̄dia vrbana que ↄsueuerūt parietib⁹ distingui:p̄pe nō dicunť ↄfinia sed potius dicunť vicina.Predia v̄o rustica possunt dici cōfinia qz solo partis finalis termino sunt distincta.

¶ Confirmatio est iuris p̄us hīti corroboratio:vt colligiť de fi.instru.c.īter dilectos.Alio mō ē sacramētoꝝ ministratio.s.in frōte crismatis assignatio. Et fit ↄfirmatio p̄ mō dicta bis v̄bis.Confirmamus rc sicut rite possides:vel sicut sine prauitate fcā est electio.vel sicut puide fcā est.

¶ Confirmare ē alicui iuri vel facto firmitatē p̄stare.

¶ Coniectura est verisimilis rō suspitionē īducēs non de necessitate personam vincens.

¶ Coniūctio quandoqz poniť p disiūnctōe:vt cū dr̄ mihi heredi q mco.ff.de.v̄b.sig.l.ↄiūcti.z disiūctio q̄nqz p cōiunctione.vt.ff.e.ti.l.sepe.

¶ Conditio est dispōnis suspensio ex euentu icerto futuro.ei apposito in quē euentū ei⁹ dispōnis facta ē collatio. ff.si cer.pe.l.itaqz.v̄bi grā.pmitto vel lego si titius fuerit ↄsul.hec dispositio ē ↄditionalis ex icerto apposito.si titi⁹ Et p hoc dispositionis vel legati fit suspēsio z eueniēte casu quo titius sit ↄsul purificať z nō plus suspendiť.isti.de v̄bo.ob.§.ex ↄditionali.z.ff.de con.z de.p totū.Pōt autē capi ↄditio dupl'r.vno mō p tpis suspēsiōe qđ solet apponi ī ↄctibus aut vltīs volūtatib⁹ de quo ī ti.p allc.de ↄdi. z de.z ī ti.de ↄdi.istitutionū.Scđo mō q̄n aliqd solutū ē. z illud itēdim⁹ repetere:z appellať ↄditio q̄si soluti repetitio.de ista tractať ī ti.de ↄdi.ob.cau.data.z ti.se.z de in dā nō solet dati dn̄o:qz repetitio p̄supponit dn̄iuz eē translatū.l.si.ff.de vsufru.z quēadmodū capiať alias amittiť. Et hec ↄditio p̄ncipal'r ē duplex.Una gnālis ↄcurrēs cuz quacūqz actōe ex q̄ certū petiť.l.certi ↄditio.ff.si cer.pe. Alia est q̄ diuidiť in multa mēbra.s.i ↄditionē ob cām.ob turpē cām.idebiti.sine cā.furtiua zc.de qbus oib⁹ ifra dicet.Et nō.q ↄditio differt a mō z a cā:z a demōstratōe.z fm glo.i rub.ff.de condi.z de.

¶ Conditio est legati cuius de futuro defectus seu confirmatio pēdet suspēsio.z ibi legati pōiť exemplariter z sic nō restrīgit q n ↄucniat alijs a legato.qz ex ēpla nō restrīgūt regulaz.l.dāni ifecti stipulatio.ff.de dā.ifec.Bar.sic diffinit.Cōditio est qdā euentus futurus ī quē dispositio suspendiť:z itelligiť de euētu ī facto vel ī iure.l.multuz interest.de ↄdi.z demon.siue ↄditōis affirmatiue vel negatiue.l.ī testō.eo.ti.Et diť futurus qz de p̄terito z p̄senti pprie nō est ↄditio:qz nō suspēdit.l.cū ad p̄sens.cū duab⁹ sequen.ff.si cer.pete.Bal.v̄o sic diffinit.Est adiectio q̄dā p quā dispositū hz ī sui eē pendētiā existētiā vel defectū. Et hec gnālis est ad oēm ↄditionē idictiuā z extictiuā:ð p̄terito pūti vel futuro.Petrus de perusio sic diť.Conditio est v̄boꝝ adiectio i futuꝝ suspendentiū fm quā dispo nens vult dispositū regulari.Significať aūt ↄditio p dictionē si vt i exēplo.lego si titius fuerit ↄsul.Itē p aduerbiuz cū:vt dicēdo cū titius ↄsul fuerit.Sed est dr̄ia iter si z cū.nō quo ad ↄditionē faciēdā sz quo ad modū significandi.qz dictio si significat p̄ncipal'r ↄditionē vel suspēsionē:z p ↄñs tps dilationis disponens ī euentum futuꝝ.

⁊ qz ille est incertus ideo consecutiue suspensionē significat. l. si titio. ff. qñ dies lega. ce. ⁊. l. q pmisit. ff. de cōdi. ⁊ demon. Itē dictio nisi significat cōditōez: vt vēdo tibi librū ꝓ decē ita qꝫ vēditio valeat ⁊ pficiatᷣ nisi aliꝰ cōditōem meliorē īfra mensē faciat. l. ij. cum ibi nota. ff. de īdiem adie. Itē dictio aliogn cōditōez facit. vt pmittis mihi scribere librū īfra mēsem aliogn decē noīe pene dabis. naz sensus ē si nō scripseris ⁊c. l. si finito. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infecto. Idē ī dictōe alias: qz eodē mō exponitᷣ. s. si non scripseris. Idē ī dictōe siue. dicēdo. pmitto si nauis ex asia venerit siue ntiꝰ consul fuerit. Et q̄ illaꝝ cōditionū disiūctiua rū pōr fuerit purificat dispōnē. l. si ita qs stipuletᷣ. ff. de v. obl. Itē ī alternatiua aut. vt dicēdo. reliquo pdia propinquis aut libertis. l. cū pater. §. penul. ff. d lega. ij. nā sensus ē si non sūt ppinquī veniant liberti. ⁊ hoc significato sumpto ex maiori affectōe ppinquorū qbꝰ testator pmo relinquere voluit. vt pz ex ordie scripture. Idē ī aduerbys q̄diu vt ibi pmitto vel lego singulis ānis decem q̄diu res meas vl heredis mei gesseris. nā sēsus ē si si gesseris habeas decē. l. pater. §. fi. ff. de cōdi. ⁊ demon. Itē in dictionibꝰ quoad: donec: quousqꝫ. qz idē significant. Item in dictōe dū. dicēdo. lego vxori dū cū filio meo erit. l. q cōcubinam. §. vxori. ff. d lega. iij. Idē ī dictōe qñcūqꝫ. vt si vir legat vxori qñcūqꝫ filios habuerit. l. cū vir. ff. de cōdi. ⁊ demō. Idē d qñ. vt lego pupillo qñ nupserit. l. pupillo. ff. d lega. ij. Idez de vbi dicēdo lego filio vbi nupserit. l. si ita scriptū. §. pmo ff. de lega. ij. Idē de q̄tenus. vt lego q̄tenus heres meꝰ erit qz sensus ē si in toto vel ī pte. l. stichū. ff. de leg. i. Idez post q̄ ⁊ ad: vt lego ad tēpus liberoꝝ. l. si vir vxori de cōdi. ⁊ demon. Idē de ꝓpōne cum. vt ancilla cū liberis libera esto. ītelligēdo qꝫ ācilla libera nō sit nisi cū liberis. si ita fuerit. ff. de manumis. testa. Idē de in. vt lego titio ī disciplina. l. nec solum. §. si in habitatōe. ff. qñ di. lega. ce. Idez in noīe. vt pmitto tibi ptū agnetis vel fructus fundi talis. l. interdum. ff. de verbo. obli. ⁊. l. i. in fi. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ dependet dispō ex īcerto futuro euentu. scz si pariat vel fructus crescat. Idem pmitto centū noīe dotis. l. si matrimoniuz sequatᷣ. l. si stipulatōem. ff. de iure do. qz dos sine m̄rimonio eē nō pōt. ergo sic ītelligitᷣ. Idē de donatōe cā mortis. l. si mortis cā. ff. de dona. cau mor. ⁊ h ex nā huiꝰ cōtractus qui pcedit ex cōmuni mō sic agēdi. Idē in pnomine: vt ve stem q̄ mea erit lego. l. nuper. de leg. iij. Idē de qsquis: vt qsqs mihi heres erit sit heres filio meo. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulg. substi. Idez de qsqꝫ vt titiū ⁊ seiū pro q̄nta parte qsqꝫ heredem me fecit ipm īstituo. l. hec articulo. ff. de here. isti. Idē de qui: vt q priꝰ ascenderit capitoliū. l. si fuerit. ff. de reb. dub. Idem de qcunqꝫ: vt qcunqꝫ professus fuerit ⁊c. l. hoc edicto. ff. de iur. fis. ⁊ hoc ex significato nō tm̄ pnominis. s; verbi futuri tpis. l. ij. de here. īstitu. Silr ibi emo pisces q capientᷣ. emptio est cōditionalis. Idē in participio: vt acceptis centū a titio īstituo eū heredem. l. a testatore. ff. de con. ⁊ de. Nam lz acceptis sit pteriti tēporis tamen significat ibi futuꝝ. s. si accepero centum ⁊c. Idez ibi. lego stichū futurū meum ⁊c. l. stichum. ff. de le. i. Idem in gerundio vt sum institutus adeundo repudiando titio. l. si tu ex pte. ff. de acqui. here. Idem in supino. vt lego vel promitto euntibus spaciatum in die dominico. ⁊ sic de similibus.

Conditio multiplex ē. Nā quedā ē cōditio certi que cōpetit ex oī cā ⁊ oī obligatōe ex q̄ aliqd certuz petitur siue ex certo cōtractu siue ex. l. ag. agatur. siue suo noīe siue hereditario obligetᷣ. Vn̄ manifestū est qꝫ ista cōditio cōcurrit cū actione mandati depositi ⁊ ceteris vbi qd certuz petitur. Et iō fm diuersitatē causarum nūc re nunc verbis nunc litteris non consensu cōpitᷣ. Nūc etiaz ex contractu nunc ex quasi contractu: nunc ex delicto competit. ī mutuata tamē pecunia sola illa cōpetit.

Conditio ex lege fz aço. co. ti. locū habz quādo seu quotiens ex noua lege surgit obligatio. nec in eadē lege cautū est quo gñe actōis experiatᷣ: que p varietate cāꝝ nunc ex cōtractu. nunc ex delicto nascitᷣ ⁊ sic nō statuitᷣ vel caue tur lege: qua actiōe agatur.

Cōditio furtiua cōpetit dn̄o rei contra furem eiusqꝫ successores ad ipsam rem psequēdam vel estimationez eius quanti plurimi fuerit postq̄ ablata fuit: eo qꝫ fur semper ē ⁊ fuit in mora

Cōditio idebiti cōpetit ei q per errorem idebitam pecuniam soluit alicui credēs ei teneri eū non teneatᷣ vel cum a pcuratore suo soluta esset ipso ignorante. Est ergo conditio idebiti fcd̄m aço. in sum. co. ti. postq̄ soluta idebita repetuntᷣ siue p ignorantiam facti etiā non pbabilem: vt qz errauit quis in facto suo. siue p ignorantiam iuris talia idebita soluuntᷣ qz ignorātia iuris nō debet alicui nocere ī dampno vitādo vt. ff. de iu. ⁊ facti igno. l. iuris ignorantia.

Cōditio liberationis competit ei qui quod oīno non debuit promisit.

Conditio ob cām datorū fm aço. c. ti. cōpetit ⁊ locū habet vbicūqꝫ duo cōtus inoīati interueniunt. s. do vt des. facio vt facias. In illo aūt cōtu inoīato. s. do vt des datᷣ actō d dolo. Et pnt aly dicūt tūc cōpetit ad rē petēdā q̄ ob eām honestā vtpote ī cām futurā vel pteritā data est. cā n̄ secuta. pōt. n. cōdici cā non secuta. si penituerit dantē re itegra. Sivo dedisti decē vt bononiā irē ⁊ aliqd erogaui ad pfectionē ꝑparādā. habes cōditōem: ita tamē vt pstetᷣ mihi īdemnitas. qz aut ex obligatōe que retrahitᷣ aut non cōsensu perficitur: hec conditio oriri dicitur. qz res ad aliquem profecta sine consensu vtriusqꝫ contra eundem ascensum petitur ⁊ repetitur.

Conditio ob turpem cām est per quam repetimus ea q̄ dedimus alteri cā non secuta ob quā data sunt: si turpitudo tm̄ ex parte accipientis versetᷣ. Aliogn si ex pte dātis ⁊ acipiētis repeti non pōt: qz ī pari causa turpitudīs potior est cōditio possidētis. c. l pari. de reg. iu. li. vi. Et fm aço. c. ti. ponitur exemplū. Ego dedi tibi vt sacrilegiū nō faceres Ab hoc. n. dbuisti abstiere nullo tibi dato. Et iō etiā cā secuta possū repetere qd tibi. dedi.

Conditio ob cām. hanc cōdiōem parit res apud aliū cōstituta siue ab initio sine iam siue postea puenit ad eū ex iusta causa. postea ad iniustā redijt vt q cyrographū apud creditorez post debiti solutōez repetit. Sz hāc cōditōez ob cām pntāt qdā ex cōtu puenisse: qz non cōpetit nisi aly cōtus pcedāt. aly ex quasi cōtu credūt cā descēdere ad similitudinē cōditōis idebiti: qz sic ob eā causā condicit actor pmium contractum dissoluit.

Cōditio sine cā cōpetit qū aliqd ē ex iusta cā est apd alterū. sed postea p aliquē effectū eē non dz. vbi gra. mutuasti mihi centū. feci tibi istrm̄ ī quo cōfessus sū me tibi teneri. soluo tibi. modo istrm̄ obligatoriū est apud te sine causa. per quā repertā ipm. Competit ergo cōditio sine causa finita cā ex q̄ res ad aliquē peruenit ex cōtu q iaz finitꝰ ē. vnde vr descēdere. Nec ide qd suspirauit adhuc cām subsistendi habet. Item si sine causa penes te res ē quaz non habes per cōtū. Et ita nec ex cōtu nec ex malefacio es obligatus mihi. Etiā locū habet vbicūqꝫ sine cā aliqd ē ꝑ pōte quod mea interest me habere.

Cōditio triticaria generalis est de aliis rebus oībus cōpetens preterq̄ d pecunia numerata siue soli mobiles siue īmobiles sint. Ideoqꝫ fundus ⁊ vsufructus ⁊ cetere seruitutes prediorum per ipsam recte petuntᷣ. Rem autē suaz nemo petit hac actiōe nisi ex certis causis vt ex causa fur

tis vel rapine. cum itaqꝫ sit generalis hec ꝯditio ꝛ conditio certi i multis alijs computatur.

¶ Conditiões generales sempin pactõibus icludunt ꝛ intelligunt. vtpote si deus voluerit si res i eodē statu ꝑmanserit: ꝛ silia. vt no. in glo. ubi itelligenda. de rescrip. ca. ij. ꝛ ca. quemadmodū. de iureiuran. cū silibus. Et nota ꝙ conditio i legati non retrotrahitur scḋm bar. in l. i. §. serui. ff. ad silleni. ꝛ p sua opione facit tex. in. l. si filiusfamilias. ff. ex q. cau. in possessio. ea. Bal. tamē cōtra: ꝛ dicit ꝙ ille casus. §. serui. est spāl ergo in ꝯtrariu est in cōe. ꝛ pro ista opione fac. l. si filius. ff. de vbo. ob. Sed isti legi posset responderi ꝙ loquatur in ꝯctibus: secus in vltimis volūtatibus: vt i. d. l. si filiusfamilias.

¶ Cōditiōalis stipulatio. Require. infra. stipulatio. Et ponuntur tales versus ꝺ ꝯditiōe. Si ius dicet. si res pietate timet. Si p trans det. si soluēs cert⁹ bit Si res fuerit siue res diuplando leget. Si nō debet sed ꝓ debito numeret. Siqd soluet nō casibus his repetetur.

¶ Cōdicere est rem suam i iudicio petere ꝑsonam pulsando vel igetando. ꝛ ipam dicendo obligatam sibi eē ad aliquid dandū vel faciendū. Unde dr̄ i debiti cōditio: ꝛ ti sectum est hoc vbū a veteri obseruatiōe qꝛ olim erāt in vsu solēnia verba que oportebat actorē cū litigabat corā iudice cōdicere idest simul dicere qū litigaret. vt si caderet a syllaba caderet a tota cā. Et qꝛ in ꝑsonalib⁹ actiōibus hoc obseruatur. iō personales actōes dicebant ꝯditōes. Dein de ꝑfata solēnitas in desuetudinē transijt. hoc tamē nomē adhuc remāsit. vt ꝑsonales actōes adhuc dicant cōditōes quāuis nō sit necesse hanc solēnitatē obseruare. ꝛ hec vba ꝯdicere. Et ex hoc dat̄ itelligi ꝙ ꝯditio nō ē aliud nisi ꝑsonalis actio. Et cōdicere apud āntiquos erat talē formā verborum vt ꝯditōem i debiti: vel ꝯditōem ob cām datorū vel silem formā verboꝝ tanqꝫ nomē actōis exꝑimere: qḋ hodie sublatum est. Uerum est ꝙ hodie res proprie non ꝯdicitur: nisi a fure. quia nemo condicit rem suam nisi a fure. §. idem iulianus. iu. l. si duo patroni. ff. de iureiuran. Aliter etiaꝫ sumitur cōditio in ti. de condi. appo. Et differunt conditio facti. ꝛ conditio iuris i testamētis. vnde cōditiones facti dr̄ que apponunt a testatore siue sint conditionales siue potestatiue. Et vocant facti. qꝛ habent voluntatē testatoris que est facti. qꝛ oēs potentie anime. scꝫ volitiua. appetitiua. ꝯcupiscibilis sunt fcī. vt i. l. bonefidei. ff. de acq. re. do. ꝛ de his nota. in. l. multū iterest. ff. de condi. ꝛ demō. vbi illa dr̄ facti. si nauis ex asia venerit. si titi⁹ cōsul fact⁹ fuerit. Et illa est iuris. si qs se filiū familias existimet cum paterfamilias sit. ꝛ ibi hoc iterest. qꝛ i ꝯditōe fcī no suffic̄ vera exn̄tia nisi concurrāt opio ꝛ scia heredis vt adire possit. secus i ꝯditōib⁹ iuri vbi suffic̄ exn̄tia ꝛ purificatio sine opione ꝛ scia. Ex quo iferr̄ ꝙ multo agitur cū lege qꝫ cū homine. lege celsus. ff. de arbi. l. multū interest ꝑ realle.

¶ Conducere dr̄ ille q rem aliquaꝫ ab aliquo data mercede vel promissa accipit vtendam. vnde. Conducit qui dat qui locat accipit illud.

¶ Conducti actio cōpetit ei q conduxit a locāte vl̄ locatore fūdū vl̄ ꝑdiū aut domū. ꝛ ꝯpetit ei ad hoc ꝙ liceat sibi vti vel habitare i re ꝯducta. Itē eidē ꝯpetit etiaꝫ ꝯ locatorem actio ꝯria si aliqs expensas necessarias ibidē fecit aut vtiles. Require. ꝺ. Actio.

¶ Confestim itelligitur cuꝫ prius vel qꝫ prius poterit. l. ij. §. penul. ff. ad trebel.

¶ Confessio est duplex. s. iudicial̄ ꝛ penitētiōalis. Et ad h ꝙ cōfessio iudicial̄ preiudicet dꝫ habere hec sex. vꝫ. Maior. sponte. sciens. cōtra se. ius sit ꝛ hostis. Nec nā neget fauor aut lis iu sue repugnet. Unde hoc cū allega. singulorū. i. gl. c. nos in queqꝫ. ij. q. i. in verbo cōfessum. ꝛ de ꝯfessione ca. ex parte. i glo. i. ꝛ in sum. hostien. eodem titulo. §. qualr̄. Et cōfessio iudicialis est certa ꝛ clara assertio. idest respōsio eius de quo querit̄ in iure corā legitimo iudice facta. Et fit in iure tripliciter. s. ore. facti euidētia ꝛ interpretatiue. s. cōtumacia. ca. nullus dubitet. de ꝑsumpti. Et preiudicat dū fit in iure. i. iudicio corā iudice cōpetēte ꝛ aduersario presēte. qḋ intelligitur p dictionē hostis suprapositam Itē fit p lit. contestat. nec fit cōtra naturā vt eū occidisse q viuit. nec de religiosa nec i cā fauorabili secūdum ber. i glo. palle. Et cōfessio fcā i pnia sacerdoti non fac̄ fidē coram iudice seculari. C. de epi. audi. l. archigerontis. ꝛ ibi p doct. Sicut nec preiudicat cōfessio extra iudicium facta nisi causa adijciat̄. vt cōfiteor me debere tibi cētuꝫ ex cā mutui. C. de non nume. pecu. l. gn̄alr̄. glo. notabilis. iij. q. ix. ca. testes. §. de his.

¶ Confessoria actio. Require supra actio cōfessoria.

¶ Cōfiscari ē fisco applicari vel i fiscū iduci. vꝫ. Fiscus est regius saccus i quē reducunt̄ bona damnatoꝝ ꝛ pscriptorum. vnde dr̄. Facta est oium bonorū ꝯfiscatio. Et casus i qbus possint bona alicui⁹ confiscari post mortēꝫ suā: vide glo. ꝛ docto. i. l. fi. C. ad. l. iul. maiestat. Et qualr̄ formabit̄ sententia est glo. isti. de here. que ab intestato. def. §. per ꝯriuꝫ. Casus aūt i qb⁹ possit qs icarcerari not. Bar. in. l. i. de custo. ꝛ exhi. reo. C.

¶ Conniuere ē oculos claudere. ꝛ iterdū ponit̄ p dissimulare vel p paꝫ dormire. vt cū dr̄ ꝯniuentib⁹ ocul̄. Quādoqꝫ cōsētire: vt conniuēs cōsentiens dr̄. vnde. Qui mihi cōniuet oculis signuꝫ mihi prebet.

¶ Compensatio sm aꝫo. i sum. eo. t. ē debiti ꝛ crediti adiuicem a ab vtraqꝫ parte iter contrahentes ꝯtributio. Dr̄. n. ꝯpensatio qꝫsi cois pensatio. ac si apte dicat lex non est nisi i ponderib⁹ ꝛ qn̄titatibus compensandis. vel est debiti ad debitū hic idē facta ꝺductio vt debeo tibi. lx. tu mihi centum. dum peto a te centuꝫ. tu deducis. lx. ꝛ non recipit fictionem specie ad quātitateꝫ. ff. de leg. i. l. sed si certus. ꝛ. l. si cōuenerit. ij. i pn. ff. de pigno. act. vt depositi pecuniā i sacculo i centū ducati. depositari⁹ mihi totidē cōmodauit ꝛ non pōt tenere sacculū me penitente lꝫ bar. ꝑe. ꝛ Cy. cōtra. facit. C. depos. ꝛ. C. cōmo. l. fi.

¶ Comparare ꝛ emere differūt. vt no. i. l. illam. ff. de cōtra. ben. emp. ꝛ vendi. ꝛ. l. iiij. C. de rerum permu.

¶ Compilare leges sive componere: est leges ab alijs scriptas in vnum volumen redigere.

¶ Compita dicuntur loca vbi plures vie conueniunt simul vt. xij. questione. ij. de viro. in prinei. ibi per arrupta itinera ꝛ compita.

¶ Cōpetēter. no. glo. xxiij. q. iij. votū. ꝛ vide qḋ not. ꝺ v̄. si. ca. fi. li. vi. super verbo cōtempserit.

¶ Cōpromissarius dr̄ cui simplr̄ vl̄ ad tēpus committitur vt eligat vice eorum q compromittunt. vt ꝺ elect. quia propter. Nec est per omnia idem arbiter ꝛ compromissarius ad eligendum datus: vt ibidem. ca. sicut cum per formā. ibidem. ꝺ re iudi. cum ab vno. li. vi.

¶ Compromissum. idest arbitrium.

¶ Compromittere est cāꝫ executoriā vel executiuā ad dictamen arbitroꝝ dare. Et ꝫ dictamē recte rōnis p vtraqꝫ pte appositꝫ explicari ab ipsis

¶ Cōchilia a cōcha dūr i de cōchilaris legēs cōchas vel cōchilia. C. ꝺ murile. l. si accipit̄. li. xi.

¶ Conijcere est perpēdere vel presumere.

¶ Cōsequēs. i. cōforme. isti. ꝺ dona. §. ē ꝛ aliud.

¶ Consequentia litterarum dr̄ consequens ordo scripture. scꝫ quando scribitur sine titelle vl̄ titellis: idest sine ol abbreuiatōe. Et dr̄ tenor litterarum: seu tenorē dicimus

textum litterarũ: quis titellis scribatur.

¶ Consensus ⁊ auctoritas tutorum. Regre supra. Auctoritas prestanda. Et cõsensus est q̃druplex scilicz negligẽtie: consilij: cooperatõis: ⁊ auctoritatis aut palliationis vl' defensionis. Et pmo ⁊ secũdo consentiẽs minus punitur q̃z faciẽs. tertio equaliter. q̃rto vero plus. vnde. Cõseq̃ns spernit: suadet: iubet: atq̃z tuet̃. Hic minus. ille min⁹. hunc hic equaliter. hic plus. De hoc glo. optima in capitulo p̃. ð offi. dele. super verbo. pari pena.

¶ Consiliarij dicuntur eo q̃ alter alteri suum prebeat cõsilium.

¶ Consilium est tractat⁹ consiliũ. Et consilium a grauibus ⁊ expertis est regrendum. i. q. i. estote. Et q̃ fraudulẽter dat consilium tenet̃ de dolo: ⁊ contra euz agi potest. Et d̃r a con. idest simul. ⁊ sales saliuum: q̃ non est precipitandũ cõsilium. l. dist. ponderet. ibi. Nos. n. tempore indigemus vt aliq̃d maturi⁹ agamus. nõ p̃cipitemus consilia ⁊ opera nostra neq̃z eorũ ordinẽ corrũpamus.

¶ Cõciliũ est cõuẽtus aliquoꝝ tractãtiũ arduas causas totam xp̃ianitatẽ cõcernentes. Et d̃r a verbo concinor concinaris idest cõuocare. vel a cõmuni itentione dictũ ẽ eo q̃ existẽtes ĩ concilio in vnũ dirigant oĩm mẽtis ĩtuitũ. vl' d̃r quasi concidium ĩ. l. transeũte. xv. di. c. i. vbi etiam sinodus cetus ⁊ conuẽtus exponit̃. Et ibi ð quattuor concilijs. Et in quibus dãnati sunt heretici. ð fide catholi. ⁊ summa trini. perperam sentientes.

¶ Consistoriani. Re. ð. comites.

¶ Consistoriũ idem ẽ qð pretoriũ vel tribunal. s. locus in quo ius redditur ex more. Et est vulgare italorũ seu lombardorũ. cle. pastoralis. ð re iudi. z. q. vi. anteriorum. de appel. ⁊ istnustõe. Et d̃r a consisto consistis. Hester. v. ca. in pnci. Sedebat super sollio idest ĩ consistorio palatii.

¶ Constitutio spãli vocabulo d̃r imperatoris vel alterius p̃ncipis q̃ cõstitutões facere potest. Et ð scribitur sic. Est ius relatũ ĩ scriptis redactũ. Uel ẽm Hos. est ius scriptuz. di. i. §. cũ itaq̃. D̃r aũt constitutio quasi cõe statutũ. Nam papa cũ fratribus suis cardinalib⁹: ⁊ ceteri p̃lati cũ capitulis ⁊ canõicis suis ↄstitutiões faciũt. de sentẽ. exc. iter alia. ⁊ de his que fiunt a prela. per totũ. Itẽ legatus: sinodus prouincialis. sinodus ep̃alis: p̃nceps cũ proceribus: p̃fectus p̃torio: populus romanus: collegiũ approbatũ: capitulũ facere possunt. Hos. in sum. eo. ti. §. nanq̃z papa. Et sunt q̃ttuor virtutes cõstitutionũ. vnde. Quattuor ex verbis virtutes collige legis. Permittit punit ĩperat atq̃z vetat. nam permittit vt vir forti petat premiũ. punit scelera ⁊ illicita. ĩperat ⁊ p̃cipit vt statuta canonica seruent̃: vt clerici regulare propositum ⁊ honestũ habitũ deferentes cõtinenter ⁊ caste studeant viuere. Prohibet clericos secularib⁹ immisceri negocijs. Et cõstitutio consulit. que v̄tus potest comprehendi sub p̃ma. nam qui consulit sotis p̃mittit.

¶ Constitutor dicitur qui pro alio se soluturum p̃mittit: vel aliqua facturum: ⁊ alterius in se transfert: vel suscipit obligationem.

¶ Constituere põt q̃libet q̃ se p̃ alio satisfacturuz p̃mittit vel obligat ẽm aço. in sum. de ↄsti. pe.

¶ Cõspiratio est quedã fraudulẽta ↄfederatio facta in p̃iudicium alicuius persone vel dignitatis. xxij. q. ij. si quis laicus: ⁊ est palea. ⁊ d̃r a simul spirãdo: q̃ñ. s. plures spirant stant ⁊ tẽdunt in vnũ. ⁊ fit sine iuramẽto a spũ superbie ⁊ elatõis. ⁊ oĩs talis est illicita ẽz glo. in. c. exhibita. de iudi. ẽ tamẽ quãdoq̃z licita iusta ⁊ approbata: vt si canonici cõspirent de nõ obediẽdo p̃lato excõicato: vel de nõ eligendo idignũ. ĩ dubio tamẽ presumitur illicita. vide. xi. q. ij. ca. coniurationẽ. ⁊ ca. se. ↄspirationem. Nam cõiuratio ẽ plurĩũ in vnũ iuratio.

¶ Cõsobrini d̃r̃ duaꝝ soroꝝ filij: q̃si cõsororini dicti. l. cõsobrinoꝝ. C. vnde legit. in glo. i. Etiaz possunt dici ex duobus fratrib⁹ nati. lz p̃prie dicant̃ fres cõsanguinei vel patrueles. isti. de gra. §. iiij. ⁊. §. plerũq̃.

¶ Consortes eiusdem litis dicunt̃ illi qui simul agere vel cõuenire possunt.

¶ Consul oliz dicebatur senatus magr̃atus. vt. ff. de sena. ⁊ isti. de iu. na. gen. ⁊ ciui. Hodie tamen consul sumitur a consulendo: quia reipublice consulit. Exactis enim a romana ciuitate regib⁹ constituti sunt consules vt reipublice consulerent dicti.

¶ Consularis d̃r vxor consulis: q̃ femine nupte p̃clarissimis viris p̃clarissimaꝝ p̃sonaꝝ numero. ⁊ noĩe censentur seu continent̃: vt. ff. de sena. l. femine nupte. vbi dicit glo. Femine corruscant radijs maritoꝝ. ⁊ ĩ auctẽtico. de consulibus. §. hoc itaq̃z. colla. iiij.

¶ Cõsultus idest iterrogatus. sic. ff. de pac. l. item q̃r. vnde Consulo te quero. tibi consulo consilium do. Cõsultor poscit q̃d cõsultus bene nostit.

¶ Cõsultatio d̃r in qua alicui p̃ona de iure rñdet. Et nota q̃ cõsultus põt vendere consiliũ suũ: ⁊ aduocatus iustum patrociniũ. non tamen ideo iudex sententiã vendere põt. c. nõ sane. xiiij. q. v. licet. ↄtrariũ videt̃ dicere glo. in. ca. ñ licet. xi. q. iij. dicens. Si doctor sine reuolutõe decretaliũ põt cõsulere tunc gratis debet facere. Sed ista glo. nõ recipitur hodie a doctoribus. q̃ sic doctor subtilis ⁊ memoriosus minoris esset reputatõis q̃z grossus ⁊ obliuiosus vt patet: sed hoc esset inconueniens: vt nota. in. c. in nomine domini. de testi.

¶ Contestatio litis ẽm hosti. eo. ti. est fundamentuz iudicij per petitõez in iure p̃positam ⁊ congruã rñsionẽ ad eã secutã ⁊ animo contestãdi litẽ facta narratio. quo omisso inaniter vexant̃ laboribus et expensis litigantes. Uel ẽ actoris narratio ⁊ rei responsio in iudicio facto. Uel scd'z gof. est hic ide apud iudicem negocij p̃ncipalis facta narratio. per principales vero p̃sonas nõ per aduocatos. nisi forte principales adeo fuerint idiscreti vt eorũ defectus ð licentia iudicis per alios suppleatur. ⁊ litis cõtestatio per petitõ iurisdictionem. de offi. dele. relatum. ⁊ debet precedere receptionem testium nisi ⁊c. ca. quoniam. vt lite non conte.

¶ Contestari litem patet ex dictis.

¶ Consumptio vel cõsumptio est rosio. videlicet. q̃ñ dictio vel syllaba abraditur: ⁊ alia scribitur.

¶ Cõtignatio d̃r lignoꝝ vel tignoꝝ vel aliaꝝ reꝝ cõiunctio. Et q̃ñq̃z d̃r tegimẽ. vñ due edes d̃r esse sub vna cõtignatione: hoc est sub vno ⁊ eodẽ tegimine.

¶ Cõsuetudo d̃r ius q̃dã moribus idest assiduis actibus istitutũ qð p̃ lege suscipit̃ cum lex deficit. vt. i. distin. consuetudo q̃. n. in scriptis redacta est vocat̃ lex siue constitutio. que aũt in scriptis nõ est retinet nomẽ suũ cõsuetudo di. i. §. cum ergo. Uel est vsus rõnabilis cõpetenti tp̃e cõfirmatus. nullo actu ↄrio itertuptus. frequẽti actu seu ↄtradictorio iudicio vel cui⁹ nõ extat memoria itroduct⁹. vsuq̃z coĩ vtentiũ approbatus. c. fi. de consue. ⁊ si debet p̃iudicare iuri coĩ vel spãli: requirit̃ q̃ sit non erronea. non cõtra ius diuinum. rõnabilis. p̃scriptibilis. p̃scripta. sciente p̃plo itroducta. quã maior pars populi vtit̃: ⁊ quã vtẽs itẽdũt sibi ius acquirere. q̃ñ etiã rõ ⁊ v̄itas semp excludũt. di. viij. c. veritate. vbi dicitur. Nemo ↄsuetudinez rõni ⁊ veritati p̃ponat. Nam dñs dixit. Ego sũ v̄itas. nõ ego cõsuetudo. eadem. di. c. si consuetudinem. ⁊. c. q̃ cõtempta.

¶ Cõsanguinitas est attinẽtia personaꝝ ex eo p̃ueniẽs q̃ vna descẽdit ab alia: vel ambe ab eadẽ. Uel est vinculuz p̃sonaꝝ ab eodẽ stipite descendẽtis carnali p̃pagine con-

tractū. Uel est ꝯtentio vnius ꝑsone ad aliā ꝓueniens ex parētela. ꝛ dr̄ consanguinitas quasi sanguinis vnitas.

¶ Cōseruator est iudex datus ad defendendū aliquos cō tra manifestas iniurias: iudiciali indagine non vtens. de offi. deleg. cap. statuimus. libro. vi. Et sunt nisi episcopi vł eorum superiores: abbates vel dignitates. aut personat⁹ in cathedralibus ecclesijs obtinentes. de offi. deleg. cap. vltimo. libro. vi. vbi ponitur differentia inter conseruatorem ꝛ delegatum.

¶ Cōsensu dr̄ obligatio ꝯbi velut, i emptōe: locatōe: cōductione: ꝑmutatōe mandati: ꝓ socio ꝛ silibus. In qbus dr̄ q̄ ideo obligatio ꝯtrahitur consensu: qꝛ absq₃ eo q̄ res in ꝑsenti datur hinc inde nascitur obligatio ꝛ erit actio vtilis ꝛ efficax ad agendum.

¶ Complexus vel copulatio dr̄ pluriū i idē in vnitate sermonis cōiunctio. Et fit ab homine vel a lege. Ab hoīe fit tripl̄r. vt. l. triplici. ff. de ver. signi. Naȝ aut est complexus vel copulatio noīum tm̄. s. verbis: quando vnū nomē seq̄tur aliud imediate cum copula vel sine. verbi gratia. Dicendo. Titio ꝛ Seio lego fundū pro equis partionibus. l. re cōiūcti. ꝑmo responso. ff. de leg. ij. ubi isti non sūt recō iuncti sed verbis tantū qꝛ vnū seq̄tur aliud īmediate cuȝ copula. ꝛ idē esset si sine copula: qꝛ tunc itelligitur. l. triplici preallega. in. §. fide. Aut scḋ₃ rem tm̄ quādo ꝑ rem tantū fit complexus: vt Titio lego fundū. ꝛ eundem fundū Meuio lego. l. ꝑallegata re cōiuncti. i ꝑncipio. Aut tertio re ꝛ verbis simul complectendo res ꝛ nomina. vt Titio ꝛ Seio lego fundū Sempronij: vbi titi⁹ ꝛ seius sunt cōiūcti verbis ꝓpter verbū complexū. ꝛ re. qꝛ eadē re copulant̄ Et sic q̄ testator censeṫ cuilibet in solidū legasse eam reȝ. ꝓbatur in. §. si eadē res. isti. de lega. Et ex complexu ꝑdictis modis facto habeṫ hec differentia. qꝛ ex complexu re tātū vel re ꝛ verbis si vnus coniunctoꝝ deficit vel qꝛ repudiat vel alias non admittiṫ in perpetuū: vel īteri. alter in totū admittiṫ iure suo nō accrescēdi. l. si separatim. ff. de condi. ꝛ dem. Nā non pōt partē agnoscere ꝛ parteȝ repudiare. l. neminē. ff. de lega. ij. ꝛ. l. vnica. §. sin aūt ad dficientis personā. C. de cadu. tol. ꝛ res isolidū cuiq₃ assignatur. d. l. vnica. §. si vero. Sed in coniūctis verbis tantū si vnus coniūctorū repudiat vel alias deficit alter admittitur ad partē deficiētis iure accrescēdi. Et cuȝ onere ipost to socio deficiēti. vt. l. plane. §. si cōiunctim. ff. de lega. i. ꝛ. l. vnica. §. ne aūt hoc. de cadu. tol. ꝑal. Itē si socius iterum nō admittiṫ. sed spes ē q̄ admittat: alter itꝛꝫ ad hāc partem non admittiṫ. l. si duob⁹. in ꝑn. ff. de leg. i. Sunt ꝛ alie differentie ex cōplexu vel coniunctiōe ꝓuenientes de quibus in tractatu. de verbo. sig. qui icipit. Uerbuȝ. Finaliter ergo cōplexus vel cōiunctio significat diuersimode scḋm quod sunt cōiungendi modi vel q̄ ius aliud significarum significare declarat.

¶ Cōiunctio aūt legalis dicitur que lege inducitur ꝛ significat id qḋ ipsa lex vel alia ex suis vel alterius legis aut verbis aut aliter quocūq₃ mō significare debeat.

¶ Cōtract⁹ est duoꝝ vel pluriū in idē ꝯsensus. Et ponitur q̄nq₃ ꝓ omni pacto cōuentōe vel quasi ꝯtractu: vt si quis gessit alterius negocia vel tutelā. De hoc vide Archidia. in. §. ꝯtrahentes. c. romana. de foro cōpetenti. li. vi. in glo. verbi initis. Ideoq₃ dicimus q̄ paciscēdo diuersa oi vnuȝ trahimus voluntatem: vnde emptōes. ꝯductiones: ꝛ similia ꝯtraenis dicimus que nomina obligationis ex contractu nascuntur. Et nota q̄ etiā alique obligationes oꝛiunṫ oꝛiri ex quasi cōtractu in qbus fingitur tacite consensus itercessisse: dato q̄ nō itercesserit expresse vt pote. Heres adeundo hereditatē obligaṫ creditoꝛib⁹ hereditarijs: legatarijs. ꝛ in pluribus alijs casibus de qb⁹ ifra.

¶ Cōtrahēda emptio fa aço. e. ti. ꝯtrahiṫ solo ꝯsensu.

¶ Cōtract⁹ etiā. ē nomē iuris qū nasciṫ obligatio: ꝛ est nomē facti qū nō nasciṫ obligatio. l. labeo. §. ꝯctū. ff. de verbo. signi. ꝛ ibi per Bartolū. sicut in sili dicim⁹ de testamēto. l. tabularꝫ. ff. quēadmodū testa. aper. Et sm̄ alios i auctentica sacramenta pubeꝝ. C. si aduersus vendi. Et i suo generali noīe cōtractus planius ꝯtinet tā inominatos q̄ nominatos ꝯtractus: vt est glo. super verbo. in suo nomine in. l. itelligētiū. ff. de pactis. Et hoc valȝ pro statutis. Bal. notat triplicē esse contractū. s. ꝓpriū. iproprīū. ꝛ iproprijssimum. Primus est quando vltro citroq₃ idest hic ide ex vtraq₃ parte oꝛitur obligatio. §. contractū in. l. labeo ꝑalle. vt in emptione: locatione. Secundus. s. improprius est qū solum vna pars obligaṫ: vt i donatione solū donās ad tradendū: ꝛ aliquādo de euictiōe. vt nota. l. aristo ff. d donā. cau. mor. ꝛ in mutuo solūmodo recipiens obligaṫ ad tātūdē restituēdū. ff si cer. peta. l. ij. Et in stipulatione qū solūmodo vna pars obligatur. nam tūc nō est ꝓprie cōtractus. ꝛ ita itelligiṫ glo. isti. de diui. stipu. §. conuentionales que est super verbo ꝯtrahendaꝝ. Terti⁹. s. iproprijssimus est quādo ex nulla pte oꝛiṫ obligatio: sed potius dissoluiṫ obligatio facta. vt est trāsactio facta nudo pacto ex q̄ nō agitur aū cōplemētū ꝯditōis. de hoc salicetus i. l. sine scripta. C. de transac. vt etiā est liberatio ꝑ acceptilationem. isti. qui mo. tol. obli. §. i. ꝛ in. l. vbi pactū. C. de transac. per bar. Et ergo si statutū facit mētionē de contractu. itelligitur de ꝓprio tātū qꝛ verba statutorū sunt ꝓprie itelligenda. l. i. §. si igiṫ qui nauē. ff. de exerci. acti. nisi diceret oēm ꝯctum vt in glo. §. cōtractum. ꝑalle. Iteꝫ ꝯtractus appellatione itelligiṫ de validis nō de inualidis: vt in auc. sacra puberū ꝑalle. ꝛ continetur instrumentum. ff. de ono. re. l. eadem. Item continetur donatio. C. qḋ me. cau. l. si donationem. Et generaliter omne illud ex quo nascitur obligatio appellatione contractus intelligitur. l. si ab eo. ff. d lega. ij.

¶ Cōtumax. a cōtēnendo dr̄. Et sm̄ Io. est q cōparere dꝫ i iudicio ꝛ nō ꝯparet. Et dr̄ q̄nq₃ vere q̄nq₃ ficte vel ꝑsumptiue. Uere ꝯtumax dr̄ q expresse dicit iudici vel eius ſnūcti. s. nūcio ipsū citanti q̄ nō comparebit corā ipso: vel q dum cōparet illicētiat⁹ recedit. Ficte vero ꝯtumax ē q citaṫ nō tamē venit vel latitat aut faciṫ q̄ citatio ad ipsum nō veniat aut eū nō appḣēdat. vł q voceē iudicis audire negligit. Sꝫ isto vltimo casu poti⁹ dr̄ de ꝯtumax.

¶ Cōtumacia ē erga iudicē vel ꝑlatū cōmissa iobediētia. Et ē multiplex. Aliqñ. n. ꝯmittiṫ i nō veniēdo. Aliquādo i nō rñdēdo. Aliqñ i latēdo: absētādo: vel ꝓcurādo ne ad citatū veniat citatio. Aliquādo i nō restituēdo. Aliquādo i nō emēdādo delictū. Aliqñ i nō exhibēdo. vide goffre. de sen. exco. §. excōicatio fieri habet. in sū. ꝛ guil. in spe. ti. de cōtuma. §. i. vsi. ꝛ nota. vbi distīgunt duplicē ꝯtumaciā ꝑmo. s. verā ꝛ ꝑsumptā. Scḋo triplicē. s. veram. euidētem ꝛ ꝑsumptaȝ. vt in glo. nota. in clem. vnica. de do. ꝛ cōtu. que est glo. fi. ꝛ per inno. in. c. querela. de procura. Bar in. l. fi. ff. de integ. restit. ꝛ in. l. ex consensu. §. ij. ff. de appe. Cy. ꝛ pe. post iaco. de butri. in. l. properandum. §. si autem reus. C. de iudi.

¶ Cōtinue ꝛ ꝯtinuo non semꝑ notat id qḋ statim: sed recipit iteruallū. ff. de vbo. obli. l. stipulatus sū. ff. de solut. l. sitia. xvi. q. voluim⁹. ꝛ per bar. i. l. celsus. ff. d sili cap. vbi ꝓbatis extremis ꝓbaṫ mediū. Etiā qualr̄ cōtinue itelligitur ponit bar. in. l. si qs ita. ff. de condi. ꝛ demō. nā q tenet cuȝ aliquo continue morari non teneṫ quolꝫ momēto cuȝ eo morari. Facit hoc ad questionē si testes dbeāt ꝓbare q̄ titius decem annis continue possedit fūduȝ. sufficit deponere q̄ viderunt eū oī anno colligere fruct⁹ vel arare ꝛc.

licet non continue steterint in cōspectu tin3 ꝛ iudi: tamē itelligitur continue p.x. annos vidisse.

¶ Cōtradictor q̄ dicat᷑ legitim⁹ ad ɔ̄dicēdū alicui actui de mittēdo aliquē i possessionē. vide bar. i. l. a diuo pio. §. super rebus. ff. de re iudi. ꝛ ino. i. c. cū sup. de re iudi. ꝛ spe. i ti. de act. §. superest.

¶ Copulatiua oratio dr̄ i qua plura copulant᷑ vt in oībus vificet᷑. ꝛ ió ad vificatōez ipsius oīu3 cōcursus exigit᷑ ex ꝓprio significato. S3 hūc ɔcursū q̄uq3 diuersimode significat put diuersa mā vel alius quis mod⁹ significādi signi ficare declarat. verbi grā ibi. lego sticbu3 vel pamphilu3 significat vtrūq3 eē in stipulatōe vel i dispōne. l. iter stipulantem. §. sed stipulante. ff. d e verbo. obli. l. scire debem⁹. in pncipio. co. ti. ꝛ l. quotiēs. ff. de lega. ij.

¶ Copulatiua ēt q̄uq3 significat ɔcursū alteri⁹ tm̄: put ex significādi modo ɔcludit᷑. Et ad veritatem copulatiue requirtur vtrāq3 partē eē veram. ff. de cōdi. insti. l. si heres ꝛ l. si is qui. ff. de re. dubi.

¶ Conuiciū dr̄ quasi conuocitiū a ɔcitatione vel cōcentu. i. collectōe vocum. s. quādo in vnum plures voces conferūtur. ꝛ iniuriam esse labeo ait. ff. d̄ iniur. l. apud labeonem §. conuicium.

¶ Cōuenire est sil' in vnū locū uenire. Etiam dr̄ conuenire qđ alicui cōpetit fm̄ ɔditionē suam vt istud cōuenit illi. Item ɔuenire capit᷑ q̄uq3 pro cōuentōe. i. pacto ex cōsensu d aliq̄ faciēdo. Conuenire ēt q̄uq3 sumit᷑ per aliū i iudiciū uocare uel facere euocare. Itē est placere. vnde cōuenire iter aliq̄s est cōplacere iter illos: ꝛ conuenit iter te ꝛ me vt des mihi hoc. Cōuenire mihi est ɔgruere mihi uel adesse mihi. qđ me decet ꝛ honestū est.

¶ Cōuenire me est alloqui me super aliquo facto.

¶ Contuberniū est mr̄imoniū ɔctū ꝛ ꝓpue seruorū. i. stit. de nup. in glo. super vbo ciues.

¶ Coram. no. pau. i ɔmēto d̄ ɔfes. ca. ex parte. d̄ elec. ut circa. li. dist. Et intelligitur ita ut presentes intelligant. ff. de gi bi. l. diem. §. forum.

¶ Corniculary dn̄r illi q̄ gerebant cornua vel aciē i bello vel q̄ in aures iudicū vota ptulerūt sua.

¶ Cornupeta. ʼRe. supra. bos.

¶ Corona q̄ ēt clerica dr̄ est signū regni ꝛ perfectionis: cū sit circularis carens angulo in signū carentie sordium. qr vbi angulus ibi sordes. Se igr̄ ꝛ alios virtutibus regere ꝛ a sordib⁹ mundare debēt q̄ coronas gerunt: ꝛ sic in deo regnabunt. xij. questione. ij. duo sūt. ꝛ quō rasura tonsura corona differant. ꝛ qd significēt. vide glosa3 i vbo tonsura3. i cle. ij. de. vi. ꝛ hone. cle. Et differentiam iter dyadema coronam ꝛ sertū vide in cle. vnica. de iureiur. Et nota qr rex romanoꝝ coronat᷑ triplici corona. ꝓmo ferrea. ab archiepiscopo coloniēsi Aquisgrani: ꝛ significat fortitudine3 q̄ vincere debet rebelles: ꝛ infideles ɔculcare. Scđo argētea ab archiepō mediolanēsi i villa Modoetieū. q̄ significat mūdiciā ꝛ claritatē quā talis pnceps habere d3. Et hodie vt plurimum datur in Mediolano in ecclesia scī ambrosij. vbi Henricus de quo loqtur cle. ꝛ Sigismūdus nouissime fuit coronatus. Tertio coronat᷑ corona de puro auro a papa in ecclia scī ꝓetri ad altare sancti mauricij. Et qr aurū ē metalū oībus excellenti⁹ significat imperatorē alijs regibus ꝛ pricipib⁹ in potētia ꝛ iusticia excellentiorem esse debere: vt in glo. cle. vnice. de iureiu. ꝛ p Jo. de pla. i prohemio isti.

¶ Corpore viciati dn̄r qui sunt mutilati i membris vel debilitati. ꝓpie sic qr mēbrū habēt sed inefficax. vt oculum cecū. manū aridā: crus contractū ꝛc̄. sic mutilat⁹ proprie dr̄ qui caret aliquo membro.

¶ Corporati. i. collegiati. ʼRe gre supra collegiati.

¶ Corporat⁹ vrbis romane dicitur q̄ i aliquo corpore ꝛ precipue vrbis scribitur. sicut quodlibet mēbrū hominis dicitur corporatum vt cuius factus vel incola. vt. C. li. xi. de pinle. corp. vrb. ro.

¶ Corrogare est quasi simul rogare vel simul colligere vl' adunare.

¶ Corpus quādoq3 dicitur collegiu3 siue vniuersitas cui⁹ caput ē prelatus. c. nouit. de his que fi. a prela. Et tale corpus potest habere vnū sigillum. de exces. prela. dilecta. dr̄ et cōgregatio cuiusq3 ciuitatis vel ville vel castri habere corpus. Itē quel3 cōgregatio ꝓ iusticia faciēda: vt congregatio scabinoꝝ vel toti⁹ vniuersitatis. Itē societas causa religionis. cui pmissu3 est: vnū corpus habere debet istar reipublice. et res communes i dest actorē. siue sindicū cōmunem p quē agere pōt. ff. quod cuiusl. vni. no. agitur. l. i. Item eps cū capitulo suo facit vnū corpus: cui⁹ ipse caput est. sed cū clero ciuitatis vel diocesis non dr̄ facere vnum corpus. sic nec abbatissa cū clericis suis licet sit caput vnū corpus facit.

¶ Chori epi. hi remoti sunt ab ecclesia. ʼvt. lxvij. di. §. presbyteri vero. Et poterant constitui in villis vel castris. epi scopi vero non nisi in ciuitatibus. conferebant tamen minores ordines.

¶ Corpus etiam vnum dicitur quod vno clauditur spiritu vt animal. Etiam dicitur quod habet partes integrales siue sibi coherentes vt domus: vel quod habet partes distantes: vt grex populus collegiu3. secundum Berna. de exces. prela. li. vi.

¶ Corruptela est peruersa cōsuetudo sacris canonibus inimica. de consuc. ca. cum venerabilis. ꝛ d vi. ꝛ hone. cle. cum decorem ꝛc̄.

¶ Corciuia dr̄ morsus freni. vel fm̄ alios illud quod come equi iponit᷑ vt curnet᷑. C. nulli licere i fre. ꝛ eqs ꝛ sellis. ꝛc̄. l. i. li. xi. secundū Accur.

De Cr

¶ Crassature dicunt᷑ q̄ fiūt a latronib⁹ i itinere dū crudelr̄ ɔtra transeuntes crassant᷑. de pe. di. i. a crassaturis. Et crassatores sunt qui prede causa aliquid faciūt ꝛ ꝓximi latronibus habent: ꝛ sunt ad malū nitētes. vt est tex. iūcta glosa in. l. capitalium. §. crassatores. ff. de. pe. ꝛ dicit᷑ a crassoraris. alias grassor.

¶ Creditor est q̄ alienā fidē seqtur mutuatā pecunia3 numerando. Generalr̄ vo creditor dr̄ qui ex causa quacūq3 alienam fidē sequit᷑. Et dicitur ideo creditor quia credit debitori.

¶ Creta est limus vel gleba. l. si crete. ff. de fur. ꝛ in glosa magna. l. i. C. de ser. fugi.

¶ Crassari est quasi crudeliter gradi. secundo regum vltimo. Cesset indignatio que crassatur in populo. facit. xxiij. q. ij. militare. ff. de pen. l. capitalium ad mediu3. Et notat Jo. an. i cle. prima de peni. in verbo crassantibus.

¶ Crimē est peccatū querela idest accusatione ꝛ dānatōe dignissimum.

¶ Criminū capitales erāt carceris custodes: q̄ etiam stratores dn̄r a sternēdo qr dānatos pūgebāt.

¶ Crimē ecclesiasticū est qđ ptinet ad iurisdictionē ecclesie: vt heresis. sacrilegiū. symonia. periuriū. vsura. adulterium. xij. q. ij. in fi. lxxvij. distin. c. i. d̄ fo. cōpe. cū sit generale. vbi d̄ hoc per doctores.

¶ Crimē mere ecclesiasticum est qđ pncipaliter ortum a canonibus sumpsit. ꝛ solum coram iudicibus ecclesiasticis cognosci habeat. d̄ cuius cognitione iudices seculares se nullatenus intromittere possunt: vt est crimen heresis Sed crimen mere ciuile per oppositū est dlictū legibus ciuilibus probibitū: alias in se non peccatum vt in ciuita

te ire de nocte post sonū campane: vel cōsimile. Crimen vero mixtū est qd̄ spectat ad forū vtrūq;. vt est sacrilegiū qd̄ spectat ad forū ecclesiasticum: ꝛ patet etiam iudex se cularis de pena eius cognoscere ꝛ sacrilegum punire: ꝫ glo. ī verbo. audiuimus in. ca. felicis. de pe. li. vi. ꝛ de hoc est glo. sum. xi. q. i.

¶ Crimē lese maiestatis est vbicūq; q̄s contra vrbem ali quid molitur: aut q̄ pfugit ad hostes vel hostes iuuat q̄li cunq; cā. s. armis. cōsilio: vel pecunia: vel q̄ subiectas pro uincias nitit̄ facere rebelles. vl̄ sediōes aut bella mouet ī ciuitate. vel q̄ platū magr̄atū vel p̄ncipē occidit: vel qui ɔtra lat⁹ ei⁹ militat: vel arma fert ꝛ occupat ɔtrarem pu blicaꝫ. Et idem dr̄ crimē perduellionis. i. hostile. nā per duelliones dr̄ hostes. secus si cōmittant hoc crimē non cōtra rēpublicā q: tunc non dr̄ perduellionis: sed simpli citer lese maiestatis. Et nota ꝙ non subditus crimen lese maiestatis non ɔmittit. vt in. §. rursus. in cle. pastoralis. d̄ re iudi. vbi rex sicilie robertus nō com̄o subfuit henrico īperatori ꝙ crimen lese maiestatis in eum commiserit.

¶ Crimē heresis in multis cōuenit cū crimine lese maie statis ꝛ hō ꝫ cano. est pprie lese maiestat: q: ledit rēpu. īperatorem et diuinū ꝛ celestē.

¶ Crimē sacrilegij ꝫm Aço. ꝛ ꝫm ca. fit pprie quādo sacrū d̄ sacro aufert̄. Ac etiam ꝫm eū si q̄s non sacrū d̄ sacro reci pit. vel sacrū d̄ nō sacro. Sed scd̄z le. tunc sacrilegium nō est. q: quādo res p̄uate auferunt̄ d̄ sacro tūc actio furti lo cum habet. Hosti. tamē dicit ꝙ si accipiā sacrū de sacro: vl̄ sacrū de non sacro semp sacrilegiū fit. vt. xvij. q. iiij. q̄s quis. versic. simpliciter. Et sic scd̄z le. requirūt̄ duo vt fiat sacrilegiū. Primo vt auferat̄ res sacra. Scd̄o d̄ loco sacro quorū alterū sufficit scd̄z can. Sed pone statutū est vt fa ciens sacrilegiū sic puniat̄. quero an itelligat̄ scd̄m iura ci uile vel cā. Solutio si statutū fit a ciuitate itelligit̄ ꝫm leges l. oēs populi. ff. de iusti. ꝛ iur. si fit per episcopū itel ligit̄ ꝫm canoñ. Dn̄s catho putat ꝙ etiā p̄mo casu itelligi tur scd̄m cana. q: disponit d̄ reb⁹ ecclesiasticis. ergo d̄bet itelligi ꝫm materiā subiectā. l. i. C. d̄ edic. succe. vbi est ca sus ɔtrario ꝙ glosatores cōputant̄ ꝫ leges except̄ causis matrimonialib⁹. Querit idem dn̄s catho. sacerdos dixit missam in domo laici dimisit ibi calicē q̄ subtract⁹ est. an cōpetit actio furti an sacrilegij. Non sacrilegij q: de iure ciuili non est sacrilegiū rem sacrā d̄ loco non sacro aspor tare. Nec actio furti q: calix est res sacra q̄ ī nulli⁹ bonis ē. Dic Ra. fulgo cōpetere actōēꝫ furti q: talis est i domi nio d̄i. cui⁹ loco d̄ns dom⁹ iten tare potest actiōē in furti ꝛ forte q̄lib; hoc posset ff. d̄ iusti. ꝛ iur. l. i. §. hu⁹ studij. ꝛ ē in verbo sacerdotes. Sed de iure cano intentatur crimē sacrilegij.

¶ Crimen peculat⁹ scd̄m aço. eo. ti. locū hꝫ p pecunia pu blice recepta vel itercepta: vel quocūq; modo cōtamina ta. vt si in aurū vel in argentū vel in es publicū aliq̄s fer rum. vel simile aliquid miscuerit: idest adiiciat: Idē est in sacrare. vt in uasis ecclesie. Idem est i religiosis. vt in or namentis. sepulchris ꝛc̄.

¶ Crimen stellionat⁹ scd̄m aço. eo. ti. dicit̄ a q̄dam aīali re ptili qd̄ dr̄ stellio: ꝛ est q̄si simile serpēti. stellionatū q̄si di uersis colorib⁹ pictū sicut celū stellis. Et cōmittit hoc cri men qui in varietate animi rem aliquā alteri pignori ob ligatam siue pignoratā alij postea obligat. ꝛ dr̄ a stellione q: sicut ille vermis est vari⁹ ī colorib⁹ sic ille q̄ committit hoc crimē est vari⁹ in ore ꝛ iconstās in mēte. Deinde tamē illud crimen locū habet gn̄aliter quādo deficiēte i crimi nibus alia sp̄āli actione equū est aliter subuenire contra delinquentē. Sicut eni in peculiarijs actio dat̄ de dolo i subsidium. ita in criminibus quibuscūq; vbi titulus deft cit criminis crimē stellationatus obijcitur. vt si quis ven didit tibi massam electri pro argento: vel simile. aut auri calcum pro auro.

¶ Crimē fraudati cēsus committitur cū q̄s furat̄ publicā pecuniā sibi accommodatā.

¶ Crimē fraudate annone est cū portitores furant̄ victua lia a republica ad exercitum missa.

¶ Crimē piaculare est quod morte expiat̄.

¶ Crimen cōcussionis cōmittit qui pretextu officij sibi cō cessi extorquet ɔminando aliquid ab inuito. ꝛ tali crimine punitur q̄s pena quadrupli. i. q. vij. sancimus. in fi. tam lai cus q̄ clericus punitur pena concussionis. xxiij. questiōe i. militare. Cuius ɔtrarium tenet glo. ī verbo quadruplū. distin. xviij. §. pacto.

¶ Criminum alia sunt p̄uata vt illa quorū executio. idest accusatio vel denūciatio ptinet tantū ad illos q̄bus īferū tur vt furta. damna illata. ꝛ iniurie. Alia sunt publica. quo rū executio dat̄ cuilibet de populo. quoniam ad publicā vtilitatē spectat ne maleficia maneant impunita: vt sunt homicidia: parricidia: adulteria: post quadragesimuꝫ di diem. vt. l. iure mariti. C. de adul. Itē crimen lese maiesta tis. Item sunt quedā crimina excepta. scꝫ ad quoꝝ accu sationem ꝛ testificatōēm etiā laici contra clericos admit tunt̄ si bono ẓelo pcedant. ꝛ sunt ista crimē simonie: here sis. ꝛ lese maiestatis: ꝛ sacrilegij. de q̄bus vide cōcor. i glo. sum. ij. q. vij. vbi addit̄ crimē dilapidationis. ꝛ c. cum. p. manconella. de accu. Et nota ꝙ crimen dr̄ q̄nq; modis. Primo sumit̄ pro quolibet peccato siue mortale siue ve niale sit. Secūdo p crimine irrogante īfamiā qd̄ est accu satione ꝛ damnatione dignū. Tertio p peccato quod eue nit ex deliberatōē siue mortale siue veniale sit qd̄ non de letur nisi per penitentiā. Quarto qd̄ semel cōmissū suffi cit ad cōdēnatōēꝫ non tamē īfamat. Quinto qd̄ irrogat p petuam īfamiam. vt no. xxv. distin. ca. vnuꝫ orariū. §. nūc aūt. ꝛ. lxxxi. di. apostolus. vnde. Si q̄libet ē peccator non tamē q̄libet ē criminosus.

¶ Crisma fit ex duob⁹ liquorib⁹. s. oleo per qd̄ puritas mē tis ꝛ nitor ɔsciē. Et ex balsamo p quē odor fame figurat̄: vt est tex. in. ca. vnico. de sacra vnc.

De Cu

¶ Cuniculus est riuus direct⁹ coopertus. vt est glo. in. l. su pra iter. ff. de aqua plu. arc. vbi dr̄ ꝙ ille cui debetur serui tus aque ducende per riuū potest facere cuniculum idest de aperto riuo coopertum.

¶ Cubicularij dicunt̄ serui q̄ cubiculū d̄ni sui pcurāt.

¶ Curator dicitur qui curam alicuius gerit defendendo ipsuꝫ. a pretore scd̄m leges legitime datus. Uel scd̄m ali os est ille qui res adolescentis administrat. Datur aūt ꝫ eos curator principaliter rebus. ꝛ secūdario persone. Tu tor vero primo ꝛ principaliter datur persone. ꝛ secūdario rebus vel patrimonio. Et hec est differentia vna inter tu torem ꝛ curatorē. Alia est dr̄a q: tutor dat̄ pupillis: ifra . xiiij. annū existentibus. Sed curator dat̄ eisdeꝫ vlterius ad. xxv. annū. idest masculis ab etate. xiiij. Et in feminis ab etate duodecim

¶ Curia media breui est locus vbi redditur ius: vel habi tatio p̄ncipis. Sed media lōga est meretrix. vnde. Curia ius curat. meretrix est dicta curia.

¶ Curialis dicitur ille qui est de officio curie vel iudicis obnoxius. idest obligatus. ꝛ adulat̄ pricipibus. di. xxxvij. nōne. Unde curiale. Inde curiales dicimus omnes qui quacūq; conditione obligati sunt curie alicui⁹ publice po testati siue milites: siue aduocati sint: siue iudices. siue of ficiales. siue histriones: ꝛ breuiter quoscūq; siue habētes officiū honestū siue īhonestū.

¶ Curiositas sumit pro subtilitate nimia cura exquisita. de renunc. c. i. li. vi. Nam curiosi de his que non multu expediunt sepe disceptat de re iudi. abbate sane. li. vi. Qd tamen faciendu non est. vt in. c. pteal. z. c. ij. de here. li. vi. z C. de sum. tri. z fi. catho. l. nemo.

¶ Custodia z exhibitio reoz vt dicit aço. Fz legistas est custodia que fit i carceribus publicis z etiam phibet carceres puatos. vt pz. ff. z. C. de priua. carce.

¶ Cupe sunt vasa facta causa portadi fructus.

¶ Culleus vel culcipenus est idē qd saccus in quo portat triticuz z maxime de corio q supraponit equo. Uel dicit saccus coriu i quo ponunt iterficiētes parentes. l. vnica. C. de his q po. vel li. occi. vbi dr. isutus culleo cum cane z gallo gallinacio vipera z simis.

¶ Cu accipit iterdu pro z. ff. de le. i. l. titio. §. nihil. Et de v. obli. l. quodcuq. §. no soluz. Etiā interdum accipitur pro si. z principaliter notat tēpus z non cōditionē nisi in cōsequetia. l. cētesimis. in fi. ff. de ver. obli. Etiam facit adiunctū videri accessoriū non pncipale sicut coniūctio: vt. l. si fundū. ff. de fun. i stru. z nota q dictio cu inuenitur i duabus partibus orōnis. Uno mō ē ppositio z cōstruit cū ablatiuo. Alio modo est aduerbiū temporis. Primo modo significat dupliciter. scz. accessorie z pncipaliter. accessorie vbi lego seruū cū veste. equū cū capistro: fūdū cū eius istrumento. l. i. ff. de pecu. l. si cu fundū. ff. de fun. instru. z in. lega. Idē in ɔtractu vt depono seruum cum veste. l. i. §. que ɔposita. ff. depositi. Et ibi nota. per glo. z doc. ē z effectus q non dbet depositarius restituere accessorium sine principali. z si seruus morit sine culpa depositarii vestis perse peti potest alias locupletaret depositarius sine cā cuz iactura aliena qd eēt iniquū. de regulis iuri. locupletari. libro sexto. Pricipalr aūt scdo modo ɔiungit qū res ɔiūgit qz vna non est alteri accessoria. vl cū personas ɔiūgit z prez aut mrez. l. ij. z. iij. ff. de pecu. §. siqs. insti. de lega. z lz iter filiū z mrem aut patrē nō sit equa pncipolitas quo ad honorem z debitū z reuerentiā que debent parentibus a liberis: z nō ecōtra. est tamē pncipolitas equalis iter eos q ad effectū iuris. nam extīcio legato i pre vel mre. non sequit ergo q in liberis extīctū sit. qz ia que pncipalis est in psona est a deo: z non a pre vel mstre. Itez ex cōmuni mō loquēdi dictio cū signat accessionē honoris iter personas. vt dicēdo veni mecū signat te mihi accedere associando accessorie. sec9 i dictiōe z. vt dicēdo ego z tu eamus: quia significat vtrūq pncipalez Sed ibi. dūs vobiscū. non potest significare q dūs accedat vobis. qr hoc non patit summa z imutabilis maiestas. Et non refert si pponat accessoriū sic dicēdo. depono capistrū cū equo. lego istrumentū cuz fundo. argu. l. pposteri. C. de testa. nisi essent alie coniecture ex qbus cōcluderet volūtas testantis: legantis: vel cōtrahentis. Item dictio ɔposita circa numerū nō icludit. vbi grā. Testator deposuit apud Seium. cc. z legando bona dicit. Seio. ccc. cum. cc. que apd eū deposui lego: nō includunt cū. ccc. l. si is qui ducenta. in pn. ff. de re. du. Sed cum put est aduerbiū significat tēpus z dilatiōem. qñq ex conditione. qñq etiā acceleratiōez temporis z dilationem signat. ibi. pmitto cū titius morietr. l. nā z si. ff. de cōdi. z demon. tēpus z ɔditiōem signat. ibi lego titio ipuberi cū quattuordeci annoz erit. l. si titio. ff. quādo di. lega. ce. fa. l. qui promisit. de condi. z demon. Itē signat tēpus z non ɔditiōem. ibi. lego titio cū ipse morietr. l. heres me9. in pn. ff. de cōdi. z demonstra. idem in. l. ex his verbis. C. quādo di. le. ce. Quādoque nec tēpus nec dilatōem significat. vt ibi. promittis decem cuz petiero. vbi stati cū petit soluere tenet. Quādoq etiaz nihil significat z frustratorie ponitur vt ibi. lego cu heres adierit hereditatē. l. ij. ff. de ver. significa. Bar. predicta ponit in. l. gallus. §. i. ff. de libe. z posthu. vbi ponit differentiam inter et. z cum. vt nota. in. l. stichum qui meus. ff. de lega. i. An inducat conditiōez vel demonstrationē de hoc. tex. singularis in. l. si ita fuerit. §. fi. ff. de manumiss. testa. z qñ iducit copulam. in. l. illi cum illo. ff. de vsufru. legato. z quando est ɔiunctio non faciēs cōditōem. in. l. demōstratio. ff. de cōditio. z demōstratio. z qñ est aduerbiū tunc iungit vbo futuri tēporis. z pncipaliter notat tēpus. z icōsequentia conditōem. vt not. bar. i. l. i. ff. de conditio. z demonstra.

De Dalmatica

Dalmatica ē vestis q mō vtunt oēs dyaconi ex cōsuetudie i solennibus: vt. lxxvi. di. d ieiunio. Antiquitus tamē sine concessione pape episcopis nec dyaconis licebat hec vestis. dist. xxiij. ca. omnis filius.

¶ Damnū est diminutio vl ademptio patrimonij. z dr a demo vel diminuo. Fm hosti. ff. d dam. infec. l. ij. Etiam qūq damnū est lucruz cessans: de quo auenat i ɔdemnationem no. in. ca. conquestus. de vsuris. Et diuidit damnum sicut actio. qr alia est de damno dato. alia d damno infecto. z actio d damno dato competit ex. l. aqui. Require. s. actio legis aqlie. Duo autez in hac actione exquiruntur. scilicet q damnum datum sit: z q culpa dantis precesserit. Et aliud est damnorum restauratio z expensarum satisfactio vt d iniur. z dam. da. ca. in nostra. datur autem alicui damnum in persona hominis. puta si seruus castretur: vel simile. z etiam in bestijs: vel alijs rebus. de qua materia vide hostien. de iniur. z dam. dato. Nec quelibet actio iniuriarum est pretoria. quia actio damni dati ciuilis est prout patet per legistas z hostien. vbi supra.

¶ Damnum infectum secundum spe. d no. ope. nunci. in tractatu libellorum. §. nunc dicamus. dicitur si edificiuz alicuius ruinam minatur edificio vel predio alterius vicini. tunc enim edificij istius vel predij dominus a domino edificij ruinam minantis petere potest q sibi caueatur nomine damni infecti. q stipulatio cōtinebit totū iteresse illius vicini. ff. eo. ti. l. stipulatione. z. l. sed z si conditione. z. l. damni infecti. Et damnuz pateris quando rebus tuis aliqd decrescit: non quando accrescit. qñ aūtē lucrū amittis damnum non pateris. Etiam quoddam damnum sine interesse est circa rem vt si subtraxisti mihi instrumenta quibus possessio firmatur teneris mihi ad damnuz: quod cōtingit propter ablationem istrumentorum z quoddam damnum est extra rem. Differunt etiam damnū z iacturā vt no. io. an. in nouella d ele. qz sepe. li. vi. Et nota qui occasionem damni dat damnum ddisse videtur. ff. d re iud. l. is q damnū. z. c. si culpa. d iniu. z dam. da. z ideo tenetur si dat operam rei illicite. z etiam si licite dū non adhibet diligentiam quam potest.

¶ Damnas in iure ciuili quandoq est nomen adiectiuū omnis generis idem volens q damnat9: vt in. l. damnas esto. de vsu. z vsufru. z. l. si pluribus. ff. d lega. ij. primo respōso. §. z si ita legatū. Alias capiendo i multis legibus non eēt structa congruitas.

¶ Dapifer dicit ferēs dapes. z est nomen officij magne dignitatis in curia imperatoris. vnde inter proceres eligētes imperatorē computat.

¶ Dapsilis est ille q liberalr fm mensurā cōicat.

¶ Dare in arte notariatus dupliciter capit. scilicet proprie z iproprie. Proprie qñ res data transit in dominiū accipientis: vt in instrumentis in qbus agitur de re. alie. z donu. trans. in quibus transfert dominium si tradens erat dūs

alias non. vnde dare proprie est accipientis facere. aliter enim non datur nisi sic detur q in ipsuz cui datur statim dominiū transferat. Improprie capit in istrumentis em phiteosis z feudi z locationis. vbi ille qui locat vel concedit lz dare dicatur non tamen dominiū transferre. Et est differentia inter dare donare z tradere. Nā tradere dicitur q solū possessionem transfert z non dominiū. De hoc not. xxiij. q. vi. §. vltimo.

¶ Data vel datū ē caracterizatio ī fine ↄstitutiōnū vel literarū iscripta ex qua cognosci pōt quo ā̄no mense vel die ↄstrm̄ vel q̄libet līa emanauit. z a q̄ tēpore obliget ↄstitutio. vel prosit gratia i iscriptis facta. vide ā̄ hoc Jo. an. i fi. li. vi. super data.

¶ Datio in solutū est datio pro solutione z satisfactione. z est vna spēs contractus innominati. s. do vt facias. vbi gratia. Cum petrus d̄beret Joanni centū agitur inter ipsos vt petrus det ei in solutū. id est pro solutione z satisfactione eiusdem vnam domum.

De De

¶ Debet z oportet aliqn̄ dicūt necessitatez. aliquando honestatē. vide Joā. an. i. ca. fi. d̄ vsura. calū. sup v̄bo partez illam. z not. in capitulo itellexinius in verbo debet. d̄ iudi. Et nota q verbū debet. ī ppria significatiōe iportat necessitatē. vt est glo. in cle. attēdētes. in verbo d̄beant. d̄ statu regu. s; honestatē significat. xxv. q. vij. c. i. vbi eqtate suadente verba possunt iprobari. C. d̄ pig. l. ij. ca. itellexim⁹. preal. ff. locati. l. si vno. scd̄o responso. z l. g rome. §. fi. ff. de verb. oblig. d̄ bap. ca. maiores. ver. certū. Item d̄bere ē d̄ alio hr̄e. ergo qd̄ non est. nec eē pōt nulli d̄bet. Et sic nec obligatōem nec actōem parit cū actio sit ius prosequendi i iudicio qd̄ nobis d̄betur scd̄m glo. in regula nemo. de regulis iuris. libro. vi.

¶ Debitū est qd̄ aliqs alteri ex nāli vel ciuili obligatione tenet. Et d̄bitū intelligit remitti ī redditōe cyrographi vel istrumēti nō aūt sic i redditōe pignoris. Item d̄bitū est qd̄ exigitur ab inuito. xiiij. q. i. qd̄ debet. ff. d̄ verbo. sig. l. d̄bitor. z est glo. in cle. i. d̄ d̄ci. Et d̄bitū ciuile potest capi dupl'r. Uno mō efficacīter z ppri̇e put ē i cyrographo post bienniū. vel i obligatōe ciuili resultāte ex sententia. l. Julian⁹. §. i. d̄ ↄdi. ide. Scd̄o modo iproprie z efficacīter put est i oī d̄bito regulariter cui obstat exceptio. vel etiā pone exemplū s̄m glo. in. l. i. ff. d̄ cōdi. ide. scilicet in cyrographo ante bienniū.

¶ Debitor est q accipit pecūiā a creditore. Item secūdū marcellū d̄r q nactus est exceptionē iustam nec a nāli eqtate abhorrētē. i. discrepantē scd̄m accursium i. l. marcellus. ff. d̄ regu. iuris.

¶ Debitores ciuitatū sūt q tenent ciuitati. sed in actione d̄biti fiscus p̄cedit. vt. C. eo. ti. l. ij. li. xi.

¶ Debiti diem venire est d̄bitū posse petere.

¶ Decanus nomē dignitatis est. Et dicit a deca. i. d̄cē. z canos canonic⁹ q̄st ad minus supra d̄cē canonicos constitutus scd̄m grecitatē: licet qn̄doq3 sit sine summa. Etiam d̄canatus est societas. x. virorum s̄m hugo. z accur. ibidē in rubrica de d̄ca. C. li. xij.

¶ Decima s̄m hostiē. in sum. de d̄ci. §. i. est oīum bonorū mobiliū licite quesitorū pars decima deo data. diuina cōstitutōe debita vt colligit de d̄ci. ca. i. z ca. parrochia. e. nō ē. c. tua nobis. §. ver. c. cū nō sit ab hoie. Et est d̄āda de oibus bonis iuste acqsitis. e. ti. c. cū ex transmissa z ca. commissū. s. de lana. feno. z piscarijs. nullis d̄ductis expensis. ca. pastoralis. eo. ti. z c. cū hoīes ē de molēdino ad ventū. ex trāsmissa. pall. Itē d̄ apibus z oī fructu. ca. nūcius. e. ti. z tenent d̄cime in signū vniuersalis dominij. nec sunt retinende quia forte clerici mali. sed soluere ↄpelli d̄bēt per ecclesiam app. ve. e. tua nobis. ij. ī fine. De hoc vidē glo. in v̄bo premoniti. i cle. ij. d̄ iudi. que dicit. vr̄ expediēs ecclesijs q faciāt monitiōez gn̄alē. fulminātē excōicationis sententiā i nō soluētes d̄cimas. imo ↄ ptinaces inocari potest brachiū seculare ca. postulasti d̄ homici. Et notat Lode. d̄ roma i singularibus suis q sacerdoti petēti d̄cimas nō pōt obijci ↄpensatio. z dicit q glo. singularis est quā legiste ignorāt. xvi. q. i. ca. d̄cime. Et ē rō qz fisco petēti tributa nō pōt obijci ↄpensatio. l. ij. z iij. C. d̄ cōpen. z l. aufert. §. q cōpensatōem. ff. d̄ iure fisci. ergo multo magis nec in d̄cimis que deo debentur. vt supra.

¶ Decimaꝝ tres sūt spēs s̄z hostiē. in sum. s. quedā psonales que d̄bent ex ope personali vt ex artificio scia militia negociatiōe zc̄. quedā p̄diales que pueniūt ex p̄dijs vt vinum: blada: fruct⁹ arborꝝ zc̄. Tales. n. dande sūt illi ecclesie i cuius parrochia sita sūt p̄dia. d̄ deci. ad apostolice. ēt d̄cimas p̄diales tenent soluere iudei. ca. de terris. e. t. Itē d̄bent solui d̄ diuersis seminibus vnius agri: nō tantū de vno si fuerit successiue seminata. e. ex pte canonicoꝝ eo. ti. Etiam cistercienses z alij qui si n̄ilo gaudent priuilegio dare tenent d̄cimas de terris de nouo acquisitis licet eas proprijs manibus excolant. e. nuper. eo. ti. Quedā sūt d̄cime mixte s̄m host. ibidem. z possunt dici he de qbus dubitatur vtrū sint prediales vel personales: vt de agnis z fetibus alioꝝ animalium que sunt in pascuis z gregatim pascuntur.

¶ Declinare sniam est parlatā illā ifirmare. z iō nisi snia d̄clinetur rebus iudicatis stabitur.

¶ Decretū s̄m specu. d̄r multis modis. vt in ti. d̄ primo z secūdo d̄creto. §. d̄r ergo. Quādoq3 d̄r sententia diffinitia vt ff. de re iud. l. d̄creta. vel interlocutoria. vt. ff d̄ assesso. l. i. i fi. Quādoq3 d̄r id quod papa cōstituit seu statuit d̄ cōsilio cardinalium nulla facta cōsultatione. z tunc in scriptis redigitur vt d̄ rescrip. presenti. xx. disti. d̄creta. z. c. se. Quādoq3 est cōsequēs cōsensus eligentiū ī scriptis redactus. vt. ij. q. i. legū. d̄ elec. inotuit. Quandoq3 est illud qd̄ capitulum vel ordo: vel vniuersitas: vel maior ps ordinauit. vt. ff. qd̄ cuiusc. vni. no. l. planc. z quasi per totū. Aliqñ est iudicis auctoritas in alienatōib⁹ reꝝ p̄cipue minorū iterposita. vt. C. d̄ predi. minorū. l. iterposita. z per totum. Quandoq3 decretū d̄r auctoritas p̄ncipis in rescriptis beneficialibus interposita: vt de rescri. c. gratia. li. vi. z scd̄z aco. illud decretum est cōfirmatoriū gratie: quia ex hoc p̄nceps isinuat suam volūtatē: q̄ seruanda est. Etiam s̄m eum ligat ignorātes. Est etiam q̄ddā decretū decurionū quod i iuitos super muneribus reꝝ tribui pōt: exceptis qui liberaliū studioꝝ laborib⁹ isiunt. z q medēdi cā̄ funguntur. C. de d̄cre. decuri. l. exceptis. li. x. Quādoq3 decretum est iussus iudicis quo mādat bona alicuius propter cōtumaciam eius possideri. z illud diuiditur in primum z secūdū decretū. decretū primū est prim⁹ iussus iudicis quo mandat bona ppter cōtumaciam i pena cōtumacis detineri. Uel sic describit. Primū decretū est alicu⁹ rei prohibite regulariter vel permisse regulariter in certo casu facta p̄ma prohibitio vel permissio. referendo singula singulis. Secūdū decretū eodez mō describit nisi q ibi ponit s̄a p̄hibitio vel p̄missio. z taliter d̄r p̄mū rescriptum secūdi. Aliqñ iterponit primū decretū z nō secūdū. qz in aliquibus nō est opus secūdo. vt no. in. c. qm̄ frequēter. §. i alijs vt li. nō cōte. i glo. super verbo cōstituet. z illud decretū habet locū ī actōe reali vel personali licz diuersimode. vt dicto. §. z. §. se. z iponitur ante litem z post quotiēscūq3 aliquo cōtumace existente adhuc nō ita liquet de cā̄ q diffinitiua sentētia valeat terminari. vt i. d. c. qm̄q3. preallē. Decretuz secundum est secundus iussus iudicis q̄ licet bona

alicuiꝰ͂s propter ↄtumaciã possideri que prius de primo
decreto detinebãtur. vt de eo q mit. in pos. c. i. in glo. vl. ⁊
bꝫ locũ ſm q̃sdã in actionibꝰ psonalibus tñ. qꝛ ſm ber. i
glo. vbi. ŝ. in realibus solũ lapsus ãni ↄstituit missum ex p
decreto verũ possessorem. nec est opus scdo. ſm alios tñ bꝫ
locũ tã in realibus q̃ꝫ i psonalibus. de hꝫ plene no. bet. l. c.
ↄtingit. de do. ⁊ ↄtu. i gla. vlti. Uel sic ſm Lod. de roma.
Est pena iudicis aggrauatio puniti ꝰ cõtumacie. ⁊ sic suo
modo diffinit̃ zᵐ decretũ. ⁊ zᵐ non põt interponi nisi ↄ
latitantẽ. ⁊ latitatio est debitoris absconsio fraudulenta
in damnũ creditoris. l. fulcinius. ↄ. si qs possidet. ff. ex. q.
cau. in pos. eatur. qd est verũ nisi piculũ sit in mora. tũc eni
interponit̃ zᵐ decretũ ↄ nõ latitantẽ debitorẽ. ⁊ not. Jo.
an. in. c. ↄsultationibꝰ. de offi. dele. in nouella. ⁊ bal. dicit i
c. i. de mi. va. q ↄtu. est in vsibus feu. Sed vtrũ zᵐ decre
tũ sit snia interlocutoria vel diffinitiua: effectus ẽ magnꝰ
vt in. c. cũ cessante. de appel. ⁊. l. qd iussit. ff. de appel. vbi p
Bar. ⁊. C. ŝ epis. audie. l. ij. p bal. ⁊. l. si finita. ↄ. si forte. ff. ŝ
dani. infec. vbi p dy. ⁊ varie loquũtur. Sed Lodo. de ro.
dicit q zᵐ decretũ est snia interlocutoria. alle. glo. singu
larẽ in. l. psenti. ↄ. cũ aũt. in verbo. admodũ. C. de his q ad
eccle. ↄfu. ⁊ pbat rõnibus. nã sententia diffinitiua nõ põt
dari ↄ minorẽ vt in. l. cũ ⁊ miores. C. si aduer. rẽ iudi. Sꝫ
zᵐ decretum patitur minor. l. si minor. C. de bo. au. iudi.
pos. ergo non est diffinitiua sed interlocutoria. Preterea
diffinitiua nõ fertur lite nõ ↄte. l. fi. ↄ. illud. C. de tẽp. ap. ⁊
l. pbatã. cũ similibus. Sed zᵐ decretũ sic. in. l. cũ ppo/
nas. C. de bo. auc. iudi. pos. Ex hoc ergo iustificat̃ dictum
singulare Jnno. c. dilecto. de vbo. sig. vbi vult q q̃ñcũq
iudici ↄstat er decretũ interpositũ esse iniustũ põt illd re
uocare. Quod etiã tꝫ Bar. in. l. nõ videt̃. ff. ŝ iudi. lꝫ cano/
niste cõiter reprobẽt psatũ dictũ Jnno ⁊ male. Hec Lo/
do. de roma in suis singularibus. Et nota q ſm Jnno. et
Hosti. differũt decretũ auctoritas ↄsensus iudiciũ vel
collaudatio. Nam decretũ est sententia qua iudex ↄctuꝫ
iustũ futurũ fore decernit auctoritatẽ suã interponendo
vel imittẽdo declarando ⁊c. Sed auctoritas est assensus
incrouçabilis q cõpetit sibi ex publico officio iudicis vel
legitima administratione; vt tutori ⁊ curatori. Consen/
sus aũt siue collaudatio est multorũ volũtas ad quos res
ptinet simul iuncta. no. Jo. an. i glo. magna i fi. c. i. ŝ re. ec.
non alie. lib. vi. ⁊ ibi vide iura de hoc.
⸿ Decretalis epistola est in qua papa ad ↄsultationezaliᷓ/
cuius rñdit. de rescrip. c. i. siue solus siue ŝ ↄsilio fratrum
vt de ellec. bone memorie. i. vñ Decretũ statuit decreta/
lis q̃ꝫ rñdit. sed canon est ↄstitutio ecclesiastica. vel statu/
tum in ↄcilio generali editũ. vnde ↄstitutionũ alia ciuilis
que dicit̃ decretum forense vel ciuile. Alia ecclesiastica
que dicitur canon. Et ↄstitutio dicitur dupl̃r. Uno modo
cõmuniter. ⁊ cõprebendit omnes dectetales. l. ⁊ decrets.
Alio modo stricte. ⁊ sic ↄstitutiones dicunt̃ pncipũ. leges
populi romani: edicta pdictorum: vel etiaꝫ iudicũ. Quia
dicit̃ iudex citare tribus edictis. Et de differentia horũ
noiũ nũ dectetalis eplã: decretũ: canon dogma: mãdatũ:
interdictum ⁊ sanctio est glo. sũ. di. i. iij. Jtem not. Archi.
xix. dist. sup glo. sũ. in fi. q decretalis epistola aut diffinit
aut imperat. aut phibet; aut pcatur; aut indulget. Et sic
quo illorũ modorũ necessitatẽ inferat ponit ibi.
⸿ Decurio dr̃ q decimã ptem de bonis ducit; vel q ẽ sup
x. milites ↄstitutus i curia dñorũ vel pncipũ: sic centurio
sup centũ. q alias ẽr vocatus est cẽtenarius. Et vtunt̃ illo
vocabulo theologi. qꝛ dr̃ in machabe. q Judas cõstituit
duces pp tribunos ⁊ centuriones. Beda tñ dicit sup illud
luc. xxiij. ⁊ matt. xv. Joseph nobil̃ decurio: q decurio vo/
catur idẽ: qꝛ est de ordine curie ⁊ officia curie administrat.

Qui etiã ſm eũ dicit̃ curialis a pcurando qꝛ pcurat mu
nera ciuilia ⁊ curialia. Uñ de hꝫ. ff. de deci. ⁊ fili. eo. Quidam
aũt dicũt decuriones appellari ex eo q cũ ciuitates
⁊ mancipia ↄstruebant̃ ciuisq̃ꝫ loci. grã ↄsilij. decima ps
hominũ pia colligebãt. vt. ff. de vb. sig. l. si pupillus. Etiaꝫ
qdã dicũt decuriões eẽ ex eorũ cũ colonie ducerẽt̃ decia
pars eorũ q ducebant̃ ↄsiliũ publicũ ↄstituebant; ⁊ decu/
riões vrbis romane a muneribꝰ excusant̃ vt. C. e. ti. li. xi.
⸿ Decussare. i. ornare. vnde dicitur ille decussate loquitur
idest ornate.
⸿ Dediticia libertas ſm Aço. in sũ. e. ti. hodie sublata est.
Sꝫ oli eorũ diceba t̃ dediticia libertas q sic sequebant̃ vt
toto tpe vite sue seruili iugo detinerent̃. post morte vo erl
perent̃ in libertatẽ. colligit̃ i. l. vnica. C. de la. li. toll. ⁊ isti.
de succes. liber. ↄ. vlt. ⁊. l. vnica. C. de dedi. li. toll.
⸿ Dediticij liberti olim erãt ⁊ dicebant̃ hi q se dedebãt ti
more rõne ⁊ destructõe sua talẽ libertatẽ ↄsequebant̃. et
dicebant̃ liberti forte pp spẽ libertatis. vñ vetius libert i
vocabant̃. qꝛ fere liberi erant lꝫ seruire cogerent̃. Hodie
vo nõ sũt ⁊ sic hꝫ nomen dediticij nihil significat p se vel
adiũcte sic chymera. nec illa libertas ẽ vnq̃ꝫ i vsu frequẽ
tata: put hec oĩa ponit aço. in sũ. C. de dedi. li. toll. Erãt ãe
hi pessime ↄditionis: qꝛ toto tpe vite sue erant serui. ⁊ in
morte liberi. vt dcũ est. vt insti. de liber. ↄ. libertinorũ ãt.
Et dicũt doc. q tales nõ erãt serui sed coacti erant ad ser
uiendũ. ⁊ erãt inducti ex. l. helia sentia q̃ ẽt multa alia. s.
mala induxit. vt in glo. insti. ti. pal.
⸿ Defalcare est aliqd ab aliq̃ iure debito l solutũ cõputa
re. Uel de iure aliter dr̃ defalcare ad modũ legis fauiane
iuxta no. insti. e. ti. sup rubrica.
⸿ Deductio ẽ dfalcatio. vl̃ sepatio: qꝛ deducere sepate dr̃.
⸿ Defensor est ille q sine mãdato cautiõe psita ŝ iudica/
to solui aliũ defendit vel eius defensioni se offert. vt. ff. ŝ
pcu. l. si pcurator. ↄ. fi. ⁊. l. defensor. cũ ibi no. ⁊ insti. ŝ his
per quos ag. po. ↄ. si pcurator ⁊. ↄ. alijs. Et vide ibi spe. i q/
bus causis interue. pcu. vel non. Defensores ciuitatũ ſm
Aço. in sum. eo. ti. sunt hi q in oĩbus tanq̃ꝫ potres potiꝰ q̃ꝫ
vt iudices se habere dicũt vt its nois sui vtant̃ officio. C.
eo. ti. l. ij. ⁊ i auc. vt iudi. sine quoquo suffra. ↄ. eos. Consti/
tuitur aũt defensor ciuitatis decreto. cũ remunerãdo sine
electione possessionum in illa ciuitate ↄsistentiũ vt i auc.
eo. ti. ↄ. nos ergo. in decreto. colla. ij. Jnest autẽ officio de/
fensoris hꝫ pbere auctatẽ qñ agit̃ apud eũ ex voluntate
ptiũ vt adoptio. emãcipatio. manumissio apitio testõrũ.
vt in auc. eo. ti. ↄ. sed neq̃ꝫ pp̃ los. Jtẽ donatõis isinuatio.
in cõtentiosa aũt iurisditione bꝫ cognitionẽ vsq̃ꝫ ad. ccc.
aureos. vt in auc. preal.
⸿ Defendere est vicẽ dñi subire; vel illud facere quod fa/
ceret dñs i. l. pal. ↄ. iudicare. ⁊ oll vsq̃ꝫ ad. xl. annos potuit.
vt. C. eodem tit. l. pmis.
⸿ Deferre aliquẽ est eẽ accusare. Sꝫ deferre alicui ẽ gra/
tes ⁊ reuerentias sibi facere. vt. ff. de accu. l. libellis. Et sic
dicimus plus deo deferendũ est q̃ꝫ homini. ŝ sen. exco. ca.
relatum. xi. q. iij. quisquis metu. ⁊. c. iulianus. Differũt tñ
deferre: ⁊ accusare in hoc: qꝛ deferre fit reo absente sꝫ ac/
cusare fit reo presente.
⸿ Deferre iuramentũ est aliquẽ artare vel astringere ad
iurandũ. ⁊ q̃ñq̃ꝫ defert̃ a iure; q̃ñq̃ꝫ a iudice. q̃ñq̃ꝫ n potte
q̃ñq̃ꝫ ẽt delatũ a pte pti refert̃. ŝ oĩbus his nota. C. de iure
iur. l. i. Põt aũt ipsum deferre maior. xv. annis. etiam mi/
nor ipsum deferre nõ phibet̃: dum saltẽ conditio sua nõ
peior fiat. sꝫ si ledatur restituitur. de iureiurando. l. nã po
stea. ↄ. sed si minor. Etiam paterfamilias non filiusfamu/
lias. C. ŝ iureiu. l. nec filius. Jtem liber nõ seruus. ff. e. ti. l.
multo magis. alias quãto magis, in fi. Jtẽ cõpos mẽtis nõ

prodigus nec cõsimiles. vt.l.tutor.§.pdigus.ff.e.ti.l.ij.§ in rebus que ad nup.p. Si aũt administrationẽ adyt tan cũ pcurator licet ei iuramẽtũ deferri in tribus casibus.s. si specialẽ habeat administrationẽ:si in rẽ suaz sit datus. si generalem et liberam habeat administrationẽ vt.ff.de iureiur.l.iusiurandũ.§.si tibi.et.l.fe. Et episcopus hz hãc administrationem quoad ea que alienari possunt.cui autez deferatur dicẽdum est secũdum hosti.qꝫ a parte parti defertur quod vocatur secundum eundem iuramentum voluntarium. vel extraiudiciale. Uerum aliud est necessarium et iudiciale.s.quãdo iudex parti defert vt.C.de iureiur.l.ij.§.bonefidei. vide de hac materia hosti.in ti.de iureiur.§.i.de iuramento assertorio.quasi per totum.

¶ Defectus.huius dictõis significatũ clarũ est.et significat quod impositio significare dictat.s.defectum realez. sed defectus modi vel cõditionis p complemento habet̃ put ex natura cõditõis vel modi vel quouis alio significandi modo infert̃ vel significare ɔcluditur. vt dicẽdo pmitto. instituo. vel lego tibi decẽ si capitolium ascenderis infra mensem et p te stat quo minus ɔscendas parẽdo ɔditioni et nõ vis imo recusas expresse.si mensis labit̃: ɔditio ipsa est defectiua.et hic defectus signat dispositionẽ defectiuã.l.q heres.§.fi.et p totũ.ff.de ɔdi.et demõ. Si aũt legatario volente iplere heres ipedit tunc defectus iste significat implementũ ɔditionis et p hoc purificationẽ dispositiõis l.iure ciuili.ff de ɔdi.et demon. Si aũt tertius ipedit iplerí tũc si iuste significat ipletã.l.titus eo.ti si tertius iniuste impedit et ẽ soluẽdo habetur pro defectu.l.ide neratius.ff.ad.l.aquil. Si iste terti⁹ nõ est soluẽdo hr̃ p ipleta arg.l.fi.ff.de eo p quẽ factũ est.in pn.

¶ Defunctio ẽ a debito liberatio.ide defũctus.i.liberat⁹ Secundo idẽ est qꝫ mortuus. vt capit̃.C.ne de sta.defũ.l.postq̃ꝫ et p totũ ti. Et forte dicit̃ ideo mortuus defunct⁹ qꝛ liberatus est a miseria ɔditionis humane.

¶ Defunctorie et perfunctorie idem sonãt quod transitorie.vel cursorie.

¶ Degradare est deponere de ordine.vt.lxxxi.di. dictuz. Qualiter aũt habeat fieri degradatio no.de pe.ca.degradatio.li.vi.nã deponere fit simplici ṽbo sic ĩ suspẽdere. degradare aũt cum solẽnitate.

¶ Deierare est falsẽ iurare.ca.in lr̃is. de testi.et.c. litteris. de presumptio.

¶ Delator est idẽ qꝫ accusator. vel qui bona aliqua tanq̃ꝫ vacantia fisco denũciat.i.manifestat. vi.v.q.vi delatori. ibi hẽs q lingua capitet̃.aut ɔuicto caput ãputet̃.et seqt̃ Delatores aũt sũt q inuidia pdũt alios.

¶ Delegat⁹ est cui causa cõmittit̃ terminãda vel exequẽda. vices delegantis repñtans. et i iurisditiõe nihil ppꝛium habens vt.ff.de offi.eius cui man.est iur.l.i.in fi.et.l.ij.de offi.delega.sane qꝛ.et.c.cũ olim.et hostiẽ.in sum.eo.ti.vel sic. Delegatus est is cui a sũmo põtifice vel ordinario vł delegato pñcipls causa cõmittitur. Inde ẽt venit subdelegatus q dicitur respectu delegati. Item is cui pñcipiuz cause vel mediũ cõmittit̃.et sic iudex ppꝛie dici non põt vt.c.sup qõnum.§.porro.de legatis.eo.ti. Delegatus tñ ppꝛie delegare põt pñcipiũ.mediũ et finẽ in.§.intentiõis.c.sup qõnum.palie. Uel fm specu.eo.ti.in pñ.est is q ex alterius cõmissione recipit alicuius cause iudicialem cognitionẽ.nã et subdelegatus est cui p aliquẽ habentẽ iurisditionem demandat̃ iudicio aliqd vel extra iudiciũ faciendum nõ iure ppꝛio sed de iure mãdantis. Et differt a surrogato et ɔseruatore. Nã surrogatus hz iurisditionẽ iure ppꝛio et merũ imperiũ sicut iudex pñcipalis cui surrogat̃. Sed ɔseruator nullã hz iudicialẽ cognitionẽ.sed tñ potestatẽ sup notoriis et manifestis.c.statuim⁹.de offi.dele.li.vi.iudex aũt delegatus hz iurisditionẽ in ecclesiasticis personis non ppꝛiã sed a supiore cõmissam. vide gof.i sũ.eo.ti. Et delegatus in cã sibi delegata maior est ordinario de offi.deleg.sane.ij.de offi.ordi.pastoralis.qꝛ talis vices gerit delegãtis et põt cõpellere epm rebellẽ p sñiam suspẽsionis vel iterdicti. vt.c.sane.palle.

¶ Delegare plura significat.p̃ est aliquẽ iudicẽ loco sui et auctoritate sui iudicatuꝝ ɔstituere vel substituere. vt.l.pcipimus.C.de appel.circa mediũ.et.l.se.in fi. Aliqñ autẽ ẽ in locũ suũ vel vice sui aliũ reũ creditorẽ dare vel cui iusserit creditor.et h modo iter delegatũ et eũ cui fit delegatio oꝫ interuenire stipulationẽ vel litis ɔtesta.his.n.modis fit hec delegatio. vide.l.delegare.ff.de nona.et Azo.in sũ.eo.ti.de noua. Delegare ẽni possum.i.vice mea debitorem meũ dare creditori:et ex delegatõe liberor ego a creditore meo.et extinguitur ipsa obligatio q̃ tenebar. vt qꝛ tibi sũ obligatus.et aliũ habeo debitorẽ mihi obligatuz et istũ tibi assigno: vt debitũ ab eo recipias de et ipso volentibus hec est delegatio quedã.

¶ Deliberare est factũ diligenter tractare vel in mẽte reuoluere vł cũ amicis suis explorare.an expediat sibi illõ admittere de quo querit̃.puta hereditatẽ ɔgnoscere vel adire. vt.l.si aristo.in pn.ff.de iure deli. Dat̃ aũt deliberãdi tempus heredib⁹ institutis. vt.l.si plures.ff.de iur.deli. Item tutoribus. vt.l.ait pretor.ff.e.ti. Et curatorib⁹ eoꝝ. Item heredibus ab intestato veniẽtibus. vt.l.si qs heres suus.ff.eo.ti. Datur aũt ad hoc tẽpus ab imperatore vsqꝫ ad annum. Sꝫ ab aliis iudicibus vsqꝫ ad octo vel ad nouem menses et non vltra. vt.C.de iure delibe.l.fina.§.sed quia. Sed non minus tribus diebus.ff.eo.tit.l.i.in fi. Est autem effectus deliberationis.quia interim bona nõ debent minui nisi causa cognita. vt.ff.eo.l.ait pretor.hꝫ aũt deliberatio hodie nõ ẽ necessaria siqs inuẽtariũ fm leges facere voluerit. vt.d.l.fi.§.sed qꝛ. De hac mã vide aço.in sum.ti.de iure deliberandi.

¶ Deliberatio est puida cause circunspectio:cum qua rã cotinua agit.et furor sibi non vendicat.xi.q.iij.illa ppositorum.et.c.se.qua etiã indiscussi hominũ calores possunt refrenari.et in sententiis ferẽdis maxime ẽ necessaria.ij.q.vi.ameriorũ.xi.q.iij.cũ apud.

¶ Delictũ dicit̃ q̃si derelictũ. Et nota put.s. tetigi ĩ ṽba ɔctus qꝫ sic actionũ quedã pueniũt ex ɔctu vel q̃si ɔctu. Ita actionũ quedã pueniũt ex delicto alie ṽo ex q̃si delicto. Ex delicto prouenium actões vbi delictũ psone vere et directe cõprehenditur vt est videre in furto rapina homicidio. Ex quasi delicto vbi psone delictum vere et directe nõ ɔprehendit̃ sed interptatiue vel iurisditione. vt si iudex p imperitiã suã male iudicauit:tenet̃ parti quã lesit ex quasi delicto. Item si tenes in domo vel officio aliquẽ prauũ hominẽ qui damnũ dedit mihi:teneris ex q̃si delicto eo qꝫ in culpa sis vtẽdo malorũ hominũ ope. Et est delictũ desertio boni. Peccatũ vero prauus act⁹. Sꝫ crimẽ ẽ pctm̃ graue accusatiõe et dãnatiõe dignissimũ. Hec est differentia fm Aug.lxxxi.dist in.ca.i. Et nota.de peni.dist.i.si peccatum.et per Joannẽ an.in regula peccatum. Et pro differentiis inter delictum et peccatũ est bona glo.in.l.i.C.si aduer.del.vbi dicit Accur. Delictum est genus gñalissimũ siue veniat ex animo siue nõ. Crimẽ ṽo gen⁹ subalternũ. Cõtinet eni sub se furtũ.adulteriũ.et alia que ex aĩo prouenĩũt.i.ex ɔscientia.

¶ Demens est q nescit vel nõ põt exp̃mere quid velit aut nolit.cap.pastoralis de cleri.egro.lib.vi.vbi bonus tex.et glo.ibi super ver.remittit.

¶ Demoliri est dissipare vel destruere. Mat.vi. Thesaurizate vobis thesauros in celo vbi tinea nõ demolit̃.

¶ Demonstratio idem significat qđ ostensio. Nam omne verbum vel factum per quod aliquid ostenditur demonstratio dicit. Ideo dicit tex. in. l. certũ. ff. si cer. pe. Certũ est qđ noie ,pprio vel alia demonstratione q̃ vice nois ,ppriȷ fungitur. ostẽditur. ⁊ sequit. nõ refert an ,pprio noie res appelletur vel digito ostẽdatur. Et lʒ falsa demõstratio nõ sit demonstratio tamen ex ea quandoqʒ sumitur significatũ ad inualidandũ actũ qui alias ea nõ expressa esset validus. vbi gratia. testator dicit lego vxori mee vestem que causa eius parata est. hec verba que cã eius sũt demonstratiua. Sed pone ꝙ nihil ẽ paratum causa eius: tunc demonstratio ẽ falsa. Et dicit tex. in. l. quintꝰ mutiꝰ. ff. de au. ⁊ ar. leg. ꝙ nullũ est legatũ. Secꝰ si dicerẽ vestẽ meã purpureã que causa eius facta est. quia lʒ demõstratio sit falsa tñ apparet de re legata per vba ꝓcedẽtia. vt in l. qntus mutius pali. Itẽ si dicat lego dotem. si nihil sit in dote nullum est legatũ. qꝛ si demonstratio est falsa nõ demonstrat ⁊ non apparet de legato nisi per demonstrationem. l. iȷ. C. d̓ fal. cau. adiec. Secus si dicat lego cẽtũ que in dotem accepi. nam tũc valet legatum licet demõstratio sit falsa qꝛ apparet de re legata. Item dicendo ticium filium meũ heredem instituo. in casu quo non est filius mihi non valet institutio. lʒ. n. constet de persona tamen voluntas testatoris fuit instituere filiũ. ⁊ sic illum ticium nõ filium instituere nõ voluit ergo nõ valet. vt in. l. si pater. C. de here. insti. Similiter ibi. Instituo ticiũ fratrem meũ. si scio nõ esse fratrẽ. lʒ vti fratrẽ fraterna dilectione diligã eum. nõ valet institutio. l. nemo. §. i. ff. de heredibꝰ insti. Item ibi. lego decẽ que sunt in archa. si sunt in ea tñ quinqʒ valet legatum ad illa qnqʒ. l. si seruus. §. qui qnqʒ ff. de lega. i. ⁊ si nihil est in archa legatum non valet. Sed ibi. Lego decẽ que d̓beo. si nihil debeo adhuc valet legatũ. l. si sit. ff. de le. i. qꝛ licet demonstratio sit falsa cõstat tñ de re legata. nam falsa demonstratio nunq̃ impedit legatum vbi cõstat de re ⁊ voluntate. Itẽ ibi. Lego seio decẽ que ticius mihi debet: si ticius mihi nihil debet nõ valet legatũ. l. si sit. §. alle. ratio. qꝛ ex hoc legato significatur cessio actõis legate. nõ enim voluit decẽ legare seio: sed cedi actionẽ sibi cõtra ticiũ. mõ si nihil debet ticius nõ potest actio cedi cũ nihil sit in legato. Idem digito demõstrando. Lego hũc equũ. ⁊ est bos nõ equꝰ: valet legatũ. similiter ẽt valeret ,pmissio talis. vt no. in. l. que extrinsecus. ff. de verbo. obliga. quia per demonstrationem cum digito cõstat de corpe nisi ẽt aliunde appareat: nisi credidissem equũ fuisse: ⁊ bouẽ nõ fuissem legaturus. Sed ibi. Lego bouẽ meũ: ⁊ nõ ẽ bos sed equus non valet legatũ. l. si quis in fundi vocabula. ff. de leg. i. si tamẽ appareret de voluntate vel quia istum equum solebaʒ vocare bouem: forte quia ibat lente. vel quia habebat grossum ventrem tunc valeret legatum. vt. l. si quis in fundi vocabu. Itẽ qdam habebat duos seruos stichũ fulonẽ ⁊ pamphilũ pistorẽ ⁊ sic legauit. Lego vxori stichũ seruũ meũ pistorẽ. quis eorꝫ debebit an stichus vt sic falsa demõstratio ꝑ nomẽ pistoris non noceat. an pamphilus pistor ut demonstratio ꝑ nomẽ stichus nõ noceat. Dicit tex. ꝙ si testator vere sciebat nomẽ ,ppriũ cuiusqʒ serui tũc ille seruus debet cuius nomẽ ,ppriũ expressit. ⁊ dicet in artificio errasse. Si aũt nõ vere sciebat nomẽ cuiusqʒ. tũc debebit pistor. ⁊ dicet in noie ,pprio errasse. vt in. l. qui habebat. ff. de reb. dubi. Itẽ ibi si seruꝰ cõis ticiȷ ⁊ meuiȷ. stipulet d̓nis suis. Dicit tex. ꝙ refert an dicat d̓nis suis simplr. an ticio ⁊ meuio simplr. an appõat vtriqʒ noia ,ppria ⁊ appellatiua. Itẽ si tñ ponit nomia appellatiua dicẽdo d̓nis meis. videt eis stipulare vt d̓nis. idẽ si sunt d̓ni ꝑ inequalibus portionibus. ita eis ĩ equaliter acquirit. si ,ppria noia: tũc lʒ sint inequalr d̓ni eis acqrit eq̃liter sicut si vni in solidum noiatim stipularet. si per vtrũqʒ. s. noia ,ppria ⁊ appellatiua refert qđ nomẽ precedat an ,ppriũ vel appellatiuũ. nam si ,ppriũ precedit eis equaliter acqritur. si appellatiuum precedit tunc acquiritur eis ,p ut sunt d̓ni. l. si seruus cõmunis. ff. de stip. ser. Item ibi. Iudex precepit seruienti vt citet petrum ioãnis. ipse citat petrum martini sub noie petri ioãnis. dicitur ꝙ si hic citatus sub noie petri litigabat corã illo iudice: ⁊ in illo litigio iudex fecit eum citari valet citatio. qꝛ cõstat de corpore ⁊ ꝙ de illo tam iudex q̃ʒ pars litigãs egit. Idẽ ẽ si non litigabat corã illo sed cõmuniter sic vocabat. qꝛ tam iudex q̃ʒ pars litigans se retulit ad illud corpus. qꝛ sic cõmuniter vocabat. lʒ in rei veritate alio nomie vocet. Idẽ si nõ cõmuniter sic vocet: sed est de illo maleficio vel debito de quo q̃ritur reputatus obnoxius. qꝛ tam iudex q̃ʒ pars aduersa de tali sentit. Non obstat d̓ Isaac qui benedixit iacob. ⁊ animus referebat super esau. nam animus suus ferebatur super illo corpore quod erat iacob. lʒ crederet ꝙ esset esau. ⁊ ideo tenuit benedictio in iacob que ꝓcedebat ex animo ⁊ facto ipsius Isaac bñdicentis. secus in citatione que fit per seruientẽ ⁊ nõ ꝓcedit nisi ex aĩo iudicis. l. fi. C. de exhi. re.

¶ Denũciare est crimẽ alicuius superiori nũciare ita ꝙ ꝓpositio de. augeat denũciationeʒ. vt in si. ff. depositi. l. i. in ꝓn. Hosti. aũt in sum. ti. de accu. ⁊ rubri. de denũ. §. i. dicit decime facta dilatio ad penitentiã agendã vel aliam legitimam penã imponẽdã: vel etiã ad vtrũqʒ. ⁊ in. §. se. ipse distinguit quidẽ denũciationẽ dicẽs. ꝙ quedam ẽ denũciatio penitentialis ⁊ euangelica. ⁊ ad illam qlibet admittitur. quedam vero iudicialis ⁊ canonica. ⁊ ad illam nõ quilibet admittitur. vide ibi de illa. ⁊ in reportationibꝰ Ioã. an. c. nouit. de iudi. ⁊ gof. in sum. ti. de accu. dicit ꝙ mandatum euangelicũ si peccauerit. iȷ. q. i. extenditur solũ ad illos qui in magistratu sunt positi siue clerici siue laici. arg. xxxiȷ. q. iiȷ. duo ista noia. xviȷ. q. iiȷ. d̓ ꝑsby. q̃ ad alios autem ẽ cõsilium. ⁊ hoc ẽ vex in peccato commisso. nam ĩ cõmittẽdo omnibus ẽ ꝓceptum. xxȷ. q. v. hoc videtur. Et dicit gof. se approbare dictum Io. an. ⁊ ꝙ quilibet admittatur ad denũciandum dum bono zelo denunciet de sen. ⁊ re iudi. cum. i. a. sed lʒ infames ⁊ irregulares. non tamen admittuntur criminosi qui sua crimina non correxerint qꝛ presumuntur ꝙ malo zelo denuncient aliena. Distinguit tamen dicens. denunciationem de peccato commisso esse euangelicam. sed d̓ cõmittendo canonicam ad quam quilibet admittitur. vt de cogn. spi. tua. Et sufficit qualiscũqʒ noticia. vt in. c. hoc videtur preallé. Nec turpitudo ,ppria obsistit in sponsalibus. Preterea nec impedit iuramentũ precedẽs. xiȷ. di. nerui. Et nota ꝙ non sequitur iste denunciatus est excõmunicatus publice. ⁊ ne dum in iudicialibus sed etiam in extraiudicialibus euitari ⁊ a legitimis actibus remoueri debet. ergo est excõmunicatus. quia forte excõmunicatus non est. vt si post appellationem legitimam sñia lata sit in eum nõ tñ fuit vt debuit ꝓsecutus appellationẽ eandẽ infra tempus ab homine vel iure statutum ad ipsam ꝓsequẽdam. c. licet de sen. exco. li. vi.

¶ Deniqʒ. no. Arch. xiiȷ. di. deniqʒ.

¶ De plano aliquid dicitur fieri quod iudex sine figura ⁊ strepitu iudiciario facit. de cuius verbi significato habes hodie plene de ver. sig. in cle. sepe. Arch. de elect. c. indenitatibus li. vi. super verbo strepitu ⁊ figura. Et de accu. c. sicut olim. vbi statuuntur persone idonee simpliciter ⁊ d̓ plano absqʒ vlla iurisdictione sollicite inuestigantes. Dicitur ergo iudex aliquid facere de plano. quando. s. non est in consistorio vt scilicet residens in loco in quo iudicare consueuit aliqualiter instructus sine iuris solemnitate

aliquid facit constituit aut determinat.

¶ Deportare est aliquē ppetuo exilio dānare. sed relegare est ad tps. vt. ff. de interdi. l. relegatorum. §. vltra.

¶ Depositū fm hosti. co. ti. est qd custodiendū alicui vel alicuius fidei datū vel creditum. in quo debet qui recipit maximā diligentiā habere. quia in deposito contrahitur re obligatio. insti. qui. mo. re cōtra. ob. §. pe. Et dicit depositū inter clericos. cōmodatū vo inter vulgares. Rei aūt deposite sicut et cōmodare dñium retinemus. vt. ff. commodati. l. rei cōmodate. Et dicit fm hosti. a de et positum sic q. ppositio deaugeat. vel dicit a de. i. deorsum positum alias seorsum positū. s. a deponēte. vt osdatur totū fidei eius cōmissum apud quē ponitur quo ad custodiam. et videtur separata custodia a deponēte. Est ergo aliud pono: aliud depono. vt. ff. co. l. i. qd sit actio depositi directa et cōtraria. re. s. actio depositi.

¶ Depositarius est apud quē res aliqua deponit custodienda. ita sumitur i auc. sed iam. C. deposi. Et differt a sequestro. quia depositarius ad hoc pcise tenet vt depositori rez restituat. Tenet etiam maximā diligentiā adhibere. sed sequester neutri litigātiū tenet precise rez restituere sed indeterminate illi qui vicerit.

¶ Derelictū dicitur illud quod caret possessore. vel quod in nullius est possessione. vt insti. de re. diui. §. hoc amplius circa finem.

¶ Derogare est diminuere vel in pte tollere vel detrahere. vt. ff. de vbo sig. l. derogator. Et differt ab abrogatore ibidem. Re. s. abrogare

¶ Desidere est discordare.

¶ Desertores dicunt clerici q. pprie ecclesie ministeriis destitutis ad alia vitio fuge se trāstulerūt vel confugerūt. vt xxi. q. ii. placuit. et hoc fm canones. Sz scdm leges desertores dicūtur milites vitio fuge suam militiā deserētes. vt. C. e. ti. l. i. et ii. li. xii.

¶ Desertū est locus nō hitatus penitus neqz cultus vltra memoriā hoīum. vt. c. de vb. sig. li. vi.

¶ Desuetudo et consuetudo differūt fm Bar. i. l. de qbus. ff. de legi. sup. v. desuetudinē. Nam consuetudo est qñ fit cōtra legē p ipsam csuetudinē. Sed desuetudo qñ nō vtimur aliqua lege in iure posita. De hac no. in pḣemio insti. in fi. et in glo. l. prealleg.

¶ Detestari est absenti denūciare testibus adhibitis. vt. l. subsignatum. §. i. et. l. se. ff. de vb. sig. Alter autem detestari est facta alicuius abrenūciare spernere vel abhominari seu non approbare. vel est execrare vel describere res aliquas et eas que quales et quante sunt scripto comprehendere. vt. ff. l. prealleg.

¶ Detestatio est cū testibus facta denūciatio.

¶ Deunx est vna pars assis que ex. xi. vnciis pficit insti. de here. insti. §. hereditas.

¶ Deusdedit est propriū nomē. c. tanta. de simo. similiter deodatus. eo. ti. c. iii. et sic nomen proprium diuersimode componit. Qñqz ex noīe et pticipio. Qñqz ex noīe et verbo Quādoqz ex pronomine verbo et noīe. vt de quo multdeus vt. c. l. § iudi. Nec valet ar. ab ethimologia noīs pprii quia ad placitū ponitur. Sed noīs appellatiui qñqz sic. s. negatiue. vt. l. si quis i fundi vocabulo. ff. de. le. i. patet in nominibus. mutuum. testamentum.

¶ Dextās ē ps assis que ex. x. vnciis perficitur. nec respicit totum vt in. §. prealle. Re. s. as.

De Di.

¶ Dyaconus grece dicit minister latine. qz sicut i sacerdote consecratio. ita in dyacono ministerii dispensatio habetur. Et hypodiacones grece dicūtur subdiaconi latine. qz subiacent preceptis leuitarū. Et apud hebreos nathinei vocantur. vt habetur. xxi. di. cleros.

¶ Diascoli vel diascoles dicuntur iasii. idest dictatores vel distinctores legis hoc est publice rationis. Et secūdū hoc accipitur in glo. de tab. scri. vel pic. C. li. x.

¶ Diadema pprie est corona imperialis. Et est solū de auro et lapidibus pciosis a dya. i. duo et demo. qz ex sui rotunditate pricipiū demit et finē. fm io. an. in clementi. romani. de iureiurando.

¶ Diabolus idem ē quod demon. a dya quod est duo. et bolus morsus quasi mordens corpus et animam. et creatus ē bonus. sed ex libero arbitrio factus est malus. immo adhuc habet liberum arbitrium. sed illud est tātū ad malū alioqn nō demereret et q̄tidie peior efficeret. Similiter angelus hz liberū arbitriū quo quottidie meretur et melior fit. hoc ergo ad bonum tantum. Homo vero hz liberū arbitriū eque ad bonum et ad malū. fm glo. xxiii. di. in nomine dñi. vbi tex. dicit q. in cōsecratōe epi querēdū ē post multa si credat q. diabolus non per ordinationem sz per arbitriū factus est malus qz hoc quilibet credere tenet.

¶ Dictatores olim dicti fuerunt qui summū magistratū gerebant. quorum erat in maioribus causis sñias ferre vel dictare. vt. ff. de ori. iur. l. ii. Et a populo dicuntur auctores quorum creati fuerūt tres a romanis post cesares.

¶ Ditio est idem quod ptās. vt. ff. de ori. iur. l. ii. §. capta. et ii. q. vi. cap. a iudicibus. ad fi. inde iurisditio. et componitur ab hoc nomine.

¶ Dieta in vna significatione est cenaculum. quo die magis qz nocte solent hoies residere. vt. ff. de dona. l. lutius. vel domuncula constructa in hortis pro colligendis fructibus seu oblectatiōis gratia. ita capitur in. l. senatus. §. marcellus. ff. de le. i. in alia vero significatione dicitur spacium vnius diei vel lapsus. tertio est vnius diei operatio. quarto est vnius diei certa et determinata comestio. Continet autem dieta legalis. xx. miliaria italica. Dieta vulgaris dicitur illa que habetur secundum cōsuetudinē regionis.

¶ Dietarii dicūt qui in cenaculo alieno se dirigūt animo furādi a dieta fm pmaz significationem sic dicti. et sic exponit in. l. saccularius. in pn. ff. de edi. edi.

¶ Diffinitiua sententia. Regre. infra. sententia.

¶ Difficile dicitur quādoqz quod nullo mō fit. ii. q. vi. biduum. ver. sed aduersus. et glo. fi. de testi. c. psentiū. expōit de facili non. idest nullo modo.

¶ Digestum fm azo. in sum. de ve. iur. enu. dicitur legalis liber quī alio nomine vocatur pandecta seu liber pandectarum ex eo quia omnes disputationes et decisiones legitimas in se habet: et qd vndiqz collectionē i summis recipit i centum quinquaginta pene milia versuū totum opus perficiens. et in quinquaginta libros partiales digessit imperator. Collectus aūt fuit iste liber ex veteri iure quod ab vrbe romana conditū et a romuli temporibus vsqz ad tempora iustiniani fere per mille et. cccc. annos confuse statutum obtinuit. Et extendebatur in duo milia pene librorum et trecies centena milia versuum vel responsorum. vt patet de ve. iur. enu. l. ii. §. cum omnia. Quare autem pandecta diuisa fuit in tres libros vel volumina quorum primum vocatur digestū vetus. scdm infortiatum. tertium digestum nouum. Ratio quia a duobus imperatoribus nūcupatis hoc nomine Fredericus. postea maturius nūinatum est. ergo scribitur per duplex. ff. secūdum quosdam. Dicit aute pādecta a pan. qd ē totū et decta doctria qz ibi ē tota doctria oīum iuriscōsultorum. vt in. §. pal. l. cū aia. et in pḣēio insti. Sz vocat digestus id qz oia decidēda ibi digerūt et soluuntur fz Azo. accur. dy. in pncipio insti. et no. Jo. an. in pḣe. clementi. q. digestus capitur alibi pro decoctum. xxxv. q. ix. apostolice. de conse. distin. v. ne tales. et capitu.

pce. Quidam dicũt ꝙ iste liber olim ꝑ duplex dd scribebat vel ꝑ d ꝛ g. sed postea ꝑ vitium scriptoꝝ corruptũ sit Sed prima rõ apparet melior. s. ꝙ digestus scribat̃ ɔtra morẽ omniũ legaliũ libroꝝ ꝑ duplex. ff. q̃uis ille due litere nec in pñ. nec i fine huiꝰ nois digestũ ponant. iõ quia ille liber fuit digestus secũ dario ꝑ duos fredericos imparatores a quorum cuiuslibet noie sumpta est pma lr̃a f ꝛ sic erũt duo ff. lꝫ illa rõ gl. n̄õ placeat. qꝛ neuter illoꝝ imperatoꝝ aliqd fecit exceptis paucis ɔstitutionibus positis i vsibus feudoꝝ. Dicũt ꝙ esse vitiũ scriptoꝝ. Et vnꝰ libroꝝ noiatus ẽ iforciatũ qꝛ cũ rome esset studiũ amissũ ꝛ bononie inoleret. ꝛ eius recuperatione facta rauẽne cum i esset amissum ius est redditũ forte cũ multa adsint q̃ deerãt. ꝛ sic sumit̃ in pro valde. Aly dicũt ꝙ fortes leges i eo sunt. sed certe ꝛ in veteri. aly ab inuentore seu actore sic nominatum dicũt. Uel dicit̃ ꝙ noia magistralia sũt quare nõ est de eis disputandũ. qꝛ relinqtur ꝑncipibus sm tulliũ Et qꝛ plura sũt negocia q̃ꝫ vocabula. ff. de pscri. v. l. naturaeni. Aly ab inforciasim caldeo vocabulo qð ẽ dispõ ga vltime dispositiones i eo sũt. vñ. Sum liber fortis dispones spolia mortis. Et clausis portis me discat lector i hortis. hec in glo. pma huius libri. Et dicit̃ ꝙ vnꝰ fredericus de predictis q fecit auc. omnes ꝑegrini. C. cõmunia. ð suc. natus fuit in ciuitate panormitana ex antiq̃ssima muliere que ne crederetur partum esse suppositum publice in medio pallaty peperit.

¶ Dignitas qd sit sm archi. patet de ɔsue. c. i. li. vi. in glo. ꝛ hec erat ꝫ. que est notabilis. Dignitas q̃q ; idẽ ẽ quod potestas vel ɔditio vel ꝑrogatiua secularis. vt. xxiy. q. v. administratores. ꝛ. C. de digni. li. xi. Et sic iudex dicit̃ hr̃e dignitatẽ. vt. ff. de albo scri. l. vlti. De hoc ẽt not. iiy. q. iy. ꝫ pn. Item dignitas est quedã ꝑeminẽtia ecclesie vel in ecclesia. c. q̃uis. de vbo. sig. vide no. ꝑ io. an. iiy. di. deniqꝫ. et Uin. ꝛ Ber. de cleri. nõ re. c. iy. de ꝑben. õmulta. Et quot modis firmat̃ dignitas no. etiã de rescrip. sedes aplica. in glo. sup vbo maiores que incipit. sed quas ꝑsonas. Quãꝫ autem sumitur strictius ꝑ eminentis prerogatiue persone ecclesiastice que ꝑrogatiua etiã dicitur personatꝰ. qui cognoscitur qñ aliquis hꝫ ꝑrogatiuã in choro vel in capitulo in optionibus. in ꝑcessionibꝰ. in vocibꝰ dãdis ꝛ similibus plusq̃ aly canonici sui ordinis. vt in. d. c. i. de cõsue. ꝑalle. cũ si. Et illa cognoscit̃ his modis. Primo qñ qs hꝫ administrationẽ rex ecclesie cũ iurisditiõe. Secũdo qñ habet nomen dignitatis ꝛ ꝑlationẽ seu ꝑrogatiuã tam in choro q̃ i capitu. Tertio qñ ex ɔsuetudie ecclesie habet̃ ꝓ ligs in dignitate. vide archi. vbi. s. Etiã dignitas significat latiꝰ ꝛ strictius sm vsum ecclesiaꝝ. nã qð i vna ecclesia continetur sub nomine dignitatis in alia ɔtinet̃ noie officy: ꝛ ecõtra ꝑut cuiusuis ecclesie vsus habet. Repit̃ etiam latissima significatio ꝑ qualis excellẽtia. vbi gra. Cũ aliqd relinqtur principi. si ꝑnceps morit̃ ante diẽꝫ legati cedentẽ debetur successori rõ qꝛ videtur legatũ esse dignitati significato sumpto ex hoc ꝙ relictũ est sub nomine dignitatis. Dignitas ãt nõ moritur. xy. q. y. liberti. sed ubi relinqtur auguste. si ipsa moritur añ diem legati cedentẽ legatũ perit. l. cũ ꝑncipi. cũ. l. se. ff. de lega. y. Rõ quia cũ dignitateꝫ nõ ex se sed ex augusto habeat non videt̃ ei reliqui sub noie dignitatis sed sub nomie ꝑpo. Et perinde est ac si noie ꝑpo relictũ esset ei. Ideo non debet̃ auguste succedẽti nisi quocũqꝫ alio medio ꝑbabili ɔcluderetur voluntas testatoris. Ex his bar. talem decidit qõnem. Si relinqtur epõ. eo mortuo ante diẽꝫ debetur successori cum vicarius nõ habeat dignitatẽ ex se sed ab epõ Et breuiter voluntas disponẽtis debet inspici. Itẽ ibi cõcedo domino ioanni. videtur cõcessum ꝑsone significato sumpto a nomine ꝑprio. Si vero ponitur nomẽ appellatiuũ tm̃: videtur relictũ dignitati. si vero ponitur vtrũqꝫ proprium ꝛ appellatiuũ dignitati: tũc distinguit̃. si enim proprium ꝑcedit videtur ɔcedere ꝑsone. si appellatiuũ dignitatis vel ecclesie ꝑcedit: tũc dignitati ɔcessũꝫ videtur De hꝫ bar. in. l. ciuibus. ff. de re. du.

¶ Dilatio est temporis in causa ꝑrogatio. Et dilationum sm hosti. in sum. ti. de dila. ꝫ. i. alie sũt citatorie que dant̃ vocato ad cãm ad veniendũ ad iudicẽ sñ lit. ɔresta. infra quas citatus se prepabit vt veniat in termino. ꝛ nihilominus post mortẽ. vt. ff. de offi. dele. cõsuluit. de qbus. ff. de iudi. l. ad peremptorium. cũ se. vsqꝫ ad. l. de qua re. Et alie sunt restitutorie que dãtur his qui spoliati fuerũt seu sũt vel que dantur ad appellandum que sunt decem dieruꝫ. vel ad restitutionẽ in integrum petendam que olim ĩfra annum vtilem hodie quadriennium continuũ dãtur vt. C. de in ite. resti. l. fi. Alie sunt deliberatorie que dantur reis ad deliberandum. de quibus. C. de litis con. in auẽ. offeratur. hodie canonicata. iy. q. iy. ꝫ offeratur. Alie sunt peremptorie que dantur volenti ꝑbare. de quibus in. l. i. C. de dila. Alie sunt executorie que dantur cõdemnato ad hoc ꝙ satisfaciat de his. l. y. C. de vsu. Alie sunt reuocatorie que dantur habentibus ius reuocandi domũ: ð quibus habetur. l. y. ꝫ. legatis. ff. de iudi. Alie sunt vocatorie siue ferial. eo vt in. l. i. C. de fer. ꝛ. ff. e. ti. ꝛ. xxv. q. iiy. ꝑ totũ. Alie persecutorie que dantur ad appellationem ꝑsequẽdam. de quibus in auẽ. ei qui appellat. C. ð temp. ap. Alie sunt salutatorie vt penitentiales. Alie ꝑceptorie. de ap. ca. preterea. Alie electorie. vt de ɔuer. ɔiu. c. ex publico. ff. de ado. l. mãcipioꝝ. ꝛ ð elec. ne ꝑ defectu. Alie exportatorie vt de frig. ꝛ male. laudabilẽ. Alie exemptorie vt qui maatri. pos. c. fi. ꝛ. C. ð inge. ma. l. giffamari. Alie refutatorie. vt de ap. ꝑsonas. ꝛ. c. regris. y. ꝛ. c. sepe. ð elc. dudũ. ð renũ. veniẽs. Alie exceptorie. s. ad ꝑponendas exceptiones cõcessas a iure. ð exce. pastoral. hos modos ꝛ spẽs latiꝰ ꝑsequitur Hosti. ibidem. ꝛ in spe. co. ti. ꝛ plures addit. spe. vide ibidem. ꝛ glo. sum. iy. q. y. declarat notabiliter quinqꝫ species induciarum vel dilationum. Spe. autem enumerat. xx. in ti. de dila. ꝫ. i. Et hostien. in sum. eo. ti. ꝫ. i. Naꝫ restitutorie inducie dabantur olim spoliatis vel abiectis et tandem restitutis infra quas a iudiciorum strepitu quiescebant ꝛ erant non minores sex mensium nec maiores anno. iy. q. y. eiectis. Uel verius erant arbitrarie. e. si episcopus eadem. q. ꝛ deliberatorie dantur ante lit. contest. Cum enim citatus venit ad iudicẽ porrigitur ei libellus. quo oblato dantur a iudice i. due. e. xx. dieruꝫ in quibus deliberat reus vt cedat vel contedat siue iudicẽ recuset. Et talis exceptio est dilatoria. ideo ante lit. conte. proponẽda de re iudi. cũ inter monasterium. Et exceptio recusatoria iudicis debet prima esse iter dilatorias quia commissa si alie proponantur ad ipsam rediri non potest nisi ex noua causa. Dantur etiam lite contest. que paternales adiectiones iduciarum dicũtur. vt. v. q. y. presenti. Preparatorie vero dantur post lit. contest. probare volentibus infra quas preparent suas probationes quarum spacium moderandum est. vt dicit lex. iy. q. iy. spaciũ. Et dãtur tam actori q̃ꝫ reo ꝛ tantum semel. vt in. ꝫ spacium preallegato. nisi casus emergat inopinatus. Iudicatorie aũt dant̃ cõdemnatis. ꝛ sũt q̃ttuor mẽsiũ. de re iudi. ca. ad cõstationem. Nec habent locum in causis criminalibus in quibus executio non differtur nisi in quattuor casibus. vt notat goffre. ð iudi. ꝫ. partibus. Et nota ꝙ in ciuilibus causis pro qualibet causa necessaria datur vnica dilatio. In criminalibꝰ vero tres sũt dande reo ꝛ due actori. hec ex gof. in summa. eo. ti.

¶ Dilatio pōt etiam sic describi s3 bal. est tempus qđ h3 certum principium ꝛ certum finē. Uel sic. est tempus datum a lege vel a iudice partibus ad veniendū. Et talis ē duplex. s. p̄ma que datꝰ ab hoīe vel a iudice. secunda que datꝰ a iure vel a lege. vt patet in rub. de ferijs.

¶ Dilapidare est res vel bona pdigaliter ꝛ indifferenter erogare scđm ꝙ no. archi. de rescrip. statutuz. lib. vi. ꝛ de elect. q2 sepe. eo. libro. ꝛ sic sumitur i. l. si p ea. C. mādati. ꝛ ff. de mi. l. verū. circa finem.

¶ Dilitere est latere. īde dilitescere inchoatiuuz. q̄ vtuntꝰ multi3 oratores dicentes. vnde tibi scribendi expescent exordia meas sane rationēs dilitescit. ꝛ habetꝰ in. l. dies festos. C. de feri. vbi dꝰ. Taceat a pitio. aduocatio dilitescat ꝛ venit v̄bū dilitere. a dis ꝛ latere.

¶ Diminutio capitis. Require supra capitis diminutio.

¶ Dyocesis s̄m archi. de rescrip. statutū. libro sexto. dicitꝰ distinctio vel diuisio siue gubernatio. q2 diuisa ꝛ diuersa est ab ecclesia alterius episcopatus ꝛ cōmissa gubernatōi vniꝰ. vt p3. vi. q. i. episcopū. ꝛ. xvi. q. 3. geūꝙ. ꝛ. c. l3. ꝛ. c. iter. ꝛ ibidē no. de tēp. ordi. c. eos. libro. vi. Aliquādo sumitur p regione vel p̄uincia. ꝛ sic forte capitur in. l. p̄sides. C. đ offi. re. prouin. Aliquādo sumitꝰ p p̄uincia. ꝛ etiā interdū sumitꝰ p parrochia. vide đ hoc archi. ibidē. ꝛ. vi. q. i. epm ꝛ dicitꝰ a dya qđ ē duo ꝛ cesio. i. sepatio. quia sepat duas iurisditōes. Et nota ꝙ appellatione dyocesis nō ꝯprehēditur ciuitas. q2 dignius sub minori comprehendi nō debet sed ciuitas dignior est dyocesi. sed appellatione ciuitatis bn̄ dyocesis ꝯprehenditꝰ. vt nota. i. c. rodulphus. đ rescrip. Et ꝙ nomē ordinarius plura cōprehēdat ꝙ̄ nomē dyocesanus. vide glo. i cle. i. đ vi. ꝛ hone. cle. ꝛ melius glo. in v̄. dyocesanus. in cle. i. de iur. patro.

¶ Dypondeus est genus ponderis leuissimi ex duobus assibus cōpositi. vt dicit Beda sup illud. Luce. xij. Nonne quinq3 passeres veneūt dypondio. vel est as duplicatus. vz. xxiiij. vncie. ꝛ no. insti. de here. insti. §. ꝛ si plures vncie. Et qđ in numeris est vnū: in ponderibꝰ est as. qđ d2io habet dypondia. ꝛ dicitur a dya qđ est duo. ꝛ pōdus: q̄si duplex pondus leuissimi ponderis.

¶ Directū verbū est quod significat ꝙ ille cui relinquitꝰ. vel in quē disponitꝰ sua manu recipiat. Sed obliquū verbum est qđ significat vt de manu alterius accipiat. Et cōmune verbū est quod vtranq3 significationē habet. v̄bi gratia. directū verbum est instituo. quia significat ꝙ institutus sua ꝛ non alteriꝰ manu accipiat. ff. de here. insti. p totum. Idem in verbo heres esto. eo. ti. ꝛ in ver. accrescat. vt in ti. C. quando non pe. pa. pe. ac. Idem in verbis accipiat lego capiat. quia sunt directe significantia. Obliquū verbum ē. vt restituo. l. restitura. ꝛ per totum ti. ff. ad tre. Item ibi. volo ꝙ talem heredem recipias. quia tunc per fideicōmissum pars hereditatis est illi restituenda. l. pater filium. §. fi. ff. de lega. iij. Idem ibi. rogo vt ticium heredem facias. l. ex facto. in principio. ff. ad trebel. na3 per hoc videtur velle ꝛ intelligere ꝙ hereditate3 suam sibi restituat. ꝛ sic non directe heredem illum faciat. Item in verbo detur. l. fundi trebatiani. ff. de vsufru. lega. ꝛ breuiter omne verbum significās ꝙ quis de manu alterius accipiat est obliquum. De cōmuni verbo. vt substituo. nam si paganus substituit filio impuberi quandocūq3 decesserit per verbum substituo. hec substitutio est fideicōmissaria. vt nota. in. l. centurio. ff. de vul. substi. Si autez substituit filio si heres nō erit. substitutus admittitur a directo suo iure. Est ergo cōmune: quia habet vtranq3 significationem. Et rationem quare non est directum sicut illud verbum instituo. de hoc per bart. in preal. l. cēturio. q2 magis generale est. Nam in loco alterius qualitercunq3 positus dicitꝰ substitutus. etiam in singularibus legatis. secus est de verbo instituo. Idem i his verbis perueniat. pertineat. habeat. retineat. remaneat. reuertatꝰ. deuoluatur. peruertatur. succedat. ꝛ breuiter quodcunq3 verbu3 significat sic vtroq3 modo ꝙ quis sua manu habeat vel ab alia: dicitur commune. vt notat Bartolus in. l. centurio. preallegata.

¶ Dispositū in vno an vtrūq3 significet. vel tantū illa vel etiam disposita in alio. Distingue aut factum est denegādo in vno ꝛ queritꝰ an significet cōcessionem i alio. vl' ecōtra factū est de concedendo in vno ꝛ queritꝰ an significet denegationem in alio. Secundo si dispositum in vno habet casum significatū a cōtrario sensu an significet dispositionem cōtrariam in illo casu. Tertio si est dispositum in fauorem an significet dispositū in odium vel econtra. Quarto an dispositum in vno simpliciter significet extēsionem in alio. Pro quo notandū. l3 regula sit ꝙ dispositum in vno significet tantum in illo. quia illud continet quod significat. Quandoq3 tantū significatum extenditur ex quouis modo significandi pbabili concluditur. Unde ad primum quesitū dicendo respondetur ꝙ dispositū denegando in vno significat concessionem in alio ꝛc. vbi gr̄a. Testator dicit lego domū excepto tali instrumēto. per hoc denegatum significatur in alijs instrumentis concessum. l. questitum. §. idem respondit. ver. deniq3. ff. de heredi. insti. Item ibi. mu to denegatur esse pcuratorē ꝛ pupillo testem: significatur ꝙ alijs conceditur. Idē dic in omnibus edictis prohibitorijs. l. enim pretor. ff. de iudi. nam quod de vno negatur de alio conceditur. xxv. disti. qualis. xv. q. iij. cap. ex eo. Similiter concessum in vno significat denegatum in alio. quia econtra quod de vno conceditur de alio negari videtur. l. cum ita legatum. ff. de condi. ꝛ demon. Et nota. in. c. nonne de presum. ꝛ. l. quesitū. §. i. ff. de defun. instruc. instrumē. q3 le. verbi gratia. Testator dicit sic. Lego duas statuas marmoreas et omne marmor. per hoc ꝙ dicit duas statuas marmoreas videtur denegare de alijs statuis. nec comprehenduntur sub illis verbis generalibus. ꝛ omne marmor. vt. l. cū heres. §. i. ff. de lega. iij. Item vbi collegium ꝯceditur aliquibus alijs videtur denegatum. vt in ti. de colle. illi. C. Ite3 vbi mulier pro bonis parafrenalibus idest bonis que tradit marito supra dotem ꝛ non pro dote si sibi prouidet ꝙ alique res sint pignori obligate tunc alie res mariti non sunt sibi pignori obligate. ꝛ tamen si sibi non puideret omnes essent sibi pignori obligate. Et sic dispositio i vno operatꝰ denegationem in alio. vt. l. fi. C. de pac. Item ibi in secundo casu respondetur ꝙ dispositū in vno si habet casum signatum a cōtrario sensu. tunc significat dispositione3 contrariā in illo casu. verbi gratia. Debes mihi pecuniā pure. iussu meo pmisisti eā Ticio sub cōditōe si ex asia venerit. dispositū videtur id qđ sub ꝯria dispositōe ē si non venerit eā mihi debeas. Et ista dispositio contraria contrario nō tollitur casu ex istis verbis dispositiōis seu ex eorū significato expresso sed aliunde. vt. l. pecuniā. ff. si cer. pe. Idem legatū pure ꝯ epatum sub conditiōe: sub cōtraria cōditione datū esse ītelligitur. vt. l. aliquādo in fi. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. vbi tex. nō dicit. datū est. sed datū intelligitur. facit quod notat glo. in. l. apud antiquos. sup verbo coniecturam. C. de fur. Item ibi dando dote3 mulieri stipulor mihi reddi si per diuortiū matrimoniū fuerit solutum. hoc casu in casu cōtrario. s. si fuerit solutum non per diuortium sed per mortem nihil videor disponere. l. si cum dotem. ff. solu. matri. Item ibi conuenticula3 illicitā fieri prohibemus extra ecclesiā. l. ꝯuenticulā. C. đ episco. ꝛ cleri. non ideo sequitur ꝙ i eccl'ia pmittatꝰ fieri:

quia contra rõnem naturalẽ ⁊ ciuilem est. ⁊ sic hec verba extra ecclesiam ibi nihil operant̄. sed ibi ponunt̄ quia de facto nõ fiebat i ecclesijs. sȝ ex̄ i p̄uatis domib⁹. Et sic lex prohibet morbũ vrentẽ qꝛ qd medicamenta morbis hoc exhibent iura negocijs. in auc. hec ↄstitutio. i no. cõstitu. i p̄n. col. 8. facit. c. vt ↄstituerent̄. l. dĩ. Idem i tertio mẽbro r̄ndetur ꝙ i disposito i fauorẽ significat̄ etiam dispositũ i lesionẽ. vt si ↄtrahendo tecũ societatẽ dico paciscendo ꝙ habeo duas ptes lucri ⁊ tu tertiã qꝛ significat̄ alia disposi tio ꝙ etiã habeo duas ptes dãni ⁊ tu tertiã. isti. p socio. §. illud. ⁊ sic significat̄ dispositio retorsiua dispositi i lesionẽ disponẽtis seu paciscentis sui fauore. Ex hoc descendit qd talis ꝙ q impetrauit grãm ad p̄bendas integras nõ habet gratiam ad semipzebendas qꝛ in semiprebendis nihil est dispositũ. Itẽ iudei nõ possunt ↄueniri die sabbati. ⁊ non possunt ↄuenire. C. de iudeis. l. die sabbato. vtrũqꝫ. s. non posse ↄuenire nec posse ↄueniri disponit̄ expresse. ⁊ significatur ex v̄bis depositis. Nec hoc dispositũ ꝙ nõ possunt ↄueniri retorquet̄ in coꝝ lesionẽ ꝙ nõ possint conuenire qꝛ dispositio vtrũqꝫ continet. ergo nihil significat̄ aliũde. Idem dicendũ in disposito i odiũ. s. qd etiam significet fauorem. vt aliquis est infamis. ecce odium. et sequit̄ fauor ꝙ nõ compellitur esse testis. Idem i relegato q etiam nõ testificat̄. Ad quartũ mẽbꝝ r̄ndet̄ affirmatiue ꝙ dispositum in vno simpl'r etiam significat extensionẽ in alio. vt qui concedit alteri in fundo suo aque haustũ etiam itelligitur cõcedere seruitutẽ itineris ad aque haustũ. l. itẽ. §. i. ff. de seruit. rusti. predio.

¶ Distributiuũ dr̄ qd distributionem significat. ⁊ h̄ diuersimode put diuersitas subiecte mãe vel aliud mediũ pbabile habet diuersificare. verbi grã sic dicendo. qlibet fert lapidẽ. sensus est ꝙ vnusqsqꝫ per se ⁊ in solidũ fert lapidẽ. Ideo si testator dicit. quilibet heredum meorum det ticio decem tunc quot sunt heredes totiens ticius habebit. l. si pluribus. ⁊ ibi no. gl. ff. d̄ leg. z. Itẽ ibi. si testator ostẽdens duos vel tres cũ digito dicat quilibet vestrũ heres mihi esto. sensus est ꝙ quilibet sit heres i parte non i solidũ. l. hoc articulo. in fi. ff. de heredi. instu. nã materia subiecta nõ patit̄ de pluribus qūelibet insolidũ heredẽ esse cũ impossibile sit cuilibet eandẽ hereditatẽ isolidũ attribui. Itez ibi. qsqs mihi heres erit det ticio centũ. siue vnus solus heres sit siue plures ticio debent̄ cẽtũ solũ. l. ab omnibus. in p̄n. ff. de leg. i. ⁊ l. si qs i fundi vocabulo i fi. eo. titu. Et si i eodẽ casu testator postea phibet vnũ heredez dare ticio. vel eximit eũ a dando adhuc centũ debent̄ ticio ab alijs. l. ab oibus. i p̄n. p̄alle. Itẽ ibi qcũqꝫ p̄mo igressus fuerit castrũ habebit centũ. duo simul ingrediunt̄ qlibet admittitur qꝛ hec distributiua verificat̄ in vno solo ⁊ etiam in pluribus vel oibus concurrentibus. qꝛ p̄mus est q aliũ ante se non habet. ⁊ actus p̄mi verbi distribuitur cuilibet in solidum. ideo etiam actus secundi verbi. ergo qlibet q p̄mo ingreditur habet centum. l. q filium. §. i. ff. de lega. i. Sed si dicatur. qcũqꝫ igressus fuerit p̄mo habebit illuz equũ vel hunc fundum tunc pluribus simul ingredientibus nullus debet habere ex ꝓprio significato verbi. quia vnum tantũ reqrit. Item ibi. qcũqꝫ cepit vexillũ bohemorum habeat centum. duo simul capiunt. hi duo simul centum tantũ habebunt. Ratio har. quia actus p̄mi v̄bi. s. capiendi vexillum nõ cõpetit cuilibet insolidum: ideo nec actus secũdi verbi. s. habendi centum. Et est simile. sicut duo simul portant trabem ⁊ nullus eoꝝ p se. l. ita vulneratus. §. i. ff. ad. l. aquil.

¶ Discussor require ifra inspector.

¶ Disertus vel disertor est idem qd facundus. ⁊ inde dr̄ disertatio. ⁊ est ciuilis sapientia. vt. C. de or. cog. l. q̄lis. ide venit suplatiuus disertissimus. vt. C. d̄ aduo. diuer. iudi. l. petitionem in iudicio.

¶ Distingere. vel distinguere. est ↄferre data vel accepta vt in. l. cognoscere. §. i. de v̄b. sig.

¶ Dispendium dicitur damnũ siue detrimentum. Aliter dicitur longum ⁊ inutile. compendium vero breue ⁊ vtile. de accu qualiter ⁊ quando. z. ad fi. ⁊. c. dispendia. de rescrip. lib. vi. i gl. z. ⁊ cle. dispendiosam. de iudi. fa. re qd ob gratiam. de regu. iur. li. vi. ide dispẽdiosus id est dãnosus. clemen. p̄alle. de iudi. vbi ↄcord. in glo. Quandoqꝫ dispendium dicitur idem quod tediosum absqꝫ tñ vtilitate. vt i iur. p̄alleg. dispendia ⁊ qualiter.

¶ Dispensare. est idem quod disponere. vnde dispensatores dicuntur eo ꝙ domũ alicuius vel res disponunt. ⁊ ita accipitur in. l. dispensatores. ff. de solu. ⁊ dicitur dispensare quasi diuersa pensare videlicet rigorem iuris relaxare per eum qui hoc facere potest. ⁊ si aliter fit nõ est dispensare sed dissipare.

¶ Dispensatio. est iuris cõmunis prouida relaxatio vtilitate seu necessitate pensata. fm Hostien. in spec. ti. de dispen. Uel sic. est rigoris iuris per eum ad quẽ spectat canonice facta relaxatio. i. q. vij. nisi rigor. ⁊. ca. se. Quandoqꝫ enim dispensatio sumitur improprie scilicet pro iuris declaratione. vt in. c. quia circa. de iureiur. prout ponitur in spe. titu. de lega. rubri. de dispe. §. i. Item fm Jo. and. quẽ seqtur do. anto. de butr. dispensatio est quedam cõmunis mensuratio ad singula ⁊ est de iure concessa ꝓpter impossibilitatem prouidendi de omnibus particularibus sicut nauigantes quedam proyciũt vt alia salua sint. i. q. vij. dispẽsationes. Et traxit originem a deo qui ex sola misericordia ⁊ dispensatione vniuersa creauit ⁊ ea subiecit homini insti. de re. diui. §. in pecude. Et dispensatio est q̄druplex. scilicet semiplena ad minores. vt in questione. i. si qs heretice. Plena ad sacerdotium. i. q. ij. conuenientibus. Plenior ad episcopum. xij. di. nos consuetudines. Et plenissima ad p̄matũ omnesqꝫ ordines ⁊ dignitates. 33. q. z. ipsa pietas. vt notat Jo. an. in glo. c. p̄colle. nos cõsuetudines Item nota ꝙ dispensans debet habere intuitum boni vniuersi. cum omnis lex pro bono publico sit inuenta. 4. dis. Erit autem lex ⁊ intuitus rationis ⁊ cause: hinc est ꝙ si dispẽsatio fiat absqꝫ intuitu rationis dissipatio dicitur vt notatur in. ca. quia in tantũ. de preben. in glo. vlti. etiam non tutus est quo ad deum cum quo sine causa dispensat̄. vt notat Bar. in. ca. non est. de vo. ⁊ vo. redẽ. fa. xi. q. iij. eos q precessi. ⁊. xxiij. q. i. manet. Et debent tria mouere dispensantem necessitas: vtilitas. ⁊ euidens prerogatiua meritorum. i. q. vij. tali coniugio. z. c. exigunt. Item dispẽsatio non conceditur cuiqꝫ nisi habenti legem condere ⁊ tollere: ⁊ sic per principem ⁊ papam vel eorum auctoritate fieri potest. Et dicitur notanter ꝙ dispensans debet respicere cõmodum vniuersi quia alias videretur dispensatio impossibilis cum ius cõmune introductum sit p bono publico. 4. di. c. d̄ alle. Et ꝙ dispensatio ius p̄uatum dicatur. iij. diu. p̄uilegia. ⁊ ꝙ ius publicũ p̄ferendum sit p̄uato. ca. bone. el. i. de postulatione platoꝝ. sic enim dispẽsatio fit etiam pro bono cõmuni. Item nõ dicitur acceptio personarum que prohibetur. ca. nouit. de iudi. ⁊ de regu. iur. in iudicijs. libro sexto. quãdo circa equales equalia: ⁊ inequales seruantur iequalia. cum bonos non solum metu penarum: verum etiam premiorum exhortatione afficere debeam⁹. ff. d̄ iusti. ⁊ iur. l. i. Ideo bene conceditur vni quod alij denegatur. Item lꝫ contra ius naturale nõ admittat̄ dispẽsatio. ca. dispẽsatio. xiij. di. in p̄n. ⁊ ius cõe fundetur sup naturali rõne. di. i. cõsuetudo. Tamen dispẽsans mouetur rõne particulari contra ius cõmune. qd non potest

omnibus ꝑticularibus ꝓuidere. ergo dispensat̃ fm̃ n̄alē eq̄tatem ꝛ rōnabilitet. Nam q ꝑ alijs laborat ꝑmittur. ꝛ plura sentiat cōmoda q̄ habuit onera. vt i regu. qui sentit onus ꝛc̃. de reg. iur. li. vi.

¶ Disputare est allegare vt. vz. intentionē suā ꝑ ꝓbatiōez in iudiciū deductā osideret. ꝛ eā viribus asseuerare ꝛ robozare. vt. ix. q. 3. aliorum. ꝛ. xxiij. q. viij. conuenioꝛ. ꝛ de fide instru. inter dilectos. ꝛ de re. iu. abbate sane. li. vi. cū similibus. Et antē hꝫ allegatiōes ꝛ disputatiōes fieri debeāt sup testibus ꝛ alijs actibus. pꝫ. c. cāis. de resti. ꝛ i auc. eo. ti. §. q ꝛ cum similibus. De hac materia vide Spe. ti. de disputa. § allegare.

¶ Distrahere est vēdere. vt. ff. de ɔtrahen. emp. ꝛ vē. l. si ita distrahit̃. ꝛ. l. rē alienā. ꝛ. l. q̄tiēs. eo. ti. cū multis silibus.

¶ Diuertere ē discedere diuortio. i. ɔctū matrimonij sepa re. Unde dicitur mulier diuertit se a viro suo. vt. l. 3. ff. d̄ diuoꝛ. ꝛ. l. si ita filia. ff. eo. ti.

¶ Diuinatio acapit̃ tripliciter. Pꝛīo ꝑ sciā theologie a q̄ theologi dr̄r diuini. Scdō ꝑ sciā infusa a deo. Et sic accipitur ꝓuer. lxx. c. Diuinatio i labijs regis. nā i iudicio non errauit os eius ꝛc̃. Tertio ꝑ sciā magica vel fallaci ꝓphanatiōe vel ꝓphetiçatōe. q2 falsi ꝓphe ꝛ magi fingūt se ꝑuidere vel ꝑscire futura. ita capit̃ in. l. nemo. C. d̄ male. ꝛ matthe. ꝛc̃. ꝛ sic dr̄ diuinatio a diuino. as. are. i. vaticinari vel futura ꝑdicere. Hen⁹ āt diuinatōis a Persis fert̃ esse ablatū. ꝛ diuini dicti sūt. q̄si deo pleni. Sūt aūt duo gnā diuinatōis cuius gdō q̄ttuoꝛ dixerunt esse gnā. Et hn̄tur hec oia. xxvi. q. iij. c. i. in ꝑncipio.

¶ Diuortiū fm̃ gof. ꝛ ho. i sū. c. ti. §. i. est īter viꝛ ꝛ mulierē legitime fcā sepatio. Et dr̄ legitīe. i. quos deus ɔiunxit hō nō sepat. s. violēter ꝛ absq3 rōne. Non. n. hō sepat q̄s pena dānat. quos reatus accusat: q̄s maleficiū coartat. xxxiij. q. ij. c. solet. ꝛ de ɔsan. ꝛ affi. c. de ifidelibus. Et dr̄a diuersitate mētiū. q2 ibi q̄ matrimoniū distrahūt in diuersas ptes eunt. vt. ff. e. ti. l. i. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de v̄bo. sig. l. iter stuprū. §. diuoꝛtiū ꝛ. l. īter diuortiū. Sic q̄ dcm̄ est a diuortiādo. q2 i veritate diuerse sunt mētes diuortiatorum que ꝑius erant cōiuncte vnitorum quare etiam repudiū dici solet. ff. eo. ti. per totum. ꝛ. C. de repu.

¶ Diuus idē est q̄ sacer. vel diuinus.

¶ Diualem accipe. i. epl̄am ipetialē ꝑ quā reuelata ē q̄tl ras q̄ solita erat dari i oꝛdinatōe pōtificis.

¶ Dies est duplex n̄alis ꝛ artificialis. n̄alis ē que more romano incipit a media nocte. ꝛ altera sequēti media nocte finit̃. l. moꝛe. ff. de fer. Et significat ꝑut quis significandi modus declarat. nam ibi. heredē istituo a die tali vsq3 ad diem talē. dies nihil facit. q2 tollit̃ dies ꝛ dispositio remanet puta. l. hereditas. ff. de here. isti. Similiter ibi. ɔstituo ꝑdio meo seruitutē a tali die vsq3 ad talē diē. ff. d̄ ser. l. iiij. Rō q2 hoc casu ꝛ ꝑcedenti sic ciuiliter disponitur vt nihil significet ipso iure. sed in effectu. Itē ibi ꝑmitto tibi ascēdere capitoliū ꝑma die qua mortuus ero. nihil significat q2 subiecta mā significare nō dat. Sed ibi. Lego tibi fūdū post decendiū. ꝓhꝛ̄c diei appositionē īpedit̃ trāslatio dn̄ij. vt i. l. sempronius. ff. de vsufruc. lega. ꝛ tn̄ ibi ꝑmitto tibi decē post decēdiū nō īpeditur obligatio. l. cētesimis ff. de v̄bo. obli. ꝛ ita dies apposita significat ibi dominiū īpediri. hic aūt nō significat obligationē īpediri: sed rātū executionē sed que sit rō diuersitatis doc. se multū inuoluunt. pōt tn̄ dici ista rō. q2 si īpediret̃ obligatio nulla esset ꝑmissio vel legatū. nam ad id tp̄s trahi nō pōt. Secus in ɔditione que de sui nā retrotrahitur. sed dies certa non potest sic retrotrahi in dn̄io. ꝛ sic dies optīe impedit dn̄ij trāslationē. Itez ibi. ꝑmitto tibi qua die mihi placebit. valet dispositio quia dies seu tempus potest poni i volun

tate obligādi: sꝫ nō ipse actus. Etiā dies incert⁹ ꝑ ɔditiōe hꝫ vt i. l. dies icertus. ff. de ɔdi. ꝛ demon.

¶ Dictiec sunt columne ecclesie in q̄bus imagines patrū in suo cathalogo ponūtur. Uel sunt tabule scribendi vel pingendi a dicto dicte.

De Do

¶ Docibilis ꝓpe dr̄ liber. sꝫ docilis ē hō doctrialis. ponit̃ tn̄ vnū ꝑ reliq̄. xxiij. di. q̄ eps. i ꝑn. Et petrus ī epl̄a. Erunt oēs dociles deo. xxxvi. di. §. ecce.

¶ Dolus malus fm̃ hosti. eo. ti. in sum. ꝛ gof. est calliditas fallacia aut machinatio ad circūueniendū decipiendum seu fallendū alterū adhibito. vt. ff. eo. ti. l. i. §. i. Et cōmittitur calliditas talis i tacēdo vel dissimulando. Uñ Salomon. Qui dissimulat iniuriaz callidissim⁹ est. Et pōt poni exemplū i venditoꝛe. si sciebat seruiturē deberi vel rem alienā vel aliꝫ obligatam esse nec certificauit emptorem tenet̃ ei. q2 dolo malo v̄satus est. De hoc de rescrip. c. sup l̄ris. ꝛ. xv. q. ij. ꝑscriptū. sed fallacia cōmittit̃ i mentiēdo ꝛ falsum afferendo ɔ ɔsciam. vñ Augustinus. Mendaciuz est falsa vocis significatio cū intentiōe fallendi. xxij. q. ij. §. ille ergo. Machinatio cōmittitur ex pte verboꝝ. xxij. q. v. queq3 arte verboꝝ. nam machinatio est occulta insidiatio. Dr̄ aūt dolus malus ad differentiā doli boni. nam dolus bonus est qn̄ aduersus latronē vel inimicū q̄s machinatur. multo fortius in hostē publicū. xxij. q. 2. vtilem ꝛ. c. querit̃. ꝛ. xxiij. q. viij. vt ꝑdem. ff. de le. 2. l. cū pater. §. ticia ad fi. ꝛ talis dolus fraudē excludit. ff. de le. 2. l. ꝑalle. Est tn̄ hosti fides seruāda fidē seruanti. 23. q. i. noli existimare. sed frāgenti fidē fides frāgat̃ eidē. vt. C. d̄ pac. l. cū ꝓponas. i glo. accut. vnde veteres dolū bonū vocabāt sollertiam. ff. eo. ti. l. i. §. nō fuit. vnde dicim⁹ iste ē bone idolis. quasi bonum dolū itus habens. i. īgeniū ꝛ sollertiam. vñ ꝛ Salo. i iudicādo meretrices bonū doluz adhibuit. i. ingeniū. de ꝑsump. c. afferte. Item dolus bonus fraudem excludit. ꝑal. l. eū patet. Itez dolus fraus ꝛ simulatio sūt noia reatuū q̄ niq3 ꝑmittunt̃ a canone. ꝛ q peccat nō peccat de legis auctoritate. 23. q. 4. q peccat. ꝛ vtilis simulatio ē de his que vi. me. ve. cau. fi. vñ Nil refert armis ɔtīgat palma dolone Nā dolus est virtus quā q̄s i hostere gerit. sed nedū q̄s alienā ꝑfidiā atgnat ꝓpriam fidē soluat. 23. q. 4. īnocens. Et qn̄o ex dolo datur actio doli qui dr̄ subsidiaria cū nullū aliud remediuz supest: de hoc vide gof. Et nota dr̄iam īter ista q̄nq3 noia dolus. lata culpa. leuis culpa. leuissima culpa. ꝛ casus fortuitus. nam dolus ē inuidiosa vel studiosa machinatio ad aliquē decipienduz: vt supꝛs dcm̄ est de dolo malo. vbi gr̄a. deposuisti penes me librū. ꝛ ego dolose ad finē q̄ ticium quē scio furē esse ꝛ q vult furari librū tuū i domo mea itrate faciā dimitto ostiū aptū vt itret ꝛ furetur. ego teneoꝛ de deposito subtracto q2 cōmisi dolū. Sed lata culpa ē nō ītelligere qꝺ omnes ītelligūt vel nescire qꝺ oēs sciūt vel qꝺ maioꝛ posset. Leuis culpa ē desidia vel negligētia. Sed leuissima culpa est que aliquo mō potuit ꝑuideri. Et casus fortuit⁹ est iopinatus rei euentus q a nullo diligenti potuit ꝑcaueri. vt inundatio. naufragiuz. ruina. icēdium. tēpestas. incursus latronū. de q̄bus isti. q. mo. contra. ob. §. itē is cui. ꝛ ibi melius q̄ alìqua alia lex. ꝛ. C. de pign. act. l. que fortuitis. Et qn̄ dolū adhibet reus itelligēda sūt v̄ba sꝫ qꝺ actor itelligit. alias debēt itelligi v̄ba i ꝓꝓo sensu. de spon. ex literis. ī tex. ꝛ i glo. Itē q dolū obijcit dolum ꝓbabit. l. quotiens. ff. de proba. hoc tn̄ fallit i pastore q negat suo dolo vel negligentia ouē perijsse ꝛ in custode carceris. at. ff. d̄ eden. siquis. §. vlti. Itē dolus est fraus ꝛ nō ecōuerso. ff. d̄ pac. l. iure gen. §. dolo. Sed contra. ff. de re. iudi. l. fraudez vbi dicitur q fraus nō fit sine dolo. Solu. fraus fit dupl̄r

vnomodo de re cū cōsilio: ⁊ sic nūq̄ fit sine dolo. alio mō dere sine cōsilio. vt quando aliq̄s decipit aliquem re ipa ignoranter. ⁊ sic fit sine dolo.

¶ Doli capax est primꝰ pubertati. s. quādo mas habet. xi. annos ⁊ dimidiū. tūc. n. pōt delinquere p̄terq̄ in adulterio fm accur. Femina vero quādo habet. ix. ⁊ dimidiū ānos. vt no. ff. de reg. iur. i. l. pupil. Augustinus vero dicit in epistola ad renatū q̄ puer dr̄ doli capax cū est. vij. annorum q2 tūc mentiri ⁊ verū loq potest. ꝺ hoc no. i ca. omnis vtriusq̄ sexus. de peni. ⁊ remissi.

¶ Domiciliū alicuiꝰ est ibi vbi maiorē partez fortune sue cōstituit. vel magnā partē bonoꝝ suoꝝ. vel si ibi habet larem. i. familiā. vt. C. de ico. ⁊ cēsi. l. si ciues. li. x. vel si nihil ibi h̄ret: assidue tamē ibi cōuersat̄. Sola tamē domus nō cōstituit domiciliū. sed magis ibi erit vbi q̄s summā rerum suaꝝ cōstituit. vn̄ rursus discessurus nō sit. vnde cum p̄fecturus fuerit peregrinari videt̄. ⁊ ad quē locū cū redierit pegrinari ꝯsinit. ꝺ hoc Innocē. ꝺ fo. cōpe. ex parte. Abbas tamē nō pōt habere domiciliū nisi in suo monasterio licz alij seclares clerici sicut ⁊ laici bn̄ possūt plura habere domicilia cum diuersis locis se ita istruxerit vt nō minus i vno q̄ i alio se collocasse videant̄. Pōt ēt q̄s esse sine domicilio: fm gof. ꝺ fo. cōpe. Ex q̄uis gof. scripsit q̄ clericus ibi habeat domiciliū vbi larē cōstituit. nō semper vbi ecclesiaz habet. Archi. tamē no. q̄ locus vbi clerici seu loca i q̄bus clerici tenentur ad residentiam semper debent p̄ domicilijs reputari. licet etiam aliqui contradicant. ⁊ sic etiā no. Inno. ⁊ host. de prim. ca. ex ore. vide ꝺ hoc archi. de rescrip. statutū. li. vi. in glo. super verbo actor ⁊ reus.

¶ Dominiū directū fm aço. in sum. de iur. emphit. circa fi. dicitur habere ille qui possidet ciuiliter tanq̄ dominꝰ: ⁊ illud dr̄ dominiū directum. q2 solus dominus directus habet ciuilem possessionē. vt no. in. l. iij. §. ex cōtrario. ff. ꝺ acqui. pos. vel ideo dr̄ habere dominiū directum: q2 sine oi alia obligatōe liberā potestatē habet rei. qualiter non ē in illo qui habet dn̄iū vtile vel mixtū.

¶ Dominium merum forte idem est quod directum licz de illo dominio ⁊ sequenti raro legatur. Dicitur tamen q̄ illa duo dominia merum ⁊ mixtum sunt potius due differentie que diuidunt hoc genus imperium. vt sic oē imperium: aut est merum. aut mixtum. vt in. l. imperiuz. ff. de iuris. om. iudi.

¶ Dominium mixtū est illud quod partim cōuenit cum directo dominio: ⁊ parti cū vtili.

¶ Dominiū vtile fm Aço. dicitur habere ille q̄ solū naturaliter possidet ⁊ nō ciuiliter; vt emphiteota. ⁊ vsufruc. ⁊ feuda. quod Jo. nō placet. vt. l. iij. §. ex cōtrario. ff. de acq. pos. Sed q̄dam vr̄ Aço. refert in sum. C. de iure emphi. dicunt emphi. habere quādam ciuilem pos. ⁊ vtilem reiuēdicatōem. ff. si ag. vec. l. i. Et differt dominiū a pos. vt. l. si quis. ff. de acqui. pos. in. §. differētia. Et ibi no. bar. quid sit dominiū ⁊ quotuplex. Et quāuis communiter dominiuz tradatur rei traditione. datur tamen casus quo dominiū traditur sine rei traditione saltem noua q̄n videlicet q̄s priꝰ habet rem aliquo titulo. s. pignori obligatā locari vel cōducti. et creditor dicet debitori placet q̄ habeaz pignꝰ insolutum: et respondetur placet. vt nota. in. l. cum domina. C. de pign.

¶ Domini recti erant quidam officiales defensores ciuitatum uel mancipiorꝫ.

¶ Domini minoris magistratus dicti sunt dn̄i recti quia suffragio duorū eligebant̄. vnus ꝯstituebat̄ a plebe. alter a maioribus. vt. C. de in.

¶ Domus sumit̄ quādoq̄ p̄ agnatiōe. l. cū vnus i p̄ine. ff. de ali. ⁊ cib. leg. ⁊ ad sille. l. j. i p̄nc. Itē p̄ oibus cohabitātibus in domo. C. ne li. po. li. pa. pte. l. i. in fi. Recipitur etiā p̄ omnibus gerentibꝰ eadem signa vel arma. Etiā cōmuniter domus est q̄ꝯstat ex parietibus tecto ⁊ fundamēto p̄tegens nos a caumatibus ⁊ imbribus. Si oēs de domo nobiliū dūr. an bastardus ꝯprehendat̄. Et r̄ndetur capiendo pro agnatōe. tūc non cadit. Si p̄ descēdētibus ex eodē sanguine. tūc ꝯprehenditur. vt in. l. p̄num. in fi. ff. de verbo. signifi. Si capit̄ p̄ habitatōe: tūc attenditur an sit habitans vel ne. Silr̄ recipiēdo pro portātibus idē signū ⁊ est videndū an portet vel ne. Et dicit bar. q̄ fm ꝯmunē modū lombardie dicēdo omnes de domo itelligunt̄ oēs de eodē sanguine descēdentes. s3 quādo simplr̄ fit mētio de domo. tunc capit̄ pro loco. De hoc vide bar. in. l. tutele. ff. de ca. dimi. Nam appellatōe domus fm bar. non comprehēditur porticus. nisi fiat extensio vocabuli. Et sic statuta de domo non cōprehendunt porticum. Alij cōtra i. l. certa. ff. de leg. i. in. §. sed si quis ad opus. Stante ergo statuto q̄ puniat̄ repertus sine lumine i nocte extra domuz scōm illos non puniet̄ reptus sub porticu domus sue.

¶ Domū reuocare ē dicere te nō debere litez pati eo loco quo cōuenitis: sed ibi vbi domū habes: vnde legatus qui mittit̄ romā vel vocat̄ a p̄ncipe p̄ necessitate vel vtilitate reipu. nō tenet̄ tunc ibi r̄ndere: s3 habz ius reuocādi domū. De h̄ vide q̄ legit̄ ⁊ nota. de fo. ꝯpe. c. vlti. ⁊ de dila. exposuit. ⁊ ff. de iudi. l. ij. §. legatis.

¶ Donatio fm Aço. in sum. C. de dona. ⁊ fm hosti. in sum. eo. ti. §. i. est rei licite nullo iure cogente mera liberalitate facta collatio. vt. ff. eo. ti. l. donari. Naz illicita rei donatio non tz. vt. d. l. §. scilicet. Et dr̄ donatio q̄si donis grat̄ contracta datio. vt. ff. de do. cau. mor. l. senatus. §. donatio. Donationis aūt diuerse sunt spēs p̄ut no. aço. ⁊ hosti. ibidem q2 alia ē iter viuos: alia est cā mortis. Et hec sunt duo gn̄a donationū. vt isti. eo. ti. in p̄n. Itē donationum iter viuos alia est ob cām iterpositam. alia simplr̄. Et illarū simplicium alia ē simplex pura ⁊ p̄fecta. alia ipei facta seu cōditionalis. Et sub hac spē donatōis ob cāz forte cad it donationes iter viꝝ ⁊ vxorē. imo quādoq̄ sunt simplices ⁊ tūc regulariter sunt p̄hibite p̄pter cām q̄ no. C. de dona. ante nup. l. si. ante mediū. l. ibi. simplices. Interdū. n. donationes ille fiunt ob cām honestā ⁊ licitam. ⁊ sunt p̄misse vt i casibus q̄ sunt. ff. de dona. iter vi. ⁊ vxo. l. si sponsus. §. concessa vsq̄ ad. §. si maritus. ⁊ que in illo. §. etiam consueuerunt notari per doc. scz casus plures inter quos casus sūt aliqui in q̄bus etiā simplex donatio valet. Jō dictū est supra regulariter ⁊ sponsalia dona. q2 semp in dubium ob cām futuri mr̄imonij presumit̄ fcā. vt no. in. l. cū veterez. C. ꝺ dona. an̄ nup. Donationū etiā cā mortis tres sūt spēs non solū fm ordinē regularē s3 etiā fm ordinē alphabeti. vt in ti. de dona p̄pter nup.

¶ Donatio ante nuptias vel p̄p nuptias fm aço. in sum. C. eo. ti. est illa quā facit sponsus vel aliq̄s eius noīe spōse vel alteri noīe sponse. Et hec donatio est ob cām. Forte tamē sic dr̄. l. si. C. eo. ti. vbi hoc exp̄sse habet̄ q̄ non sit donatio simplex q2 sic̄ sine mr̄imonio dos ē nulla. ita hec donatio sine mr̄imonio nulla ē. Hic ē q̄ illa donatio vocat̄ ātifer na q̄si ꝯtra donatio. Et dr̄ ab anti q̄d est ꝯtra ⁊ ferna donatio. vt p̄al. l. si. C. eo. ti. Maritꝰ enī ab vxore accipit dotem i. donationē ob mr̄imoniū. Sic ecōtrario ipse donat vxori p̄pter nuptias. Et ideo licet olim diceretur donatio ante nuptias. tū q2 hodie ꝯcedit̄ fieri post nuptias: tunc hodie vocat̄ donatio p̄pter nuptias. vt insti. de dona. §. est ⁊ aliud genus. ⁊ dicta. l. si.

¶ Donatio cā mortis fm aço. i sū. eo. ti. est cū q̄s vult magis se h̄re q̄z eū cui donat subaudi tradēdo vel se obligando. ne hec diffinitio legatū ꝯtineat p̄ vba ibi posita. Dicit̄

.n. tradendo vel se obligando vt nō referant ad testatorē. Differt aūt hec donatio .s. cā mortis a legato iuxta ea que no. C. de dona. §. i. in fi. Host. aūt co. ti. in sū. §. i. eam sic diffinit. Donatio cā mortis ē timore mortis imminētis vel future alicuiꝰ rei pvide ꝛ liberal'r fcā collatio. ꝛ huiꝰ tres sūt spēs fm host. eo. ti. in sum. q̄s ponit sub. §. cp eiꝰ sub ꝟ. spēs. nā donationū cā mortis pma spēs est cuz qs donat metu mortalitat' future ꝛ nō istāt'. Scda ē cū qs donat metu mortalitatis istantis desperans de cōualescētia: ꝛ hec donatio cōparat ei q̄ est iter viuos. Tertia quā do magis vult se hēre q̄z eū cui donat. ꝛ magis donatariū q̄z suū heredē Predicte spēs possūt colligi. ex. l. senatus. §. mortis. iūcta .l. i. ff. eo. ti. ꝛ sunt expresse. in. l. ij. eo. ti.

¶ Donatio iter viz ꝛ vxorē fm aço. in sū. C. eo. tit. est q̄ fit cōstāte mrīmonio que fm leges est ꝓhibita: ideo ne mutuo amore iuicē spoliarent donatiōez nō faciētes sz ꝓfusa erga se facilitate abutētes. nec esset eis studiū liberos potiꝰ educādi. ꝛ ē illa rō sz aço. qr sepe futurū eēt vt mrīmonia separent si nō donaret hi q posset ꝛ mrīmonia venalia eēnt. oīa p̄dicta hūr eo. ti. l. i. ꝛ. ij. Aliter tamē accipit. de hoc vide host. in sum.

¶ Donatio iter viuos fm aço. in sum. est qn̄ rez quā dono: malo hre illū cui dono q̄z me. Hec diffō colligi potest ex .l. i. in pun. ff. de dona.

¶ Dōatio iter parētes ꝛ liberos sz aço. i sū. C. ð dona. iter vi. ꝛ vxo. vbi dr̄ q oīa illa q̄ dnr̄ de donatiōe iter vi. ꝛ vxo. dicunt etiā ð donatōe iter parētes ꝛ liberos. He. n. vt no. C. eo. ti. l. donatōes. iuri ipossibilitate ꝓhibite sūt. cū vna ꝛ eadē p̄sona iuris artificio existimet pr̄ ꝛ filius. genitor ꝛ genitꝰ. vt. C. ð impu. ꝛ alijs substi. l. fi. ad fi. Si alter alteri donat sibiipsi donare videt. ꝛ iō nulla est donatio nisi i casibus. puta i dote ꝛ donatione ꝓꝓ nuptias. vt. ff. famil. hercis. l. sī pōponius philadelphus. ꝛ ff. ð colla. bo. ꝛ ð coll. do. ꝑ to. q̄ eqs passibꝰ ambulāt vt. l. fi. C. ð dona. ante nup. Itē cū donat mobilia filiofamilias eunti in castris vt. C. fami hercis. l. iiij. Itē valet remissio vsufructꝰ i rebus aduētitijs. vt. C. de bo. li. l. cū oz. §. fin aūt res. Et de oībus p̄dictis casibꝰ .s. i qbꝰ tenet hec donatio est glo. nota. C. de i offi. donat. l. i. i vbo duabꝰ. Itez donatio fcā i alimētū. alias nō tz donatio. sed tamē si facta est i filiū tanq̄z i extraneū vl' collata i eū supmo iudicio ɔfirmat eodē mō ꝛ eū eadē determinatōe q̄ ɔfirmat donatio fcā iter coniuges. vt. l. donatōem. ꝑalle. C. ð dona. iter vi. ꝛ vxo.

¶ Donatio mera ē eadē cū simplici .s. qn̄ iter viuos donatio fit. Qn̄q̄z ēt dr̄ pura liberalitate nō ob cāz secutā. Si vo fit ex cā p̄cedēte tūc dr̄ remuneratio potiꝰ q̄z donatio. vt. C. ð bo. li. l. cum oz. §. cū autē.

¶ Donatio fcā ob cām iterpositā sz hosti. i sū. eo. ti. §. quot eius spēs. Est q̄dā donatio iter viuos q̄ fit ob cām iterpositā. ꝛ denotat vt aliqd fiat vel non fiat. vel propter qd sit donatio secuta ꝓpter finē. iuxta ea q̄ habentur. l. i. §. i. ff. ð dona. vt etiam. s. dictum est.

¶ Donatio ꝑfecta ꝛ pura est spēs donatōis simplicis. ꝛ est qn̄ stati pura liberalitate trāsfert dn̄iū rei date. ð ista. C. ð donati. ꝛ. ff. e. ti. gñal'r ꝑ totū. ꝛ maxime. ff. eo. l. i.

¶ Donatio aūt iperfecta siue cōditionalis. vel sub mō est ēt spēs donatōis simplicis. sz hosti. ibidem. ꝛ est qn̄ stati transfert dn̄iū rei date. ꝛ nō nisi sub ɔditōe vel mō vel in diē. vt dono tibi si rex itrauerit Italiā. vl' dono nō q tuū sit hic ad annū. vel aliqd hꝫ. De ista mā regre. C. ð dona. que fit sub mo. ꝛ eōdi.

¶ Donatio simplex est que causam non habet. ꝛ cum donans nullo casu velit ad se redire quod ðdit vel daturum se pomisit. vt. ff. ð dona. l. i.

¶ Donatio sub modo ɔprehenditur supra. sub donatione perfecta vel imperfecta.

¶ Donatio spōsalitia fm aço. in sum. C. ð dona. añ nup. §. sponsalicia. dr̄ illa que a spōso spōse fit. vel eō. lz raro accidit. C. t. prealle. l. si a sponso. §. cp si sponsa iteruenicte. vbi dr̄ si sponsa iteruenieiente vel non iteruenicte osculo donationis titulo: qd̄ raro accidit: fuerit aliquid spōso largita. Ratio qr femininū genus auarissimū est in donando ff. ad velleia. l. sed si ego. in fine. vbi dr̄. Facilius se mulier obligat q̄z alteri donat. Et ibi not. accur. Hec donatio fit ituitu mulieruz. ꝛ ideo nō potest dici vere ꝓpter nuptias donatio. sed simpliciter. Conditio autem inest si steterit per dantem. vt. C. de donatio. ante nup. l. cum veterum sententia.

¶ Donec. notat Joan. calderi. in commento decreta. post cessionē. ð probatio. ꝛ significat diuersimode ꝓut q̄duis mediū ꝓbabile significare ðclarat. verbi gratia lego filie ðcem donec nubat. significat legatū esse annuū. l. legatū. ff. ð annu. le. Ratio qr hec dictio significat limitationez. Et ex hoc seqtur cp testator voluit facere multiplicationē euiꝰ fit limitatio ad tempus nubēdi. vt extūc nō debeat. Item ibi lego filie fundū cornelianū donec nubat vel donec capitoliū ascendat. non significat legatū annuū quia subiecta mā nō patit q̄ nō est multiplicabilis. Sed tantū significat extictōem adueniēte tēpore nuptꝰ vel ascensionis capitolij. Itē ibi donec iuetariū scribit nō lz creditoribꝰ ꝛ legatarijs heredē ɔuenire. l. fi. §. dōec. C. ð iure. ðli. qr subiecta mā hoc ðclarat. Nā iuētariū dz icipi ꝛ finiri v fra certū tp̄s. vt i eadē. l. dr̄. Item ibi creditor facit debitori pactū de non petēdo: donec titius fiat ɔsul. significat limitationē exceptōis ꝑ euentū ꝛ sic ēt ɔditiōez. vt si titius fiat ɔsul finiat exceptio pacti. si nō sz morit añq̄z fiat ɔsul fiat ꝑpetua exceptio. l. suffic. ff. ð ɔditio. ꝛ de. Nā ex euētu icerto futuro significat ɔditio. l. itaq̄z. ff. si cer. peta. Item ibi locꝰ ē ɔditōi furtiue donec dn̄ū a dn̄o recedat significat limitatōem ꝛ cp ipso iure dominio recedēte nō ē locꝰ eōditioni. l. sine. §. tādiu. ff. de ɔditio. furti. Item ꝓmitto ðcem singulis annis donec titiꝰ ɔsul fiat titio exn̄te cōsule adhuc obligatus sū ipso iure. sz petētē repellā. l. eum q ita. §. q ita. ff. ð ꝟ. ob. Ratio qr nō est in potestate disponētium obligatōez limitare tp̄e. vt ipso iure finiat tp̄e. Itē lego fundū dōec titiꝰ fiat ɔsul ipso exn̄te ɔsule finit legatū ꝛ dn̄iū ipo iure ad heredez reuertit. l. fi. C. de leg. qr in ptāte testatoris est facere legatū tp̄e ꝛ finire tp̄e ipso iure vt ibidē. Itē ibi dono tibi p̄diū dōec titiꝰ fiat consul titio exn̄te ɔsule nō finit dōatio ipo iure. nec reuertit dn̄iū ad donātē. ar. l. ea lege. C. ð ɔditio. ob cāz. Rō qr nō ē i ptāte ɔhentiū facere ɔctū finiri tp̄e vel dn̄iūz transferri: ꝛ sic de consimilibus

¶ Dos fm aço. i sū. C. de iur. dotiū. ē qd̄ dat a mliere marito. vt. l. si rē estimatā. ff. ð iure dotiū. vl' ab eiꝰ p̄re vl' extraneo. vt i. §. accedit. l. vnica. ð iure dotiū. cū ifinitis alijs in qbꝰ dos sp marito dat vl' eiꝰ p̄ri. vt. l. fūdꝰ. ff. fa. her. l. si maritus. ꝛ. l. si filia. §. hec aūr. eo. ti. Et h̄ ꝓꝓ onera mrīmonij. vt. l. ꝓ oneribꝰ. C. ð iu. do. vt ꝑpetuo sit penes eū. vt. l. i. ff. ð iur dotiū. Et durat q̄diu durat mrīmoniū: nisi mariꝰ vgat ad iopiaz. B iō dr̄: qr dos soluto mrīmonio dz redire ad vxorē vel eiꝰ heredes sic donatio ꝓꝓ nuptias ad maritum vel eiꝰ heredes. C. ð pac. ɔuē. sup do. l. pe. ꝛ añ. eq̄litas. vbi dr̄ cp bonū est ar. ð dote ad dona. ꝓpter nupt. Fallit h̄ i casibꝰ i glo. vnica. circa mediū i. c. ꝓueīt ð emp. ꝛ vē. Dr̄ ēt ferna. vt canit gl. C. ð dona. añ nup. l. fi. que ꝓꝓ mrīmoniū ɔcedit. ꝛ sine eo nō pōt eē. ut ꝑal. l. fi. C. ð dona. añ nup. ꝛ. ff. ð iure dot. l. iij. cū si libus. nec ꝓꝓ mrīmoniū ꝓhibet sic ꝓhibent simplices donatōes. Et oz cp dos qd mrīmonij sit ū dādo ðfectū sed ð iure ɔctū. ut. C. ð condi. ob

causaꝫ.l.i.ꝛ repetiᷓ qñ matrimoniū stare nō pōt.c.ꝛ si necesse.ō dona.iter vi.ꝛ vxo.Etiā reddiᷓ mulieri sepate ꝓp ꝯsāguinitaṫē.c.nuper.ꝛ c.i.eo.ti.Diuidiᷓ āt ſꝫ Azo.vbi.ṡ. dos i ꝓfectitiā ō qua hᷓ.i.l.ꝓfectitia.ff.ō iur.do.ꝛ in aduētitiam.Que diuisio colligitur ex.l.filie dotem.ibi nec dubium.C.ō coll.

¶ Dos aduētitia ſm Azo.est que non proficiſciᷓ a parente vel tanꝗ̄ a parente vt ſi extraneus ōderit patri vt daret i dotem.l.ꝓfectitia.§.ſi qs certā.ff.ō iur.do.Uel ſi poteriſ tanꝗ̄ pater.ſꝫ vt ex ſneis ōdit.puta qꝛ ōbebat filie ꝛ ei⁹ volūtate ōdit i dotē viro.vt dcā.l.ꝓfectitia.§.fi.v̄.ceteꝝ.

¶ Dos ꝓfectitia est q̄ a pr̄e vel tanꝗ̄ a pr̄e vel ab auo vel pauo ꝓfecta est.ſ.ō bonis ei⁹ vel fcō ei⁹ ꝓ filio vel nepote ei⁹.vel quā alī⁹ de mādato eoꝝ̄ ꝯstituit.vł p̄ſes aut curatoꝛ ōdit ō bonis alicui⁹ eoꝝ̄.ſi erat parens ꝓdigus vel furioſus.nec refert an filia vel neptis ſit in ptāte ꝯſtituta vel emancipata.Non eni ius poteſtatis ſꝫ nomē parētis facit ꝓfectitiam.a parente ergo videtur data.ſi ipſe dicit vel iubet aliū dare.vel preſes vel curatoꝛ ei⁹ ōdit.vt dcm̄ est.Idē est ſi negocioꝝ geſtoꝛ eius ōderit.ꝛ ipſe ratum habuerit.que omnia habenᷓ in dicta.l.ꝓfectitia.in prin.iuncto.§.i.ꝛ fi.

¶ Dotis ꝓuilegia ſunt multa.Re.ō hoc.Azo.i ſum.C.ō pri.do.Et Spe.i tractatu libelloꝝ.ti.ō dona.iter vi.ꝛ uxo.§.formatis.vbi notatur

¶ Dotis ꝓmiſſio ſm Hoſti.vel nuda pollicitatio ſꝫ Azo.eo.ti.fit per ſtipulationē.ꝛ etiā qñꝗ̄ ſine ꝓcedēti interrogatiōe.Nam pollicitatio nihil aliō ē ꝗ̄ offerētis ꝓmiſſio.vt nota.C.eo.ſuper Rubrica.

D Dr

¶ Dromones dicunᷓ qui preerant nauibus ad ſeruandū traiectum maris in hoc reipublice militātes.ꝛ maris trāſitum tenentes vel tuentes.C.ō offi.prefec.pretoꝛis affri.l.ij.vnde etiam adhuc eorundem naues nomine vulgari dromones appellantur.

De Du

¶ Dubiū ſiue obſcurū v̄bū īterpretandū est ꝓ reo niſi in quattuoꝛ caſibus.ſcilicet quando agitur de cauſa liberali de inoffi.teſta.ō matrimonio ꝛ de dote.vt ō fide īſtrumē.ca.iter dilectos.in glo.vlti.ō re iudi.ca.vlti.Item dubia ſunt in melioꝛem ptē īterptāda ō regu.iur.eſtote.In qb⁹ ad cōmunē ītelligentiā v̄boꝝ recurrendū est.c.ex literis.ō ſpon.ꝛ tutioꝛ via in dubijs est eligēda ō homi.ad audientiam.ꝛ de ſpon.iuuenis.

¶ Dubius in fide ē īfidelis.ō here.ca.i.

¶ Ducentarij dicuntur duces vel magiſtri ducentoꝝ militū.quoꝝ dignitatē dicim⁹ ſubſtātiuo noīe ducenā.

¶ Dūmodo.vide glo.i.c.nō pōt.de ꝓben.lib.vi.

¶ Duellū dᷓ ſingularis pugna que fit ꝓpter ꝓbationē alicuius.ita vt q vicerit ꝓbaſſe credaᷓ ꝛ vict⁹ i ꝓbatōe defeciſſe.ꝛ dicᷓ qſi duoꝝ bellū factū ad ꝓbatiōeꝫ veritatis ac ſi p teſtes quis ītentionem ſuam fundaſſet.vt.ca.ij.de pur.vul.Quādo aūt ſit licitum vel non.not.glo.in.l.qua actione.§.ſi quis.ff.ad.l.aquili.vbi dᷓ.Si qs i colluctatione vel pācratio vel dū pugiles īter ſe certant alius alium occiderit:ꝛ i publico certamie ceſſat aqlia.qꝛ glīe cā ꝛ nō iniurie grā dānū datū vr̄.Et duellū nō dꝫ fieri ꝓ eccīa.vt.l.c.i.ō cleri.pug.i duel.Si tn̄ cleric⁹ faceret duellū ꝛ non ſeqreᷓ moꝛs vł mēbri detrūcatio poſſet ex epī diſpēſatione i ſuſceptis miſtrare ꝛ ēt ꝓmoueri.vt i.c.palle.Etiā de iure ciuili duellū nō ꝓmittiᷓ.l.cum filius.§.i.ff.de leg.ij.ꝛ ibi no.glo.fina.Et dic ibi Bar.ſe audiuiſſe ab imperatore ꝙ anteꝗ̄ duellum permittatur quinqꝫ requiruntur.Primum ꝙ ille qui prouocatur ſit inſpectus vel diffamatus.Secundū vero ꝙ non poſſit vera probatio haberi de eo de quo īculpaᷓ.Tertiū ꝙ ꝓuocatus ſit par vel minoꝛ ꝓuocāti.qꝛ minoꝛi vel īferioꝛi non licꝫ aſcēdere ad ſupioꝛem.Quartū ꝙ cā ſit pſonalis.ꝛ non pecuniaria.Quintum ꝙ electa ſit p duellū via armoꝝ:ꝛ non via ſtrepitus iudicialis.Sed Jo.de imo.dicit ꝙ repperit ſm leges feudoꝝ i tribus caſibus ꝓmiſſū eē duellū.Primus i ti.de pace tenen.§.ſi qs hoīeꝫ.i.c.i.coll.x.Scōs i eadē īſtitutōe.§.ſi qs aliū.Terti⁹ etiā eadē īſtitutōe.i.§.ſi quis miles.vbi vᷓ īuenīri ꝙ in ꝗ̄liber cā capitali pōt fieri duellū licet glo.cōtra teneat ō iure lōbardoꝝ.que glo.remittit ad ſum.Hoſſre.bononienſis q fecit tractatū de pugna.ꝛ duello.Et dᷓ etiā duellū monomachia.a monos qō eſt vnū ꝛ chia pugna quaſi pugna vnica ꝛ ſingularis.ꝛ ideo īter laicos ꝓhībetur:qꝛ i eo deus tentaᷓ.ij.q.v.c.monomachia.Nec obſtat exemplū dauid pugnantis cū golia:qꝛ ꝓuilegia paucorū non faciunt cōem legē.xxvi.q.ij.c.non exēplo.Et i bis que raro fiunt miraculū eſt.in auc.de cōſulibus.§.i.circa mediū.colla.viij.

¶ Duplicatio eſt allegatio que datur reo ad īfirmandū replicationē actoꝛis.vt iſti.de repli.§.rurſū.ꝛ no.i Spe.ō excep.§.nunc de replicatōe.Uel ſm alios eſt eliſio vel annihilatio replicationis.ꝛ habet fieri a reo contra replicationem actoꝛis.

¶ Duplicitas prohibetur in ſex caſibus.vt notat archi.xviij.q.ij.ca.in nullo.

¶ Duploma.vt.ff.de v̄.ob.l.continuus.§.cū ita.Eſt iter duplicatū vel ſterilitas ſm glo.ibideꝫ.nam tex.ibi exponit dicēs.Neqꝫ duplomate i dieb⁹ nec in noctib⁹ ꝛ oī tēpeſtate ꝯtēpta iter cōtinuare cogaᷓ.quaſi dicat.hoc duploma facit.nā text.ibi ꝓhibet cū q ephebi datū ꝓmiſerit:nec cū duplomate cogiturū ne tā delicate ꝓgredi vt rephenſione dignus appareat.vel ergo duploma dᷓ iſte q duplata vtiᷓ dieta.vel eſt ille q foꝛtuito tēpoꝛis euentu de duabus dietis facit vnam.

¶ Dūtaxat de hoc vide archi.de reſcrip.ſtatutū.§.in nullis.li.vi.ꝛ de iureiur.c.i.co.li.

¶ Duplois vel diplois eſt dupla veſtis.

De Ec

Eclesia ſm archi.de elec.fūdamenta.li.vi.i ꝓn.multis modis dᷓ.Qñqꝫ dᷓ collectio ſcōꝝ.vt xxij.q.i.nuꝑ iaꝝ.xxxij.q.iiij.recurrat.in.fi.Scōo eſt catholicoꝝ vel fideliū collectio ō ꝯſe.di.i.eccl'ia.ꝛ ſic ſumiᷓ.iij.q.iiij.engeldrudā.Et nota ꝙ ſicut ex ōcre.Julij pape.c.ij.ſumitur:ecclia ē nomen grecum ꝛ dᷓ i latino cōuocatio ꝓpt hoc ꝙ oēs ad ſe vocat.Et ō expōe hui⁹ noīs ecclia.vide.c.querelā.ne pla.vi.ſu.ſui.ancē.ꝯce.i glo.vbi nota.Nā ſinagoga eſt ꝯgregatio q̄ ꝓprie eſt iudeoꝝ.Sꝫ cōuocare ꝓprie eſt vtentiū rōne.Cōgregari aūt ſolent pecoꝛa.vt dicit Ugo.Et dᷓ catholica.i.vlis.qꝛ p vniuerſū mūdū ē ꝯſtituta.ita exponit glo.C.ō ſu.tri.ꝛ fi.ca.ſup Rubrica.vel vl'ia dᷓ.i.gñalis in eadē doctrina ad inſtructiōem vel adminiſtrationē.vt i palle.c.Julij pape.vel dᷓ eccleſia ſꝫ grecos ab ecclesis qō ē miſerans:qꝛ ipſa plena mīa eſt.Nam nunꝗ̄ claudit gremiū ſuū redeuntib⁹.C.de ſum.tri.i epiſtolo īter claras.que eſt Joānis ſcīſſimi archiepī vrbis romane ad Juſtinianū īperatoꝛē.ꝛ icipit Uictoꝛ iuſtinianus pius ꝛ hēbit ſex calūnias.Et de here.ſup co.li.vi.Tertio ē collectio malignantiū.pſal.Odiui ecclīā malignātiū.Quarto eſt muroꝝ ambitus.Et vide glo.in v̄.fabricē.in cle.i.de ſen.exco.ibi ꝯcoꝛdātie.ꝛ quandoqꝫ ſumiᷓ ꝓ materiali eccleſia ꝛ ecclīe parietib⁹.Quīto ē coꝛpus xp̄i.Sexto plature eccleſie.Septimo obuētōes ecclīaſtice.ꝓuenientes rōne eccleſie.Octauo epālis eccleſia.Et hanc deſpōſat epꝯ qñ

consecratur. Nono viri ecclesiastici.lxiij.dis.c.i. Decimo canonici maioris ecclesie.xij.q.i.§.vlti. Undecimo maior ps capli.l.vi.de.aplica. Duodecio significat epz trin.vij.q.i. scire. Tredecimo c qlz ecclia puicie cathedral: nõ romana. Nam appellatõe eccle maioris intelligit ecclesia cathedralis: sz nõ romana. vt in.c.cũ sup de vsu pallij. vide glo. .q.i.c.cũ clerici de v.sig.z.x.q.i. Antiqs. Eccle cathedralis noie etiã intelligit eps z capitulũ illius ecclesie: z non olij clerici. Et ecclesiaz bona sint dei.lz.n. omnia sint ei: hec tamẽ specialr. Et eaz res z psone diuino z humano iure ab exactõib secularium psonaz sunt immunes.c.qñ.q.ð eé.h.vi.z ecclia nõ dz ditari cũ aliena iactura.hij. distin. gñalis.de pe.sui.ff.de cõdi.i.de.l.nã hec natura.

¶ Ecce.not.paulus i cõmẽto.c.tertio loco.de proba.

¶ Etiã illa dictio iplicat.C.si tu.vel cur.l.etiã.z.l.fi.

¶ Eculeus ẽ genus tormẽti ad modũ crucis dispositũ.C.de male.z mathe.l.z si excepta.i fi.de h.xxiij.q.i.c.i.p archi.

De Ed

¶ Edes fm Aço.dñr edificia vrbana.sicut ville rusticane. ita exponitur.ff.de ver.sig.l.fundum.

¶ Edere actionẽ scdm Aço.i sũ.C. ð edẽ.est exprimere vel dsignare ius quo qs petit aliqd ab aliquo i iudicio. Est ãt editio actionũ vel p libellũ iudici oblatũ.s. vt per eũz reus de tipse deliberet. vel in alio quẽ ipse descripsit. vel sine libello dictãte auctore vel sapiẽte suo qd tũc ẽ dicturus: aut quo iure est vsurus.ff.eo.ti.l.i.§.edere.

¶ Editio istrumentoz vide Hosti.in sũ.de fi.istru.§.an instrumentũ edi possit z qualiter fiat. Et editio istrumentorũ põt dici copiatio vel cõicatio fcã corã iudice vel copiã te siue aduersarius sit pñs siue nõ saltez cũ cõsitle.vt.l.i.§. editiones.ff.de edẽ vbi de editione istrumẽtoz i glo.ibidem. Nã edere est oñdere z copiam describẽdi facere. vt notatur.in.c.i. ð probati.

¶ Edictũ quãdoqz idẽ est qð mandatũz pncipis fm illud Luc.ij. Exijt edictũ a Cesare augusto. Quãdoqz idem est qð generale statutum pncipis. vnde Edicũt reges. idicit festa sacerdos. Et differt a cõstitutione: qz cõstitutio põt esse generalis vel specialis. vt.l.i.ff.de consti.princ. vsicaccipitur.C.de edicto diui adri.tol. z similibus. Quãdoqz idem est qð statutũ vel mandatũ pretoris sicut oia pretoria edicta: vt edictũ de albo scribendo: z de i ius vocando z de hmõi. de qbus vide Specu.de acti.seu pe.ppo nendis.§.postremo.ver.nũc dicamus de edi. Et quedam alia differentia edictorũ est z diuisio.qz quedam sunt phibitoria: vt edictũ de testi.z matrimonio. quedam pmissoria. vt de iureiu.

¶ Edictũ phibitoriũ est illud in quo regulariter oĩs pmittit q non phibetur. vt i penratorib z i testib.ff.de testi. l.i.z de transla.prela.c.iter corpalia

¶ Edictum permissoriũ scdm Joan.calde. de supplen.neg.prela.romana.lib.vi.est illud qð regulariter est phibitorium. z tamen in certis casibus permittitur. vt in.cap.romana.preal.

¶ Edictũ carbonianũ. Re.ã.carbonianũ.

¶ Edictum diui adriani fm Aço.in sum.C.de edicto diui adriãi toll. cõtinebat q si scriptus heres postularet se mitti i possessionẽ nõ aliter fieret missio nisi vicesima pars daret reipublice. Et quia multe erãt iterptatões z distictiões circa h edictũ fcẽ.iõ hodie sublato h edicto fit missio i possessionẽ rez hereditariaz iuxta dispõnẽ quã ibi dispõnit seu ponit Aço. Et iõ ponit vna rubrica de edicto diui adri.tol.in vi.li.C.

¶ Edictũ edicitiũ dr idẽ quod actio edicilia. Nã actio edicilia ab edicto edicilio descẽdit. vt.l.cũ ãt.§.he actiões.§. edilicia.i.l.fi.ff.de edi.edi.ð h regre supra.actio edilicia.

¶ Edictũ ptoriũ ẽ qð ptor edixit iubẽdo: mãdãdo: vel cõstituẽdo. vt fec in edicto de dã.ifec. vt.ff.de dã.ifec.l.proeit. z i alijs plibus. forte p codẽ sumit hic mãdare z iubere: lz alias differant. vt nota.ff.qð iussu.l.i.vsi.neqz puter qsqj hoc graviter z aduersus cõstitutũ ff non cau.sta. vt supra dictum est.

¶ Edictũ successoriũ fz aço.i sũ.C.e.ti.est quo puidet creditoribus. Et dicit ibi glo.q ẽ q portibus nõ petẽtibus sequentibus petẽtibus pmittatur. z est in ea.l.de gradum gradũ de capite i capit.C.de suc.edic.l.i. nam illð edictũ pptere creditores iductũ est. ff.e.l.i. vbi illa scripta qsi de vbo ad vbũ posita sunt: z h iõ ne creditorib lõgior mora fieret dũ bona hereditaria vacua sine dño diutius iacerẽt. Hũ igit putauit ptor cõstituere rps his qb bonoz possessiones detulit z dare successorẽ iter eos vt citius possẽt creditores scire vtz hẽant cũ qb cõgrediant. an bona vacantia fisco delata sint. an potius ad bonoz possessionẽ pcedẽdũ si sine successore defucti.

¶ Edilis dr dicebat q nõ solũ cõstituebat a plebe ad hoc vt pesset edibus. vt.ff.de ori.iur.l.ij.§.itẽ vt eã. sed etiam pstint plebiscitis. q etiã edilitus dicebat a noie edes z a verbo tueor. ris.qz tuebant edes: vt isti.de tute.§.tutores ãt. ne i ciuitate eẽnt domus ruinose vel iordinate posite i piudicium reipublice. deinde plebs sibi pres creauit qui ẽ plebẽ excederent de numero patrũ. vt.ff.de ori.iur.l.ij.§. deinde.v.z.vi.

¶ Ediles curules sunt cõstituti postqz placuisset plebi. qui curãt de edib patrũ z negociatõib. vl ẽt de edendis curã habebãt. vt no.ff.de offi.pfec.vigi.l.i.

¶ Edilis cerealis dr a cerere.qz pfuit ãnone.i.frumẽto distribuendo. Itẽ etiã dr pfect ãnone. de qb edilibus i spal le.l.i.z.l.ij.§.deinde.ff.de ori.iur. hic tñ ppe vel i prope de edo dis. z nõ de edibus edilis dr. nec.n.spectat ad eũz cura ediũ sz ediliũ. Quãqz ẽ alterius admistratõis nomẽ aliipositũ p vsurpatõez ei. z qdã credũt vocari cõtinue ãnone pfcm. Aço tñ in sũ.C.ð offi.pfec.ãno. dic q ãnone rpublice fuctões aqnolz debẽt pstari. sz tũc qñ aliqs pruilegio vel pscriptõe ptẽdebat excusatõez pfect annone debet cognouit z aliqñ iponebat ei pena.xxx.libraz auri.

De Ef

¶ Effusiõis vbũ abũdãtiã significat.xvi q.i.reuertimini. xliij.dis.sepe. vide gl.ð se.ex.c.cũ illo.i v.sãguis effusione.

¶ Effusio z eiectio. Re.ã.actio ð effusis.

¶ Effeminati dñr qb virilia excidunt. vel sodomite.

¶ Effractores dñr q siue diurni vel nocturni furãdi cã solent domos effrigere. vt.ff.de effra.z expila.l.i.z.ij vl qui carcerẽ seu aliõ frãgũt vt euadãt. Et alr puniẽdi sũt diurni z aliter nocturni.qa atrociores sũt z acerbius puniunt. vt.ca.si perfodiens.de homici.z.ff.ad.l.aql.l.i.

De El

¶ Electio fm Jo.est alicuius persone idonee ad dignitatez vel fraternitatẽ siue societatẽ fnata forma canonica fcã vocatio. z h mõ electio sumit stricte qñ uls eligere ad multa se hẽat. vt ẽt no.goffre.i sũ.eo.ti.§.i.in pn. Unñ ad electionẽ tria regrunt.s.auctas numerus: z zelus. auctas cõsiderat i dignitatibus z meritis vite. zelus cõsistit i aĩo vt sine carnali aĩo fiat: sz fz meritũ psone eligẽde. viij.q.i.sicut. lz cõistã cõditõez sepius cõmittat electio de fcõ nõ de iure. Unñ qdrupl eligi solẽt: vel qttuor portis itrare viri ecclesiastici. vñ poeta. Quattuor ecclijs portas itrat ad oẽs. Cesaris z simõis sãguis atqz dĩ. Pria pz magnis nũmo sz altera charis Tertia.sz paucis qrta patere solet. Deniqz pz. Dz g electio fieri fm ista tria habito respcũ mentiad meritũ.zeli ad zelũ: nũeri ad nũerũ. Si tñ ex vna pte sit dignitas z zelus melior tã respectu eligẽtiũ qz electi: z ex

alijs parte numerus maior. certe eualebit dignitas cum ꝫelo ipsi numero. vt. ff. de elec. c. eccl'ia vestra. Itē differunt electio. collatio. ⁊ ꝑsētatio. nam electio fit ꝑ collegium ad dignitates ⁊ papa ꝯfirmat. ⁊ qrlibet collegiū dꝫ eligere ꝓlatū suū. nisi aliō sit de consuetudine. vel ꝓuilegio. vt de elec. ꝑtāte. c. i. Collatio fit ad beneficiū simplex. ⁊ ꝑtinet de iure cōi ad epm̄ ꝑ totā dyocesim cū ꝯsensu capituli. nisi aliud hēat ꝯsuetudo vel ꝓuilegiū ⁊ dat plenū ius. nec indiget ꝯfirmatōe. Sꝫ ꝑsētatio ꝑtīet ad ꝑronū. nec dat plenum ius ꝑsētatio: sed requirit īstitutio ⁊ īuestitura epi. vt ꝑ to. ti. de iur. patro.

¶ Elementa ꝑma sūt q̄ttuor ex qbus oīa corpora ꝯstituūtur. quoꝝ viribꝰ totꝰ mūdus gubernat̄. s. terra frigida ⁊ siccissima. aqua humida ⁊ frigidissima. aer calidus ⁊ humidissimus. ignis siccus ⁊ calidissimus. ꝑmū melēcolicū. sꝫ flegmaticū vel fleumaticū. tertiū sāguineū. ⁊ q̄rtū colericū. vt no. glo. in prohe. insti. super ver. ꝑima elemēta.

¶ Elogiū idē ē qd̄ testīm̄. Uel dr̄ ēt eulogiū. vt ī fra dicet̄.

De Em

¶ Emancipatio fꝫ aço. eo. ti. ē relaxatio ꝑrie ꝑtātis coraꝫ iudice fca: ⁊ dr̄ q̄si ex manū. i. ꝑtātē ꝑris positio: qr qū filiꝰ ex manū ꝑris ponit̄. tūc emācipat̄. vt. C. de eman. libero.

¶ Emācipatꝰ dr̄ filiꝰ vel nepos q a iugo ⁊ ꝑtāte vel manu ꝑris vl' aui ē relaxatꝰ ⁊ sui iuris effcūs. qr emācipare ē a ꝑtāte. manu. ⁊ a iure ꝑrie ꝑtātis dimittere vel liberare. Sed manumittere est suū a s'uitute eripere vl' emittere seu sinere. Et sic emancipatio ꝑtinet ⁊ ad liberos. ⁊ mānumissio ad seruos. Et nō qꝫ deus emācipauit hoīeꝫ dū dedit ei liberꝫ arbitriū. ⁊ sic summus filij di emācipati. c. nisi cū ꝓdē. de renūc. §. vex. vbi de hoc glo.

¶ Emāsoꝛ dr̄ q diu vagus fuit ex castra tādē rediēs ad castra. vt. ff. de re. mili. l. iij. §. emāsoꝛ. Et ponit̄ de pe. dis. i. §. pene. vel dicit̄ q īminēte lite fugit extra castra ⁊ pace reformata redit.

¶ Embola felix appellat̄ vel romanoꝝ iuuentꝰ excrescēs vn̄ annus bisextilis dr̄ embolismus vel embolismalis: qr crescit ī vno die. de hoc. C. de sac. sanc. ec. l. iubemus. ī gl.

¶ Emergere est aliqd subito euenire vel accidere: ⁊ sic forte accipit̄. C. de admini. tu. l. cuꝫ q̄dam. §. sine hō. Et nota dr̄iaꝫ iter illa q̄ sit qd̄ emergēs ⁊ icidēs. ⁊ quō differant est glo. optia. i. c. i. ō ordi. cogni. Et dicūt ibi do. qꝫ icidēs respicit negociū ꝑncipale ⁊ tāgit merita eiꝰ siue sit acq̄situꝫ an̄ siue post lit. conte. Emergēs v̄o tm̄ ꝓcessū respicit ⁊ tēdit ad ipꝫ īpediēdū siue ēt ante siue post lit. ꝯtest. oriat̄. Et dr̄ emergēs q̄si extrisecus eueniēs: ⁊ nihil cōe hꝫ cū negocio ꝑncipali. sꝫ icidēs itriseca respic̄ ⁊ negociū ꝑncipale. Quāuis. n. vtraqꝫ oriat̄ ex circūstātijs tn̄ l' h itere. qr incidens ex circūstantijs negocij ꝑncipalis ⁊ emergēs ex circūstātijs iudicij vel ꝓcessus. Unde Incidens ꝑimit. emergēs surgia differt. Et ad saluandū glo. ꝑealle. que videtur deficere in differentia quam ponit. qr icidens etiā ī iudicio patest oꝛiri. s. opponendo pactū de nō petēdo. ⁊ emergēs q̄nqꝫ an̄ lit. cōtest. ⁊ si excipiat̄ de excōicatōe an̄ lit. ꝯtest. Dicas qd̄ icidēs dr̄ hr̄e cāꝫ vetustiorē ad negociū ꝑncipale. Sꝫ emergens dr̄ de nouo oꝛiri. qr tēdit ad īpugnandū ⁊ ante ꝓcessū de nouo factū eē non poterat. cuꝫ nō posset īpugnare nō ens. facit. e. ad dissoluendū de spon. impu. ⁊ ē glo. bona ī. l. qd̄ iussit. ff. ō re. iudi. que dat exeplū icidēs vt si actoꝛ dr̄ s'uus. emergēs. vt testē nō admittēdo. Et ibi doc. plene notant de h an ꝑtoꝛ vel iudex posset reuocare īterlocutoriā ꝑ quā qd̄ icidēs vel emergēs decidat̄.

¶ Emiola. i. sextula ꝯpositū ab emi. i. dimidiū ⁊ olon totū q̄si ꝯtinēs totū. ⁊ dimidiū. Et ē vsura q̄ ꝯtinet totū. ⁊ alterā eius ꝑtē. vt si de q̄ttuoꝛ solidis accipiant̄ ī fine āni sex.

¶ Emeriti dr̄r milites veteres q iaꝫ sunt a militia soluti. vt. ff. de vetera. mili. fuc.

¶ Emptio. Re. s. ꝯhēda emptio ⁊ ꝯhitur postqꝫ de precio ꝯuenit̄ ea mēte vt preciū soluat̄. Nā si imaginarie ⁊ per silitudinē de ꝑcio cōtenire t̄ emptio nulla eēt. ⁊ ꝯhit̄ solo ꝯsensu siue iter ꝑn̄tes siue iter absentes ꝑ nūciū vl' eplaꝫ. vt ꝓbat̄ isti. e. ti. in ꝑn. ⁊. ff. e. l. i. §. vl. ⁊. l. ij. §. i. ⁊ arre datio ē argumētū emptionis.

¶ Emptoꝛ bone fidei dr̄ eē q aut ignorauit rē alienaꝫ. aut putauit eū q vendidit hr̄e ꝑtātē vendendi.

¶ Emphiteosis fm̄ aço. ī sū. C. ō iur. emphi. ⁊ fm̄ Hosti. ī sū. rubri. ō loca. ⁊ ꝯdu. §. qd sit emphiteosis. Dr̄ qꝫ emphiteosis grece est melioratio latine. Ab initio eni sterilia tātum per hunc ꝯctū ꝯcedebant̄. vt ille qui acciperet reꝫ in meliorē statū ōduceret. ⁊ sterilē fertilē redderet. postea tamē ꝑmissū est de rebꝰ fertilibꝰ ⁊ fructuosissimis emphiteoticari posse. vt C. de iure emphi. l. i. in ꝑn. Et dr̄ emphitheosia vl' emphitheoticus ꝯctꝰ ille q ī meliorationibus ⁊ ī rebꝰ soli tm̄ ꝯsistit. Ecclesiastica aūr emphiteosis cōsistit ī bis ⁊ etiam ī ipsis mobilibus q̄ ad hoc ꝯgi ua videnī ico nomo. vt. C. de sac. sanc. eccle. in auc̄. ꝑpetuo. ⁊ auc̄. leges q̄s. ⁊ alijs gubernatōibꝰ. ⁊ ꝓut cōiter dr̄. tūc emphiteosis est media iter locatiōem ⁊ venditiōeꝫ. Et ita diffinit ꝫeno īperatoꝛ. imo dicit dictū cōtractū esse quoddā tertiū genus ab emptione ⁊ locatōe sepatū. vt. l. i. C. de iur. emphi. que lex est ꝫenonis. Sed hostien. suam diffōneꝫ fm̄ banc itellexit. ⁊ ꝓuta q̄ēadmodū Hostiē. dicit. ⁊ ē hoc iō q decretalis ponit emphiteosiꝫ ponere sub ti ō loca. ⁊ condu. qr magis similis est emphiteosis locatio q̄r vēditōi cū dominiū retineat̄ ⁊ aliqd certū annuati recipiatur. vide Spec. de loca. ⁊ ꝯduc. §. nunc aliq̄. Inde emphitheoticꝰ. a. um. adiectiuū. vnde dr̄ emphitheoticus ꝯtractꝰ. ēphiteothica ꝯcessio. ⁊ emphitheoticū īstrm̄. Inde etiā v̄bum emphitheotico. as. i. ī emphiteosiꝫ ꝯcedere. Et ē nā huiꝰ ꝯctꝰ vt soluat̄ pensio sicut cōuentū est nisi res ex toto pereat. Itē qꝫ lꝫ dn̄o auctoritate sua emphiteotā ⁊ eius successorē expellere si ꝑ triēniū cessarit soluere pēsionē. sed ēphiteota ecclie ꝑ biēniū ēpelli pōt si nō soluerit pēsionē.

¶ Emphiteota vel emphiteoticariꝰ dr̄ ille q agrū ꝯduxit vel accepit ad tēpus colendū sub certo precio. Cuiꝰ ꝯtriꝫ dn̄s vsufradus tenuit. vꝫ. qꝫ nunquā ad tempꝰ sed hū ꝑpetuo tēpore ꝯducit quādiu viuet hereditario iure tenēdū ⁊ colendū sub certo ꝑcio ⁊ certis ꝯditōibus. ꝓut iter ipsos contractuꝫ est per. l. i. C. ō iure emphithe. ibi perpetua stabilitate. ff. si ag. vecti. vel emphi. pe. l. i. §. q ī ꝑpetuū. Et dixit h expssum eē in. l. i. §. qcūqꝫ. C. de fun. patri. vel perpetua scriptura iteruenīēte. ⁊ ꝯsensu vtriusqꝫ idest dn̄i ⁊ emphiteote adhibito ī h stati. s. vt dn̄s aliqd pro re accipiat fm̄ qꝫ iter eos ꝯueníret vel pecuniā vel aliā rē. puta ꝑdiū aliquod vel sīle vt ꝑꝓuū sit dn̄i. Itē vt hic emphiteota ō ceteris annis singul' vel duos venetos vel simile soluat ī specie redditꝰ ꝓut ait aço. in sū. C. de iu. emphi.

¶ Emphiteomata vel emphineumata fm̄ Aço. eo. ti. sunt res meliorate. ⁊ ita expōit textꝰ. l. ij. C. eo. ti. vel meliorationes qbꝰ ager laboꝛe sic retinētis melioꝛ efficitur.

¶ Empleumata dn̄r ipositōes. vn̄ emple grece est īpositio latine. vel sunt superstitiones siue supabundātie. Itē ēpleuma ē eminēs scriptura. Et dic̄ Accur. ī. l. tigni. ff. ad exhi. qꝫ empleumata sunt ornamenta vasorū vel ornatꝰ aut varietates coloꝝ vt. ff. de vi. tri. ⁊ ole. lega. l. iij. §. i.

¶ Emolumentū capitur ꝑ subsistēamento in dispositiōe ꝯtēto ⁊ onere sibi ānexo. qr ex emolumēto regulat̄ onꝰ ⁊ onere vel quolibet alio medio disponente conclusum videt̄ vt materia subiecta patit̄ verbi grā. lego titio decē ⁊ volo qꝫ dentur seio quindecim dō reneton ī in quinqꝫ ⁊ sic in excedēti quātitate. l. imperatoꝛ. §. i. ff. de. lega. ij.

'Ratio qꝛ lȝ hec sit volūtas testatoris tñ mā subiecta non patit̄ hoc significatum .s. on⁹ esse sine emolumēto vl' citra emolumētū. qꝛ quē nō honoro eūdē nec onerare debeo. Itē ibi lego decē tibi vt des ticio librum tuū qui valet qn decim. si acceptas decem teneris ad onus libri valēs qn decim. l. impator. §. cū in nero de le. ij. 'Ratio quia significatū sum ex verbis testatoris ꝛ acceptatōe legati. naȝ p acceptationē videris rem tuā tātū estimasse in q̄ onerat⁹ es. Itē ibi testator legat tibi decem ꝛ rogat vt stichum ser uum alienū qui valet qndecim ticio des. si acceptas legatū nō teneris ticio vltra emolumētū. l. generaliter. §. q alienum. ff. de fideicōmis. here. Rō qꝛ acceptās verisilr ignorat valorē rei aliene. Itē ibi testator legat tibi fundū valē tem cētū. si cētū dederis heredi alieno. si onerari restituere fundū nō teneris vltra emolumētū. l. ciuitatibus. § i. ff. de leg. i. Silr si fundus legatus ē ticio. ꝛ onerat⁹ est in dādo aliū fundū q est maioris valoris nō tenet on⁹ vltra emolumētū. pall'. l. impator. Itē ibi testator legat mēsam que ē debitoris ꝛ creditoris. legatarius acceptat. ꝛ on⁹ debitoris est vltra emolumētū. tenet onus. vt i n. l. cū pater. § mēse negociū. ff. de le. ij. qꝛ ex vniuersitate ɔcurrit voluntas testātis ꝛ acceptātis. Unde nota ꝙ minus emolumentū nō patitur maius onus. sed tñ onus nō censet̄ minus qꝛ vere vel ficte est equale. ꝛ sic diminuto emolumē to diminuitur onus inquātū eēt emolumēto maius. ꝛ h̄ verū nisi vbi pōt culpa imputari hñti emolumētū. Sed tūc nec onus videt̄ mai⁹. qꝛ expetasse videtur ei. finaliter post multa dicta Bar. ꝛ docto. in. l. plautius. ff. de condi. ꝛ demō cōcluditur ꝙ emolumētū onus sibi iniūctū regulat vt volūtas disponētis vl' acceptātis declarat.

Emologni alias omologari est cōfirmari vt dicitur⁹ ꝙ arbitriū emologatur. i. cōfirmatur silētio decē dierū tacite vel expresse sm gof. in sum. de arbi. §. effectus.

Emunitas sm gof. in sum. co. ti. est libertas concessa ecclesijs vel ecclesiasticis personis ꝛ rebus alijs ad eas spectātibus. vel est p̄uilegiū ecclesiastice libertatis vel persosonarū vel rerū ad eā pertinētiū. Dicitur aūt emunitas quasi extra emunia. i. officia vel onera a qbus ecclesie sūt immunes. vt co. ti. c. ecclesie. vnde locus consecrat⁹. s. ecclesia hȝ emunitatē. i. libertatē vt nullus inde trahatur per vim nisi in casibus. s. si fugiēs ad ecclesiam sit public⁹ latro vel nocturn⁹ depopulator agrorū. i. deuastator fructuum in agris. Etiā si in ipsa ecclesia cōmisit homicidiū furtū vel maleficiū. qꝛ frustra auxiliū legis iplorat qui ɔmittit in lege de. vsu. qꝛ frustra. de appel. c. an sit. C. de iure de li. l. fatemur. §. si vō. Uel dicitur q̄si extra munia. i. munera. nō enī ecclesia subit sordida munera vt calcis coquende. arene fodiēde ꝛ similia. de quibus vide hosti. in sum. eodem titu.

Emissarius vero dicitur qui faciliter fallit super aquas vel per aquas ꝛ fossata.

De En.

Enucleare vetus ius idest extra nucleū obscuritatis ponere. Nā put azo. dicit. C. de vete. iure enu. In iure inuenitur qđ est amarū. ita ꝛ in veteri iure erāt tot multitudines ꝙ nemo eas habere vel legere poterat. Nam sicut in nucleo dura testa inuenitur. ita ibi dure ꝛ inique lr̄e erāt. Item sicut nucleus cum inutili pellicula tegitur ꝛ latet: ita ꝛ in illa tanta multitudīe sublata superfluitate antiq̄ ꝛ necessarijs ꝛ vtilibus collectis put melius fieri potuit: ius vetus enucleatū est. Nā melius ē pauca ꝛ idonea effūdere q̄m m̄ltis titulis p̄grauari. vt. C. e. ti. l. ij. §. ꝛ sit aliqd

Enūciatiuū verbum de se tm̄ significat quantū sonat. s. enūciationē eius quod est vel quod nō est: sicut nuncius dicitur quia refert volūtatē domini sui. s. quid velit ꝛ qđ non velit. vt in. l. ꝛ licet. ff. de consti. pecu. Quādoq; tamē verbis enūciatiuis significatur dispositio: quando hoc significari cōcluditur ex quouis pbabili significato. verbi gratia. Creditor dicit debitori suo quem scit esse debitorem pfiteor te nō teneri vel debere. Hec sunt v̄ba enūciatiua tātū ꝛ falsū enunciant. qꝛ verū est ipȝ teneri. ꝛ tamē hec v̄ba verā liberationē induūt. l. tale pactū. ff. de pac. 'Ratio est voluntas pferentis ex fauore liberatōis. secus si ignoranter pferret. Itē ibi. testator legauit multa vxori. et dixit se nō dubitare queq; acceperit vxor liberis cōibus restituturam. Hec verba nō dubitare nō sunt dispositiua sed enūciatiua. quia enūciant voluntatem mulieris ꝛ eius factum futurū in rebus sibi legatis: ꝛ tamen accipiuntur pro fideicōmisso. ꝛ sic significarēt dispositionē. vt in. l. vnuȝ ex familia. §. fi. ff. de leg. ij. 'Ratio quia volūtas testatoris ex significato amoris ad liberos ex firmitate enūciationis dicit se nō dubitare. Item ibi in iudicio. Cōfiteor me tibi debere. x. significatur dispositio. quia per hoc verbum obligor soluere licet ante non essem obligatus. l. vnica. C. de confes. 'Ratio quia hoc importat preceptum iudicis de soluendo expressuȝ vel tacitum. licet n. expresse non pcipiat. habet̄ tamē pro precepto. ꝛ ex cōfessione sufficienter pbatur debitum: ꝛ sic lex hoc disponit etiam preter voluntatem obligati propter necessitatem iudicij. Item ibi extra iudiciuȝ. Confiteor me tibi dbere x. ex eā mutui. per hec verba nō significatur dispositio. sȝ est tm̄ enūciatio ex qua oritur sufficiēs pbatio debiti. ff. deposi. in. l. publico. §. fi. 'Ratio. quia hoc tantu significāt verba nec potest aliūde cōcludi dispositio. Nam obligatio faciliter infertur sicut liberatio. Item ibi extra iudicium. Cōfiteor me tibi debere centum. nō exprimēdo cāȝ. hic tm̄ ē enūciatio. sed ex ea nō infertur sufficiēs pbatio debiti. l. cum de indebito. §. fi. ff. de proba. quia nō sufficiēter ɔcluditur cū non appareat de quo debito.

De Ep.

Epidometici dicūtur q habebāt sub se mēsuratores q mēsurabāt hospitia ꝛ in eminente loco describebāt noīa eorum qui ibi habebant hospitari.

Epitogiū est vestis vel tapardus superior clerici. Et dicitur ab epi. i. supra. ꝛ tego quasi superius tegens. no. in gl. in cle. ij. de vi. ꝛ hone. cleri.

Epithimium est suspensio vnius septimane. vel est quedam increpatio. vel genus pene sm Joā. an. in glo. xij. q. iij. omnis iactura.

Episcopus dicitur ab epi quod ē supra. ꝛ scop⁹ vel scopi intendere. quasi supraintendens. qꝛ habet curā superītēdēdo super omnes laicos ꝛ clericos sibi ɔmissos. vt. viij. questione. i. qui epatū. x. di. cleros. vbi etiam interptatur speculator: eo ꝙ speculet̄ subiectorum mores ꝛ vitā. cui⁹ officium consistit in cōfectōe chrismatis: chrismatiōe frōtis collatōe ordīs: ɔsecratiōe ecclesiarum ꝛ altarium. vt d̄ sē. ex. c. qꝛ periculoꝝ. li. vi. i glo. i. Sed quare papa noīat se epȝ: nota quāuis i ecclesia dei sint dignitates episcopatu maiores. tñ quia i ecclesia sunt nouem ordines. pal. c. cleros. ꝛ. xxiij. di. episcop⁹. ꝛ. c. se. lȝ scđm theologos solum sūt septem ordines q epatū ꝛ psalmistatū omittūt. ꝛ inter istos nouem episcopatus ē maior. ideo papa nō a dignitate. sed ab ordine nominari volens vocat se epūm sm Jo. an. in p̄n. li. vi. Et epūs eligendus debȝ habere has cōditiones. videlȝ. Anni triginta. sacer ordo. pura voluntas. Et morum grauitas sapientia sponsa parentis. Concurrens fama. decus. hec dant pontificatum. vt de elec. cum i cūctis. ꝛ vide gof. d̄ tē. ordi. qui per lōgum declarat regulas apostolicas. ꝛ epūs ē pater ecclesie. xcv. di. esto. ꝛ etiā pcurator. d̄ do. c. ij. x. q. ij. casellas. xij. q. ij. sine exceptōe. Et te

netur reddere rationem pro aīabus sibi cōmissis si male custodierit oues suas de re iudi. c. penultimo.

¶ Epistola decretalis. Regre. ū. decretalis epl'a.

¶ Epistola diui adriani s'm guil. in specu. de renū. ci. §. in pñ sub ergo sub. §. finitis. locū hʒ iter fideiussores mandatores ꝛ cōstitutores. Jteʒ iter tutores. ꝛ ē illius ep'le effc'us ꝙ q̄uis aliq̄ sint ī solidū obligati. tñ ꝑ ei' bñficiū si oēs pares sint ī soluēdo tp̄e litis possint postulare. vt diuidatur actio inter eos. vt vnusq̄sq; ꝑ virili portione alias actiōe cōueniat. alioqn nisi dicto beneficio iuuarent' posset creditor quē mallet ī solidū ꝯuenire. vt. C. de cōsti. pe. l. fi. ꝛ isti. de fideiuss. §. si ples te ff. de fideiusso. l. iter fideiussores. ꝛ. l. si dubitet'. Sig̃ huic bñficio fuerit renunciatū poterit creditor quē maluerit cōuenire. Quō aūt renuncia' in istrumento huic bñficio vide ibidē.

¶ Epitaphium est scriptura siue titulus in lapidib' sepulchrorū sculptus.

De Eq

¶ Equestris dignitas erat in his qui romaʒ custodiebant nā ꝛ hi habentur ꝑ absentibus reipublice causa. Et dicit Accur. ꝙ aliq̄ erant p̄sidentes. q2 simplex militia non est dignitas. de hoc vide Accur. eo. ti. in rub. C. li. xij.

¶ Equitius dicit' custos equorum.

¶ Equitiū. alias, equitiū est grex equorū. s'm Accur. in. l. qō ergo. ff. vsufruct. quēadmodū quis vta'.

¶ Eq̄tas est cōuenientia reꝝ que cuncta coequiparat. ꝛ in paribus rōnibus paria iura vel iudicia desiderat. vt. C. ad. l. falci. l. fi. verbi gratia. dedisti mihi centum aureos mutuo. modo equū est ꝙ isti numerationi conueniat solutio s'm eandē qualitatē ꝛ q̄ntitatē. vt. ff. si cer. peta. l. mutuū Jtem dedi tibi dānū centū aureorū. dignū iustū ꝛ equū est vt s'm eandē quantitatē damnū tibi resarciā. Equitas etiā dicit' quedā mitigatio tēperans iuris scripti rigoreʒ. Et in qbus casibus talis eq̄tas p̄fera' rigori iuris. no. Jo. an. de transac. c. fi.

¶ Equanimiter. i. equo animo.

¶ Equus calcitrosus dr̄ qui solitus est calce ferire.

De Er

¶ Erariū est repositoriū pecunie ab ere dictū.

¶ Ergagabi dicunt' operarij laborantes ī statiōib' suis. ꝛ dr̄ ab erga quod est opa. ꝛ gabor qō est labor.

¶ Ergastaria sunt stationes operariorū. ꝛ dicit' ab erga. i. opa vel opus. ꝛ sterion statio q̄si topis statio. vt nota. C. de opera. l. ij.

¶ Ergascula dicunt' carceres vel p̄siones. ꝛ dr̄ ab er. qō ē lis. ꝛ scolon missio.

¶ Ergo. no. Jo. an de sum. tri. dānamus. in pñ.

¶ Ermofroditus est q̄ liber qui hʒ vtrūq; sexū. An autem ad testificandū exhiberi possit qualitas sexus inualescentis demonstrabit. si enī calore durante pro viro se gesserit recipit' in testē. alias nō. iiij. q. iij. c. i. post mediū. §. i. Jtem talis ponit' inter infames ꝛ non potest esse aduocatus. iij. q. vij. īfamis.

¶ Erro est pusillus fugitiuus qui non qdem fugit. sed ex cōsuetudine quadaʒ aberrare solet. ꝛ frequēter sine causa vagatur. temporibusq; in rebus nugatorijs cōsumptis tandem licet sero redit ad domū. vt. l. quis sit fugitiuus. §. errorem. ff. de edi. edic. Sed vtrū erro faciat furtuʒ sui sicut seruus fugitiu'. ꝛ an sit vsucaptibilis. Primum dubium est disputabile: vt in glo. l. i. C. de ser. fugi. que dicit ī fi. ꝙ aliqui sunt cōtra vt sunt Frācis. Accur. Marti. Sil. ꝛc. Sed Cato sactis tenet ibi ꝙ sic. Rō p̄ma q2 erro habʒ animū lucrandi vsum sui. Secūda rō sua. q2 licet non sit furtum odiosum vel penale. est tñ furtū fauorabile ꝛ rōnabile ne preiudicet' dño. Ad s'm dubiū sic r̄ndet' ꝙ sic. vt not. plenius per doc. in. d. l. i. super glo. ij.

¶ Errare est aliud pro alio putare. xxxviij. di. q̄nauis. xxij. q. ij. in qbus. ī fi. Et no. Jo. an. ī cle. i. de iudi. sup ver. certa scia. Et nota ꝙ errans nō semꝑ decipit' vt si seru' ducit liberam quam credit ancillā cū ei' ꝯditio melioret'. ĝ rōne talis erroris nō posset diuortiū petere vxore ꝯsentiēte s'ʒ Hoffre. de ꝯiug. seruo. §. si liber. vbi alij al'r dicunt. ꝛ forte iō q2 sicut ignorantia opponit' scie. sic error consensui. vt in glo. i. clementi. p'alle.

¶ Error est q̄ñ aliquid aliter cōtingit. vel aliō est ꝙ̄ credit'ur vel puta'. in qbus. c. p'ale. in fi. vbi dicit Augu. ex en'chiri. ꝙ nō est arbitrandū peccatū. aut si est. minimū esse atque leuissimū. Cōis error ꝯmunis excusat ꝛ facit ius. vt in. l. barbarius. ff. de officio p̄si.

¶ Error aduocati in fcō pōt redargui vsq; ad sentētiā.

¶ Error calculi s'm aço. in sū. eo. ti. est error cōputatōis. veteres enī cōputabāt ꝑ lapillos q calculi vocaban' ꝑ eo ꝙ pedib' q̄ñq; calcant'. lʒ nō ipune. vt persius. Hunc macri ne diez numera meliore lapillo. q2 ꝑ bono die ponebant albū lapillū. Q̄ñq; ēt calculus ponitur ꝑ cognitione cāe vt. C. de iudi. l. rem non nouā. Etiā q̄nq; ꝑ sententia. C. d appella. l. si actor. ibi deteriorē calculū. q2 cā calca'. idest determina' per sen. est glo. ī. l. vnica. C. de errore calculi.

¶ Error ītolerabilis est error a iure reprobat'. Et nota ꝙ error sumi' ꝑ facto siue sit error iuris siue facti. q2 licʒ sit iuris q̄ntū est error. facti tñ est cū sit in alio ꝙ̄ in veritate. verbi grā. Titi' vir honestus petijt a me pecuniaʒ sibi mutuari: dixi ꝙ mutuarē assignando sibi dieʒ. illa die venit alter titius vilis qui assimilaba' illi in facie dicens se eē illū ꝛ ꝑ hoc sibi trado ꝛ mutuo. ibi est error quo impedi' dominij trāslatio. l. si q̄s vxori. §. cum titio. ff. de fur. q2 significatū sumptū est ex errore in ꝑsona. nec tradens ꝯsentit in istū cui tradit saltē scienter. ĝ sibi non tradet in re. Jtē ibi titio amico meo trado rē ex cā donationis. quē credo sane mentis eē cū sit furiosus: ipedi' translatio dominij. l. ꝙ meo. §. si furioso. ff. de acqr. pos. quia furiosus ñ acqrit dominiū cū nō habeat cōsensū. ꝛ sic error tradētis hic nihil opera'. q2 q̄ntūcūq; vellet ꝛ ꝯsētiret trāsferre non tamē trāsferret. Jtem ibi filiusfamilias asserēs se patrēfamilias. vel seru' liber petit a me sibi mutuari. ꝛ mutuo. nō ipedi' trāslatio dnij. l. si q̄s vxori. p̄al. §. seruus. ꝛ. l. falsus. §. si q̄s. ff. de fur. q2 error est in q̄litate non significants consensum transferendi: lʒ aliqui contra. sed si trado. ff. vetus credens. C. nō trāsfer' dnij. l. si me in vacuū. ī pñ. ff. d acq pos. q2 res q̄ tradi' nō ītēdi'. ĝ. non trāsfer'. Et res q̄ trāsferri ītēdi' nō tradi', sec' si in noie error sit vt trado tibi fūdū cornelianū sub noie semprōnij credēs sic vocari: certe non ipedi' trāslatio dnij: q2 cōsensus est ī re ꝛ dnij ei' trāslatōe. ꝛ sic de alijs suo mō.

¶ Erupta cesa dr̄ oīa illa q̄ ceduni' ꝛ eruunt'.

De Es

¶ Estiualia sūt ocree. s. calciamēta de corio qb' ēt aliqui vtunt' ī terdū ī estate. Et fuūt optima apō scīn seuerinū vt dicit Jo. an. in cle. ne ī agro. de sta. mo.

¶ Estimatio significat taxationē. p'ut subiecta mā vel qō ī ma aliud mediū significare declarat. vbi grā. res traditur estimata h̄ addito ꝙ reddat' estimatio ꝛ non res. Ex h̄ significat' emptio ꝛ vēditio. vt in. l. quotiens. ff. de iure do. vbi dr̄ res estimata data viro in dotē sic ē empta vir agere pōt ex ēpto ꝯ vxorē. de h̄ isti. de empti. ꝛ vē. in p̄n. ꝛ. l. estimate. ff. solu. ma. ꝛ. l. plerūq;. ī p̄n. ff. de iure do. iūcta. l. necessarijs. ī p̄n. ff. de peri. ꝛ ꝯmo. rei ven. Sʒ ibi res da' estimata h̄ pacto ꝙ res reddat' ꝛ ñ estimatio. tūc nō ē ēptio. sʒ significa' ꝙ re perēpta vl' diminuta attēda' estimatio facta. l. si iter. C. d iure do. Nec piculū diminutiōis perē-

ptionis fit recipientis nisi sit i culpa. qr cū rem traditam tenet reddere periculū debet esse dñi. Sed in casu pcedenti periculū vel deterioratio rei trāsit in recipientem: vt. l. estimate. ꝑ alle. Itē vbi res daī estimata i dotem hoc pacto q reddaī res vel estimatio: tūc significat trāsire periculū perēptōis sed nō deterioratōis. l. plerūq. §. si cum. l. se. ff. de iure do. Et hoc ex nā ɔ̄ctus ⁊ alternatiue. nā nā dotis est q dñiū trāsit in maritū. ⁊ sic piculū ē suū. sed ex nā alternatiue alteꝝ hoꝝ sufficit. aut rē reddi aut estimationē iuxī regulā in alternatiuis. de reg. in. li. vi. Sz res perempta reddi nō pōt. ergo estimatio. R. es āt deterior reddi pōt que si reddiī nō est reddēda estimatio.

De Et

¶ Etas legitima. sp itelligiī de nāli ñ de ea que p̄ pncipis bñficiū ipleī. vt. C. de his q ve. eta. īpe. l. vltima.

¶ Etas pupillaris est minor qtuordecī annis i masculꝭ ⁊ i femina duodecī. ff. de v̄bo. sig. l. pupillus.

¶ Etas pubertatis diuersimode acapiī. nā in nuptys contrahendis etas pubertatis est in masculo. xiiy. ānis. ⁊ in femina. xy. ānis. vt insti. de nup. in pn. cū ibi no. Non āt idē tps reqriī si alimēta reqrunē vsq ad pubertatē q̄ obtenī masculo ad. xviy. ānū. femine aūt vsq ad xiiy. ff. de ali. et ciba. lega. l. mela ait. in pn.

¶ Etatis venia est pͥuilegiū qd impetrat minor a pncipe vt hēaī p maiore. ipetrat aūt eā masculus maior. xx. ānoꝝ femina āt maior. xviy. vt. l. y. C. d his q ve. eta. impe. Maturior eni est sexus femininꝰ hac rōne. vt notat Accur. in glo. vy. l. y. ꝑ alle. qr mala herba cito crescit. ⁊ citiꝰ est subdola mulier ⁊ auara. ff. ad velleya. l. sed si ego. in fi. Nam regula nālis est. quāto longius res habere eē: tanto tardiꝰ ad perfectionē deuenit. ⁊ ecōtra quāto breuius hz eē tanto maturiꝰ ad pfectōēz deuenit. pz hoc i plantis et brutis. Sz vir lōgius hz eē q̄ mulier iō tardiꝰ deuenit ad pfectionē q̄ mulier. Et iō mlier citiꝰ subdola ⁊ sagacior efficiī.

¶ Etsi idē ē qd q̄uis. de simo. c. ⁊ si qōnes. de of. iu. oz. c. ⁊ si ab aplice. in cle. de iureiu. et si xps.

¶ Etiā. Regre. ē. ec.

¶ Et. hec cōiūctiua lz ppͥe copulet. ff. de cōdi. insti. l. si heredi. tamē aliqñ sumiī p vel. ff. de v̄. sig. sepe. cū filibus. Aliqñ repetit q̄litates pcedentes. ff. de fun. istru. ⁊ instru. lega. l. seio. §. gaio. Aliqñ p. i. vt. c. y. d spon. Etiā no. in. c. y. de rescri. vbi de hoc. vnde hec dictio ⁊ ɔiūgit pncipaliter simul ⁊ successiue put inferī ex significato tunc hoc dictā te. ⁊ fm q voluntas disponētis quouis medio significare declarat. nāq̄ qz est ɔiūctiua rerū pncipalr quarū tñ vna est alteri accessoria. vt dicendo lego fundū ⁊ eius istrm̄. pncipaliter etiā significat istrm̄ legatū. lz sit accessorium ad fundū. ⁊ extīcto fundo legato nō extigiuī legatū istri. secus ē in ppositōe cū. que cōiūgit accessione. facit. l. cui fūdus. ff. de fun. istru lega. posset tamē ēt faciīr trahi ad cōiungendū accessorie p volūtate disponētis q expmir ⁊ p cū. Significat etiā ibi successiue. filiū meū ⁊ nepatē heredes istituo. nā itelligiī q filius admittaī. ⁊ eo deficiente nepos. l. gallus. §. fi. ff. de libe. ⁊ posthu. R. ō. qr nepos non simul admittiī cū filio. ⁊ hoc ex ordinata caritate seu nālī affectōe. ar. l. nālr. C. de istitu. ⁊ substi. sub cōditōe fcis. l. lucius. ff. de her. isti. vbi disiunctiua resoluiī i cōiūctiuā ppter voluntatē q̄ ɔcludiī ex caritate. facit. l. cū pr. §. cum pr. ff. de leg. y. Idē i cōtractibꝰ si qs emit redditū vel fūdū p se liberis ⁊ nepotibus. ibi ⁊ cōiungit successiue. s. q p pr solus admittaī. post liberi. deīde his deficiētibꝰ nepotes.

¶ Etates sunt sex qbus generatio ⁊ statꝰ hois finiī. xxxv. q. iiy. c. i. ⁊ Jo. an. in prin. li. vi. Aly ponūt septē etates hominis. Siīr septē mundi. vnde. Infās ide puer adolescēs post iuuenis. vir. Dicituī īde senex. postea decrepitus fit, Annos pma tenet septē. tenet altera bis tot. Terna qter septem sed quadragita quaterna. Annos exultat ad qnq̄ginta iunctus. Sed si porrigiī ad septuaginta senectꝰ. Est tūc decrepitus icerto tpe durās. Itē nota v̄sus de etatibꝰ mūdi. Primꝰ adā. iustusque noe. magnꝰ pr abraā. Et post hūc moyses dauid namque redēptor. Septia fine caret. locat in regemque beatos.

¶ Et cetera. quāq scribiī extense p duabꝰ dictiōibus ⁊ sic disponit fz q relatiuū seqī si saltē aliqd seqī vt dicēdo. ⁊ cetera q̄ sūt scribēda. alias respicit oiaq̄ pmissa sūt. Quāq scribiī abbreuiate. vt ⁊c. sic oēs ɔprehēdit clausulas consuetas apponi in tali ɔtractu. De h tradiī i. l. gallus. ī pn. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ no. in. c. qm̄ ɔtra falsa. de proba. vide. s. de. C.

De Eu

¶ Euestigio. i. statim vel continuo. vt in. c. vnico. de matrimonia. libro. sex.

¶ Eulogiū idē est qd testiū. vt in. c. nos qdē. de testa. ⁊ i. l. iubemꝰ. C. de testa. ⁊. l. qdā eulogio. C. de iur. dli. ita exponit Ber. de testa. Apud nos aūt aliter accipiī. vt. ff. de re. mili. l. desertorē. circa pn. ⁊ dī ab eu qd est bonuz. ⁊ logos sermo. q̄si ⁊c. Uel fm Posti. ab eu qd ē flebile. ⁊ logos sermo. qr vr plimū fit i extrēis. ⁊ est nota doloris. Etiā eulogia dīr ēcenia q̄ olī portabanī metropolitanis ad ɔciliū puīciale. vt. xviy. di. c. de eulogys. vbi fz glo. eulogia dīr munera q̄ deferūt subditi suis platis

¶ Euidēs est qd semp palā est ⁊ euidēter apparet. i. q. i. vt euidenter. d accusa.

¶ Euidentia. ff. de ɔ̄hen. emp. l. ea q̄. ⁊ qd est i euidenti nulla pōt tergiuersanōe celari. d cohabi. cle. ⁊ mili. c. vlti. de offi. ordi. si canonici. §. ceteꝝ. li. vi.

¶ Eunuchi fz aço. i sum. C. eo. ti. dīr spadones tm̄ ⁊ nō castrati. hoīes āt barbati ex solū romāi ipery pnt eunuchi fieri. Alias facientes penā capitis subeunt.

¶ Euincere est aliquid ab aliq̄ extorquere vel eripere vel per sententiam iudicis acquirere. R. es etiam euicta dicitur cum est amissa.

¶ Euictio fm aço. in sum C. de euic. fm q̄sdā ita diffinitur Euictio est rei empte. vel ex aliq iusta cā accepte p sn̄iam iudicis abductio. vel vt petat alio euicēte omissio. nec n. sp ē necessariū rē abduci vt videaī euicta. vt. ff. e. ti. l. euicta. §. i. Euictōis cautio solet pstari a vēditore ipsi emptori ad h vt si aliqs ab emptore rē emptā tanq̄ suā petat dicēs eā sibi eē obligatā aut aliqd ius i ea hr̄e. emptor recursum ⁊ regressū hēat ad vēditorē cui denūciare hoc teneī ⁊ vēditor dz assistere ⁊ dfendere emptorē i cā euictionis. Et dī euictio alicuꝰ rei i cāz alteriꝰ abducte p iudicē acqsitio. vide. s. cautio. de euic.

De Ex

¶ Exactio. i. petitio. nā exigere ē rē ab alio petere.

¶ Exauctorizare ē militē cigulo: vł clericū ordibus spoliare. vt in. l. q cū vno. §. nō omnes. ff. de re mili. Uel est statū alicuꝰ vel auctoritatē ei auferre. ⁊ qñq hz fieri expsse q̄ q tacite. vt si pnceps vel dux belli militi i exercitu delinquēti calcaria absciderit: talis dī tacite exauctorizatꝰ dū eo q nil expmaī. ⁊ expsse vt si dux exercitus militē fugiuū exauctorizauerit. Idez pōt hr̄e locū i clerico. qr exauctorizare ēt idē sonat qd degradare.

¶ Excādescere ē subito irasci h̄ndo siītudinē iter furorē ⁊ estuantis ferri candorē.

¶ Exceptio est rei defensio per quā se defēdit ⁊ tuetur ab actore secundum aço. in summa. C. eo. ti. Quandoq ponitur large ⁊ improprie pro omni defensione prout reo competit etiam si nulla actori competit actio. Et tunc quidam vocant eam exceptionem facti. vt quando sine

actione quis calũniose petit. Sed aço vocat eã exceptionem intẽtionis. ⁊ de excep. intentionis que sint not. ff. eo. ti. l. i. in pn. ⁊. l. ij. §. illud. C. de trãsac. ⁊ talis nõ põt de iure expliri. qꝛ nemo põt expiri sine actione. vt cũ tñc nulla sit actio. nulla põt dici actionis exclusio. sed dicit̃ ꝯ intentionem actoris defensio. vt qñ qs se ĩ aliquo instrumẽto obligat ad aliqd sine exceptõe iuris vel facti. Sensus est ꝙ ꝯ hoc nullã faciet defensionẽ ð iure vel de facto. Differũt tñ exceptio ⁊ defensio. Nam defensio ꝓpe dicit̃ que ipso iure actionem tollit. vt solutio que est eius qḋ debet̃ redditio. ⁊ acceptilatione omnis obligatio tollit̃. insti. q. mo. obli. tollit̃. in pn. ⁊. §. itez ꝑ acceptilationẽ. Itẽ renũciatio dicit̃ defensio. c. sup hoc. de renũci. cõcordat glo. in. c. i. de lit. ꝯte. li. vi. vbi no. ex glo. penul. ꝙ oĩs exceptio peremptoria que perimit lĩas ⁊ grãm opponit̃ añ ⁊ post lit. ꝯtest. C. de excep. l. vlti. Et no. hosti. ⁊ Inno. i. c. ꝯstitutus. ð rescri. Item large dicit̃ etiã exceptio eẽ replicatio que dat̃ actori. omnis enĩ replicatio est exceptio. vt. ff. eo. ti. l. ij. §. replicationis. Et sicut se habet exceptio ad actionẽ sic replicatio ad exceptõez. fm Hoff. de pba. in sũ. Stricte võ ⁊ ꝓpe exceptio ponit̃ pro illa defensione que cõpetit reo contra actionẽ cõpetentẽ in eum. ⁊ sic dicitur actionis exclusio. ⁊ hec ẽ exceptio iuris. vt si petis a me debitũ ⁊ ego excipio ꝙ remisisti mihi. vel ꝙ fecisti mecũ pactũ de nõ petẽdo. vel ꝙ nõ venit dies ꝑfixus. vt sumit̃ vtraqꝫ exceptio. ff. e. ti. l. ij. ꝑ 2mo. ⁊. §. replicatiõis. ⁊ ꝙ exceptio sit actõis exclusio habetur de elec. ouidũ. sup ṽbo. irritari. ĩ glo. Exceptio diuidit̃ ĩ plura genera. quia alie sũt tẽporales ⁊ dilatorie. alie ꝑpetue ⁊ peremptorie. vt. ff. e. ti. l. i. §. exceptões. alie sũt odiose. vt macedoniane. alie fauorabiles. vt velleyane. hec diuisio colligit̃ ex. l. si exceptionẽ. ff. de ꝯdi. inde. Itez alie sũt in rem. alie in ꝑsonã. vt. ff. eo. ti. l. i. §. exceptiones. ꝑalle. Itẽ fm hosti. ⁊ spe. alie sint anormale. alie mixte. ⁊ multas alias diuisiões doci doc. ꝓsequũt̃. vide eas.

Exceptio dilatoria est que cãm differt. vt insti. eo. §. appellantur. Et istaꝝ est multiplex diuisio. de qua aliquantulũ notat̃ in. l. exceptionẽ. C. de pba. Est enĩ quedã dilatoria solutõis que sapit istã nãm ꝙ respicit actionem nimis tempestiue intentatã. ⁊ dꝫ opponi añ lit. ꝯtest. sed ꝓbatio eius fit post lit. ꝯtest. c. inter mona. de re iudi. q̃dam est dilatoria iudicij que opponit̃ ꝓprie ad ĩpediendũ iudicium añ lit. ꝯtest. ⁊ ꝓbat̃ tanq̃ ꝓiudicialis. ⁊ expedienda venit añ lit. ꝯte. Et idẽ dicendũ est de replicatõe eiusdez. Quedã est declinatoria fori. vt ibidẽ notatur. Itẽ colligitur hec diuisio ex. l. iij. in fi. ff. eo. ti. Uide de hoc Spe. eo. ti. Et nota ꝙ declinatorie iudicij sunt in initio ꝓponẽde. Et sunt iste que ꝯ iurisditionẽ iudicis opponũtur. Rõne qꝛ si eis sciẽter omissis ad alia ꝓcedit̃ videt̃ qs in iudicez ꝯsentire. C. ð excepti. l. vlti. no. Hoffre. de dila. §. sũt ⁊ alie. in fi. Sunt etiã iste ꝓbande in initio vt ꝓius sciat̃ de iurisditione iudicis añq̃ꝫ ꝓcedat̃ ad vlteriora. hñt tñ etiam locum post sententiam si ex ignorãtia omittant̃ de sen. ⁊ re iudi. ad probandum. C. si a non cõpetenti iudi. l. vl. Etiaz dilatorie proponẽde ⁊ probande sunt ante lit. contesta. c. inter mona. prealleg. ⁊. c. pastoralis. de excep. C. de ꝓba. l. penul. Dilatorie solutionis sunt proponende similiter in initio cause idest ante litẽ contestataz ⁊ probande postq̃ꝫ actor suam intentionem fundauerit. sed peremptorias ꝓbabit reus postq̃ꝫ actor suã intentõez ꝓbauerit. de hoc vide Hof. de ꝓba. §. restat.

Exceptio peremptoria scdm Specula. vocatur sic. quia actionem vel intentionem agentis perimit fm Jo. and. cap. i. de lit. contesta. libro. vi. seu ius ledit. vt insti. de ꝑpe. ⁊ temꝑn. actio. §. perpetue. vt pactum de non petendo in perpetuum. ⁊ iusiurandum de non agendo vel accusando. videlicet petebam a te centum. ⁊ excepisti ꝙ pepigi tecum de non petendo in perpetuum. vel iuraui non agere vel accusare. que ipso iure tollunt naturalem obligationem. vt. ff. de iureiurando. l. fina. circa princi. quod doctores intelligunt esse verum de voluntaria ⁊ conuentionali. secus autem de necessaria. ciuilem autem non tollunt ipso iure. sed ope exceptionis elidunt. Et fm Açonẽ. semper obstant he agenti: etiam si cessauerit agere per mille annos.

Exceptio perpetua est que perpetuũ habet effectum vt cuꝫ petis a me debitũ. excipio ꝙ tu remisisti mihi. hec exceptio perpetua dici potest. ⁊ perpetuo competit: quãdocũqꝫ actor agit. quia exceptio non competit nisi qs agit. ff. de excep. l. exceptio.

Exceptio temporalis est que ad tempus vtilis est. vt cũ petis debitum excipio ꝙ fecisti ĩ pactum mecum de non petẽdo. vsqꝫ ad ãnũ. hec exceptio vsqꝫ ad ãnũ vtilis ẽ: postea võ non. de qua de rescrip. cap. plerũqꝫ. de offi. ordina. ca. pastoralis. in fine. ⁊. ff. eodẽ titu. l. exceptione. §. temporales. Et hec etiam dilatoria dicitur. quia differt ⁊ prolongat causam. non autem aufert. Aliud exemplum conuenio te coram iudice non tuo. ⁊ tu excipis te non esse de foro eius. vide glo. in verbo excusari. capitulo. si autem. de rescriptis.

Exceptio anormala est que non sequitur normam aliarum. quia potest opponi ante litẽ contesta. ⁊ post. ⁊ in lit. contesta. vt exceptio excõmunicationis. ⁊ alie scilicet de quibus dubitatur an sint perpetue an temporales: vt exceptio matrimonij ⁊ exceptio non numerate pecunie. nõ numerate dotis. vt nota. institu. de exceptio. §. appellantur. ⁊ plures alie fm Hostien. ⁊ Specula. eodem titulo. vt exceptio que competit fideiussoribus ex epistola diui adriani contra creditores. vt nota. institu. de fideiusso. §. si plures.

Exceptio rei iudicate nõ põt opponi qñ fit sup eadẽ re: ⁊ qñ est ex eadẽ cã ⁊ eadẽ ꝑsona.

Exceptio doli est q̃druplex. vt no. accur. in glo. l. q se debere. ff. de ꝯdi. ob cau. da. cau. nõ se.

Exemptio proprie est vbi aliqua conuentualis ecclesia canonicorum secularium vel regularium monachorum vel monialium imediate subest pape. Harum exemptionũ alia ẽ vniuersalis. alia particularis. vniuersalis ẽ que cum vniuersitate iuris spectat ad papam. ita ꝙ metropolitano aut dyocesano nihil iuris manet in eadem. Particularis est que pro parte in certis casibus ab eorum iurisditione eximitur: ⁊ alias pertinet ad eosdem. verbi gratia. si forte aliqua ecclesia quantum ad hoc est exempta: vt nullus archiepiscopus vel episcopus possit in ea diuina suspendere sicut in sua dyocesi ⁊ alias ei exhibeat reuerentiam ⁊ honorem. Item exemptionũ monasterioꝝ due sunt species. quedam non recognoscunt superiorem nisi papã. alia sunt ordinũ exemptorum vt monasteria cisterciensiũ ⁊c. que non corrigit ordinarius loci sed abbas vel prior eorum. glo. est in cle. attendentes. de sta. mona. Item exemptionũ alia est personalis. alia localis. Personalis est vbi archiepiscopꝰ vel episcopus eximit̃ vt a nullo nec etiaꝫ legato sedis apl̃ice nec etiã a iudice delegato excõicari vel interdici valeat aut suspẽdi. sed localis ẽ q̃ loco hoc est ecclesie dat̃.

Exemplaris dicitur illa substitutio que fit filio furioso seu mente capto in euentũ mortis in furore seu non sana mente. Et dicitur exemplarꝭ quia admittitur fieri predictis: sicut pupillaris pupillis fit q propter etatem sibi per testamentum prouidere nequeunt. sic enim predicti propter furorem. dementiam: seu defectum mẽtis.

vt insti. de pupil. substi. §. j. in pn. In multis tn̄ differt a pupillari. vt infra dicet̃ de substitu. Significat aūt hec substitutio diuersimode. vt significatū ex eius vbis vel alūs vndecūq; sumptū significare pbat. significat enim p̄ vel eius vba significāt seipsam. s. q filio cui facta est substitutio mortuo i furore vel demētia substitutus admittatur. vt. §. i. insti. de pupil. substi. Significat vlterius tacitā vulgarē. ar. l. iam hoc iure. ff. d vulga. z pupil. iūcto. §. i. isti. eo. ti. pal. le. Rō. sicut in p̄ significato ɔsiderat̃ ppetas vboꝝ eius: sic i scdo significato ɔsiderat̃ idētitas psonaꝝ: vt q p substitutoꝝ testator filio pn̄idet sic nisi aliud appareat. Significat ēt hec substitutio pupillarē. vbi gr̃a. facta est furioso ipuberi si in furore decesserit. sensus est q si decedat in etate pupillari tūc significet exemplarem. qz facta ipuberi lz furioso. z valet vt pupillaris tm̄. vba. n. h significant. Et qz defectus nālis potius extendit̃ q̄ accidentalis. l. ij. §. i. ff. de tute. z hoc qn̄ illa ɔcurrūt q̄ requirūtur in pupillari: qz filius est in ptāte patris. z sic de alijs. Si aūt nō ɔcurrūt tūc infra tempus pubertatis valet vt exēplaris postea nō: propter limitationem illam si in etate pupillari decesserit. Si aūt factū est sine tēporis limitatione. tūc valet simplr̃ seu p oī tpe vt exēplaris. Significant vlterius hec vba filio furioso substituo. subaudi i. si filius furiosus i furore decesserit. Et requiritur q sit furor tēpore mortis. vt in. §. i. insti. de pupil. substi. pal. z. l. ex facto. §. i. ff. eo. ti. lz alias p ista vba ticio furioso lego talē qlitatē sufficit adesse tpe dispositionis. vt i. l. mela. in pn. ff. d alimē. z ciba. legatis qz apponit̃ eā demōstrationis. ratio vtriusq; qz significatū sumit̃ ex affectōe qua significatur ei pn̄ideri cui pn̄idet̃ cū eo mō quo pōt. mō i p̄ casu melius pn̄idet̃ ei recipiendo ea vba in illo sensu. Sed scdo casu melius pn̄idet̃ furioso recipiēdo vba demōstratiua tm̄. quod est ppriū coꝝ significatū. significat vlterius q existēte ɔditione substitutionis substitutus admittat̃ volens vel inuitus scḋm qualitatē psone substituti. Si eni est substitutus filius furiosus q erat in eius ptāte tēpore mortis est necessarius vel voluntarius. vt in. §. i. insti. de heredum qualita. z diffe.

Excōicatio est extra cōionez ecclie sepatio. vel censura ecclesiastica excludens a cōione fideliū. xi. q. iij. c. nihil. z §. euidenter. vel est eterne mortis dānatio. xi. q. iij. nemo episcopoꝝ. z c. nullā. ergo festinare debem⁹ vt mortuus a xp̄o sepatus p excōicationem: reitegretur z recōcilietur xp̄o p absolutionē. Maiorib⁹. n. malis debet sincera charitas subuenire. l. di. vt ɔstitueret̃. z glo. in. c. psenti. eo. ti. li. vi. Uel sic gnāliter. Est a qualibet licita cōione vel legitimo actu sepatio vel a sacramentis exclusio. Spēs excōmunicationis infinite pn̄t esse. qz tot q̄t sunt spēs cōionis. due tn̄ spēs eius precipue scḋm cano. cōiter vsitant̃. s. maior z minor. de vtraq; illaꝝ hr̃. iij. q. iiij. engeldrudā. Nā vna excōicatio que maior ē dr̃ anathema. z excludit ab igressu ecclesie z a cōione fideliū. z a sacris. hec vocat̃ maior z fertur cū solēnitate de q̄ ēt dat̃ pcedēs descriptio cū dicebatur. Est a q̄libet licita cōione hominū vl' legitimo actu z sacroꝝ separatio. vn̄ z adam excōicatus fuit ab esu ligni. in. §. euidenter. pal. xi. q. iij. z de sen. excō. si quē in glo. iij. Alia dr̃ minor. z illa tm̄ sepat a sacramētis. Et hec ē duplex. vna p pceptū a iure vel p sniam ab hoie. alia sepat a cōione fideliū nō sacroꝝ. v. q. ij. presenti. scḋm Hos. de cleri. excō. ministrāte. §. itē sciendū. Est. n. q̄dā excōicatio iuris a q̄ absoluit eps nisi absolutio sit summo pontifici obreseruata. de sen. excō. nup. Alia hois vt epi vel sui vicarij vel delegati. de offi. ordi. cum ab ecclesiaꝝ. de maio. z obe. c. vnico. li. vi. in glo. Et nō q excōicatio est medicinalis nō mortalis disciplinā nō eradicans. vn̄ is in quē lata fuerit nō ɔtēnit eā. c. i. e. ti. li. vi. Etiam excōicatio dr̃ mucro epi xvi. q. ij. c. visis. in fi. vbi dr̃ felici mucrone epi sacerdotuz piacula resecētur. z xxiiij. q. iij. corripiant̃. Itez dr̃ anathema i proprie ab ana. i. sursum. z theca figura olim in frontibus dānatoꝝ impssa. z sic q̄si anathema dr̃. Et hec maior que duplex est. Quedā sine solēnitate. Alia solēnis quando duodecim epi vel psbyteri candelas i terrā pyciunt z pedibus calcēt. Et nō differt ab alia nisi in substantia q maior est terror z ɔfusio. de his duabus in. c. cū nō ab homine. de iudi. Et excōicatus amplius z sepi⁹ excōicari pōt d treug. z pa. c. i. Itē excōicato possunt pticipare z cōicare familia z vxor z liberi. qz sunt a canone exempti d sen. excō. q in dubijs. z participās i loquella quo ad correctionē nō est excōicatus. eo. ti. porro. nec predicatores vel alij recipiendo elemosynas. eo. ti. Cū p volūtate vel predicādo seu monēdo eo. ti. rn̄deo. Et nota casum in quo qs est excōicatus vel excōicat̃ sine peccato mortali. in. c. iras d testi. spo. vbi mulier nolēs reddere debitū pp ɔscientiam consanguinitatis in quo bn̄ facit. excōicat̃. Et sic excluditur ab ecclia militāte nō tn̄ triūphāte. c. inqsitioni. d sen. excō. q̄uis alias. nisi p peccato mortali sit qs excōicādus. c. nemo epoꝝ. xi. q. iij. Et nota q xviij. ɔstitutiōes. cle. cōprehensi sunt. l. casus. Quoꝝ. xvi. reseruati sunt pape qb⁹ quis ipso iure excōicationez incurrit expsse. z p duas dū tacite. vide glo. in ver. excōicationis. in cle. i. de sen. excō. vbi enumerant̃ loca istoꝝ casuū. Itē excōicatio maior cōtrahit̃. xviij. casibus scḋm gof. in sum. de sen. excō. §. ɔhitur. Itē excōicat⁹ nihil dare dz p sua absolutōe. c. ad aures d simo. Si tn̄ p manifesta offensa est excōicatus. p̄ debet satisfacere z postea absolui de vb. sig. ex parte. Sz pone statutū epi est q qlibet excōicatus anteq̄ꝫ absoluat̃ dz soluere decē p quolibet mēse. vtrū valeat statutū. Rn̄det̃ q nō in. c. ad nostrā. z c. nemo. de simo. lz in ɔtrariū determinet hosti. z Jo. an. i. c. ad aures. palle.

Exconsul ē q desiuit eē ɔsul. sic notat̃ de questore. z exquestore insti. in phe. §. cū hoc.

Excusatio est alteri⁹ iuste cause allegatio in defensionē vel supportationē alteri⁹ ne cogat̃ cōparere i iudicio de q in. l. ij. ff. si qs cautionib⁹ z i ti. de va. z excu. munex.

Excusatio tutoꝝ fit ex varijs causis. Et quedaz numerati. Quidaz. n. excusant̃ ad tēpus. s. q causa reipublice abesse ceperit. z reuersi ad nouā tutelā ifra annū non vocant̃. sed veterem coguntur̃ statiz recipe. vt insti. de excu. tut. vel cura. §. q se. z C. e. ti. l. i. z ff. e. ti. l. i. §. itē q reipublice. Est z alia excusatio a tutela q̄ dr̃ excusatio veteranoꝝ q excusant̃ a tutela si sint a militia dimissi. honesta causa interueniēte z iusta. puta pp infirmitatē vel aliā cām. Sz illa q̄ alio mō fit nō vocat̃ honesta. sz causaria. vt. ff. d his q no. ifa. l. ij. §. cognomine. Et ppetuo q soluūtur a militia post. xx. annos. Sed ad tēpus q ifra. xx. ānos. z h diuersimode tenet̃. qz si ifra. v. ānos nullā sibi vēdicat imunitatē. si do post qnq; ānos solut⁹ fuerit hz imunitatē vni⁹ anni. Post octo annos hz imunitatē biēnij. post duodecim triēnij. post decē z septē qdriēnij. post viginti ānos hz excusationē ppetuā. Est z alia tutele excusatio eoꝝ q numero liberoꝝ se excusant vt rome liberoꝝ triū. C. e. ti. l. i. cū ɔcor. i italia q̄tuor. i puīcia. v. Est z excusatio eoꝝ q morbo excusant̃. vt ceci. surdi. muti. furiosi. z ppetua valitudine detenti. C. eo. ti. l. vnica.

Excusatio eoꝝ q etate excusant̃. vt minor. xxv. ānis. l. vnica. pal. z isti. de excu. tu. vel cu. §. itē maior.

Excusatio eorum q numero tutelaꝝ excusant̃. s. q h̃nt tria onera tutele. i. tres honores tutele. scḋm Aço. que oīa habentur. C. sub his titulis. in rubro z i nigro. vide d hoc Aço. ibidem in summa.

¶ Excusator fm aço. et spe. eo. ti. est q venit ad pponēdum cās absētie alicuius q nō poterat vl' rōne sui vel cāe procuratorē ɔstituere. vt in causis criminalibus in qbus lz pcurator nō interueniat. vt in. l. i. ff. de publi. iudi. §. rei. excusatori tñ allegat causā abs̄tie bñ admittit. vt l. i. absen. ff. de pena. et si vocatus erat vt personaliter ɔpareret.

¶ Executor fm spec. e. ti. est officialis p quē lītis executio vel ipsius cāe pparatio iubēte iudice suo expedit. Uel fz aço ppriē est ille q discussa cā sniam executioni mandat. vocat ēt i iure apparitor. Regre. s. apparitores. al's ēt vocātur i iure diuersimode. de istis modis ē glo. no. C. d exe. cu. rei iudi. l. si vt ppōnis. quā psequit spec. in ti. de citatione. §. sequitur. ppe pn. Itē appellatiōe executoris itelligit delegatus. c. sciscitatus. de rescri. et c. si q s ɔ. de fo. compe. vñ executores sūt illi p quos iudex sniaz suā exequit et rē iudicatā mācipat effectui et mādat executioni. Et duplex ē executor. s. merus et mixtus. executor merus dr qui p nūciū nō est demādata aliqua cognitio. sz tm eāe executio. et talis nō dz audire exceptiones vt. C. d execu. re. iud. l. si vt ppōnis. pal. et c. de cetero. de re iudi. et ff. de iudi. l. si ptor. et de tali loquit. c. pastoralis. §. qz vero. de offi. dele. vbi bona glo. de executiōe duplici. fm hosti. tñ tenet admittere exceptionē excōicatiōis. al's appellari pōt. de hoc vide archi. de except. pia. li. vi. Uel sic. Executor merus est q non pōt de fraude interposita cogscere. et ab illo nō appellat nisi modū executōis excedat. ff. quoz ap. nō reci. l. ab executore. et de re iu. g ad cōsultationem. in fi. et ii. q. vi. sub illo. §. sūt quoz. et §. ab executore. et c. si verū. et §. seq. Sed a mixto executore bene appellat si nō admittit legitimam exceptionē: vel alias ptes grauauerit. de appel. dilecto. et c. vt debitus. Sed executor mixtus est q hz cognitionē cause annexā. vt in. c. nouit. d appel. et de re iudi. c. de cetero. pal. de offi. dele. pastoralis. in glo. vt cū papa mādat alicui restitui rem suā. vel alicui dari beneficiū etc. et talis dz recipere legitimas exceptiones qūtumcūq scribatur sibi absolute a papa vt de offi. dele. ex parte. de rescrip. ca. si qñ et c. cum adeo. xxv. q. ii. et si non.

¶ Exemptus dicitur qui a suo iudice sive a iurisditiōe ordinarii subductus est etc.

¶ Execrare est abhominari vl' detestari: et pprie attribuitur delictis: dicendo hoc delictum est execrabile.

¶ Exempla nō sūt semp imitāda: sed exēplū pape est nobis sequēdū. xvi. q. iii. licet. di. ix. ca. sane. vbi glo. i. e. de quibus di. xx. q p exēpla sit iudicādū cū ius deficit. vel intelligit de exēplis publice vel autentice psone. vt pncipis vl' apostoloz. et de exēplis pluriū et nō paucoz vide ibidem.

¶ Exercitor dr is ad quez quottidian' q̄stus et vtilitas nauis ptinet. magister vo nauis dr cui tota nauis et anchora cōmissa est. Require. s. actio exercitoria. vbi de hoc.

¶ Exheredatio est alicuius a sua substantia vel hereditate exclusio. et alterius seu alieni institutio. velut cū parentes exheredant filios et scribunt alienos heredes in testō. ita accipit insti. de exhere. li. p to. Et sic exheredare est filiū cōstituere alienū a substantia vel hereditate paterna. Et dz fieri cā iserta et pbata. et ppter quas et quot cās pr̄ filium: et ecōtra filius patrē possit exheredare. not. glo. in. c. quintauallis. de iureiurando.

¶ Exero. i. peto. sic ponit exeratur. i. petatur. l. vt vborum que est fi. C. q admit. ad bo. pos. vbi glo. penul. vel est idē quod aperiatur via petenti.

¶ Exestuare est feruere. bullire. vel calefacere. vt est glo. in cle. dudum. de sepulturis.

¶ Exhibere est rē i publicū deducere seu ostendere vt copiā hēat aduersarius rē suā tāgendi. et eaz sic visam si sibi sua videt vendicādi. de hoc. ff. ad exhibendum. l. iii. et de libero hoie exhi. l. iii. §. et ait. ptor. Reg. s. actio ad exhibē.

¶ Exiliū triplex no. archi. xlv. di. cū beatus. in fine.

¶ Expense sūt sumptus volūtarii et nō necessarii. et dicitur expensa q̄si extra pēsus et debitū fcā. Sed ipēse sūt vtiles et necessarie a vbo ipēdere dicte. vnū tñ multotiēs p alio ponit. vt. l. iulian'. i fi. ff. de minorib'. vbi expēse p necessariis et vtilibus dūtaxat ponūtur. pūt ibi no. Etiā ipēse p volūtariis ponunt nō solū vtilib' et necessariis ff. de vbo. sig. l. ipēse. Quāuis dña pdicta ɔtrariū dicat. Et expense differūt a dānis. vñ iuramētū factū sup vnū nō extēdit ad alterū. nā expēse fiūt eā litis. dāna vo ex discordia pueniunt. vt destructio domus et similia. de iuiur. cap. in nostra. in textu. et glo.

¶ Expilatores fm aço. in sū. C. et ff. de cri. expi. here. hi sūt q ex rebus vacātis hereditatis aligd surripiūt et expilāt de pe. di. i. aut facta. Re. s. actio expi. he.

¶ Experiri qñq ponit p iūdere seu defendere. vt de iud. e. l. de procu. c. q generaliter. li. vi. Qñq p agere. vt de causa pos. et ppue. c. pastoralis.

¶ Explicatio ē allegatio q̄ supplicationē ifirmat. vñ replicatio ē allegatio ɔ exceptionē. et adiuuat actorē. Et supplicatio est allegatio q replicationē ifirmat. et reuz adiuuat. Sz explicatio ē allegatio ifirmans supplicationez et sic p actore contra reum.

¶ Exponere. i. ɔ se ponere. Exponi aūt dnr infantes serui liberti et languidi si sine cura dimittūtur. vel eis alimenta negant a parentib' a dñis vel a pronis. vt in. c. vnico. de infan. et langu. Exponere. n. aliq solēt relegato pietatis offō infantes vel lāguidos. i. añ ecclias ponere. vt eos alii misератione moti colligāt. lxxvii. di. si expositus.

¶ Expressum quō dupl'r sumat. no. ff. de vul. et pupil. l. i. §. igitur. et de pben. si episcopus. in glo. certas. li. vi.

¶ Expssa pupillaris substitutio. Regi e infra substitutio.

¶ Exorciste grece latine dnr adiurantes. xxi. di. cleros.

¶ Extimare ē alicuius rei certū pcium dare. et est idez qd taxare vel certū precium diffinire et determinare.

¶ Extraordinariū remediū est qd ob aliq cām ex' vel vltera cursum solitū alicui dat vt restitutio minori leso vel absenti cā iusta necessaria vel pbabil. ad q remedia nūq recurrendū est qñdiu remedio ordinario locus est ad qd potest haberi recursus

¶ Extraordinariū iudiciū est corā delegato vel qd non procedit in figura iudicii. sed ex officio iudicis in modum inquisitionis vel denunciationis. vide tex. iuncta glo. i. c. quoniam contra. de proba.

¶ Extra no. archi. de prescrip. statutum. li. vi. §. iii.

¶ Exterminare est q̄si ex' terminos vite vel iurisditionis sue ponere. cle. vnica. de iureiu. de here. excōicam'. §. moneāt. et §. se. pōit ēt p deponere. desolari. i exiliū mittere.

¶ Ex tunc tempus extremum significat. ff. de condi. et demon. l. si is. §. si ita.

¶ Ex no. archi. iii. q. v. q sq. et plenius Jo. Cal. i. c. vsa. d coha. cle. et mu. Jo. mo. de here. excusamus. li. vi. Etiā archi. de pbē. cū i illis eo. li. et pau. in. c. i litteris. d resti. spo. ēt no. C. de legi. l. nō dubiū. et qñq in cōpositione stat augmētatiue p valde vt exequare. i. valde eq̄re. vt. l. i. ff. d leg. i. vbi dicit p oia exequata sunt legata fideicōmis.

¶ Explosa. i. exclusa. c. inquisitioni. de sen. exc.

¶ Extorres. i. immunes vel insontes. de sen. exc. ɔtingit et di. xix. nulli phas est. vbi dr. sed extorris a sancto ministerio. et ea. di. c. ita dñs. §. in oēm terrā. vbi dicit vt extorrem. i. alienū se ministerii itelligeret ēe diuini. et habet. C. de custo. reo. in. l. de his. que est. l. i. Itē de pe. di. ii. c. Itē proinde. vbi dicitur nudari facultatibus propriis et patrie sue extorres fieri. i. ēt. xi. q. i. conspiratione.

¶ Expēstor est q publice pecunie ꝯgregāde cōseruande ⁊ querēde officiū habebat hōc administrationē depositur. vel dī ille q questoris deponit administrationē. vt no. insti. i pꝛhemio. §. cūq; hoc in glo. vide supꝛa excōsul. ⁊ l. questores

De Fa

Faber lignarius dicit̄ nō solū q ligna dolat. sed generaliter oīs q edificat. ff. de verbo. sig. l. fere. §. fabros.

¶ Fabricenses dicebant̄ sm̄. l. C. e. ti. li. xi. Qui erant deputati armis faciēdis. reparandis ⁊ vēdendis. s; Jo. an. de sen. exc. si iudex. li. vi. dicit q fabricēsis dī qui publica arma facit ⁊ in publicis fabricis ⁊ nō alibi. ⁊ dat primicerioꝝ vt reponat i publicis armamētis quoꝝ brachia stigmate signabant̄. Re. infra stigmate.

¶ Facere dī ille cuius auctoritate fit. de sen. excō. ca. mulieres ⁊ facere dī q statim ꝯfestim icōtinēti mox illico qd facit sine interuallo nullo actu ꝯrio aut impertinēte intermedio de elec. q2 pp. vbi dī q post collationē mox dz electio celebrari. similiter cū vis iferē psone icōtinēti repelli dz. id ē sine iteruallo quasi bello ꝯtinuaro. Jtē idē qđ facit i triduo. C. de erro. adu. l. vl. vbi dī q aduocatus pōt reuocare errorē suū stati. i. infra triduū. Et hoc intelligit placē. sicut sonat. Sed Accur. hoc intelligit qñ cā durat post errorē tm̄ p tres dies. Jtem qđ facit i decē dieb⁹. ff. de ꝯsti. pe. l. pmissor vbi dicit̄ q si qs sine die cōstituerit se soluturꝫ pecuniā alicui ꝯ eū agi pōt si stati nō soluerit ifra decē dies. Jtē qđ facit i vno anno. xx. q. i. puella. vbi dī q si iscys parentib⁹ infra duodecimū annū velū acceperit parētes vel tutores pūt hoc statim irritare infra annum. Jtē qđ facit cū quodā tēperamēto tpis ita q nec minimū vel maximū tps assumit qđ magis pōt intellectu ꝯcipi q3 dici. ff. de solu. l. ratū. ⁊ l. de codicibus vbi dī q heres fideiussori testatoris hoc qđ adita hereditate soluit p desiūcto statim soluere dz. i. cū q̄dā tēperamēto tpis nec. n. stati cū sacco paratus venire dz. Jtē qđ facit cū pūmū pōt de restitu. spo. olim cā. vbi dī q vim illatā rebus pōt qs repellere in cōtinēti. i. q3 cito poterit collectis amicis; ita tm̄ q illud in cōtinēti nō extēdat̄ vltra annū. hec hos. ō elec. q2 pp. Jtē qđ facit i vno mēse. i. q. i. ꝯstat. vbi dī q si aliq ordinati sūt ab hereticis p vim si statim renūciauerint ꝯciliabulo hereticoꝝ. i. ifra mēsē; tūc excusāt̄. Jtē q3 cito scit. vt. xxxv. q. ij. miniterez. Jtē qđ facit qñq; vt. ff. si cer. peta. l. i. vbi dī Cuicunq; rei assentimus alienā fidē secuti mox recepturi ex eo cōtractu credere dicimur.

¶ Factitare est frequēter facere. l. fulcinius. §. latitare autem. ff. qui. ex cau. in pos. ea.

¶ Factio ē ꝯspiratio. l. q̄s qs. C. ad. l. iul. maie. vbi glosa.

¶ Falcidia dī lex a falcidio tribuno plebis q ipsā adinuenit ad hoc q qs extraneo testō suo legare nō posset qn ad min⁹ q̄rta remaneret heredi. q si ꝯfacerer locū nō h̄ret. ⁊ sic dī falcidia a falce ad defalcandū ō singulis legatis. per quā pmittit̄ heres h̄re q̄rtā ptem legationis vel hereditatis qñ etiā tota hereditas vel maior pars ē legatis exhausta. Et est triplex falcidia sm̄ lo. an. in glo. di. y. rūsa prudētium. Require infra. l. falcidia.

¶ Factū fieri ꝯtentū i dispōe significat ipm̄ ad herēdē vl̄ aliū trāsire seu transire posse vl̄ nō. put. n. ipm̄ fcm̄ vl̄ qđ vis aliud mediū pbat significat vel declarat. vbi g̃ra i cōuentione deducit̄ h̄ fcm̄ licere ire agere p fundū pmittentis ad fundū eius cui pmittit̄. hec cōuētio nō trāsit ad heredes sine sit appositū vbū psonale tibi vel mihi siue nō. lnō si simplr̄ dcm̄ est ꝯuentum⁹ licere seruo agere. h̄ factū nō trāsit ad dnm̄. §. sz eū tcm̄. isti. ō stip. suo. Sed ibi debitor ꝯuenit cū creditore q ei n̄ liceat dbitū peter̄. ⁊ ita finit pactū ō n̄ petēdo simplr̄. h̄ fcm̄ seu pcm̄ trāsit ad herdes.

¶ Facer̄ qđ pōt q̄liter qs ꝯueniat̄ ⁊ quō itelligat̄ hī. l. l. sūt q cū nōne legib⁹ seq. ff. de re. iud. nā p̄sonis p̄sona liberi ⁊ pētes eoꝝ miles armare militie. vl̄ doctor p̄sbyter ⁊c. Si ꝯdēnāt̄ ad id qđ facere pūt nō totū qđ h̄nt extorquēdū ē s; rō h̄ida ē ne egeāt vt. l. i ꝯdēnatōe. ff. de reg. iur. Nā intelligit̄ qs facere debere qđ cōmode ⁊ honeste pōt. nec. n. vī posse qđ nō potest fieri honeste. ff. de v. sig. l. nepos paulo. ⁊ qñ fcm̄ p n̄ facto h̄ri potest de cap. ⁊ postli. reuersis. l. i vllo. §. facti. Jtē p factū pbat̄ volūtas. ff. de legi. l. quib⁹ c. dilecti. de appel. c. fi. de coniug. seruo. Et factū vel de facto cōstar q̄ttuor modis. c. quesitū de coha. cle. ⁊ mulie.

¶ Fallonia ē culpa iniuria pp quā vasallus amittit feudū Et est q̄dā culpa q̄ respicit dnm̄. s. qñ tribus vicibus citat⁹ legitime fidelitatē p̄stare noluerit. vt i vsibus feudoꝝ. q̄ sit pꝛiuata cā bñficy amit. c. i. Est ⁊ alia cā qñ ifeudauit alia lege q3 ipse h3. vl̄ talē vasallū q feudū deseruire nō potest. Quedā vō est culpa vel fallonia q̄ nō respicit dnz. s. qñ vasallus interfecit fratrē vel filiū suū vel filiū fratris vel aliō crimē cōmisit qđ parricide appellatiōe ꝯtinet̄. ⁊ plēs alias fallonias tā respiciētes dnōs q3 alios pp quas feudū amittit̄. no. hosti. in sum. de feu. §. qui mo. feu. amit.

¶ Falsary sūt q crimine falsi tenent̄. vel q crimē falsariorum admittunt vt de cri. fal. ad falsatiorum.

¶ Falsitas est mutatio vitatis. de cri. fal. c. i. lz ⁊ p to. ti. no. de rescrip. sup l̄ris p doc. eo q falsatores semp studet̄ mutare ea q̄ va sūt vt fl̄a videāt̄ v̄isilia vt i auc. istru. cau. i pn. colla. vi. ⁊ sm̄ ea q̄ no. aço. i sum. C. ad. l. corne. de fal.

¶ Falsū ē qđ caret vitare. vt rescriptū falsū qđ non h3 aliqđ p̄mordiū seu s̄bam vitatis. s. qđ nō emanauit a papa. ⁊ tm̄ appet emanasse. c. sua nobis de offi. vica. vbi de hoc. Et no. in. c. sup litteris de rescrip. p Frāc. de zabel. Vñ falsū. i. iniusta. ⁊ vera. i. iusta insti. q ⁊ ex q. cau. manumir. nō pos. §. eodē. l. eliascentia. vbi dicit̄ q cā semel approbata siue vera vel falsa non retractatur.

¶ Fallacia sm̄ hosti. in sum. de do. ⁊ ꝯtu. §. i. ꝯmittit̄ in decipiēdo ī his q̄ asserit aliquis false in certa scientia.

¶ Fama sm̄ spe. ti. de no. cri. §. fama. est ille dignitatis status vita ⁊ morib⁹ ꝯprobatus ⁊ i nullo diminut⁹ sm̄ gl. C. ex q. cau. lfa. irro. l. i. ⁊ glo. iij. i. e. vīa. de coha. cle. ⁊ mu. Et loqt̄ de fama hoīs. Sed fama de aliquo negocio q̄ est medū vitatis eliciēde describit̄ sic. Est cōis ⁊ clamosa isinuatio isurgēs apud totā vel maiorē ptē pplī. ex incerto auctore, pueniēs. ⁊ dī a for. faris ⁊ dī ab opiniōe q̄ vltra cōez opinionē reqrit cōez locutiōez ⁊ sic duo exigit. Et i descriptiōe fame p Spe. nomē dignitatis non ponit̄ p honore publico sm̄ aço. s; p potētia a nā cūctis attributa. Et hec descriptio locū h3 i bona fama. Qñq; ēt fama sumit̄ p ifamia siue mala fama. vt i. e. ti. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ iō sm̄ spe. fama pōt alr̄ describi vt cōprehēdat vtrāq;. s. bonā ⁊ malā. sic Fama ē vehemens vulgi ⁊ maioris ptis opinio rei de q̄ q̄rit̄ ꝯsētiēs vel ꝯsonās. Fama ab hoīe sic ꝯsueuit describi. Est dignitas status vita ⁊ morib⁹ cōprobata. vt. ff. de va. ⁊ ex̄. cog. l. cognitōis. ⁊ q talē famā negligit crudelis ē. xy. q. i. nolo. ⁊ fama opinio ⁊ estimatio idem sunt.

¶ Fama inter hoīes est publica ⁊ cōis insinuatio ex sola suspitione. ⁊ ex certo auctore pꝛoueniens.

¶ Familia sm̄ azo. in sū. C. de edi. ac. appellatione familie ꝯtinent̄ oēs q sūt i suitio alicuius ēt liberi hoīes q seruiūt ei bona fide vel ēt alieni serui ⁊ ēt q sūt in ptāte eius. sīr oēs propinqui liberi ⁊ patroni. sic generaliter sumit̄. C. de verbo. signi. l. fi. Unicus vero seruus familie noīe nō continetur. nec duo faciunt familiam ibidem. Et dicitur a femore que est pars hominis genitiua. vt dicta. l. fina. C. de verbo. signi.

¶ Familie herciscũde.i.hereditatis diuidende.no.ĩ rubro .ff.fa.her. Re.supra actio familie her. Et dr̃ laz ĩter famu lum mãcipatũ; ⁊ seruũ no.archi.xxxv.q.iij.ĩ.c.patrem.

¶ Famosũz carmẽ ſm azo.in sũ.C.de iiur.ẽ dictamẽ vl' hi storia cõposita ad alicuius ifamiã ꝑut ibi notare vr̃ azo.

¶ Famosus libellus põt ꝓprie dici liber cõscriptus ob ali cuius infamiã.vt.ff.de iniur.l.lex tormẽto ꝝ.§.si qs librũ Et iponit ei pena capitis q famosũ libellũ iuẽtũ nõ corrũ pit;sed alij manifestauit.⁊ q eũ dictauerit si nõ ꝓbauerit de calũnia capitalr̃ puniet' ſm azo.in sũ.C.eo.ti.hec ⁊ pla ibi vide p eum. Et hoc est verũ si reo cõuicto capitalis pe na esset iposita alr̃ nõ.Et notat' in.l.vnica.C.eo.ti.

¶ Fatum ẽ genus diuinationis cui q intẽdit damnationẽ aie sue incurrit.xxvi.q.vlti.non obseruetis.

¶ Fatalis dies ſm azo.in sũm.C.de tẽ.⁊ repa.ap.dr̃ spatiũ tpis ifra qd̃ appellãs dz appellationẽ ꝓseq. Et qdez olim quattuor dies fatales ꝯcedebant'.quoꝝ primus erat spa tiũ sex mẽsiũ.⁊ hoc st appellatũ fuit a sn̄ia clarissimi viri vl' spectabilis viri vel delegati a principe. Scõi aũt dies fatales sũt spatiũ.xxxi.dierũ. Tertij ⁊ q̃rti sũt silr̃ totidez si saltẽ facta fuerit appellatio a delegato vel spectabili vl' clarissimo viro.ꝑut hoc hr̃ in.l.ij.C.de tẽ.ap. Hodie autẽ ex ordine vnus tm̃ fatalis dies ẽ.i.vnic'. lz si iusta cã iter cesserit alr̃ annus idulget'.⁊ ita erit scõa dies fatalis.quo trãsacto lite nõ ꝯpleta rata manet sn̄ia.vt ĩ auc̃.ei q appel lat i.e.ti.de tẽ.ap. Dicebant' aũt fatales dies.qr eis fatũ.i. terminus cause iponitur vel quibus mora accidit cause.

De Fe

¶ Femina ſz aliquos dr̃ a feditate eo q feda s⁊ enormes sup fluitates mẽstruales emittit.sola n.feia ẽ aial mẽstru ale cui' cruoris ꝯtactu fruges nõ germinãt.arescũt herbe. arbores amittũt fructus.ferrũ rubigine corrũpit'.⁊ si qdẽ canes comedũt rabiẽ incurrũt. Uerificat' hec i adamãte.

¶ Ferie ſm azo.ĩ sũ.C.e.ti.dr̃t a foro.q̃si fore ie.qr ꝑstant vacationẽ ab his q̃ ꝯsueuerũt agi in foro. Hosti.tñ ĩ sũ.eo. ti.dicit q ferie dr̃t p ꝯ̃riũ.Cũ n.ferie colẽdẽ nõ sint he tñ coliũt'.vel dr̃t ferie dies q̃si dies festinãdi ſm papiã. quo istis feriari.i.a malis oplb' abstinere debem' ⁊ nihilomi nus ꝑstãt imunitatẽ a mercãtijs cũ difficile sit iter emẽn tes ⁊ vẽdẽtes pctiũ nõ iteruenire.lxxxiij.di.eijciẽs.õ pe. di.v.c.q̃litas ⁊ negociũ.Ea q̃ tñ ꝑtinẽt ad disciplinã mili tarẽ vel scolasticã vt artes libales vel ius ciuile ĩ dieb' fe riatis pagi pñt ſm azo.ff.e.ti.l.i.vide no.p doc.ĩ.c.ꝯsulus de fe.vbi cũ q̃rit' an liceat studere leges vel ꝓ pcio scribe re ĩ diebus feriatis vel festiuis vel dñicis.Dicit Jo.an.q̃n studiũ fit sine solẽnitate nõ pp lucrũ q tũc licet cũ nõ sit opus seruile.sed cũ solẽnitate.f.in publicis scholis non lz Dñs anto.de bu.dicit q cã ꝯsilij dãdi vbi necitas suadet .f.qr cã pitura ẽ tpe.vel õ loco lõginquo ⁊c.tũc licet stude re ẽt ad lucrũ.alr̃ nõ.nec i sciẽtijs positiuis q̃ ad lucrũ vel honores tẽdũt.sed ĩ theologia ⁊ in speculatiuis licet.Et addit pa.ẽt i iure cano.qr talis laborat in vinea dñi ⁊ effi cit' hõ speculatiuus ⁊ abstrahit' a vicijs.nõ aũt cultus di uinus vel offiñ ꝑtermittat'.qr sanius est maioribus stude re ⁊ mẽtes occupare q̃ȝ ociũ insеq vel i larũis vagari.imo melius est domi manere q̃ȝ festa ecclesiarũ pp dñas visi tare.xxiij.q.i.odi.ꝑiec.vbi glo.⁊.l.pe.ff.de fer.De scribẽ tibus ⁊ legentibus vide ĩ ti.de fe.p doc.Et sic ferie sunt q̃ dã solẽnitates tꝑoꝝ i qbus cause tractari nõ debẽt. Et ſz Hos.dñr ferie qr forẽsibus negocijs imunitatẽ ꝑstãt.l.di uus.ff.e.ti.Uñ feria vno mõ capit' ꝓ q̃lz die i hebdõa.⁊ ita seruat ecclesia dicendo.Feria prima.feria scõa.⁊ dr̃ a for. ris.s.a fãdo.i.loq̃ndo.qr singulis ferijs solo verbo loq̃ndo deus creauit hoiem ⁊ oia.Alio modo capit' ꝓ die solẽni fe stiuãda.⁊ sic dr̃ a feriẽdis victimis q̃ offerebant' in ferijs, vel a feriẽdo ſm papiã. qr ⁊ si oĩbus dieb' abstinẽdũ sit a malis.tñ istis ꝑcipue.vt.c.i.de fer. Sũt ergo sic ferie cãrũ. ferie festiuãde.⁊ sic ferie nuptiaꝝ de qbus i.c.capellanus de fe.xxiij.q.iiij.nõ oz.xv.q.iiij.placita.lxxv.di.q die dñi co.Feriaꝝ alie sũt repẽtie q̃s ĩpator vel ꝑnceps iducit re pẽte pp victoriã vel vxorẽ ductã vel filiũ natũ. vl' pp pu blicã ꝯgratulatiõez ob diẽ natalis ĩpatoris.vt.C.e.ti.l.i.⁊ dñr repẽtine qr sũt certe.imo qr repẽte ⁊ subito iducunt'. ⁊ a nullo iudice ĩduci pñt nisi a ꝑncipe.vt ĩ ti.C.õ fe.a nul lo.n.iudice ꝑsumi dz vt auc̃te sua aliq̃s cõdat ferias.nam ferales ferias notarioꝝ q̃s admĩstrator edixerit. Alie sũt solẽnes ⁊ q̃rũ q̃dã iducũt ob reuerẽtiã dei:vt dies dñic' vt.l.ij.C.e.ti.⁊.l.oẽs dies.⁊ ꝑcipue oẽs dies ⁊ oẽs festiuita tes gloriosissime virginis marie.scõrũ aploꝝ ⁊ alioꝝ q̃ nu merãtur.c.vltio eodẽ ti.⁊ de ꝯse.di.iij.c.i.Alie ob honorẽ ꝑncipis.vt dies natalis vel coronationis eius.C.e.l.fi.⁊ in d.l.oẽs dies. Alie aũt ob honorẽ ciuitatũ vt dies natalicij maximaꝝ vrbiũ.vt rome ⁊ ꝯstãtinopolis.l.oẽs pall'. Alie ob necessitates hoĩuz vel publicã vtilitatẽ.vt sũt duo mẽ ses.vnus gratia messiũ.alius cã vindemie.de quibus etiã in.palle.l.oẽs dies.vbi dicit'.Omnes dies iubemus eẽ iu ridicos.illos tñ manere feriaꝝ dies ꝑhas est geminis mẽ sibus q̃s ad requiem laboris indulgentior annus excipit. Estiuis quoq; feruoribus mitigandis ⁊ ẽt autumni fructi bus decerpẽdis. Has vero ferias spe.eo.ti.non vocat solẽ nes sed iudicat rusticas vel publicas.qr ꝓpter rempubli cam vel vtilitatẽ rusticã inducũtur.Et forte specula mo uetur ex.l.i.in prin.ff.eo.ti.⁊ statuũtur he ferie ſm cõsue tudinem loci ⁊ ſm varios terrarum ritus. vt.ff. de feri.l. presides.

¶ Ferri ꝓprie dicimus ea q̃ quis in corpe baiulat. Porta ri vero ea q̃ qs in mẽte secũ ducit.agi vero vel duci dicun tur animalia vt.ff.de verbo.signi.l.ferri.

¶ Ferruminatio ẽ eiusdẽ generis materiaꝝ solidatio ⁊ cõ iunctio.vt si scipho argenteo fundus ferreus apponat' de hoc no.l.i rẽ.ff.de rei vẽdi. Sed applũbatio. Re.õ.de A.

¶ Feudum ſm Hosti.⁊ Azo.eo.ti.in sum.§.i. Est benefici um alicuius rei inuestitura interueniente sic concesse seu date alij vt dñium penes concedentẽ remaneat.cuius oc casione recipiẽs:⁊ successor eius ꝯcedente dño ad id de q̃ ⁊ vsq; ꝯuenit aut feudi natura regit tenet' directo domi no.Utile aũt transit ad feudatarium.arg eoꝝ que no.de emphiteota.ff.si ag.vec.peta.l.vnica.§.qui me. ⁊ fuit hoc dictũ.s.vtile ſm diuersarum regionum cõsuetudines.q bus obligatur.⁊ ipsis cõsuetudibus obligatur quibus de ficientibus iuri scripto obligatur. Pro diffinitione feudi ⁊ donatione eius vide in glo. in vsib.feu.qui.mo. feu.ac qui.ĩ prin.⁊ sũmã ad quã ibi remittitur. Dicit' aũt feudũ a fidelitate vel a fide quã vasallus domino prestare tene tur. Neq; enim debet aliqua inuestitura fieri ei qui fide litatem facere recusat nisi feudum eo pacto sit acquisituz vt de eo fidelitas non prestetur vt in cõstitutionibus feu. Per quos fiat inuesti.⁊ per quos recipitur ibidem I qui bus cau.feu.amit.in ver.ij.de vsi.feu.not. Item feudum est res concessa alicui ad vtendum pro seruitio. ſm Hos. Est concessio rei pro homagio facta.⁊ additur cõcessio be niuola.quia fit ex gratia ⁊ beniuolentia. ergo beneficium dicitur etiam.ideo concessio dicitur quia apud dominuz remanet proprietas ⁊ dominium directũ. Sed vasallus acquirit vsufructum ⁊ vtile dominium. Potest etiam sic describi. Feudum est beniuola actio tribuens gaudiũ capienti cum seruitio retribuendo per quam transfertur vtile dominium de domino i vasallum.Et sic dicitur a fi delitate quaz vasallus tenetur domino de quo.in.c.ex di ligenti.de simo.⁊ in ti.de feu.per totum.

¶ Feudũ legiũ fm Spe. ti. de feu. in tractatu libello x. §. qm sup homagiũ. v. porro. Est qñ eã ⁊ occasio homagij cepit a dño. vt qz baro dixit alicui paupi militi q aliqz ré imobilé sibi daret si ei faceret homagiũ ⁊ illã dedit. talis res vocat feudũ legium ⁊ talis vasallus hõ legius. Et hec probantur in lib. feu. Si de feudo controuersia fuerit. vide infra homagium.

¶ Feudatarius est q feudũ recipit: q etiã vasallus dicit.

De Fi

¶ Fictio iuris differt a psumptiõe. qz fictio iuris semp est ꝯ veritaté. vt in iure postliminij ⁊c. Presumptio aute frequenter intelligit stare cũ vitate sicut ⁊ sepe stat. ius eni fingit aliud qz est. vt fingit mulieré stipulatã que nõ est. l. vnica in pn. C. de rei vxo. actio. fingit natũ qd nõ est. ff. de sta. homi. l. q in vtero. fingit nõ eé natũ qd est natũ. ff. de libe. ⁊ postb. l. ticius testõ. §. lutius. fingit viuere qd nõ viuit. insti. de excu. tuto. §. fingi aũt. fingit nõ ꝯceptũ eum q mortuus nascit. ff. de vbo. sig. l. q mortui. no. aço. in pn. sũ. circa. x. pdicamẽto. ⁊ gof. in sum. de psump.

¶ Fides est fundamentũ rex sperandax. nõ apparentiuz argumentũ. Et fm Aristo. Est rõ rei dubie faciés fidé. Et fides fm aplm in eplã ad gal. vt sumit d sũ. tri. c. firmiter Est substãtia rex sperandax. argumentũ. pmũ dr qr spare debem⁹ qd dem est a pphis futux. Scdm dr qz pphetias iã cõpletas debem⁹ hre argumẽtũ. i. pbatõz nõ apparétiũ de futuris cõplendis. Sed illa est qdã notificatio. ⁊ nõ vã diffinitio. q̃re magistralr sic diffinit. Fides é voluntaria certitudo absentiũ infra sciaui ⁊ supra opinioné ꝯstituta. Aug. dicit. Fides é credere qd non vides. Et due sũt spes eius. s. formata ⁊ iformis. et capit multis modis. d q̃ vide glo. boná in. c. firmiter. de sum. tri. ⁊ fi. catho.

¶ Fideicõmissum é illud legatuz vel relictũ qd cõmittit fidei heredis alicui danduz ab eo. cũ testator dicit. heres fidei tue cõmitto vt des legata ⁊ cõmissa. vt fm Aço. i sũ. C. eo. ti. §. sequit. Hodie tñ nõ est differétia inter fideicõmissa ⁊ legata. sed oli multe erãt dñe. Omne eni legatuz fideicõmissũ dici poterat. ⁊ eõ. p quo est tex. insti. de le. §. sed nõ vsqz. Nã ipsox eadé é nã. ff. d le. i. vbi dr. p oia eq̃ta sunt legata fideicõmissio.

¶ Fideicõmissarius est ille cuius fidei legatum vel relictum committitur.

¶ Fideicõmissaria libertas. Regre infra libertas.

¶ Fideicõmissaria hereditatis petitio e q̃ cõpetit ei cui fideicõmissaria hereditas restituit ex seuatuscon. tre. vt q hũt agros ꝯfines q p ipsam diuidant agri vel fundi.

¶ Fideiussor é q alienã obligationé i suã recipit vel suscipit fidé pncipali nihilominus manére obligato. vz. q se pro alio obligat. vt eo. s. pncipali debitore nõ satisfaciete ipse satisfaciat. Et dr q̃si iussu alterius ponés fidé suã. vt insti. eo. ti. in pn. ⁊ ff. eo. l. i. ⁊ ij. Est aũt fideiussor magnũ nomé gnãle. qz ꝯphendit sub se mãdatoré ⁊ ꝯstitutoré ⁊ eũ q ex toto in se alienã obligationez trãsfert q ⁊ pmissor vocat. Sed hi differũt iter se. qz ꝯstitutor nõ obligat nisi pcedat obligatio q̃ in iurib⁹ data sit vt in. l. i. ⁊. l. ij. §. i. cũ alijs. ff. de ꝯsti. pe. ⁊. l. ij. C. e. ti. Fideiussor vo obligationez pcedit ⁊ sequtur. insti. eo. ti. §. fideiussor. Mãdator aũt nũqz seqt: sz semp pcedit obligationé. vt. ff. mãdati. l. si vo nõ remunerandi cã. §. si post creditã. nisi in casu q hr in eo. §. v. plane. Et dr latz hic positã no. glo. i. l. pall. §. si post. i pn. cui est similis glo. C. eo. ti. sup rubrica. Et q pcedat obligationé vide hosti. in sum. C. eo. ti. §. i.

¶ Fideiussor in rem suã dr q fideiubet p aliq̃ re l ea cã q̃ res futura est ei⁹. vbi gr̃a. dedi pcuratoré ad defendédũ in cã mea: ⁊ fideiussi p ro iudicatũ solui. h casu fideiussor in ré mea dicox. vt. l. si defunctus. ff. de pcur.

¶ Fideiussio ita fit. Si iterrogeť fideiussor sic. fide tua iubes qd iste debet. ⁊ ille rñdeat fideiubeo. vt insti. eo. ti. §. in stipulatiõibus. Hodie tñ fm host. in sum. e. ti. §. q̃liter. vulgares vtunť hoc mõ. es fideiussor p tali. ⁊ promittis mihi p eo. ⁊ iste rñdet sic vel pmitto.

¶ Fidelitas fm Hosti. in sum. de feu. §. qd sit fidelitas. nihil aliud est nisi iusiurãdũ qd a vasallis pstať dño. Et ibidem hr plena forma fidelitatis. vt. xxij. q. v. de forma. de iureiurã. c. ego. N. Et in quo differt ab homagio. no. i cle. pastoralis. §. rursus. de re iudi.

¶ Figuline dicunť loca in quibus figuli exercent officia sua vel artem.

¶ Filius arrogatus. Re. s. arrogatio.

¶ Filius adoptiuus. Re. s. adoptio.

¶ Filius est is qué nuptie demonstrant. vt. ff. d in ius vo. l. q a mr. vel p ꝯfessionez patris ⁊ mris. c. trãsmisse. q filij sint legi. vel p affectũ. C. de psũp. afferte. ij. q. vij. ad romanã. ⁊ stať his ꝯiecturis donec pbeť ꝯtrariũ fm gof. in sum. ti. de na ex li. ven.

¶ Filiusfamilias dr q é i ptãte pris vel parétis. vt accipit in. l. fi. ff. de his q sui vel alie. iur. sũt. sicut fili⁹ emancipat⁹ dr q extra ptãtem patris est.

¶ Filij nãles fm aço. i sũ. C. e. ti. sũt multiplices. Alij sũt nãles ⁊ legiti vt q nascũť p legitimũ thox. Alij sũt legitimi tñ vt adoptiui. Alij nãles tñ. vt nati ex ꝯcubis vnica ⁊ i domo idubitato affectu ꝯiũcta. Alij nz nãles nz legiti vt q ex illicito ⁊ dãnato coitu nati sũt. d his oib⁹ é glo. isti. de adop. in pn. ⁊ glo. i. c. p venerabilé. q fil. sint legi. Et q̃t modis nãles d soluta cũ soluta efficiať legiti pz i. c. tãta. q fil. sint legi. vbi ét dr q filij vulgo nati ⁊ ꝯcepti sũt q nõ hét patré determinatũ. Sz vt aço dicit hec distinctio fm iura ciuilia ipatox dať ⁊ nõ fz iura nãlia qz forte fz theologos nõ é vsqzquaqz vex fm q̃s mrimonia seu idiuidua maris ⁊ femine ꝯiũctio é d lege nãe. qz fm aris. ⁊ phos. p. politicox. Nãlis videtur ꝯiunctio vnius ad vnã ⁊ vagus concubitus est ꝯ naturã.

¶ Filij spurij dũr q d adulterio ex soluta cũ nõ soluto vel econuerso concepti sunt. cap. transmissa. pal leg. ⁊. l. vulgo. ff. de sta. ho.

¶ Filiaster filiastra est fili⁹ vel filia ex alio ꝯiuge genitus vel genita non ex eo quez modo habet mulier. xxx. q. i. si quis filiastrum.

¶ Finiũ regũdox. Reg. s. actio finiũ regũdox.

¶ Finitimus. i. vicin⁹. c. p tuas. de sen. excõ.

¶ Fit ⁊ fiũt. hec vba nõ tñ respiciũt psens sed ét futuruz xxv. q. i. gnãli. in tex. ⁊ in glo.

¶ Fieri i ꝯtinéti dr h qd põt ꝯmitti iudicis arbitrio vt dicit Alanus. de ap. cam sit. i glo. vlt. i. i actu se tenéte h é an q̃ ꝯhétes se ad extneũ actũ ⁊ negocia diuertãt. ff. d vb. ob. l. ꝯtinuus. vide. s. facere. vbi de hoc.

¶ Fiscus é saccus regi⁹ i qué reducunť vel eti applicanť bona bãnitox vel pscriptox. talr accipiť. ff. loca. l. sz edes. §. fiscus. vel é regij vel impalis thesauri ꝯgregatio. vl ipe rialiũ bonox collectio vel pulegiũ qz fiscus multa hz puilegia vt no. aço. i sũ. C. d pun. fis. ad qd vide no. C. d iu. fis. in rub. Et nõ q dña é iter fiscũ ⁊ rẽpublicã sic iter spém ⁊ genus. Fiscus. n. est bursa solũ de cõmodo pecuniario. sed respublica pecunias. honores. pmia. ⁊ alia ꝯsiderat. no. in. l. mancipia. C. de ser. fugi.

De Fl Fo

¶ Flamines dicebanť sacerdotes gẽtiliũ a filo q̃ i capite vtebanť a q̃ dicebanť flamines q̃si filamines naz nudis eos capitibus penitus incedere nephas erat. dist. xxi. cleros post mediũ. Inde archiflamines dicebanť. ⁊ pthoflamines. vt ca. di. §. i.

¶ Froci nomine intelligitur bitus habens manicas lõgas et amplas. Cuculle vo noie bitus lõgus et amplus sine manicis. vt in cle. ne in agro. §. vere. de sta. mona.

¶ Fodine dicunt loca vel fouee vbi aliquid foditur. di. xxi. cleros. Inde dicunt ferrifodine fouee vbi foditur ferrũ. et aurifodine vbi foditur aurum.

¶ Formula. require. s. actio.

¶ Forus est exercendarũ litiũ locus a fando dictus vel a foronio rege qui primo grecis iris legẽ dedit vt de vbo. sig. c. forus. et. vij. di. moyses. et constat ex trib⁹. s. cã. lege. et iudicio Item forus idẽ est qđ tribunal. Et vt Azo dicit forus ponitur pro bursa. et alio modo dicitur formariũ vt ait placen. de quibus sedilia iudicantiũ conficiunt. ideoq; appellat pro rium. Tribunal aũt dicit maiorũ iudicũ. s. q habẽt merũ imperiũ. Pape aũt pprie dicit consistoriũ. Item est planicies in naui. Itẽ est locus vbi merces reponũtur. Item foramen temi nauis. Itẽ scriptoriũ foraminosum pro ponẽdis pennis et cornibus vel calamis ad scribendũ deputatis. Et hec significata hz forus vt plurimũ i masculino genere fm hosti. in sum. de fo. cõpe. §. i.

¶ Forum aũt in neutro genere fm hosti. ibidẽ ponit pro loca deputato ad emendũ vel vendendũ res. Aliter autẽ fm azo. dicitur districtus ciuitatis vel territoriũ iudicis in quo animaduertere et punire habet delinquentes. l. si pupillus. §. territoriũ. ff. de vbo. sig. Et veniũt ibi que sũt iurisditionis. nõ que sunt ordinis. et dicitur quasi fodium eo qđ q sunt i districtu ad fodia vel munera seu angarias cõpellunt. vel dr a ferẽdo eo qđ munera subeunt et iferũt Aliter sz gof. hosti. ibidẽ conuenientes. forũ est idẽ qđ tribunal qr tribunal forte hz aliquã similitudinẽ cũ foro. quia sicut in foro venali qđ nos noiamus forũ. cõueniũt multi vendentes et ementes siue res venales inferentes: sic et in foro iudiciali. s. i tribunali cõueniũt multi litigãtes siue petẽtões et lites inferẽtes et exide diffinitiões deportãtes.

¶ Fornicatio est cuiuslibet illicitus coitus gen⁹ q fit extra vxorẽ legitimã. spãliter in vsu viduarũ: meretricũ vel cõcubinarũ. Sed stuprũ raptus icestus regre locis suis. Et qlibet fornicatio simplex ẽ peccatũ mortale. vt cle. ad nostrã. de here. ergo de iure canonico hodie phibitus ẽ concubinat⁹. sz tñ pmittebat tanq̃ licitus de iure ciuili. l. i concubinatu. ff. de concubi. insti. de pa. po. in gl.

¶ Foresta ẽ locus vbi fere inhabitãt vel includunt. et vbi qs hz vsũ venãdi fm bar. de dona. cũ dilect⁹ in glo. i.

¶ Foraneus dicitur qui forum tenet vel de foro venit. iij. q. vi. peregrina.

¶ Forte qñ sit dubitatiuũ facti et qñ iuris not. archi. xi. q. iij. nolite. etiã qñq; capit certitudinaliter pro expssiuo vitatis. et nõ pro nota dubitatõis. vt i multis iuribus.

¶ Forsitan etiã qñq; capit nõ dubitatiue. de vo. et vo. redẽ. c. magne. et sic est expssiuũ vitatis. de pen. di. c. xxxiij. q. ij. admouere circa mediũ. et de pe. di. i. quãobrẽ. de supplẽ negli. pla. c. i. li. vi. qñq; est nota dubitatiõis. de testo. c. ij. cle. pastorales. ver. nunq; etiam. de re iudi. vide glo. i preal le. c. ij. de testa.

De Fr

¶ Frater dicit quasi fere alter.

¶ Fratres consanguinei sũt fres ex eodẽ pre et eodẽ sanguine geniti ita exponit tex. in. §. sũt aũt cognationes. insti. de legi. ag. suc. et. l. itaq;. C. eo. ti.

¶ Fratres patrueles sunt duorum fratrum filij vt dicto. §. sũt aũt. v. eo. numero. Et insti. de gra. §. iiij. gradu.

¶ Fres vterini sũt filij eiusdẽ mris: vt exponit glo. insti. de legi. ag. suc. §. hoc habendũ.

¶ Fratres cõiter dicunt omnes christiani tam laici q̃ clerici per lauacrũ regenerationis in baptismo. c. ad mensam xi. q. iij. et c. ioannes. de regu. per Jo. an. ij. q. i. si peccauerit Sed an denũciatio euangelica hẽat solũ locũ in fratrib⁹ istis vel etiam in fidelibus videlicet si christianus denũciaret paganũ. videt qđ non qa dicit ibi frater tuus. Põt dici scđz Panor. qđ sic saltẽ aliquo modo. s. quãdo peccat contra precepta naturalia. c. quod sup his. de vo. et vo. redẽ. Sunt enim pximi nostri quorum animas lucrifacere debemus fm glo. in. c. pximus. de pe. di. ij. Et sic cõcluditur denũciationem euãgelicã aliquo modo locũ habere contra infideles. Item ante cõcilia apostoloz in primitiua ecclesia omnes appellabantur fratres discipuli xpi. xxij. di. sacrosancta. tñ pprie religiosi mẽdicãtes nõ habẽtes bona in cõmuni fratres dicunt. Et alij habẽtes bona in cõmuni. vt ordinis sancti benedicti: bernardi. etc q monachi dicunt. cle. dudum. de sepul. et cle. exiuit de paradiso de vbo. signi. Et fm panor. monachi non appellant fratres proprie lz large loquendo sic. Sic et de monialib⁹ q̃ de ordinib⁹ mendicantiũ dicunt sorores. et alie monache moniales vel sanctimoniales.

¶ Fraternitas quot modis sumit i iure. no. Jo. an. i cõmẽto decre. Jo. de regu. et transcũ. ad teli.

¶ Fraus idem est qđ dolus. Nota tamen quãdam differentiam in. l. iurisgen. §. ait pretor. ff. de pac. vbi vide. hic tamen fraus capitur put fit legi quando quis facit cõtra significatũ legis q̃si a palleatõe. quia videatur non agere in fraudẽ legis. ff. de legi. l. fraus. vbi gra. filius fa. indiget pecunia. petit a me sibi mutuari. video qđ p hoc icidetẽ in senatuscõsul. macedonianũ. pecũiã nõ mutuo. sz frumẽtũ vt vẽdat: et pecuniã hẽat ne videar icideẽ i macedonianũ. certe co nihilomin⁹ icido. vt. l. sz in ua. §. mutui. ff. ad mac. qr frumẽtũ nõ trado nec recipit nisi ad palleationẽ. pz hoc qr frumẽto nullaten⁹ indigebat et pecuniã hebã ad mutuãdũ. sz nolui ne icidere. et tñ icido in mutuãdo frumẽtũ. Naz attẽto aio meo et recipiẽtis: nõ mutuo frumẽtũ: sz pecuniã. Et idẽ si trado libz vt vẽdat. Idẽ si vir dõat ticio vt tici⁹ donet vxori. l. spõsus. i pn. ff. de dona. iter vi. et vx. qr in aio donãtis ẽ simplr donare vxori nõ ticio. Jdõ fac fraudẽ legi. Fit at fraus legi qñ fit contra significatũ legis palleatõe q̃sita. s; fit contra legẽ qñ fit contra id qđ p legẽ significat. tñ nulla palleatõe q̃sita. ff. de legi. l. contra legẽ. Ex his pz qđ si bona fide mutuo filiofa. frumẽtũ credẽs ipm idigere nõ icido i macedonianũ. qr nec scõ nec aio facio contra ei⁹ significatũ. Et hoc ẽ si sit error itolerabilis qr fraus regrit aĩum. sec⁹ si pecuniã mutuo errãs i re. qr talis error nõ excusaret ea qđ fcm est contra significatũ legis. ar. l. ij. C. ad mace. pz i statuto pedagij in ptãte aurelianẽsi q̃ cauet. vt q̃libet nauis transiẽo onerata subtus põtẽ soluat certũ qd. si hñs duas naues oneratas exonerat vnã et ponit i aliã vt soluat tñ pro vna certe talis nõ incidit i legẽ nec facit cõtra legẽ. nec fraudẽ legi. quia lex nõ phibet hoc facere. Et iste põt sibi pindere de meliori suo seruando significatũ legis. Et idẽ est si statuto cauet qđ ducẽs quadrigã oneratã p pontẽ soluat tm. qr põt exonerare eã vt nil soluat et facere transire per flumen vel portare p boues. qr licite põt seruato termino legis sicut põt non ducere merces p terras ne pedagia soluat. Sed si ducerẽ nauim vel quadrigã oneratã et nõ soluerẽ. vel soluerẽ pecunias tñ scienter inutiles tũc facerẽ contra legẽ vel in fraudẽ legis. no. Jo. an. et facit ad hoc. §. penul. insti. de adoptio.

¶ Fructus dicũtur q supsunt deductis expensis q̃ fiunt gratia fructuũ querendoz colligendoz et conseruãdoz. qđ locũ hz tã in bone q̃ in male fidei possessoribus: et in pdonibus. vt. ff. de peti. here. l. si a te. §. fructus. et. l. placet in fi. C. de fruc. et lit. expen.

¶ Fructuũ aũt alij sunt industriales: vt frumentũ vinũ

oleū. & similia. s. lac. & lana que sine industria hoīs nō ꝓueniunt. Alij sunt fructus nāles q ex ipsa nā ꝓueniūt. s. sine magna industria hoīs. vt poma. pira. ficus. & hm̄. Utraqȝ diffinitio pōt colligi ex. l. i. §. fruct⁹. ff. de vsuris. & de resti. spo. c. grauis. in glo. fi. Sunt ergo nāles fructus in gbus factū nāe ꝑcedit factuȝ hominis. & ex solo rudi vsu possunt illis vti. sed industrialibus non sic solo vsu rudi sed curis adhibitis. lȝ etiā natura coopetur. cura tñ maior requiritur nō modica. & pfunctoria. sicut ī nālibus. vide glo. in. l. sequitur. §. fructus. C. de vsucapio.

¶ Fructus ꝑcepti dicunt̄ q aliquo mō sunt a solo separati. & in horreis reconditi.

¶ Fructus ꝑcipiēdi dicunt̄ q īmaturi sūt quos verus dn̄s possidet. de his in spe. co. ti. de fructi. & li. expen. & Aço. in sum. C. de rei. ven. vn̄ fructus diuersimode significat accessionem vsufructuū seu ius vtendi fruēdi. & ius fruēdi dēpto vsu ꝑmo significat accessionē. Et hāc dupl̄r. s. strictius. ꝓ eo qd̄ ex ꝑdijs ꝑcipit̄. vt nō ꝯprehendat fetus aīalium vel vsuras pecuniaꝝ. sicut sumit̄ in rubri. de vsu. et vsu. le. nā ibi fructus sumit̄ ꝓut distinguit̄ ab vsura & a pecudib⁹. qr ī his etiā fruct⁹ ē. l. ī pecu. ff. de vsufr. nō āt ꝯphēdit partū ancille. Magis late āt significat vt ēt ꝯphēdat vsuras vt. l. vsur. ff. de vsu. Itē & pēsiōes ꝑdioꝝ. l. ꝑdiorū. e. ti. Scdo significat vsūfru. nā legato fructu fundi videtur legatus vsufruct⁹ qr dicit tex. vsufructu inest: non econtra. l. seruū. §. si vsufructus. ff. de vsu. & ha. Ex hoc sequit̄ q si legato fructu fundi vsus ad imat̄ inutile sit legatū vsufruct⁹. sed vtile manet in eo qd̄ supest vsu. Et ide itelligo vsufructu legato. vt. §. palle. nō obstante illo tex. q in fine dicit inutilis ē adēptio. qr verū est ī fructu q supest vsu. vel qn̄ testator voluit adimere vsum legatū quasi psone legatum qr cū non legauerit ꝓut continetur in vsufructu nulla est ademptio.

¶ Frui dicitur q fructus ꝑcepit.

¶ Fructuarius est q rei dn̄s nō est. vt in. l. vtifrui. ff. si vsu. pe. Tn̄ ī qbusdam casibus ꝓ dn̄o habet̄. s. in percipiēdis fructibus. ff. de vsufru. l. si iuꝝ. §. i. Ad hoc facit q vsufructuarius nō sit dn̄s. nā ad id qd̄ dictū est ad eū oēs fruct⁹ gnāl̄r spectant s̄m placē. ff. de vsufr. l. vsufructus. palle. in ꝑn. ī sum. C. de vsufr. Et quomodo differat ab vsuario Require. infra vsuarius.

¶ Frustra. no. archi. de accu. c. i. li. vi.

De Fu

¶ Fugitiuus est q ea mente recedit ne redeat ad dn̄m lȝ postea redeat. vt. ff. de edi. edic. l. qd sit fugitiu⁹. de h̄ vide Aço. in sum. C. de ser. fugi.

¶ Fulminare d̄r iudex iniuste vel indeliberate sniaꝫ pferens sine maturitate. de sen. exc. c. i. li. vi. Nō ergo leniter dicatur fulminare. sed cōtet ferre sniam. ēt ꝯ absentē ꝓmere sententiam nō cesset. C. de iudi. l. properandum circa mediū in legis.

¶ Fullones dicunt̄ mūdatores & dealbatores vestiū: & eā rudē decoratores seu coloratores.

¶ Fūctio ē vsus ꝯsuet⁹ fūct⁹ ab eo q fūgebat̄ honore aliq̄ aut officio. Dicō d̄r. Qui iam expleuit officiū vite. vn̄ d̄r q mutue pecunie magis functionē in genere suo recipiūt ꝑ solutionē q̄ꝫ p spēm. i. soluendo mutuā pecuniā magis vtimur genere. i. rei manerie q̄ꝫ spē. i. eodē corpe. al̄r nō esset mutuū vel mutatū. s. de meo tuū. sed cōmodatū. s. ad ꝯmodū vtēris datū. ff. de re. credi. si cer. pe. l. mutuū.

¶ Functio publica. Regre. ff. de pu. & vecti. l. i. §. hic titulus sup ver. impendatur.

¶ Funeraria actio. Regre. ī. actio funeraria.

¶ Fūdat̄ itētio p testes. vl̄ istr̄a. vl̄ ꝯfessionē vel euidētiā fcī vel p̄sūptiue. vt ē. l. i. §. fūdauerit. c. finē. de do. & ꝯtu.

¶ Fūdus est māsio alicuius cū accessionibus. Aliter diffinitur vt in. l. qm̄. ff. de vb. sig. Et no. q fundus ē nomē hōgeniū qr q̄libet ps fūdi d̄r fundus. Sūt. n. hōgenia ī qb⁹ ē id ē ꝑdicatū in pte qd̄ in toto. vt aq̄. terra. lignū. pānus &c. Alia dn̄r eitrogenia. ī qbus ps nō capit eandē denoīatione cū toto: vt domus. cathedra. tunica. manus. pēs. vn̄ nō valet legatū fundi. & est derisoriū. l. legato. ff. de le. i. nam legando spaciū palme de fūdo: diceret̄ fūdū legasse. Sȝ ibi bona glo. q nō valet legatū gnāle legādo rē substātiā vel aīal. qr nuscā dando liberaret̄.

¶ Fundus dotalis est q matrimonio ꝯcto datus ē sponso.

¶ Fundus q̄si dotalis d̄r q traditus est spōso nōdū secuto mr̄imonio. ꝓ q̄ & suplori dicto facit. l. i. §. i. de fū. dota.

¶ Fundus instructus est edificat⁹ vel cultus.

¶ Fūdus ingens ē terra q̄ mō nō arat̄ lȝ oli fuerit fertilis alias q̄ mō arat̄ lȝ olim fuerit sterilis.

¶ Fūdus limitatrophus alias militatrophus d̄r a troph⁹. i. descriptio & militie q̄si descriptus ad vsū militū q limites ipery custodiūt. vt. C. de fun. limitato. l. i. & l. si accipit̄ li. xi. Al̄r d̄r fūdus limitosus vt ibidē de fūdo. limi. & pau.

¶ Fundus agorneticus. Re. Aço. in sum. C. eo. ti.

¶ Fundus saltuensis est fundus in quo est saltus. C. de fū. palu. l. fina. lib. xi.

¶ Fundus releuat⁹ d̄r q oli erat palustris. Nūc aūt fcūs ē serenus alias terrenus. C. de fū. palu. l. fi. li. xi.

¶ Fundū diuidi in certas regiones est ipsum diuidi ī determinatas partes.

¶ Furtū ē ꝯtrectatio vl̄ ꝯtrectatio fraudulēta seu fraudulosa rei aliene mobilis corpalis que fit inuito dn̄o cuius res fuit. animo lucrandi. s. grā rei vel possessionis vel vsus. vt. ff. e. ti. l. i. d̄r autē furtū s̄m Aço. a furuo. i. nigro. eo q clā & obscure. & plerūqȝ de nocte fiat. & d̄r a fraude vel ab auferēdo vt. l. i. ī ꝑn. ff. e. ti. & ī insti. de obli. q̄ ex delic. nas. in ꝑn. §. furtū aūt & §. placuit. Et phibet̄ in decalogo. xiiij. q. v. penale. & no. xxxij. q. xij. q in oībus. Et nota q ꝓ furto nō dȝ qs mori. nec mēbrū ꝑdere sed fustigari. scopari. vel al̄r castigari. C. de ser. fugi. auc. sed nouo iure. Sed ꝯ qs suspēdi dȝ ꝓ. v. solidis. §. si qnqȝ solidos vt in auc. de pa. te. coll. x. dic Ja. colūbi bononiēsis nō seruari. §. pal. q̄ s̄m Saly. nō est curandū. & dicit Fulgo. q ille. §. ꝑcedit ex ꝯsuetudine que ē richar. de saly. intelligit in casu singulari. i. s. qū ꝑꝑ furtū tale. v. solidorū pax violat̄. Dn̄s cato dicit q. v. solidi sūt. v. aurei. qr ē ita capit̄ solidus ꝓ aureo. C. de ser. fu. l. q cūqȝ ibi. vel. xx. solidos reddat. vbi glo. dicit. Talē solidū accipe q valeat vnū aureū quoꝝ. lxxij. faciūt vnā libram auri. sic instit. de pe. te. li. §. fi. Iure. ffoꝝ. fur pūiebat̄ extraordinarie: nec moriebatur nisi famosus latro. Iure antē auc. hr̄ ne moriat̄ nec mēbrū ꝑdat. vt. ī. auc. sȝ nouo iure. postea ī ti. de pa. te. ꝓ. v. solidis. deinde ti. de pa. iur. fur. dȝ legitime puniri qd̄ multipl̄r intelligit̄. Tandē iura municipalia puniūt al̄r. Nā ꝑnceps pōt statuere q nemo moriat̄ nisi ipse disposuerit. vt glo. l. §. furtū de pa. in. fir. col. x. que ē magistra furtoꝝ. nā q̄dā sūt furta domestica nō publice coercēda. l. respiciendum. §. furta. ff. de pe. dicunt enim doc. q nullus famulus ꝓ furto in domo cōmisso mori dȝ. Alia sūt furta nō domestica. & tūc fures balneary vel saccularij fustigant̄ glo. est ī. l. si se alias cū te. ff. de his q no. infa. Alij dn̄mi. & hi remittunt̄ ad iudicez. Et nō. q furti emptor dȝ ipm̄ restituere sine ꝑcio: nec pōt ipm̄ ꝓ precio retinere. l. in ciuilē. C. de fur. īmo ē moditum q restituat: nec in suspitiōem furti cadat: & sic ad furcas vadat.

¶ Furtū cōceptum est cū qs p̄ñtibus testib⁹ apud aliquā rem furtiuam querit & inuenit̄. vt insti. de obli. que ex de. nas. §. conceptum furtum.

¶ Furtum oblatum est cū qs rē furtiuā alicui obtulit vt

potius penes eum q̃ꝫ penes se inueniretur. sed illa nomi na nunc non sunt visitata.

℃ Furtũ ꝓhibitũ dr̃ cũ q̃s volẽtẽ rẽ furtiuã q̃rere ꝓhibuit vt.d.ti.ḋ ob.ex ḋlic.§.ẽ et. vbi dr̃ ꝙ de actões furti ↄcepti oblati ꝓhibiti ⁊ nõ exhibiti i desuetudinẽ abierũt.

℃ Fur est q clã obscure ⁊ plerũqꝫ de nocte rẽ alienã amo- uet iuito dño grã lucrãdi. ⁊ subaudi sine armis. vt i anẽ.ꝫ nono iure.C.ḋ fur.⁊ ser.coꝝ. Et dr̃ fur a furuo. qḋ idẽ ẽ qḋ nigrũ. q: vt plurimũ in obscuro furat̃. vnde. Qui male agit odit lucez. de of. dele. cõsuluit.

℃ Fur manifestus dr̃ qui in ipso maleficio est deprehen- sus vl' in loco i q̃ ↄmissũ est furtũ. vel post furtũ dũ tamẽ cũ furto ꝯprehendat̃ anteq̃ꝫ ꝯportauerit ad locũ ad quez ḋstinauerit. isti.eo.ti.§.manifestus.

℃ Fur non manifestus dr̃ q rem ḋmlit quo destinauit. isti. pal.§.sed si puluit. vel sic dr̃ q cũ re furtiua i ip̃o actu furã di non ꝯp̃hendit̃. sed iã deportauerat rẽ furtiuã l locũ in quẽ ḋstinauerat: nihilominꝰ ↄuict̃ postea ḋ furto.

℃ Furti actio. Require supra actio furti.

℃ Furti cõditio. Requre supra. ↄditio.

De Ga

Gastaldus

est maior dñs q hz curã exterioꝝ reꝝ epi.

De Ge

℃ Gener meus est maritus filie mee. vt i .l.facile.ff.ḋ gra.assi.

℃ General' abolitio. Req.s̃.abolitio. Et vide ḋ Bazo.in sũ.C.eo.ti.

℃ Gñali sermone ꝑsona loquẽs itelligit̃ excepta. de iure- iur.petitio. vbi cõcoꝛ.in glo. Et itelligit̃ ꝟ regl'r. q: fallit iterdũ vbi obligatio vel pactũ ꝓcedit. qḋ iducit equitatẽ q̃dã icludẽtẽ et ꝑsonã loquẽtis. vt si recepissẽ.x.a te ⁊ p- misissem tibi dare turri ↄ oẽs hoies. tũ e tencoꝛ etiã dare ↄ me ex pacto. de hoc i.C.de forma.xxij.q.v. q̃ñqꝫ etiã gñali sermone. nec familia loquẽtis itelligit̃.

℃ Gñalis locutio gñaliter ẽ itelligẽda.ff.de of.presi.l.pre- ses.xix.di.c.i.ff.qḋ me.cau.l.metũ aũt.§.aĩaduertendum. sed gñale verbũ nõ est sꝑ gñal'r itelligendũ. de iureiuran. ea.ad nostrã.in glo. vlti.

℃ General'r dr̃ qḋ imo ẽt idefinite itelligẽdũ est. de ↄiu.le pro.c.q̃m.in glo.sup ꝟbo idefinita. ⁊.xix.di. si romãoꝝ.ff. de pub.l.de precio.

℃ Generalia verba sunt ad ciuilez modũ referenda.ff. de seru.vrba.pred.l.si tri.

℃ Generalis allegatio q̃ñ sufficiat ⁊ q̃ñ non. no.i.c. vr̃a.de coha.cle.nam q̃nqꝫ sufficit. vt.xlij.di.c.si qs despicit.§.hic ẽ. vbi allegat̃ Jo.euãgelista in ep̃la sua sine quotatõe. sil'r hr̃ in.c.vr̃a.pal. Al'r dr̃ ꝙ alibi legit̃. sed ꝙ nõ sufficit gñalis allegatio. facit ele. ↄstõez. de elec. ⁊.ij.q.i.in ꝑmis.insti.de pe.te.liti.i fi. Final'r dr̃ ꝙ sufficit gñal'r allegare coraz ꝑn cipe. q: ꝑnceps censet̃ oia iura hr̃e in scrinio pectoris sui.l. oium testõꝝ.ꝟ.sic igit̃ in fi.C.de te.da. secus ꝟo corã aliis vel si ꝑnceps allegat decisiua ꝓmulgado. tũc sufficit ei ge neral'r allegare ḋ cau.poss.c.i.ḋ ao.ope.nũ.e.i. Si autem allegat super ꝟbo in iudiciũ deducto tũc sp̃al'ter debet al legare ⁊ specificare legẽ si ẽ peregrina. q: lꝫ ꝑnceps ꝟtua- liter oia iura i mẽte habeat non tamẽ formal'r vt no.i.c.i. de ↄsti.li. Q̃ñ.n.cõstat ḋ lege suffic̃ gñalis allegatio. alias ẽ nec̃ia sp̃alis. Dꝫ.n.sic allegari ꝙ iudex reddat̃ clarus. ⁊ nihil obscuꝝ remaneat.xxviij.q.i.sicut enim.in fi.

℃ Gñalis clausula significat qḋ eiꝰ significatũ ꝓbare vel si gnificare pbat. ⁊ tũc nõ ꝑtinet expsse noiata.ff.de.ver.si.l. doli. verbi grã. Testatoꝛ filios istituit. ⁊ inucẽ substituit: ⁊ post filiũ exheredauit: q̃ exheredatio vel clausula non re uertit̃ ad istitutõem: imo ad substitutõez. vt in.l.l.i fi.C. de li.p̃te. ⁊ exhere. Jdẽ ibi. Pr̃ vnã filiã istituit ⁊ filiaz ex heredauit. deide aliũ filiũ substituit. exheredatio refert̃ ad solũ gradũ istitutõis. vt.l.ij.§.filius.ff.eo.ti.

℃ Genus est qḋ ꝑdicat̃ de pluribus differentibꝰ sp̃ẽ. isti.ḋ iur.na.gen.⁊ ciui.§.cõstat.ꝟ.plebiscitũ. Et qñ iuriscõ. dat doctrinã tũc capit genus vt logici. ⁊ ibi ponunt̃ exempla no.l.ij.§.i.ff.si cer.pe. vbi capit̃ sp̃ẽs ꝓ genere. vñ vocabu- lũ genus non sumit̃ ꝓ ipsa dictione sed ꝓ significato per ipsã. ⁊ significat diuersimode ꝓut significatũ ex ea sũptũ ⁊ qḋlibet aliḋ mediũ significare declarat. ꝟbi grã. si testa toꝛ legat vl' q̃s ꝓmittat ens sub aꝫ vel rem siue aial: nullũ est legatũ vel nulla ꝓmissio.l.cum post.§.gñali.ff.de iur. do.⁊ no.in.l.legato gñal'r.ff.ḋ lega.i.rõ. q: ens ⁊ sub a signi ficant generalissime. Et hec dictio aial lꝫ nõ significet ita gñal'r tamẽ adhuc significat multũ gñal'r ⁊ in tñ ꝙ dice- re totũ genus ↄp̃hẽdi i legato vel ꝓmissione est dicere le gatũ vel ꝓmissionẽ ↄtinere ĩpossibile: ⁊ etiã dãdo muscã vel vermem liberaret̃ heres vel ꝓmissoꝛ. qḋ tamẽ nullꝰ est validitatis. vñ dr̃ gñis obligatio perire nõ põt.l.in rõ- ne.§.ij.ff.ad.l.fal. Sed rñ si diues ruralis diceret in testõ vel donatõe iter viuos. ego dono bubulco meo vnũ aial. itelligeret̃ de vno boue ad arãdũ vel de vno asino. si hec erat eq̃litas ꝑsone cui donat̃. nam q̃litas personaꝝ ⁊ preci pue illaꝝ q̃bus relinq̃t̃ dat itellectũ ꝟbis. ⁊ sic sumit̃ cõis modus itelligendi ꝟba ꝑdicta secus in gñe generalissimo q: ibi nõ est modus itelligẽdi q significet aliquod vtile. ⁊ idem in alio gñe subalterno in quo nõ ẽẽt modus cõis ali qḋ vtile significando. vt dicẽdo lego rẽ coꝛꝑalez q: nihil ↄp̃rehendit̃. sicut nec in gñalissimo. Jtem ibi Testatoꝛ le gat. vel q̃s ꝓmittit domũ in gñe ⁊ nullã hꝫ domuz. non te net legatũ vel ꝓmissũ. secus si hꝫ in p̃rimonio.l.si domus .ff.de lega.ij. Rõ ꝑmi. q: genus ita gñal'r significat ꝙ nõ apparet de q̃ revoluit itelligere. rõ scḋi. q: de rebꝰ ꝓprijs q̃s solet disponere. ⁊ sic significatũ generis restrĩgit̃ per si gnificatũ ꝟ qḋ hꝫ in p̃rimonio. Sil'r si q̃s legat vl' ꝓmittit fundũ in gñe nulla ẽ ꝓmissio vel legatũ.l.pal. siue hẽat in p̃rimonio siue non fm̃ Bar. Jtẽ vbi testatoꝛ legat rẽ in gñe. significat ꝙ heres soluẽdo faciat rem accipientis.l.si domos.§.de euictis.ff.de leg.i. Rõ q: nã legati est ꝙ res transferat̃ in legatariũ ⁊ efficiat̃ sua ꝓp̃a. nisi alias restrin gat̃. Jtẽ ibi. testatoꝛ legat vnũ de seruis q cũ eo cõmorat̃: ⁊ sunt alieni. heres vnum tradẽdo liberat̃ nec tenetur de euictione. Rõ. q: significatũ sumptũ ex hõ genere subal terno hꝫ istar sp̃ei.l.in rõne.§.diligenter.ff.ad.l.falci.l.cũ decẽ.§.stichũ.in fi.ff.de solu. Jtem ibi. q̃s ꝓmittit vel le- gat hoiem: significat ꝙ nullus certꝰ ẽ i obligatõe. sed hõ i genere ꝓut quẽlibet respicit.l.meuijs.§.duobꝰ testamen tis. ibi. ordinis cõpendio. de lega.ij. vnde iste stant simul. ꝓmitto tibi hoiem ⁊ nullũ hoiem tibi ꝓmitto. sicut ⁊ isti e stant. sꝑ fuit hõ. s.a t̃pe adaꝫ. ⁊ nullus hõ fuit sꝑ. q: nullus ḋterminatꝰ sꝑ vixit. nam dicẽdo ꝓmitto tibi hoiez. dictio hoiem supponit ↄfuse tñ. ⁊ dicẽdo nullũ hoiem tibi pro- mitto. supponit determinate. i. illũ et illũ. ⁊ sic de aliis nõ ꝓmitto. Final'r ergo genus ḋductũ in legato vel i obliga tione significat nil ibi esse vel ẽẽ ꝓut ipso genere medio vel alia q̃uis significatõe ↄcludit̃. ⁊ gñe deducto in obli gatione vel legato electio est eius cui dat̃.

℃ Gerundiũ sumit̃ ꝓ eo qḋ per hãc dictõez significat̃ ⁊ si gnificat ↄditõem. declarat modũ vel qḋ suũ significatũ vel aliud aliũde sũptũ significare ꝓbat. ꝟ.grã. duo sũt in stituti ⁊ vnus alteri substituitꝰ. Si vnꝰ repudiat ꝑtem suã adeũdo ꝑtẽ alterius deficiẽtis ex substõe ꝑs ꝑ ipsũ repu diata sibi querit̃. ꝟ gerũdiũ adeũdo. exponit̃ ↄditional'r .s. si adierit.l.si tn ex ꝑte. ⁊ ibi no.ff.de acq. vel ami.here. Jtẽ ibi vl' facit q possidentez nõ ꝑmittit vti arbitrio suo

siue edificando. siue arando. vel ferendo. vel quid aliud faciendo. l. vi factu. ff. de vi. et vi. ar. significat declarationem illorum verborum. et non pot significare conditionem. quia refertur ad verbum presentis temporis quod est fatur. Nec est ibi aliqua dispositio que possit suspendi per hec gerundia edificando arando etc. Sed ibi lego ad monumentum faciendum significat modum. l. quibus diebus. §. fi. ff. de condi. et de. Et differentiam inter conditionem et modum vide glo. y. ca. veter. de condi. appo. Unde scito quod vt modus est. si conditio. quia causa. Item ibi lego pro docendo talem discipulum: significat conditionem quia mos est prius docere quam salarium solui. l. nec semel. ff. quando di. le. ce.

De Gi Gl

¶ Ginecij sunt qui pannos imperiales texunt inserendo sericum et aurum.

¶ Ginecium est locus vbi hec fiunt. et dicitur a gynos quod est nudum quia nudo panno vestitur quis. vt. C. de muri. et gyne. li. xi.

¶ Glandis nomine omnes fructus continentur. ff. de glan. legen. l. vna.

¶ Gleba est quedam species terre. Generaliter tamen sumitur pro solo vel pro terra culta. Require. in. ascriptitius glo.

¶ Glos dicitur vxor fratris. l. non facile. §. affinitatis. ff. de gra.

De Gn Go

¶ Gnatus. idest sapiens vel prouidus. cui opponitur ignarus quod inde venit. i. insipiens.

¶ Goliardi bufones et ioculatores idem sunt.

De Gr Gu

¶ Gradus secundum gof. et host. in summa. de consan. et affi. Est quedam habitudo siue distantia personarum adinuicem consanguinitate et affinitate sibi coniunctarum. facta collatione ad communem parentem. Uel est vnius persone distantia ad aliam in linea consanguinitatis. vt. l. i. cum se. §. vsque ad. §. affinitatis. et. l. non facile. e. ti. ff. quia diuersimode contigit diuersos esse gradus vt patet in toto ti. pal. et in. §. affinitatis. in. l. non facile preal.

¶ Gratia duplex est operans et cooperans. vt est glo. in verbo cooperante gratia. cle. i. de magi. Et gratia est habitus qui fundatur in volutate in essentia anime. glo. in cle. i. de sum. tri.

¶ Granaria sunt loca in quibus grana seu fructus componuntur. sic accipitur. ff. de ac. emp. in. l. granaria.

¶ Grangia habetur in. c. fi. de censi.

¶ Granis habetur de testi. c. licet ex quadam in glo. iiij.

¶ Grassatores idem sunt quod dietarij. de huius dictionis expositione. vide quod no. ff. de pe. l. capitalium. §. grassatores. Requere. in dietarij.

¶ Grassari dicitur lattrocinari: vel crudeliter agere.

¶ Grex est collectio plurium animalium. s. x. ouium. vel. v. porcorum. vt no. insti. de re. di. §. sed si gregis. Re. in. congregatio.

¶ Guidagia dicuntur que dantur pro ducatu vel conductu per terram alicuius. vt securius vadat. Sed gabelle dantur de contractibus vt de emptione per emptorem. Et tangit bal. in Rubrica. C. de re. cre. et est casus in. l. dz. in fi. ff. de edi. edic. Et possunt abradi vel deleri de ciuitate. tex. est non alibi in. l. eorum. ff. de pe. Statuitur communiter per italiam quod de quolibet contractu debetur soluit gabella. Sed pone duo forenses contrahunt senis an debeant soluere gabellam secundum statutum vbi contrahunt. Regula est quod non. quia statutum non ligat forenses. quia extra territorium ius dicenti etc. c. vt animarum. de consti. li. vi. l. e. cum a nobis de sen. exco. l. fi. ff. de iurisdi. om. iu. Sed contrarium est verum secundum bal. l. i. de con. emp. Ratione allegat. quia gabella venit in continentia contractus. quia sicut ratione contractus possunt conueniri in loco vbi contraxerunt. ita ad id quod in contractum deuenit. l. heres absens. ff. de iudi. Et ita dicitur ad gabellam et hypothecam glo. sing. l. aucte. vt diffe. iudi. §. hoc considerantes. in ver. hypotheca. coll. xi. et. l. ii. ad fi. ff. mandati. Et dicit Lodo. de roma in singularibus suis quod didicit ea a bal.

¶ Guardia feuda sunt que constituuntur aliquibus propter custodiam rei domini constituentis.

¶ Guardio dicitur ille cui talis custodia est commissa. vel dicitur guardianus qui est superior inter fratres minores custodiens conuentum.

De Ha

Habere significat dupliciter. s. modo per sinum proprium significatum vel signatum aliud quoniam medium significare declarat. vbi gratia. Res tua est penes me et promittis mihi stipulanti eandem habere licere: significat quod dominium istius rei transferri in me. l. stipulatio ista. §. habere. ff. de verbo. obli. Et sic rei possesse sine alia traditione dominium queritur possidenti. §. iterdum. insti. de re. di. Item vbi res tua non est penes me. si promittis habere licere significat quod dominium transfereo per traditionem. l. traditionibus. C. de pac. Item vbi promittis rem alienam habere licere re perseuerante aliena nulla est stipulatio. l. stipulatio. §. quesitum. ff. eo. ti. quia in re aliena promissor non potest constituere ius domini. Si autem efficiatur promissoris valet stipulatio vt ibidem. quia tunc pot facere vel constituere ius domini. Item vbi vendo tibi rem alienam et promitto tibi habere licere significat habere iure possessionis. l. habere. ff. de verbo. sig. et hoc ex natura contractus emptionis de cuius natura est quod sufficit rem tradere quam res aliena est vendita. l. ex empto. ff. de act. emp.

¶ Habere actionem est minus quam habere rem. Et hoc est quod dicitur. Melius est pignori incumbere quam in personam agere. ff. de re. iudi. l. minus.

¶ Habere. tenere possidere. quando hec tria verba ponuntur in aliquo instrumento sic debent exponi. s. quod recipiens habeat de iure. teneat naturaliter. et de facto possideat ciuiliter et de iure. quia ciuilis possessio est cum querendi dominium. licet aliqua possessio sit tantum naturalis non ciuilis. vt illa quam habet vasallus.

¶ Habitatio est seruitus personalis in habitando consistens. et constituitur in domo aliena. vt not. ff. de vsu. et habi. in rubrica. l. i. §. pe. ff. de his qui date vel feud. cum pactionibus et stipulationibus. vt. ff. de vsufruc. iuncta. l. i. de vsu. et habi. vel in vltima voluntate. differt tamen ab vsu et vsufructu quia illa amittuntur non vtendo vel capitis diminutione. vt. ff. si vsufru. peta. l. penulti. §. sicut. habitatio autem non nisi morte finitur vt. l. si habitare. ff. de vsu. et habi. Item pot inhabitator alijs vendere vel locare ius quod habet. vt. l. quod antiquitus. C. de vsufructu. sic et fructuarius. et non vsuarius. vt. ff. de vsu. et habi. l. sed neque. vide super hoc aço. in sum. C. de vsu. et habi.

¶ Hac quoque denotat non exclusionem sed inclusionem. vt in. c. ego. n. eps. de iureiurando. et sic sumitur in iuramento dicendo. Ab hac hora. significat. n. presens tempus cum futuro. de hoc per Jo. an. in c. i. de ordi. ab epis qui resig. epi.

¶ Hastarij dicuntur qui rem proponunt venalem hasta supposita. Et dicuntur a nomine hasta. quod idem est quod venditio. vt not. C. de fide instru. et de iure haste fiscalis in rubro. libro decimo.

¶ Hastari est rem proponi venalem hasta supposita. Ita olim fuit consuetudo.

¶ Haustus est ius hauriendi aquam de puteo vicini eo seruito cui iure seruitutis ascribitur.

De He

¶ Hereditas est successio in vniuersum ius quod defunctus habuit. vt. ff. de v. s. l. nihil aliud est hereditas. et. l. bonorum. e. ti.

¶ Hereditas adita est illa de qua heres se intromisit auctoritate pretoris. Imo auctoritas pretoris non est necessaria sed sola voluntas sufficit. vt insti. de here. qua. et dif. §. item extraneus. secus in petitione bonorum possessionis. vt ibi no. Et de additione et repudiatione hereditatis no. l. i. q se patris. C. vnde liberi. vbi dominus catho saccus sic concludit. aut debes succedere protulit verba presentis temporis indicatiui modi. aut futuri temporis. si presentis temporis. aut sine infinitiuo. aut cum infinitiuo. si sine. aut affirmatiue vt adeo. et inducit aditionem hereditatis. et repudio inducit repudiationem. Aut negatiue. s. non adeo. non sum heres. Et secundum glosam et falice. non inducitur repudiatio nisi interrogatio precesse

rit vel terminus pfixus sit. tūc. n. idncit. Si cū īfinitiuo. aut affirmatiue. s. volo adire. volo eē heres. ꝛ iducit aditio. aut negatiue. ꝛ tūc aut volūtas ꝓponit negatōi: vt volo nō eē heres. ꝛ iducit repudiatio. Silr si dicit. nolo amplius nolo vnquā adire. ꝓponendo negatōez voluntati adiūcēs talibus aduerbys tēporis iducit repudiatio. Secus si dicat. nolo nūc adire hereditatē. nam sic nō iducit. qꝛ itelligit ſm nā aduerbij. De his i glo. i. l. ij. §. obseruari. C. de iuramē. calū. l. plurimū. ff. de acqren. heredit. l. ꝓ hereditate. §. i. eo. ti. ꝛ. l. i. glo. in. l. si eā. C. q accusa. non pos. Aut nullū aduerbiū ē. s. nolo adire. tūc si terminus est ꝓfixus iducit repudiatio l. oēs. ff. ad trebel. Si nō ē pfixus. tunc tātū cadit coniectura deliberatōis vel ꝓsumptio ꝓpter mētis ambiguitatē. cū vsqꝫ ad ānū possit dliberare. Si futuri tpis. aut negatiue. vt nō adibo. ꝛ est repudiatio. qꝛ substātia aditionis negat ex nūc pur slias ꝛ sp i secula seculoꝝ. Aut affirmatiue vt adibo. ꝛ nō iducit aditio de pñti ſꝫ catho. non ob. qꝛ videt ꝙ stati adeat. eo qꝛ ꝯtrarioꝝ eadez est disciplīa. ff. de ꝓen. l. pōponius. §. si stipuler. nam adibo ꝛ non adibo. nō sūt opposita vel ꝯtra. qꝛ non adibo negat totum tps. sed adibo solū tps futuꝝ dicit. ꝛ excludit pñs. Et sic ē plus i negatōe qꝫ i affirmatōe. Et est dare mediū iter ista. hec catho. Idē ad ꝓbandū hereditatis aditionē post longā distinctionē cōclusit quādā no. doctrinā in ista singulari qōne. Pone ago ꝯ heredē dbitoris mei. ipse negat se heredē corā iudice. Conuinco eū habere annulū signatoriū defūcti. ille vidēs se deprehēsū dicit. Furatꝰ sum annulū d manibꝰ dñi. dū esset i agone. Querit an sit conuictus vt heres vel an dbeat puniri vt fur. Catho rñdet. Si ille erat suus heres. s. filiꝰ ꝛc. tūc ꝯuictus est heres. Si erat extraneus. tūc vt fur. l. si seruū. §. ꝓtor. ꝛ. l. si extraneū. ff. d acqui. here. Rō. quia ipso iure filiꝰ est heres. sed extraneus non anteqꝫ adeat hereditatē

¶ Hereditaria actio. Re. s. actio hereditaria.

¶ Hereditas decurionū nanicularioꝝ coartaliū militūz ꝛ fabricēsiū ſm aço. in sū. C. eo. ti. in Rubrica. ꝛ. l. vltima dr in q̄ qōdā spāle ius obseruat. de quo. no. ibidē.

¶ Heres ē ille q succedit in vniuersū ius defūcti. l. cū heres. ff. de diuer. ꝛ tpa. ꝓscrip. vel est dñs hereditatis qui fit aditōe i voluntarys. §. fi. isti. de here. qual. ꝛ diffe. Sed in necessarys dfert ipso iure hereditas.

¶ Heredē istituere ē aliquē post mortē suā loco sui in oībus bonis dñm ꝯstituere. Nam dr heres ab heros. i. dñs. sibi. n. succedunt vniuersa bona dfuncti: ꝛ ad eū cōmoda ꝛ incōmoda hereditaris redeunt. Et possūt instituī heredes gnalr oēs ꝛ accipere qcqd a testatore eis relingt siue sint filij. siue extranei siue liberi: siue serui testatoris vl alieni. siue prestamilias. siue impuberes. siue ꝓsona priuata. siue ecclia. siue vniuersitas. his exceptis q non possūt istitui heredes. s. dportatus ꝑp dlictū in insulā. siue dānatus ꝑpetuo. dānatus i metallū fodiendū. vt. C. de hered. isti. l. i. collegiū illicitū nō approbatū. vt. l. collegiūz. ii. alle. Incestuosus. natus ex dānato coitu. i. spurius testatoris. seruus accusatus de adulterio cū dña sua ꝯn isso: ab illa dña īstitui nō pōt. hereticus apostata. mulier cōuolans ad secundas nuptias īfra tps luctus. i. ifra annū post mortē primi viri vt. C. de secū. nup. l. i. ꝛ hoc de iure ciuili. Qui scienter ꝯtrxit cū aliqua muliere ignorante scdas nuptias esse illicitas non pōt ab ista īstitui ꝛc. ꝛ sūt diuersi heredes. Nā heredes alij sui ꝛ necessarij: alij necessarij tantū. alij volūtarij alij legitimi. alij legatarij: alij testamentarij. alij fideicommissarij.

¶ Heres ab itestato ē ille q succedit in iure defūcti sine ordinatione testō. vt isti. de here. q ab itesta. deferunt.

¶ Heres fideicōmissarius ē cui ex fideicōmisso relicta ē hereditas vl data illi cui testator disposuit dicēdo sic. Fidei tue ꝯmitto. vt h des illi. Et nota ꝙ illa sunt desperata. sꝫ forte ꝓ tanto dr heres fideicōmissarius qꝛ fideicōmissarius loco heredis hr. vt isti. de fideicō. here. §. restituta. vt q directe ꝛ imediate ex testō nihil capit. ꝓt qualis est ſpurius. saltez capiat ex fideicōmisso. sed ipse vē nō est heres. cū sit rogatꝰ a testatore hereditatē adire. ꝛ postea restituere. lꝫ restitutōe fcā post semꝑ heres maneat. vt dcō. §. restituta. Duo ḡ heredes isolidū eē non pñt. vt. ff. cōmo. l. si. ꝛ. l. si vt certo. §. si duobus. lꝫ alij dicant ꝯtrā videlicet ꝙ ille cui testator dari vel restitui hereditatem disposuit. vt manifeste colligit. ex. §. sed etiam id īstitu. de fideicōmis. here. licet verba ibi posita videantur innuere oppositūz si bene inspiciātur.

¶ Heres legatariꝰ est q legatū accepit vel cui legatū factū est. vt. l. quotiēs. ff. de here. instr.

¶ Heres legitimꝰ ē q ex lege duodeci tabulaꝝ aut ex iuris ꝯstitutōe ēt sine testō succedit defūcto. vt sūt agnati ꝓximi. īstitu. de legit. ac. suc. in ꝑncipio.

¶ Heres necēarius est seruus heres īstitutus i testō dñi sui ab eo q facultates suas hꝫ suspectas ne possit ex ipsis satisfieri creditoribus qbus est obligatꝰ adeo ꝙ nō credit alienū hereditatē suā adire: si heredē eū īstituerit. qui seruꝰ heres fcūs: ideo necessariꝰ dr heres qꝛ siue velit siue nolit cogit suā hereditatē adire vt satisfaciat creditoribus. vt īstitu. de heredū qlit. ꝛ differen. §. ꝑmo. Et h veꝝ nisi illi suo debeat fideicōmissaria libertas. l. as q soluēdo ff. de heredi. īstituen. aut hoc eo nō faciente. s. nō adeūte hereditatē. eiꝰ noīe potiusqꝫ dñi dfūcti res hereditarie vendātur. ne defūctꝰ ꝯtumelia q̄dā vel iniuria fcō efficiat. dicendo ꝙ res eius venderent.

¶ Heres suus dicit filius q est in potestate patris tēpore mortis ipsius patris.

¶ Heres domesticus dr q est in ꝑtāte morietis tpe mortis dū eū alius non ꝑcedit. Filio. n. superstite ꝛ in ꝑtāte pris existēte nepos ex eo q i ꝑtāte ain ē suus heres nō est. insti. d here. quali. ꝛ diffe. §. sui.

¶ Heres substitutꝰ dr q alij heredi īstituto substituit. verbi grā. Si testator ita dicat. Ille heres esto. q si nō velit vl non possit eē heres. iste esto ei substitutꝰ. Et hoc siue scdo siue tertio vl q̄rto loco alio i loco īstituto deficiēte. substituat. Nā scds dr ois q post ꝑmū seqt ēt si decimꝰ sit. ff. de vul. sub. in ꝑn. ꝑut no. hosti. i sū. de testa. §. qd si sit ꝑfectꝰ. vbi dicitur institutio.

¶ Heredes sui ꝛ legitimi ſꝫ aço. d suis ꝛ legitimis herdibꝰ appellant q i ꝑtāte morientis fuerūt. vt filiꝰ filia nepos. neptis. ex nepote natus. ex filio ꝑnatus. ꝑnata seu ꝑnepos: ꝑneptis. legitimi ꝛ nāles. vel ēr legitimi l tm vt adoptiui.

¶ Heredes testamētarij dnr q ex testō heredes scripti st.

¶ Heredes tutorū lꝫ nō sint tutores tenent tū i qbusdā q̄ si tutores ichoatōis. s. ꝓ ōfectū omissū. vt ff. d. here. isti. l. i.

¶ Herciseo. i. diuido. ide dr familie hereiscūde. i. iudiciū hereditatis diuidēde. Re. s. actio familie herciſ.

¶ Heresiarcha ē q falsā de fide opiōnē gignit vel ꝑus inuenit sic arrianus viuclef. ꝛ alij ꝯsiles.

¶ Heresis grece ab electōe dr eo ꝙ quiqꝫ vnā opiōnē heticā. vel disciplinā sibi elegerit ꝑut eā eē meliorez. vt .xxiiij. q. iij. heresis. alias dr q̄si diuisio.

¶ Hereticus dr errans i fide. vñ quiqꝫ i fide dubitauerit friuola adhesione hereticus eēset. vt i e. de hereti. Etiā ꝑ heretico hi q scienter hereticū nō reuocat. vt eo. ti. c. ij. Et ſm Aug. dr q cei tā opiōnē nouā ꝛ ꝑuersā gignit. vel seqt grā alicuiꝰ tpalis ꝯmodi vel alicuiꝰ glie vel ꝑncipatꝰ. Dr gignit vt aliqs heresiarcha. vt arriꝰ. sabelliꝰ ꝛc. Dr seqt qꝛ errorē illū imitat ꝑut hec legunt. xxiiij. q. iij. hereticꝰ q per

nertit sacramēta ecclie sicut simoniacus.i.q.i.eos. Itē sacre scripture puersus itellector.xxiiii.q.iii.heresis.vbi dicit. quicūq; scripturā aliter itelligit q̄ sensus spūssci flagitat a quo scripta ē iz ab ecclia nō recesserit tñ hereticus appellari pōt rc̄. Itē ois excōicatus.iiii q.i.qd āt. Itē romane ecclie publicus iniuriator.xxii.di.ois. Itē q aliter sentit d articulis fidei q̄ romana ecclesia.xxiiii.q.i.hec est fides.

¶ Herus. vel heros grece idē ē qd dñs latine.

De Hi

¶ Himnus angelicus est Gloria i excelsis. de cele.mis.ca. consiliū.r de elec.qd sicut.

¶ Hircosus dicitur cui os olet. vt.l.qui clauuz.§.is.cui.ff. de edi.edic.

De Ho

¶ Homagiū ē idē qd fidelitas.tñ spe.e.ii.i li.de feu.ponit illā driā q homagiū ē de his q̄ ad tpalia ptinēt. r in spūalibus idignū ē vt q homagiū facere ɔpellat. fidelitas tñ p spūalibus pstat.qz plati bñ pstant fidelitatē. vt.in.c.antiq. de iuri. Uel sic pōt describi. Homagiū ē q̄dā astrictio fui tutis liberi hois facta dño suo p pactionē vl petitionē siue stipulatōem pmittēte libero hoie dño suo fidelitatē r ɔstituēte se holez vel vasallū suū. r sic i aliqbus partibus hoc mō ille q facit homagiū coram dño suo flectit genua sua tenēs manus suas ɔiūctas simplr īter manus dñi iurandū de fidelitate pstans. r mutuo se in signū fidelitatis osculant. Cuius forma ponit i li.feu.de no fi.for.c.ē r alia. scz post rubri. illam de for.fi. Ad idē fac de iureiur.ca.ego eni.r.lxiii.di.cum dño.r hosti.ponit eaz in sum.de feu.§. qd sit fidelitas.r qliter sit facienda. Ex dictis homagium describi pōt fm formā.est qñ aliqs flexis genibus iūctis manibus in manus dñi positis aliqd pmittit qd p spūalibus fieri non dz.d q̄ d ac. veniens.de simo. ex diligenti.d exce.prela.grauē.d re iudi.c.fi. Est āt homagiū multiplex fz spe.vbi.s. qddā ē legiū. q̄ddā nō ē legiū. q̄ddā edictale q̄ddā decretale rc̄.de qbus ifra.

¶ Homagiū decretale ē.nā heres hois mei q cū d ɔsuetudine possit ifeudari r p ɔsio i homagiū succedere dz infra certū tpe me in dñm agnoscere r fidelitatē mihi pstare.r ego teneor eū rōne talis feudi i hoiem recipe.r i recipiēdo videor sibi ius feudi decernere. pp̄ter qd dici pōt hōagiū decretale. sic ēt bonoꝝ possessio decretalis. r qd ius mihi tribuit.sic r talis bonoꝝ possessio si nullus sit pximior. Et io in curia francie semp recipiunt fidelitates r homagia alterius saluo iure. Qd aūt i italia r alibi vocat vasaligiū: i francia vocat homagiū rc̄. Etiā dicit homagiū.c. certatio de iureiur. Differūt tñ. qz homagiū ē qñ iurat alicui fidelitas nemine excepto sed vasaligiū superiore excepto.s. iperatore. de hoc optima glo.in vbo homoqz ligius.cle.pastoralis.de re iudi. vbi ēt dr q q nō pōt eē ligius duoꝝ.sed bñ ligius vnius.r vasallus alterius. vel vasallus pluriuz. r sic homagiū pōt dici hois ligiū.

¶ Homagiū edictale est sic bonoꝝ possessio edictalis. vñ fm spe.ibidē. Homagiū edictale siue hereditariū est qd aliqs hz eo ipso q ē heres.nā eo ipso q adit hereditatē hominis mei psonā eius repñtat r vr hois homagiū subysse: r tale hōagiū pōt finiri tpe si dño placebit:qz si dño nō placeret nō finiret ēt si vasallus vellet bonis feudalibus cedere imo ageret ɔ ipsuz vt eū i dñz agnosceret r hoc ex cōtumelia sua. vñ punire dz ne iniutus cōsequat imunitatez: qd eē nō dz. p q̄.ff.de nego.ge.§.hereditaria. r io possū eū cogere vt subeat homagiū decretale. quod ēt plus tribuit ei in effectu q̄ edictale.

¶ Homagiū legiū est fm spe.ibidē qd fit ipatori vel regi nullius alterius fidelitate salua. Illd āt qd fit alijs nō dr legiū:qz fit vel iurat salua ipatoria vel regia fidelitate. mlti.n. putant homagiū legiū eē qñ vasallus mittit manus suas iter manus dñi r sibi homagiū facit r fidelitatē pmittit. r ab eo ad osculū recipitur. qd nō ē verū. vt ēt ibidē dr spe. sz vt ipe dic tūc alij ponūt q duplex ē homagiū. homagiū legiū i q̄ nullus recipit q̄tū ad vba: sz q̄tū ad mentē. et aliq q supmā r gñalē hñt auctēz r iurisdictōez puta imperator vl rex itelligunt excepti rc̄. Itē vbi ponit legiū.s. r ifra habēt aliqui lagitim.

¶ Homagiū non legiū est qñ aliqd excipit puta facio tibi homagiū excepta fidelitate quā dño meo tali legio teneor. vel saluo q possiz cū voluero dñz legiū mihi ɔstituere. vl saluo qz nolo tibi ɔ talē iurare. Sz dein pmū ē verius fm spe.lz h vltimū designatū cōis vsus approbet. Et fm vltimū modū seqt gtorū: r illo vtit spec. d homagio legio vide.s.feudū legiū.

¶ Homo legius. vel ligius fz spe.ibidē dr qsi dño suo ligatus vel q̄si legalitatē cōtinens. Vñ rex sicilie ē hō ligius romani iudicis. vt i cle.pastoralis d re iud.pal.post mediū.i.§.rursus vbi glo.notabilis. Et ois hō ligius ē vasallus. r nō ecōtra.

¶ Homicidiū dr hois occisio ab hoie fcā. r dr q̄si hoiscedium ab hō r cedo fz gof.i sum.e.ti. r hosti. r io si ē ipuidū ad ordinū susceptōez r si oēo casus non ipēdit r operā relicate dedit.c.qdā.c.ioānes.c.sic.e.ti. Etiā ɔmittit homicidiū fcō.ɔsilio pcepto.r defēsione.c.sic dignū.e ti.vbi glo. nō.r homicidij cōmidās r homicida pari pena sūt feriēdi. eo.ti.suscepimus r tua nos. Ille.n.ē homicida q cōsiliū prebet: r q frem odit vel ei dtrahit.de pe.di.i.piculose.r.ca. homicidioꝝ. Sit ēt homicidiū spūale ex q̄dā iuris fictōe spūalr octo modis. Primo p detrectatores r odientes.iniqitatē oppressionē r iniusticiā faciētes. fribus male pluadētes rc̄.c.homicidioꝝ.pal.c.ois iniqtas.r.c.noli.es.vi. Et gñalr ois iniqus motus ad nocēdū fri i homicidij gñe deputat. Itē homicida cēset q tpe necessitatis pximis alimēta negat.lxxxvi.di.pasche. Corpale homicidiū ē hois peremptio corpalr. Et fit duplr. s. ligua r fcō. Ligua triplr. pcepto ɔsilio defēsiōe.i.di.si q viduā r.c.piculose.pal. Fcō q̄drupl. iusticia.necitate.casu.r voluntate.

¶ Honestas iusticie publice.i.ɔstitutōes ecclie fcē p publicā honestatē. Iudicauit.n.ecclia eē honestū vt nunq̄ ɔsāguineus duceret spōsā ɔsanguinei sui viui vel mortui: archi.de spō.c.i.li.vi.de hac honestate vide i.c.audiēuz. r c.spōsā.de spōsa. r ma. vbi per doc.

¶ Honoraria dicit pmia legatoꝝ seu aduocatoꝝ.l.i.§.honorarij.ff de va.r extraor.cogni. Regre. ifra.le.

¶ Hortamur aliqñ iportat mandatū necessitatis. Et sic p ipz ɔfert iurisdictio.c.qz iudicāte.d rescrip.r.c.i.d testa.r ca. hortamur.ii.q.ix. Idē de ver.rogamus.xi.q.iii.rogo.

¶ Hostiarius oli i ve.te idē erat qd ianitor. vt xxiii.di.cleris

¶ Hospitaliū rectores q pficiūt quō se tenere debeāt no. bene in cle.qz ɔtingit.de reli.do.

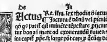
De Hu

¶ Humanus.i.secularis.i.di.c.i.xii.q.ii.q dīnis r humanis. d testa.cum esses. Itē idez ē qd hūmilio.i.di.eos.xxii.q.s. si q s ōderit r hr in regla semel deo.ēt de reg.iur.li.vi.

¶ Humilitas seu humiliatio.no.archi.xxii.q.ii.cū humilitatis. vñ humilitas est vtus q̄ homo verissima cognitiōe sibi vilescit. d quo glo.optia i vbo hūilitatis.r ē glo.fi.i de.i.de reli.do.q̄ multa ppulchra ponit de humilitate. vnde melior ē i malis factis hūilis cōfessio q̄ i bonis supba gloriatio.xi.q.iii.c.iustiū.i fi. Itē hūilitas hūilib⁹ nō pdesset si ɔtumacib⁹ nō noceret. de postu.pla.c.i.i fine.

¶ Hūiliati sunt qdā religiosi q fuerūt ɔdēnati ab ecclia p lucium papā. qz noluerūt iurare. r postea tpe clemētis recepti sunt ab ecclesia. qz se correxerūt r iurāt qñ expedit. no.in.c.olim cām.de restitu.spo.

De Ia

Actus. Re. ifra. lex rhodia d iactu. ¶ Iactura e dānū vel piculū qd gs patit qū īminēte tēpestate ꝓijciun tur bona ī mare ad exonerandū naues. ⁊ ita capit ꝓpe. sz large pōt capi p q̄cūq3 dāno alicui p violētiā illato vñ cūcq3 pueniat. vel vñ lesio facta cū lapide vel ligno. Re. etiā ifra. lex rhodia.

De Ib

¶ Ibrida est de scorto natus. alia noīa illegitimoꝝ re que ifra. manser. spurius. anser. nothus.

De Ic

¶ Iconomus vr̄ ille cui ecclīastica res gubernāda manda tur vt. C. de sac. sanc. ec. l. iubemus. circa p̄n. xc. di. qm̄ qui busdam. ⁊ glo. iij. c. iperatoꝝ. de iura. ca. vbi. no. dr̄iā p do. iter iconomū. scindicū. ⁊ pcuratorē ⁊ actorē. q̄ ibi s̄m glo. in lata significatione idē significāt. De quo due glo. nōbi les. vna in. c. sigs erga. xi. q. vij. alia in. c. qm̄. xvi. q. vii. ⁊ hr̄ .x. q. ii. si iconomus.

De Id

¶ Idest. est dictio expositiua. ff. ad. l. aquil. l. item mela. §. legis. ⁊ de sponsa. c. i.

¶ Idiota est grecū. ⁊ ē idē qd iperitꝰ. s̄z Isid. libro decimo.

¶ Idonei ꝓprie dicunt q possunt ⁊ volunt in ecclesiis de seruire. de p̄ben. sup iordinata. Et dicunt idonei q sūt mo ribus. honestate. ⁊ litteraꝝ scīa decorati. de insti. c. i eccle sia. in. glo. iiij. etiam sunt ꝓuidi ⁊ circunspecti.

De Ie

¶ Ierocmiuz. est locus vbi alunt pauperes s̄m q accipit .C. de sac. san. eccle. l. illud.

De Ig

¶ Ignarꝰ ē q ignorat vel q ignorat s̄m Isi. li. x. vñ ignorās ignorabit. xxxviij. di. q ea. vbi dr̄. Qui ea q dei sunt nesci unt a deo nesciuntur.

¶ Ignaꝓbus est idē quod ignarus vie idest rationis ⁊ vite s̄m Isidorum ibidem.

¶ Ignorātia ē cū de fcō vel de iure nihil scio. nec mihi ali qd suspicor. s̄m aꝫo. in sū. C. de iuris ⁊ fac. ignoran.

¶ Ignorare ꝓprie ē nescire qd aliquis debz scire. Nescire autē est cōius q̄ ignorare. vnde ꝓprie omnis qui ignorat nescit. ⁊ non ecōtra. vt no. ff. d iur. ⁊ fac. igno. super rubri. Et ignorātia diuidit ex pte materie circa quā ē. q̄ alia ē ignorātia iuris alia facti. ⁊ hoꝝ vna ꝓbabilis alia n̄. Igno rantia facti est vt si nesciā illū decessisse q mihi cognatus est. vel aliqd simile. ⁊ ignorantia facti alia est facti differē tis ad salutē vel ad officiū. hec excusat. vt p̄ma. corinthi. x. Omne qd in macello vendit māducate nihil interrogā tes ꝓpter conscientiā. Alia est facti necessarii ad officiū vt in p̄sbytero q sit facta manuū impositio: ⁊ hec ēt non excusat. Alia ē necc̄ij fci ad salutē vt q xp̄s passus ē. hec ēt n̄ excusat in habētibꝰ vsū rōnis. Itē ignorātia facti alia ē proprij facti. alia alieni. Si ꝓprij. aut ergo qs dat operaz rei illicite. ⁊ tunc nō excusat. aut rei licite. ⁊ tunc aut habu it idebitam diligentiam ⁊ sic nō excusat a toto sz a tanto. Si vero debitam habuit excusat a toto. Si vo sit fci alie ni aut est ignorātia ꝓbabil. s. ad quam non requirit q sit nimis negligēs aut curiosus iquirēdo. vel ēt q sit nimis negligēs. ⁊ hec excusat. aut est crassa ⁊ supina. vt cum qs ignorat ea que sūt publice facta corā ꝓplo. ⁊ tūc nō excu sat. vt no. ber. i. c. req̄sunt de ordi. ab epis. qui desig. epis. ⁊ .c. i. d postu. ⁊ cle. ap̄lice. d exco. mi. ⁊ de ꝯsti. vt alaꝝ. li. vi.

¶ Itē ignorātia alia ē simplex. vt cū qs tenet scire qd ne scit. ⁊ facit ad h̄ q sciat. sz non qdquid pōt. Vel s̄z aliquos pōt dici simplex ignorantia que p̄uat sciam. nec ponit de bitum sciēdi. nec ꝯtemptū sciēdi. ⁊ hec est i his qui nō hn̄t vsum rōnis. alia est crassa. vt cum qs negligit scire qd te netur scire nec tamē vult se scire. Alia est affectata. vt cuz qs negligit illd qd tenet scire ⁊ placet ei nescire. ibi p̄ma excusat a tanto. sz nō a toto. scda adhuc excusat: sed minꝰ q̄ prima. tertia vero nō excusat sed accusat. Itē ignoran tia alia est vincibilis. alia iuincibilis. iuincibilis aut ē itro ducta p̄ter oēm culpā. aut per culpā p̄ambulā. Si primo mō aut simplr̄ p̄uat cognitionē vt in his q carent di vsu rōnis. ⁊ hec excusat a toto. aut non tollit oīno rōnis vsum ⁊ tunc nō excusat a toto vt in his q non sunt plene furiosi sed habēt aliqua lucida iterualla ⁊ in pueris q sunt capa ces aliquo mō p̄cepti licet non plene. Si p ꝓpriā culpam vt in ebrio ⁊ furioso. quoꝝ vterq3 p̄cipitauit se in hoc per suam culpā nō excusat. q2 s̄m Arist. in eth. ebrio debetur duplex pena. licz furiosus excusat saltē a tanto. Si autez sit vincibilis tunc distinguit vt supra in crassā. supinam. ⁊ affectatā. Sed q duplex sit ignorantia tex. est optimus. i. q. iiij. §. his ita r̄ndetur. Itē vt ait Ambro. Turbat nauicu la petri. ibi in verbo ignorantia glo. optima omnino vidē da. Alia ergo est ignorantia iuris. vt si nescio me illi posse succedere qui mihi cognatus est ⁊ decessit. vt. ff. de iur. ⁊ fac. ign. l. i. ⁊ hec nō excusat. regula ignorantia de re. iur. li. vi. Est ēt quedā ignorantia ꝓbabilis. vt si quis errat in fa cto alieno. ⁊ ignorantia nō ꝓbabilis vt si quis errat in fcō ꝓprio vel rebus suis. vt. ff. pro so. l. vlt. vel si ignorat aliqd qd oēs de ciuitate sciunt. vel maior pars ciuium scit. l. re gula. §. sed facti. ff. d iu. ⁊ fa. igno. Turpe. n. ē p̄ficio ⁊ nobi li viro ⁊ cās orāti ius in q versat ignorare. l. ij. §. ab his .ff. de ori. iur. Et dr̄īaz iter ignorantiā errorē. titubationē ⁊ nesciētiā notat archidyaconus. xxxij. q. one. iij. Itē igno rātia dr̄ esse triplex. Prima negatōis. qua. s. scia negat nec debitū sciendi ponitur. ⁊ simplr̄ hec excusat. Scda ē igno rantia p̄uatōis q̄ etiā scia negat sed aptitudo siue debitū sciēdi ponit. ⁊ hec i eis que ptinent ad salutē excusat a tā to sed nō a toto. Tertia ē ignorātia dispōnis que ponit er rorem siue ꝯceptionē ꝯriā recte scie. ⁊ hec in his q ptinēt ad salutē accusat non excusat. Et sic p3 q ignorantiarum q̄dam excusat q̄dā nō. q̄dā magis. ⁊ q̄dam minus. ⁊ q̄daz oīo nil excusat sz incusat vel accusat. Nā ignorantia iuris s aliqd excusat: minus tamē q̄z ignorātia facti. Et ignorā tia iuris alia est iuris nālis. alia iuris diuini. alia iuris cano nici. alia iuris ciuilis. Ignorantia iuris nālis nullū haben tem vsū rōnis excusat. q2 hoc ius est i corde hoīs scriptū. i. q. iiij. §. his ita denotandū. Ignorātia vo iuris diuini q̄tū ad aliqua simplr̄ excusat laicos: ⁊ q̄tū ad aliqua excusat eos a tanto nō a toto. Legere enim ꝓphetias ⁊ euāgeliū ⁊ doctrinam ap̄lice scie tenent epi ⁊ p̄lati maiores qui de bent dis oīpotēti seruire ⁊ reddere rōnē de ea q i eis ē fi de ⁊ spe vnde ab eis reqritur scia veteris ⁊ noui testamēti. sed laici ad hoc non tenent nisi ad notitiam decalogi ⁊ ar ticuloꝝ fidei qui in apostoloꝝ simbolo cōtinent. Ignorā tia aūt iuris canonici aliquos excusat ⁊ aliquos nō. Conti net eni ius canonicū ꝯstitutōes per q̄s discernunt pecca ta. ⁊ has tenent scire p̄sbyteri curā aīarū habentes. s. con fessores. non āt ita tenent alij. ⁊ multo minus laici. sz ipsi p̄sbri ⁊ alij clerici s̄m q sunt in maiori gradu ꝯstituti s̄z h ētiā plura scire tenent. Ignorātia vo eoꝝ q publice ꝓmul gant ad laicos ptinentiū nō excusat eorū peccatū. qd per ignorantiā ꝓpetrant. xvi. di. qd dicitis. Ignorantia vero iu ris ciuilis aliqbꝰ ꝓdesse pōt vt militibus. rusticis. mulie ribus. ⁊ minoribus ānis. ⁊ maxime in dāno euitando. nō aūt i maleficijs. vnde. Leges ciuiles si nescit femina mi les. Clericus ⁊ cultor parcet sibi iudex ⁊ vltor. Naz rusti citati succurit i ignorantia iuris. vt in. l. quecūq3. C. q ad.

mit.ad bo.po.po.gl.i.que allegat ad hoc iura. Sed ibi an
tho de fapi. 9cludit cū fali.quē dicit rustice loqui.q rusti
co iuꝫ ignoranti nō dꝫ succurri.qꝛ dꝫ 9sulere peritores. Si
eni nō parcit mulieribus ꝛ nobilibus ad idulgentias cūti
bus cū oporteat cōsulere peritos. nec rustico eunti ad sil
uas pci debet.sed tamē rusticitati parcenduꝫ est. vt.C.de
testa.ꝛ quēad.te.l.or.l.fi. Itē ignorātia dr̄ crassa ꝛ supina p
methaphorā bois crassi ꝛ supini q non videt etiam ea que
ad pedes eius sunt.

¶ Ignominia est vbalis lesio 9 honorez. vel ēt turpitudo.
Et sic dr̄ q ignominiosū est epo si querat ab alijs doceri.
cū ipe alios docere debeat. vt in auc.de san.epi.§.damnus.
coll.ix.ꝛ.xxxvi.di.c.ecce.i.q.i.vilissimis.vij.q.i.lꝫ.ꝛ ar.i.l.
argentari⁹.§. phibet.ff.de eden.

¶ Itē dr̄ ignominia ꝛ 9fusio ē.xpꝫ crucifixū pauperē ꝛ esu
rientē falsis pdicare corpib⁹.ꝛ ieiunioꝝ doctrinā rubētes
buccas turmētiaqꝫ ora pferre.xv.dis.ecclesie pnceps.

De Il

¶ Illustris ē nomē notitie eo q multis clareat splendore
generis vel sapie vel vtutis q̄uis sit obscure natus scdm
Isi. Et nota q iiij.sunt noia dignitatuꝫ.s.maximi vt sunt
supillustres.magni vt illustres.medij vt spectabiles.mini
mi vt clarissimi.in auē.de ap.§.i.ꝛ trib⁹ se.insti.i.pbe.§.cū
q.vbi glo. Illustres ēt dicunt q sūt de 9silio ꝛ 9sistorio i
patoris.l.qsqs.C.ad.l.iul.maie.

¶ Illico dr̄ fieri qd̄ fit anqꝫ diuertat se ad alia facienda.l.
litigatoribus.C.de ap.vbi 9cedit illico appellare viua vo
ce i criminalib⁹ ꝛ ciuilib⁹ causis ēt sine scriptis.ff.eo.ti.l.i.
§.fi.ꝛ.l.a sentētia.§.fi.

¶ Illata.i.opposita.de psum.nōne.

¶ Illusio est deceptio vel derisio. cle.vnica.cū illusio. de
renun. vbi concordantie multe in glo.

¶ Illiricus.i.schlauus.s.aliqs de schlauonia. vide.ī.colo
ni illiriciani.ꝛ.C.de colo.illir.li.xi.

De Im

¶ Imbecillis est fragil' ꝛ icōstās.ꝛ dr̄ q̄si sine baculo.

¶ Impetere est accusare. vt de iureiu.quēadmodū.

¶ Impitia.i.ignorantia.de pscrip.sicut graue.

¶ Immo stat quandoqꝫ correctiue.ꝛ accidens. vt li.non
cont.de hoc tex.iūcta glo.xvi.q.i.pdicator.ꝛ.l.stichus.ff.
de manumis.testa.

¶ Imperpetuū. ¶ Impense. ¶ Implementuꝫ.

¶ Impossibile. ¶ Impubes. Re.ītra.de Im.

De In

¶ Incapacitas capitur pro ipsa reali incapacitate put nā
rei dictat. vl' dispō legis adiuuat aut qōlibet mediū ope
rari vel significare declarat. vbi grā. pmittit vel legatur
res sacra.icapacitas rei hui⁹ operat q ñ valet nec i re nec
i estimatōe:qꝛ nō ē cōmerciū rei sacre.l. īter stipulātē.§.
sacrā.ff.de.v.ob. Rō.qꝛ res deo dicata ē ex cōmerciū ho
minū.sꝫ vbi legat colūna aurea vl' ūna rmoꝛ pictū ad 9stru
ctionē domus de alia domo:nō valet legatū i re lꝫ ualeat
i estimatōe.l.cetera.§.si duobus.de le.i.qꝛ res de se est in
cōmercio hoīuꝫ.sed ne destruat vel deterioret non tolli
tur de domo.sed debet extimatio rei. Itē si legat pdiuꝫ
qd̄ est icorpatū pfimonio cesaris significat q nulla est di
spositio in re vel estimatōe.l.apud iulianū.§.fi.de lega.i.
qꝛ res ē simplr exempta a cōmercio hoium nisi de licen
tia pncipis. Itē si legat vel pmittit res aliēa.nō pōt solui
qꝛ nō dn̄s vel nimis magno pcio vult vendere.l.nō dubiū
.§.fi.de leg.iij.qꝛ lꝫ res i cōmercio sit.est tñ difficultas in
habēdo ꝛ soluēdo. Itē si legat iudeo mancipiū xpianum
non valet dispositio nec debet res vel estimatio rōne ica
pacitatis.ut.l.multū iterest.ff.de v.ob. Et sumitur signifi
catum ex re ꝛ psona.nam mancipium xpianum iudeo q̄ri
non pōt.C.ne chri̇sti.manci.l.vnica.ꝛ.c.i.de iudeis. Igr̄
cōtractus super illa re nullus ē ipso iure. ꝛ legatū nullū.
Sed si iudeus legat xpiano mancipiū xpianum valet di
spositio i re.l.multū iterest.palle.qꝛ nil ipedit. Et si dice
res obstare qꝛ legās debet ī ea isferre dn̄ium.l.vbi autē.§.
fi.ff.de vbo.ob. Sed iudeus nō habet cōmercium manci
pij xpiani.ergo nō trāsfert dn̄iū. Rñdet q lꝫ nō habeat
9mercium vt apud se remaneat:hꝫ tñ vt ad aliū trāsferat.
ꝛ sic de alijs exemplis.

¶ In capita succedere fm hosti.in sum.de suc.ab īte.§.vi
so.versi.qd sit factū. Est qñ filij premortuoꝝ fratrū succe
dunt in tot portionibus quot sunt capita. verbi grā. Tres
sunt filij ex premortuo fratre ꝛ vnus ex alio fratre si tūc
capiat filius ex vno fr̄e genitus q̄tū tres ex alio geniti suc
cedunt i stirpes suas qꝛ qlibꝫ capit certā portionē stirpis
sue. Si vō fr̄es tot portōes capiūt quot capita sūt.tūc succe
dunt i capita. vide ifra.i stirpes succedere.ꝛ aço.in sū.C.de
heredi.isti.ꝛ hostie.ꝛ spe.eo.ti.i tractatu libelloꝝ. versi.
nūc de collateralibus.

¶ Incōcussa.i.iniolata.sed icōcusse.i.qete sine iterpretati
one.c.illud.ꝛ.c.duditis.de prescrip.

¶ Incendiarius est q ob inimicitiā aut pter grām edes ar
bores.siue segetes icendit. vt.ff.de pe.l.capitaliū.§.icēdia
rius. Et icendiarij per snīam ab ecclesia denotati tñ a pa
pa absoluunt.de sen.ex.tua nos. Alias icēdens domū vel
areā viteri⁹ punit.de iniur.c.si qs domū.

¶ Incidēs ꝛ emergēs quō differāt.not.in.c.i.de ordi.cog.
ca.a nobis.de excep. vide de hoc supra emergēs.

¶ Incentor dr̄ iō qꝛ ipe alios praua suggestiōe succēdit ad
vicia.ꝛ psuadendo iflāmat fm Isido.

¶ Incentiuū idē est qd̄ appetit⁹. vel audacia seu voluntas
de vi.ꝛ hone.cle.c.vt clericorum.

¶ Incestus est abusus 9sanguineaꝝ vel affiniū. vt.§.cū q.
xxxvi.q.i.ꝛ.xxxv.cā.quasi per totū.

¶ Incestuosus dr̄ q cognatā vel affinē vel ēt scimonialem
nefario amore vel coitu violat seu maculat.siue i matrimo
nio siue sine matrimonio. vt i.§.palleg.ꝛ.xxvij.dist.vgines.
Et de monialibus ē pena capitalis.l.si qs dicā rapere.C.de
epi.ꝛ cle.ꝛ.l.vnica de rap.vgi.C.in pn.q sic icipit. Rapto
res vginū honestaꝝ vel igenuaꝝ siue iā despōsate fuerint
siue nō. vel quarūlibet viduaꝝ.ꝛc. capitis supplicio plecē
dos decernimus.

¶ Incola dr̄ q i aliquā regiōez domiciliū 9tulit vel cōtra
hit quasi sedē ibi positur⁹ vel mansionē. ita q transactis
decē ānis domiciliū retinuit.lꝫ etiā cā studij ibidez fuerit.
vt.ff.de verbo.sig.l.pupillus.ꝛ.l.incola. vel qui ppriā
terrā colit. Re.ī. agricola.

¶ Incolumis dr̄ a noie colūna qꝛ sicut colūna ē erecta for
tis ꝛ stabilis.ita icolumis cōsimiliter. Et ista rōne fortelli
lius dr̄ habere i bonis pr̄is quartā icolumē.i.fortē ꝛ stabi
lem qꝛ fideicōmissa ꝛ legata minuere eā nō pñt. vt.l.ij.cū
ibi no.C.de inof.do.

¶ Incuria est negligentia.clemē.qꝛ 9tingit.de re.do.ꝛ.c.
quesitum.de peni.ꝛ remissio.

¶ Incertitudo nihil vl' min⁹ significat.qꝛ nihil vl' min⁹ oñ
dit.iō act⁹ sub icertitudie positus effectū nō hꝫ. vel habꝫ
qñ quouis pbabili medio icerti fit declaratio vel signifi
catio. vbi gra. Testator istituit heredē ꝛ ab eo legat titio
magnā ptē hereditatis p modū quote. vel singularis rei.
deide legat seio certā sūmā:ꝛ ñ dicit a q̄ an ab herede an
a legatario.itelligit ab herede. qꝛ B significatū sumit ex
cōi mō agēdi q̄ heres soluit onera. ꝛ sic ex cōi mō itellige
di dr̄ heres onerari.fac.l.si suus legat⁹.§.q margaritā.ff.
de le.i. Itē vbi testator legat suo libertatē si dederit decē
ꝛ nō dic cui:certe itelligit q det heredi.l.q pecuniā.ff.de

sta.libe.q2 heres hz onus.ideo ꝛ recõpensationē. Jtēz vbi testator heredē īstituit. ꝛ rogauit eū restituere oēm here ditatē titio.deīde testator relinqt.xv.seio.ꝛ nō dicit quo ītelligit a fideicõmissario vt.l.i.fi.C.ad trebel.vbi testator heredē īstituit ꝛ vult eū dare decē ꝛ nō dicit cui ū valet l paulus rñdet.ff.de re.du.rō q2 nullū ē significatū ex q̄ cõ cludi possit cui debeat.iō nulli debet. Jtē ibi. Testator le gauit titio. ꝛ duo sūt huius nois amici testatoris.legatū va let.ꝛ pōt heres vni soluere cui voluerit.nec tenebit alteri nisi pbet testatorē de ipo ꝛ nō de alio sēsisse. Si aūt heres vlt nō tenet soluere vni vel alteri nisi pbet testatorē de se sensisse.ꝛ fm hoc neutro pbāte nō valet legatū seu non habebit effectū.l.si qs seruū.§.si iter duos.ff.de le.ij.Rō q2 licet nomē ppriū ei⁹ cui relinqtur sit expssum.tū ppter ɔuenientiā nois ꝛ circūstātiā in altero remanet icertitu do. Nec pōt dici deberi vtriqz.q2 testator legat vni tantū vt pz ex numero singulari.iō nisi hec icertitudo declaret nō debetur:q2 nō apparet cui. Jtē ibi. testator legauit ti tio albo.x.deīde titio nigro.x.deinde dixit titio.x. sibi le gata adimo.nō declarādo de quo itellexerit nō valet adē ptio nisi doceat de quo testator senserit.l.iij.§.si duob⁹.ff. de adi.le. Rō est eadē vt.s.i legato facto titio.nō declarā do de quo. sz vbi testator titio albo ꝛ titio nigro legat do mū.deīde dicit titio adimo domū non declarādo de quo. valet adēptio ī vtroqz.l.si fuerit.ff.de re.du. Rō q2 signifi catum illud sumit ex domo que tota adimit.ꝛ tota in le gato fcō vtriqz ɔtinebat. Jdeo legatū factū vtriqz adimi tur. Et hoc adēptiōe toti⁹ legati declarāte illud. Jtē ibi le go pauperibus. valet.l.idez quod pauperibus.C. de epi.ꝛ cle. Rō.q2 significatū sumit ex paupe declarāte.qb⁹ reli ctum est. Et lz aliqui sint pauperiores alijs.declaratio tū supplet arbitrio boni viri.

¶ Jn qñ priat vel auget.no. Jo.an.ī ɔ́stie.ad nostram. Et dat remissionē ad Specu. de iur.pa.nobis aūt. Sed ple nius notat archi.xl.dis.si papa. Et qñqz not.itrinsitatem. qñqz extrisitatē.iux alexādrū. Jn cāpo curro.ꝛc.ꝛ habet .l.si cui.i prin.ff.de leg.i. Quādoqz ponit p valde ī cõposi tione.vt inuigilare.i.valde vigilare.cle.pastoralis.de re.iu di.c.i.de fideius. Specu.de dis.ꝛ allega.§.post pec.v. alibi ponitur.ibi etiam impersonale significat valde.interduz ponitur pro non in compositione vt iniustus.iniquus.i.d est non iustus non equus.

¶ Jncorrigibilis fm bal.dr qui nō paret iudici ī extremo iuri sdictionis qd est scia. Sed cōtumax dr q nō paret in ṕmo iurisdictōis.qd est citatio vel in ius vocatio. Scōm Anto.de butrio dr incorrigibilis q post qz penitus ē ɔdem natus itez refert ad idē crimē.c.vt fame.ī sentē.exc.idē dator.lz enī nō faciat pniam nō dr ppterea icorrigibilis nisi reuertat ad simile vel ad peius delictū.nec faciat sul pniam iudici.c.qñ frequēter.§.i.vt lit.nō ɔtesta. duz.n. facit sū pniam vt iudex eū apprehēdere possit nō ē icor rigibilis.q2 eccl'ia hz adhuc qd vltra faciat.capitulo cum nō ab hoie.de iudi.

¶ Jndefinita capit p orōne cui nō pponit signū vniuersa le.vel pticulare. Et oratio idefinita significat idifferēter. Qñqz etiā vlr.distributiue seu collectiue.seu aliter prout eius significatū vel mā subiecta vel ɔueniens circūstantia seu aliquod mediū pbabile cōcludit.vbi gratia ibi lex lo quit idefinite dicēdo.vēditor tenet rē tradere vel tenet ō euictōe. vel homicida vel fur ē puniēdus.significat vlr. q2 sēsus est q ois homo q est vēditor tenetur tradere rez. ꝛ ois hō q est homicida vel fur est puniēdus. Et hoc patet ex oīb⁹ legib⁹ sic loquētib⁹ cū earū itellectu. Nam nā le gis est ois i qbus est mediū sua eadē regula ɔcludere cuz vbi sit eadē rō ibi ꝛ idez iusē ē debeat.l.illō.ff.ad.l.aqui.

Jtem qua rōne de ista lege detraheret vnus eadez ꝛ ali⁹ ꝛ sic remaneret delusoria.ꝛ sic dicit seu ideo dicit vniuer saliter. Differt tamē indefinita ab vniuersali fm Bar.q2 vniuersalis oīa significat ex suo pprio significato. idefini ta vero nō ɔprehendit oīa ex sua significatōe propria.sed ex identitate rōnis iterptatione iuris. vel dispōne legis. verbi grā.lex dicit homicidā puniēdū morte. Non tamē sub hac lege ɔprehendit homicida iuste occidens. scz ad sui defēsionē.vel p sententiā.vt in.l.i.C.ad.l.cor.de sic.se cus si lex loqueret vniuersalr tunc ex pprio significato cōtineret oīa:ꝛ non īterpretatōe iuris sicut idefinita. Jdē cum pfert ab homine l mā nāli dicendo hō est aīal signi ficat vniuersalr.q2 sensus est q oīs homo est aīal. q2 signi ficatū sumptū ex nā ī necessario iest oī homini. Jdem cū pfert a lege dicēdo.obligatio est iuris vinculū. vel actio ē ius psequēdi rē.q2 cuilibet obligatōi ꝛ actioni necessario ɔuenit diffinitio. Jtē vbi ī iudicio iterrogat⁹ de pluribus criminib⁹ an fecerit.rñdet qd eoꝝ nō feci.equipollet vni uersali.puta sensus est nihil horū feci.l.si is qui ducēta. §. vtrū.ff.de.re.du.q2 significatū sumit ex iterrogatōe ꝛ rñ sione facta in iudicio. naz rñsio facta ibi dz certiorare ibi iterrogātē.alr nō dr rñsio.i.nodo recipiēdo vlr iterrogās certiorat.q2 rñdens oia negat. Si aūt nō reciperet vlr ñ certiorare aliquo mō.q2 non appareret qd negaret ꝛ qd confiteret. Et sumit hic significatū ex eqpollentia.q2 ne gatio preposita signo facit orōnē equipollere suo ɔdicto rio.nam lz ibi negatio postponat in ordine scripture ppo nitur tamē ī ordine ɔstructionis dicēdo.qd eoꝝ nō feci.i. non feci qd eoꝝ.ꝛ sic equipollet isti.nihil eoꝝ feci.nā tū pari ītendūt significatū equipollētiaꝝ. Jtē ibi.pmitto p heredē meū non fieri quo min⁹ tibi iure agere liceat.hec verba per heredē meū significant vlr.q2 sensus est p nul lum heredē meū.l.ij.§.fi.ff.de ver.obli.q2 nomē heredis lz pferat in singularitate. tamen significat oēs heredes. alias stipulatio non haberet hereditatē nec eēt certitudo de quo intelligeret ꝛ de quo nō. Jtē ibi.testator dicit lego seruos meos textores ꝛ oēs sunt textores.significat vlr.q2 sensus est.ego oēs seruos meos.l.seruus vrbanus.§.fi.ff.de le.iij.significatū hoc sumit ex accidētia fci q oēs sūt tex tores. Si aūtē aliqui sunt textores ꝛ aliqui non:significat vlr omnes textores ꝛ non vlr oēs seruos.l.preal.q2 verbū textores ponit ad restrictionē vt alij non cōtineant in le gato. Jtē ibi.testator dicit. lego lanam.argentū.significat vlr vt ois lana oē argentū videat legatum.l.si cui lana.ff. de le.iij.q2 qua rōne vnum ibi cōprehendit eadez rōne ꝛ aliud.ꝛ qua rōne vnū excluditur eadez ꝛ aliud. ꝛ sic nihil significat. Jtem ibi.obligo bona mea.non significat vlr. q2 suppellex.filij nāles.ꝛ cōcubina nō cōtinent.l.obligati one.ff.de pig.q2 ex natura istorū reꝝ quis ad istas ita affi cit q nunqz vel raro obligat. ergo i obligatiōe eas nolunt cōprehendere. sed ɔprehendunt alia que qs solet obliga re p debito.q2 significatū sumit ex verbis ꝛ cōmuni mo do agēdi seu obligandi.debent eni verba deseruire itenti oni.ꝛ non ītentio verbis.nā p vba exprimitur itentio. xxij. q.v.humane aures.xxviij.dist.sedulo.i.q.i.marchion. de vb.sig.itelligentia.ꝛ.c.pterea. Jdez si dicit vniuersaliter. obligo oīa bona mea.q2 adhuc pdicta nō ɔprehenduntur Jtē ibi. testator dicit heres meus damnatus esto dare. si gnificat vniuersaliter. quia sensus est q omnes heredes teneantur.l.si pluribus.ff.de lega.ij. Finaliter ergo idefi nita equipollet vniuersali.de priuile.quia circa.xix.dist.ff romanorum.ff.de seru.l.si cui.ꝛ hoc verum est de indefi nita legis vel canonis ꝛ ius tradere intendentis.talis eni indefinita equipollet vniuersali.si lege vel canone nō de finitur.xxxi.q.i.q si dormierit. Jo.an.no.q si non ē eadē

ratio ⁊ conditio propter aliquod accidens omnium parti cularium in vniuerso comprehensorum tunc indefinita non equipollet vniuersali. verbi gratia. si legatur lana indefinite non continetur tincta in legato. l. si cui. in prin. ff. de lega. ij. sed si legatur omnis lana. ticta etiaz cedit legato. l. pedienlis. §. labeo. ff. de aur. ⁊ ar. le. in glo. super v. alio rum ecclesiasticorum. in. c. vt circa. de elec. li. vi. vbi de hoc plene notatur.

¶ Ineptie sūt fatuitates. c. q̄ traditōe. xxij. distin.

¶ Indulgentia notat archidya. ij. q. ij. c. fi. ⁊ de peniten. ⁊ remissio. c. ij. li. vi.

¶ Indoles est quedam imago future virtutis scḋm Jsidoꝝ proprie dicendo.

¶ Indignari ⁊ dedignari differunt vt patet in. ca. ga iusti. dist. xlv. vnde indignari sapit virtutem. sed dedignari arrogantiam.

¶ Indigena dicitur quasi ide genitus vel quasi in eo loco natus scḋm Jsidoruz.

¶ Inditio est numerus annoꝝ cōsistens ex tribus lustris Est aūt lustrū qnquēniū. ⁊ qualr possit inueniri iditio hr̄ in glo. iditiōis. c. iter dilectos. de fi. istru. Sic. n. faciendū ē. annis dn̄i addas tres. ⁊ diuide totū per qndecim. ⁊ idquod remanet completa diuisione i numero diuidēdo h ondit iditōem isto seu pt̄ito anno.

¶ Inducie fm glo. sum. ij. q. ij. sunt qntuplices. sez restitutorie. ppatorie. citatorie. deliberatorie. idicatorie siue executorie. Et ibi ponitur tempus omnium quam glo. vide per eā distatio.

¶ Index est proditor dict° ab idicando fm Jsi.

¶ Indiciū ē qd idicit. i. notificat vt sciat ⁊ fiat: ab i ⁊ dicē do dictū ⁊ sic fit idictū sup indiciū ne pcedat.

¶ Indiciū ē mediū itellectuale vitatl eliciēde ex aliq sin gulari circūstātia isurgēs. C. ⁊. ff. de rei vēdi. l. indicia. ⁊ dr̄ ab idicando. qr dicit. i. notificat.

¶ In diē adiectio ē qn quis ita vēdit rē vt si quis circa certum diē meliorem partē obtulerit cōditiōis. s. plusq̄ꝫ p̄or emptor res venditori tradat. vt aliȷ vendere possit cuicū velit. l. i. ff. eo. ti.

¶ Inexpiabilis dr̄ eo q nūq̄ꝫ expiet. i. purget fm Jsi.

¶ Inficiator. i. negator. qr non fatetur. sed ꝯtra veritatem mendacio innititur.

¶ Inficiatio. i. negatio. l. ea que. C. de neg. ges. Et inficiari. i. negare. Hic est q dr̄ aliqn de aliqbus actōib° q crescit p inficiationez. qr ab initio cōpetunt ad simplū. hoc est ad rem vel estimationē seu damnū datū. Et si ille hoc negauerit ⁊ de hoc conuincatur: cōdemnabit ad duplū. vt i actione depositi i eo quod depositū ē timore tumultus incendiȷ vel naufragiȷ. vide. ī. de actio. actio in factū.

¶ Infans est paruulus circa septem annos. vt. l. si infanti. C. de iure. deli.

¶ Infamia ē fame p̄uatio siue diminutio. Fama nāq̄ꝫ qn consumitur vt ex toto p extincta habeat sez cuz maxia vel media capitis diminutio iteruenerit. vel sic. Infamia est cōis opio verbis pnūciata ex suspitiōibus orta. Jtez ifamia ē aliud q̄ꝫ scādalū ⁊ plus iportat. qr hoc p purgatōez tollit. sed i illo purgatio nō idicit. de homi. ex litteris. in glo. Jtē ifamia ē illese dignitatl stat° vita ⁊ morib° reprobat°. Per oppositū fama describit. Regre. ī. fama. ⁊ de pba. cle. ⁊ nn. ca. vr̄a. i glo. notoriū. Uñ duplex ē ifamia. sez iuris ⁊ facti. Infamia iuris ē quādo ius dicit aliquē esse infamē. sed ifamia facti ē qn apud bonos ⁊ graues viros ē opinio de crimie alicui°. de hoc. l. i. ex qbus causis in famia irrogat. Infamia iuris duplex est. s. ciuilis ⁊ canonica. Et infamia iuris ciuilis cōtrahit ex sentētia criminis publici. sez diffinitiua. non aūt ex sentētia iterlocutoria nec arbitri. Etiam quādoq̄ꝫ ex sententia crimini priuati. vt furti vel iniuriaꝝ. Etiam quādoq̄ꝫ facto absq̄ꝫ sn̄ia qs incidit i ifamiam. Infamia canonica ꝯtrahitur ex quolibet peccato mortali. Et quādo ifamia ⁊ q̄ repellat testez a testificādo in cā criminali vel ciuili criminalr seu ciuilr itentata. not. in. c. testimoniū de testibus.

¶ Infra. no. per Inno. de fide instru. inter dilectos. ⁊ Joā. mona. de excep. pia. sup ver. octo. lib. vi. vbi habes qn icludit vel excludit. ⁊ Jo. an. de ele. ꝯiuga.

¶ Infinitas i multis iuris regulis phibet. de rescrip. cum in multis. li. vi. Et exēplificat de resi. domi. c. vlti. ⁊ eo. t. c. religionē. li. vi. de testi. cuz causam. ⁊. c. significauerunt. ff. de testi. l. i. in fi. Idem in relictis pro redemptione captiuorum vbi etiam restringitur infinitas. Item cum multitudo peccauit. Item non oneratur heres in infinitum fideicommissum soluere. Item in stipulatione damni infecti non debet quis in infinituz esse obligat°. ⁊ sic de aliȷs. ⁊ merito reprobatur infinitas. quia multitudo est canonibus inimica. de preben. quia i tantum. ⁊ onerosa multitudo nihil habet honesti in auc. de referē. pala. §. propterea igitur. col. ij. ⁊ de hoc habes plures concordantias. de eta. ⁊ qua. ca. pe. vide de hoc per. Joan. an. in glosa. ca. cum in multis. preal.

¶ Infula sumitur interduz pro corona imperiali. C. de q. prescrip. l. fi. in fi. Quandoq̄ꝫ p alba fasciola sacerdotalis capitis scḋm glo. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cle. Capit etiaz pro mitra epi vel abbatis. ⁊ significat altitudinē sapie q̄ p̄eellere debet episcopus. i. q. vij. ꝯtrauenientibus. i. q. i. vilissimus. xxv. di. §. nunc aūt. lxi. di. in sacerdotibus. ⁊ duo cornua eius significāt duo testamēta. s. vetus ⁊ nouū q̄ que episcopus debet memorialiter tenere. xxiij. di. qui episcopus Et due pendule que sunt i posteriori parte significāt memoriam duplicem. scilicet mandatoꝝ diuinoꝝ. xliij. di. sit rector. ⁊ pecatoꝝ suorum ad compūctionē. de peni. di. iij. audas. in fi.

¶ Ingeniosus dr̄ quasi intus habēs vim gignēdi qualibet artem scḋm Jsidorum.

¶ Ingenuus est cui ex natiuitate cōpetit libertas: qui nō est factus liber sed natus. isti. de igenuis. in pn̄. Uide de h etiā aconem in sū. C. de ingenu. vel est q statum quādo nascit liber ē. de ser. nō ordi. c. istituēdi. i glo. i. Et igenuitas dr̄ libertas de purga. cano. c. i. in glo.

¶ Inita. i. ꝯtracta de pac. c. antbigenus

¶ In integrū restitutio est p̄oris status vel iuris p̄oris reitegratio per quā subueniē minoribus ⁊ ecclesiȷs. vt in. l. i. C. de sen. pas. ēt est audiētie reitegratio scḋz Spe. eo. ti. ⁊. l. q si minor. §. si restitutio ff. de mino.

¶ In itegrum restituere est reducere in euz statum i quo erat ante lesionem. de in ite. resti. ca. auditis. in glo. fi. ⁊ p hunc modum subuenitur minoribus ⁊ ecclesiȷs. C. de repudia. l. i. ⁊. C. de in inte. restitu. l. postulata. Et quandoq̄ꝫ ex legitima ⁊ iusta causa subuenitur etiam maioribus vt. ff. ex quibus cau. maio per totum. Et sic intelliguntur. c. ex litteris. eo. ti. ⁊ ca. cum Bertoldus. de re iudi. ⁊ ca. significante. de pigno.

¶ Iniuria vno mō generaliter dicitur esse illud quod nō fit iure. ⁊ dicitur quasi non iure factum. Secundo iniuria specialiter dicit culpa. vt in. l. aquil. Tertio dicit iniqtas vel iniustitia iudicātis. vt isti. eo. ti. in p̄nci. Quarto dicitur cōtumelia. vt. ff. de iniur. l. i. ī pn̄. ⁊. l. apud labeonem. eo. ti. Dicitur ergo iniuria q̄si ius iniquū. ex eo sic dicta q iure ⁊ iustitia caret. Fit autē iniuria tribus modis. s. re. verbis ⁊ litteris. Re vt cum manus inferuntur vt dicta. l. i. §. i Uerbis vt cum fit conuicium. vt in. §. i. iaz allega. quod fit concitatione vel conuentu. hoc est a collatione vocuz.

Cum enim in vnū plures voces ꝯferunt ꝯuiciū dicitur quasi cōuentum. Et fit conuiciū nō tantū presenti. sed et absenti. vt vociferando vel alios ad vociferandū ꝯcitando ꝯ certam ꝑsonam vt. l. i. ꝛ. l. apud labeonē. §. conuiciū. cū. §. fecisse. ff. de iniu. Iniuria lris fit cū qs ad infamiā alicuius libellum vel famosuꝫ carmē vel historiā cōscribit. vt. ff. de iniur. l. lex cornelia. §. si qs ꝟbo. Re. ꝯ. famosuꝫ carmē. Itē iniuris triplex est. vna leuis. vt si medico ictu gꝛa pñe vel supiori ꝑcutiat. alia atrox. vt si aliqs a minore se fortiter vel etiā modice vberet. vel in ꝯspectu iudicis. vel oculo aut mēbro puietur. Et sic dicitur pluribus modis. vt premissum est.

¶ Iniuriaꝝ actio. Re gre. ꝯ. actio iniuriaꝝ.

¶ In ius vocare est in ius causa iuris experiendi vocare apud eum qui ius dicturus est. vt experiatur actor an ius sibi competat an nō. vide de hoc Aꝫo. in sum. C. eo. titu. ꝛ habetur. C. ꝛ. ff. eo. ti. l. i.

¶ Imbi est aduerbiū cōpositū. Etiam quoqꝫ ē nomē libri quē cōposuit ouidius ꝯ ibidē aduersariū ꝛ cōminalē suū. quē vitupetans ibim noiabat. quia ibis ē ciconia que est auis vituperabilis ꝛ inmunda. adeo q eius imundiciam exprimere noluit sm Jo. and. in cle. i. de re iudi. in glo. vbi imbi. vbi hec ponit.

¶ Inhiatio ē frequēs requisitio. C. de pe. bo. subla. l. i. li. x.

¶ In litē iurare ē suo arbitrio ꝑstito iuramēto declarare ꝑ rato nolle carere re vl' rei estimatiōe et suū iteresse singulare facere. ꝛ hꝫ finita taxatiōe facta p iudicē. vt. l. videamus. §. iurare. ff. de in lit. iuran. ꝛ. l. arbitrio. ff. de dolo. ꝛ ita hoc iuramentum fuit affirmationis. in qua opi. fuit glo. ff. de in lit. iur. super rubrica. lꝫ contrariū teneat dñs iaco. de raue. in eo. ti. l. ij. per hoc de eo no. plene vel rei estimatione. et suū singulare iteresse facere.

¶ Innoxiū ē q nō nocet. sicut noxius nocens dr.

¶ Innocuus dr cui nocuū nō fit sm. sido. li. x.

¶ Inofficiosū testm̄ dr qd factū ē ꝯ officiū pietatis. vt. l. ij. de inoffi. te. q. s. extraneus heres inscribit. al's īstituit. Idē si nō extraneus. vt. l. lꝫ in. §. i. ff. e. ti. filius vō ppius aut preterit. aut inīq exheredat. hoc est qū pr vel mr fecit testm̄ Idē vbi filius in testō patrē sine cā exheredat. Etiā si frater fratrē exheredat tribus ꝑsonis institutis i duobus casibus. ꝛ dr testm̄ inofficiosum vt insti. eo. ti. § i. ꝛ. ij. Officiū enī inter patrē ꝛ filiū dr pietas ff. de obse. ꝑstan. l. pen. iter patronū ꝛ libertū dr obsequiū. C. de nego. ge. l. fi. iter deū ꝛ hominē dr religio. iter hoiēs ꝛ hoiēs stat snoie gnāli vt qd dꝫ hō hoi ex nā. ff. de ser. expor. l. seruus. vide accur. per ordinē hec notātem l. l. i. in glo. ff. eo. ti.

¶ Inofficiosa donatio dr que ꝯ officiū pietatis facta ē. ꝛ fit ad silitudinē inofficiosi testi. vt. C. eo. ti. l. i. ꝛ p totū ti. fe. qꝛ p eā liberi vel parētes excluduntur a bonoꝝ subsidio vel ex ꝑposito donātis vel re ipsa. qd p se sufficit ad reuocationē donationis. lꝫ ꝑpositū vel cōsiliū donantis nō interueniat. iuxta nota. in. l. si liqueat. in glo. C. eo. titu. vide de hoc ibidem.

¶ In ꝑītiaꝫ dr i. l. de eta. §. ex cā. ff. de integro. acti.

¶ In ppetuū quoqꝫ significat donec viuo. ff. p socio. l. i. quādoqꝫ significat p ifinita secula et post mortem sm glo. ī ꝟbo ppetuat. in. §. at si ita. insti. de ꝟbo. ob.

¶ Impense sm Aꝫo in sum. de rescin. ven. dicte sunt ab ipendēdo. Et sunt triplices. quedam necessarie. quedā vtiles. quedam voluntarie. Necessarie dicuntur quibus non factis res erat peritura. vel que si facte nō essent res longe deterior effecta fuisset. vt in. l. impense. ff. de verb. sig. verbi gratia. Conduxi a te domū que ita ruinosa erat q nisi releuassem eam erat casura. he impense dicuntur necessarie. ꝛ ipsas repetam per ꝯtrariā actionem ꝯducti.

Utiles dicuntur quibus non factis res nō erat peritura. sed ipsis factis melior efficitur. vtpote si faciam fenestras vtiles in domo vel similia. faciunt ergo vtiles impense rem deteriorem esse meliorē. Uoluntarie dicunt quibus non factis res nō erat peritura. nec ipsis factis res efficit melior. sed bene amenior. vtpote si facio picturas i domo tica. he non repetunt nec deducuntur. q̄uis secus sit de necessarijs. ꝛ vtilibus. Sed has licitum est mihi abradere sine lesione prioris status. si abrasse possum mihi aliquā vtilitatem afferre. alioquin non esset mihi licitū. qꝛ malicijs hominum qui nihil aliud q̄rūt nisi vt noceāt nō est indulgēdū sꝫ obuiādū. ꝛ sibi ipute q eas fecit. qꝛ donare vr iuris fictōe. vide. ꝯ. expēse.

¶ Implementum sumitur pro implemento conditionis. hoc modo significat actum ne dum esse purificatū. imo ꝛ hereditatem esse acquisitam vel legatū. l. iam dubitari. ff. de here. insti. Sed vbi īstituo vel lego si capitoliū ascēderis si ipletur ꝯditio hoc iplementū significat purificationem actus ꝛ non acquisitionem. l. antepenul. ff. de condi. insti. Si autem cōditio esset grauis. puta si Alexādriā ierit. si centum dederit. tunc implementum significat et acquisitionem quia significatum sumit ex onere magne conditionis quā nullus communiter impleret nisi post deliberationem acquirendi. Item dic q in legato lꝫ implementū conditionis tantū significet purificationē: Tamē per hoc etiam importat acquisitionē cōmutabilē. s. transmissionē legati. si decedit. qꝛ ꝯditione purificata legatuꝫ transmittit. l. vnica. §. snia. C. de cadu. tol. Sec9 in hereditate. qꝛ illa nō adita nō trāsmittit. l. quū. C. de iure deli. Itē vbi pupillus est institutus sub ꝯditōe si ierit Alexandriā que distabat p. xx. vel. xxx. dietas. lꝫ cōditio sit grauis attamen hoc implementū significat tm̄ purificationē. quia nō plus pōt significare. lꝫ eni pupillus hoc fecerat animo acqrēdi hereditatē. nō tm̄ sibi acqrit. qꝛ nō pōt adire sine tutoris auctate. Sed i legato sec9. nā sibi aqreret. l. pupil. ff. de ꝯdi. isti. aucta. l. ꝯditionib9. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. Sed vbi pupillus filiusfamilias vel suus ē istitut9 a pre vel a dño sub ꝯditōe. adiplet ꝯditōeꝫ. hꝫ iplemētū trahit acqsitiōeꝫ qꝛ purificata istitutiōe nō ē i ei9 volūtate vel ptāte acqrere vel nō acqrere. vnī necessari9 ē heres. vt isti. de heredū q. ꝛ differen. §. i. Nec obstat q non pōt acqrere sine tutoris auctate. Sed hꝫ verū est vbi p se sibi acqrit. Sed hic iure ciuili sibi querit etiam eo inuito. ꝛ sic de alijs. Finaliter q implementū ꝯditionis vel modi significat qd ipsum sm ipsa ꝯditio vel modus seu significatum alias vndecunqꝫ sumptum significare dictat.

¶ Impossibile notur. l. xi. di. catulēsi ecclie. vnī ipossibilitas ꝑpe ē triplex. vꝫ. iuris facti. ꝛ nāe. sm Jo. an. i regula nemo. de reg. iur. li. vi. Et nō q ipossibilitas apposita actui diuersimode significat vt ex significato ex ca sumpto vel alias vñcūqꝫ ꝯcludit disponētē voluisse. vbi gra. Uendo vl' pmitto tibi si celū digito tetigeris significat derisionē ꝛ nō ꝯsensū. l. nō solū ff. de act. ꝛ ob. Rō qꝛ significatū hoc sumitur ex impossibilitate adiecta q̄ existere non pōt. Et ideo nec valet actus sub eo celebratus. Etiam quia sic apponens impossibilitatē scienter p hoc intendit nihil agere. Item ibi. Stichus seruus meus si mille dederit liber esto. lꝫ hec ꝯditio nō sit ipossibilis. sꝫ difficilis. qꝛ mille dari p seruū possit cū maxima difficultate. imo q̄si impossibile est. quare non significat ꝯsensum. l. cū heres. §. i. ff. de sta. libe. Et sumit hꝫ significatū ex quasi impossibilitate q̄ significat q nō fuit aīus libertateꝫ dare. Item ibi. heres meus digito celum tangat. ꝛ si nō tetigerit. centum ticio loco pene soluat. Ticio centum nō debent. insti. de lega. §. i. qꝛ impossibile ꝑcipit heredi. ideo ꝑceptum nullū cum

pareri nõ põt. Ideo pena apposita locũ nõ hz. Item vbi filius ɔstituit̃ seu instituit̃ sub ɔditõe impossibili. si digito celũ tetigerit istitutio nulla est. l. si filius. ff. ð ɔdi. insti. Et hoc rõne impossibilitatis. vt supra. Itẽ ibi. pmitto hodie centũ dare Rome. ꝛ sum Erfordie nõ valet pmissio. isti. ð vb. ob. §. loca. Itẽ ibi. ex̃is Erfordie dicit. volo p̃stari ticio suos meos q̃s habeo rome infra decẽdiũ mortis mee si testator stati morit̃. na ꝙ ipossibile sit p̃stare ifra decendiũ. nihilominꝰ valet legatũ. l. si mihi ꝛ tibi. §. i. ff. ð lega. i. qꝛ lz ex euẽtu festine mortis testatoris sit ipossibilitas. ab initio tñ nõ est ipossibile. qꝛ dũ dixit hẽ vriere potuit p tñ tp̃s q̃ erat possibile seruos illos p̃stari infra decẽdiũ mortis. debet ḡ intelligi ipossibilitas vel difficultas talis per quã ɔcludi possit aĩus nõ legãdi pbabiliter. Ideo si quis locauit vel ɔduxit opus fieri. ꝛ apposuit tp̃s infra qð fieri impossibile sit ipossibilitas nõ viciat. ꝛ intelligit̃ tp̃s ifra qð fieri est possibile. l. insulã. §. in opis. ff. de loca. ꝛ ɔduc. Itẽ vbi ɔ̃ho tecũ mr̃imoniũ si digito celũ tetigeris valet matrimoniũ. ꝛ ɔditio hr̃ p nõ adiecta rõne ipossibilitatis. c. fi. de ɔditionibus ɔppositis. nisi enĩ euidenter ɔstet de dissensu iudicandũ ẽ p matrimonio. nã licet ipossibilitas significat nõ ɔsensum. nõ tñ ita euidenter significat ꝙ p hoc ɔ̃ matrimoniũ iudicet̃. sz vbi ɔtraho tecũ mr̃imoniũ si plẽ cuitaueris. si adulterã te p̃stiteris ꝛc. nõ tenet matrimoniũ. vt i. c. palle. Nõ est dissensus seu nõ ɔsensus significatus ex ipossibilitate iuris. Nam matrimonium fit pp̃ter prolẽ ꝛ fornicationẽ euitãdã. ideo lex canonica ad hoc se adaptat. Sed vbi ɔtraho tecũ si furtũ feceris vel homicidiũ tz mr̃imoniũ. nisi vbi p hoc euidẽter appereret de dissensu. nã vbi tz matrimoniũ oĩs turpitudo de iure excitur. quia resistit. ergo in obligatione nullatenus subsistit. ꝛ valet matrimonium pp̃ter cõsensum. ꝛ sic ð alijs exemplis de impossibilitate.

¶ Impubes est q ex habitu corporis sui ipubertatẽ ostendit. ꝛ ꝙ generare vel ɔcipe nõ dum possit sicut masculus ante decimũquartũ annũ. mulier añ duodecimũ. ꝛ hẽ vt plurimũ. plerũqz tñ pubertas anticipat ãnos. ita enĩ olim ex hitu corpis pubertas vel ipubertas vt hic capiebat̃ sic hodie ad solos ãnos hic positos reqritur. vt institu. qui. mo. tute. fi. in principio.

¶ Inqlinus dr̃ q ɔducit rẽ vrbanã. l. errorẽ. in glo. iũcta. l. licet. C. locati. An aũt detrahat de fructibꝰ expensas quas fecit in re quã ɔduxit vel colit. vide plene p Bar. ff. solu. mat. l. fructus. vbi facit bonã distictionẽ nota dignã. Unũ inqlinus residet i ciuitate. colonus vo ĩ villa. vt. ff. ð acgr. pos. l. q pigris. ꝛ. l. si id qð. §. ẽt p colonos. e. ti. vbi glo. ꝛ. l. q apes. ff. ð fun. inqlinus tñ pp̃e dr̃ colẽs p̃diũ vrbanũ. sz colonus p̃diũ rusticũ. Req. s. colonus.

¶ Inqsitio ẽ alicuiꝰ criminis p supiorẽ respectu inferiorũ suoꝝ inuestigatio. vt i ti. ð accu. ꝛ inqsi. ꝛ denũcia.

¶ In rem verti est in alicuius vtilitatez verti. vide supra actio de in rem verso.

¶ Inspector dr̃ q ad p̃dia puincialiũ accedere hz forte vt referat vel reformet si aliq̃ eẽnt deserta vl̃ inale eq̃ta: vt hec tallant̃. C. ð ãno. ꝛ tribu. l. fi. ꝛ ẽt dr̃ discussor. C. ð cẽsi. ꝛ censi. ꝛ peq̃tor. l. pequatores. li. xi.

¶ Inscriptio ẽ qdã libellꝰ quẽ accusator offert iudici sub hac forma scriptus. Ego enĩ corã vel apud. N. p̃torem vel iudicẽ refero talẽ reũ legis iulie ð adulterijs. ð adulterio qð cõmisit cũ. B. dũ esset cũ ea in ẽse tali. in domo tali. cõsule tali regnãte. Et opatur iscriptio ꝙ accusator si crimẽ nõ pbauerit qð iposuit ad talionẽ obligat̃. Habet autem inscriptio locũ solũ in criminibus vbi p modũ accusatõis instituunt̃. nõ si p modũ exceptionis apponãtur. vel vt ð eis sine accusatore cognoscat̃. vt. l. qui crimẽ. cũ ibi no. C. de his q accusa. possũt. Qualiter aũt talis libellus debeat formari. ꝛ que ɔtinere. nota. i. l. penul. C. de accu.

¶ Inscribere ẽ se obligare si nõ pbauerit ad eã penaz quã reus debet pati. vel quã accusando inferre intẽdit si pbauerit accusator. vt in c. sup his de accusa. in glo. ꝛ ij. q. viij. quisqs. nam calumniantes se ad vindictã poscit silitudo supplicij. vt ibi dicitur.

¶ In stirpes succedere fm Hosti. de suc. ab intesta. sub. §. ɔ̃. versi. i stirpes succedere. Est succedere filios p̃mortuorũ in eã ptem quã coꝝ parẽtes erãt habituri si viuerent. vñ si qs ex vno filio vnũ nepotẽ suscepit. ꝛ ex alio decem vel plures. iste capiet vnus ex pte vna q̃tũ decem ex pte altera. ꝛ hoc si tractet̃ de successione descendẽtiũ. Collaterales nõ qz semp viriliter succedũt. ꝛ hi q sunt in eodem gradu succedũt viriliter. i. p eqs portionibꝰ. vt in auc. de heredi. ab intesta. §. si vo. col. ix. siue in capita. C. de legiti. heredi. l. fi. ꝛ auc. cessante. Licet qdã dixerĩt ꝙ i capita sz succedãt. vide Hosti. ibidẽ sub. §. viso. vñ. ꝙ si facti sz filij. Re. s. in capita succedere.

¶ Inseruire frequẽtiã notat de fi. instru. c. i. in glo.

¶ Insolidũ. i. in totũ. ꝛ ponit̃ in instrumẽtis maxie i pcuratorijs. vt i. c. si duo. de pcu. li. vi. vbi de hoc.

¶ Insolutũ. i. in solutionem.

¶ Inscitia. i. igrantia. xxxviij. distin. si in laicis vr̃ intolerabilis iscitia q̃to magis i his q p̃sunt.

¶ Instituere ꝛ inuestire idẽ sonãt. sed istituere fm pp̃etatẽ vocabuli ẽ i possessionẽ ponere. q̃si intus statuere. Et i hoc differũt qꝛ istitui dr̃ q s p̃tialiter. Inuestiri ãt i absẽtis. Hosti. fm Ber. ver. de insti. c. auctoritate. Instituere est sp̃ualis iuris bñficij vel dignitatis corporalez tradere possessionez. Inuestire ãt ẽ ius canonic vel dignitatis tribuere qð põt fieri p ãnulũ vel librũ. indifferẽter tñ vnũ z p alio sumit̃. vide. c. auctoritate. p al. i glo.

¶ Institutio est primus gradus oĩum istitutoꝝ. vt no. C. de lib. p̃te. l. i. ẽt si nulle eẽnt fm leges. Sed fm canones istitutio ẽ ecclesie vel ecclesiastici bñficij collocatio q̃si ius hñtẽ ad bñficiũ p p̃tationẽ intus vel in bñficiũ statuẽs. Et fm Hos. istitutio pp̃e ẽ p̃latoꝝ. psonaꝝ. ꝛ clericoꝝ. collatio vo bñficioꝝ ꝛ p̃bendaꝝ. Inuestitura ãt est traditio vel q̃si traditio qð addit̃. qꝛ cõiter fit p annulũ vel librũ. vñ inestitura ẽ l corpalẽ possessionẽ vel q̃si possessionẽ inductio seu traditio. Instituti dñr heredes ab aliq in hereditate ducti. Et hẽ i p gradu. vt. ff. ð. vulg. substitu. l. i. i p̃n. Substituti vo dñr q i locũ istitutoꝝ deficiẽtiũ. i. morientiũ ad hereditatẽ istituũtur. vt i substitutõe pupillari. isti. de pupilla. substi. i p̃n. Dr̃ aũt scðs gradus oĩs q seq̃t post p̃mũ. Et l sili notat̃. C. de secũ. nup. sup rubrica. ff. ð vulg. substi. super Rubrica.

¶ Institutionũ dicit̃ q̃si instructionũ. qꝛ in hoc primis legũ p̃ceptis istruimur. vel qꝛ in statũ humani vel romani iuris nos erigit. vt Accur. dicit in glo. in p̃n. istitutionũ vl̃ institutoꝝ. vñ liber institutionũ est collectus ex volumine iuris ꝛ autẽtico. ꝛ Codice Iustiniani q nũc nõ ẽ in vsu fm Accur. ibidem. qꝛ post digestũ ꝛ primã cõpositionem Codicis factus est iste liber q Instituta intitulat̃. Sed tñ añ cõpositionez Codicis q nunc est vsu. vnde est ꝙ q̃cq per codicem corrigitur qð in institutis dicitur. Et etiam in secunda compositione Codicis Iustinianus facit mentionem de institutis. vt. C. de emen. iusti. co. l. vni. circa medium ibi nõ solum institutorum vel digestorum. hec Accur. vbi supra.

¶ Insolentia est morum inconuenientis fatuitas supbis vel prauus vsus quasi contra solitum ꝛ debitum nature cursum de accusa. c. qualiter ꝛ quando. secundo. §. vel ũ. ꝛ de offi. ordi. c. i. in clemen.

¶ Instantia est tempus quo iudiciũ discutit̃ ⁊ finiri dz. vt in. c. venerabilis. de iudi.

¶ Institor est ille q tabernis vinis vendẽdis vel alicui alteri negocio est ꝓpositus. l. institor ꝑma. ff. d insti. acti. vbi dr̃. institor appellatus est ex eo q negocio gerendo instat siue taberne siue alij negociatõi sit ꝓpositus. Itẽ e. ti. i. l. institor. y. dr̃ isq taberne locoue alij ad emẽdũ vẽdendũ ne ꝓponit̃. qq; sine loco ad eũdẽ actũ ꝓponit̃.

¶ Institoria actio. Re. s. actio institoria.

¶ Impotẽtia coeũdi est viciũ vel defectus nãlis vel accidentalis q̃ qs ipedit̃ alteri carnaliter cõmisceri.

¶ Instruct⁹. hoc adiectiuũ significat adiectionẽ. ⁊ hoc dupliciter. s. accessorie ⁊ ꝑncipaliter. Accessorie cũ res adycit que ↄsueuerũt accedere. vbi grã dicẽdo fundũ istructuz. Nam instr̃m fundi adycit̃ accessorie. Principaliter cum res adycit que nõ ↄsueuerunt accedere. vbi grã. fundum instructo instr̃z patrisfamilias qñ nõ ẽ instr̃m fũdi adycitur ꝑncipaliter. ↄcordat. l. sicuti fundus. ff. d fũdo instruc. vbi dr̃ q extincto legato fundi nõ extinguit̃ legatũ istrumenti. Et ad. §. si qs ancillas insti. de le. vbi dr̃ q extinguitur. dic q intelligit̃ de instr̃o accessorio fundi. ⁊ l. si cui fundus. pal. in nõ accessorio. Et rõ hui⁹ duplicis significatiẽ volũtas ꝓferẽtis declarata ex q̃litate rei adiecte. s. an sit accessoria vel nõ: qꝛ adiectiuũ instructus vt premittitur dupliciter accipitur.

¶ Instr̃m fm Hosti. in sũma. ti. de fide instr. ⁊ fm Spec. ti. de edi. instrumen. in ꝑn. est scriptura ad assertionez seu probationẽ alicuius rei facta. Est aũt instrumẽti appellatio gnãlis qua ↄtinent̃ ea omnia qbus causa instrui põt. Et sic testamentuz. codicillus. testimonia. ⁊ ꝑsone testes. quib⁹ cause instrui debẽt. loco istrumẽtoꝝ habent̃. l. i. ff. de fi. instru. ⁊ est glo. in. c. cum dilectus. de fi. instru. Dicit̃ aũt instrumentũ qꝛ instruit. ⁊ documẽtũ qꝛ docet. vt. l. i. ꝑalle. Tamen instr̃m proprie dicitur scriptura ad memoriam alicuius ↄfecta siue carta. ⁊ ita sumit̃ in auc. d istru. cau. col. vi. Nam instrumenta fiũt ad memoriã ꝑpetuaz. y. q. vi. saluberrimũ. xxvy. q. c. i. omnes femie. ⁊ instr̃m ẽ actus volũtarie iurisditionis. Et cõmuniter fm doctores põt fieri diebus feriatis. etiã ob honorem dei ⁊ sanctoꝝ. licet dñs Anto. de bu. dicat contrariũ q tabellio sine peccato nõ põt ↄficere instrumẽtũ die sic feriato. vt dominica vel diebus apostoloꝛuz. si tñ faciat lz peccet. actus propterea nõ reddit̃ nullus. Ratio qꝛ pena nullitatis ẽ odiosa. ergo restringẽda. de peni. di. pene. ⁊ regula odia. d reg. iur. li. vi. vide notata ꝑ doctores in. c. ↄquestus. d ferys. Et per quot testes reprobet̃ instrumentũ. notat̃ in. l. in exercendis. C. de fideiusso. ⁊ in. c. cũ Joannes. d fi. instru. vt de Hos. de ꝓba. §. sed q̃rit̃. Et dicit Lodoicus de roma in singularibus suis q hec dubitatio cessat cũ instrumento asserit̃ ꝑ notariũ de spontanea volũtate. nã tũc indistincte põt reprobari ꝑ duos testes fm Bal. i disputatõe sua. allegat Inno. in. c. sup hoc. de renũ. ⁊. l. obseruare. ff. d offi. ꝓcõsul. nec instr̃m ꝓbat nisi sit in eo dies ⁊ locus. ca. inter dilectos. de fi. instru. ⁊. c. abbate sane. in glo. de re iudi. li. vi. hoc verum nisi ꝓbet̃ dies ⁊ locus eẽ in originali. lz sit omissus in instrumẽto fm Spec. in ti. de instrumẽ. edic. §. instrumẽtũ. ver. quid ergo. Etiã instrumentũ de falso suspectũ reddit diuersitas scripturaꝝ vel manuũ. casus singularis ⁊ vnicus in auc. de triẽ. ⁊ semis. §. qd ⁊ sepe. fm Bal. in. l. contractus. C. de fi. instru. ⁊ simil̃ in. c. inter dilectos. de fi. instrumẽ. Et dicit glo. in auc. vt ꝓponat̃ nomẽ imperatoris. si notarius omittit hec verba. In noĩe dñi i instrumento q illud instrumentum nõ valet. Que glo. põt esse vera i arduis ⁊ ꝑpetuis. sed in minoribus ⁊ breui tpe duraturis non tenet. Et contrarium potest teneri fm Spe. in ti. de instrumen. edi. §. i. circa ꝑn. Sed vtrum valeat instrumentũ ꝑ tabellionẽ excõmunicatũ confectuz: videtur q sic. de here. excõmunicamus. §. credentes. vbi dicitur. Si excommunicatus satisfacere contẽpserit ĩfra annũ tũc instrumenta ꝑ eũ confecta nõ tenẽt. ergo a contrario sensu prius i. dest ante annũ facta valent. lz sit excõmunicatus. Sed in ↄtrium q nõ valeant. iy. q. iy. nullus. de sentẽ. excõ. nouerit. Dicũt Hosti. ⁊ Guil. q̃diu e⁹ excõicatio est occulta valẽt instr̃a ab eo ↄfecta. vel si sit manifesta nec põt ꝓbari. iy. q. vy. §. tria. d re. iudi. ad ꝓbãdũ. de excep. pia. §. si vo. li. vi. sec⁹ si notoria. c. exceptõez d excep. ⁊. c. vr̃a. de coha. cleri. ⁊ mulie. Et vtrũ ꝑ instr̃m ꝓbet̃ crimen. Istã q̃õnẽ Joan. And. i. c. cũ i positionib⁹. d mteiur. li. vi. in glo. vbi. datis. dicit se disputasse. q̃tẽ vide ibidẽ. et etiã Geminianũ. Sed aliter dr̃ instr̃m apparatus fundi q̃ exercet̃ possessio. ⁊ ita accipit̃ in. l. q̃siũ. ff. de fi. instru. Unde instr̃oꝝ q̃dã sũt agroꝝ colendoꝝ. vt aratrũ. rastrũ. traha. que equãdis cespitib⁹ trahunt̃. Alia colligẽdoꝝ fructuũ vt sarculus quo cardones ⁊ herbe inutiles exciduntur. et silia. vt falces fenarie. falces messorie. ⁊ falces putatorie. ligones. torcular. corbes. Alia videmiatoꝝ. qb⁹ videmia portat̃ cã seruãdi fructus. vt dolia. granaria. cosselle. i quibus fructus reponunt̃. s. cellule granarioꝝ. Unde instr̃z capit̃ tripl̃r. vno mõ latissime. ⁊ sic oẽ vas vel susceptibile ĩ ↄstructõe domus vel fundi vsitatũ dr̃ instr̃m. Scdo late ꝓ oĩ eo qd cãm istruit. vt scripture. testes. facit. c. puenit ĩ fra. de test. cogẽ. facit. l. notionẽ. §. instroꝝ. ff. de vbo. sign. Tertio stricte solũ ꝓ scripturis. vt in ti. de fi. instru. Et sic differunt testes ab instr̃is. qꝛ ꝓbatio testiũ fit viua voce. sed instrumentoꝝ voce mortua. Ex quo sequit̃ q statutũ disponẽs q ꝓducens falsum instrumẽtũ puniat̃ in decẽ. nõ hz locũ in ꝓducente falsum testẽ. qꝛ statuta sũt stricte intelligenda. facit. c. ex lr̃is. de sponsa. Sũt aũt instrorum due spẽs. Nã aliud publicũ. aliud ꝑuatũ. Instr̃m publicũ est solẽnis ⁊ rite ordinata scriptura ꝑ autentice ꝑsone manũ publice fcã cã memorie. c. scriptura. d fi. istr. Et sũt ista de solẽnitate q̃ faciũt istr̃m publicũ ⁊ autẽticũ regul̃r. vt .s. ꝓponat̃ nomẽ imꝑatoris. ⁊ ãnus iperij. nomen ↄsulis. ⁊ ann⁹ ↄsulatus. Hodie vo ponit̃ nomẽ sũmi põtificis cum alijs sepẽ. vt sũt ann⁹ dñi. idictio. mẽsis. dies. loc⁹. testes. eũ noĩe notarij ⁊c. d qb⁹ nõt glo. i. l. gnãli. C. de tabu. li. x. Et dr̃ publicũ instrumentũ. qꝛ iudicis auctoritate ẽ exẽplificatũ ⁊ autenticatũ. vt in. c. cũ dilecta. de ↄfir. vti. vel inu. Itẽ publicũ instrumentũ qꝛ autẽtico sigillo est sigillatũ. vt. c. i. de. fi. instru. Itẽ dicit̃ publicũ instr̃m qd in iudicio dicit̃ seu scribit̃ apud acta publica. Et valet etiam ꝑ quẽcũq; scriptũ sit. vt de ꝓba. qm̃. Itẽ dicit̃ publicũ instrumẽtũ qd hz subscriptionẽ triũ testiũ viuentium. vt. c. scripta. ꝑalle. Itẽ dr̃ publicũ qd de archiuio publico. vel de armario ꝓducitur. vel liber censualis in quo scribuntur cẽsus. vel liber annotationum. ⁊ ei creditur si habet publicũ testimoniũ. s. si iudex ↄfiteat̃ illõ d archiuio publico eẽ ꝓductũ. c. ad audientiã. de ꝑscrip. vbi dicitur q papa credidit cuidam libro cẽsuali. ⁊ cuilibet alij instrumẽto fides adhibet̃. vt patet per iam dicta. ⁊ ꝑ multa alia iura. Instrumẽtũ priuatũ est qd ꝑ manũ priuatã cõfectũ est vel a tabellione non tamẽ in forma publica scriptũ. vt qꝛ nec nomẽ imꝑatoris. nec ↄsulis. nec pape. de quibus supra proxime dictum est apposuit. vt. C. qui pot. in pigno. habean. l. scripturas. vt ibi nota͡t. Et tale instrumentũ debet habere triũ testium subscriptionem. vt dicta. l. fi. Et priuatum instrumentũ a quocũq; sit scriptũ nisi aliquo dictoꝝ modoruz sit roboratũ. non valet. Instrumentorum priuatorũ tres sunt spẽs. Nam aliqñ facit qs scripturã sibi tantum ⁊ aliquãdo sibi ⁊ alij. aliquãdo alij tantũ. Illa scripture quã

quis facit sibi vel p se. nulla fides adhibet. vt. C. de pba. l. i. Si aũt facis scripturã 9 te. puta creditori tuo' de eo qđ accepisti ab ipso credit ei 9 te. vt. i. q. vlt. saluberrimũ. Si ãt tibi τ aly facis scripturã sicut est codex rõnũ tuaꝝ ei interdũ credit. vt ɛ q. ij. Est ãut aliqđ instrũm guaranti gie. vel guarantigiatũ. vz. qđ bz executionẽ paratam vt si cantat aliquẽ esse debitorẽ alterius. statim eo exhibito in iudicio iudex executionem facit. vt fit cõiter papie. De his notat in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. De instrumentorũ rasura. vide in. c. ex lris. in glo. ij. de fi. instru. τ i. c. cũ vene rabilis. in glo. fi. de re. do. Et. c. licet ĩ glo. ij. de cri. fal. Nã inst̃m rasũ de falsitate suspectũ habet. ergo dr ab istruo. qz eo mediãte cause instruũtur.

¶ Insula dicitur quasi in salo. idest in mari posita. Etiam insula domus dicta est. vide quod notatur circa. §. insula. institu. de rerum diui.

¶ Insulary serui sunt qui in insula retinentur vt. l. in lege. ff. de verbo. signi.

¶ Intercessor dicit q p alio pces facit vel fundit. Itẽ dici mus intercessorẽ illũ q intercedit τ interponit se inter de bitorẽ τ creditorẽ ad hoc vt ei pecunia mutuet. τ ẽ quasi fideiussor τ constitutor.

¶ Intercedere pprie idẽ est qđ p alio pces fundere. Su mitur tñ cõiter in iure p interuenire.

¶ Interemptor. i. mediator ĩ emptionibus.

¶ Intrusi dicunt q nõ p electionẽ canonicaz sz p violẽtiã occupãt honores officia vel ecclastica bñficia.

¶ Intentio siue caplm in iure dr illud qđ intẽdit pbare p testes is qui inducit eos.

¶ Intelligentia dictoꝝ est ex causis ãssumenda dicẽdi. de vbo. signi. ca. intelligentia. τ non ex opinionibus hominũ sed ex communi vsu sunt intelligenda nomina. ff. de sup pel. lega. l. labeo.

¶ Interrogatoria sunt que facit pars testibus pductis 9 se. Et dantur sup articulis de quibus premissum est. τ for mantur per circũstantias cause τ psonaꝝ. vt est glo. in. c. presentium. de testi. li. vi.

¶ Interesse mea est mihi expedire. vel me dãnũ vel lucrũ facere vel cape quod potui nõ fecisse. vel nõ recepisse. vñ hoc vbum interest ĩpersonaliter põt poni in 9structiõe. Et qñqz 9struit cũ pnoĩbus possessiuis. τ tunc exigit ablati nos feminini generis. hoc mõ mea iterest debitũ soluere die statuto. Silr dr tua sua nr̃a vr̃a iterẽ. Et illoꝝ pnomi nũ ablatiuos regit captũ p prier. Cũ vo 9struit cũ ceteris dictionib9. tunc exigit genitiuũ singularẽ vel pluralẽ. vbi gr̃a. Illius iterest re suã nõ pire. regis iterẽ regnũ suũ gu bernare. reipublice iterest ne crimino maneãt ĩpunita. li tigatoꝝ iterest iustũ hr̃e iudicẽ vel fauorabilẽ. Itẽ iterẽ hoc vbũ cũ pnoĩe neutrali ponit. τ qñqz significat dãnũ qđ euenit. qñqz lucrũ amissum. dãnũ qđ accidit. vbi gr̃a. Persuasisti familie mee vt de domo vel possessiõe cede ret. quo facto dãnũ mihi euenit. tu teneris ad itereẽ mihi pstandũ. i. dãnũ qđ passus sũ resarciendũ. Item de lucro amisso panit expẽplũ. Debuisti mihi soluere centũ aureos rome. tu soluere desideras basilee. estimãdũ ẽ qñtũ iter fuerit mea pecuniã suo loco mihi solutã fuisse. i. lucrũ qđ ex mea negociatiõe ex eo loco facere potuissez. Et h actio p quã hoc fit dr arbitraria loci. Sed notãdũ qñuis lucrũ amiseris. nõ ideo dãnũ passus es. qz dãnũ dr a demẽdo. i. qñ ex facultatibus aliqđ demitiur. aut ex pps substãtia diminuit ita vt dãnũ pateris qñ in rebus tuis aliquid decrescit nõ qñdo accrescit rebus tuis. Unde interesse ẽ damnũ emergẽs vel lucrũ cessans sup eo qđ dari vel fie ri pmissum est. verbi gratia. in papia dare mihi pecuniaꝝ promisisti tali die τ non fecisti. hic damni τ lucri ratio est habenda. dãnũ qz in mora fuisti τ nõ soluisti die tali sicut pmisisti. nõ habui vt soluerẽ quare penã icurri τ damnũ qđ nõ icurrissẽ si mihi loco τ termino pfixis soluisses. nec damnũ hoc passus essem. Lucri etiã 9sideratio habenda est qz si mihi loco τ termio debito soluisses mercimonia 9parassez τ multa lucrat9 fuissez. Est ğ iteresse estimatio dãni qđ taliter euenit vel lucri qđ cessat ex eo vt aliqđ mihi nõ det. vel nõ fiat vt debet.

¶ Interesse 9uentũ ẽ. s. cũ nõ facis qđ promisisti mihi. vel cũ nõ fecero qđ pmisi tibi. aliud iteresse cõe. s. estimatio cõis dãni vel lucri qđ euenit vel cessat. aliud singulare. s. estimatio q̃ euenit ex spẽali casu vel vtilitate. vide de hoc Spec. in ti. de frue. τ interesse.

¶ Interdũ dr fieri qđ fit inter diẽ. i. de die ĩ diẽ.

¶ Interpellari qñqz idẽ sonat qđ iterrũpi. vnde dr vt pli. 9tra. interpellatur. i. interrũpitur actio. passessio vel pscri ptio. Itẽ interpellare idẽ est qđ monere. vt dicendo dies interpellat p domino. idest monet. c. potuit. in fine. de lo catione τ conductione.

¶ Interdictũ olim erat quedã formata τ solẽnis 9ceptio vboꝝ gbus ptor aliqd fieri iubebat vel phibebat. qđ tũc maxime faciebat cũ de possessione vel quasi possessione i ter aliquos 9tẽdebat. vt insti. de interdic. circa pn. τ ff. eo. ti. Et dr interdictũ quasi inter duos dictũ vel redditũ. vt insti. eo. ti. §. exhibitoria. alias. §. sũt tñ. in fi. Uel fm aliqs dicitur ab interdicẽdo. i. phibendo. qđ nõ placet cum p interdicta nõ semp phibeat. imo aliqñ aliquid fieri iube at iudex. vt insti eo. ti. §. i. Differebat aũt interdictum ab actione quia solẽnitas actionũ erat inducta de iure ciuili. Interdictum aũt a iure ptorio. vel fm Aço. quia i actiõe verboꝝ solẽnitas nõ formabatur in singuloꝝ psonis. sed erant generaliter in omnibus personis formata solẽniter vba. In interdictis aũt quot erant hoĩes desiderantes ea ppom tot eis petentibus formabantur verborum solẽni tates vel 9ceptiones gbus 9tra suos aduersarios i causis suis vtebant. quas interdicta vocabãt. de hoc not. insti. e. ti. in pn. τ ff. eo. sup rub. Hodie aũt iter actões τ iterdicta nulla est dr̃ia. vt insti. eo. ti. §. fi. Est ğ iterdictũ actio in fa ctum ptoria. s. a ptore inuenta. τ aliqđ nomen insortit ab inuentore vt saluianũ. Aliquod a pncipio forme verboꝝ vt quorum bonorum quorum legatorum. vti possidetis. Aliud a materia de qua tractat nomen accipit. vt ne qd i loco sacro fiat. de locis τ itineribus publicis. vt ne qd in loco publico vel itinere publico fiat. de loco publico fruẽ do τc. Unde interdictorũ aliud petitoriũ. aliud possesso rium. τ aliud mixtũ. 9 petitorio. ff. eo. ti. l. interdictorũ. §. quedã. de mixto. ff. de aqua quoti. τ esti. l. i. τ. §. fi. de posses sorio insti. eo. ti. §. sequens diuisio. Et huius interdicti tria sunt mẽbra. Quia aliud interdictum possessoriũ datur p adipiscẽda possessione. aliud pro recuperanda. τ tertium pro retinẽda. Primum cõpetit ei qui non fuit ante nact9 possessionem. Et illud est triplex. scilicet quorum bonoꝝ quorum legatorum. τ saluianum. Primum cõpetit here di vel filio emancipato pro possessione hereditaris a ptore petita. nã filius emancipatus de iure ciuili non admit tebatur ad hereditatem paternam. Sed quia emancipa tus ita ẽ filius sicut in patria potestate existens. ideo pre tores idest Magistrat9 a populo romano creati. gratia emendandi defectus legis duodecim tabularum fm eg tatem. dum tamẽ non tollerent dispositionẽ iuris ciuilis statuerunt iure ptorio emancipatum admittendũ ad res vniuersas τ corporales nec nõ iura incorporalia. τ datur directum de iure ptorio. vtile vero de iure ciuili. Et ẽ effe ctus hui9 interdicti vt ex eo filius emancipatus agere põt contra possessorem rerum paternatum sic concludendo.

Petē talē ɔ̄dēnori ad dandū mihi talē rem cuius heres
factus sum de iure ꝑtorio. Scḋm. s. quoꝝ legatoꝝ ɔpetit
heredi ɔ̄ legatarios q ꝑpria auctoritate legata apprehē
dūt quoꝝ ipse dʒ esse distributor post q̄ falcidiā deduxit
Uñ quis hʒ tres filios ⁊ domū ⁊ vineā. domū legat ꝑmo
filio. scḋo vineā. ⁊ tertiū heredē vniuersale instituit q ni-
hil repperit in hereditate. Debet ḡ tertius hr̄e falcidiā. i.
quartā ꝑtem hereditatis. Et sic deducta q̄rta ꝑte a domo
⁊ a vinea ille terti⁹ distribuit alijs filijs ꝑ ⁊ scḋo legata re-
sidua de manu sua que ipsi ꝑꝑa auctoritate nō debēt ap-
prehendere. Est ḡ effectus huius interdicti q ꝑcipiat lega-
tarios ɔ̄dēnori in oībus legaris restituēdis quoꝝ ipse he-
res est. Tertiū. s. saluianū cōpetit locatori ɔ̄ inqlinū q de-
portat bona sua de hospicio sibi locato. nec reducit ad pri-
stinū statū. qꝛ oīa obligata sūt hospiti tacite ꝑ cēsū. Secū
dū. s. ꝑ recupando cōpetit eiecto ꝺ possessione. Et ħ tripli
citer. s. vñ vi. de possessione imobili. vi bonoꝝ raptorum
spoliato ꝺ mobili. Et qḋ vi aut clā ɔ̄ eū q in solo alicu⁹ edi
ficauit. Tertiū. s. ꝑ retinēdo possessione interdictū posses
sorū cōpetit ɔ̄ molestantē aliquē in possessione. Et est du
plex. s. vti possidens. qḋ cōpetit inter duos q eandē rē im
mobilē ɔtendūt possidere. ⁊ vtrobi. qḋ gratia possessionis
est iter duos sup re mobili. De his vide glo. quartā ⁊ septi
mā in. c. pastoralis. de cau. pos. ⁊ ꝑꝑie. vbi plene. Et nō op
timā glo. ⁊ magr̄alē in. l. si qs in tantā. C. vñ vi. vbi ponū-
tur multi casus in qbus qs non incidit in penā hui⁹ noue
ɔstitutionis. si qs. nō eni dr̄ agi vñ vi. sed ex illa ɔstitutōe
Interdictoꝝ ēt q̄dā sunt publica. q̄dā ꝑuata. q̄dā simpli-
cia. in qbus alter ē actor ⁊ alter reus. vt sunt restitutoria.
vel exhibitoria. Quedā duplicia in qbus par vtriusqꝫ li-
tigatoris ɔditio est. Nec qsqꝫ actor vel reus ꝑcipue intel-
ligit sed qlibet tā rei q̄ actoris ꝑtem sustinet. insti. de inter
dic. §. tertia. ⁊ §. duplicia. ⁊ ff. eo. ti. l. ij. vbi de hoc. ⁊ i. l. ij.
eo. ti. he ⁊ alie diuisiones interdictoꝝ plures ponunt̄ que
sunt de libero hoīe exhibēdo. ne qḋ fiat i loco sacro. scḋo ⁊
religioso. in flumine ripaue. Et in flumine publico. ꝺ cloa
cis publicis ⁊c̄. vt infra de singulis dicet̄ i locis suis. Sūt
aūt interdicta publica nouē in vniuerso ſm spec. in tracta
tu libelloꝝ. ti. de cau. pos. ⁊ ꝑꝑie. §. qꝛ vo. Alia oīa sūt iter
dicta priuata. qꝛ ꝑꝑ vtilitatē ꝑuatā inducta. Et sūt in toto
xxviij. ſm specu. ibidē. §. priuata. Itē interdictum gn̄ale
dicit̄ qñ regnum terra aut villa interdicitur. particulare
vero qñ vna ecclesia iterdicit̄. Et ħ mō. s. sumēdo interdi
ctum ꝑ censura ecclesiastica.

Interdictum de aqua quotidiana ⁊ estiua dat̄ hn̄ti ius
aq̄ quotidiane vel ēt estiue ducēde ad predia sua. cū aliqs
ducere ꝑhibet. vt. ff. eo. ti. l. i. in ꝑn. Et q interdictū aliqñ
sit ꝑhibitorium aliqñ restitutoriū vt seqt̄. de ħ est costa
in dicta. l. i. §. i. ⁊ est ꝑhibitoriū ⁊ retinēde possessiōis. qñqꝫ
aūt est restitutoriū ſm spec. ibidē. v. alio modo. ⁊ §. ꝑalle.
vbi subdit ꝑtor. Quotidiana aūt aqua nō tm̄ illa est q̄ q̄ti
die ducit̄. sed illa quaq qs quotidie pōt vti si vellet. Duo
aūt sūt genera aq̄rū q̄ differūt. quotidiana que duci solet
assidue. ⁊ si aliqñ ducta nō ē: eius tn̄ seruitus intermissio
ne tp̄is omissa nō ē. Sꝫ aq̄ estiua ea ē q̄ estate vti expedit
sicut dicunt̄ vestimento estiua. saltus estiui. castra estiua.
Quibus iterdum hyeme: plerūqꝫ tn̄ estate vtimur. vt ha
bet̄ in. l. i. ꝑcolle. in ꝑin.

Interdictum de aq̄ de castello ducēda. dat̄ hn̄ti ius du
cendi de cānali vel castello qḋ ē diminutiuū a cāna ad ir-
rigādū. vide spe. vbi. s̄. Qui dicit ħ iterdcm̄ hr̄i ⁊ hn̄. ff. de
aq̄ q̄tidiana. ⁊ esti. l. i. ⁊. l. ait ꝑtor. ij. ꝺ q̄ die vt ibi. ⁊ i. iij. §.
⁊ se. vsqꝫ ad fi. l. vbi dr̄: ħ interdictū necessario ꝑpositū ē.
Nā supiora iterdcā ad eos ꝑtinēt q o capite ducūt ⁊c̄. Eqꝫ
simū ei visuꝫ ē quoqꝫ q ex castello ducit iterdictū dari. i.

ex eo receptaculo qḋ aquā publicā suscipit idqꝫ a ꝑncipe
ɔcedit̄. alij nulli ɔpetit aq̄ gustāde. vide ibi pulchrū tex.

Interdictū de arborib⁹ cedendis dat̄ ɔ̄ hos q hn̄t arbo
res q̄rū folia pēdēt sup edificia vicinoꝝ vl' agrū: ita q eis
dānū iferāt. ⁊ ɔsulit̄ eis q hō arbores succidāt ⁊ ligna tol
lant ⁊ eas deglobēt a terra vsqꝫ ad. xv. pedes. Idē est si ꝑ
radices minat̄ piculū. vt. l. i. C. de interdic. Et ħ iterdcm̄
ꝑhibitoriū ē. Si aūt arbores edib⁹ alienis ipendeāt. vtrꝫ
totas iubeat ꝑtor adimi. an vō id solū qḋ supra extiterit.
Rutili⁹ ait a stipite excedēdas. idqꝫ plerisqꝫ vr̄ veri⁹. ⁊ ni
si adimeret dn̄s arborē: Labeo ait ꝑmitti ei cui arbor offi
cit si velit succidere eā lignaqꝫ portare: vt ē tex. i. l. i. §. ħ i-
terdictū. ff. e. ti. vbi subdit. i. §. se. Arboris appellatiōe etiā
vites ɔtinent̄. Nō solū at̄ dn̄o ediū. sꝫ ēt q vsufructum hꝫ
ɔpetit hoc interdcm̄. vt ibidē.

Interdictū de cloacis ꝑuatis reficiēdis. Si volēs q sua
cloacā ꝑuatā vel ēt publicā vel fistulas vel meat⁹ refice-
re vel purgare vel ꝺ nouo. ⁊ ab alio ꝑhibet̄. tūc ꝑmissū ē ei ꝺ
iterdcō ꝺ cloacis qḋ ē iterdictū publice ꝺputatū. ⁊ ꝑuatū
de ꝑuatis cloacis. ⁊ ē ꝑhibitoriū. Etiā ē aliud restitutoriū
. s. qḋ dat̄ ɔ̄ mittētē i cloacā meā v l' publicā vl' qḋ imissū ī
cloacā ipedit. vel q iubet auferri qḋ imissum est. vt. ff. de
cloacis. l. i. §. a. ⁊ §. deīde. ⁊ §. cloace. e. l. fi. e. ti. ⁊ Spe. ibidē
vs̄. porro. vide supra cloaca.

Interdictū de aq̄ pluuiali arcēdo. vel de aq̄ pluuia. imo
nō est iterdictū. sed actio ciuilis descendēs ex lege. xij. ta-
bularū. vt. ff. de aq̄ plu. arcen. l. si vsufructus. ⁊ ibi nōt̄ sup
vs̄. legitio. vbi allegat̄. l. labeo. ff. de testa. lib. Et dicit ibi
tex. sed ⁊ si fructuarius opus fecerit ꝑ qḋ aq̄ pluuia alicui
noceat erit qdē actio legitia cū dn̄o ꝑꝑietatis. an vō etiā
vtilis in fructuariū actio aq̄ pluuie arcēde sit dāda q̄situꝫ
est ⁊ magis est vt det̄ supple dicendū. Si ḡ facis aliquod
opus in fundo tuo ꝑꝑ qḋ aqua pluuialis nocere pōt fun-
do vicini tui dat̄ ɔ̄ te actio pluuie arcende ꝑ quā tuis ex-
pensis opus teneris destruere ⁊ damnū ɔtigēs emēdare
Si vō possideas opus ab alio factū teneris patientiā pre
stare vt destruat̄. ar. l. i. ⁊. ij. §. iij. in fi. ⁊. l. si tertius colon⁹.
§. celsus scribit. vs̄. si qdē alius. ff. ea. ti. ⁊ Spe. ibidem. Et
dicit vulpianus. in. l. i. in ꝑin. ff. eo. aquā pluuiā dicimus
q̄ de celo cadit. ⁊ q̄ ibre excrescit siue per se hec aq̄ celestis
noceat siue cū alia mixta sit. Et seqt̄ ibi stati. Hec āt actio
locū hꝫ i dāno nōdū fcō. ope tn̄ iā facto ex q̄ dānū timet̄.
Totiēs locū hꝫ q̄tiēs manu facto ope agro aq̄ nocitura ē
cū qs manu fecerit q̄ aliter flueret q̄ꝫ n̄ā solet. si forte mu
tando eā aut maiorē fecerit. aut citiorē. vel rapidiorē. aut
vehementiorē. aut si ɔprimēdo redūdare fecerit eā. nam
si n̄ā aqua nocet ea actione nō ɔtinet̄. ⁊ in ea. l. dicit̄ de eo
ope qḋ agri colēdi cā aratro fit. Quintus mutius ait nō
cōpetere hanc actionē.

Interdictū de fonte ē qḋ dat̄ ei q duxit aquā ꝺ fonte ħ
āno nec vi nec clā nec ꝑcario de alterius fonte. vt. ff. eo. ti.
. l. i. in pri. vel lacu. puteo. piscina. fossa. stagno. Hoc iterdi
ctuꝫ ꝑponit̄ ei q fontanea aqua vti ꝑhibet̄. siue haurire.
siue pecus ad eam ꝑpulsare. vt. l. vnica. ꝑal. in ꝑin. Et de
istis oībus seruitutibus datur hoc interdictū. Si tn̄ ꝑpe-
tua sit causa. vt colligitur ex. §. i. d. l. vnice. ⁊. §. hoc iterdi-
ctum de cisterna. in ver. deniqꝫ a cōtrario sensu. Non aūt
datur scissoria actio. vt. §. hoc interdictuꝫ. vbi dicit̄ q de
cisterna nō cōpetit. nam cisterna nō hꝫ ꝑpetuā cām. nec
viuā hꝫ aquā ex quo apparet i his exigēdū vt viua aqua
sit. Cisterne aūt imbribus ɔcipiunt̄. Cetera vide. d. l. vni-
ca. ff. de fonte. vbi dr̄ in fi. l. de lacu. puteo. piscina reficiē
dis. purgandis. interdictū cōpetit. ⁊ omnibus ꝑsonis da-
tur qbus illud de aqua estiua.

Interdictum fraudatoriū est quo tutoris creditor pu-

pillo tenet. vt si eũ õsilio fraudis pticipasse constabit: vt fraudaret. de h interdicto habet .ff. q̃ solu. l. pupilli. circa pncipiũ. Hoc interdicto tenetur qui fraudem pticipando emit a creditore qui non sit soluendo. melius forte diceretur a debitore.

¶ Interdictũ de glande legenda. vel alios fructus. datur ei cui9 glans vel alius fructus in fundũ alienũ deciderit. vt. l. vnica. ff. eo. ti. vt singulo tertio die legere et exportare liceat. Et glandis noĩe oẽs fructus continentur. vt dicit in fi. eiusdem. l. vnica.

¶ Interdictũ de itinere actuq; puato restituẽdo phibitoriũ ad tuẽdas dũmodo rusticas seruitutes dat õ phibentes aliquẽ vti seruitute sua. vt. ff. eo. ti. l. i. §. i. et dat õfessoria õ negantẽ seruitutẽ. vt. l. si forte. §. sciendũ. ff. si ser. vẽ. Et etiã aduersus eũ q aliũ iniuste phibet sua vti seruitute. Imo ẽt tũc dat õfessoria. vt. d. §. sciendũ. i. pallegata. vnde datur mihi quia itinere actu vel via puata vsus sum hoc anno triginta diebus nõ vi. nõ clã. nõ pcario. vt. ff. eo. ti. l. i. §. h iterdicto. et h si fuerit vsus iure suum. al's sec9. vt. ff. de sq̃ plu. arcen. l. i. in fi. et iõ a te nõ debeo phiberi q̃ minus vtar interim vel tanto tpe quoadusq; de seruitute õstet. Ait eni ptor. quo itinere actu puato de quo agit̃ hoc anno et nec vi. nec clã. nec pcario ab aduersario vsus est q̃ minus ita vtar vim fieri veto. ff. eo. ti. l. i. in pn.

¶ Interdictum de libero hoĩe exhibendo õpetit vnicuiq; de populo ad petendũ in publicũ hominẽ liberũ cõtra et aduersus eũ qui liberum hominem inuitum captum dolo malo detinet in seruitute. et proponit hoc interdictũ mẽ de libertatis cã vz. ne hoĩes liberi retineant̃ a quoq;. pro exhibitione faciẽda vt homo pducat̃ in publicũ. Et tangendi et vidẽdi omnis facultas pbeat̃. Et exhibere est ex secretũ habere. vt. ff. e. ti. l. ii. §. ait ptor. Hoc ẽt iterdictũ cõpetit aduersus absentẽ. vt. l. pal. §. i. et a quocũq; h interdictum pponi põt. qz cuilibet de populo cõpetit. et cuiuslibet interest ne hoc fiat. Nemo etiã phibendus est libertati fauere. vt ea. l. §. hoc interdictum et nihilomin9 lex facit accusari. vt eo. ti. l. i. in pn. vbi tex. ingt. Quẽ liber dolo malo retines exhibeas. et ff. ad. l. fani. d pla. l. nõ statim. §. fi. et C. de eden. l. si fratrem.

¶ Interdictũ de liberis exhibendis seu deducẽdis datur pribus vel parẽtibus õ eos q liberos vel nepotes in ptãte eox existẽs sine eox volũtate detinent. vñ. l. i. ff. eo. ti. ait ptor. Qui queue in ptãte lucij ticij est. Si is eaue apud te est. Dolo ue malo tuo factũ est quominus apud te eẽt ita eũ eãue exhibeas. Hoc interdictũ et illud de vxore deducenda nõ solũ sunt exhibitoria sed ẽt deductoria seu deducẽda. qz p ea vxor et liberi nõ tñ exhibẽt̃ sz ẽt deducunt̃. vt. ff. eo. ti. l. ii. §. i. Et de iterdicto d vxore postea dicet̃.

¶ Interdictũ de migrãdo dat̃ inqlino vt ipse liber cum rebus suis possit de habitatiõe migrare si ni locatori satisfaciat et de pensione toti9 tpis. vt. ff. eo. ti. l. i. §. si pẽsio. Et de dãno si qd i domo õducta dederit. Sed ẽt gratuito inquilino dat̃. colono aũt nõ dat̃. vt. ff. eo. ti. l. i. §. i. sed alias ei iuxta ordinẽ iudicis subuenit̃ si velit nõ dico migrare sed colonatũ post tps exactũ derelinquere. Dicit̃ eni ibi in tex. Hoc interdictũ pponit̃ inqlino q soluta pensione vult migrare. nã colono nõ cõpetit cui etiã extra ordinez subueniri põt. ergo infrequens est hoc interdictum. si tñ gratuitã habet quis habitationem. habet hoc interdictũ. et vtile ei competit.

¶ Interdictũ d mortuo iferẽdo hz locũ vt qs nõ phibeat̃ mortuũ iferre et sepelire q̃ licet ei inferre et sepelire. vt. ff. eo. ti. l. i. in pn. vt si via phibeat̃ vel sepulchrum edificare vel lapides ad edificandũ p fundũ ducere. vt. ff. e. ti. l. i. §. ptor ait. et §. si inter mihi. et §. vim fiẽ. et §. fi. et c.

¶ Interdictum momẽtanee possessionis est quo agit̃ de possessione retinẽda sicut vti possidetis. vt. ff. vti possi. l. i. §. i. et vtrobi. de qbus infra. dicet̃. vel quo agit̃ d possessione adipiscenda. vt. ff. quox bonox. l. i. §. i. vt est quox bonox. quox legatox. vel quo agit̃ de possessione recuperãda. vt vñ vi. ff. eo. ti. l. i. Et dicunt̃ momentanee possessiones. qz lz obtineat aliqs i possessiõe. tñ õtinuo elapso momento succũbere poterit in iudicio pprietatis. vt. C. si de momẽ. possef. fuerit appel. l. i. Et qz hec sint iterdicta momentanee possessionis dic vt no. C. q legit. pso. habẽt in iudicio standi. l. momentanee. Et nãm illox predictorum psequere. vt no. in. e. pastoralis. de cau. pos. et ppe. et isti. de interdic. p to. put ẽt supradictũ ẽ i pn. de iterdic. Hoc aũt iterdicto põt qlibet mior et si ipubes sit ẽt sine tutore vti. ff. vnde vi. l. i. §. si filius.

¶ Interdictũ ne qd in loco sacro fiat. Et sequẽtia omnia hõ dãtur cuilibet ex pplo ad exhibendũ ne fiat. õ quã phibitionẽ si quid factũ fuerit interdicto qd vi aut clã suis sumptibus vel destruere coget̃ omne qd factũ fuerit aut in pstinũ statũ reducere vel reddere tenet̃. vt. ff. ne qd in loco pub. l. ii. §. ait ptor qz in via. Hoc aũt verz est de h qd ipse fecit vel fieri mãdauit. al's secus vt. ff. qd vi aut clam. l. alios. vbi hec interdicta locũ habeãt significatio nominũ ipsox denõt. vt pupillaris actio ẽ q̃ ius pupilli tuet̃. vt. ff. de pupilla. acti. l. i. Et dic vt ibi in rubri. Et. ff. de iurisd. om. iudi. l. si qs illd. Et dant̃ etiã ad iteresse. vt ff. ne quid in loco publico. l. i. §. i.

¶ Interdictũ ne qd fiat in loco sacro patet. Et qd ait ptor Ne qd i loco sacro fiat nõ de h ptinet qd ornamẽti cã fit. sed deformitatis causa vel incõmodi ẽ. vt. l. i. §. qd ait. ff. eo. ti. vbi etiaz. l. ii. dicit i muris idẽq; portis et alijs sacris locis aliqd facere ex q̃ dãnum aut icõmodum iti ogetur non permittitur.

¶ Interdictũ ne qd fiat i loco religioso. pz sikr.

¶ Interdictũ ne qd fiat i loco publico vel itinere. Hoc interdictũ phibitoriũ ẽ. Et tã publicis vtilitab9 q̃ puatox p h pspicit. Loca n. publica vtiq; puatox vsib9 deseruiũt iure scripto ciuitatis. vt. l. i. §. i. ff. eo. ti. vbi seqtur. publicuz locũ labeo diffinit vt ad areas. ad insulas. ad agros. vias publicas itineraq; publica. Hoc aũt iterdictũ ad ea loca que sũt i fisci ptrimonio nõ ptinet. In his eni neq; facere qcq̃ nec phibere puiatus põt. Res. n. fiscales q̃si ppe et puiate principis sũt. Si qs ergo in his aliqd faciat neq; q̃ hoc interdictũ locũ hz: sed in hac õtrouersia pfecti eorum iudices sũt. qz hoc interdictũ ad ea loca ptinet q̃ publico vsui destinata sũt. vt. l. i. pallega. §. ii. et. iii. De h vide ibidem plura ea. l. et eo. ti.

¶ Interdictũ ne qd fiat in mari vel flumine publico ripaue eius quo peius nauiget̃ aut i via publica quo peius eat̃. hoc interdictũ dat̃ ppetuo oĩb9 et in oẽs hz õdẽnationẽ in id qd actoris interesset. vt. l. i. ff. d via publica et itinere publico reficiẽdo. Et si qd in ea factũ eẽ dicat̃ vbi lex secunda ponit qz viã publicã pplꝰ non vtendo amittere nõ põt Et. l. fi. of. Qui viam publicã exatauerit ad mimmonem eius solus cõpellit̃. Item flumen a riuo in magnitudine est discernẽdũ aut existimatiõe circũcolentiũ. Itẽ fluminũ q̃dã sũt pennia. q̃dã torrẽtia. pennia sũt q̃ semp fluũt. torrẽs est qd ex hyeme fluit. et si aliqñ in estate. Et est flumen publicũ et flumen puatũ. et ripa. q̃ oĩa describunt̃ in tex. et glo. in. l. i. ff. de flumi. et ne aliqd i flumine ripaue ei9 fiat quo peius nauigetur.

¶ Interdictũ ne qd fiat i flumine publico vt aliter fluat q̃ priori estate fluxit. i. vt aq̃ fiat altior depressior. rapidior. cũ incõmodo cuellẽtiũ. vt. ff. ne qd i flumine publico. l. i. in pn. ibi. non aũt omne.

¶ Interdictum de noui ope. nū. daṫ ei q̄ phibeṫ edificare postq̄ satisdederit. vt. ff. eo. ti. l. ꝑtor ait. §. hoc aūt interdictum. Nā h̄ interdictū cōpetit si ī solo suo edificat. aliter locū hȝ remissio. vt. ff. eo. ti. l. nō solū. §. sciendū. ⁊ tūc non pōt vltra edificare nisi ɔster eū hr̄e ius edificādi. vt in. §. palle. Hoc interdictū ēt daṫ in eū q nō satisdedit vt edificet. vt. ff. eo. ti. l. de pupil. §. si pluriū. ⁊. §. meminisse. Et tenet ōnūciare ēt si ius edificādi hȝ. vt. ea. l. §. i. ⁊. §. si in ciui. Et sip⁹ edificauerit totū suis sūptib⁹ teneṫ ōmolire. vt. ff. eo. ti. l. stipulatio. §. sine aūt. Et interdictū de not. ope. nū. impator noīat edictū. l. i. ff. eo. ti. vbi dicit. Hoc edictū remediūq̄ opis noui nunciatōis aduersus futura opa indictū est. nō aduersus ꝑterita. hoc ē aduersus eo q̄ nōdū sūt nā si qd opis factū fuerit qd̄ fieri nō debuit cessat edictū de no. ope. nūci. ⁊ erit transeūdū ad interdictū qd̄ vi aut clā factū erat vt restituaṫ. Et hec nūciatio nō hȝ necessariā aditionē ꝑtoris. pōt eni q̄s nūciare nouū opus ⁊ si ꝑtorem nō adierit. Itē pōt fieri ꝑpo ⁊ alieno noīe ⁊ omnib⁹ diebus ēt aduersus absentes inuitos ⁊ ignorātes. vt hec clare ponit tex. l. i. post ꝑn. ff. eo. ti. vbi subdiṫ. Opus nouū facere vr̄. ꝑp qd̄ locū hȝ nunciatio: qui aut edificando de nouo aut detrahendo aliqd ꝑstinaz faciē opis mutat. ⁊ h̄ interdictū nō oīa opa ɔplectiṫ. sed ea sola que solo ɔiūcta sunt: quoꝝ edificatio vel demolitio videṫ opus nouū ɔtinere. q̄ nō ꝑtinet ad hoc edictū si q̄s in fundo alteri⁹ meteret vel arborē succederet. vel vineā putaret. lȝ opus faceret. q2 solū ad ea opa que in solo fiunt ꝑtinet. Nec locū habet si q̄s vetus edificiū fulciat. q2 nō opus nouū facit: sed veteri sustinēdo remediū adhibet. vt. l. i. ꝑall. §. opus nouū. cū sequētibus. Subdit. Nūc videamus q̄b⁹ ex cāis fiat hec enūciatio. ⁊ q̄ ꝑsone nūcient. ⁊ quib⁹ nūcieṫ. ⁊ sic q̄bus locis nūciatio fiat. ⁊ q̄s sit effectus nūciationis que g ordinē vide ibidem in. d. l. i.

¶ Interdictū de loco publico fruēdo ē publice vtilitatis cā ꝑpositū. q2 tuetur vectigalia publica quo ꝑhibet quis vim facere ei socioue eius q ɔduxit locū publicū fruēdū ab eo q locandi ius habuit. quo minus loco publico sibi frui liceat ex. l. locatōis vel ɔductiōis. vt hec habenṫ ī. l. §. i. ⁊ in ꝑn. ff. de lo. pu. fru.

¶ Interdictū de ꝑcario qd̄ restitutoriū est. vt. ff. eo. ti. l. ij. §. i. daṫ ei q ꝑcario rogauit. ⁊ ꝑcario hȝ. imo ēt si non rogauit dū tñ possidet. vt. ff. eo. ti. l. in rebus. §. i. ⁊ ꝑ totū. ti. ꝑcariuȝ videṫ rogare ⁊ habere si rogauit ꝑ se ⁊ hȝ ꝑ suo. vel rogauit ꝑcurator su⁹. vl̄ negocioꝝ gestor ⁊ ipse ratū habȝ vt. ff. eo. ti. l. certe. §. i. dum tñ accipiat ꝑsonā suam ɔcius, aliter nō. vt. ff. de acqr. pos. l. possessio. §. fi. Datur ēt ɔtra eum q dolo fecit. vt. ff. de acqren. possessio. l. si infinituȝ. §. i. Et illud est regulare vt dolo desinēs possidere ꝑ possessore habeatur. vt. ff. de peti. here. l. etiā. §. itē si q̄s dolo. ⁊. ff. de re. vendi. l. q restituere. ⁊ sic ꝑ possessore hr̄. de reg. iur. in rubri. li. vi. si nō sit ꝑximus pubertati. q2 tunc sicut q̄libet maior teneṫ de dolo ⁊ lata culpa. vt. ff. comod. l. iij. in ꝑn. alias secus. vt. ff. de re. vendi. l. qd̄ infans. ⁊ in pupillū qui rogant precarium sine tutoris auctoritate. Et quid sit ꝑcarium: require loco suo. imo dic vt legiṫ. ff. de ꝑc. l. i. vbi stricte accipitur s̄m accur. ⁊. C. de prescriptio. xxx. an. l. ij, vbi large capitur

¶ Interdictum qd̄ vi aut clam daṫ aduersus eum qui ī loco alterius aliquod opus cōstruxit vel destruxit. dum tñ sit factum in solo. ff. eo. ti. l. i. §. hoc interdictū. Et etiā si vi. idest ꝑ violentiā. aut clā id est occulte sine notificatiōe alteri facta fecit cum timeret ne si sciret sibi ꝑhiberetur. vt. ff. eo. ti. Compelliṫ autē ꝑ hoc iterdictū qd̄ destruxit suis sūptibus reponere ī ꝑstinū statū. vel qd̄ cōstruxit deponere. Idem si alteri mandassem opus fieri. q2 ego teneor ad opus destruendū ⁊ ad impensas. ff. eo. ti. l. aut q aliter. §. hec verba. Si tñ alius fecit ⁊ ego possideo tunc teneor ad patientiā ꝑstandā vt opus tollaṫ. ff. eo. l. fi. §. alius. in ꝑnci. Et est hoc interdictū restitutoriū ꝑ qd̄ occursum ē calliditati eoꝝ q vi aut clam quedā moliunṫ ⁊ destruūt. Iubentur enim restituere ea. ⁊ parū refert vtrū ius faciendi habuerit. aut nō. Siue enim ius habuerit siue nō: tñ teneṫ interdicto hoc qui vi aut clam fecit. Tueri enim ius suum debuit nō iniuriā cōmittere. vt. l. i. §. ij. ff. quod vi aut clā. ⁊ sequēti. §. Hoc interdictū ad ea sola opa ꝑtinet quecūqȝ in solo vi aut clam fiunt. ⁊ infra. vi factū Quintus muti⁹ scripsit. si contra quē q̄s ꝑhibeṫ fecerit. Et placet hec diffinitio Ulpiano Pedio ⁊ Pomponio vt ibidē diciṫ. Sȝ Aristo. ait enim vim facere q sciens se ꝑhibitū ꝑ vim mollitus est ne ꝑhiberi possit. Et idē sentit Labeo ibidē. §. l. iij. §. fi. eo. ti. clam facere: Cassianus scripsit eū qui celauit aduersario. nec ei denūciauit: si modo timuit ei⁹ ɔtrouersiā aut ōbuit timere. Itē Aristo putat eū q̄cqȝ clā facere q celandi aīum habet ei quē ꝑhibiturum se intellexit ⁊ id estimare dȝ se ꝑhibiturum iri.

¶ Interdictū quoꝝ bonoꝝ a ꝑtore inuētū est. ⁊ daṫ filio emācipato aduersus heredē vel possessorē vl̄ ɔillū q pro herede vl̄ possessore possidet: ad vniuersa bona adipiscenda nō ad singulas res. Et cū sit quoddā directū. ⁊ quoddā vtile. Directū datur ei q est bonoꝝ possessor. Utile datur ei q succedit iure ciuili ex testō vel ab itestato. Et h̄ ē iterdictū restitutoriū ⁊ adipiscēde possessionis. ff. quo. bono. l. i. §. hoc interdictū. Sūt ḡ iterdictoꝝ quedā recuꝑande possessionis. q̄dā retinēde. ⁊ q̄dā adipiscēde. vt supra ī ꝑn. ꝑmissum est. ⁊ hic describunṫ.

¶ Interdictū q̄ꝝ legatoꝝ cōpetit heredi ad repetendū legata q̄ sine volūtate ei⁹ legatari⁹ occupauit. repetet itaqȝ heres vt deducat falcidiā. aliogn si repeteret statī restituturus exceptiōe doli poterit remoueri. Et h̄ iterdictū vulgo sic appellaṫ. Et ē ēt adipiscēde possessiōis. l. i. ī ꝑn. ff. q̄. lega. Et q nō restituit in id qd̄ iterest dȝ ɔdēnari. vt. l. fi. §. ex hoc interdicto. ff. eo. ti.

¶ Interdictū de riuis ē vtilissimū. q2 riuos. spec⁹. ⁊ septa reficere ⁊ purgare ꝑtor aq̄ ducēde cā ꝑmittit. dū tñ nō aliter aquā ducat q̄ꝫ ꝑore estate fluxit. vt. l. i. ī ꝑn. ff. ō riuis. Et seqtur i. §. ij. Riuus ē loc⁹ ꝑ lōgitudinē depssus q̄ aq̄ decurrit. cui nomē ē grecū. Specus aūt ē loc⁹ in q̄ despiciṫ. inde specula sūt dcā. Et dicit ibi glo. Specus ē loc⁹ alt⁹ a terra edificatus ex q̄ duciṫ aq̄. ff. eo. ti. l. serui⁹ aūt. Sȝ q̄nqȝ poniṫ ꝑ fossa q̄ recipiṫ ⁊ colligiṫ aq̄. Et ī auctorib⁹ pōit ꝑ loco vmbroso ⁊ tenebroso s̄m Azo. sed s̄m Hugo. dr̄ specus eē fouea habens vndiqȝ locū eminētiorē vñ possit ꝑspici aq̄ in fūdo collecta. vt. ff. ō aq̄ plu. arcē. l. supra iter alienū. Et capiṫ ꝑ subterraneo meatu. l. seruius. in ꝑn. ⁊. §. i. eo. ti. Septa vō q̄ ad incile opponūtur aque deriuāde ɔpellēde lignea vel lapidea siue de alia q̄libet mā. vt. ff. ō riuis. l. i. §. ait ꝑtor. Et subdit tex. incile est locus depssus ad latus fluminis ex eo dictus q incidaṫ.

¶ Interdictum de supficiebus qd̄ ēt actio nūcupatur. proponitur ad exemplum interdicti vti possidetis. Tuetur itaqȝ pretor eū qui supficiē petit ⁊ defendit veluti vti possidetis interdicto. Et oīa que in vti possidetis interdicto seruantur hicquoqȝ seruabunṫ vt. l. i. §. proponitur. ff. de supfi. vbi etiam in. l. ij. dr̄ supficiarias edes appellam⁹ que in conducto solo posite sunt: quaꝝ ꝑprietas ⁊ ciuili ⁊ naturali iure eius est cuius ⁊ solum.

¶ Interdictum saluianum competit domino fundi aduersus colonum in sua domo habitātem. ⁊ eius heredes de rebus coloni tacite pignoratis pro mercedibus quas colonus in fundum intulit. vt. l. i. ff. eo. titu. vbi tex. inquit.

Si colonus ancillā ī fundū pignoris noīe induxerit ⁊ eā vendiderit: qd apud emptorē ex ea natū est eius ꝓphendendi gratia vtile interdictū reddi oportet. nā vtile daꝝ ei ꝯ extraneū possessorē ꝑ adipiscenda possessione que tacite locatori sunt obligata. Differūt aūt interdictū saluianum ⁊ actio seruiana qꝛ intentans actionē seruianā ad rē sibi obligatā restituendā dꝫ ꝓbat e hꝫ rem in bonis colom fuisse eo tpe quo res sunt illata. Sed hoc nō est necessarium ī interdicto saluiano imo sufficit ꝓbare talem rem fuisse illatā. itē dicit glo. in. §. itē seruiana. insti. de acti. qꝫ ī seruiana oportet qꝫ creditor ꝓbet de rebus fuisse dn̄i tpe obligatōis. sed in saluiano sufficit qꝫ probet eū possedisse. nam omnis ibi inposita ab ipso colono tacite sunt domino fundi obligata.

Interdictum de sepulchro edificando locū hꝫ vt qs nō ꝓhibeaꝝ edificare sepulchrū quo lꝫ mortuū īferre. vt. ff. de sepul. edif. ⁊ mort. inf. ꝑ totū.

Interdictū de tabulis exhibendis datur oībus qbꝰ aliquid est ascriptū in tabulis vel pure. vel in diē. vel sub cōditiōe. siue sint heredes. siue legatarij. siue cōmissarij. Et ptinet hoc interdictū nō tantū ad testamēti tabulas veꝝ etiā ad oia que ad cām testi ptinēt. s. codicillos. vt. l. i. §. ꝯ interdictum. ff. de tabu. exhi.

Interdictū de ripa muniēda merito ꝓpositū fuit. nam ripas fluminū publicoꝝ reficere ⁊ munire vtilissimū est ne ob id omissum nauigatio deterior fiat. vt. l. vnica. §. i. ꝯ rip. muniē. l. ⁊ sequitur. §. ij. ⁊ hoc in interdicto expressū est vt dāni infecti in annos decē viri boni arbitratu vel caueaꝝ vel satisdeꝝ. dabitur aūt satis vicinis. Et in fine dicit tex. Illud notandū est qꝫ ripe. lacus. fosse. stagni muniēdi nihil pretor cauet. Sed idē erit obseruandū quod in ripa fluminis munienda.

Interdictū vt in flumine publico nauigare liceat est q̄ ꝓspicitur ne quis in flumine publico nauigare nauim ratem ve agere vel in ripa onerare ꝓhibeatur. Sed vt ꝑ lacum. fossaꝝ. stagnū publicū nauigare liceat. vt. l. vnica. §. i. i pn. ff. eo. ti. vbi subdit vlpianus. Lacus est qui perpetuā hꝫ aquā. Stagnū ē qd tēporalē ꝯtinet aquā ibidē stagnātē que quidē aqua plerūqꝫ hyeme colligiꝝ. Fossa ē recepta cullum aque in manufactum. Possunt aūt hec esse publica. ⁊ non publica. plane qui lacū vel stagnū ꝯduxit si piscari ꝓhibeaꝝ vtile interdictum cōpeteret. Sabinus cōsentit ⁊ labeo. ergo si a municipibus ꝯductum habet: equissimum erit ob vectigalis fauorem eum tueri. vt. l. vnica. palle. ff. vt in flumi. pub. naui. lice.

Interdictum vnde vi locum habet cū qs possessionem solꝫ ꝑ vim amisit. ⁊ datur directe ꝯ deiectorē illi qui vi de possessione alicuius rei imobilis deiectus ē sine omni cā vt restituatur possessio de qua deiectus est ⁊ omnia ablata. sitio dato qꝫ ibidē essent aliqua que penes violentum fuerint mortua. vel alique res que casu fortuito perierūt: nō ꝓpter hoc liberabitur. sed in totū ꝯdēnabitur ad earū estimationē: qꝛ nec mortalis. nec fortuitus casus liberat deiectorē. Dicit eni. l. i. C. vnde vi. recte possidenti ad defendendā possessionem quā sine vitio supple maximo tenebat inculpate tutele moderatione illatā vim ꝓpulsare licet. ⁊ ibi not. ⁊. ff. de vi ⁊ vi armata. l. i. §. vim vi. Quid sit viꝫ vi repellere. eo. ti. l. iij. §. armis deiectū. Dicit qꝫ arma sunt oia tela. fustes. lapides. gladij. haste. frāmee. ⁊ rūphee. Et est hoc interdictum annale. qꝛ post annū nō teneꝝ nisi quantū puenit ad eum. Ex ꝯtentione aūt grauius teneꝝ qui in ibi fecisse detegitur dolum vbi punitur peniter. ⁊ ignorantia excusatur.

Interdictum de vi ⁊ vi armata cuꝫ interdicto vnde vi datur ⁊ proponitur ei qui deiectus est. Fuit. n. equissimū vi deiecto subueniri. ergo ad recuperādū possessionē hoc interdictuꝫ inuentū est. Nequid eni per vim amittatur in legibus ꝓspicitur publicoꝝ ⁊ ꝑuatoꝝ necnō ꝯstitutionibus ꝑncipuꝫ. vt. l. i. ff. e. ti. §. hoc interdictum. ⁊. §. se. vbi dicitur. Hoc interdictū nō ad omnē vim ptinet. verū ad eos tm̄ qui vi de possessionibus deyciunꝝ. ⁊ ad solaꝫ atrocem vim: ⁊ ad eos qui de solo deyciūtur. vel de re solo coherenti. vt. de edificio. etiā si a superficiaria insula qs deiectus fuerit appoter hoc interdictū locum hr̄e. sed ad res mobiles non ptinet. vbi furti vel vi bo. rap. actio cōpetit. Cetera vide in. l. ꝑallegata.

Interdictum vti possidetis locū habet in rebus imobilibus. s. si de fundi vel ediū possessione ꝯtendiꝝ. insti. eo. ti. §. sed interdictum nam ibidē in. §. retinēde. dicitur. Et quia longe cōmodius est potius possidere qꝫ petere. ideo plerūqꝫ ⁊ fere semꝑ ingens existit ꝯtētio de ipsa possessione. Habet etiam locū in incorporalibus. vt in qsi possessione. ⁊ datur possidenti ciuiliter ⁊ naturaliter. vel etiam quasi possidenti gratia retinēde possessionis. ⁊ ꝓponitur quotiens inter litigatores contentio est vtrum possideat qꝛ alter vter magis se possidere affirmat. Est aūte hoc nomen vti possidetis proprie ad imobilia accōmodatū quia solum illa dicuntur proprie possideri eo qꝫ eis quis pedibus insistat. inde enim appellata est possessio. vt. l. i. ff. de acquiren. possessione.

Interdictum vtrobi. idem est cū interdicto vti possidetis. nisi qꝫ in hoc differunt qꝛ illud locū hꝫ cū qd est de retinēda possessione reꝝ mobiliū. vt. ff. vtrobi. l. vnica. §. ꝯ interdictū. Sed vti possidetis locū hꝫ cū qd est de retinēda possessione reꝝ imobiliū. vt supra dictū est. Exponiꝝ sm̄ acc. ⁊ accur. in glo. i. l. ꝑal. ex vtrū ⁊ vbi. ⁊ poniꝝ vbi ꝑ apud ⁊ vtrū ꝑ quē. quasi dicat ptor apud quē est res mobilis nec vi nec clam nec ꝑcario ab aduersario tempore litis mote ei vim fieri veto quo minus eū inducatis. rite. n. hoc nomen vtrobi est ad mobilia interdictū vel attributū. Nam mobilia proprie dicunꝝ apud vel penes nos eē. vnde accur. in glo. vbi. s. querit quare diuersa nomina soꝛtur his interdictis. Et rn̄det qꝛ imobilia ꝓprie dicuntur possideri. Nam possessio dicitur quasi pedū positio. ergo merito datur eis vti possidetis qd ad mobilia aptari non pōt. nisi hodie quando abusiue mobilia dicuntur possideri. Vel sm̄ alios dicitur interdictum vtrobi propter vba solēnia olim in hoc iudicio vel edicto reddita. s. vtrobi. i. vtrū ibi vel ibi fuerit possessio vel alibi. Et plures solēnitates circa hoc que hodie non sunt in vsu fuere. Et hoc interdicto ptor iubet induci eum in possessionē qui ex duobꝰ potior fuerit ⁊ ꝑ maiorē ptem anni possederit sm̄ accur. in glo. i. l. preall[a]e. ff. eo. ti.

Interdictum de vxore ducenda marito. datur marito aduersus eum qui dolo eā obtinet sine voluntate mariti. lꝫ ipsa volente. ff. eo. titu. l. i. Alia interdicta patent ⁊ exponuntur suis verbis inclusis.

Interdictum ⁊ cessatio quomodo differāt potet. quia ꝑ interdicta ꝓhibetur administratio sacramentorū paucis exceptis qd tamē non fit ꝑ cessationeꝫ: in qua solū cessaꝝ a diuinorum solēnitate.

Interꝑtatio est multiplex. vt. c. i. de postu. ꝑla. nota. Et quo interpretatio fieri dꝫ i obscuris hr̄ de spons. ex lris. i. ⁊. ff. de poc. l. veteribus. ⁊ vide glo. bonā in regula ꝯ eū. de re. iur. li. vi. que declarat si obscuritas apponiꝝ in vltimis volūtatibus ⁊ ꝯuentionibꝰ factis i iudicio. in ꝯfessionibꝰ: in ꝯtribꝰ pactis vel sentētijs subdistinguēdo singula. Itē interꝑtatio iuris progaꝝ rōne fauoris. vt si cui indultum sit retinere bn̄ficia vacātia in sua ecclesia. ⁊ fructus eoꝝ percipe extenditur nomē bn̄ficij ꝑ interpretationem ad

prebend as et beneficia maiora. c. tua nobis. de verbo. sig. Similiter sig legat vina. iterpretamur et vasa vinaria legata. ff. de vi. et tri. et ole. lega. l. i. l. si cui. §. si vinū. ff. de pe. lege. l. i. §. vlti. l. q penu. et l. na nq̃ . qb⁹ legatis vinaria debentur. ff. de pen. leg. l. q pactū. §. fi. Itē rōne gñalitatis cū qs obligat bona sua. futura bona intelligit obligare. C. q̄ res pi. obli. pos. l. vlti. Itē aliqñ artat iuris iterpretatio. vt in pcuratōe exigēda ne subiecti grauētur. vt i. c. quāto. de cē si. Itē vt exactōis et auaricie notavitet. de censi. ex parte. Itē ody rōne vt cū decime laico cōcedūtur i feudū. c. cū i apostolica. de his que fi. a pla. sine cōse. ca.

Interlocutoria snia. Re. i fra. snia. Sz vtrū snia iterlocutoria trāseat i rem iudicatā. vide. c. cū cessāte. de appel. Et sufficit eā scriptā i actib⁹. lz nō ferat i scriptis. vt ē glo. i verbo iterlocutōes. c. qm cōtra de proba. Et breuiter est oē verbum iudicis faciēs ad cām. et c. et no. i. c. cū oli. de testi. et i auc. de litigio. §. ad excludēdas. collati. vy. et l. i. ff. de re iudica.

Intestat⁹ dr q oīno ñ fecit testamētū vl' si fec ñ rite. et postea rupit ex certis causis. vel si ex isto testō nemo sit heres. istitu. de here. que ab itesta. dfe. i pn.

Intronisatio ē alicuius i suā dignitatem vel suum thronum itroductio vel iuestitura.

Innestitura ē alicu⁹ in suum ius ītroductio. Et ē pprie possessio. sz abusiue dr iuestitura quando dñs hastam vel aliqd corporeū prebet vasallo dicēs se per h facere iuestiturā. vt i. ii. feu. i titu. qd sit iue stitura. oli aūt dicebat de prouisione q̄ impator p vrbē romanā iuestiuit archiepos et epos p ānuiū et bacculū. Regre s. istituere.

In icertas regiōes fundum diuidi est in partes indeterminatas diuidi.

Inuolare. i. furori. a vola dictū qd manū significat. vñ. In modio rēdi vix est vola plena sciēdi. i. i modio opionis vix ē plena manus scie.

Inualescere. i. valde valere et crescere et abūdare.

Inuētariū dr libellus qdaz i quo oīa bona hereditaria que apud aliqnē iueniūtur. scribuntur: et oia i illo libello cōtinētur: vt sciat q̃tū eo tpe vel die quo scribebat i bonis suis ctinebat. Et tutū est heredi q faciat. qz si fecerit vltra vires hereditas ñ pōt onerari. si ñ fecerit oib⁹ legatariis legata restituere oz. et cogei ēt si excedāt vires et facultates hereditat l. Etiā pōt fieri i aliis facti iudū i reb⁹ hereditariis. Est ēt īnētariū qdam genus istrumentoz. Et lz p testes possit pbari ctiū eius quod i istrō publico ctinet. s. qñ testes iprobantes ipm in binario numero excedūt numez testiū cū tabellioe subscriptoz: tabellione p duob⁹ cōputato. Debēt eni i tot excedere quot per se facerent plenaz pbationē. s. i duob⁹. c. cū ioānes. de fi. istru. tamē inētariū nō iprobat p testes pptenimiā ei⁹ solēnitatē. C. ar. tute. l. vlti. et gof. de pbat. §. sed querit. cū se. no. in. le. si. C. vnde legi. De herede q non facit inētariū. Breuiter nota q inentariū ē scriptura quā heres ichoare debet ifra tres dies post mortem testatoris vel post q̄ scit se istitutū heredē et ibi scribere oēs res defūcti sub testibus eamq pficere ifra q̄dragita dies. vel ifra annū si res sint remote et tūc nō tenebit creditoribus vltra illud qd inuētum fuerit in hereditate. Si aūt non fecerit inuentariuz tenetur insolidum.

De Jo

Jota neutri gñis. xv. di. c. vl. est; vbi scripta bti Aug. et aliorū sanctoz patrū iubent teneri vsq ad vnū Jota.

De Jp

Ipsa. de hoc relatiuo videlo an . an dr. i questione posita sup regula contra eū et c. i. y. art. de re. iur. li. vi.

De Jr

Irregularitas est nota siue ipedimentū canonicū ex facto siue de fcō pueniens quo qs ad ecclesiasticos ordies pmoueri: et iam pmotus i eis ministrare phibet: et degradari siue deponi quandoq meretur. Uel sic. Est habilitas quedam canonica p quā qs efficit ihabilis ad ordies suscipiēdū. Et dr ab in. i. nō. mintādo n in r. et regula. qz nō pōt exigere reglas a apl'is et aliis sūmis pōtificibus.

Irrogare. i. iferre. vñ dr crimē vel dānū irrogat ifamiā vel mortē. i. ifert. C. ex q cau. ifa. irro. in rubrica.

Ironia est cū qs minora de se dicit q̄ sint. Etiā ē cuz qd p derisionē. i. p ctriū dr. et sic est figura de q̄ et multis aliis vide glo. bonā. c. forus. de verbo. signi.

Irripere est latenter inualescere.

Irenarche dicuntur qui discipline publice et corrigēdis moribus pficiunt. vt milites q vadunt pquirere latrōes Et dnr quasi arcentes. vel qa iuri. seruande iicumbunt rei publice et pacis. Et q ēt gerunt monarchiā fm q accipitur. C. de irenarch. li. x.

De Jt

Itaq no. Jo. calde. i cmē. decre. post cessionez de pba.

Iter ē ius eūdi vel ambulandi hoīs. siue hō eat solus siue vehat sella vel scita. vl' i equo. vel i quouis aiali. Seorsuz vō nō pōt iumētū secū agere vel vehiculū ducere qui iter tm hz. q̄ñq tñ iter dr vulgariter ipm solū p qd iter vl' trainites vel calles trāseunt ita q q actū hz. hz et iter. i. cōmoditatem itineris. et nō ecōuerso. vide ifra. de via. vt in sitiu. de serui. in prin.

Iterato qd iportat no. archi. xi. q. iy. c. nō vero.

Ite z. no. Ber. i. c. sua nobis. de appel. in glo.

Itē. hec dictio ex suo significato significat adiectionez cōiunctiōez seu ctinuationē. de q̄ Bar. ff. de publi. et vec. l. i. in pn. Est ēt repetitiua seu repetitiōis significatiua. re petit āt illa quoz repetitōem significare ccludit qdlibet mediū pbabile. verbi grā. testator dicat lego titio fundum seyanū sub cditōe. Itē fūdū seyanū heres meus dare dānas esto. itelligit sub eadē cditōe; vt in. l. repetēdis. ff. de leg. iy. et sumit significatū ex dictōe item. et ex orone seq̄nte q̄ ē declaratiua pcedentis. Et idē dic in die vel in alia q̄litate posita i orone pcedēti qz repetit et in seqnēti. Item ibi. testator dicit. ego lego titio fundū seyanū sub cditōe. et post ex iteruallo dicit. Itē fundū seyanū titio lego. h casu legatū valet et videt pmū reuocatum. nec videt repetitio cōditionis. vt. l. non ad ea. ibi cum dicit. si pus sub cōditione. ff. de cōdi. et demon. qz hec dispositio dz addere et operari qd non fieret si cōditio repeteret. iō testator vr a cōditione recessisse et pure legare voluisse. Itez ibi. testator pluribus legatis factis filiū heredē istituit et adiecit q si ipse filius absq liberis decesserit relinquo titio centū. Itē relinquo titio domū. Item relinquo seio domū. Itē relinquo sempronio fundū. pdicta cōditio si decesserit intelligit repetita in duobus sequētibus legatis. et sic obtinet in trib⁹ pdcis legatis. qz sumit significatū ex legatis pure pus factis et ex significatio cditōis. Nā ex cditōe significat q testator nō vult plus gratiare filiuz si vixerit. sed vult gratiare in sequētib⁹ sub illa cōditōe si decesserit. facit. l. si ita scriptum. ff. de lib. et post.

Itinerarche dicunt itineris custodes a verba eo is et archos grece. i. pnceps latine. hoc nomē trahētes: qz ad prouinciarum tutelam p singula loca pacis et getis faciūt stare custodiā. l. i. C. de cust. ro.

De Ju

Judei dicuntur qui mosaicā legem ad litterā imitantes tenent circūcidendo et aliis legalia faciēdo Et dicunt a nomine dignioris tribus. s. iude que iter alias trib⁹ bellicosior erat. Et in bellis primam aciem et regni vel legis pn

legium obtinebat. cũ quibus xpiani non debẽt manducare nec bibere. nec balneari aut medicinã eoꝝ pcipe. xxviij. q. i. nullus. τ c. ie. τ dicit. bar. brix. cũ eis loquntur. Rõ q2 maior familiaritas ẽ in cibis q̃3 in colloquio. τ facilius q̃s decipit̃ iter epulas. xij. q. iij. vniusq̃q3. Dant enim nobis eandẽ retributionẽ quã dat mus i pera. serpens i gremio. ignis i sinu. c. τ si iudeus. de iude. τ sar. Itẽ iudeus nõ põt eẽ doctor neque tabellio. l. fi. C. de iudeis. l. generaliter. §. eos q̃ iudaicã. ff. de decurio. lib. ij. di. nulla. Sed qd de eo q̃ fact⁹ ẽ xpian⁹: videt̃ admittẽdus q2 cessãte cã τc. Lodo. de roma i singularibus suis dicit ꝯtrium. Nam tex. est s3 veꝝ itellectũ glo. i. c. ꝯstituit. xvij. q. iiij. q̃ l3 sint neophiti .i. noniter facti xpiani, pbibent̃ ab officijs ecclesiasticis. ergo τ a tpalibus. sed nõ seqtur. q2 alia est rõ in vno q̃3 i alio S3 diceres q̃re iudei puniũtur cũ xps oĩo passurus erat: So. in. c. relegentes. xxiij. q. v. q2 nõ fecerũt ad finẽ boni. sed cã vindicte τ inuidie.

¶ Iudex dr̃ q̃si ius dicẽs populo siue qd in iure disceptet. Iure aũt desceptare ẽ iuste iudicare. Non est ergo iudex .s. bonus. si nõ est in eo iustitia. vt in. c. forus. §. i omni q̃q3 negocio. de verb. sig. Et iudex ẽ qui ex iurisdictiõe ppria aut sibi delegata τ cõmissa ius habet super causas litigiũm vel litigatoꝝ cognoscẽdi. Et q̃ ex ppria iurisditione illã habet dicitur iudex ordinarius. s3 q̃ ex delegata dicit̃ delegatus extraordinarius.

¶ Iudex ordinarius est ille qui habet potestatẽ iudicãdi a se iure suo hoc ipso q̃ ẽ talis. vt episcopus. baiulus pses prouincie τ consimiles.

¶ Iudex delegatus est ille q̃ habet potestatẽ d̃ causa aliq̃ cognoscendi ab aliquo sibi cõmissa. q̃ etiã dicitur iudex extraordinarius.

¶ Iudex ꝯpetens dr̃ q̃ cãe iurisditõez h3 cũ exercitio: dato qd p exceptõem posit elidi. siue exceptio cõtingat psonam. vt q2 suspect⁹. siue iurisditõez. vt q2 rescriptũ surreptitiũ. vt ĩ glo. i cle. cũ lite. vt lite pẽdẽ.

¶ Iudex icõpetens est in quẽl3 ẽt ꝯsenserimus vel q2 ipse nullam iurisdictionẽ habebat. vel quia iteruenit error in adducendo vel adeundo ipsum. vel quia vi conpulsis sũ in eum consentire.

¶ Iudex cõpromissari⁹. Reqre. ĩ arbiter.

¶ Iudices pedanei dñr illi quoꝝ offiñ est de minutl causis τ infimis cognoscere. τ ĩutilibus vel vilibus. licet sint ordinarij. τ dñr a pede q̃ est extrema pars corporis. Maiores vero cãs debent τ tenent̃ maioribus referre cũ ipsi p se non possint terminare. C. de peds. iudi l. ij.

¶ Iudices cartularij erãt oli q̃ ab ipatore puilegiati erãt vt q̃ vellent corã eis litigare possent. sed ipsi nõ poterãt cogere aliquẽ ad litigandũ corã eis. Et dñr etiam hodie iudices ordinarij creati a comite palatino q̃ nõ habẽt administrationẽ nisi habitu vt not. in. l. i. ff. de iudi. τ. l. fi. C. vbi τ apud quos resti. agẽ. sũ.

¶ Iudices domestici. Re. ĩ. domestici τ assessores.

¶ Iudicẽ delegare ẽ vice sua aliũ de cã cogniturũ ꝯstituere. Et nõ q̃ iudex d3 eẽ bonus τ grauis i õ q2 sicut mulier ĩpregnata est grauis τ tarda i eũdo. sic iudex tardo passu ire d3 morigerate τ non currere vt ribaldus. Etia3 iudex d3 eẽ bonus ideo q2 debet iudicare gratis. Non enim licet vendere iustũ iudicium etiã seculare. põt tamẽ si indiget expẽsas moderata ꝯpetere τ recipe. de vi. τ hone. cle. cum ab omni. τ. xiij. q. v. non sane. Non tñ d3 iudex vẽdere iustũ iudiciũ τ testes veꝝ testimoniũ q2 vẽdit aduocatus iustũ patrociniũ. τ iurisptius veꝝ ꝯsiliũ. Et subditur rõ ibi. Illi. n. iter vtrãq3 partẽ ad examẽ adhibentur. isti ex vna pte ꝯsistunt. Nemo tamẽ de suis cogit̃ facere bñficium. xi. q. iij. nõ liceat. τ. x. q. ij. pcarie. τ sic iudex põt operas locare. τ in dandis consilijs q̃ sine labore plegendo libros. allegatões q̃rendo fieri non possũt. aliquid recipere põt vt modica enxenia que iter lucra non computantur vt. l. solet. §. vlti. ff. de of. pcõ. Nec debẽt illa enxenia i anno centũ aureos excedere. l. eadẽ. in fi. ff. ad. l. iu. repetun. τ hoc maxime de iudice delegato. sed iudex ordinari⁹ nõ potest petere expensas cum sint ei certi reddit⁹ cõstituti. xxiij. q. i. militare. Et iudex in causis decidendis d3 sequi cõmunẽ opinionẽ nõ singularẽ alicuius doc. l. q̃ solidũ in. §. etiam. ff. de le. ij. vbi si seqt̃ cõe3 opiõnẽ ẽt si male iudicauerit excusabit̃ i sindicatu. isti. de ob. q̃ ex qua. delic. in prin. Etiam iurisperitus ex vbis seruũ rusticoꝝ argumentat̃. l. si colonus. §. i. ff. de le. i.

¶ Iudiciũ. hec dictio multiplr̃ significat. Primo mõ idẽ est quod casus fortuitus. vt dicit̃. hoc de meo iudicio venit. Secũdo est discretio. vt dicẽdo. in pueris non est iudicium. facit isti. q̃. non est pmissus facere τc. §. pteres. Tertio est actio. vt cum dr̃. iudiciũ fami. hercis. ff. de iudi. l. in familie. Quarto est vlria volũtas testatoris. Quito ẽ iudicium vel snĩa iudicis. l. i. ff. de re iud. Sexto ponitur p examinatõe vel deliberatiõe. Septimo p aucte. lxij. di. ca. ij. Octauo q̃nq3 p pena. l. di. c. expurgabat. Nono capit̃ pro istantia vel ordinatõe cause discutiẽde in iure coram iudice. sic sumitur in ti. de iudi. s. in. l. pperandũ. §. i. C. d̃ iudi. τ. ff. eo. ti. l. pponebat̃. Et in hac significatiõe diffinit̃ sic. Iudiciũ est actus legitimus triũ psonarũ. s. iudicis: actoris τ rei sub talem qõnẽ aut super eodẽ iudicio cõtractus. de ver. sig. forus. in glo. Et dr̃ iudiciũ quasi iurisditio. ibidẽ. Et s̃m gof. describit̃ sicut arbitriu3. exceptis his. Primo q̃ iudiciũ ẽ de ciuili τ criminali. sed arbitriũ de ciuili tantum. Scdo q̃ iudiciũ neccio. arbitriũ vero volũtarie subit̃ τ pus ingsitio vocabat̃. Unde s̃m cardinalẽ. Iudiciũ est inuestigatio quam s3 iuris ordinẽ facit iudex p varios modos ad veritatẽ eliciendã τ custodiẽdã. di. xxx. q. v. iudicantem oportet. Et q̃ dicitur actus triũ personaꝝ: itelligitur vere vel ficte seu repñtatiue. q2 in notorijs fama representat actorẽ ẽt fingitur accusator. Item s̃m Hoff. iudiciũ finitur quattuor modis. Primo perẽpit cãe criminales biennio. C. vt infra certũ tẽ. cau. crimi. termi. per totũ. cetere triennio. C. de iudi. l. pperandũ. Scdo snĩa. q2 iudiciu3 finem accipit ex re iudicata. c. iudiciũ. de re. iudi. Tertio phibitione. Et quarto status mutatiõe. q2 iudiciũ soluit̃ vetante eo qui iudicare iussit. vel eo qui maj⁹ imperiũ in eadem iurisditiõe habet. vel si ipse iudex eiusdẽ iperij eẽ ceperit anus est q̃ iudicare iussit. ff. eo. ti. l. iudiciũ. vide gof. de of. ordi §. finit̃. τ hic in sum. de iudi. Itẽ diffinit̃. Est discussio cause coram iudice pall. c. forus. ibi. dum discutit̃ iudiciũ. Et nota q̃ ppric ante lit. cont. non est iudiciu3 q2 nulla cause discussio. l. i. C. e. t. τ hoc respectu cause. nõ aũt respectu alioꝝ actuũ iudicialium vt sunt examinatio partiũ. τ ꝯfessio τc. q̃ bñ fiũt añ lit. ꝯt. imo q̃nq3 iudiciũ capit̃ p eo qd pit seu pcedit sententiã. vt in. c. in iudicijs. de reg. iur. li. vi. τ non d3 claudicare iudiciũ. τ q̃lr̃ hoc cõtigat vide. c. cum inter. de except.

¶ Iudiciũ cõtradictoriũ dr̃ si dicerẽ hoc esse ꝯsuetudinẽ τ tu aduersarius meus diceres non eẽ ꝯsuetudinẽ. vt in. ca. abbate. in glo. fi. de vbo. sig. Et iudicio maioris standũ est gñaliter nisi in casibus glo. super ver. plures. ca. pastoralis de rescrip.

¶ Iudicia capitalia sunt q̃bus caput eximit̃ a ciuitate morte vel exilio. de his vide isti. de pub. iud. in. §. publicoꝝ.

¶ Iudicia publica sũt de publicis causis. τ dicunt̃ q̃si populica quia cuilibet de populo ꝯmissa ẽ executio vt ẽ crimẽ lese maiestati. i q̃ oẽs d̃ pplo possũt accusare. Quãdoq3 iudiciũ publicũ dr̃ esse iudiciũ quod itendit̃ a crimine

de hoc. īstitu. de publi. iud. in pncī.

¶ Judicia priuata sunt que ciuiliter tractant siue itentantur. Itē de multiplici iudicio. s. auctoritatis: ministerij. approbationis etc. nota archi. l. v. di. pcepta. et glo. super regula in iudicijs. de reg. iur. li. vi. et tāgit aliqualiter archidya. ij. q. i. sciant. et secundum anto. de butrio diuidit tripliciter pmo rōne materie. secūdo ratione forme. tertio rōe qntitatis. vnde rōe materie duplex ē iudiciū. aut tēporale. aut spirituale. vel aut ciuile. aut crimīale. vnde semper dicit iudicium crimīale qd̄ finis tēdit ad cōmodū reipub. vt si sca etc. siue pena sit corporalis siue pecuniaria. Sed dicit ciuile onz finis tēdit ad cōmodū ptis. glo. no. in. l. pretor. in pn. ff. de sepul. vio. et fuit opinio Innocē. i. c. qualiter et qñ. ij. de accu. et doc. in. c. i. de iud. Scdo rōe forme iterū duplex ē iudiciū. s. ordiariū et extraordinariū. Tertio rōe qntitatis duplex ē. s. vniuersale et generale. que etiaz differunt. de hoc plene in. c. ij. de libel. obla. Itē iudicium triplex reperitur. pmum īter sanguinē. secundum īter leprā. tertiū inter causam. vt i. c. per venerabilem. q fil. sūt leg. Et iudicium humanum quattuor puei tere solent. s. fauor. odiuz. premium. timor. vt. c. i. de re iudi. li. vi. et xi. q. iij. c. qttuor.

¶ Juramentū est affirmatio vl' negatio. sacre rei assertione vel attestatione firmata secundū Hos. vel adhibita religione secundū Placen.

¶ Juramentū assertoriū ē cū iurat de pñti vel de pterito sic esse vel nō eē. fuisse vel nō fuisse. Sed iuramētū pmissoriū est qñ iurat de futuro aliqd daturū vel facturū. Aliqñ ēt iurat p execratōez vt si hoc non fecero hoc accidat mihi vel filijs meis aut huiusmodi. Ponit ergo triplex iuramentū. s. pmissoriū assertoriū et pfirmatoriū fm Host. in su. de iureiuran. et Bar. in. l. si qs eo. ff. de fide ist. et xxij. q. ij. per totū. Et habet li. iij. senten. di. xxxix. De pmo in. c. debitores. c. qutauallis. et c. veniēs. de iureiu. De scdo in. c. fi. e. t. De tertio i. c. cū contigat. eo. ti. Et iuramentuz vergit sex modis i peiorē exitū. vt not. Archi. xxij. q. iij. si aliquē. Et dz iuramentū habere tres comites. s. veritatez iudiciū et iusticiā. c. et si xps. de iureiu. et. ca. aīaduertendū. xxij. q. ij. Et Jeremie. iiij. vbi dr. Et iurabūt i veritate iusticia et iudicio. Et iuramētū non extēdit ad illicitū mandatū. c. qutauallis. et c. veniens e. t. immo pstans et recipiēs iuramentū ɔ canones punit: vt no. in glo. ver. pena. c. grauis. de censi. alias iuramentum est seruandum nisi fiat in dispendium anime vel per superiorem absoluatur. cap. si vero. eo. ti.

¶ Juramētū calūnie est cū qs iurat se bona fide et non aīo calūniādi agere vel rūdere nec egisse vel rñdisse. vnde.
Illud iuret q lis sibi iusta vr.
Et si qretur verū non ificiet.
Nil pmittet. nec falsa pbatio det.
Ut lis tardet dilatio nulla petet. c. i. d iura. calū. i. glo. iiij.

¶ Jusiurandū qd cōpetentius posset dici factū iuramentum vel factum iuratū eo q super facto iurat. vel iusiurandum eo q sup iure quod iuranti cōpetit iurat qñuis iurandum placuit. Tamen vt factū dicat ius qz super facto iuris iurat adijcit iurandū. qz illud debet ee iuramentum qd antea fuerat iurandū relatione facta nō ad id quod fit sed ad id quod fieri cōuenit. l. ius āt. ff. de iusti. et iur. vel vt dicit aço. forte ius ponit p religiōe q̄si diceret iusiurandū .i. religio firmāda. vnde iusiurādū idē est qd iuramentuz factū. Et dicit quoqz ɔuentionale. qñqz iudiciale et necessariū. Cōuentionale est qñ a te peto aliqd et tu negas tamen defers iuramentū vt iurem si in hoc casu iur vocat iusiurandū ɔuentionale et voluntariū quia extra iudiciū ex cōuentiōe et voluntate partiū absqz aliqua coactione iudicis pstatur. Jusiurandū iudiciale et necessariū est cū in casu pmisso iuro q mihi debet quod peto. s. iudice in iudicio mihi conferente vt iurem. Ex hoc aūt iuramēto datur actio ei q dū peteret rem suā delato sibi ab aduersario iuramēto vel a iudice suam esse rem illā iurauit. ab ipso eni tunc petet rem suam actione in factū q̄ oriē ex tali iuramento. Et dicit Hos. q duplex est iusiurandū. s. assertoriū. et pmissoriū. Et assertoriū triplex. s. voluntariū vt est ɔuentiōale. ff. eo. titu. l. iusiurandū. Necessariū quod necessitate a iudice iposita deferē vel suscipit. Et non potest recusari nisi ex iusta causa. vt. ff. de iureiu. l. mandante. Et iudiciale qd in iudicio defertur vel referē a parte parti. quod non ē necessarium subire immo delatū recusari potest hodie; licet olim non potuit recusari sed referri. vnde vide glo. in. c. fi. de iureiu.

¶ Jurisditio est ptās de publico introducta cuz necessitate iuris dicendi vel eqtatis statuēde fm aço. et dr a iure diuino i. ptās. Hec aūt qñqz est ordinaria. qñqz delegata. Item alia est plena. s. solius pncipis. alia aūt semiplena alioꝝ videlicet a pncipe. De h vide spe. eo. tit. et C. eo. ti. l. ij. Et nota q quattuor dant iurisditiōem ordinariā. Pmo lex saīata vel canon. et hoc in dubio. secus si appareret velle delegatā. Secūdo lex aīata. s. papa vel iperator et non inferior nisi eps suo vicario. Tertio ɔsuetudo. Quarto vniuersitas approbata. vt mercatoꝝ. cerdonū. et alioꝝ artificium q possūt de suo corpe creare et eligere iudicem ordinariuz Sis vniuersitas facultatū artiū vel iuristaꝝ. De h no. circa. c. cū ab ecclesiaꝝ. de of. ordi.

¶ Juridicus est q iura dicit fz Isido. li. x. ethimo.

¶ Jurisprudētia est diuinaꝝ et humanaꝝ reruz notitia iusti atqz iniusti scia. insti. s. ad faciēdū iniusti ad euitādū: qz non sufficit scire qd sit iustū vel iniustū nisi et ipaꝝ reꝝ ɔtrariarū vel corpaliū hēat qs notitiā fm quā fm varias ɔditiones varia iura sūt statuēda. ist. de ius. et iu. in pn.

¶ Jure pprio dr aliq̄ res vēdi i istrō vēditōis qū pprietas transferē in emente.

¶ Jurgiū dr q̄si iuris garriū eo q hi q dicūt de iure cāz disceptant. c. foris. de vbo. si. ar. q iurgia n̄ ptinēt ad psbros qz nō tenent eē iurisptī. xxxviij. di. qz ipi. Nec pñt aduocare nisi i certis casib⁹. de postu. ca. fi.

¶ Justicia ē cōstās et ppetua volūtas ius suuz vnicuiqz tribuens nō q̄tū ad actū sz q̄tū ad affectū. isti de iusti. et iu. in rubrica et nigro. iustitia eni est animi dispositio et mētis affect⁹ q̄ qs dr iust⁹. vt a grammatica grāmatic⁹. dū siue psonaꝝ acceptōe vel distinctōe velit cuiuz q̄tuz in se ē ius suū tribuere. Et quot modis dicat iusticia no. archi. xxiiij. q. i. c. vbi sana fides. nam dicit ibi. Justicie est eqtas tolerandi inopiā et tēperantiā habere in abūdātia. Item ē pātriam et socios defendere. qz vera iusticia ɔpassionē habz. et non ex odio. sed bono zelo exercēda etc. vt ibidem. Itē iusticia sic describit. Est habit⁹ bonus tribuēs cuiqz suaz dignitatē. deo religionē. parētibus obediētiā. maioribus reuerētiā. pibus ɔcordiā. minorib⁹ disciplinā. sibiqz psi casti moniā. et paupib⁹ seu miseris ɔpassionē copiosā. Dic q̄ tulli⁹. q iusticia ē habit⁹ animi cōi vtilitate suata suā vnicuiqz tribuens dignitatem. Item sic. est animi congrua dispositio in singulis rebus recte diiudicans. vide glosam. in insti. vbi supra.

¶ Jus hz mlta significata. pmo. i. rigor. l. i. C. de. legi. Et talis rigor iuris in ecclesiastici negocijs nō est seruādus. sz sola eqtas. c. iterposita. de appellat. Scdo. i. vboꝝ cōceptio vt cū dicim⁹ q i stipulatōib⁹ versat ius. vt. l. si vnus. §. pact⁹ ne peteret. ff. d pact. Tertio. i. rectū vl' iustū qd dernat a iusticia. Quarto. i. aq̄ pignus. Quito capit p toto corpe iuris. Alia plā significata pōit Jo. an. de reg. iur. i pnc. li. vi. Breuiter ius significat qd subiecta mā vel ps cōis id re

cipiēdi i tali loco i quo pferť significare declarat. Unū ius est nomen gnāle ⁊ lex iuris spēs. Et dicit ius qsi iustū. i. distin. ius aūt. Et sʒ Jsido. li. v. ethi. Omne aūt ius legibꝰ ⁊ moribꝰ cōstat. Sm isido. vbi supra. c. ij. Et diffinit sic. Jus est ars boni ⁊ eq cuiꝰ merito qs nos sacerdotes appellat. i. sta iura cuiꝫ mistrantes. ff. de iusti. ⁊ iur. l. i. ij. cuiso. Hoc ē dicere qꝫ iusticia ē collectio legitimoꝝ pceptoꝝ que artāt nos ad obseruandū bonū ⁊ equū. i. vtilitaté ⁊ eqtatez seu veritaté. Quāuis. n. vsucapio ꝯ eqtatez videať introducta tame subtili ꝯsideratōe maxime inuit eqtati. cū pcipue equū sit qd publice vtilitati deseruit. Uel dr qꝫ i vsucapione vel pscriptōe ex cā ⁊ p bono publico iducitur quando qꝫ rigor ꝯtra nalem eqtatem vt dicit glo. i. di. sinc. i. ius āt. vbi dať qñqꝫ ius qd non est iustū. vel equū. vt ibi exēpla pls. Dr aūt ius a iusticia. Et aliter sic diffinit. Jus est pceptum seu ordinatio pncipantis seu domini circa subditos qtū ad ea q possunt subesse potestati subditoꝝ. Talis āt vel est deꝰ. ⁊ tūc dr ius diuinū. Uel ē nā. tūc āt dr ius nale. Uel ē hō. ⁊ tunc dr ius humanū. qd regiť duobꝰ. vt in pncipio decre. Et sic sm triplicē gradū sumorum distinctū est triplex ius. s. ius diuinū qd est preceptū seu ordinatio diuina. ⁊ ius nāle ⁊ ciuile.

⁋ Jus nāle ē qd ē cōe oi natōi eo qꝫ vbiqꝫ instinctu nāe hř nō aliq ꝯstitutōe facta ab hoie. sʒ ab ipso nature ꝯditore. vt maris ⁊ femīe cōiūctio. liberoꝝ successio. s. i bonis parētū. Uel ēt per carnis ppagatōem. non per hereditaté. Nā illa successio nō ē nālis, vt ē glo. super v. successio. di. i. ca. ius aūt. vbi poniť hec diffinitio liberoꝝ educatio. oium ius oium possessio. qꝫ iure nali oia sunt cōmunia. t. cōicanda tempore necessitatis c. sicut. xlvij. distin. ⁊ oium vna libertas. acqsitio eoꝝ que in celo. terra. mari capiunť. glo. dicit. Hec enim ⁊ alia que in nullius bonis sunt occupanti ꝯceduntť. rei deposite vel pecunie ꝯmodate restitutio. violentie per vim repulsio. Nam hec ⁊ siqd huic sile ē nunqꝫ iniustū sed nale equūqꝫ hř. Sm Jsido. li. v. c. iiij. Et est rex. totius. c. ius āt. di. i. ⁊ ibi vide glo. huius diffinitiōis. Itez ius nāle est qd in lege ⁊ euāgelio cōtineť quo qs iubeť alteri facere qd sibi vult fieri. ⁊ phibeť alteri inferre qd sibi nolit fieri. dist. i. in pn. ⁊ i. dist. pōderet alias ꝯsideret. i pn. ⁊ in anť. vrcū de qp. cog. ḣ. cetez. c. dilecti. de maior. ⁊ obe. vnde. Qd tibi vis fieri mihi fac. qd non tibi. noli. Sic potes in terris viuere iure poli. Uel aliter. Jus naturale dr vno mō motus ex istinctu nature pueniens quo singula aialia ad aliqd faciendū iducunť. Est. n. debitū quoddaz quod nā cuilibet representat. Et hoc debitum. Sm Jsido. cōe ē oi natōi eo qꝫ isticu vbiqꝫ nāe vel nali ꝯditōe habetur. ⁊ non ex ꝯstitutōe aliq facta ab hoie. Jtē ius nāle dicitur instinctus nature ex rōne pueniēs. ⁊ sm hoc ius oia dicunť cōia. i cōicāda vt supra dr. Jtē ius cōmune dicit idustria hoium statutū. Jtem ius nale dr eqssimū. Jtem precepta nalia sunt q in lege ⁊ i euangelio cōtinenť. vt nō furtum facies. non mechaberis. sed qd tibi vis ⁊c. c. preall. Jus āt aut nāle in glo. vbi pma descriptio data est sm motum sensualitatis. Alie aūt sm motū rōnis. Jtem nota qꝫ ius nāle sm glo. insti. de iure na. gen. ⁊ ci. pōt dici quatuor modis. Uno mō ius gentiū. insti. de re. di. ḣ. singulorū. Secūdo ius pactorū. ff. de pact. l. i. Tertio eiꝰ cōtrariū. scꝫ quod rescindit pacta. vt restitutio minoris. ff. de mino. l. i. Quarto p istinctu nāe. vt qd in lege mosaica vel euāgelio cōtineť. Jtem ius nale in quattuor differt ab alijs iuribꝰ. scꝫ in origine. in dignitate. in amplitudine. ⁊ sentētie rigore. vt declarat glo. i. di. v. nam cepit ab exordio nalis creature. ⁊ nullam patitur immutationem; ⁊ ipsi omnia communia sunt nec contra ipsum fit dispensatio. sed de alijs iuribus secus. vt ibi.

⁋ Jus ciuile inueniť accipi diuersimode. vt di. i. ca. ius nāle. Ciuile aūt iusꝰ vno modo est qd qsqꝫ populus vel qqꝫ ciuitas sibi pprium diuina humanaqꝫ cā ꝯstituit sm Jsid. li. v. Secūdo dr ius ciuile. lex. xij. tabulaꝝ. Tertio dr quod ex legibus. plebiscitis. ꝯstitutionibus. senatusconsultis. pncipum decretis. vel aucte prudentū inuenitur. Quarto dicit ius quod non ē ptoriū. Quinto dr disputatio prudentum que fuit facta sub lege. xij. tab. Sexto qcqd habemꝰ scriptum de iure. Septimo qcqd iuri nali aut vel iuri gentiū subtrahiť. vel qd non est ius nāle nec gentiū. ⁊ sic capiendo ius canonicū dr ius ciuile. ⁊ sic sumiť. i. di. Jus autem aut nāle. vt i glo. i. no. in fi. Et qꝫ ita diuersimode ius ciuile inueniť accipi in iure. de prima acceptōe habes insti. de iu. na. ḣ. i. De secūda habes. ff. de insti. ⁊ iu. l. ius ciuile. ḣ. hoc igiť. De tertia ⁊ qnta. ff. de ori. iu. l. ij. ḣ. disputatio. De qrta. l. ius ciuile. ṗal. i pn. De sexta ff. de va. ⁊ extraor. cogni. l. i. ḣ. pinde. De septima inst. de vsuca. in pn. vt est glo. iij. ḣ. sed ius qdem ciuile. isti. de iu. na. gen. ⁊ ci. Jtem ius ciuile dr triplr. Primo est id qd in vnaqqꝫ ciuitate seruatur. ⁊ sic dr i genere. Scdo i spē dr ius pprium certe ciuitatis. ⁊ sic loqtur. ḣ. alle. insti. Tertio dicitur per excellentiaz ius romanorum quādo nō exprimiť pprium nomen ciuitatis. sic i vsi. sʒ ⁊ quotiēs. isti. tt. palle. ⁊ sic ꝯcor. ḣ. oēs ppli. cū. d. ver. in quo. ḣ. diciť qꝫ oēs populi reguntť legibus ciuilgatis ab imperatore. in ver. dr qꝫ vnaqueqꝫ ciuitas iure suo pprio vtitur. Sed primū itelligiť de generali. secundum vero de particulari.

⁋ Jus autē gentiū est sediū. i. hostiliū occupatio. munitio bella. captiuitates. seruitutes. postliminia. federa paces. iducie. legatoꝝ nō vetandoꝝ. non violandoꝝ religio. cōnubia iter alieigenas phibita. ⁊ id ius gētiū appellať. qꝫ co oēs fere gētes vtunť. c. ius gentiū. i. di.

⁋ Jus aureoꝝ annuloꝝ sm quosdam dr qꝫ oli liberti annullos aureos ferre nō poterāt. Sʒ sm aço. est pulegium qd concedebať libertis in signū seruiplene ingenuitatis. Uiuebant enim vt ingenui sed moriebanť vt liberti. C. de iure anu. aure. in rubrica.

⁋ Jus militare est belli iferendi solēnitas. federis faciendi nexus. signo dato egressio in hostes. ⁊ pugne cōmissio. Jtē signo dato receptio. Jtē flagitij militaris disciplina si locꝰ deserať. Et sʒ canones q fugit i bello publico ifamis est. vi. q. i fames. Et sm leges capite puniuť. ff. de re mili. l. eāc. ḣ q in acie. Jtē stipēdioꝝ modꝰ. dignitatū gradꝰ. premiorū honor. veluti cū coronu vel torqs dať. Jtē pde diuisio pro personaꝝ qlitatibꝰ ⁊ laboribꝰ iusta distributio. ⁊ pncipis portio. vt di. i. ius militare. Et scdʒ Jsid. li. v. c. x. Et ergo non omnia que in bello capiuntur sunt principis portio. sed ipse tenetur ea diuidere secundum numerum seu naturam personarum. sic etiam rex cuius sunt omnia xxiij. q. v. dicat.

⁋ Jus poscēdi ē ex habitatōe domicilij ⁊ cōitatis.

⁋ Jus patronatꝰ ē auctas si ue ptas quam patronꝰ hz in libertū. Aliter sm gof. est auctoritas siue potestas pueniēs ex beneficijs ante ꝯsecratione ecclesie collatis. Et puenit ex tribꝰ. s. fūdatōe. dotatōe. ⁊ edificatōe. vel sola collatiōe vt. xxvi. q. vij. filijs. ⁊ c. qcūqꝫ. xviij. q. ij. abbates. vñ Pronū faciūt dos edificatio fundus. Cōpetit aūt patrono aliqd honoris. vt si eccliā nō fuerit collegiata pūret. Sed si fuerit collegiata tūc nō electōi plati facien de. sed iam facte honestiꝰ patroni postuleť assensus. nec ex spāli ꝯcessione obtineat. vt ptes suas iterponere debeat electōi tradēde. c. nobis. de iu. pa. Jtē habet aliqd honoris qa pniꝰ i pcessione icedit. vt. xvi. q. vij. piē mentis. Hz aliud oneris. qꝫ tenetur defendere ecclesiā. ab oibꝰ oppressionibꝰ. vt. xvi. q. vij. filijs. Et habet aliud vtilitatis. qꝫ si migrat seu alias vergat

ad inopiam alēdus est de bonis ecclesie. vt.c.filijs.§alle. ꝛ.c.gcūqz. vnde. Patrono debet honor omnis. vtilitasqz. Presentet prosit defendat alat egenus. Potest etiaz patronus pter egestatē aliquos reddit⁹ moderatos habere ab ecclesia cui⁹ patronus existit. Sine p̄ntatiōe istitui nō debet in ea ecclesia q̄ patronū hz. Et si spretis patronis B factū fuerit ſm rigorem iuris istitutio ē retractāda.eo.t. .cū lō.vel irrita nūciāda. Et ad istituētis verecūdiam istitutus amouendus est. ꝛ ali⁹ quem p̄ronus dignū elegerit ordinandus. vt.xvi.q.vij.decreuimus. Sed si laicus p̄sentetvnū ꝛ postea variet aliū presentādo videt a p̄mo discedere posteriorē p̄ntando.ff.de pcura.l.sicut.§.vlti. ꝛ tunc vī arbitrio epi relinquēdū qs eorū alteri p̄feraf.ij.di.c.ecclesiastici. vide.c.qđ āt.de iu.pa. vbi de hoc.c.cum aūt aduocatus. Itē ius p̄ronat⁹ qn̄qz aduocatio.qn̄qz vicedominat⁹.vel custodia.vel guardia.vel ius ē freqntationis vl pcessionis dr̄. ꝛ qn̄qz gr̄a. vt in glo.i.c.qz clerici.de iu.pa.ꝛ ſm gof.in sum.eo.ti.vbi ponit supradicta. Et nota qꝫ ius patronat⁹ non perdit qs per dānationē vel cōfiscationem iudicis secularis.glo.est in v̄si.subiecre.§.rursus.in fi.ca. pastoralis.i.cle.de re iudi.ꝛ ē nō.dignū. Unde vbi fit confiscatio bonorū nō cōfiscaf ius qđ non transit ad heredes extraneos sed tantū ad filios.l.i.ꝛ ibi glo.C.de bo.que li. ideo nō cōfiscatur ius patronatus libertoꝝ vel emphiteosis ecclesiastica.vel feudū.vt ibi ſm Bal.ꝛ in.l.qui se patris.C.vnde liberi. Item p̄ntatus ab eo qui ius presentandi habet.ꝛ idoneus non admissus a prelato:si patronus si variet habet ius in re ꝛ potest agere ↄtra institutū ꝯ nemine vel ꝯ falso patrono presentatū.de re iudi.cū bertoldus ꝛ.c.decernimus.xvi.q.vij. Si aūt verus patronus variat. p̄mus p̄sentat⁹ non habet ius ad agendū cōtra ſm presentatum ꝛ istitutū.sed pōt agere ↄtra prelatū qui eū presentatum ꝛ idoneū maliciose non admisit differendo eū istituere ꝛ difficultates ingerendo vt puideat ei in beneficio cōpetenti.iuxta.c.pastoralis.eo.ti. Itē ius patronatus trāsfertur in aliū gratuito titulo cum sit spūali annexum:nisi eū vniuersalitate transeat. vt.c.seculū.eo.ti.vnde versus. Jura patronatus transire facit nouus heres. Res permutata donatio venditioqz. Itē plerūqz hoc nomiē ecclesie p iure patronatus supponit.xvi.q.vlti.si plures.xv.q.ij.nemini.ꝛ.c.i.de iu.patro. Et ergo si qs vtaf soli simplicitate vboꝝ.dono tibi ecclesiā.vl ↄcedo.itelligit donare ius patronat⁹ qđ hz in ea.c.qđ aūt.e.t.

Jus publicū ↄstat in sacris:sacerdotibus: ꝛ magistratibus ſm Isido.li.ethi.ff.eo.ti.l.i.§.publicū.ꝛ.i.di.c.ius publicum. vbi glo.dicit. Qui ledit sacerdotes vel res sacras ab oibus tanq̄ p publico crimine accusari potest.ij.q.i.in primis. Uel sic. Jus publicum est quod generalr alias p̄ncipaliter ad publicam deseruit vel spectat vtilitatem.velut ne in portis vel muris ciuitatis ꝛ alijs sacris iudicib⁹ vel sacerdotibus vel magistratibus aliquid committatur vel inferatur.

Jus p̄uatū dr̄ qđ specialr ad singulorē vtilitatē pertinet secundario tamē etiā ad rempublicā. vt i pactis ꝛ conuentionibus mutuis p̄uatorum specialiter iniuis conspicitur. insti.de iusti.ꝛ iure.§.ij.

Jus reipublice.scilicz alterius q̄z romanoruz est ius ciuisliber ciuitatis ī dubitanter ſm oēs qz ciuitates regulariter vtunf iure p̄uatoꝝ. vt.ff.de ver.sig.l.ai q̄.ꝛ.C.eo.ti.i rubrica.ꝛ.l.i.in glo.i.li.xi.

Jus quasi naturale est quod dominus vel patronus hz i seruum ꝛ libertuz.

Jus quiritiū dicif a quirino.i.a romulo. Et est ppie romanorum.qz nulli tenent hoc ius nisi qrites idest romāi. ſm Isido.li.v.ethimo.ꝛ.i.dist.c.ius qritium.in quo agitur de legitimis heredibus.de tutelis.de curatōibus.de vsucapionibus. Cōstat aūt ius qritum ex legibus ꝛ plebiscitis ꝛ senatuscōsultis.ↄstitutionibus pricipū.edictis senatoꝝ. ꝛ respōsis prudentū. Uel ſm Isido.ibidem.ꝛ di.ij. in p̄n. vbi de speciebus romani iuris.de quibus oibus videlicet lex.plebiscitum.senatuscōsultum.pretoꝝ edicta.responsa prudentū.etcetera que sunt: tracte loco suo.ꝛ insti.de iur. natu.gen.ꝛ ciui.§.cōstat.ꝛ sequēti. vbi hoc ius apud romanos tantū reperif.di.i.ius qritiū Et dnr̄ romani oēs qui romano imperio subsunt prout dicif. Proprium romanorum est habere filios in potestate. Et etiā gentiles sūt sub romano imperio.nam imperator est princeps totius mundi.vt ibi glo.

Jus sibi facere vel dicere qđ manifeste spectat ad iudicis officiū.s.qđ a iudice faciendū sit veluti q rem suā ppria rapuit auctē putās sibi hoc licere in iure confiterf se hoc fecisse de quo querif. Utroqz casu ipse facit vnde debz sustinere contrariū calculū id ē ↄtrā sententiaz. vt pro debito quo teneris alicui. Is pignus tuū capit re iutro ius qđ sibi iure cōpetebat amittit.

Jus habere in re ꝛ ius habere in rem sunt diuersa.de cōce.preben.li.vi.c.si.ꝛ clemen.vnica.ꝯ sequestratio.posses.versi.ꝛ nihilominus.

Jus p̄torū est quod p̄tores idixerūt adimēdi.supplendi.vel corrigendi iuris ciuilis grā. vt.ff.de insti.ꝛ iur.l.ius aūt. Hoc ē ius honorariū dicitur quia qui honores gerūt .s.magr̄at⁹ auctē huic iuri ↄderūt. vt istitu.de iur.natu.gē. ꝛ ciui.§.pretoris qnoqz edicta.

Jus succedēdi hz heres. ꝛ ē p̄ronis i bonis liberti.

Jus versutum dnr̄ p̄stigia vestigia siue captiones verborū qbus obumbrant delicta.ꝛ dicebanf versuta ſm Aço. qz qs repellebaf ab actione p q̄sdam versutios.i.machinationes verboꝝ. Uel ſm Martinū dr̄ versutū ad exemplū vestimēti qn̄ ē illud ius qđ dz eē ex ꝛc. Sic ēt erat v̄sutū ius qđ illud qđ erat punēdū absoluebat. Et qđ erat absoluēdum puniebat.

Juris auspicium.idest exordium litis. vt in.ca.pastoral. de cau poss.ꝛ.C.de excep.l.penultima ꝛ de codicillis.l.vltima.primo responso.

Juri p̄cepta tria sunt.s.honeste viuere.alteruz non ledere.ius suū vnicuiqz tribuere.isti.de iusti.ꝛ iure.§.iuri p̄cepta.ꝛ ↄcordat.c.cū deuotissimō.xij.q.ij. vbi dr̄ qꝫ summuz bonū i terris est iusticiā colere:ꝛ vnicuiqz ꝛc. Sed querif vtrū seipsū qs ledere possit.ꝛ videf qꝫ sic.qz quod de vno cōceditur de altero negaf ꝛ contra.xxv.di.q̄lis.xv.q.iij.c. ex co.ff.de iudi.l.cū pretor.ff.de cōdi.ꝛ demō.l.cū ita legatū.ꝛ glo.in.c.nonne.de p̄sumptio. Sed hic dr̄ alteꝝ nō ledere.ḡ videf pmissū seipz ledere.fac ad B.l.ꝛ si damnū.§ si pr̄.ff.ꝯ pecu. Et sic vr̄ qꝫ cleric⁹ se vulnerās aio irato non sit excōicat⁹. Cui⁹ ↄtrū tenēt doctores p.l.oē delictuz.§.et si se.ff.de re milit. Et vr̄ ex alio qđ nō pmittif militi armate milicie. vt manus violentas i seipz imittat.ergo nec milicie spūali. Etiā nullus ē dn̄s suoꝝ mēbroꝝ.l.liber homo .ff.ad.l.aqui. Solutio dicit Joānes fabri qꝫ qs ledēs seipz nō icidit i canonē. Si qs suadēte ꝛc.xvij.q.iiij.qꝛ ille loqf vbi ali⁹ ē agēs ꝛ ali⁹ paciēs. Et sic credit talē nō esse excōicatū.sz alias grauiter puniēdū. Sz opio doctoꝝ dicēs contrariū ē verior.s.qꝫ tal' sit excōicat⁹. Idē tenet Jo.an.i.c.cū ↄtigat.de se.excō. Etiā mutilās seipz ē irregularis sic mutilans aliū.e.t.de homi. Et si prohibitū ē ne qs aliū ledat. multo fortius nec seipsum.qz charitas icipit a seipso.c.nisi spālis.de vsu pal.de peni.distinctio.ij.qui vult.ꝛ.c.si nō licet.xv.q.v.

Jus canonicū diuidif in decretū ꝛ decretales q̄ꝝ volumē dr̄ extrauagās in quiqz libris maxime respectu iuris

ciuilis. Quoꝝ libroꝝ materia his habeť versibus. Pars prior officia creat ecclesieq; ministros. Altera dat testes ⁊ cetera iudicioꝝ. Tertia de rebus ⁊ vita p̄sbyteroꝝ. Dans thoꝝ quartam ulteꝝ q docet ea. Ultima de vitijs ⁊ penis tractat coꝝ. Uel i vno v̄su. Index iudiciū cler⁹ sponsalia crimē. Quilꝫ aūt liber hꝫ plures rubricas siue titulos i qb⁹ p̄mittiť mā in gnāli de q̄ tractať i capitulis sequētibus i spāli. Sub q̄libꝫ aūt rubrica sūt vnū aut plīa capitula q̄ dnr decretales vel ɔstitutiōes. Et aliquādo i capitulis sunt .§. vnde qñ allegabis aliqd ex decretalibus non allegabis librū sed titulū ⁊ capitulū in eadē. Et si sit capitulū longuꝫ dices .e. tali circa p̄ncipiū mediū vel finē. Uel si sint in capitulis paragraphi allegabis tali.co.§.i. vel .ij. Et post cōpositiones qnq; libroꝝ dictaꝝ per magr̄m Raymundū capellanū Gregorij pape noni circa annuꝫ dñi. M.ccxxl. elopsis multis annis videlꝫ anno a natiuitate vel incarnatione dñi. M.ccxcviij. nanis martij. pontificis Bonifacij. viij. anno. iiij. cōpilatus est liber sextus. Non qdē sextus enim alijs quinq; ptialib⁹ p̄dictis i vno volumine. Sꝫ liber spālis cōtinens etiaꝫ quinq; partes supplentes defectus casuū emergentiū in libris decretaliū non compreh̄ensorum. Deinde clementis ɔstitutiones a clemēte papa qnto sub anno dñi. M.ccc.xi. in cōcilio vienēsi. quod sex mēsibus tōtū durauit. ɔcepte ⁊ edite sunt lꝫ idē clemēs morte p̄uentus ad publicū non pduxerit. Sed Joannes papa vigesimusscōs de post cōplenit. correxit. mutauit. ⁊ executioni demandauit. Et fuerūt p̄mulgate āno dñi. M.ccc.xxxix. kalendis nouēbris. De hoc vide glo. in p̄hemio cle. super vba nouēbris. ⁊ verbo pōtificatus. Et dicit Jo. an. q iste liber non dꝫ allegari septimus. sed dꝫ intitulari clemētine. i. ɔstitutiōes clementis qnti. Sed decretū quod magister Grationus circa annū dñi M.c.lx. ɔpilauit diuidiť i tres partes. Prima dr̄ distinctiōes. qr est distīcta per cētū ⁊ viginti ptes: qrū q̄libet habet vnum vel plures canones. Que vlterius subdiuidiť i paragraphos. ⁊ versiculos. Sꝫ secūda ps decreti nūcupať cause. qr cōtinet in se. xxxvi. cās. a qbus nomen accepit. Que vlterius subdiuidunť in q̄stiones. Et he in canones. Qui vltra in paragraphos ⁊ versiculos subdiuidi possūt. Tractatus aūt de penitētia imponiť in cā trigesimatertia. in q̄ne tertia. ⁊ hꝫ septē distinctiones. quoꝝ q̄libet canones plures hꝫ cū pagraphis ⁊ v̄siculis suis. Tertia ⁊ vltima pars decreti nūcupať de cōsecratione. Et habet sub se. v. distinctiōes cū canonibus vel capitulis paragraphis vel versiculis. vii. Decretū dat centū distinctiones ⁊ vnā triginta causas ⁊ sex addit tibi mixtas. Distinguit septem penitentia. ɔsecrat qnq;. Auctorē quarū tibi declaro gratianū. Et in dcis q̄tuor libris satis pꝫ mod⁹ allegandi qui in fundamentis alumnoꝝ iuris poni ɔsueuit quare hic supersedeo.

⸿ Jus vero ciuile diuidiť in quattuor libros p̄ncipales. scꝫ .ff. C. isti. auctē. Quib⁹ addiť collatio decima seu liber feudoꝝ. Primus ergo liber iuris ciuilis est digestus: qui continet leges ⁊ statuta romanorū. ⁊ diuidiť in tres libros p̄ncipales. s. digestum vetus. quod habꝫ libros ptiales. xxiiij. Inforciatū quod habet libros partiales. xiiij. ⁊ digestum nouum quod habet libros partiales. xij. Quib⁹ cōnumeratis erūt libri ptiales qnq̄ginta digesti veteris. iforciati. ⁊ digesti noui. Et vocať digestus etiam pandecta. vel liber pandectaꝝ. vide. ō. de. D. Sc̄ds liber iuris ciuilis vocatur Codex. q cōtinet statuta. sanctiones. ⁊ p̄cepta imperatoris. Et fuerunt āte Justiniani iperatoris tres codices. s. codex gregorianus. hermogenianus. ⁊ theodasianus. de qb⁹ eo dierbus extrauagantibus diu⁹ Justinian⁹ animū suuꝫ od im perioles ɔstitutiōes dirigēs vnū codicē fieri fecit. queꝫ suo felici noie intitulauit codex iustiniāi. vt i rubri. p̄hemij codicis. Et diuiditur iste liber in. xij. libros partiales. quorum nouē p̄mos doctores legere solent. sed vltimi tres q longe post p̄mas nouē cōpositi sunt raro legi ɔsueuerunt. In quoꝝ allegatiōibus hoc speciale ē q̄ ad ti. ⁊ ad. l. eum. .§ addiť numerus videlicꝫ liber. xij. xi. ⁊c̄. vt. C. de monu. ⁊ muli. l. ⁊c̄ li. xi. ⁊. C. de dignita. l. si vt propositis. li. xij. Tertius liber p̄ncipalis diciť auctētieū. vel auctēticoꝝ. Et sūt quedam excerpta q̄si p̄dictoꝝ libroꝝ summula. ⁊ diuidiť iste liber in nouē collatiōes. quarū quelibet subdiuidiť i titulos. ⁊ tituli non in leges sed i paragraphos. Et differūt auctenticū ⁊ auctentica. qr auctentieū volumē est perse. sꝫ auctentica est lex vna. vl' paragraph⁹ icorporat⁹ libro codicis. ⁊ antiquo iuri superadditus. Et allegať sic. C. de epis ⁊ cleri. siuē generaliter. C. ō sacrosan. eccles. auc̄. m'ro magis. Sed i auctētico. simpl'r allegať titulus ⁊ p̄graphus. vt in auctētico vt iudices sine quoq; suffra. §. tali. sufficit. vel tali. Item decima collatio ītitulať liber feudoꝝ. ⁊ hꝫ duos libros partiales quorum quilibet subdiuiditur in titulos. ⁊ isti in capitula ⁊ paragraphos. Quartus liber p̄ncipalis legū dr̄ institutiones vel istituta. Et iste diuidiť in quatuor libros ptiales. Et ē itraductori⁹ in ius ciuile ⁊ canonicum maxime q̄ ad declaratiōem terminoꝝ i' vtroq; iure vsitatoꝝ q tanq; ostiū in domū p̄bet introitū in sophiaꝫ iuris. Quare ɔsuliť oibus quosi mō genitis iuris alumnis lac iuris ɔcupiscentibus p istitutiōes documēto suo p̄mordialia capescere nutrimēto vt tali doctrina p̄mitus informati scentius mereanť ibete re sāctioni iustiniani impatoris xp̄ianissimi. Nullus ergo p̄sumptuose sine istitutionum doctrina iuris maxime ciuilis sublimitates tempiet ascendere ne cadat ex alto q satagit volare sine pennis. Et hec de noibus diuisionibusq; libroꝝ p̄ncipalium iuris vtriusq; sufficiant. Quoꝝ modū allegandi in singulis cuꝫ exemplis suis vide in fundamento iuris. Et nota q ius ciuile tripliciter se hꝫ ad ius naturale ⁊ ei cooperatiōes circa ipsum ⁊ eius materiā exercet. aliter tamē ⁊ aliter. nam ius ciuile p̄mo addit siqnāli determinationi per ɔgruos modos vt est videre in delictis. verbi grā. Jus naturale ⁊ eius rectitudo dictat delicta puniri. insti. ō obliga. que ex delic. nasc. in p̄ncipio. ff. de fur. l. i. Et ita oio p̄cepto decalogi sunt a iure nāli super illis p̄ncipijs fūdato q̄ ponit iurisconsultus de iusti. ⁊ iur. ff. e. ti. l. iustitia. §. i. Et i p̄hemio decretaliū. s. honeste viuere. alterū non ledere. ius suū vnicuiq; tribuere. Scd̄o rectitudo nālis vult ne cui subtrahi qd̄ suū est. Et ius legale distinguit actus ab illa rectitudine deuiantes. s. actū furādi. fenerandi. rapiēdi. ⁊c̄. Et vltra hoc ostendit quō vnus illoꝝ actuū plus deuiet a rectitudine nāe. Et s'm illud maiores siue minores penas statuit. Tertio declarat. Nam iure nāli recū est neminē cū alteri⁹ iniuria vel detrimēto locupletari. Nō tamē habetur de eodē iure si sit possibilis euent⁹ in quo q's locupletari posset cū alteri⁹ iactura sine tamē ei⁹ iniuria sicut in p̄scriptionibus. ⁊ vsucapiōe. De ista triplici opatōe loqtur .l. ius ciuile. ff. de insti. ⁊ iu.

⸿ Justū est qd̄ ex p̄cepto vel supiaris ordinatōe alicui cōcessū ē. Et sic iustū ē illō qd̄ ordinaťure. l. iuste. ff. ō acqrē. possessi. Sꝫ iustitia ē habit⁹ seu v'r⁹ supioris ad p̄cipiēduꝫ bonū subditoꝝ. Quare ⁊c̄.

De ka

Calende sūt certi dieom ēsiū o kalon grece qd̄ ē voco latie. vt notať. i. l. q añ calēdas. ⁊ in lege cū q. ff. ō verbo. obliga. qr p̄missio talis. Promitto añ calendas. dupl'r accipi potest. s. añ finitas. Et i dubio iterp̄tatio dꝫ fieri ɔ stipulatorem. l. veterib⁹. ff. de pac. l. qeqd astringen

.ff.de ver.ob. Ergo pide ē ac si pmisisset añ kalēdas finitas. Et tunc bene seqt̄.q qd pmisit añ calēdas sit illi similis q pmisit calēdis. Et allegant isti tex.cū rōe pmissa l argumētu ad testes ɔcordādos.quoꝝ aliq deponūt añ guerrā aliq post.vt q dixerūt post.itelligant post iceptaz. q añ.itelligant ante guerrā finitā. Et hoc fuit dictū Angeli et Jmole i.l.sigs pemptorie.sup.i.glo. et doc. in.l.ij.§. pe.et.l.iij.§.cū qd.ff.si cer.pe.p Bar.in.l.i.C.de vsu.l.simili.§.pe.ff.solu.matr.p Jaco.butr.i.l.sed et si possessioni.§. itē si iuramento.ff.de in ren.ra. Inno.in.l.inter stipulantē.§.i.ff.d v.ob. Inno.i.c.cū ɔtigat d offi.dle.i.c.cū tu.et glo.magistralis i.c.i ni a.d testi. Et aliq dixerūt q testes tales nō cōcordant ne puniant de falso nō vt pbent.vt p doctores i legib allegat. Alij dicūt q ɔcordant vt pbent vt p glo.i dicto.c.cū tu. Sunt ergo calende pma dies i quolibet mēse etiā dicte a colo.qr antiq colebant pmum diē mensis.et sic dicūr quasi colende. Uel dicūt a verbo greco calo.i.voco qr romani hebāt pcones q pma die mēsis mittebāt p terrā dicētes. Uocat vos senator ad nūdinas ppatevos.de h ē glo.notabilis in.l.cū bisext.ff.de v.sig.q ēt declarat nonas et idus.de qb vide i fine pmi libri ɔpilati cirometralis et i alijs. Itē in fine li.vi.in glo.i.sup data libri.

De La

Labra sūt imagines q distillant aquā salientē.s. cāne et fistole que fontibus agi apponuntur.

Lanio onis.ē macellari vel beccari a laniādo sic dictus.qr dilaniat et dilacerat aialia et p frusta carnes icidit et vēdit. Ul ē ille q lanā sepat a corꝑe bestiarū et exuit siue scoriat bestias. Et sic dr̄ a lanificio fz glo.i.l.cū d lanionis.ff.d fū.istruc.et istru.lega.

Lata culpa ē n itelligere qd oēs fiat itelligūt.et n facere qd oēs faciūt vel maior pa.vel id facere qd nulli.vel pauci faciunt.ff.de ver.sig.l.late.

Latitare ē se maliciose occultare aīo fraudandi creditores suos agere volētes.ff.qb cau.in possessio.ea.l.fulcini.§.qd sit latitare.et hr̄ i glo.c.ɔsulatōib.ij.de offi.delega.

Latini sūt vl dicebant oli qdā q ita erāt a dñis manumissi vt essēt in vita liberi et gauderēt plenaria libertate in bonis suis.fz in morte serui erant.q te post obitū eoꝝ filij nō poterāt succedere parentib. et bona eoꝝ tanq suorū ad dños ɔuoluebant. Et heredes eoꝝ nihil post mortē eorū ɔsequebāt.fz ɔtrā hūt ɔditōez ɔditiq.vt.ā.dcm ē l lrā D.et i desuetudinē abierūt.qr pessima ɔditio erat.vt insti.de liberti.vsus. Uita latini gaudēt.deditiq morte.

Larue sūt dformatōes hoīz pp ter appositōez coloris.

Laudū ē snia arbitri. Et laudare ē sniaz arbitralē ferre Itē laudare dz arbiter i loco vbi ɔpromissū ē fcm.alias n valet laudū.l.si cū dies.§.si arbiter.ff.d arbitri. Sz quō locus accipit. Dic Ludo.de ro.q p ciuitate.et allegat Spe. singlariter i ti.d arbi.vsi āre qrit an stricte.et.§.seqt. Itez laudū arbitroꝝ n pōt rescidi ptextu istroꝝ d nouo reptorū si eqpas arbittamētū trāsactōi. Si āt vis eqpare reductōi appellatōis tūc posset fieri appellatōe i q nō pbatū pbabo. Dic Frederic de senis i ɔsilio suo. cc.xxxvij. qd ici pit.petr testat.

De Le

Leuis culpa.vt i.§.pterea.q.mo.re ɔhi.ob.isti.

Leuissima culpa ē n puidere qd sapiētissim puidisset.vt rū posui rē i capsa.et cū claue clausi.et credebam eē clausā claue aut n ota n pbās an eēt clausa. Et sil d leui ɔpositari n obligat si res ɔposita pdet nisi ptea sic ɔuenerit. Sz de lata culpa sp tenebit. Et ēt est lata culpa nescire iura ciuilia.l.leges.C.de legib.vbi casus ad lrām qr oēs debēt scire iura ciuilia. Nō q excusat dicēs.nesciebā q lex phibebat. Etiā i maleficijs ignorātia crassissima et negligentia maxia lata culpa ē q dolo ɔpat. Sz casus fortuit ē iopinate rei euēt q nullo hoiz remedio puideri pōt.vt.C.d pigno.act.l.q fortuit.et.isti.e.t.§.itē is cui.vide supra Culpa

Legat ē ille cui certa pūia vl puīcia ɔmittit gubernāda vt i.c.nouit.de appellat. Pōt ēt dici legat qcunq ab aliq ad aliqs ē missus. Alr Legatos dicim eosdē qs aduocatos vl pronoacōꝝ q i forēsib negocijs pertinētib litigātib suū pbent patrociniū. Et nō q tria sūt gnā legatoꝝ. Quidā d latere dñi pape mittunt.vt cardiales.q s appellāt frēs. Et tales pñt absoluere hoīes sue et alteri puīcie i puīcia et ex.et eqpant pcōsulib. Alij sūt n d latere.fz datim. Illi simplr i legatōez mittūt.vt plati q tm̄ absoluūt pūinciales.et i puīcia nō ex ɔstitutos. Et eqpant psidib pūinciaꝝ. Tertij sūt natiui.q suaꝝ eccliaꝝ ptextu legatione fūgunt.vt archieps cātuariēsis.de q in.c.i.de offi.delega.li.vi. Et tales sūt qtuor.s.archieps Eboracēsis.Cāturiensis.Remēsis.et Pisanus.vt no.i allega.c.i.eo.ti.li.vi. allega. Et legat p lrās d sua legatōe fidem facere debet si exigat.vt.C.de māda.pn.l.vnica. Et ei vice fungit a q desinat et vicē alteri gerit.qre honorādus ē sic ille cui vicē gerit.lxxxix.di.c.vlti.vbi dr̄ q dyacon nō oz sedere añ psbitez nisi locū hūerit sui ptiarche.tūc.n.si ē illi locū tenēs honorabit.vt.xciij.di.c.i. Itē legat gnāl pōt cognoscere p simplicē qrelā et p appellatōez d causis subditoꝝ suffraganeoꝝ suoꝝ vt nō.i glo.cāe.c.illoꝝ eo.ti. Et legat a latere ɔferre pōt ecclesias vacātes si eēt cardinal.alias nō.vt nota.in c.i.eo.titu.li.vi.

Legat pcōsul ē cui pcōsul postq pūiciā ē igressus mādat iurisdictōez dterminatā et assignatā.aut qnq i itinere morā passus.vl neciā trahēs vt i.l.aliqñ de offi.pcō.et le.

Legatū ē donatio qdā i testō a testatore relicta isti.de lega.§.i.et.ff.d lega.ij.l.legatū. Uel ē dliberatio hereditatis q testator ex eo q vniuersiz heredis foret alicui qd collatū velit eē.i.l.legatū.ff.de lega.i. Et relinqt legatū non vt heredi.sed cui placet: vt dicēdo.B illi do lego vel reliquo id ē dādū dispono. Uigebat aūt legatū oli i plibus modis. qnq p vēdicatōez his vbis. Ille ammodo vēdicet a me illā rē sibi vt suā vel dicat suā eē et petat vt suā. Qñq p dānatiōez his vbis. Heres me dānas esto.i.obligat esto B illi dare. Qñq fz qsdā legat p ɔdēnatōem qū a testatore aliqd relinqt l penā et i dānū heredis B mō. Si heres meus titiā duxerit i vxorē l dānū sinz et penā cētū lego. Qñq vigebat legatū p verbū sinēdi his verbis sino illi hāc rē.i.pmitto illū hre.si vo res apd illū eēt apt eēt h modus legādi vt sineret eū hre qd apud eū tūc eēt. Qñq p preceptionē.s.cū duos vl plēs heredes istituit.et alteri eoꝝ plegauerit aliqd.nanq id pcaperet.et palijs hret. Et nota q legatum reglarlter tradit ab herede.et fideicōmissū fere idē ē qd legatū. Sed ē dictū fideicōmissū iō qr olī pēdebat ex fide heredū. Sed mō qd in vno ē i alio idē et in alio.

Legatari ē cui aliqd legatū ē.et q legatū accipit. Et tal pōt eē testis i testō.vt insti.de testō ordi.§.legatarijs. Sic etiā fideicōmissari.vt ibi dr̄.

Legat e ē vltia volūtate testatoris d singul rebus disponere et legatū ab herede pstādū alicui relinquere. Etiaz legare alia significatōe ē mittere et sic ide dr̄ legat.i.missus fz cū significat relinqre vēit ide legatū. Et legare oēs possunt q testm̄ facere pñt.et legari pōt oibus illis q pñt heredes istitui. Itē legari pōt res testatoris et heredis.ēt res extranee psone. Et h qñq testator sciebat i ē alienā eē. et tūc dz rē illā emere a dño et tradere legatario.et si dñs vēdere noluerit dz heres legatario tradere estimationē. Itē pñt legari fruct futuri. Itē iura actiōes et futures.sed nō res q nō ē i reꝝ nā.vt hypocētaur. Et ea de qb nē ɔmerciū

vt forum romanum. basilica vel tēpla. ⁊ que publico vsui
destinata sunt. Itē pōt legatū relinq̄ quibuscūq₃ verbis: ap-
tis ⁊ idoneis vt si dicat testator lego. dare iubeo. impero
mando. precipio. ⁊ sic de alijs. Itē relinq̄ pōt legatū pure in
diē ⁊ sub cōditiōe. Et pōt testator huiusmodi legatis appo-
nere cōditionē quā voluerit. q₂ heredis institutio ē caput ⁊
fundamētū testi. Et q₂ sine heredū institutione nō valeret te-
stamentū. iō multū iterest tabellionū de herede cōsidera
re ⁊ iquirere. Scdō de hereditatis diuisione. Tertio q pūt ⁊
debēt istitui. Quarto quō ⁊ q̄lr fiat heredū institutio.

¶ Legitime ptes heredū his versib⁹ cōtinent. Quatuor
sūt ifra dant natis iura trientē. Semissē vero dant natis
quinq₃ vl vltra. Arbitriū seq̄t substātia cetera patris. Quarta
tibi satis est si sis extraneus heres. Tunc trebellaris cū red
dere cuncta rogaris. Tunc defalcaris cū per legata grā
uaris. De istis ptib⁹ vide glo. in. c. raynucius. de testa.

¶ Legitimū dr̄. vi. modis. Primo qd nō est phibitū. ⁊ sic
per abnegationē phibiti vt successio de legitima. Secun
do strictius qcq̄d est permissū non p abnegationē phibi
sed p positionē liciti. Tertio i positiuo digniori. s. o iure
ciuili cōcessū capiēdo ius ciuile largissime p ptorio ⁊ oib⁹
ptib⁹ iuris ciuil. Quarto cōcessū a iure ciuili restringēdo
vt nō cōprehendat ptoriū sed oēs alias ptes. s. senatuscon
sulta. principum placita. ⁊ respōsa prudentū. Quito adhuc
plus restringēdo ius ciuile solū p lege duodecim tabula-
rum. Sexto maxime restringendo solū pro. l. xij. tabula-
rum exclusis rūsis prudentū ⁊ edictis ptorū. ita no. i. l. vni
C. qū nō pe. par. peteri. ac. hec ea tbo faccus.

¶ Leno est q preciū p pparato stupro accipit. vel dānataz
de adulterio ducit vel qui eā adulterio subijcit. vel adul
terum se facit. vel questū de adulterio vxoris accipit. vel
mācipia q̄stuoria hz. s. q taberne vel aliem negociationi
ponit meretrices vt plus lucret. Et hic ē ifamis. vel qui
vxorem dephensā i adulterio i m̄rimonio retinuit. vt. C.
ad. l. iul. de adulte. l. crimen lenocinij. Et in glo. de multis
modis lenocinij cōcordantie allegant. C. de specta. seu. le
noni. l. i. §. lenones. li. xi.

¶ Letamen est sterquilinium a letondo dictum quia le-
ta facit segetes.

¶ Letale idē ē qd mortiferū. vn̄ dicit̄ de aliquo vulnerato
ad mortē. q letale vulnus hz. Et venit a letū. i. mors. vnde
Boleti leti causa fuere mei.

¶ Lex ē cōstitutio ppli q̄ maiores natu simul cū plebibus
aliqd sanxerunt fm Isi. libro. v. disti. i. c. lex est. Et dic glo.
q olim populus statuit leges. Sed hodie trāstulit hāc po
testatē in iperatorē. insti. de iur. natu. gēti. ⁊ ciuili. §. sed qd
pricipi. Uel alr̄ lex ē spēs iuris. ⁊ ponit̄ q̄nq₃ stricte. s. p
eo qd ppls romanus senatorio magrātu iterrogante velu
ti cōsule cōstituebat. instit. de iur. natura. gen. ⁊ ciui. §. cōstat
aūt. Nam cōsul est q senator erat ⁊ ppl'm consulebat an ei
placeret ita statui. ⁊ populus respōdebat ita. Et etiā sic dif
finit̄. Lex ē cōe pceptū. virorū prudentū cōsultatio. deli-
ctorum que sponte vel ignorāter cōmittūtur coertio. cōis rei-
publice spōsio. ff. de legi. l. i. Quāq₃ ponit̄ large p oi rōabili
statuto. Unde ē dr̄ lex est sāctio sācta iubēs honesta phi
bens cōtraria. q̄ sumit̄ ex lege greca. ff. de legi. ⁊ senatuscō. Lex
et q̄nq₃ dr̄ cōsuetudo. i. q. i. c. ij. Quādoq₃ rō. i. dis consuetu-
do. Quādoq₃ ius scriptū siue cōstitutio quecūq₃. Quādo-
q₃ cōsensio ciuis tm̄. ⁊ qualis debeat esse habetur in. c.
erit. iiij. dis. vbi dr̄. Erit aūt lex honesta. iusta. possibilis fz
naturā ⁊ prie cōsuetudinē. loco. temporeq₃ cōueniēs. neces
saria. vtilis ⁊ manifesta. ne aliqd p obscuritatē i captione
cōtineat. Et ibidem in. c. seq. §. leges dr̄ q n̄ est iudicandū
de legibus. sed fz ipsas. Et leges istituunt̄ cū pmulgant̄.
firmant̄ cū moribus vtentiū cōprobant̄. nam lege non

tota pspecta inciuile est iudicare vel rn̄dere. ff. de legi. l. i.
ciuile. Et leges ipse canones sacros imitant̄. i auctētico de
eccle. ti. §. i. colla. ix. de iudi. clerici. c. i. de iura. calū. ⁊. c. i. de
no. ope. nūc. vbi subdit̄. sacrorū statuta canonū pncipū cō
stitutionibus adiuuant̄. ⁊ sic ecōuerso i materia ciuili ius
canonicum cedit ⁊ imitatur. Lex alia priuota. alia publi-
ca. Lex publica est que a sanctis patribus scripturis ē cō
firmata vt lex canonū. Lex priuata est q̄ existinctu spūs sācti
cū in cordibus fideliū est scripta. s. charitas que dignior ē
⁊ prima. xix. q. ij. due sunt.

¶ Legū auctores seu iuentores ponunt̄ di. vij. c. moyses. ⁊
ca. fuerūt. vsq₃ in fi. di. eiusdē. vbi dr̄. Moyses gentis he
bree primus olim diuinas leges sacris litteris explicauit.
Foroneus rex primus grecis leges iudiciaq₃ cōstituit. Mer
curius trimegistus primus egyptijs leges tradidit. Et dicit
glo. q dr̄ trimegistus ppter tres potentias. eloquentiā.
sciam. ⁊ virtutē. Solon primus leges atheniēsibus edidit.
Ligurgus primus lacedemonijs ex appollinis auctoritate
cōfixit. Numa pōpilius q romulo successit primus i regno
leges romanis edidit. qui cū ppls seditiosus magrātus fer-
re nō posset decē viros legib⁹ scribendis creauit qui leges
ex libris solonis de greco i latinū sermonē trāslatis duo-
decī tabulas exposuerūt. Fuerūt aūt hi decē viri. Apius.
Claudi⁹. Genici⁹. Ueterius. Julius. Manilius. Sulpici⁹.
Sext⁹. vl' Sextigi⁹. Curiacus. Rumelius posthum⁹. Hi
decē sūt electi ad scribēdas leges. fm Isido. li. v. ethi. Le
ges aūt i libris primus cōsul pōpeius redigere voluit. sed non
perseuerauit obtrectatorum metu. Deinde cesar. s. Juli⁹
cepit idem facere. sed aū iterfectus est. Paulatim aūt anti
q̄ leges vetustate atq₃ icuria aboleuerūt. quarū ⁊ si iaz nul
lus vsus sit. noticia tū necīa videt̄ fm Isi. li. v. ethi. ⁊. c. ij.
di. vij. vbi glo. dic cāz q̄re noticia illarū legū ē necīa. est vt
sciat cā q̄re tollant̄. C. de codi. tollē. l. vnica. q₂ postea arguit
etiā ex abrogato iure. c. nouit de iudi. vel iō noticia taliū
est necessaria vt reprobent̄ maledicta. xxxvij. di. legim⁹.
⁊. ca. q de mensa.

¶ Leges noue. ⁊ legū codices. ⁊ a qb⁹ ceperunt habet̄ ea.
fuerunt preal. dum dicit Isido. vbi. s̄. Noue autē leges a
constantino cesare ceperunt. ⁊ reliq̄s succedentibus erāt
permixte ⁊ iordinate. Postea vero theodosius minor au
gustus ad similitudinē gregoriani ⁊ hermogeniani codi
cem factū cōstitutionū a cōstantini tēporibus sub proprio
cuiusq₃ imperatoris titulo disposuit. quem librum a suo
nomine theodosianum vocauit.

¶ Leges quibus nō vtimur quō fuerit facte. Req. ff. ⁊ insti. de
exhereda. libe. p totū. ⁊ i multis possibus. Nā vt dr̄. dist. ij
c. q̄dam. Leges q̄dā dicūr ab his q cōdiderunt vt cōsulares.
Tribunicie. alie Aq̄lie. Cornelie. Et precipue lex pompeia.
lex papia. a papio. alias a papiniano. lex falcidia. ⁊ cōplures
alie de qb⁹ infra. Quedam etiam dicuntur a locis. vt lex
rodia. ⁊ consimiles.

¶ Lex aq̄lia loquit̄ in eo casu cū qs culpa sua alicui dānū
dederit. veluti equū. seruū vel aliud aial occiderit vel vul
nerauit. seu vestē suā sciderit. aut illis reb⁹ dānū dederit.
Et in hac lege venit culpa leuissima. vt si qs ex alto se preci
pitauerit ⁊ sup aliū ceciderit tenet̄ lege aq̄lia. Casus vero
et occidētē excusat. insti. de leg. aq. §. iniuria. Et si putator ra
mū deiecerit ⁊ nō pclamauerit ⁊ sic aliquē occiderit tenet̄
ea. l. sz nō tenet̄ lege cornelia de sica. l q̄ venit tm̄ dolus. ff.
ad. l. aquil. ⁊ ad. l. cornel. de sica. Require supra. Actio le
gis aquilie.

¶ Lex commissoria pprie nō ē lex neq₃ senatuscōsultū sz
potius pactū. ⁊ habet locū cū ita vēditor cōuenit cū ēptore
re vt si nō fuerit solutū preciū totū vel pars quodā pstituto
tpe stati soluta sit. vt in tali die vel tempore sit res iempta

vel in mendica si dictū sit vt redeat possessio vel dñiuz ad venditorē. Tale aūt pactū nō hz locū in pignoribus sed ī emptionib⁹. vt. ff. de le. cōmis. l. vlt. z. l. si fundus. Et qꝫ res dicatur inēpta ita accipitur. Si venditor inemptam esse velit cuius eā id caueť. alś fraudaretur venditor si existat villa in ptāte emptoris eēt nō dando pecuniā inemptū facere fundū. tex. est in. l. ij. ff. eo. ti.

℄ Lex cornelia de falsis penā irrogat his q falsuz testimoniū dixerūt vel falsum testm̄ vel aliud quodlibet instrm̄ scripserūt aut sigillauerūt aut alś falsū cōmiserūt. puta ī moneta vel mēsura. Et est dicta lex cornelia a Cornelio inuentore. Dicitur ēt testamētoria: z eius pena in seruos ē vltimū supplicium. in liberos vo deportatio. insti. de pub. iudi. §. item lex cornelia. de fal.

℄ Lex cornelia de sicarijs loqť de his q dolo malo interficiūt. s. telo vel iactu furtiue z huiusmo. vel ēt dr̄ lex cor. de veneficijs s veneno. puta qñ qs aliuz īterfecit veneno aut magicis susurris vel incantationib⁹. vel qz mala medicamēta publice vendit. Et dr̄ d sicarijs a sica acuta vl' cultello eo qꝫ significat ferrū vel cultrū. vt insti. de pub. iud. §. sicarij autē. vñ dicit glo. ibidē qꝫ sica ē cultellus vtriqꝫ īcidēs quē portāt pegrini quiqꝫ ī bacculo qđā ita qꝫ nō apparet. vñ vsus. Est sica mucro latēs. sicarius inde vocatur.

℄ Lex duodecim tabularꝫ fuit origo toti⁹ iuris ciuilis fm glo. insti. de iur. natur. gen. z ciui. §. ex nō scripto. i. v. origo. ff. de orig. iur. l. ij. §. i. Et dr̄ lex scripta ī. xij. tabulas. Quarꝫ decē a ciuitatib⁹ athenienſiū z lacedomoniorꝫ a decez viris fuerunt ablate. z due ad illarꝫ declarationē p eosdem decē viros postea addite. vt dicit glo. ī. v. decē viros. §. dei de. c. moyses. di. vij. Cū. n. leges pp discordiā plebeorꝫ cū nobilibus fere p. xxx. ānos i desuetudinē abijssent: creati fuerūt decē viri q trāstulerūt leges grecorꝫ ī latinū. z cas in decē tabulis eburneis scripserūt. Et hi decē viri postea videntes ī illis decē tabulis multas leges deesse accepta ptāte corrigēdi. diminuēdi. īterptandi. addendi z supplēdi. duas alias tabulas addiderūt. Et deinde dicta est lex duodecim tabularꝫ. Postea cū pdicti viri sibi magistratū vsurparēt a pplo alij sūt creati. z sic ꝯsules sūt fci. q sena tusꝯsul. cōposuere. postea ptores ꝯstituti sūt q edicta pro rū feceerūt. Et lex. xij. tabularꝫ sic dr̄. z h nomē oli accepit cū romani iura penes se nō haberent. sed eēnt penes grecos. Ipsi leges scriptas desiderantes a grecia. miserūt nūcios ad grecos. q supplicarēt eis vt iura traderēt. qđ greci romanis renuerūt. Mittētes greci ex eis sapientē quēdā vt exploraret an digni eēnt romani legib⁹. q cū romā venisset, romani excogitātes qd fieri poterat: quēdā stultuz ad disputādū cū greco posuerūt. vt si pderet derisio eēt. Grecus nutu disputare incepit: z leuauit digitū vnū significans qꝫ vnus esset deus. sed stultus credēs qꝫ vellet euz vno oculo cecare. duos eleuauit digitos. s. indicē z mediū q etiā ad iuramentū necessario leuantur. z cū eis ēt pollicē sicut nālr euenit. q̄si grecum cecare vellet vtroqꝫ oculo. Grecus aūt credidit qꝫ trinitatē oñderet. Iterum grecus aptā manū extendit. vt oñderet oīa nuda deo. Stult⁹ aūt timēs alapā seu maxillatā sibi dari pugnū clausū q̄si repcussurus leuauit. Grec⁹ itellexit qꝫ deus oīa clauderet palma. Et sic credēs romanos dignos legibus abijt z decem viris discretis a romanis electis quos greci dignos iudicauerūt. leges tradite sunt. Et sic greci tradiderunt ipsis. x. tabulas eburneas in qbus ꝯtinebatur ius scriptū qđ i ciuitate athenarꝫ frequētabatur q̄z nō scriptū qđ i altera ciuitate. s. lacedemoniorꝫ erat i vsu. Postqꝫ vo isti. x. viri fuerūt sic cū decē tabulis reuersi ab ipo pplo rōano hūerūt ptātē sup illas decē tabulas, examinādi addēdi zc. vt. d. d hoc in glo. i. l. ff. de ori. iur.

℄ Lex falcidia. di. ij. c. q̄dā. l. si. phibet ne qs in testō plus extraneis legare possit q̄z vt q̄rta pars sit heredibus data. Dicitur āt falcidia a Falcidio tribuno auctore. Uel fz aco. dicta ē a fabri falce. i. a diminutione. qz p in singularibus resecat legata vt falce resecantur segetes. Nā oli licuit cuilibet totā hereditatē suā alteri relinqre. sed postea Falcidius statuit qꝫ q̄rta ps hereditatis deberet relinq heredib⁹ legitis zc. vt. d. d. §. Triplex ē falcidia. vna debita iure nāe. alia iure īstitutōis. tertia q̄rta trebellianica q cōpetit heredi īstituto. q rogat⁹ ē hereditatē alij restituere. di. ij. c. rūsa. de testa. c. raynutius. z. c. raynaldus.

℄ Lex fauia de plagiarijs eos psequitur q liberos aut seruos vel filios alienos ab vrbe vel de vna pruincia ad aliā subducūt z eos vēdūt fraudulēter iscijs dñis z prib⁹ suis. vt. ff. ad. l. fa. l. de pla. l. i. z. l. lege. z. l. eū.

℄ Lex fusia alias susia vel suffis canina. nō pmittebat in testō fieri manumissiones nisi vsqꝫ ad certū modū vel numerū suorꝫ lz inter viuos fit. sed hodie ista sublato est. et multo magis h liceret i vltia volūtate. Et dr̄ canina forte a q̄dā inducta q canis vocabatur. nā canis nām seruabat qui stat i palea quiā nec sibi hr̄e pōt nec alij fauet vt sit consonās rei nomē. insti. d. doua. §. ē z aliđ. talis q mouebatur tāqꝫ canis. qz nō poterat tenere suos nec libertatē patiebatur eis dari. insti. d. l. fu. ca. tol. i glo. i.

℄ Lex belyascētia deditiorꝫ ē de lata libertate. d q insti. qui z q. mo. manumi. nō pos. §. eadē lege helyascentia. q dño minori. xx. ānis nō aliter manumittere pmittitur q̄z si vidicta. i. virga ptoris apđ ꝯsiliū. i. apud locū ꝯsilij sup h iusta cā manumissionis approbata fuerint manumissi. vt ibidem tex. inquir.

℄ Lex iulia de adulterijs z stupro psequitur adulteros z eos q sine vi vgines. viduas. aut honestas. aut honeste viuētes corrūpūt s ut violāt. z nō solū temeratores aliarꝫ nuptiarꝫ gladio punit. sz ēt eos q cū masculis nephādā libidinē exercere audēt sine nō verentur. insti. de publi. iudi. §. item lex iulia de adulterijs. z ibi per totū de legibus hic positis. qz publica iudicia sunt.

℄ Lex iulia de ambitu punit eos q p ambitū seu ambitionē munerib⁹ datis ad honores. z ad officia publica accedūt. seu succedūt. de q insti. de publi. iudi. in. §. sūt pterea. in glo. z in. l. i. ff. ad. l. iul. de ambi.

℄ Lex iulia lese maiestatis eos punit q in pncipē aut i rē publicā aliqd cōmittūt z machinantur. Et ē ꝯtales statuta pena capitalis. Itē qꝫ vsqꝫ ad q̄rtā pgeniē nō succedunt nati ab eis nisi p pncipē dispēsetur cū eis. z sic pena eius aie amissionē sustinet. vt. C. ad. l. iul. ma. l. quisquā. z insti. de pub. iudi. §. publica autem.

℄ Lex iulia repetūdarꝫ loquitur d his plectēdis q tpe administratōis aliqd accepint vt iudicarēt vel nō iudicarēt. vel aliquē i victūa deijcerēt. vel nō. ad h. n. ꝯpetit vt datū reseruetur. z qꝫ alter puniatur. vltra h ēt cōpetit ꝯ eosdē illis q ab ipsis aliqꝫ violētiā passi sūt. vt si coactus fuerit qs a talibus vēdere rē suā minori pcio q̄z valebat. z i silibus casibus. ff. ad. l. iul. repe. l. i. iij. z. iiij. z. v.

℄ Lex iulia de residuis punit eos qui officium publicum aut administrationem habuerunt. Et tempore administrationis sue publicam pecuniam quam acceperunt in quodcunqꝫ negocium erogandam retinuerunt z non erogauerunt. vel qui rem publicam quā acceperunt tradendam in communi erario. non reposuerūt ibidem. sed penes se furtiue z dolose retinuerunt. vt. ff. ad. l. iulia. pecu. l. ij. z. l. iiij. §. lege.

℄ Lex iulia de vi publica punit eos q vim cū armis fecerūt vel intulerūt. z est pena deportationis. vt insti. de pub. iudi. §. item lex iulia.

¶ Lex iulia de vi priuata punit eos q sine armis vi iferūt in publicatōe tertie ptis bonoꝝ. Si aūt vi raptus virginis vidue vel sanctimonialis aut alias fiat. facientes ⁊ opem flagitio dantes pena capitis puniunē. insti. de publi. iudi. §. item lex iulia de vi. pri.

¶ Lex iulia norbana loqtur de latina libertate. vt insti. ð libe. §. libertinoꝝ autem.

¶ Lex iulia de ānona ꝯpetit ꝯ illū q facit vel pcurat ānonā fieri cariorē qꝛ i h̄ ledit respu. vt. ff. ad. l. iul. ð ano. l. ij.

¶ Lex iulia peculatus ꝯpetit ꝯ illos q pecuniā vel aliā rē publicā. vel sacrā vel religiosam furanē pena. vt. s. vt insti. ð publi. iudi. §. lex iulia.

¶ Lex iulia viscella. alias vistellia hꝫ locū qn maritus relinqt vxori in testō aliqd sub certa ꝯditōe si alteri nō nupserit. Et ꝯditōe nō seruata nō tenē heres dare relictū p istā legē. ⁊ q̄lē fac cautionē videm autē. cui relictū. C. de indic. viduitate. ⁊ ð. l. iulia. vistel. tol. l. i. ibidē.

¶ Lex ortēsia lata a. scā ⁊ s rege noiē sortita ē q eā statuit ⁊ fecit q ꝯcordauit iter plebē ⁊ pplm ⁊ pncipē. q ꝯstituit vt nō min⁹ aut plus valeāt plebiscita q̄ꝫ lex pplī. de q̄ insti. de iur. na. gēti. ⁊ ciui. §. sed ⁊ plebiscita.

¶ Lex papia patrū ꝯimet pmia p suscipiendis liberis. Et dr̄ a papio auctore. Alias papiniana a papiniano auctore vide de h̄ isti. p q̄s pso. no. iūs acq. i. §. sanctū eteni.

¶ Lex pōpeia ð pricidys al's parricidys puit eos q pri aut mr̄i. aut auo. pauo. aut alteri ð ꝯsanguineis aut parētib⁹ suis mortē īfligūt. Et statuit illa lex penā acerrimā q talesī culeo id est corio bullio ꝯsuanē i q̄ ponaē vipa cū simia cane ⁊ gallo gallinacio ⁊ i mari vicino sic pyciaē vel in flumine ppinq̄ si mare nimis remotū fuerit. De his oībus no. isti. de pub. iudi. §. alia deinde.

¶ Lex ppli anthomastici dr̄ lex p excellētiā.

¶ Lex publiciana dcā ē a publiciano ptore auctore. Reqre supra. actio publiciana.

¶ Lex rodia ð iactu subuenit his q̄ꝝ merces cā cōis piculi eiectā sūt ⁊ p iactū nauis salua scā ē. Quibus daē actio ꝯ magistrū nauis vel eos q̄ꝝ merces sūt salue. Et dr̄ rodia ab insula rodo al's rodilis i q̄ antiq⁹ plurimū fuit vsus mercatoꝝ. Et dicit glo. hec iniqssima est. s. q pauetib⁹ naufragiū oia auferūt inhitatores. vt. l. modestin⁹. ff. eo. ti. hodie aūt excōicati sunt hac lege vtentes. vt. di. l. ij. c. quidam. ⁊ sequen.

¶ Lex sathyra ē q de plurib⁹ simul loqē reb⁹ dcā sic a copia rex ⁊ q̄si a saturitate. Uñ ⁊ satyras scribere ē poemata varia ꝯdere. vt oraq. iuuenalē psy. ⁊ ē. di. ij. c. satyra. Et fm̄ Isid. li. v. de q̄. C. ð lati. liber. tol. l. vnica. ī pn̄.

¶ Lex atilia loqē ð cōmissione tutele ī puincijs ⁊ psidib⁹ eaꝝ rome pfecto vrbano ⁊ maiori pti tribunoꝝ plebis. ð quo vide insti. de atilia. tu. p totū.

¶ Lex vitellia loqtur de liberto appetēte ea q̄ igenuis tm̄ cōpetūt. puta honores ⁊ dignitates eo asserendo se ingenuū esse. De quo. ff. de sta. ho. ingenuū.

¶ Lex viarii dici solitaria excellentis.

¶ Lex municipalis dr̄ quā aliq̄ ciuitas ꝯstituit sibi ⁊ ē ius ciuile. insti. de iure natu. gen. ⁊ ciui. §. ius ciuile in lex. ⁊ glo.

¶ Lex canonica appellaē diuīa. c. nunis. de iureiur. ⁊ e. i. ð iure. calū. Et lex ciuilis dr̄ lex humana. e. ij. de pscrip. li. vi. pōt tñ ius canonicū ēt dici lex hūana qꝛ sūt i eo multa ab hoībus statuta. lꝫ respectu alioꝝ iuriū ciuiliū dicaē lex diuina. Silr̄ lex ciuilis pōt dici diuina aliq̄ respectu imo sacra dr̄. ⁊ p ipsam qs religiosus efficiē. vt. C. de legi. ⁊ ꝯsti. l. leges. Quare impator dr̄ religiosissim⁹ in pbemio institutionū. vide. c. q̄ iure. di. viij. ⁊. l. fi. C. de pscrip. lō. tē. Et Archi. i. ð. hūane. c. fi. ð pscrip. li. vi. vbi dr̄ q leges diuinit⁹ p ora pncipū sūt pmulgate. xvi. q. iij. nemo. xi. q. iij. impatores ⁊ aliq̄ vocanē leges publice. ij. q. v. c. de accu. Aliq̄ leges exteroꝝ vel leges seculi vt ibidē. Sed canonice diuine dicunē. ij. q. v. qꝛ suspecti. ⁊ canonib⁹ ⁊ legib⁹ q̄libet studere deberet. qꝛ nō pmittūt quēq̄ꝫ i eis peritū in paupertate viuere vel in ā pietate mori. vt inqt iurisconsultus in auē. de here. ⁊ fal. §. fi. col. i. Et in pbemio. ff. vbi dicit tex. legū oratores ditissimi efficiunē. §. nos vō. ⁊ glo. in. ð. ditissimi. ponit v̄sus. Dat galien⁹ opes dat sanctio iustiniana. Ex alijs paleas. vt. s̄. de. A. in dictione ars.

¶ Legius. Re. s̄. homagiū legiuin.

De Li

¶ Libellus pluribus modis accipiē. vt no. Spec. I tractatu libelloꝝ. Quq̄ꝫ eni dr̄ paruus liber vel codicillus vel cedula ī q̄ actor cām ⁊ actionē exp̄mit. Et est duplex. qdā est accusatōis. ⁊ ille in criminalib⁹ locū hꝫ. Et qdā ꝯuētionis. ⁊ ille in ciuilibus. vt est glo. vnica i pn̄. c. i. de lib. obla. Et debēt plura ꝯtineri in libello. vt in his versib⁹ ꝯtineē. Quis. qd. corā quo. quo iure petaē. ⁊ a quo. Recte ꝯposit⁹ quisq̄ꝫ libellus erit. Nam libellus ꝯuentionis oꝫ ꝯtinere nomen actoris. s. q s sit q ꝯueniat. Et qd petaē. s. rē q̄ petiē Et nomē iudicis. s. coram quo agiē. Et ius quo reo petiē ⁊ sic eā petēdi. Et nomen rei. s. a quo reo petiē. Etiā tēpus ⁊ dies in quo libellus datur. Sed in libello accusationis cōtineri debēt nomē accusatoris. nomē rei ⁊ iudicis. ⁊ crimē de quo agitur. Et q̄ꝫ psona cū qua crimē dr̄ cōmissum. Et locus in quo. ⁊ dies accusationis corā iudice. ⁊ mēsis ī quo crimen est cōmissum. Sed diē ⁊ horā ibi ponere non est necesse fm̄ Hos. Quq̄ꝫ ēt poniē p pane azimo seu subcinericio. vt. C. ð epis. audien. l. iudices. vbi tex. inqt q incarceratis oꝫ victualis substantia ministrari vel tradi libellis duobus aut tribus diurnis. Et dicit ibi glo. i. panibus a libū libi. vel a liba libe qd est panis albus vel subcinericius. Et sic libellus ē diminutiuū. Uñ dr̄ puer noluit libū a sacerdote accipe in auē. ibi alleg. Quq̄ꝫ ⁊ tertio capiē p pcibus pncipi oblatis. C. qn̄ libellus pncipi obla. fac. lit. cōtesta. Quarto p iudice delegato. ff. de offi. cōsul. nec q̄sq̄. Quinto p scriptura demandatoria. Sexto p scriptura recusationis. Septimo pro scriptura quā vir dat vxori quā repudiat ⁊ ille diciē libellus repudij. Octauo p scriptura appellationis. ff. de appella. l. i. Nono pro scriptura quā iudex dat appellanti. s. aplis. de appella. e. cordi. li. vi. Decimo pro scriptura ifamatoria. que diciē libellus famosus quā nullus scribere oꝫ nec dictare sub pena capitis. fm̄ leges. Proprie tamē libellus est scriptura agentis q̄ōnē ꝯtinēs ⁊ futurā actionē depromēs. Et dicit Ly. q est breuis scriptura intentionem actoris vel accusatoris ꝯ reum clare depromēs. Et sic libellus non oꝫ esse verbosus. vel vtens supfluus. nec obscurus. vel alternatiu⁹. qꝛ alternatius ponit obscuritatē. vt no. in glo. ij. l. si rē. ff. ð rei vendi. Est tñ libellus incertus admittendus vbi incertitudo prouenit ex facto aduersarij. iuxta nota. in. c. significātib⁹. de libel. obla. Et q quandoq̄ꝫ libellus alternatiuus admittaē. nō ibidē. videlicet de ꝯsuetudine. nūq̄ꝫ tñ ð rigore iuris. isti. de act. §. sunt ⁊ alij. alias. §. sꝫ iste quidē. ⁊ ea q̄ sunt ꝯsuetudinis obseruanē. ff. de edil. edic. l. qd si fugitiuus. §. apud labeonē. ⁊ melius. eo. ti. qd si nolit. §. qui mancipia. ⁊ glo. in c. abbate sane. de re iudi. li. vi. in glo. in ver. dij vel q̄si. q̄ est elegantissima ⁊ aurea dicenda. vel sic. Libellus ē breuis mēbrana actoris petitionē. ⁊ causam ꝯtinēs. ⁊ actionē complectens. Dicitur autem libellus a libro diminutiue ppter sui breuitatē. sicut codicillus a codice. fm̄ specu. in ti. de libel. cōcep. in pn̄. Uel dr̄ a libra. i. iustitia. vñ iudex debet stateram equa lance ministrare. xlv. disti. omnis. xxiij. q. i. offerimus. ⁊ c. abbate sane. de re iudi. li. vi. l. §. prefatus ergo. ⁊ c. i. eo. ti. li. vi.

¶ Libellus repudij. Re. Regre repudium.

¶ Liberalis cā ē q̄ principaliter mota q̄ōne ab aliq̄ vt̄ ali cuius seruillius suus esse. ipse vō ɔtēdit se eē liberū. Si vō ɔfiteať se esse suū nō actoris sed alteri⁹ nō ē cā liberalis. sed cā diuī. Et cā hic poniť p iudicio.

¶ Liberi sūt q ex igenuis nascunť. Sūt āt liberi q manumittunť. Et dicūť a libtate. Et sūt filij ⁊ filie ⁊ ceteri oēs in recta linea descēdētes vsq ad trinepotes. Et vlteri⁹ dicūť inferiores seu posteriores. Silr parētes dicūť oēs ascendētes p paternā seu mr̄nā cognationē nobis ɔiuncti vsq ad tritauū. Et vlteri⁹ dicūť supiores seu maiores. Appellatiōe ḡ liberoꝝ intelligunť nepotes ex filijs ⁊ alijs descēdentibus. ff. de vb. si. l. liberoꝝ. Et h ex musculio. Sed appellatione filiorū regulariter nō ɔprehendunť nepotes. isti. q. da. tuto. pos. in fi. ⁊ ē glo. sup v̄. liberi. i ele. vnica. de bapti. facit glo. i. in. c. in p̄sentia. de pba.

¶ Libera. Hec dictio significat posse fieri libere qd̄ mandať. Nō tn̄ significat vltra mādatū gnāle. Et sic nō videnť ɔcessa q̄ regrūt mādatū spāle. ⁊ h ō vsu cōi. lz sec⁹ ex significato attēto ō iure scripto. Tūc. n. significat posse fieri qd̄ sine mādato spāli nō fieret excepta donatione. l. pcurator cui gnālr. ff. ō pcu. iūcta. l. fili⁹. ff. ō dona. Significat ḡ q̄ possit alienare quod nō posset pcurator cui ē cōcessa gnālis administratio nō exp̄sso vbo libera. cui⁹ significatū addiť ⁊ opať. Non āt significat donationē qr donatio ex nā ē gratuita. vt no. fm bar. l. g rome. §. calimach⁹. ff. ō. vb. ob. Uerbū libera i illo tn̄ opať ad qd̄ referť. vbi gr̄a. dicēdo. Constituo te pcuratorē ad agēdū ⁊ defendendū. litē ɔtestandū. dās ⁊ ɔcedēs liberā ptātē ⁊c. nō vr̄ ɔcessa administratio cāe. sed solū instātie. qr h vba iportāt. Et ō cā nō pōt trāsigere. sed solū ō istātia. Itē vbi cōstitui pcuratorē ad recipiēdā solutionē dans ei liberā ptātē q̄ pōt progare terminū. facit ō pcu. q ad agēdū. l. i. vi. ⁊. l. duo. ff. de admini. tuto. Idē de vbo plena. l. si pcurator. §. q̄ si plenā. C. de pcu. Idē si dn̄s ɔcessit q̄ pcurator possit qd̄ ipse dn̄s lz nō exp̄ssit vbū libera vel plena ptāte. l. creditor. §. luti⁹. ff. māda. Idē si dn̄s pmisit se ratū hitu q̄cqd p suū pcuratorē actū fuerit. l. i. ff. de pcu.

¶ Liberatio sumiť p dispōne liberatoria. ⁊ significat diuersimode. nā vbi testator legat ōbitori suo q solus ē liberatione significat q̄ debitor agere possit ɔ heredē vt eū liberet p acceptilationem. l. iij. §. nūc de effectu ff. de libe. lega. Qr qn̄ testator dicit. volo liberari. vel lego liberatione. significať q̄ vult ab herede liberari ex cōi mō itelligēdi. Itē ibi. Duo sūt rei pmittēdi q tenenť ad idē debitū q libet i solidū. testator legat vni liberatōeꝝ significat q̄ ille possit agere ɔ heredē vt libereť p pactū. Sed alter non liberať nisi ille vn⁹ liberareť ex maiori vi. vz. acceptilatione. nā tūc ēt alter liberať sic acceptilatio capiť p tali solutiōe q̄ vno soluēte alter liberať. sec⁹ in pacto. Sed certū pactū liberatōis i simplici rōne valet tn̄ sic acceptilatio. Itē duo sūt rei pmittēdi socij. vni legata ē liberatio significat q̄ ēt ille cui⁹ nomen ascriptū nō ē hr̄ p legatario. Et sic agere pōt vt libereť sic ille q noīat⁹ est. Et h si testator ei pūdere voluit qd̄ pbať ex sīlib⁹ ɔiecturis sufficiēter. qr in ɔhendo socij sūt. Et itellige socios fm bar. qb⁹ oē lucrū ⁊ dānū ē cōe i illo debito. Itē ibi. duo sūt rei pmittēdi nō socij sci debitores ex pecūia q̄ puenit ad vtrūq vel ɔuersa est i cōem vtilitatē. testator legat liberationē vni. nō liberabiť p acceptilatōeꝝ. sed p pactū. Et istō pactū pficiet ēt alteri i pte. s. medietate debiti. Et sic itellige qd̄ no. glo. in. §. nūc ō effectu. pal. Cōclude ḡ aut sūt socij ⁊ liberatio fit p acceptilatonē. Et sic fcā vni pdest ēt alteri. Sed iste alter nō legatari⁹ non pōt agere nisi vbi testator ei pūdere voluit. Aut nō sūt socij. ⁊ tūc liberatio fit p pactū ō nō petendo ⁊ pdest alteri i medietate vt i altera medietate tn̄ ɔueniať. Itē nō q̄ pactū fcm̄ vni pdest alteri. put actū ē: ⁊ nō alias. nā si ē actū ui ex eo q̄ri tn̄ illi cui fit: illi q̄riť tantum. Si vero actum ē ius queri vtriq: tunc queritur vtriq. In dubio vero pactum factū reo pdest fideiussori. Sed nō pactum factū fideiussori eɔ pdest reo nisi vbi fideiussori fit acceptilatio: ⁊ p̄ncipalis obligat⁹ ē re. quia tūc hec acceptilatō respectu pncipalis ɔtinet pactū. qd̄ sibi pdest. l. i. ⁊ p iussu. §. ⁊ si fideiussori. ff. de accep. Posset tn̄ dici q̄ p̄ncipalis liberať ipso iure: qr h fit p ɔñtiaz vt ibi no. In acceptilatōe āt si fit p̄ncipali. pdest fideiussori. Facta aūt fideiussori pdest ei tn̄ si h ē actū. In dubio pdest p̄ncipali lz nō sp. put no. l. l. si q̄s teñ. ō libe. leg. ⁊ finaliter ɔcluďť q̄ liberatio vni psone i vna re vl'i vno debito ad aliā psonā aliā rē vel aliud debitū extēdiť. si h disponentē q̄uis pbabili medio voluisse significať. Et liberatio generalis nō ɔprehendit q̄ ibi nō ɔtineri aliqd̄ mediū ɔcludit. Et liberatio ɔcessa spālr gnāliter iter viuos ⁊ vltima voluntate significa qd̄ significare quodius medium pbabile declarat.

¶ Libertas ē res spūalis. ⁊ iō pōt venire i cōmutationem cū alio spūali ō re. pmut. e. q̄ōnes. ⁊ ō scr. nō ordi. c. nullus in glo. vlt. Itē libertas ē nālis facultas ei⁹ qd̄ cuiq facere libet nisi qd̄ vi aut iure phibeť. isti. de iur. pso. i pri. Et hec facultas q̄uis late pateat tamen ei quādoq resistiť de facto. ⁊ q̄n nō possim⁹ desideram⁹. vel ō iure. vt qn̄ nō facere furtū aut rapinā phibemur.

¶ Libertas latina fuit libertas q̄ hēbat q̄ si moreref ille cui dabatur libertas tunc tenuit. sed si superuixit tūc nō tenuit. sed hodie est correcta per. l. i. C. ō la. li. tol. Require supra. latini. Et dicebatur latina per similitudinem. Nam vt romani noiati sunt q romanis subijciebanť: et incolumes mittebanť lz fm rē latini vel romani nō eēnt sic ⁊ illa libtas latina dr̄ cū nō eēt va libertas.

¶ Libertas dedititia. Re. s. dedititia.

¶ Libertas fideicōmissaria ē quā testator directe nō voluit cōpetere. sed p manumissionē alteri⁹ cui⁹ fidei h commisit. s. vt manumitteret.

¶ Libertas testamentaria est q̄ ex ipso testō directe cōpetit. vt. C. de testa. ma. l. i. i pri. in glo.

¶ Libertas vindicta est que fit per vindictam. C. de vin. liber. in prin. glo.

¶ Liberti siue libertini sunt qui ex iusta causa a seruitute manumissi sunt. Nec est inter eos differentia licet qdam minus prudenter dicunt libertinū esse filium liberti. vñ libertus meus vel libertin⁹ dicitur ille qui seruus meus fuit sed manumisi eum. Et ego ipse dicor patron⁹ de quo sup. v. in seruitute. insti. de liberti.

¶ Libertus abortiuus est q in testō eius q abortus est. i. mortuus manumittiť.

¶ Libertus assignatitius ē quē patron⁹ cuius ex liberis suis esse velit ipsum assignauit.

¶ Librarius est q in libra apponēdo pondera cām rex determinat. vel ē libros vendēs ⁊ custodiēs.

¶ Libripens idem est qd̄ librarius. de quo glo. insti. de testa. ordi. in principio.

¶ Liceratio sumiť p dispositōe liberatoria ⁊ significat diuersimode vt. s. habeť. H. D.

¶ Liceri vel licitari est rem appreciare. vnde dicitur nō caro centum grecos vno obolo liceri. Sed licere actiuū significat rem precio mensurabilem estimare quāto precio valeat. vnde versus. Diuco l orbe licet pauperem sed nemo licetur.

¶ Liceor eni est actiuū in significatiōe ⁊ passiuū in voce. Sed liceo ɔ. vñ. Non lz esse mihi q me nō eē liceť. Inde

licitare ē frequēter estimare valorē rei vēdibilis. Et licitator .i. suasor vel ꝓuocator. seu ꝓfencta.

¶ Licitatio est vēditio ꝓposita. vt cū aliq̄s emptor ī re ab altero volente emere ꝓciū auget. Vñ qñ aliq̄ res publice venalis exponit̄. ⁊ vnꝰ offert decē ⁊ alter q̄ndecim qñ ꝓclamatū est q̄ q̄ plus offert eā habebit. ille q̄ plus offert dr̄ aliū vincere licitatōe. vñ cū alterꝝ sic itendit superare plus offerēdo ī q̄cūq̄ꝫ negociatōe licitatio ē. vt q̄ licitatōe vincit rē ferat. C. de sacrosan. eccle. auten. q̄ res. ⁊ C. de fi. instru. ⁊ iure haste fiscalis. l. q̄cūq̄ꝫ. li. x. Est ergo licitatio subhastatio. vel oblatio ad subhastationē. vt i. l. licitatio. .ff. de publi. iudi.

¶ Licitarij dicunt̄ q̄ emēdo vendēdo vel ꝯducēdo rē aliquā. vel negociādo aliq̄d aliud plus offerēdo. alter alterꝝ contendit superare.

¶ Licētia multiplex ē. vt no. archi. xxiij. q. ij. ſi abstineret.

¶ Lima est instrumentū fabrile ⁊ ferreū quo metalla roduntur. poliunt̄. minuunt̄. ⁊ purgant̄. vij. i. §. cū ergo. ibi ferreū. ⁊ est glo. in c. pastoralis. de re iudi. in cle.

¶ Limites sūt fines vel termini regionū. Inde limitare terminare dicit̄ vel restrīgere. vñ limes est terminꝰ agris positus vel pratis seu cāpis. vel ēt dr̄ meta. Sed limen ē itroitus domꝰ dictū a limite. Nā limina sūt ediū. limites ℏo regionū vel finiū. de quo insti. quib. mo. ius pa. po. solutitur. §. dictum est autem.

¶ Limitati dicunt̄ q̄ ꝯstituti sunt inter castra ⁊ ciuitates vel ꝯfinia oppid's vt limites defendāt ⁊ colāt. vt. C. d' fū. limi. l. vlti. in fi. lib. xi. Et dicit accur. sup rub. ibidē q̄ q̄dā habēt ꝑ limitosis limitrophis. a trophos. i. descriptio. ⁊ limites. i. descripti ad vsum limitum. alias militū qui imperium custodiunt.

¶ Liminarche dicunt̄ ꝑncipes locoꝝ in q̄bus sunt diuersarū ꝑuinciarū aut regnoꝝ diuersoꝝ limites ⁊ termini. Inde etiā dicunt̄ columnarche q̄ ꝯfinia oppida vel ciuitates tenēt trās limitē locoꝝ.

¶ Linea est collectio ꝑsonaꝝ ab eodē stipite descēdētiū diuersos gradus ꝯtinēs ⁊ numeros distinguens. vide no. ꝑ Jo. and. sup arborē ꝯsanguinitatis.

¶ Linthea nō dubitat̄ velū vocari.

¶ Linthearij sūt q̄ lintheas nauis vel nauiū. vel lintheariorꝫ negociatione exercent ⁊c̄.

¶ Linthearia dicit̄ talis negociatio.

¶ Lintheariosa. vel lintheariū ē negociatio lithearioꝝ.

¶ Litē pēdere ē litis ꝯtestationē eē vł litē i incerto eē. cū tā ambiguus sit eius exitus ⁊ euētus. Nā litis ⁊ iudicioꝝ euētus est incertus. ff. de pecu. l. q̄d debet̄. Pendere autē dr̄ lis ꝑ oppositionē. recusationē. ꝯsultationē vel relationē vel q̄diu diffinitiua sniā nō est lata. de quo ꝑ docto. vt lit. penden. per totum.

¶ Litē ꝯtestari dr̄ qñ actor ꝓponit intentionē suā ⁊ actionē corā iudice ꝯ aliquē. ⁊ ille stati negat. tūc est lis ꝯtestata. Et dr̄ pendere. nā in suspēso sūt oīa donec lis sopiat̄. i. terminet̄ vel ad supiorē negociū trāsmittat̄. Et dr̄ lis pēdere quo ad hoc vt nihil inouet̄ q̄ttuor ꝯcurrentibꝰ. Primo q̄ citatio emanauerit. Scđo q̄ a iudice ꝯpetēte. Tertio q̄ ad ꝑtē ꝑuenerit vel ꝑte ipediente quo minꝰ ꝑuenerit. Quarto q̄ in ea talia sint expssa ꝑq̄ ꝑs instruat̄ super q̄bus ꝯueniat̄. vt in cle. fi. vt lit. pē. Et pōt addi q̄ntū vt ibi nota. q̄ emaneat ⁊ ꝑueniat debito tēpore.

¶ Litis ꝯtestatio est negocij ꝑncipalis ab actore ⁊ reo hic inde fcā narratio. Quā narrationē precedere dꝫ libellus nisi forte de ꝯsensu ptiū remittat̄. Fit aūt litis cōtestatio corā iudice ꝑ narrationē actoris ⁊ ꝯdictoriā rñsionē rei. vt q̄ negat vel ꝑ aliquā exceptionē opponit aīo ꝯtestādi litē. i. ea mēte vt in cā ꝓcedat vel desistat. Est ḡ litis ꝯtes. sm gof. hinc inde apd̄ iudicē negocij ꝑncipalis fcā narratio ꝑ ꝑncipales ꝑsonas nō ꝑ aduocatos nisi forte ꝑncipales adeo fuerint indiscreti vt eoꝝ defectus de licentia iudicis ꝑ alios suppleat̄. vt i. c. pastoralis. de iudi. Et litis cōtestatio ē initiū actōis ⁊ ꝯflictus ī cā. de ꝭ vide glo. bonā in c. dudū. ij. in ver. ꝓpositā d' elec. qño ⁊ qñ fiat lis ꝯtes.

¶ Litigiosa res ē mobił vel imobił vel se mouens de cuiꝰ dñio cā mouet̄ iter petitorē ⁊ possessorē ꝯuētōe iudicialia ꝑ abꝰ vel ꝑncipi oblatis ⁊ iudicibꝰ insinuatis. ⁊ ꝑ eū siniro reo cognitis. C. de litig. auē. litigiosa. Fit āt res litigi. incōtinēti oblato libello. Alij dicūt rē litigiosaꝫ nō eē an litis ꝯte. de ꝭ glo. in c. i. vt lit. pen. lib. vi.

¶ Lis a ꝯtētione limitis ꝑus nomē sumpsit de q̄ Virgiliꝰ Limes erat positus litē vt discerneret agri. c. forus. d' vb. sig. ad mediū. Et lis dr̄ mota cū fuerit ꝯtestata. c. ex ꝑte. .ij. d' vb. sig. ⁊ c. aduersario. de excep.

¶ Litis q̄si ꝯtesta. ē qñ aliq̄s ꝯuētus ī iudicio sup rebꝰ mobilibꝰ q̄s possidet noīe alieno nolat dñū ī iudicio ⁊ accipit inducias ad denūciādū dño. vt ad iudicē veniat vel mittat si ipse dñs nō ꝯpareret ī termīo sibi dato. tūc lis q̄si cōtestata ē ꝯ dñū siue hr̄ ꝑ ꝯtestata ad iterrūpēdū lōgi tpis ꝑscriptionē vt in c. qm̄ frequēter. §. in alijs. ꝟ. q̄d si sup. vt lit. non contestata.

¶ Litteris dr̄ obligatio ꝯbi qñ q̄s ꝯfitet̄ aliq̄ꝫ ī aliq̄ instrō se recepisse pecuniā quā nōdū recepit sub spe nūeratiōis future sibi faciēde put a creditore eidē ꝓmissum extitit. Illi cōpetit exceptio non numerate pecunie. si exigit̄ ab eo debitum anteq̄ꝫ recepit.

¶ Littere de rato dñr ꝓcuratorie q̄ ꝯtinēs ꝓcuratorē sem ꝑ adiecta in fine q̄ q̄cq̄d ꝓcurator fecerit sup cā ad quā datus est tamē gratum ⁊c̄. habebit. vt in c. cū dilectꝰ. de relig. domi. in glo.

¶ Litigatoris nomine nō solū actor sed ēt reus intelligit̄. vt. c. i. de lit. conte. li. vi.

De Lo

¶ Locatio ē ꝑsone vel rei ad vsū seu ꝯcessio vel mercede vł pecunia nūerāda ꝯuēta aliogn̄ ḃ alia re erit ꝯtrꝰ inoīatus de q̄ vide no. ꝑ doc. de loca. ⁊ ꝯduc. sup rub.

¶ Loculus est bursa vel marsupiū. in c. i. d' deposi. in glo. dominus loculos habuit: vt idigētibꝰ subueniret. xij. q. ij. dominus loculos faciat.

¶ Locator ē ille q̄ rē aliq̄ꝫ ꝑ certo ꝓcio vel certa mercede alicui vtēdā ꝯcedit vel aliū re sua mercede sibi ꝯuēta vti ꝑmittit. vt cū loco tibi domū meā ad hītanduꝫ in ea. ego dicor locator. Tu ℏo q̄ sic vteris seu ad vsum recipis ꝯductor nūcuparis. vt ī c. i. de loca. ⁊ ꝯduc.

¶ Locati actio. Regre. s. actio locati.

¶ Locuplex. Regre. s. bona libertoꝝ.

¶ Locus religiosus. Require. infra religio.

¶ Locus scūs dr̄ q̄ firmꝰ ē ⁊ virtutibꝰ munitus: dictꝰ q̄dē sanctꝰ q̄ ꝑ sanguinibꝰ. i. ꝑ peccatis imolari dꝫ. de q̄ insti. de rerū diuisi. §. sancte quoq̄ꝫ res.

¶ Locus isignis sm Jo. an i. c. statutū d' rescrip. li. vi. ē ciuitas. lꝫ ibi ñ sint piti. Et d' ꝭ dat ibi rōnē. Sꝫ sꝫ Inn. hos. abb. nō sufficit eē ciuitatē nisi sit ibi copia pitoꝝ. Cōp. dic sufficit sitū vicino ꝑūt loco hr̄i piti. Pau. de liaz. ys. in cle. vnica. d' so. ꝯpe. dic isignē locū ī q̄ pōt copia hr̄i necessario rū ꝑ eꝑo familia ⁊ eq̄tibꝰ suis lꝫ non ibi sit copia peritoꝝ.

¶ Loci adiectō significat diuersimode dispōi. Verbi grā Testator dic̄. Ticio lego cētū q̄ sibi volo solui de pecunia quā hēo in tali loco puta tali castro tali archa. Et si in illo loco nihil est. tūc nihil debetur. si minus est nihilominus tota pecunia debet̄. l. quidam testamento. ff. de leg. i. l. lucius. ff. de ali. ⁊ ciba. legatis. vbi testator legauit alimenta libertis. postea scripsit q̄ ex certis fundis ꝑcipiant̄. si nō

pñt pcipi ex illis fidis aliūde debēt suppleri. fac. l. paulo calimacho. §. si. ff. de leg. iij. Rō: qꝛ locus hic apponit̄ ad demonstrationē. vñ solutio fieri possit: ⁊ nō ad laxationē seu restrictionē legati q̄re legatū nō restringit̄. Etiā quia legatū fuit factū in genere: ⁊ sic remanet in genere. ⁊ adiectio loci refert̄ ad designationē fiēde solutōis. Et qđ de legato dr̄ idē in ɔctu intelligit̄ paritate rōnis. vt si dicatur. pmitto tibi centū soluenda de pecunia quā habeo i tali loco. Et ibi. lego vel pmitto. x. que habeo in archa si nihil est nihil debet̄. Si minus ē: illud tm̄ debet̄. l. si seruus. §. qui quīq3. ff. de leg. i. qꝛ locus adijcit̄ sūme imediate. Et p hoc significat q̄ illa sūma que ibi est debeat̄. ⁊ non alia. Uñ testator vel pmissor se refert ad illud corpus pecunie qđ ibi est. Et ideo si nihil est nihil debet̄. vel quatenus est eatenus tm̄ debet̄. Cetera multa exempla ponit Petrus burgūdi. §. sacrā. l. inter stipulantez. ff. de vb. ob. Et finalr̄ loci adectio opat̄ qđ rō dictat vel lege dispōnit̄ vel prout volūtas disponētis dictat quā qōnis mediuz pbabile declarat. vt. l. cū certus. ff. de vi. tri. ⁊ olco leg. l. si debitor. §. i. ff. de ɔhen. emp. ⁊ ven. l. cum q calendis. ff. de ver. ob. l. legatum. §. vitim. ff. de annu. lega. l. ex eo. ff. de vi. tri. ⁊ olco lega. cum simlibus.

Logographꝰ. i. scriptor publice rōnis. Et dr̄ a logos sermo vel lexis ratio ⁊ graphos scriptura. Et fm accur. in rubrica. C. de tabell. scri. ⁊ logo. lib. x.

Longa ɔsuetudo est q̄. x. vel. xx. annis inducit̄ ⁊ multo magis lōgiori tpe. vt si. xxx. vel. xl. ānis pdurat.

De Lu

Lucrificare. i. acquirere.

Luere. i. liberare. vñ dr̄ pignus luit̄. i. liberat̄. Alio mō accipit̄ p puniri. vñ dicit̄. luo penas. i. punior. vñ Ere luo pignꝰ. penas cruce. luce tenebras. Dr̄ ⁊ luere qđ soluitur vt onis. De p̄ significato vide insti. de lega. §. sed ⁊ si rem.

Lugubrare. i. vigilare. ⁊ nocti ppe attribuit̄. Sic dr̄ luna haber radios lugubres. ⁊ sol claros. vide isti. de lega. §. nostra. in tex. ⁊ glo.

Lustrū. est spaciū quīq3 annoꝝ vñ dicit̄. Inditio cōstat ex tribus lustris. i. durat ad qndecim annos. vt de fi. istr. inter dilectos. vide. s̄. inditio.

Luxuria. noto orchi. de ɔsue. c. fi. li. vi.

De Ma

Machinatio vide supra dolus. Et est q̄si ɔstitutū īgeniū. Quid. n. est q̄ hō semel dedit̄ malicie nō adinueniat: i auē. vt hi qui ob sc. hīc gbi. ies mino. post pn. col. vi.

Magister nauis regre. s̄. actio exercitoria. ⁊ C. e. ti. l. vnica. li. xij.

Magistri scrineoꝝ dicebant̄ q scrineis sacri ipeꝝ prepositi erāt. Uel sunt pragmaticarij. sic dicti. qꝛ pragmaticas sanctiones illas. s. q̄s pncipes faciebāt ⁊ statuebāt ɔsilio pceꝝ suoꝝ scribebant ⁊ exēpla coꝝ in scrineis repositā ad memoriā custodiebāt.

Maior dr̄ ille q. xxv. annoꝝ iplenit etatē. de q̄ no. isti. d cu. p toti. ⁊ p docto. de resti. in integ. c. i.

Maiuma ē ludus q vigebat i maio. ⁊ dr̄ a maio. Uel maiumo grece latine igressus. s. estatis qñ herbe frōdescūt virētes letificāt. Inde venit maiꝰ. C. d maiumo. i. xi. li. xi.

Maior pars attēdit̄ quo ad numerū ⁊ sanior q̄ ad zelū iudiciū. Uel pōt dici maior pō que maiori innititur rationi. vt. xi. di. sana. ⁊ c multi.

Magones siue veutilarij sūt q in seruis emēdis vel vēdendis mercationē exercent.

Magi sunt q vulgo malefici ob facinoꝝ magnitudinez nūcupantur. hi sunt q pmissu dei maleficio elemēta ɔcutiunt. Turbant mētes hominū minus ɔfidentiū ⁊c. xxvi. q. v. Nec mirū. Et ibi q sūt nigromātici. idromantici ⁊ de augurijs. ⁊ aruspicijs. q̄ oia ibi reprobant̄. Dicit. n. Aug. ex libro de ciuitate dei ibi ad finē. q̄ ideo q̄sq3 non dz eis credere q̄ aliqū euenīūt q̄ pdicūt aut sanare videnť infirmos: aut ledere sanos: quia hoc pmissu dei fit. vt ipsi qui hec audiūt. vel vidēt pbentur. Et appareat q̄li fide. vel deuotōe sint īgrā erga deū. Hec ibi.

Macellare ē mactare. vel trucidare. Inde dicunt̄ macellarij. q pecora vel q̄drupedia mactāt. vt ē glo. v. in cle. i. de vita ⁊ hone. clerico.

Magister dr̄ q p̄ ceteris alicuius rei siue negocij curaz gerit. Et iterptat̄ sillabic̄ q̄si in maiori statu existēs. Sz litteraliter sic q̄si manū acrā gerēs iter scholares tenens eos rigide. Scđm glo. fo. c. i. de magi. dr̄ a monēdo: siue a mōstrādo. vt. ff. de vb. sig. l. qbus vim.

Malediens est q oblogeur de hoie detrahēdo ei. ⁊ eius obloquijs deprimendo. vt. c. i. de cleri male. Sūma autez inigtas ē detrahere. Et ois q detrahit frī suo homicida ē. vi. q. i. c. sūma. Et detractores fratrū homicide sūt. de pe. di. i. homicidioꝝ. Non tū sp peccāt maledicētes. vt. xxiij. di. c. i noie dn̄i. i fi. vbi ponit̄ lōga malediciō. Quia maledicoꝝ duo sūt gnā. c. cū sancti. xxiiij. q. iij. Omnis. n. blasphemus dei ⁊ s̄coꝝ maledicus ē. c. statuimꝰ. e. ti.

Malleatores adulterine monete sunt q falsam monetam malleant.

Mancipiū est seruus vel ancilla. ⁊ est neutri generis in voce. sed cōis generis i significatōe. ⁊ dr̄ q̄si manu capiū. Et dr̄ mancipiū oē qđ manu capi pōt. sicut hō equus. ⁊ h̄ gnāliter. sed spāliter tm̄ significat hoīes. qꝛ tales erāt serui capientiū eos in bello iusto.

Mancus ē defectuosus. Et fm catholicū dr̄ quasi manu carēs. vt cui manꝰ abscissa est. vel ts ē qui imbecillitate dextre facilius vtitur sinistra. ff. de edili. edicto. l. qui clauum. §. penultimo.

Mandatū fm ɔco. ē officiū ab eo q gratuitū gratis suscipit exhibēdū. Et dr̄ mādatū q̄si manu datū. Qđ. n. alijs p se facturus erat alij gerēdū ɔmittit. ⁊ ɔhit solo ɔsensu. Et nō q mādatū posteriꝰ factū nō derogat pūilegio nisi de h̄ faciat mētionē. c. grone. de offi. ord. Itē p mādatū gnāle nō phibent̄ nisi illicita. c. sup qbusdā. d vb. sig. Itē tm̄ valet mādatū gnāle q̄ ad oia q̄z ii spāle ad q̄dā. de vo. ⁊ vo. redē. c. magne. §. rei. Itē rei turpis mādatū nullū est. ff. man. l. iij. Itē q̄n mādatū vel pactū vnū cōtinet in se duo q̄ꝝ vnū ē possibile ⁊ alteꝝ ipossibile nō obligat i ɔctibus. vt si ego exñs Rome pmitto tibi hodie dare. x. Erfordie. Sz q̄nq3 obligat i iudicijs vt si iudex mandat alicui q̄ ɔpareat corā eo die ipossibili tū tenet̄ ɔpere die possibili fm hosti. c. dilecti. d do. ⁊ ɔtu. Itē q exeq̄t̄ mādatuz nō dz excedere fines mādati. isti. māda. §. si is q. Itē mandatū spāle derogat gnāli etiā si d eo nō facit mētionē. c. pastoralis. de rescrip. fm Ber. i q̄nibꝰ. ⁊ h̄ fallit i q̄tuor casibꝰ. Primo i mādatis gnālibꝰ q̄ sūt effecti spālia. c. i. ex pte. d offi. dele. Scđo i pūilegijs d rescrip. cū ordine. Tertio qñ res nō est integra. Quarto i legatis. ff. de suppel. leg. l. iiij. Et dr̄ īt mādatū iussio ⁊ pceptū qꝛ iussio iportat necessitatē nec finiur morte iubentis qꝛ successor id facere tenet̄. Mādatū vo iportat liberā obsequēdi volūtatem ⁊ finitur morte. vñ pceptū nō pcipitur morte precipientis. Mandatū mōdatore cadēte cadit vt no. de rescrip. eā te. ⁊. c. i. bis. d vb. sig. Quidā tn̄ dicūt qꝛ tā pceptū q̄z mādatū finit̄ morte si noibꝰ expssis scribant̄ fm Jo. an. xiiij. q. i. quod precipitur.

Mandator dr̄ ille q aliud mādat alicui vt sibi vel alij aliqd faciat. Regre. s. fideiussor.

¶ Mandatarius est q mādatū suscipit adimplendū. ⁊ qñ mandatarius accusatus de crimine ꝯueniri possit ex sua psona vide. l. nō ideo minus. C. de accu. ⁊ no. i. c. mulieres ⁊. c. vt fame. de sen. excō. Et inter istos oriunt actōes hinc inde qr illi qui sic mandat alteri ꝯ illū q mandatū suscepit adiplendū. cū p cogi nō posset q recipet mandatū. ꝯpetit actio mandati directa in q̄tū ei⁹ interfuit factū fuisse qđ mandabat. Rursus ipsi mādatario q mandatū suscepit cōpetit actio mādati ꝯria si quas expēsas fecit vel ipēsas rōne mandati suscepti. in q̄tū nō excessit fines mandati. Si vo mādatū excessit ipēsis factis ipsas nō repetet per actionē mādati ꝯriā. Sed in q̄tū vtiliter expēdit p actionē negocioꝝ gestoꝝ repetet.

¶ Manifestū est publica vel famosa ꝓclamatio ex certa scia ⁊ certis auctoritatibus ꝓueniēs. Et pōt manifestum pbari p multos testes vel auctores nō tñ p tot quot fiat notoriū vide glo. iij. in. c. ꝯstitutionū. de v̄b. signi. lib. vi. ⁊ vi. q. ij. c. placuit. Spe. ti. de noto. crimi. §. seqt de manifesto. circa pn. vbi dr. Manifestū est qđ pz pluribus sed nō oibus. Sed notoriū oibus patet. Et no. i. l. cives. C. de ap. p Bul. ⁊ Buttrigarium.

¶ Manifestū vel palā testari dicitur q nō in publicū heredē nominat. sed corā testibus q ad solēnitatem suffiuciunt testatur.

¶ Manet. i. tz vel astringit. c. cum laicis. de re. ec. nō alie. Ubi dicit q laicis q̄uis religiosis disponēdi de reb⁹ ecclesie nō est data ptās apud quos obsequendi manet necessitas nō auctoritas iperandi de ꝯsti. c. eccl. sce marie.

¶ Manser est illegitimus ꝓcreatus de scorto natus sm host. q̄si vulgo quesitus. vnde sm Abba.

Manseribus scortum nothis mechus dedit ortū.

Ut seges a spica sic spurius fit ab amica.

Dant nāles q̄ nobis sūt spāles. c. nisi cū pridē. de renūc. in §. psone. in fi. vbi glo.

¶ Mansus sm vulgare italicoꝝ dr q̄titas terre q̄ duob⁹ bobus sufficit in āno ad laborandū.

¶ Manumissio ē datio libertatis. i. detectio. ff. de acqr. re. dom. l. adeo. §. cū qs. in fi. Sed sm Pla. Jo. ⁊ Azo. datur servo libertas quā prius nō habuit. alias nō diceretur dari sibi. ff. de acti. §. sic itaq. l. i. ⁊ glo. i insti. de liber. i. v̄. datio. vbi vide vtrū qs det qđ nō habet. ⁊. c. i. de sup. neg. pl. vbi pro ⁊ cōtra de dño dāte vsufructū formalē ⁊ de credito re transferente dñium pignoris. Et manumissus dr q est liberatus a manu ⁊ ptāte dñi. Nam q̄diu in servitute ē sub manu ⁊ ptāte dñi sui est. Sed postq̄ manumissus est ab illo liberabit. ergo dr q̄si extra manū. i. ptātē dñi sui missus. Et talis dr libert⁹ dñi sui. ⁊ dñs patronus eius.

¶ Manumissio testamētaria dici pōt oē illud quodcūq ex cā testamēti pstat. Vel ꝓpter testamentū cōtingit. Et nota ad hoc q fiat manumissio inter amicos requirunt quinq testes. C. de lati. lib. tol. l. vnica. §. sancimus. Verū est in vltia voluntate. Sed ad manumittendū inter viuos sufficiūt duo testes. vt no. in glo. ⁊. §. ⁊. l. pal.

¶ Manualis obediētia. no. de mato. ⁊ obe. his que. de resi. spo. olim causam. est quā subditi tenent prelatis suis sine scriptura ⁊ iuramēto. vt n ota. in ca. legebat. de ma. ⁊ obe.

¶ Mappa est ornamentū eq ⁊ sūt lini heamina alba qb⁹ cooperiuntur eq cardinaliū cū faciūt ꝓcessionē.

¶ Manipula est quoddā ornamētū qđ iperator Constātinus cardinalibus ꝯcessit. Alij dicūt manipulā ee mitrā epalē. vide spe. in rōnali diuinoꝝ. li. ij. sub rubrica de manipula ⁊ videbis pulcherrima.

¶ Masaritia est idē qđ suppellex. vz. oē vtensile domus cuius appellatione vestis nō ꝯtinet. vt. l. si qs in fundi vocabulo. ff. de lega. i.

¶ Masiconiū est domus vbi leprosi ꝯgregant.

¶ Masculinū ꝯcipit femininū. ff. de lega. iij. l. q duos. ⁊. c. gnāli. de elec. lib. vi. ⁊. l. qcūq. C. de ser. fugi. ⁊ significat p dictionē masculini generis. verbi grā ibi. Filijs meis do tutores. etiā filie significant. ff. de testa. l. si ita. Ratio est voluntas ex equali affectōe ꝓuidendi eis vt tueant ⁊ bona sua ꝯseruent. Sed ibi filios meos exheredo. masculinū nō ꝯcipit femininū qr filia nō ꝯprehendit. l. i. §. queritur. ff. de ven. i pos. mit. qr masculinū de se ꝓlatū nō significat femininū. nec est ibi aliq̄ ꝯiectura pbabilis qua hoc ꝯcludatur. sed ē odiū exheredatōis qđ dictar significatū vbi nō extēdi. vt in regula odia. de reg. iur. li. vi. Item ibi. qcūq it vel ꝓicit de nocte p fenestrā nocēs soluat decē. significat ēt feminā. l. qcūq. pal. Et sumitur significatū ex paritate delicti. Silr ibi. virū sanguinū ⁊ dolosū abominabit dñs. ꝯprehendit etiā feminā rōne delicti quod odit ēt deus in mulieribus. lz ceteris paribus magis peccet masculus q̄ femina. qr rō naliter in eo plus viget. Et ergo in crimine lese maiestatis criminosus punitur ⁊ filij sui. vbi ēt filie ꝯphēdunt. mir⁹ tñ puniūt feie. l. qsqs. C. ad iul. ma. Itē ibi si mihi fili⁹ nat⁹ erit ex besse heres esto. ⁊ ex triēte vxor. si vo filia nascet ex triente heres est. ⁊ ex besse vxor. ⁊ filius ⁊ filie nascūtur. hereditas dividitur in septē ptes vt filius quattuor. vxor duas. ⁊ filia vnā hēat. ⁊ sic videt voluisse testator. nā appellatōe filij nō ꝯtinebit filia. l. si ita. ff. de lib. ⁊ post. nec ibi significat femina dicēdo. qs pōt esse aduocatus in etate. xvij. ānoꝝ. patet ex edicto de postulādo quo phibent feie postulare saltē p alijs. l. i. §. sexū. ff. de postu. Et idē de ꝓcuratore quo ad esse ꝓcuratorē in iudicio. l. femine. ff. de ꝓcu. Idē etiā i teste ad testm̄ iure civili romanoꝝ. vt in. §. testis. instin. de testa. imo qđ plus ē si exprimat nomē cōis generis. vbi aūt numerus testiū nō adhibet duo sufficiūt. l. vbi numerus. ff. de testibus. ⁊ ꝯtinet etiā mulier. Idē in oi mā in q̄ rōne vel lege. statuto vel vsu nō sit dria inter virū ⁊ mulierem qr tunc ad paria iudicant. Aut enī est adiectiū ipsū masculinū. vt qcūq. qsq. quidā. ⁊c. ⁊ cōcipit femininū. qr intelligitur hō vel psona. vt. l. metū. §. aiaduertendū. ff. q met. cā. ⁊. l. vnica. in fi. C. de rap. virgi. Aut ē nomē appellatiuū vt fili⁹. ⁊ tūc si de fauore agit ꝯcipit. si de odio nō cōcipit vt no. i. l. qcūq. C. de ser. fugi. pal. ⁊ in. l. i. ff. de v̄b. si. vbi glo. ponit exceptōes. Sed ecōuerso femininū non ꝯcipit masculinū. qr appellatōe feminī nō significatur intelligi nisi euidentissime appareat sicut sub vno noie appellatiuo aliud significat. l. si qs in fundi vocabulo. ff. de leg. i. cū ibi no. Et h dicta itelligunt de masculio. i. de dictōe masculini generis. Sz masculinū q̄nq significat femininū. vbi grā Testator legat ancille libtatē si pareret filiū. pepit filiū ⁊ filiā ex eodē vtero ⁊ icertū ē q p nat⁹ sit. dicit tex. q filius cēset prius editus. l. si fuerit. §. fi. ff. de re. du. Rō qr verū masculus fortior ē famella eiusdē etatis.

¶ Masculinū ē digni⁹ feminio qđ ꝯcipit ad mētē legislatoris nō q̄tū ad v̄ba. vt. l. i. ff. de v̄b. sig. vbi bona glo.

¶ Matematici sūt q dnr se scire aliquā artē diuinādi ⁊ dicunt a matesis media lōga. qđ ē diuinatio ⁊ pfert penultima ꝓducta sine aspiratōe. Sed mathesis penulela correpta cū aspiratiōe significat quadriuiū. vñ. Scire facit mathesis. sed diuinare mathesis.

¶ Materfamilias est q̄ i honestate viuit. vñ. Nec nuptie nec natales faciūt matrē familias. sed boni mores.

¶ Matricula ē cartula in q̄ scribit aliqd. ⁊ precipue liber vniuersitatis. in quo noia suppositoꝝ ꝯscribunt ⁊ imatriculant. ⁊ est diminutiuū a matre.

¶ Matertera est matris soror. vt insti. de gradi. cog. i glo. ver. patruus.

¶ Matertera magna est auie soror sicut pmatertera p auie soror.

¶ Matricularius dr̄ habēs officiū pulsandi cāpanas vel qui habet matriculare studentiū.

¶ Matrix ecclesia ponit p maiori baptismali q̄ generat baptismus sicut mater. vt est glo. in ver. matricē. in cle. i. de senten. excom.

¶ Maturare quoq3 significat festinare. quoq3 est p solē digerere. vt fructus maturant.

¶ Matrimoniū idē sonat qd̄ nuptie. 7 est legitia maris 7 femie piūctio idiuiduā vite psuetudinē retinēs. xxvij. q. ij. §. i. 7 de psum. c. illud. 7 de puer. in fi. ex lr̄is. 7 subaudi q. s. ad ppositū i quo debēt esse tpe quo nubūt vel matrimoniū pbunt. insti. de pa. po. in pn̄. Et matrimoniū est duplex. s. verū 7 psumptū. Verū qd̄ pbit iter psonas legitimas per vba apta nullo ipedimēto subexistēte. Presumptū dr̄ qū inter psonas legitimas interuenit tractat⁹ de pbēdo vel vba apta in euentū tn̄ pditiōis vel arbitrij alicui. 7 succedit copula carnalis. vt inquit Hos. Et nō dicit patrimoniū lz a digniori debeat fieri denoīatio. 7 tn̄ votū habeat vir in liberos sicut mr̄. l. liberoꝝ. ff. de vbo. sign. Jō q2 mr̄ mai⁹ exercitiū vel officiū exercet circa liberos q3 pr̄. c. fi. de puer. conu. q2 añ ptum onerosa. in ptu dolorosa 7 post ptum laboriosa. Igit ad honorē eius dr̄ mr̄imoniū vt hr̄ de puer. in fi. c. ex lr̄is. Et nō q2 matrimonij tria sūt substātialia q̄ dicunt bona eius. vt de pdi. ap. c. vlti. 7 xxvij. q. ij. Omne itaq3. s. fides ples. 7 sacrm̄. Et si appoit pditio p aliquod bonū matrimonij vel eius substātiā est nullum matrimoniū. Exemplū de p̄. si dico pbo tecū si te p q̄stu adulterandā exposueris. nō est matrimoniū. q2 ē p bonū fidei qd̄ psistit in eo q alter piugū suū corpus qd̄ suū non est sed psortis sui nō exponat vel det alteri. al⁹ ē adulter sui 7 fidei fractor. Exemplū de scd̄o vt si dico. Cōtraho tecū si gnatione ples euites. si venenū sterilitatis accipias nō est mr̄imoniū. q2 p scd̄m bonū eius. s. bonū ples pp̄ter quā multiplicādā fuit matrimoniū a deo institutū. Exēplū tertij. si dico. Contraho tecū donec ditiorem vel pulchriorē habebo. nō tz mr̄imoniū q2 est p sacrm̄ indiuiduitatis. q2 nullū dz eē diuortiū inter cōiuges. Sic eodē mō dic q pfessio religionis nō tz dūmodo fiat p bona vl' substantialis religionis. q̄ sūt ēr tria. s. castitas obedientia 7 abdicatio pprietatis. Et de his pone exempla tuo mō. vt. s. Itē si dico. Contraho tecū si furtū feceri. l. si digito celū tetigeris. est matrimoniū q2 turpis 7 ipossibilis cōditio q̄ nō est p substantiā matrimonij hr̄ p nō adiecta. c. i. 7 vlti. de pdi. ap. Et nō qū pbit mr̄imoniū. 7 qū spōsalia de futuro. declarat ex significato vboꝝ platoꝝ 7 actuū sequentiū. Vñ vba formalia mr̄imonij sūt illa qū vir dicit. accipio te in meā mulierē. 7 mulier. accipio te in meū. c. lz. de sponsa. duo. 7 c. inter. de spon. Sitr̄ est matrimoniū si qs iuraret q aliquā ab hoc tpe p piuge teneret 7 ei sicut vxori fidē seruaret. 7 ipsa eidē iuraret se illū p marito habiturā. 7 sibi tāq3 viro ppo seruiturā. vt i. c. ex pte. 7 spōnā lz ibi nō exprimant vba formalia. tn̄ idē est ac si p equipollentib⁹ fiār. vt. l. certū. ff. si cer. pe. Dicūt ēt qdā doc q vbū habiturū hic significat pteritū nō futuꝝ. Sitr̄ dicendo pmitto tibi q nūq3 hēbo aliā in vxorē nisi te. vel volo te 7 nō aliā vxorē. vel psentio i te sicut i meā vxorē. vel pmitto q volo te hr̄e in vxorē. vel placet mihi te hr̄e i vxorē. vel pmitto q tibi seruabo fidē sicut vxori mee. vl' volo q ab hac hora i antea sis mea vxor. vel iuro q habebo te p legitia vxore. de hoc vide. xxx. q. iij. §. vlti. 7. est etiā. Itē si dixerit iuro vel pmitto tibi tanq3 vxori dūmō vba mulieris sequant pbit mr̄imoniū p quelibet pdictorum modoꝝ. vt no. ibi. Spe. eo. ti. §. i. Itē ibi si dicat vir iuro q tu es vxor. 7 mulier eē iuro q tu es vir meus. dicūt qdā q non sit matrimoniū de pn̄ti. sed sponsalia de futuro capiendo es p etis. ff. de vbo. sig. l. verbū erit. Nam 7 si sint vba psentis tpis nō tn̄ ad matrimoniū apta. q̄. Alij dicūt q nec sponsalia pbant. Sed ibi pmitto q te ducā in vxorē 7 de cetero tenebo te vt vxorē sunt sponsalia q2 sensus est ego te ducā 7 ex quo te duxero de cetero te tenebo. at. ca. ex lr̄is. ij. de spon. Secus si nō addito vbo ducā dicat promitto q tenebo te de cetero i vxorē. Etiā dimisso b vbo d cetero q2 tūc est matrimoniū vt. c. ex pte. de spō. pal. Itez si dic pmitto q te tenebo in vxorē donec terra ponat sup oculos meos. 7 mulier eodē mō rndeat. 7 vir intelligit de ceptorie. i. donec sibi placuerit q2 cum nō placebit poner terrā sup oculos sibi si appareret de dissensu: nō est matrimoniū. alias sic q2 ista vba donec terra. 7c. significant tpa mortis. Similiter donec oculi 7 os mihi claudent. ca. ex lr̄is. idest de spō. Itē si vir pbit cū vna sub pditōe 7 cū alia pure. 7 pditio sub qua cū pma ptraxit erit. iudicandū ē p matrimonio scd̄o pcto. c. sup eo. c. d illis. 7. c. p tuas. d pdi. ap. sm̄ Host. q2 matrimoniū purū pfert suspēso 7 pditionali. Alij dicūt iudicandū p p̄. q2 p pmū ptes ligauerunt se sub pditōe. nec habēt in ptāte se soluere donec eueniat pditio. 7 p pn̄s nō cū alio pbere. l. potior. C. q po. i pig. ha. 7 dicūt q dictū pcedēs ē potius ex rōne ciuili inductū pp melius bonū matrimonij pn̄tis 7 certi q3 futuri 7 incerti. Alia exempla vide. ij. de pdi. Itē nō de mr̄imonio beate virginis q ipa psensit i copulā carnalē cū ioseph. nec illā cōmittēdo nec appetendo. sed diuina inspiratōe i vtroq3 obediēdo. xxx. q. ij. §. cū q̄. nā pposuit se seruaturā virginitatē in corde. sed votū virginitatis nō expssit ore. subiecit se eni dispositōi diuine ppōnēs se pseueraturā i virginitate nisi deus ei alr̄ reuelaret. sz Hos. de spon.

¶ Matrona dr̄ q̄ iā nupsit qsi q̄ i mr̄imonio ptuenit.

¶ Maxime quoq3 dr̄ cōparatiue. aliqū p tn̄. de fi. psby. c. ad abolēdā. aliq legūt maxime p magis. 7 sic tenet pprie sm̄ Ber. ibidē. Itē maxime supponit idē in alio casu sed maiorē esse rōnē in expsso. C. vij libe. l. fi. Aliqū subaudit vt. l. verū. in pn̄. ff. p so. Ad primū facit. ff. de pba. cū de ide in pn̄. ibi. 7 maxie de peni. 7 re. c. offi. in fi. de spōsa. c. spōsaz vide b no. c. pal. ad abolēdā. i addi. glo. i. 7 p Jo. an. sup ea. etiā no. d b l. c. cū ptingat. d so. pe. in glo. i. de elec. cū inter. 7. c. qm̄ frequēter. §. porro. vt li. nō pte. 7 pp̄e implicat idem in contrario sensu.

De Me

¶ Medographia. i. lr̄a inde medograph⁹. i. medicine scriptor. sic accipitur. C. de tabu. scriben. li. x.

¶ Mediū dicit hec vita. xxij. q. iij. hec aūt vita 7 no. Jo. an. in phemio cle.

¶ Mendacium. Require. s. dolus: vnde Augustinus dicit. Mendacium est falsa vocis significatio cum intētione fallendi. quod sic debet intelligi cum intentione fallēdi. que tunc ibi est vel postea aduenit. quandoq3 enim aliquis aliquid promittit non tn̄ voluntatē fallendi actu hz sed postea acquirit.

¶ Mendicantes dicunt quos in publicū q̄stū inuita mēdicitas vocauit. 7 illi reficiebant publicis ānonis. Validi aūt 7 robusti nō debēt mēdicare. ne miseris 7 debilib⁹ panē auferāt. C. de vali. mēdican. l. vnica. li. xi. 7 in aut. de q̄sto. col. vi. Conceditr̄ tn̄ aliqbus a papa occupatis circa doctrinā fidei vt de elemosinis fideliū viuār. sicut 7 aplī dixerunt q seminātes spūalia tpalia metere poterāt q̄si de iure nāli. vt dicit Apostolus.

¶ Meniū. vel menariū idē est qd̄ vestibulū a menibus sumptū. Et dicit ideo quia menibus adheret sm̄ Hugo. Alij ponunt manerium.

¶ Mensor est q metit agros: colūnas: vel signa vel hoīes vel frumētū vel menia iuxta castrū vel hospitia. vel ēt q oīa edificia designāt ſm accur. C. d mēsl. l. rub. li. xy.

¶ Menia dicunt ꝓprie edificia muroꝝ ciuitatis sic dicta qꝛ muniūt ciuitatē. Et interdū dicunt menia abusiue oīa edificia. vel dicunt a mene grece. i. defectus latine qꝛ deficit muris vbi sunt menia.

¶ Mera donatio. Regre. s. donatio.

¶ Meretrix dr̄ q̄ multoꝝ libidini paret. i. obedit. xxxiiy. di. vidue. vel cuius turpitudo publice venalis ē. xxxy. q. iiy. meretrices. ⁊ in glo. y. c. iter opa. d spōsa. Dicit. n. Aug. in qōnib⁹ deuter. meretrices eē: ⁊ ad meretrices accedere ꝓhibet dn̄s. q̄tū publice venalis ē turpitudo. In decalogo aūt mechie noie nō vr̄ h ꝓhibuisse ap▪ qm̄ mechia non nisi adulterium esse solet. seu intelligi solet. ⁊ etiam in. c. prealleg. meretrices.

¶ Metus est instantis vel futuri pīculi causa mētis trepidatio. vt. ff. eo. ti. l. i. Et nō q̄ lꝫ nō sit necessariū pīculū eē pn̄s. tn̄ exigit metū eē pn̄tē saltē p futuro pīculo. ff. e. ti. l. metū. y. nā p metū nō quēlibet timorē accipim⁹. sed maioris mali. vt in. l. metū. ꝑal. Et dr̄ metus qꝛ mentē tꝫ vel terret seu ipedit. Qui. n. timet nō sp̄ gerit in corde qd̄ hꝫ i ore. de hoc vide glo. y. c. ad audientiā. de his q̄ ui me. ve cau. fi. Inde meticulosus. i. metu plenus. s. q metuit timēda ⁊ nō timēda. Et sic dr̄ iuramentū meticulosum. ⁊ verꝫ hoc obliget ipso iure. q̄ sic vr̄ de iureiu. c. si vo. ⁊ c. verum qd̄ nō pꝫ qꝛ votū factū p metū est nullū ipso iure cū volūtas in vouēdo debeat esse libera. co. integritas. xxy. q. y. q̄ ⁊ iuramentū pari rōne. Inno. ꝯcludit si iuramentū ē ipositū turpiter ⁊ sup re turpi. s. occidere īnocentē vel nō ministrare alimēta parentibus ⁊c. tunc nullū est ipso iure. nec obligat iurātē. ⁊ lꝫ ꝯueniri ꝑpa auctoritate. c. iter cetera. ⁊ male pmisisse. xxy. q. iiy. Sed si iuramētū sit turpiter emissuꝫ nō tn̄ sup re turpi. s. dolo vel metu sic obligat ipso iure. Sed absolutio pōt īpetrari ex superioris vel iudicis officio. c. si vo. ⁊ c. verꝫ. ꝑal. Addit idē si iurās metu potest sibi pūidere p aliā viā q̄ p viā absolutiōis a iuramento: melius ē q̄ soluat qd̄ iurauit ⁊ deinde repetat. Nam que fiunt p metū tenēt ipso iure ſm Hos. lꝫ rescidunt p actionē qd̄ met⁹ causa si sint pfecta. Si vo impfecta. tūc p exceptionē. eo. ti. l. metū. §. si ꝑtor. Exceptis sex q̄ p metum nō tenēt ipso iure. vt ꝯtus mr̄moniȷ. pmissio dotis. aditio iudicis. pstatio auctoritatis. alienatio rei ecclesiastice. ꝑnūciatio sn̄ie. Et dicit Jo. an. q venit ꝯ iuramentū meticulosum nō peccat mortaliter. licet peccet venialiter vt i. c. verꝫ. ad fi. de iureiu. de hoc vide glo. pleniorē l. i. extat. ff. eo. ti. Et distingue metus. qꝛ alius ē ꝓbabilis q cadit in cōstantē virū ⁊ animosum. ⁊ hic excusat vt est metus pene mortis ⁊ cruciatus corpis. mei⁹ supplī. i. seruitutis. Ali⁹ ē nō ꝓbabilis. s. q nō cadit nisi i hominē pusillanimē ⁊ formidolosum. ⁊ hic nō excusat. vt in. c. cū dilecti. eo. ti. Et regulariter vt ꝓdictum est ea que fiūt p metū valēt ⁊ obligant. vt dictū est seu vt no. xv. q. vi. auctoritatē. ⁊ c. abbas eo. ti. Fallit tn̄ in casibus ibi notatis ad quos adde casum. c. vnicū. eo. ti. li. vi. Eū ſm coactionē absolutā vel ꝯditionalē distiguitur excusatio metus. De hoc vide. s. coactio. Sed vtrū met⁹ excōicationis sit iustus metus. q̄ sic videtur qꝛ ꝯtinet corporis ⁊ aīe detrimentū. vȷ. q. i. de manifesta. xi. q. iȷ. audi. vbi dr̄ q̄ p excōicationē mutat status de corpore ecclesie in potestatē diaboli. Timēda ē ergo quasi mors eterna. xi. q. iȷ. nemo. ⁊ c. i. Qd̄ nō placet. qꝛ ē medicinalis nō mortalis. vt. c. i. de sen. excō. li. vi. ⁊. y. q. i. multi. Et si est iniusta vacua est. nec curanda. qꝛ nō ligat qꝛo ad deū. Si est iusta imputet sibi q meret excōicari. Igitur nō est iustus metus nec excusat excōicatio ei⁹. l. si mulier. ff. eo. ti. Et no. Hos. i sū. d his que vi me. ve. cau. fi.

¶ Mentoria dicunt diuersoria vel diuerticula. i. secreta edificia al's montoria.

¶ Mercis nomen ad mobilia tantū pertinet. ff. de verb. signi. l. merces.

¶ Metallū ⁊ es sunt noia gn̄alia mineras significantia. Et dr̄ metallū ⁊ opus metalli. Vn̄ ille dānat i metallū q ligat cū ferro ⁊ onere ⁊ labore grauat vt nō liceat ei facile abire. Sed ille dānat i opus metallicū q ibidē liberas hꝫ habenas. ⁊ aliȷs metallū fodientibus ministrat. ⁊ illi⁹ leuior est pena. alterius aūt grauior. de q̄ glo. no. insti. qui. mo. ius po. po. sol. l. §. pene seruus.

¶ Metallarȷ ▪ q affluentiā exercitȷ metalloꝝ hn̄t vt. C. de metal. ⁊ metal. ⁊ pen. met. ſm acc. s. rub. li. xi.

¶ Metasti. al's dn̄r metharȷ purpurei. C. q̄ res ven. non pos. l. i. Vel est color qdā.

¶ Metrocomia est villis mēsura que dat translatis iussu ꝑncipis. vt. C. de iu. fis. l. contra. vn̄ metros grece mensura latine dr̄. ⁊ comos villa. inde metrocomia quasi mensura ville. Inde etiam comedia. i. villana vel rustica laus ſm Accur. C. ne lice. habi. metro. colloca. sua ad extra. transfer. super rubrica. lib. xi. Etiam metrocomie sūt parochie vel dioceses.

¶ Metropolis ▪ mēsura ciuitatū dicūtur. qꝛ decem vel vndecim debē▪ se habere ciuitates. vȷ. q. iȷ. vel dn̄r a metros. i. mr̄. qꝛ metropol' est mr̄ aliaꝝ ecclesiaꝝ ſm glo. ibidē. Etiā metropolitani singulis ꝓuinciȷs ꝑeminēt quorū auctī ⁊ doctrine ceteri sacerdotes subiecti sūt sine qb⁹ reliqs epis nihil agere licet de his q̄ spectāt ad totā ꝓuinciā ſm glo. xxi. di. clero. §. metropolitani.

¶ Merū iperiū est hr̄e gladȷ ptātē ad puniēdū facinorosos. Vn̄ merꝫ iperiū dr̄ q̄dā ptās sūma p quā ea q̄ sūt iurisdiciōis maxie explicant. Et merꝫ dr̄ qꝛ sepatū a cognitiōe pecuniaria eo q̄ i de nullū seqr̄ cōmodū pecuniarium. vt insti. de pub. iudi. in ꝑn. Hec autem sunt meri imperȷ. facinorosos punire. delinquentes incarcerare. mebra mutilare. penā capitalē imponere. ⁊ hec pena est triplex. vt dicit Host. de iureiuran. c. veniens. s. mors exilium ⁊ relegatio. ff. de publi. iudi. l. y.

¶ Mixtū imperiū est ptās media p quā ea q̄ sunt i iurisdictione media explicant. Et dicit mixtuꝫ quasi ex iurisdictione ⁊ mero iperio. eo q̄ hꝫ cōmodū pecuniaꝫ. ⁊ ꝑtinet ad ipsum bonoꝫ possessionē dare. in possessionē mittere. iubere cauere. pupillis tutores dare. ⁊ oēs alie pene graues ꝑter penā capitalē ⁊ mutilationē. vt est relegatio. fustigatio. vel grauis correctio. ff. de iurisdi. om▪ iud. l. i. i glo. ⁊ l tex. Aliter distiguit ꝓut ⁊ recitari solet circa. c. qd̄ sedē in glo. i. de of. or. Merꝫ iperiū est q̄dā sūma ptās ⁊ alta ex publico iducta. vt gladȷ ptās a aduertēdū i facinorosos. q̄ ē apd̄ ꝑncipes ꝑncipalr̄. s. papā ⁊ i▪ratorē. Et i spūalib⁹ merꝫ iperiū ē vt ꝯpositio. trāsl▪o sediū ep̄aliū. ⁊ diuisio duaꝫ ecclesiaꝫ cathedraliū vel diuisio vni⁹ i duas. vt i. c. qd̄ trāslationē. d offi. le. vbi vide plura i glo. Sed i secularib⁹ merꝫ iperiū ē pena capitis. vt. s. q̄ ꝑncipalr̄ ē apd̄ ꝑncipes seculares. s. reges. duces. marchiōes. comites ⁊c. Et ēt apud archiepos. ꝑrimchas. ⁊ epos tāq̄ apd̄ missos. vt i. c. solite. §. subditi. de maio. ⁊ obe. cū sue ꝯcor. Mixtū vo impiū est q̄dā bassa vel media ptās ex publico iducta ptē capiēs ex mero ipio ⁊ ptē a iurisdictiōe. vt ē i spūalib⁹ dedicare ecclias vel altaria ꝯsecrare. ⁊ v▪ges velare. Et talia pn̄t ꝯmitti nō hn̄ti iurisdictionē. vt i▪ glo. ꝑal. Et ea q̄ sūt meri iperȷ expediūt iudicis officio nobili ⁊ ꝑncipaliter tendunt ad bonū publicum.

¶ Mixti imperȷ ēt expediunt. iudices ex officio nobili. sed principaliter tendūt ad bonū priuatū. Sed ea q̄ sunt

simplicis iurisdictionis expediunt iudicis officio mercenario. et tendunt etiam ad bonum cõe. Uenit ergo ab imperio impe[r]iolum. i. paruum imperium. qd habent iudices inferiores. de hoc nota in. c. si diligenti. de fo. cõpe.

¶ Miles est qui iurat se nõ euitaturum mortem pro reipublice salute. Uel qui iurauit a signis nõ recedere. C. q. eum. maio. l. pe. Et scriptus in matricula vbi alij milites scripti sunt. ff. e. t. l. f. p[ro]to. Etiam dicitur a malo qd sustinet p[ro] alijs. Unde f[or]ma açor. miles dicitur a militia. i. duricia. Uel a mile qr de mile forte solum vnus eligebatur in militem. et sic dicitur quasi milesimus. Et nota ad hoc quod qs dicatur verus miles sex sunt necessaria. Primo vt non sit negociator. C. ne mili. nego. l. i. lib. xij. Secundo vt examinetur. qui mili. nõ pos. l. i. Tertio quod ei ensis cingatur. ff. de testa. mili. l. iij. Quarto stigma. i. nota publica debet suo brachio scribi. vel imponi. C. de fabricen. l. iij. li. xi. Quinto in numero aliorum debet poni. et scribi. ff. de testa. mili. l. ex eo. Sexto quod talis habeat priuilegium legis concesse militibus. vnde. Stigma. numero. scriptum. genus. examen. sacramentum. Hec sex. q[ue] dixi pre[su]nt in milite q[ue]ri. vt nota. insti. de testa. mili. in prin. circa glo.

¶ Mimi sunt ioculatores. vel dñorum seruitores seipsos imitantes. iuxta illud. Musca. canes. mimi sunt ad communia promi. Non inuitati veniunt prandere pati. de quibus dicit Lo. do. de roma. Si tales ducunt a[n]i[m]alia fera put communiter fit: vz. leones. vrsos. simias &c. et ab his aliqs occiditur punirí debent pena. cc. solidorum. text. est singularis in. l. qui vulgo. ff. de edil. edi. iunctis legibus precedentibus. et nõ debetur eis pena mortis. quia qui occasionem morti dat occidisse videatur. tamen hoc est propter tacitum cõsensum ciuium qui illos cum animalibus ciuitatem intrare et in ea manere permiserunt. Hec ille in singularibus suis.

¶ Minor est qui nõdum impleuit. xxv. annum. et talis restituitur in integrum vsque ad quadriennium nõ in delictis atrocibus. sed quatenus miseratio etatis ad minorem penam iudicem induxerit. Alias minor sumitur generaliter pro quolibet inferiori dum dicitur. minor assurgat maiori. nec sedeat stante maiore. xciij. di. oz. sz gof. in sum. de maio. et obe. maior precedat. minor sequatur in sedendo et subscribendo. xvij. di. §. vlti. In incedendo tamen romana consuetudo seruat contrarium. qr minor precedit. vt ibidem in sum.

¶ Minima causa est causa duorum aureorum. qr pro ea nõ datur actio de dolo. vel decem aureorum. alias. x. solidorum. vel quia ad superius iudicia res non sufficit. ij. q. vi. anteriorum. §. illud. de hoc est glo. vnica in. c. de appel. li. de appella.

¶ Ministeriarij dicebantur forte a ministrando. qr seruitca [?] erís principum. C. de castren. et mini. li. xij.

¶ Mysterium dicitur illud qd secretum et recõditum habet dispensatorem hoc est occultam et inuisibilem virtutem et gratiam a deo dispensatam et collatam. i. q. i. multi. vbi datur differentia inter mysterium sacrum et sacrm

¶ Miserabiles dicuntur omnes illi quibus nos ex natura mouemur ad miserandum propter fortunam iniuriam. puta senes. decrepiti. debiles. et diutino morbo fatigati. et si sunt diuites. vidue. et et religiosi inter miserabiles personas computantur.

¶ Missilia alias missalia dicuntur donalia vel quedam prestationes quas nouus pretor creatus mittebat in vulgus. vt quod quisque apprehenderet eius fieret. et in coronatione pape vel imperatoris fieri solet. vt per hoc pressura minuatur. de quo glo. i. §. hoc amplius. insti. de re. di.

¶ Mittere in possessionem est possessorem facere aut in possessionem ducere. vt rem custodiat. verbi gratia. Cõtendisti mecum fundum castellanum esse tuum et probasti. iudex per executorem mittit te in possessionem. i. facit te possessorem. Item volui agere cum titio qui citatus noluit venire ad iudicium. iudex me mittere debet in possessionem fundi quem petebam. non vt possideam: sed vt custodiam rem. et maneam in fundo vt ipse titius tandem tedio affectus veniat et litem suscipiat donec probauero illam rem esse meam. vide glo. fi. in. c. cõtingat. de do. et contu. quid operatur missio in possessionem in actione reali et personali. ex. i. et. ij. decre. Et nõ quod pretor missionem in possessionem ex. ij. decreto sibi specialiter reseruauit. et sic legatus aut subdelegatus nõ est necessum dare vel cõfirmare missionem in possessionem. vt not. in glo. fi. c. quod translationem. de of. dele. de hac materia vide in. c. quoniam frequenter. vt lite nõ cõte. circa medium vel post. et glo. in. c. cum cõtingat. preal.

¶ Mittere in possessionem noie ventris. est mittere in possessionem noie eius qui est in ventre vt cum mulier pregnans mittitur in possessionem noie filij vel filie heredis quem vel quam habet in vtero ex marito premortuo. Et nota ad hoc quod iudex actorem mittat in possessionem. vel bona vendat. vel cum soluat requiruntur quattuor necessaria. Primo quod citet reum absentem trina citatione vel vna peremptoria ad domum. Si nõ reperitur. citentur amici vel affines generali interdicto. et si non comparet aliquis procurator vel defensor ex primo decreto. i. mandato: mittitur actor in possessionem causa rei seruande. que missio non tribuit ius sed solum detentionem. vt reus tedio affectus veniat responsurus quare dicitur possessio eedialis ex primo decreto. Secundo requiritur congruum tempus inter primam et ante secundam missionem qd est arbitratium postquam in iure nõ inuenitur determinatum vel annale &c. Tertio quod absens maliciose noluit comparere et aio fraudandi creditores. Secus si maliciose tm. vz. propter maleficium aliqd non tamen animo fraudandi. Quarto quod constet de debito legitime per veras et plenas probationes. nec sufficit iuramentum calumnie cum agitur de magno preiudicio rei absentis. quibus omnibus habitis mittitur actor in possessionem &c. ex. ij. decreto. Et sic missus in possessionem habebit omne ius dominij vel quasi qd habuit reus immo reus postea non est audiendus nisi non fuisset propter cõtumaciam absens. vt in. c. consultationibus. de offi. dele. Cuius est hec materia et ibi glo. bona.

De . Mo

¶ Modus est moderamen dispositionis per appositionem oneris tanquam cause finalis vt pz ex legibus de ipso loquentibus. Et dicitur moderatio ad differentiam conditionis que nõ est moderatio sed suspensio. Dicitur tanquam cause finalis. verbi gratia. Promitto vel lego vt illud facias. Nam si dico promitto et illud facias. tunc si esset illud p modum cause sz alterius dispositionis. Et hoc capiendo modum specialiter. Sz generaliter est ois dispo vel quilitas adiecta dispoi. i. obligationem. §. modus. ff. de ac. et ob. Fit autem modus p illas dictiões vt dummodo ne. i. vt non ad &c. Sed generaliter facit causam. et si cõditionem. vt. s. de condi. nam modus significatur per oem dictionem vel orõnem ex suo proprio significato vel alias moderationem importantem. vbi gratia. Dono vel lego equum vt des illi equum. C. de his que sub mo. lega. relin. l. ij. et. l. cum ab eo. ff. de cõtrahen. emp. ibi veluti seu hoc modo vbi dicitur quod si tempore do fundum pignori obligatum a te hoc modo dicam vt liberes tunc liberare teneris. Et sic modus fit p dictiões vt. et in dictione dummodo eadem est significatio. vt dicta. l. cum ab eo. Idem in aduerbio ne. vt dicendo titium heredem instituo ne fideicommissa ex testamento sempronij retineat. qr dictio ne exponitur put nõ. et sensus est vt nõ retineat. l. cum pater. §. titio. de plane. ff. de le. ij. Idem in prepositione ad vt dicendo. Lego illi mille ad monumentum meum edificandum qr sensus est vt edificet monumentum. l. quibus diebus. §. fi. ff. de condi. et demõ. Idem in dictione p. vt lego decem p cura corporis mei sustinenda. l. lucius. §. fi. ff. de lega. ij. Idem in propone in. vt dicendo. in cura corporis mei. in monumento faciendo &c. Sz si diceretur. lego vxori mee in tempus liberorum. tunc faceret conditionem. idem in dictione noie. vt dicendo noie dotis puellarum pauperum. vel redemptione captiuorum lego &c. vbi nõ significat conditio. sed modus. l. mille. C. de epis. et cler. Rõ qr captiui semper sunt capti. et puelle semper sunt paupes. Secus si relinqueretur noie dotis certe psone. vel redemptionis certe psone. qr tunc faceret conditionem. Et idem dic in ois alia pte orõis que ad hoc significat

ficatũ põt adaptari ex se vel subiecta materia.

¶ Moduli dñr q̃dam formale ⁊ mẽsure cementatioꝝ p q̃s modi ⁊ q̃titates lapidũ ꝯphendunt.

¶ Monachus est vnius anime custos a monos qđ est vnum ⁊ icos custos. Et dr̃ fieri de regula.c.i.ii.vi. Dr̃ etiã creari. ca.vlti.eo.ti. Et dr̃ recipi.c.ide nitatibus.§.sive eo.de elec. eo.li. Itẽ dr̃ ordinari.xvi.q.vlt.c.fi. Et est mundo mortuꝰ deo viuẽs. Extra claustrũ sicut piscis extra aquã ĩ vita spũali subsistere nõ põt.xvi.q.i.placuit. Et non põt habere proprium.de statu mo.c.ij.⁊.c.cũ ad monasteriũ. vbi habes ꝓ priũ in morte sepeliri debet in sterginio. Itẽ nõ potest eẽ aduocatꝰ in cã.c.i.⁊.ij.ð postu. Nec ꝓcurator nisi cõsentiẽte abbate ⁊ in vtilitatẽ monasterij q̃ dño debẽe cõcurrere xvi.q.monachi.⁊.c.religiosus.de ꝓcu.i.in cle. Et no. Lo.ð ro.q̃ ẽt nec ꝓ amico suo monasterij nec laico fm Inno.in :c.cum.i.⁊.a de re iudi.nisi habita licentia.vt.s̃. Item non põt deserere ꝓoratum vel administrationẽ sine licẽtia abbatis.c.porrecta.de ꝯfir.vti. vel inu.⁊.c.ij.de sta.mo. Sꝫ põt se trãsferre ad strictiorẽ regulã petita licentia lꝫ non obtenta.c.lꝫ.⁊.c.non ẽ de reg.⁊.i.q ꝓtextu.C.de sa.san.ec. vbi.gio. Sꝫ ad laxiorẽ regulã nõ põt ire sine licẽtia pape. imo fm lodo.de ro.ad pares est multũ dubiũ cuiꝰ licẽtia tunc reqraᷓ. Inno.ij.c.fi.de renunci. Archidya.xix.q.ij. statuimus. Jo an.in.c.si religiosus.de elec.li. vi.⁊.c.ij.de testamẽ eo.li.in nouella. Pau.de liaza.ĩ cle.fi.de elec.la-ꝑis abbas allegatõe.lxij.⁊.c.xxx.variant. Lodo.de roma dicit suo videri q̃ reqraᷓ licẽtia abbatis.non.n.sufficit habere a ꝓoru ꝯuẽtuali.qꝛ pater totiꝰ ordinis est abbas. Dubium tamẽ facit.c.fi.de pac.li. vi.ĩ simili rõne.⁊ glo.in.c. cum singula.de ꝓben.li.vi. Dec lodo.de roma ĩ singularibus suis. Item in refectorio carnes edere nõ possũt.c.cũ ad monasteriũ.ꝓal.quidã tñ monachi fm quosdã ⁊c.a cõtrario sẽsu.q̃ extra refectoriũ possũt.quod nõ est veꝝ nisi ex cã.vt ꝓꝓ ĩfirmitatẽ.vel debilitatẽ.vt no. Frã. çabar.i. c.cum ad monasteriũ.ꝓcal. Adhuc q̃dam instãt ꝯtra ꝓ ca.regule.xxix.vbi dr̃.q̃ a cũctis oĩbus q̃drupedũ debeãt se abstinere.⁊ sic ꝑmitti vr̃ de bipedibꝰ vt perdicibꝰ gallinacijs ⁊c̃.host. dicit q̃ huic itellectui ꝯdicit rõ naturalis: vt ꝓhibito de q̃drupedibꝰ fortius itelligaᷓ de bipedibus in q̃bus maior rõ. fm hoc dixit de q̃drupedibꝰ ꝓꝓ cõlorẽ frequãtiã taliũ. Alij dicũt q̃ ꝓꝓ munitõez ꝯcedi põt q̃busdã monachis vsus carniũ. Et dicit Uincent.reuelatũ ꝑ angelum qui in iniut.xiij.febuarij nõ morietur illo anno ex febrili distemperantia.

¶ Monogamus.est vir vnius vxoris.sicut bigamus duarum vxorum. Require.s̃.bigamus.

¶ Monomachia. Regre.s̃.duellũ.

¶ Monopoliũ est alicuiꝰ negociatiõis aut officij suꝑioris vnica exercitatio cũ ꝓrogatiua ⁊ singulari inito pacto. vel bi grã. Cũ negociationis aliqui iter se paciscũtur ne possessio aliqua ꝑcio minori vẽdaᷓ q̃ꝫ ipsi iter se ꝯstituerũt. vel vẽditores pãni vel cuiuscũq̃ꝫ negociatiõis iter se pacti sũt vt rẽ aliq̃ꝫ venalẽ vtilẽ ⁊ necciã reipublice nõ debeant pro minori ꝑcio q̃ꝫ cõuenerunt vẽdere. vel ne aliquos istruãt in arte sua nisi filios vel nepotes vt ipsi soli cõmodũ artis vel negociatõis faciant ⁊ habeãt. Isti eni dicuntur monopolium exercere. Et grauissime puniendi sunt. qꝛ directe huiusmodi ꝯuẽtõẽs sunt ꝯtra ꝑncipẽ. Et dr̃ fm aço. a monos quod est vnũ.⁊ polis ciuitas.quasi vna negociatio ĩ ciuitate. Et ide dr̃ monopolia pluralr̃.⁊ monopolus.⁊ est q vult eẽ solus ĩ ciuitate venditor.s.is q ipetrat q̃ sibi soli liceat ĩ ciuitate aliqua spẽalia vendere emere vel facere. Ul̃ monopoli sũt q impetrant q̃ ipsis solis liceat hꝰ facere.⁊ ĩ vẽdendis rebus certũ ꝑcium statuere cõtra quod nemini liceat vendere.⁊ dr̃ a monos.i.vnũ.⁊ polis ciuitas.quasi vnitatẽ tantũ in ciuitate. vel societas vna ex pacto. Uel diciur monopoliũ a monos ⁊ palati.i.vẽditio q̃si vno modo faciẽda venditio.⁊ talia cõmercia sũt prohibita. C.de mono.⁊ illi.conuen.nego.vnica. Eodem modo binopoliũ dr̃ a binopolis ⁊ binopola. quasi bino mõ facienda emptio.

¶ Monumentũ ẽ illð repositoriũ in q̃ mortui reponunᷓ. .s.sepulchrũ sine corpe. Et dr̃ a moneo.qꝛ exitat ad memoriã defũcti.l.monumẽtũ.ff.de rel.et sũ.fu.

¶ Morbus est habitꝰ cuiuscũq̃ꝫ corpis ꝯ nãm q vsũ eiꝰ ad illud faciat deteriorẽ. Cuiꝰ cã nobis nã sanitatẽ ðdit. siue ĩ toto corpe vt febris. siue ĩ pte. vt cecitas.ff.ð edi.edic.l.i.§. sꝫ sciẽdũ.ff.de re iu.l.i.§. sꝫ q̃situ.

¶ Mores dñr frequẽtes actꝰ hominũ.fm Jo.theo. in ꝓn. decre.in glo.⁊.i di. mos.

¶ Morbus sũpticus.alĩs sonticus ẽ q cuiq̃ꝫ rei nocet.ff.de ṽ.sig.l.morbus.⁊ dic̃ glo.ibi cuiq̃ꝫ rei agẽde.vt.ff.de edili. edic.l.fi.§.fi.ff.de re iudi.l.q̃situ.

¶ Mortuꝰ ẽ rebꝰ humanis exẽptus.de of.deleg.q̃uis.⁊.c.si delegatꝰ eo.ti.li.vi.vel ẽ viã vniuerse carnis igressus.c.si subdelegato.eo.ti.⁊ li.vl̃ de medio sublatꝰ.c.licet.e.ti.naꝫ mediũ dr̃ hec vita. Et q̃re sic dicaᷓ no.xxiij.q.iiij.c.hec ãt vita.vt.s̃.Dr̃ ãt q̃s mortuꝰ sex modis. Prio spũalr̃.⁊ sic duplr̃.s.bñ ⁊ male. Bñ duplr̃. ꝑ baptisũ. ⁊ ꝯfirmatiõez de ꝯse.di.iiij.oñdiᷓ.xv.q.i.nec is.⁊c̃. Male triplr̃.ꝑ baptiçatus ab eccl̃ie tũ vnitate diuisus.de ꝯse.di.ij.xp̃s. Scðo baptizatus ĩ ecclesie vnitate ꝯsistẽs. tamẽ criminosus. ij. iiij.hi q.vbi dr̃. Nolo mortez pctõris.⁊c̃.⁊.c.canonica.eo. can.q.v. Tertio baptiçatus ⁊ eternalr̃ dãnatus.de consec. di.iiij.filiꝰ. Scðo ciuilr̃. vt ab hostibꝰ captꝰ.seruus effectꝰ. libertꝰ ĩ seruitutẽ ob igratitudinẽ reuocatꝰ. Et dr̃ ecõtrario viuere.qꝛ ĩmaniter occisus ẽ ꝓꝓ fidẽ xp̃i. Quare mors scõrũ frequẽter dr̃ ab ecclesia natalr̃ eoꝝ q̃si ad vitã nati sint Tertio seculariter vt monachus.vt.s̃.⁊.xvi.q.i.placuit.i. Quarto affectualr̃ vt paulus mortuus fuit vt ait. Mihi mundus crucifixus est ⁊ ego mũdo.xxvij.q.i.que christo. Quinto carnaliter.⁊ sexto corporaliter. Qui duo modi poni possunt pro eodem.⁊ sic lazarus mortuus erat.xxiiij.q. i.si quem forte.

¶ Mortis causa donatio.regre supra donatio.

¶ Mortuariũ dicitᷓ quod quis reliquit ĩ morte.vt no.ĩ.c. conquerente de offi.iu.or.

¶ Moliri est conari.c.qꝛ ex eo.de pac.li. vi.

¶ Monus.no. Pau.ĩ commento decretalis.⁊ si vnanimiter de postu.ꝑla.

¶ Mos est longeua consuetudo. De moribus tractatur ca.mos autem.di.i.

¶ Motu ꝓꝓo grã fieri censeᷓ q̃ñ ß ex ꝓ̃sse cautũ ẽ in eadẽ. nec sufficit si ꝓbeᷓ q̃ papa motu ꝓꝓo fecerit nisi ꝯtineaᷓ ĩ lr̃is.c.si motu ꝓꝓo de ꝓben.li.vi.⁊ ibi ꝯcor.in glo.fi.

¶ Moretenꝰ.i.ad mortẽ.xxxiij.q.v.notificasti te moretenus infirmatum

¶ Moꝝ q̃liter capiaᷓ est glo in.c.qꝛ ꝓpter de electio.sup verbo.moꝝ.⁊ in.l.ij.ff.si.cer.pe.

De Mu

¶ Mucor est vicium panis. vnde dicitur panis mucescit. vel mucidus fit.

¶ Mucro ẽ ensis.de ßvide archi.i.c.fi.de excep.li.vi.⁊ sumiᷓ q̃lꝫ ꝑ excõicatõe. vt.xvi.q.i.c.visis. vbi ĩ fi.dr̃. felici mucrõe epi sacerdotũ piacula resecenᷓ.i.salubri excõicatione episcopi sacerdotuꝫ crimina puniantur. xxiiij.q.ij. corripiantur.

¶ Mulcta est aĩaduersio vel pena pecuniaria arbitrio iudicis ĩflicta ad correctionẽ maloꝝ moꝝ. Pena autem est certa iposita a lege quam q̃sq̃ꝫ eu sente põt vt no.in.l.quicũq̃ꝫ.in.glo.super ver. vel tertio.C.de ser.fug.⁊ i.l.mulcta.ff.

de ꝯdi. ⁊ demon. vbi glo. dicit ꝙ sit pena extraordinaria ꝑ arbitrio. ⁊ ibi a testatore iponit͛. Dr̃ aũt multa illa pena q̃ non est a lege statuta vel expssa. nam iudices i plib⁹ casib⁹ legib⁹ nõ scriptis sic mulctare possũt litigãtes. Ex hoc pꝫ dria iter mulctã ⁊ penã. nã pena gñalr̃ sumit͛ tã ꝑ pena pecuniaria q̃ꝫ ꝑ corpali seu capitali. ſꝫ mulcta ꝑ pecuniaria. ⁊ ꝑ sniã a iudice irrogata. vñ bñ appellatur a mulcta non át a pena. l. si q̃ pena. ff. d̃ v̄. sig. Itẽ mulcta nõ idicit͛ nisi maiorib⁹ magratib⁹. ſꝫ pena a q̃libet iudice.

¶ Mulctare ẽ punire ꝑ pecunia. ⁊ aliquãdo ponitur ꝑ abbreuiore. C. de mõ mulcta. l. i.

¶ Mulio est custos mulorꝫ. v̄ĩ. Mulio mulorꝫ agaço du cit asellos. l. idẽ iuris. ff. ad. l. aqĩ.

¶ Mulcere est lenire placare vel blãdiri.

¶ Municipiũ ẽ oppidũ i italia vel in ꝓuincia aliq̃ ꝯstitutũ i q̃ paci ob fidẽ cã milites ꝯstituti erãt. ſi át i municipio nati sũt ẽt dr̃ municipales. vt. l. municeps. ff. de v̄. si.

¶ Municipes dr̃ q cuiuscũqꝫ municipij munerij locū tenẽt custodiam. ⁊ d̃r a munere ⁊ capio. ñ obstãte ꝙ munus ñ capiat͛. ⁊ tñ municipes dr̃ q i eodeꝫ municipio nati sunt. vt. l. municipes. pr̃eal. vel dicuntur q in municipio faciunt munera. sed abusiue.

¶ Municipiũ est ciuitas. ⁊ municipes cuiuscũqꝫ ciuitatis ciues appellant͛. ff. ad. l. iul. de an. l. i.

¶ Municipalis honor ẽ administratio reip. cũ gradu dignitatis siue cũ sũptu siue cũ erogatione ꝯtingens. ff. de mu. ⁊ ho. l. honor.

¶ Municipalis magister dicit͛ ille q preest municipibus.

¶ Municeps originari⁹ dr̃ ab origie pris non sua cã. vt i. l. filius. C. de muni. origi. li. x.

¶ Multotiẽs ⁊ totiẽs. nõ. archi. ix. q. iij. nõ est.

¶ Multiplicatio ẽ qñ dispõ iterat͛ seu multiplicat͛. v̄. grã. Testator plibus heredib⁹ istitutis legat ab vno. x. titio. ab alio. x. ⁊ sic d̃ alijs. a q̃lꝫ herede. x. isolidũ debent͛. l. si plib⁹. §. i. ff. d̃ le. ij. qꝛ significatũ sumit͛ ex multiplicatõe dispõnis. iuncto ꝙ q̃litas ẽ multiplicabilis ex q̃libꝫ dispõe d̃bet͛ q̃ lꝫ q̃litas adiecta. Itẽ ibi. testator ab herede isttuto legat. x. titio. ⁊ si heres ñ erit substituit selũ: ⁊ ab eodẽ legat. x. eidẽ titio. istitutus ñ ẽ heres. ⁊ substitut⁹ tenebit͛ tantũ ad. x. ab ipso relicta. vel ab istituto qd̃ idẽ ẽ. ar. l. lꝫ. ff. de legi. ⁊. l. seruo. §. sig apud. e. ti. rõ. qꝛ substitutio significat substitutũ eẽ appositũ loco istituti. Itẽ ibi testator legat. x. titio in testamẽto ⁊ eidẽ titio legat. x. i codicillis. singula debent͛. qꝛ multiplicatio significat͛. l. qn q̃qlta. ff. de pba. Sꝫ ibi. testator legat. x. titio i testõ. post i eodẽ testõ legat titio. x. semel tm̃ debent͛. vt. l. plane. §. ſꝫ si nõ. ff. de le. i. qꝛ ex eodẽ testõ ⁊ eadẽ q̃ntitate ꝯcludit testatorẽ q̃ntitatẽ nõ voluisse multiplicare nisi euidẽter ꝓbaret͛ ꝯtrariũ. Sꝫ ibi. testator legat. x. titio. postea i eodẽ testõ legat titio. xv. vtraqꝫ q̃ntitas debetur. l. plane. pal. Et a contrario sensu cum dicit eadem. Et est ratio ex diuersitate q̃ntitatis. Secus si diceret. titio eni legaui. x. volo prestari. xv. tunc enim. xv. tantum debentur. Idẽ dic in ꝯtrib⁹ pꝫt q̃dlibet ꝓbabile mediũ ꝯcludit. Itẽ multiplicatio deberi significat͛. vbi grã. Numeraui tibi. x. ⁊ icõtinenti stipulor. xx. illa debent͛. l. si ita. ff. d̃ noua. ⁊ dele. qꝛ significatũ sumit͛ ex stipulatõe facta i continẽti post nũeratione. Itẽ ibi. ꝓmitto tibi. x. tibi ꝓmitto. x. bis debent͛. qꝛ si itelligeret͛ de eisdẽ decẽ. ꝓmissio scd̃a eẽt frustratoria. qd̃ nõ est dicẽdũ. argu. l. siqñ. ff. de le. i.

¶ Munus ẽ duplex. aliud publicũ. aliud ꝓuatũ. Publicũ est qd̃ i administrãda republica cũ sũptu siue dignitatis titulo subministrat͛. vt. ff. d̃ mune. ⁊ ho. i ꝓn. Et differũt mun⁹ ⁊ donũ qꝛ mun⁹ ẽ cũ aliqd dat͛ cã ꝓcedẽte donũ v̄o sine cã vt. ff. de. ver. sig. l. iter donum ⁊. e. peccatũ. de reg. iur. li. vi. Et igĩt paulus. i. l. munus. ff. de. v̄. si. munus trib⁹ modis dr̃. Uno mõ donũ. altero mõ onus. inde imunitas appellat͛. tertio officiũ vñ munera militaria. idẽ mũiceps q mũera ciuilia capit. vñ dr̃. Dat meritũ munus. ſꝫ ꝯfert grã donũ. Munus cũ cã dat͛ donũ sine cã. de hoc ẽt ꝑ Jo. an. in. glo. i. c. accusatus. de here. li. vi.

¶ Munera ꝑimonialia ⁊ mixta. Re. spe. de cẽsi. ⁊ exac. i tractatu libellorꝫ. §. nũc aũt dicẽdũ. v̄ſi. q̃ aũt sunt munero. Itẽ munerꝫ alia sũt sordida vt arene fodiẽde. calcis coquẽde. q̃ in dignitatib⁹ ꝯstituti nõ ꝯsueuerũt. Alia sũt sordida ꝯtrario mõ se habẽtia.

¶ Murex ẽ q̃ddã genus piscis. Ide murilegus q̃si legens murices. sũt aũt murices pisces ex q̃rꝫ sãguine fit attramẽtũ i q̃ic i q̃ purpura tigebat͛ fm accur. i. l. i. C. q̃ res vẽ. nõ poss. ẽt cogniũ aia i sil͛e. Ex vtrũqꝫ dꝫ sil͛ cõburi. ⁊ simul teri vt ex eis fiãt signa.

¶ Murilegi⁹ dr̃ seru⁹ an͛ te iudicis manumissus quẽ dñs liberos grauãdo mãnumitti disposuit. liberi tñ mortuo ꝑ ferui istũ nõ mãnumittũt ⁊ sic tãqꝫ iuuorꝫ forauina liberat͛ a. libertatẽ ꝯseqt͛. qꝛ iuri prẽcẽ manumittit͛. C. d̃ murile. i rubri. li. xi. fm accur. vbi dr̃ murilegũ siue q capiunt pisces q dr̃ murices vt. s̃. Et i illo siue ptus nõ seqt͛ murez. ſꝫ succedit pri in offõ. ⁊ i h̃ ẽ spãle vt. l. q aũt prẽui ⁊. l. hi q. li. ⁊ ti. pal. ⁊ h̃ de iure romano. sec⁹ aũt d̃ iu e lõgobardorꝫ qꝛ sp i deteriorẽ trahit͛ statũ vt sit mr̃imoniũ. Si át ꝯcubĩnat⁹ fuat͛ ius romanorꝫ q seqt͛ vẽtrẽ. isti. de ige. i glo. ij.

¶ Musio. i. fatuus.

¶ Munimẽta dr̃ ꝓbatões. ⁊ istra q̃ cãm muniunt. vide d̃ elec. c. q̃uis i glo. si. li. vi. Aliás monimẽta dicunt͛ eo qꝛ monẽt ⁊ iformãt iudices qd facere debẽt.

¶ Mutatoria dr̃ vulgo diuersoria. vt͛ fullonica q̃si secreta edificia. Et põit͛ ẽt ꝓ vestimẽt i plib⁹ mutatione hũtib⁹.

¶ Mutatio capit͛ ꝓ variatõe i scõ. vbi grã. Testator legat sciphũ vel poculũ. ⁊ fit massa vel ecõ. legatũ nõ punit͛ imo debet͛ massa poculo legato vel eꝯ. l. seruũ filij. §. si pocula. ff. de lega. i. qꝛ nõ significet͛ voluntas testatoris mutata. ⁊ qꝛ poculi ad massã. ⁊ masse ad poculũ facilis est reductio ⁊ sic nõ magna imutatio ẽt nec i estimatõe ẽ magna distĩctio. Itẽ ibi testator lanã legat. ⁊ ide facit vestimẽtũ. legatũ punit͛. l. lana. ff. de leg. iij. qꝛ ex mutatiõe rei significat͛ voluntatis mutatio. Et sumit͛ significatũ ex hoc. qꝛ lane ad vestimẽtũ nõ ẽ facil͛ reductio. Etiam qꝛ quo ad estimatione magna ẽ distictio. silr̃ quo ad aptatione. qꝛ vestimẽtũ vni aptũ alteri vix adaptat͛. ⁊ si adaptat͛ hoc fit cũ magna diminutione sui. Sꝫ ibi. testator lanã legauit. heres d̃ illa vestimẽtũ fecit. legatũ non punit͛. l. seruũ. §. itẽ si lana. ff. de lega. i. fm itellectũ glo. ibidẽ. Rõ qꝛ mutatio facta per heredẽ nullatenus significat volũtatis testatoris mutatõeꝫ. Et idẽ dic i allẽa lana legata ponẽdo ꝙ dñs ex ea vestimẽtũ fec͛. nã ex h̃ nõ significat͛ mutatio volũtatis testatoris nisi aliás appeat. Nõ ẽ tñ dicẽdũ ꝙ d̃bet͛ vestimẽtũ ſꝫ estimatio lane. Itẽ ibi. Testator legauit areã. d͛ ide domũ desupedificauit. dom⁹ d̃bet͛. l. fil⁹ filij. §. aree. ff. de lega. i. qꝛ area ẽ fũdamẽtũ ⁊ ꝑ potissimũ. Etiã qꝛ testator mutãdo vr̃ i eadẽ remanere volũtate. Nec ipossimo edificij suffic͛ ad mutatõeꝫ volũtatis. imo qꝛ volũtas remãet i legato ⁊ edificiũ seqt͛ suũ significatũ ꝙ testator legat domuꝫ. itẽ ibi testator legat domũ. dom⁹ ad aliã areã reducit͛. area d̃bet͛ qꝛ legatũ tenet i tota re ⁊ q̃lꝫ sui pte. q. ⁊ si i pte rei ꝑimit͛. ꝫ i ñ i pte remanẽte. h̃ addito ꝙ ex mutatõe rei nulla significat͛ volũtatis mutatio. Sꝫ si testator legat domũ q̃ ad areã reducit͛. de ide aree edificiũ iponit nihil d̃bet͛. l. si ita. §. si dom⁹ i fi. ff. de le. i. Rõ qꝛ alia dom⁹ ẽ ⁊ ñ illa quã testator legauit. Itẽ ibi. testator legauit nauẽ. d̃struit͛ nauis: ⁊ ex eisdẽ tabul͛ reficit͛. d̃bet͛. l. si res. §. area. ff. de solu. Ratio quia est eadem nauis ex eisdem tabulis refecta.

¶ Mutilare est aliqđ mēbrū amputare vel aliqđ integrū detrūcare. vt hoi manū vel pedē vel aliqđ mēbꝝ auferre.
¶ Mutuū ē qđ alicui pstat ut tpe suo reddat. Et dr̄ q̄si d meo tuū. vn̄ est nomē cōpositū ex corrupto ⁊ integro. quia qđ meū fuerat mutuādo tuū facio. Ūn̄ res q̄ pōderant vt argentū ⁊ silia. q̄ numerant vt pecunia. ⁊ q̄ mensurant vt frumētū mutuari pn̄t vt. l. ij. ff. si certū pe. §. mutui datio. vbi dr̄ qđ mutui datio ↄsistit in his reb⁹ q̄ pondere mēsura numerove ↄsistūt. isti. q. mo. re ↄtra. obli. in pn̄. velut oleo. frumenta. pecunia numerata ⁊c. Et lꝫ vsura sit qcqd accidit sorti i mutuo ex pacto vel itētōe pncipalr̄ tn̄ i alijs reb⁹ puta vestib⁹ vel alijs nō i mutuo ↄsistentibus etiā vsura cōmittit. vt. xiiij. q. iij. c. plerīqꝫ. ⁊ c. se. Usura ē vbi amplius reqritur q̄ datur. Pro quo distigue duplicē vsurā. vt ifra. de lr̄a. U. Sed nūqd erit mutuū si qs aues ad nūerū dederit. Rn̄det q nō. qꝛ i mutuo ispiciēda est nā ⁊ cōsuetudo rei mutuate. Naꝫ pecunie cōsuetudo nā ⁊ aptitudo ē vt ad numeꝝ det. l. i. ff. de ↄtrah. emp. ⁊ ven. ⁊ sic d frumēto. Sꝫ libri. eq. oues. ⁊ silia n̄ dant ad numerū. nec sic ad pōdus vel mēsurā eo q res mutuata nō eadem sed cōsilis reddi debeat. Et in his reb⁹ nā pāt oīmoda silitudo iueniri ita q res sp oīno silis vendat. Mutuū enī dāres ⁊ nihil ide sperātes ⁊c. d vsu. c. ↄsuluit. ⁊ c. nomīgāti. e. t. iglo.

De Na

Nancisci ē aliqd acqrere ↄseq vel adipisci. Ūn̄ dr̄ nact⁹ sū ꝫ illā. i. adept⁹ sum. vel acqsiui eam.

¶ Natura dr̄ multi modis. qūqꝫ vis insita reb⁹ silia de sil. b⁹ pcreans. Scōa stimul⁹ vl' istictu nāe ex sēsualitate pueniēs ad appetēdū pcreādū vl' educādū. Tertio istinct⁹ nature ex rōe puenies vt est glo. i. di. ius aūr naturale.

¶ Nālis dr̄ fili⁹ ex ↄcubina q̄ i domo ppo tenet vnica q̄si loco vxoris. Et ita is i bonis patri ab itestato succedit i duas vncias p̄ue sn̄ be stalij filij legitimi nec vxoris extēt. in bonis āt mr̄is cū filijs legitimis succedit.

¶ Natale dr̄ scriptura cū annis dn̄i ⁊ pconizata q̄ dicebat iūctū eē natū igenuū. Et sic in legēdis scōꝝ intitulat natalis sci Joānis qn̄ mart. q̄si tūc nascat nūqꝫ moritur⁹. vel dr̄ pma natiuitas q̄ ē de utrenāli. Et oēꝫ hoīeꝫ dic liberi. vn̄ ↄstitutū ē nō efficere manumissionē natalib⁹. i. igenuitati. isti. de ige. i fi. Jte dicim⁹. Funus iste restituit natalib⁹ idest libertati quā hꝫ ex iure naturali. ff. de nata. l. ij.

¶ Naulū ē vectura siue pciū qđ pstat p eadē fcā collatā e iter vecta res vehētes p mercede nauigatāe illis q nauigiū exercēt vel ducūt. Ūn̄ Cod. de ro. a singularibus fiūs dic ad q̄nē talē. Nautā ↄduxi vel innliouē aut galeā ad portādū familiā meā. Quid si moriār aliq i nauī vtrū p illis nauta debeat naulū vel pēsionē hrē. Subdistingue si fit cōuētio de illis ducēdis vel ad talē lacū deportandis. tūc p mortuis non dꝫ solui naulū. Si vō fit de illis pactū i naui ponēdis. tūc sec⁹. Tertio si dubitat de vbis tūc etiā debet naulū. tex. est sing. i. l. si vehēda. in pn̄. ff. ad. l. ro. de iac. Simile dicit de infāte nata in naui. ff. locati. l. si adest. § si quis mulierem.

¶ Nauta ē q ministrat naui vel duc eā gubernās. ⁊ que ad vsū ei⁹ ptinēt faciēs. ff. nau. cau. sta l. i. §. ij. ff. fur. aduer. na.

¶ Nautic⁹ tiberin⁹ ē q naulgat i flumine rōne vehēdo in romā vl' exhibēdo ad castra. vt. C. d nau. tib. l. ad castra. li. xi

¶ Nauticū fen⁹ ē qđ pp nauticā pecuniā. vel q̄st nauticaꝫ exigit. ff. de nau. fen. p totū. ⁊ C. eo. ti. l. cū pponas.

¶ Nautica pecunia ē q̄ piculo creditori i nauigio suscepto dat trahēda. Sꝫ q̄st nautica ē cū piculū mutuate pecunie ī mēe recipio si aliq ↄditio nō existat puta si piscator nō capiat pisces ⁊ hꝫ. vide glo. C. de nau. fen. in Rubrica.

¶ Naufragiū ē naue fracta submersio reꝝ siue corporuꝫ ⁊ dr̄ quasi nauis fragiū idest fractura. C. de naufra. l. ij.

¶ Nauicularij seu naucleri sūt q trāsportāt publicas spēs fꝫ Accur. C. d nau. publi. spe. trāsp. li. xi. i Rubrica. Et dn̄r ēt illi q annonarias spēs a susceptorib⁹ in puīcia accipe ⁊ romā vel in castra vbi erāt milites deferre debebant.

¶ Nausochomiū est domus in qua iuuenes educantur.

De Ne

¶ Necessitudo est parentela vel cognatio. l. non est singulis. ff. de reg. iu. vbi glo. sic exponit.

¶ Ne pro vt nō capit. ff. de acqrē. possess. l. q absētl. §. i. De hac dictiane vide. C. de edi. diui. a. to. l. in auc. cū relictum.

¶ Nec implicat sensum contrariꝫ expresse. vt no. in. l. iuris ignorantia. C. qui admi. ad bonorum possessio. poss.

¶ Negociū ē triplex. s. cōe. publicū. ⁊ pūatū. Cōe qđ ptinet ad dispōne alicui⁹ regiōis. Publicū qđ ptinet ad regimē alicui⁹ ciuitatl. Sꝫ pūatū qđ ptinet ad pūatā psonam. Et istis trib⁹ negocijs corr iñder triplex dispēsatio. s. politica. q̄ ↄsistit i gubernatione plurim seu toti⁹ cōitatl. Et h docet i octo libris politicaꝝ Aristo. Jconomica. q̄ ↄsistit i dispōe familie. ⁊ hr̄ i duob⁹ libris iconamicoꝝ Aristo. Et monastica. vel ethica. q̄ ↄsistit i regimine simplicius tantum: ⁊ illa tractatur in decem libris ethicorum eiusdem.

¶ Negociatio ē i ↄmercijs sic negociū i dispēsatōe. vn̄ taꝫ negociatio q̄ negociū aliqū significāt actōeꝫ alicui⁹ rei cuius ↄriū ē aciū. Aliqn̄ actōeꝫ eē idē qđ iurgiū lit. Et dicit quasi negans acium. c. fatus. §. negocium. de verbo. signi.

¶ Negligentia est eius quod fieri debet vel pōt omissio.

¶ Negatiua apd iuristas ē iprobabilis. vt. vi. q. i. actor. C. de pbat. l. actor. de elect. bane memorie. ifra vbi dr̄. Negātio facti nulla est pbatia. subaudi directa: qꝛ qđ nihil ē nō cadit i sensū. Ūn̄ sciēdū q multiplex est negatiua. s. facti. dicti. iuris. ⁊ q̄litatis. ⁊ q̄dā pura. Ūn̄ negatiua fci duplex ē. s. pura. q̄ hꝫ determinatōeꝫ tpis. loci. vel alteri⁹ rei puta qꝛ ē coartata ad certas psonas de q̄ ē casus. c. iij. la co d proba. vbi coartat ad psonas capli. Et illa pbari pōt idirecte vbi grā. Si istiꝫ exhibeat ↄtinēs stipulatōeꝫ factā tali die vel loco. arg. c. ex tenore. de test. Aut nō hꝫ aliqꝫ taliū determinatōnꝫ. ⁊ tūc pbari n̄ pōt directe vel idirecte. vnde onus pbādi trāsfert i aduersariū. ⁊ h iō. qꝛ negationū nō st cāe. nec circūstātie. q̄ sūt necie i pbatōe vt si qs dic se nūq̄ ↄxisse cū bertha. vl' n̄ cognouisse berthā. q̄ dr̄ negatiua explicita. d fri. ⁊ male. c. i. Ul' dr̄ negatia positia. Est. n. positia negatia īplicita vt pano q i electāe tm̄ q̄ttuor canonici pn̄tes fuerit. vt i. c. cū eccl'ia. de cau. possessio. ⁊ ppric. Quas pasitōes negatias iur l rigor repellit. sꝫ eqtas admittit si iudici videbit. vt in. c. i. de ↄfes. lib. vi. Etiā ibi. si aliqs dicat se eē nō citatū ⁊ negatia facti mixta dr̄. q̄ cū affirmatiua iplicita miscet. vt illa q̄ hꝫ affirmatiuā īplicite dicendo. Ego nō renūciaui spōte. q̄si dicat renūciaui coact⁹ vel iuit⁹. Et h dꝫ pbari ab eo q negat. c. sup h. de renūci. Sed negatia iuri pbari pōt. vt si dicat qs alicui. n̄ potes esse testis. dꝫ h pbare. Silr̄ si negēt emācipatio rite fcā. ⁊ negās aliqs iuste fcm̄ dꝫ h pbare q nō sit fcm̄ de iure. sꝫ ↄ ins. vt i. l. ab ea pte. §. i. ff. de pbat. vbi dr̄ ab ea pte q̄ dicit aduersariū suum ab aliquo iure pbibitū eē specialr̄ lege vel constitutāe pbari oportere. Idē rn̄det si qs negat emācipationem recte factā pbatiānē ipm pstare debere.

¶ Negatiua vō q̄litatl duplex e. s. aut q̄litatis itrisece. aut q̄litatis extrisece. De q̄litate itriseca vt cū hō nascit. ⁊ tūc psumit negatia. nisi pbet affirmatia. vn̄ si negēt scia pbādū ē h examiatōe iudici. d pbē. cū fꝫ apl'ꝫ. Si etas q aspectū corpis. si legitimitas. aut ergo is cui legitimitas opponit est de h ifamat⁹. ⁊ tūc cogit se purgare. c. bōe. pal. Dicedo q. Jlle n̄ ē idone⁹. n̄ ē legitim⁹. nō ē soluēdo ⁊c. pbari

debet ab eo q dicit. qr qlibet psumitur idoneus. bonus rc. ni si cõtrariũ pbet. de psumpt. du dũ. de scruti. i or. fa. c. vnico. r nisi ius psumat i cõtrariũ. ff. de dona. iter vir. r vxo. qntris. ff. de pbatiõ poctũ. r. l. si cirographum. Etiã index q hz ex offõ suo cũcta rimari. c. indicãtẽ. xxx. q. v. r. xxiij. q. viij. occidit de offi. deleg. sup qõnũ. §. lectõis. põt r dz si viderit expediẽ re. interrogare sup negatia. ar. ff. de iterro. act. l. vbicũq. r. ac cũ ioãnes. de fi. istr. vbi index facit iterrogationẽ quã ãtps facere nõ poterit cũ eẽt in cã ɔclusũ faciũt nota. per hosti. r inocẽ. in. c. sup his. de accu. r maxime sup negatia: vbi agit de salute vel periculo alic. ar. de rc iudi. c. lator. ad finẽ. Ex pdictis elicit qp qs i iudicio excusat a rñdẽdo po sitioni negatiẽ. iõ qr q negat non ponit sz remouet siue sit negatiua iplicita siue explicita quã faciunt hẽ dictõẽs tñ soiũ rc. r spe. ti. de po. §. viij. Sic pbat neutrã pdicta p po nipõsse. Nã positõẽs succedũt i locũ pbationũ. vt in auc. de his q igredi ad app. §. fi. vñ id soiũ venict i positiõe qõ i pbatione. Sz negatiue vr pdicit nulla ẽ directa pbatio ergo nec positio. r dat Bal. rõnẽ. qr rñsio ad positionez sit ad relenãdũ ab onere pbandi. Sz positõẽs negatiuas nõ hz necesse pbare. q nõ ẽ ei rñdẽdũ. Et ita dicit sentire glo. in. l. ij. i. §. qõ obseruari. C. de iur. ca. Si rõ hret necẽ pba re tũc deberet rñderi. vt. c. i. de ɔfes. li. vi. Idẽ dicit negati uam positionẽ eẽ i q ponit dictio absq. vt no. Cy. l. i. actor. C. de pba. l. iij. qõne. hoc vez qñ ista dictio absq venit ad exclusionẽ alicuiᵘ affirmatiue. r ita ex se non iplicat affir mationẽ. Secᵘ si implicaret illã. vbi grã. Pono qp reus fuit absq eo qp titiũ tali die penterez. qr tota die fuit absẽs ali bi. Nã tal positio nõ vr mera negatiua. qr oriẽ ex affirma tiua. s. fui alibi. r hoc tenet specu. in titu. de posit. §. viden dũ. ver. viij. ka. no. insti. de inutu. sti. §. ne verbo p. Item qr ponẽs illud qõ ponit si negat necesse habet pbare. l. actor pall. q est canonizata. vi. q. vlt. actor i qua dr. actor qõ asse uerat pbare se nõ posse pstẽdo reuz necessitati mõstrãdi ɔtriũ: nõ astrigir. cũ p rex nã in kciũ negãtis pbatio nulla sit. Et sic ppõ negatiua vi pdciũ est sic ẽt positio negatiua ẽ triplex. s. facti iuris r q̃litatis. Et sci duplex. s. simplex r r pura q nõ hz determinatõez loci tpis vel rei ɔsilis vt i la. pono me nõ cognouisse berthã. c. i. de fri. r mal. rc. De cali ẽt l. c. cuz eccla sutrina. de eñ poss. r ppc. Et alia ipura vel mixta. vz. q ẽ certo loco coartata. vi in. c. pposuisti de pba. vbi p loci ispectionẽ pbat nõ cognita. Et habet in se sensum affirmatiuũ iplicitũ. vt nõ cognita. i. virgo. Et dic Bar. de sax. in. l. qcũq. pal. se spõpondisse. qp q pponit nega tiuã debet eã probare ẽt si nõ sit coartata loco vel tpe. qr itelligit coartata psona pponẽtis p. c. plerũq. ij. q. vij. vbi boni viri sufferũt peccata aliena r tacẽt. qr q sciũt iudiciᵘ pbare nõ possunt. Et hoc ipse idẽ cõcludit. C. de ser. fug. l. pal. Ponat actor qcqd velit affirmatiue vl negatiue p itẽ tione sua sũdãda hoc pbare dz. Et nota qp antiqui doc. ne gatiuã pbari nõ posse itellexere p testes. Sz hodie iudex põt admittere positõẽs negatiuas q non põt pbari nisi p p cõfessionẽ aduersarij si saltẽ h videat ei equũ r expedi ens. De h de tempo. or. dilectᵘ. de eta. r q̃li. c. vltimo. r glo. ante penul. in capi. i. de confess. li. vi.

Nepos ẽ filiᵘ filij vel filie sz nepti filia cõsidẽ. Etiaz ne pos capit p filio fr̃o. c. ij. de arbi. c. fũdamẽta. de electio. li. vi.

Nepos posthumᵘ ẽ q post morte aui natus ẽ supstite pr̃e.

Neophitᵘ dr nouᵘ i fide. xlviij. di. qñ. a neos qõ ẽ nouũ r phitos qõ ẽ fides. Itẽ dr nouᵘ i religiõe. e. a. di. sicut olim. Et prohibet talis ordinari duabus de causis. vt ponit gof. in sum. de tempo. ordi. §. sequitur.

De Ni

Nisi quot modis capiat. vide p Dy. in regula peccati. li. vi. r. l. actione. C. de trãsac. Nã qñ dictio nisi seqĩ negatio nẽ tunc stat exclusiue. r sic ponit respectᵘ excipiẽdi vt l. ca. postulasti. r. i. c. sedes de rescripti. c. romana. §. ij. de ap. li. vi. Si vero pcedit affirmatiuã r hoc respectu excipiẽdi tunc pinat. c. i. de ap. c. si vero. de sen. exc. cũ sil bus. Itẽ si adijcit orõni affirmatiue pinat. de testi. c. de testibᵘ. i fi. Qñq nec ponit nec pinat. ij. q. i. hec est rõ. Nam orõ pcedẽs non cõ plectabat illũ casũ. Interdũ ponit p sed. xxviij. di. si dei de. Qñq p si nõ. vt. c. pterca. ij. de ap. r ea. quicũq. de sen. excõ. li. vi. Unde qñ ponit nisi i sentẽtijs r i vltimis volũ tatibᵘ vr iducere ɔditionẽ. secus i ɔctibᵘ. De hoc vide per dominũ Dy. vbi supra. Et dictio nisi ɔponit ex ni. i. non r si. q si ñ si. Et sumit triplr. Prio ɔditionalr. Secũdo exce ptiue. Tertio his modis simul. Itẽ ɔditionalr duplr. vl q ad resolutionẽ vel quo ad dispõnẽ. Quo ad resolutionem ibi. Vẽdo tibi fũdũ p decẽ. nisi alius ifra mẽsez attulerit meliorẽ ɔditionẽ. Nam vẽditio est pura. solutio ɔditiona lis. qr resoluit vel rescidit si alius ifra mensem attulerit maius pciũ. sz nõ stabit vẽditio. l. ij. §. si in diem. ff. p emp. Itẽ ibi. Lego decẽ nisi nauis ex Asia venerit ifra mẽsem. dispõ est cõditionalis. qr sensus ẽ si nõ venerit legatũ vale at r pficiat. Silr ibi. Lego nisi noluerit. dispõ ẽ ɔditõalis r legatũ ɔditõale. Et est sensus lego si heres non ɔdixerit seu reprobauerit. sicut apposita ɔditõe. si capitoliũ nõ asce derit. l. fi. ff. de ɔdi. isti. Itẽ ibi. Lego decẽ q adimo nisi nauis ex asia venerit. adẽptio est ɔditionalis. r est sensus adimo legatũ. r nolo tenere ipm si nauis venerit. r qr adẽptio est sub ɔditõe: vr datũ sub ɔria ɔditione. l. qbus diebus. §. q ri tio. ff. de ɔdi. r dem onstra. Significat ẽt exceptiue qñ exi mit seu tollit aliqd qõ ẽ i orone pcedẽti: vt non sit idẽ ius vel idẽ effcũs. Et h duplr. vt pmissũ est. s. affirmatiue post orõnẽ negatiuã: r negatiue post orõnẽ affirmatiuã: vt nul lus hõ currit nisi socrates. ois hõ mouet nisi plato. facit. i. i. C. de trãsac. r. l. si eũ. i fi. ff. siqs cautio. eñ ibi nota. Itẽ in pdcis vbi refert ad resolutionẽ r adẽptõez facit ɔditionẽ. Et significat etiã aliqualiter exceptiue: r sic ɔditionaliter significat r exceptiue simul.

Nihilominus r nihilomagis differunt: quia primum in cludit affirmationem. secundum negationez. vt insti. qui. non est pmi. fa. tc. §. i. in glo.

De On

Nominator. idest elector officialiuz. vt. C. de peri. nomi nato. l. i. r. ij. li. x.

Nomẽ. qñq idẽ est qõ ius debitoris. vt in. l. a diuo pio. §. i pluribᵘ. vbi dr qp pmo debẽt venire. i. vẽdi mobilia. scdo imobilia. tertio noia. i. iura debitoz ɔdẽnatoz. r spãlr i. §. sic quoq. r seq. Itẽ qñq nomẽ idẽ est qõ fama. vt dicẽdo. Meliᵘ est nomẽ bonũ q̃ vnguẽta pciosa. Eccl. vij. Etiam qñq capit pro noie rei pprio vel appellatiuo. r sic dr. Nomen cõsonãs dz eẽ rei. xxi. di. cleros. de pben. cũ sm aplũ. isti. de dona. §. est r aliud genus. xvij. q. i. si cupis. De noie pprio dr qp similitudo nois iducit affectionẽ. ff. de leg. ij. l. cũ filius. §. pr. iuncta glo. r. ff. de lega. i. si qs in fundi vocabu lo. vbi dr qp de noie pprio nõ est cura. vel de cognomine. dũ in substãtia non erret. qr nomina hominũ mutabilia sunt. rerum autez immutabilia.

Nobilitas sm Bar. de saxofer. in tractatu de nobilitate quẽ cõposuit circa. l. si vt pponis. C. de digni. li. xij. post q̃t tuor opiones de nobilitate q̃s reprobat. Nobilitas est q̃li tas illata p pncipatũ tenẽtẽ q qs vltra honesto s plebeios acceptᵘ ondit. Prio dr q̃litas qr põt adesse vl abesse pter subiecti corruptionẽ. nã mulier plebeia nubens nobili nobi lis efficit. l. mulieres. C. de digni. r. l. feminine. ff. de sena. r hi qbus impator de nouo ɔcedit dignitatem. vt in to. ti. palle. Ita mulier nobilis nubẽs plebeio efficit ignobilis. sicut ille qui ppter delictũ pdit dignitatẽ. l. quotiens. r. l.

iudices.C.eo.tit. Et sic in aliquo tpe qs est nobilis.in alio ignobilis.imo i vno loco z nõ i alio. vt sarracen⁹ nobil' captus a xpiano ẽ ignobilis z suus.z econuerso. Dr̃ illata.qz nullus a seipso põt h̃re dignitatez vel nobilitatẽ.sed oz q̃ per alterũ ɔferat̃:imo q sua auctori'tate assumeret i crimẽ falsi icideret. vt in.l.iulia.maiestatl.ff.de fal.z i reg.iu.c.i.li.vi.vide no.p bar.in.l.vendat̃.C.de pfes.z med.z in.l.i.C.vt dig.ord.seruet.z.bal.in.l.data opera.in.xvij.coll'.C.qui.accu.nõ poss'.vbi ponit de nolante se comitẽ q non est z ő creãte nota.cũ ñ h̃z auctẽ. Etiã qz dignitas ifert̃ i aliũ ex mera grã cõcedẽtis.s.pncipis q nõ recognoscit supiorẽ. aliqs eni iferioz cogeret superiorẽ vt daret dignitatez sibi ẽt ex debito. Possũt tamẽ pcedere aliq̃ue cãe ex ɔgruo i pellentes ɔcedentẽ vt sunt virtutes z actus virtuosi.ff.de orig.iur.l.ij.in penul.z vlti.colũna zc̃. Dr̃ p pncipatũ tenentez.Sed pncipatũ oĩum tenet deus.qui qñqz nobilitates z dignitates tẽporales imediate istituit.qñqz ali⁹ pnceps nõ recognoscens supiorẽ tẽporalẽ. Nã baro.q nõ ẽ miles põt certo casu facere militẽ.lz cõtrariũ notat.Cy.i.l.iij.C.de here.tu.z bar.in.l.fi.C.vnde liberi.vbi dicũt qp qui nõ est doctor nõ põt facere doctorẽ.nec militẽ qui nõ est miles. Pñt tñ reges vel duces ex regnũ suũ i alienis ptibus facere milites.qz ea q̃ sunt voluntarie iurisdictiõis vt ẽ facere militẽ possunt exerceri ex territoriũ.l.i.z.ij.ff.de off.pconsul.z lega. Dr quã qs vltra honestos plebeios.qz plebeioz qdam sunt honesti qdã viles.l.mulier.C.eo.ti. Lz ergo honesti plebei sint magis accepti. nõ tñ sũt nobiles. qz nobilis ẽ accept⁹ vltra hõestos plebeios. Et dr̃ accept⁹ qz nobilitas ɔsistit i h qp pnceps fac' queq̃ gratũ z acceptũ. lz in ciuitatib⁹ q̃ regunt̃ p pplm nobiles sint iterdũ min⁹ accepti.z plus puniant̃ in penarũ ipositõe. Dicit̃ vltimo ondit̃.qz si qs per mille annos viueret cũ oĩbus virtutib⁹ z pnceps eũ sũme diligeret z acceptũ h̃ret tamẽ plebeius remaneret donec i eũ infert̃ dignitas nobilitatis per pncipẽ q ostendit̃ accept⁹ vltra plebeios. Et põt ostensio fieri vbis exp̃ssis hoc ɔtinẽtibus.l.ille aũt.§.cũ verbo.ff.de lega.iij. Quãdoqz etiã ñ exprimit̃ verbis.z tũc dz fieri aliq̃ actu hoc casu de necessitate iportãte.l.pro herede.§.pomponius.ff.de acqr.heredi.vt si cõcedit̃ alicui officiũ qd h̃z dignitatẽ vel nobilitatẽ annexaz vel comitatũ.ducatũ zc̃. Cetera de nobilitate.vz.quattuor opiones:z tres nobilitates. Et q̃lr aliqs debeat pbare nobilitatẽ:vide i tractatu bal. Et vtrũ nobilis pp ingressũ religionis pdat nobilitatem:vide Lodo.de ro.i singularib⁹ suis. Bal.i.l. deo nobis.C.de epis.z cle.z q non facit.ff.de re.iur.l.iura. que dicit iura sãguinis nullo iure ciuili dirimi possunt. Et nobilitas est qõdam ius sanguinis qõ est icõmutabile. vt in.l.ius agnatõis.ff.de pact.vide glo.ordi.xxvij.q.ij.scripsit.xx.q.iij psens cleric⁹.que volũt qp sic.quas approbat Spe.in ti.de statu.mona.§.i.v.xi. Etiã dñi de ro.iter quos talis qõ de facto fuit mota allegabãt duas glo.apte volentes monachũ nobilitatẽ pdere. Primã in.c.i.de purga ca.sup v.ingenu⁹ nõ est. Scdam in.c ea q̃.de sta.reg.sup v.psonarum dlectu. Quib⁹ tñ ñ obstãtibus dñi de rota ɔtriũ determinarunt p rõnem vt supra.

℄ Nõ obtemparé.i.nõ obedire. vt q sciẽs nõ paret vocat⁹ a dño vel iudice.siqs ius di.nõ obtẽ.i rubro z in nigro.

℄ Nõ significat negatiue coiter.qz aduerbiũ negãdi. Qñqz tñ etiã significat affirmatiue. vt ibi. Promittis mihi.x. z rñdes q̃re nõ.l.i.§.i.ff.de v.ob. Nam sensus ẽ qp pmittis z ɔsentis significato supto ex dictõe q̃re iũcta dictõe non. q̃si diceres. Nõ est rõ negãdi.i.affĩrmo. Et idẽ ibi. si iterrogatus an velim adire hereditatẽ mihi delataz rñdeã cur nõ. videoz adire hereditatẽ. Sec⁹ si dicerẽ hec hereditas nõ displicet.nã tũc nõ videoz adire.qz nõ seqtur. nõ displicet.ergo placet.qz est mediũ iter nõ displicere z placere.s. nõ placere.sicut ẽ mediũ iter velle z nolle.s.nõ velle. Nec obstat.l.cũ antea.C.de arbi. vbi tex. nõ displicet. Et ptes sñiam ab arbitro latã vident̃ approbare qz ibi nõ displicere capit̃ p placere.z h ex approbatõe arbitri. Etiã qñqz duplicat̃ dictio nõ.tũc significat affirmatiue.l.duobus.ff.de ver.sig. Nã due negatões faciũt vnã affirmatiuã. qz negatio destruit negationẽ nisi p babilli medio pferentis ifera't volũtas vt.l.i.C.de ser.fug.z.ff.de offi.pfec.vr.l.pmulgatis.z.ff.de sena.l.femine.z de inreiu.z si xpo.in pn.

℄ Notabilis.i.notatus vel ifamis.ca.ex pte ade.de testi.

℄ Nõ admitti ad ptẽ capit̃ p ipso qõ est nõ admitti fcã distributiõe a pte.qñ ps cui fcã ẽ nõ admittit̃.vel iõ qz i rerũ nã nõ ẽ.vel qz alias admitti nõ põt. Vbi grã. Legatum relictũ est mihi ex postbumo. Posthum⁹ ext'ns i vtero lz nõ admittit̃ ad ptẽ significat̃ tñ me tñ admittẽdũ ad ptẽ.l.si duob⁹.i pn.ff.de lega.i. Rõ qz mihi ps tñ relicta est. Et si dicat̃ deficit ɔiũct⁹ qz ñ admittit̃ ergo ps ei' mihi accrescit ex dispõne legantis.vt pz i mã ɔiunctionũ z sic admittar ego ad totũ. Rñdet̃ qp nõ deficit ɔiũct⁹ i casu pmisso qz est spes eũ nasci z admitti. Itẽ ibi. Testator mihi z ei q cape nõ potest legat.x.ego ad.v.tñ admittar.l.si titio.ff.de leg.ij.z itelligit Bar.qp cape nõ põt:qz aufertur ei res a testatore tãqz idigno z si nõ admittit̃ loco ei⁹ admittit̃ fisc⁹. z sic ps ei⁹ nõ deficit nec mihi accrescit. Itẽ ibi.testatoz legat mihi z seruo suo pprio.ego admittoz tñ ad ptẽ.l.plẽs.§.si ɔiũcti.ff.de leg.i.qz ex pte tñ mihi relictũ est.z ps cõiuncta non oĩo deficit:qz nãlr seu de eqtate sibi debetur. Sz ibi.legat̃ mihi z illi q nõ est in rex nã nec eẽ speratur admittoz ego ad totũ.l.si duob⁹ palle.§.fi.ff.de lega.i. Rõ qz ps ɔiũcti oĩno deficit. Idẽ ergo in oĩ casu in quo pars totalr deficit vel qz ɔiunct⁹ moꝛit̃ añ testatore vel relictũ ẽ posthumo q nascit̃ abortiuus vel si ɔiũctus repudiat:qz tunc ps ɔiuncti oĩno deficit.z iõ pp ɔiunctionez alteri ptĩ accrescit.lz de ɔsuetudine q̃rũdã ptiũ vt francie.ɔiũctio ñ significat ius accrescẽdi. Iõ q̃ztũcũqz deficit ps vni⁹ alter tñ ad ptẽ admittit̃.s.sibi relictã. Significat ergo non admitti ad ptẽ ipm ɔiũctũ vel ad ptẽ tñ vel ad totũ admittendũ.put hoc qõlibet mediũ pbabile declarat.

℄ Nolle z nõ velle differũt:qz nolo iportat pcise resistẽtiã ɔtẽptũ z oĩmodã ɔdictionẽ vel repudiationẽ.z nõ solum absentiã volũtatis. Sz non volo tñ aliq̃lẽ z non oĩmodã iportat ɔdictionẽ. vt no. Jo.an.de of. dele.c.prudentiã.§.sexta.sup.v.non velit. Et qñqz capit̃ nolo vt ẽt ñ iportat pcise resistẽtiã p nõ volo. vt in.c.finẽ litibus.de do.z ɔtu.ibi.nolit aut nequeat s'm Jo.an.z seqtur Ant. Silr dormiẽs non vult legere tũc:z tñ exp̃sse se legere nõ negat. vt no.de spon.c.ij. Et dictio nolle ɔponit̃ de nõ velle Alij tamẽ ponunt differentiam dicentes qp non velle significat priuatiue.idest non esse voluntatẽ seu motũ voluntatis. Sed nolle significat positiue.idest eẽ motũ nõ fieri vel nõ obtinere illud de quo q̃rit̃. Et per hoc dicũt doc.qp si heres deliberãdo de adeũdo dicit se non velle adire.hec verba non significãt repudiationẽ qz nõ velle adire est nõ h̃re motũ animi ad adeũdũ.nõ ãt p hoc seq̃t qp repudiet.secus si dicat.nolo adire.qz sensus est qp h̃z motũ animi ad nõ h̃ñdã hereditatẽ.z ideo significat repudiationẽ. facit.l.filij.§.i.ff.ad tertu.pp̃ter hoc dixit lex qp iter velle z nolle est mediũ.s. velle z non nolle.l.i.§.sciam.ff.de tribu. ac.z hoc de proprio significato verbi. Sed ex circũstantijs possũt recipi alia significata.

℄ Nota est idem qõ infamia.l.i.ff.de his qui no.infa.

℄ Notare quãdoqz est rephẽdere.c.fi.de sortile. Quãdoqz infamare.c.accedens de purga.cano. Quandoqz considerare.c.cum olim.ij.de of.dele.

¶ Notarius est publica psona. qr eius offm ad publicã vtilitaté inuẽtũ est. & dr a notãdo qd est negocia hoĩs publice & auctẽtice ĩ publicã & auctẽticã formã redigere. Et idem dicitur scriba a scribẽdo. & tabellio seu tabellari⁹ a tabula. Regre. ff. locis suis.

¶ Noth⁹ dr illegitim⁹. & ppe de adulterio nat⁹ sicut dr notha febris que affligit vt quartana. nõ tñ ẽ vera qrtana vt nota glo. in. §. psone vero. in fi. c. nisi cũ pdem. de renuncl. Etiã dr a nota. i. ifamia. qr talis ĩfamiã incurrit.

¶ Notoriũ ẽ triplex. Quodã ẽ notoriũ psumptiõis. s. qd est de euidẽtia iuris vehemẽtis psũptũ vt pñitas. filiatio. vbi nõ reqrit alia pbatio. c. qñ. de fil. psby. Nã de hoc q gs sit alicui⁹ fili⁹ nõ põt vere pbari. l. lucius. ff. de cõdi. & demon. vñ fili⁹ est quẽ nuptie demõstrãt. ff. de in ius vo. l. qr sp. ĩ fi. nã cũ vir & vxor aliquẽ ĩfatẽ nutriũt & dicũt eũ filiũ eoꝝ cẽ. tũc psumit eoꝝ filius. Est ḡ notoriũ psumptiõis euidẽtia rei euidẽter a iure psumpta. Aliud ẽ notoriũ iuris. & est clara iudicialis cõfessio. ĩcõuincibilis pbatio. & irretractabilis diffinitio. de quo. s. notorio gs dãnat⁹ est. vel ĩ iure cõfessus. Et sic illud ẽ duplex. vz. per cõfessionẽ factã in iure. & p sniaz iudicis. vt in. c. vestra de cohabi. cle. & mulie. Tertiũ est notoriũ. facti. s. quod cõmissũ vel factũ non dubitat a populo vel maiori ppli parte & per euidentiam rei nulla põt tergiuersatiõe celari. nec oz q oẽs circũstantie facti sint note. vt. c. vlti. de coha. cle. & mul. c. cũ dilect⁹. de purga. cano. in fi. ij. q. i. manifesta. & c. se. Et illud notorium est triplex. s. fm triplicẽ distictionẽ facti. Quoddã ẽ fci pmanẽtis & cõtinui. vt q deus solio stat in palatio papinẽsi cõtinue. c. dilecto. de appel. & illud non indiget pbatione. aliud est fci trãseũtis. vt q gdam ĩ publico palatio occidit corã pplo. Tertiũ est notoriũ facti ĩterpellati. vt qr vsurarius vna die tz mẽsaz paratã. alia non. Et illud sic describit. Est quoddã ĩtellectuale & notũ sic q nõ põt aliqua tergiuersatiõe celari. & q psbiter cognoscat cõcubinã cũ qua habetat alia gi dilẽtia circa focũ panem poscẽna. De hoc pleni⁹ no. p doc. l. c. vñ. preal. vbi tractat materia notorij q est adeo ĩtricata q dicat Jo. d ligna. & cõs anto. d butri q multi loquunt d notorio; qd sit notoriũ ignorãtes. Et ĩ cõsilio basilieñ ĩ sessiõe. xx. addit⁹ est quartus modus vltra tres cões notorietates. s. qñ sacerdos mulierem de ĩcõtinetia suspectã & ĩfamatã tenet & per suum supiorẽ admonitus ipam cũ effectu nõ dimittit vt in decre. quod ĩcipit. Quicũqz cleric⁹. ĩ quo ẽt notorij cõcubinarij a perceptõe fructuũ oĩum beneficioꝝ suoꝝ triũ mẽsiũ spacio ipso facto suspẽdunt. quos fruct⁹ superior cõuertat ĩ fabricã. vel maliã euidente vtilitatẽ ecclesiaꝝ ex qbus isti fructus perelp unt. & nisi monit⁹ cõcubinã dimittat aut oliã nõ resumat oib⁹ bñficijs pũet. Et noto q moderni ponũt noue gña pbationũ. qre in iure formolr differunt. vt sũt argumẽtũ. psũptio. iudiciũ. fama. rumor. occultũ pene. occultũ oio. manifestũ & notoriũ. Unde argumẽtũ est ratio rei dubie faciẽs fidẽ. de heret. cũ ex iũcto. de ver. sig. c. forus. Presumptio est qdã mediũ ĩtellectusle veritotl eliciẽde ex circũstãtijs ĩsurgẽs. de psumpti. ex studijs. De illa que est iuris rãtũ. & que iuris & de iure no. ĩ. c. bis q fidẽ de spõ. vbi glo. no. b gntuplici psumptiõe. Judiciũ est mediũ ĩtellectiole ex aliq singulari circũstãtia ĩsurgens. C. & ff. de rei ven. l. iudicia. Fama ẽ illese dignitatis stat⁹ vita & morib⁹ cõprobatus. hoc vez de fama hoĩs. sicut ĩfamia est lese dignitatis status vita & morib⁹ reprobat⁹. Sed fama de aliquo negocio ẽ mediũ veritatis eliciẽde. & cõis & clamorosa ĩsinuatio ĩsurgẽs apud totã vel maiorẽ ptem ppli ex ĩcerto auctore pueniẽs. Rumor ẽ pticularis ĩsinuatio clamorosa ab ĩcerto auctore cõsurgẽs. Pene occultũ quod pbari põt. sed difficulter. Occultũ oio est qd nullatenus pbari põt. & subijcit iuri diuino. de simo. sic. vi. q. i. si oĩa. Manifestũ dr qd d facili pbari põt. & notoriũ. s. descriptũ ẽ. De quo etiã dat exẽplũ de statua & pcussione. vt not. ĩ. c. super eo. de testi. cogẽ. & in. l. ciues. C. de appellatio.

¶ Nouatio est pois debiti vl pois obligationis prib⁹ B volẽtib⁹ expsse ĩ aliã obligationẽ trãsfusio vel trãsactio. verbi grã. Debui tibi centũ aureos sub cõditione si nauis venerit ex asia. placuit iter nos nouare obligationẽ. vt illud qd debui tibi sub cõditõe. pure & sine cõditione debeaz. hec est nouatio ita q por obligatio cõditionalis trãsit ĩ posteriorẽ purã p nouationẽ. Eodẽ mõ pone exẽpla ĩ sillib⁹. vt. ff. de noua. & C. eo. ti. p totũ.

¶ Nouale ẽ terra pciosa alias ptermissa que p annũ cessat. Alij dicũt q ex siluã q arborib⁹ extirpatis ad cultuz redigit fieri nouale dicat. Et vtraqz illaz ĩterptationum colligit ex legibus ciuilibus. Sed apud notarios romani pontificis nouiuus vsus obtinuit q nouale etiam dicitur ager d nouo ad agriculturam redactus de quo non extat memoria q aliquando cultus erat. vt in. ca. quod per nouale. de ver. sig. vbi de hoc.

¶ Nouũ opus facit q aut edificãdo. aut destruẽdo. aut foueã faciẽdo pstinã facie operis immutat. Secus vero si reficiat vel icrementũ ĩponat. qr tũc nõ videt nouũ opus facere. ff. eo. ti. l. i. §. nouũ. & §. siquis edificiũ.

¶ Noui operi nunciatio fm Hosti. est illi q de nouo edificat in piudiciũ alteri⁹ fcã legalr. l. i. ff. de no. ope. nunc. Et ptinet ad eorũ q sũt solo cõiũcta. vt in. l. i. preallé. Fit autẽ tripli. Primo solo vbo dicẽdo. Nuncio nouũ opus. & hoc ĩ loco edificij ipso dño noui operis. Scdo p iactũ lapidis vel lapilli. Tertio p iudicis phibitionẽ. Primo mõ nuncians pdit possessionẽ. & facit aduersariũ possessorẽ. vbi grã voluisti domũ edificare ĩ fũdũ meũ. & nũciaui tibi q non faceres. dicẽdo nouũ op⁹ nuncio. i. phibeo. nuncians vero secũdo & tertio mõ retinet possessionem fm her. in. ca. ex parte. de verbo. signi.

¶ Nouũ opus nũciare ẽ phibere ne edificiũ fiat. vt qñ nũcio tibi ne edifices in fũdo meo vel p iactũ lapilli pntib⁹ testib⁹. Hec nũciatio hz taleẽ effectuz q si edifices ibi sprета nunciatiõe mea absqz q caueas de opere demoliendo seu destruẽdo si te apparuerit iniuste edificare. qcqd postea edificaueris siue iuste siue iniuste totũ debebit destrui. vt. l. i. pal. §. opus nouũ. & §. nũciatus. Et si aliqd in publico fiat. oẽs ciues opus nouũ nunciare pñt. Nã reipublice iterest qz plimos ad defendẽdũ cãz suã admittere. l. iij. in fi. ff. de no. ope. nũc. Et dr in. §. opus nouũ. pall. q hoc dicitz nõ cõplectit oĩa opera. vt supra. de interdictis.

¶ Noxa dr qd nocet vel nocuit. vt seru⁹ & ceruus aut aliud aĩal nocens. vt. ff. de noxa. ac. in Rubrica.

¶ Noxia dr ipz delictũ maleficiũ vl dãnũ datũ. vnde Noxia delictũ delinquẽs noxa vocat. vt insti. de nox. ac. ĩ glo.

De Nu

¶ Nullatenus. vide ĩ cle. vni. de seqstra. in glo. p ordionũ

¶ Nullitatis snie sũt multi modi. vt no. Jo. an. de re iudi. c. t. vbi remittit ad Spe. d sen. pla. §. iusta. & snia nulla non meret hie nomẽ snie. de re iudi. c. fi. li. vi. ff. eo. ti. l. iij. §. cõdẽnatũ. Et est glo. finalis ĩ cle. vni. de sequestro. preol.

¶ Nũeratio pecunie duob⁹ modis dr. Uno mõ respcũ creditoris q ppe dr nũerare pecunias dbitori. vt sibi reddat Alio mõ respcũ dbitoris q ppe dr soluere creditori & ipro pue dr nũerare cũ soluit qd dz. Dat aũt exceptio ñ nũerate pecunie a creditore pncipali debitori vel fideiussori. Sed nũeratio pecunie large ponit hic pro oĩ re quam quis numerauit vel soluit.

¶ Nũmisma fz qsdã ẽ idẽ qd moneta currẽs spãl. vl ẽ idẽ qd nũmus Sz oli nũmisma & aure⁹ & solid⁹ auri idẽ erãt.

vt.C.de vete.l.i.li.xi.t.C.de spor.l.ij.Et i euãgelio matthei t dicit phs.li.v.ethi.q nũmisma fcz ẽ nõ ex nã rei.sz ex lege.

¶ Nũmulari⁹ ẽ nũmor numerator vel malleator. Qui et ipe accipit pecuniã t erogat sic cãpsor. t ide fac scripturã ad quã frequẽter recurrit i dubio. vt p eã data t accepta pbent. hinc et argẽtarius dicit vt supra de littera. A.

¶ Nũmus.i.denari⁹ de q dic phs.v.ethi.q ẽ mẽsura oinz rex.q ẽ fideiussor nobi oi necitate p q̃lz re q̃ idigemus.

¶ Nũci⁹ ẽ q vicẽ gerit epl'e t q sine mãdato liñs mittit.q ẽ veluti pica t organũ t vox oñi mittetis ipz.t large glibet nũci⁹ põt dici procurator. sed nõ cconuerso.

¶ Nũcupatio ẽ quã i cereis tabulis recitat testator dicẽs hec volo que i his cereis tabulis scripta sunt ita dico ita lego.ita q vos cives mihi testimoniũ perhibeatis.

¶ Nũcupare est palã noiare vel vocare t ↄfirmare fz Ist. li.v. Regre infra. testamẽtũ nuncupatiuũ.

¶ Nũq̃ qñq idem est quod raro.i.q.i. nunq̃.

¶ Nundine sunt gñale forũ ad q̃ vndiq hoies ↄfluunt t ↄcurrant.C.de nundi.l. vnã.l.clam.§. qui ad nũdinas.ff. de acquiren.poss. Aliquando etiam nundine dicuntur epule.l cum societas.ff.pro socio.

¶ Nuptie sũt matrimoniũ. vel viri t mulieris ↄiunctio idiuiduã vite ↄsuetudinẽ retinens diuini t humani iuris coicatio.xxxv.q.v.nulls. Et dñr nuptie ex eo q nubẽtiũ capita in solẽni bñdictiõe velabant. t q̃si nube cooperiebant.ca.q.nostrates.t.c.femine. Et illud idiuiduam vite ↄsuetudinem tãtũ valet sicut ↄsortiũ oĩs vite. t hoc q̃tũ ad ppositũ q hãc itentionẽ hñe debet vt perpetuo simul manere debeãt. q̃uis post cõtractuz mrimoniũ ante carnalem copulã possit alter altero iuito religionẽ itrare. Et qñ nuptie sunt phibite celebrari habet in.c. capellanus. de ferys. t in his versibus. Aspicien s veterem circũ quali gs benedicta. Non lz hic. lz hic. hic nõ lz. lz hic. hic nõ.

¶ Nuptie scde dñr oẽs q̃ sequunt pmas.licz sint tertie.q̃r te.vel qrte tc. vt quando aliquis nubit alicui post primas nuptias.C.eo.ti.l.si quis.§.tale.

¶ Nurus est vxor fily.t ci⁹ appellatiõe pnurus t deiceps cõponit.ff.de vbo.sig.l. nurus.l.ij.§. nurũ.ff.qui satisda. cog.t ẽt sponsa.ff.d gradi.cog.l.labeo.§.seruius.contrariũ videt isti.de nupt.§.t si qua.

¶ Nũc no.archi.lxij.di.ego. t glo.xxxij.q.v.si audieris. Et silr vid.de offi.delega.c.prudentiã.§.sexta.

De Ob

Obligatio ẽ iuris vinculũ.q̃ necitate astrigimur alicui⁹ soluẽde rei fm nre ciuitat iura.istit.de obli.in pnci. Et ẽ duplex.s.ciuil' t ptoria. Ciuilis q̃ aut legib⁹ ↄstituta.aut certo iure ciuili cõprobata ẽ.sz ptoria ẽ quã ptor ex sua iurisdictõe ↄstituit. Que etiaz oneraria vocat.

¶ Obtẽperare ẽ obseq vel obedire. vel iussi iudicis ↄparere.ff.si g.s i ius voc.nõ obtempe.in rubri. t nigro.

¶ Obaudire est quasi de mente deducere. scdm Joan.an. de elec.li.vi.c.fundamenta.

¶ Obscuritas est illa que fit i dictiõe. Sed ambiguitas q̃ fit in orone. vt not.glo.ij.in.l. veteribus ff.de pa. verbi gra. vẽdidisti mihi fundũ.t dictũ est accedere stichũ. non apparet de quo sticho.ergo nõ fit ↄdẽnatio in actõe ↄtractus nisi oñdat de quo sticho vẽditor itellexerit.l.si i emptore.in pn.ff.de ↄhcit.emp.t ven. q rõ dictat actorẽ pbare. t q emptor agit t pbat de sticho.sed nõ de quo.statur reo declarãti obscuritatẽ. Ceteris.n.paribus reo fauẽdũ est poti⁹ q̃z tc. vt in regula cum sint.de reg.iur.li.v. Item ibi. Uẽdidi tibi domũ locatã p me eidam. t dixi q pensionẽ pmi ãni haberẽ. t sequẽtiũ annor tu haberes. t dixi ius pignor vtrũq secutur. Dic tex.q ius pignor pmo ptinet ad me p pẽsiõe pmi ãni. t si qd supest tũc ptinet ad te. t sic fit iterpretatio p pferẽte.l.isulam.ff.de pig.q i pricipali ego mihi puidi pro retinẽdo pẽsionẽ pore.ex q̃ colligit t declarat obscuritas q̃ ẽ i accessiõe. t significat q p illa pẽsiõe volui ẽt pus ius pignoris retiere. Itẽ ibi. Si qs stipulat.x.calẽdis.itelligit d porib⁹.l. cũ q cale.ff.d v. ob. Rõ q q rõe itelligeret d scdis.eadẽ rõe d tertys. tc. t sic stipulatio redderet inutilis. Itẽ ibi.actor petit stichũ in iudicio sz dixit se itellexisse de nigro. t actor d albo.stat dcõ actoris.l.iter stipulãtẽ.§.i.ff.d v.ob.q ibi actor oñdit de q̃ itellexerit. t q sibi debet.io p eo dz ferri snia.nec dz reus audiri.q de alio itellexit.q nõ ẽ oneris ipediendi pcessũ iudicy t iusticie.nec iterest rei q stat dcõ actoris.cũ pbat sibi deberi t sic de alys.

¶ Obrepe ẽ q̃si latẽter subitrare.lxi.di.nullus init⁹.de cele.mis.cũ creatura.t.c.ne i agro.in pn.de statu monacho.

¶ Obrepticiũ rescriptũ. t obreptio.regre.ifra.rescriptuz.

De Oc

¶ Occasio differt a causa. vt in.c.solite.de maio. t obe.

¶ Ociũ phicũ ẽ studiũ q phs ociat qñ studet. Sz ociũ vulgare qñ vacat ab ope ẽuili. Et nõt q ociũ ẽ triplex.s.destitoriũ qd ẽ ribaldor q apd athenas suspẽdebant. Et de h dr q ociositas t voluptas arma sũt host| ãtiq ad miseras aias capiẽdas.d renũ.nisi cũ pdẽ.§.vez.sz pp. Ergo dic Hiero. ad rusticũ mõachũ.i.c.nũq.de ↄse. di v. Sẽp aliqd opis facito. vt te dyabolus ineniat occupatũ. Scdz ẽ restitutoriũ qñ qs cessauit a labore. t itez accedit ad op⁹. Tertiuz retributoriũ.qd dat emeritis t senibus.

¶ Ocul⁹ ẽ q̃druplex. vt no.archi.xxxij.q. vince solo.

¶ Occupare capit qñq i mala. t qñq i bona significatõe. Et ppe mobilia occupant t imobilia inadunt vt i glo.sup hoc verbo in.c.generali de elect. libro sexto vbi concor.

¶ Occultũ dioyt pmissũ est dr q nulla rõe pbari põt. t tale vocat secretũ vel latẽs. vide ifra. pbatio.

¶ Occultũ pene ẽ qd p paucos pbari põt t qd pauci sciũt. vide.3.notoriũ i gñib⁹ pbatiõniz.

De Of

¶ Offiñ dr mult| modis. Pmo misteriũ. Scdo obsequiũ. Tertio act⁹ psone cõtingẽtis.xxi.q.i.mõach⁹. Quarto plebania.d sta.mo.qd di.itẽ aliqñ sum lr p dignitate vl psonatu d pbẽ.ad hec.d cle.n resi.q d ↄcs.pbẽ.c.y.§ t. Aliqñ p litigio.xxi.q.i.d pñtiũ.i fi.vbi litigãtes dñr offiñ exercere. Itẽ is cui ↄmissa ẽ dispẽsatio hz offiñ. Itẽ q hz ptãtẽ seclarẽ t tabellionatũ. Itẽ dr ppositura. Sz ppe ẽ aliud a dignitate t a psonatu. Et dr simplex offiñ qñ qs hz administratiõnẽ aliq̃r rex sine aliq̃ pogatia i choro vl'ca. vltra alios sui ordis rõe hs officy. Et sic hz on⁹ sine exũ sine honore vel pogatia honor| vt sindici, pcuratores.gastaldi.i.q.iy.salutator.v.i noie. Itẽ viceduis q hz epatuz disponere: dr hre offiñ.xcix.di.§.offiñ.i.q.i.si qs eps.i.riso. Hec t pla vide p Archi.d ↄsue.c.i i glo. Et h erat ↄtra. vbi tractat d dignitate psõali t offõ. vt h dciñ ẽ. Itẽ offiñ fz Car. ẽ ptãs exñs i iudice exercẽdi ois ea q̃ ptinet ad ei⁹ iurisditõz. Et capit hic iurisditio gñalr vt icludat oia ptinẽtia ad mex t mixtũ ipiũ. Et logt d offo iudicl cui⁹ iurisditio offõ iudicl mr ẽ sic obligatio actõis. Nec ẽ va opi. Pe.d bellaperti.q offiñ iudicl sit exercitiũ vl executio iudicl. q magl stat i hitu q̃ i actu. Nec fz opi. Marti.appellari dz actio cũ dñe surrogatũ t cui surrogat.isti.d actio.i pn.i gl.iy. Itẽ offiñ ppue dr qd hõ dz homini ex nã. vt i.c.cũ i officys.d testa.

¶ Officiũ iudicis fm Hos. est ptãs iudicis a iure sumpta. Et hz locũ tam in his que ante iudiciũ fiunt q̃ in hiis q̃ in iudicio occurũt faciẽda. Et iplorat loco pncipalis actõis cũ alia ordinaria actio deficit. vt in.c.fi.de of.iudi.

¶ Officium iudicis est duplex. s. nobile et mercenariũ. Nobile iõ appellat᷑. qꝛ a seipso iterponit᷑. non iure actiõis siue obligatõis. vtputa si minor petit se restitui in integrũ. hoc nõ petit iure obligatõis. qꝛ iudex nõ fuit obligat⁹. nec iure actõis. sꝫ iudicis officiũ misericorditer iplorat ꝛc̄. Mercenariũ iudicis officiũ est seu sic appellat᷑. qꝛ deseruit actiõi stetate. puta peto a te. xx. actõe mutui. iudicis officiũ deseruit mihi i hac actõe. qꝛ ꝯdemnat te. vt restituas mihi. xx.

¶ Officiosa dicunt᷑ q̄ ꝯtinēt pietatē q̄ nulli obsunt ꝛ alieni psunt. Sicut a ꝯrio testamētũ dr̄ iofficiosum qd̄ est cōtra officiũ pietatis. di. ix. si ad scriptutas. in glo. i.

¶ Officiales iudices. Re. vt. s̄. assessor.

¶ Officina est q̄si tuguriũ vel tegimē quādo videlicet palee. i. stramina ponũtur sup arbores vt pastores subtus existēes. ab hyinbribus protegatur.

De Ol

¶ Olobetus est vestis totalr̄ deaurata. ꝛ dr̄ ab olon. i. totũ. Et differt a vestibus deauratis qꝛ ills fiũt in auro optimo. qd̄ in vulgare dr̄ fuluũ. in legibus obrisatũ. illa de quolibet auro. sꝫ hec de auro toto silr̄ in totum est. ꝛ alia vestis que hꝫ aurꝫ tantũ in perangadis vt. C. de vesti. olobe. ꝛ aurea. li. x. in Rubrica. secundũ Accur.

¶ Olfacere ē nasũ ad enlũ ponere. ita exponit glo. i. ṽ. olfacit. in. l. agaço. ff. si q̄dru. pau. fe. di. Ubi agaço. duxit equũ ad tabernã. q mulã olfecit q̄ calcitrauit ꝛ agaçoni crus fregit. Et dr̄ ꝙ ibi dñs mule tenet᷑ de paupie. alias gnāl̄r olfacere est odorē odorare. ꝛ olfat⁹ odorat⁹. Et ab oratorib⁹ ponit᷑ p scire vt dicēdo. Tāta sunt in me tua bñficia. vt quo bis pacto correspōdeã neutiq̄ꝫ olfacere possum.

De Om

¶ Omino tangit Archi. de pben. c. si beneficia. li. vi. ꝛ pleni⁹ in. c. licet canon. de elec. ꝛ glo. in cle. i. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ etiã glo. in. c. ꝛ si xp̄s. de iureiuran.

¶ Oia cōprehēdit singula. Nā si ep̄s dicat. Do tibi talē villã ꝛ oia iura q̄ hēo. ibi singula iura ꝯphēdunt᷑. Sꝫ nõ itelligit᷑ dare decimas ꝛ aliq̄ iura q̄ sunt mere spũalia. qꝛ dictio oia lꝫ se excēdat ad singula. nõ tñ ad ea q̄ sũt penitus natu re alteri⁹ ꝛ iuris q̄tuis ad ea q̄ pncipalr̄ trãsferunt᷑. Sꝫ qñ dat᷑ aliqd qd̄ hꝫ tpalia ꝛ spũalia iura cũ oib⁹ ptinētys suis. vt pbēda hñs possessiones ꝛ decimas. tũc oia trãsferũtur simul fm hosti. in. c. lFas. de iure patro.

¶ Omologare est idē qd̄ ꝯfirmare vel ratificare. Et sic dr̄ ꝙ arbitrium sit omologatum. Aly dicunt omologiare idē quod consecrare.

De Op

¶ Ops ē diurnũ officiũ. s. qd̄ qs exhibet alicui p diē artificiale ꝛ nõ nãlē. sicut dr̄ Gen. i. c. Uespere ꝛ mane dies vn⁹. Aliqñ ponit᷑ p breui tpis obsego. vel est idē qd̄ obsequiũ. Dicit᷑ ergo ope pcuũ tpe limitatũ. vt. l. i. ff. de ope. liber. Limitatio aũt stat in disponētiũ volũtate. qꝛ p ꝯhentes põt limitari maiori vel minori tpe. puta ꝙ dies capiat᷑ ad itegrã vel ad mediã noctē vel ad vesperã tñ. qꝛ disponãt cõtrahētes ꝛ erit lex. Itē in testatore ꝛ qñ aliud non apparet de die artificiali itelligit᷑. qꝛ ad hunc coiter fit relatio. sed iproprie opatio accipit᷑ p reuerētia vel obsego. vt no. in. §. libertus. l. nõ fortē. ff. eo. ti. ꝛ sic de alys.

¶ Opinio fm specu. est dubis pticularis arbitratio: q̄ a doctorib⁹ alicui⁹ scie auctētu hꝫ. hec tñ nõ est pponēda vitati. Sꝫ fm Gene est pbabilis arbitratio doctoꝝ nõ nisi ob istructionē studētiũ in scriptis redigēda. Et dicit ꝙ hñs p se opinionē doc. i aliquo casu. lꝫ succũbat. tñ quēte illi⁹ opi. releuat᷑ ꝛ excusat᷑ a ꝯdēnatõe expēsaꝝ. Rõ qꝛ iure doctor hꝫ auctoritatē iterprādi pro suo videre.

¶ Opinio cõis ē aliud q̄ fama. nã opinio cõis facit ius. C. de re. iud. l. i. fama vero nõ facit ius. Itē opinio cõis pbat. fama vo ñ. Itē opinio cõis differt a notorio. qꝛ opinio cõis ē de lõge pteritis. q̄ pbari nõ põt de facili. s. p testimoniũ visus ꝛc̄. sꝫ notoriũ ē de pñtib⁹ vl̄ ꝓxime pteriti q̄ de facili pbari põt p testes diuisim. Et ꝙ opiniõi veritas pferat᷑ est glo. cũ ꝯcor. p ꝛ ꝯ abũdãs iurib⁹ in. c. nup. de biga. sup ver. tãq̄ꝫ. Cõcludit tñ ibi ꝙ casualiter opinioni poti⁹ stet᷑ q̄ꝫ veritati in fauorē ꝯhētiũ. testõꝝ: fm ioꝝ: vel plus. alias regulariter veitas pfert᷑ opinioni fm ber. in glo. iy. in. c. ad audiētiã. de spõ. Etiã veritas pfert᷑ auctu. l. nemo iudex. C. de sen. ꝛ iterlo. om. iu. Itē ꝯsuetudini. c. si ꝯsuetudinē. cũ sex caplis sequē. di. viy. vbi dr̄. Ueritas valet ꝛ inualescit in eternũ. ꝛ viuit ꝛ optinet in secula seculoꝝ.

¶ Opinnates sũt quasi meliores ꝛ ditiores de populo ab opibus dicti.

¶ Opꝫ aliqñ dicit necẽitatē. iy. q. ix. nõ oꝫ. Aliqñ honestatē. Itē oportebit significat tã pñs q̄ꝫ futuꝝ. de ver. sig. vbũ. ꝛ no. glo. xxv. q. i. ꝛ glo. iy. c. i. de pscrip. li. vi. sup ver. oꝫ.

¶ Opus nouum. Re. s̄. Nouum opus. ꝛ opus laudat magistrum. C. de vete. iur. enu. l. y. §. cõtra autem. sic in auct. de mona. §. sanctius. coll. i.

De Or

¶ Orb⁹ dr̄ q sine liberis ē vl̄ sine mrĩmonio. vt. s̄. celebs.

¶ Oraculum idest responsum qꝛ precando impetratur. c. per tuas. de maio. ꝛ obe.

¶ Ora sine aspiratione significat finē vel extremitatē reꝝ pcipue regionũ vel vestiũ. i. Regũ. xxiy. Dauid orã pscidit clamidis saulis. y. q. vy. de his. Geñ. xly. ad hebre. xi. sꝫ Jo. an. in clemen. y. de vi. ꝛ hone. cle.

¶ Orphanotrophus est orphanoꝝ ꝛ pupilloꝝ tutor. ꝛ adolescentiũ curator. qui eos facultatibus ꝛ parētibus quasi destitutos suscipit alendos.

¶ Orphanotrophũ. est locus in quo talibus alimēta administrant᷑. xxiy. q. viy. tributũ. §. q̄ius. ꝛ spe. i. ti. ð his q alie. no. in iudi. itertie. vbi ponit qd sit pcurator. ꝯiũcta psona. defensor. excusator. sindicus. ecõnom⁹. actor. vicedomin⁹. vicecomes. gastaldus. tutor. curator ꝛc̄. Et de orphanotropho remittit ad. l. orphanotrophos. C. de epis. ꝛ cle.

¶ Ortus olerarius est ortus in quo olus crescit.

¶ Ordinarius est q iure suo vel pncipis bñficio vniuersalē iurisditionē exercere põt vbilibet. Itē est is cui vniuersitas cãrũ cõmissa est. vñ fm specu. officiales epoꝝ ordinary vocant᷑. Item fm Hos. ordinarius iudex est qui a collegio eligit᷑ ꝛ a superiore ꝯfirmatur vt electus in rectorem qui per ꝯfirmationē sortit᷑ iurisditionē sicut ꝛ ep̄s in oib⁹ pter ea que maiorem discussionē exigũt. Item fm specu. ordinarius est legatus in pnīcia super decretũ. ꝛ sunt duplices. Quidaꝫ habent administrationē vt epi habentes epatus quos actu regunt. ꝛ isti habēt restituere in itegrũ. Aly sunt ordinary nõ habētes administratõēs sed tantũ facultatem iudicandi. vt fm iura ciuilis qui e honorē tantum ꝛ dignitatem habent. rõne cuius iudicare possunt si qui in eos cõsenserint. l. i. ff. de iudi. fm iura canonica sũt epi renũciãtes loco epali non dignitati. retinēces honorē sine administratõe. de renũ. nisi cũ pridez. de ordi. ab epi. q renũ. epi. c. i. Itē ep̄s cuius epatus oĩo destructus esset q esset epus nulli⁹ tñ epatus fm Hos. in sum. de in ite. re.

¶ Origenarius. Re gre. s̄. colonus. nã origenarius colon⁹ ꝛ ascriptiti⁹ idē sunt in re. s. eiusdē ꝯditionis homo, sed rõe differũt. nã ascriptitius dicit᷑ qꝛ sic ascriptus est terris colēdis ꝙ nõ potest a cultura recedere sine volũtate dñi sui, sed colonus qꝛ tenet᷑ colere terrã. ꝛ origenarius. qꝛ ex origine sua adheret glebe vt s̄.

¶ Ordinary locoꝝ sunt nõ tñ epi sed etiã quicũq̄ iferiores qui habēt istitutionē ꝛ destitutionē. c. cũ ecclesiarum. de of. or. ꝛ. c. iy. §. i cõferendis. eo. ti. li. vi.

¶ Ordinaria onera sunt illa que ex constitutione vel consuetudine pstantur. vt qd glibet talis fundus vel domus quolibet anno tantum debeat prestare dño suo vel principi. Sed extraordinaria onera sūt que extra cursum ꝛ morem ex inopinato euētu vel casu seu necessitate emergēti inducunt. vt si dñs velit maritare filiā suā. vel guerre imineāt. ꝛ ideo a suis subditis exigat aliquid.

¶ Oriūdus de ciuitate vel loco ꝛc. dicit qui vel ibi vel in vico ciuitatis illius ortus est. ff. ad municip. l. qui ex vico. Uel si pater eius ide duxit originē. C. eo. ti. assumptio. §. filius. ꝛ C. de municip. ꝛ orige. l. i. ꝛ l. filios. lib. x. Et no. in c. vsuraꝝ. de vsu. in versi. alienigenas. li. vi.

De Pa

Pactum vel pactio dr̄ a vbo paciscor. Et sic describit. Est ɔsensus duoꝝ vel pluriū in idē placitū. s. ad dādū vel faciēdū aliqd alteri ab altero eoꝝ. ff. de pac. l. i. §. i. Et dr̄ q̄si de pace factū vl̄ pacis actū ꝛ ponit ibi. in diē placitū. Nā nō fit i eodē vo vel falso. qꝛ si duo vel plures ɔsentiāt in h vo. titius est hō. vel in hoc falso. titius est asin⁹. nō erit pactū. qꝛ nō eēt obligatoriū. talis. n. ɔsensus neutrum obligat alteri. Itē fm quosdā pactū ē ɔct⁹ qꝛ paciscēdo diuersas in die ɔbim⁹ voiūtates. Et capit quoqꝫ late p eo qd nō trāsit in ɔctū noiatū vt vēditio ꝛc. Et sic oē pactū pōt dici cōtract⁹ inoiatus. vt trāsactio do vt des ꝛc. Quiqꝫ stricte p simplici pacto gratis facto. vt pmitto tibi. x. ꝛc. Et a trāsactōe ꝛ pollicitatōe differt. qꝛ pollicitatio est sol⁹ offerētis. Et assignat dr̄ia iter pactū ꝛ trāsactionē qꝛ pactū est de re certa. ꝛ nō litigiosa. ꝛ gratuita. Transactio vero de re icerta. ꝛ litigiosa ꝛ nō gratuita. Et qd sit pactū habes etiā de vbo. s. e. pactū. vbi dr̄ pactū est iter ptes ex pace ɔueniens scriptura legibus ac morib⁹ cōprobata. Nā sepe ad pbationē pacti iterponit secundū glo. ibidē.

¶ Pactoꝝ diuersa sunt genera. Nā pactū ɔuentum dr̄ qd sub certis vbis ꝛ forma factū exp̄ssū ꝛ redactū est vbi gra. Nā claꝝ est pactū in vbis qꝛ si vba sunt obligatoria pactū est obligatoriū. si sūt liberatoria ē liberatoriū. si exceptiōis iductiua tūc est exceptiōis iductiuū. vt si creditor tradit instrumētū debitori ex h significat pactū liberatoriū factū a creditore debitori. vt. l. labeo. ff. de pac. Rō. qꝛ vt redditio istrumēti aliqd operet. s. volūtatē creditoris liberare volētis debitorē. Sꝫ vbi creditor pignus reddit debitori nō significat liberatio. vt. l. sequē. ff. eo. ti. qꝛ hec redditio pōt aliqd opari. s. ɔferre vtilitatē debitori in vsu pignoris. Secus in casu pcedēti i quo nō operat nisi vt dictū est. ex quo pꝫ qd redditio pignoris nō significat remissionē eoꝝ. Itē si istrumētū debiti repit penes debitorē ex hoc significat redditio creditoris nisi ɔtriū pbet. l. si cyrographum. ff. de pigno. qꝛ istrumētū p̄sumit puenisse ad debitorē p redditionē ꝛ volūtatē creditoris. ꝛ hoc si debitor est extraneus. si vero familiaris in domo creditoris cōuersans tūc secus qꝛ p̄sumit q facilr potuit haberi īscio creditore. l. vnica. §. sile. C. de la. li. tol. Itē si aliqua bona ɔductoris sunt per illū inecta illata vel reducta ꝛc. ex hoc cōcludit pactū quo pignus cōstituit locatori. vt. l. certi iuris. C. de loca. ꝛ ɔdu. ꝛ hoc ex cōmuni mō agēdi quo inuecta atqꝫ illata sūt locatori tacite obligata. qꝛ ɔhētes videnf se referre ad q̄ꝫ modū seu morē. Etiā hoc vēꝝ simplr nō solū in pdio vrbano sꝫ in rustico. sꝫ tūc demū sūt obligata cū dñs scit inecta ꝛ illata esse bona ɔductoris.

¶ Pactū tacitū dr̄ qd in vitate nō ēst fcm̄ exp̄sse sꝫ ex aliq̄ lege spāl ac si fieret statim p facto hr̄ iubet. vbi gra. Cōduxi domū a seio ꝛ res meas intuli. in hoc casu res mee illate p mercede domus debētur seio iure hoc statuēte vel iubēte lege pignori ita eē obligate ac si spālr ꝛ exp̄sse iter nos ɔcōdatū eēt ꝛ ɔuētū dato tn̄ q nō ɔuenerim⁹ ꝛ sup h dixerim⁹. vn̄ sic. Pactū tacitū dr̄ qd non est fcm̄ exp̄sse. vt cū ɔduxi domū nō pāgēdo d pcio dādo tn̄ fꝫ leges adhuc venit pciū dādū ac si paciscēdo ita fuisset expressum.

¶ Pactū adiectōis in diē tale ē. vt vēdo tibi domū. ꝛ si potero hr̄e maius pciū ad usqꝫ mēsem ego repetā ipsam.

¶ Pactū legis cōmissorie est. vt vēdo tibi domum. ꝛ si nō solueris ifra mēsem volo q sit inempta. vt. C. de pac. iter em. ꝛ ven. Itē vbi creditor paciscit cum debitore q a debitore nō petat. tali casu itelligit q etiā nō petat ab herede. qꝛ pactū quo quis sibi pūdet solet extēdi ad heredem. qꝛ per hoc videt etiā heredi suo pūidere. ꝛ per hoc ɔtractus ɔditionalis trāsit ad heredē. isti. de ver. ob. §. ex ɔditionali. Si vero creditor dicat debitori paciscēdo. nō petā a te. significat personā tantū fieri. vꝫ. q a te tantū nō petā. sed nō minus ab herede petere possum. ꝛ hoc faciunt verba a te. que sic restrigūt. vt. l. qui in furtis. ff. de pac. Sed si per pactū vnus obligat se alteri facere domū transit ad heredes. l. oēs. C. de ɔtrahen. ꝛ cōmit. stipu.

¶ Pactū psonale est qd non gnālr fit sꝫ tm̄ p vna persona vel duabus. Et dr̄ p rato psonale qꝛ fit psone soli sic q tali ꝛ nō alteri pdēsse possit. vt si paciscor pecuniam a te mihi debitā nō petituꝝ a te sed a tuo herede. tūc illud pactum tm̄ personā tuā tuet. ꝛ nō heredē tuū.

¶ Pactū reale vel in rē est gnāle. ꝛ nō ɔtinet spālr vnā duas vel ples psonas. sꝫ gnālr cōplectit oēs ad qs illa res ptinet vel ptinere pōt. vt cū debitū meū oīno remitto tā tibi q̄ heredib⁹ tuis. ita vt oēs liberēmini tu ꝛ heredes ꝛ fideiussores ꝛ nullus mihi remet regressus ad pecuniā vel ad rē petendā. Itē pactoꝝ aliud nudū aliud vestitū. Et q plene vellet hoc examinare traheret magnā caudam ꝛ ɔtrouersiā iter doctores. hic tamē cū paucis sufficiat.

¶ Pactū ergo nudū dici pōt qd ab oīb⁹ iuris solēnitatib⁹ destitutū est. i. tā solēnitate vboꝝ q̄ solet ɔcipi ꝛ attēdi in stipulatōib⁹ q̄ etiā p ɔceptione lraꝝ. s. qū cyrographū nō iteruenit nec aliud istrumētū sup hoc ɔfectū quo nudum pactū ɔfirmaret. ꝛ dr̄ nudū a cā q̄ sufficere pōt ad pfectā obligationē. vt do vt facias. facio vt des. ꝛc. cuiusmodi cōuētiōes dicunt ɔctus inoiati. Itē dr̄ nudū a foro negocij. vt qū negociū nō icidit i certū nomē ɔctus. vt in noie emptiōis vēditōis locatōis ꝛ silīū. Itē nudū dr̄ a rei iteruētu vt tali nō itercedat res q̄ posset suo iteruētu pfectā reddere cāꝫ obligatiōis sicut in mutui datiōe. Itē dr̄ nudū a ɔtinētia qū si icōtinēti post ɔctū adijciat pactū ex pcedenti obligatōe vires ɔtrahit vt videat iesse ɔtractui. ꝛ cām vestire. vel qū pactū semel fcm̄ est. ꝛ post p traditionē itercedit res. sic vestit iteruētu rei. Itē pluribus alijs modis dr̄ fm diuersas opiniones doctoꝝ.

¶ Pactū vestitum dr̄ sex modis fm q sex modis vestit. s. re. vbis. lris. ɔsensu. ɔtractus coherētia. ꝛ rei iteruentu. vt fm Hoffre. in ti. de verbo. ob. Et dicit Hoffre. q pactū in rē est qū gnālr paciscor ne petā. ꝛ in psonā ne a psona petā. ff. eo. ti. l. idē. §. pac. ꝛ nō minus ex vbis q̄ꝫ ex mēte ɔhētiū est estimādū an pactū in rē vel in psonā fit. Plerūqꝫ. n. persona i pacto iserit nō vt psonale fit pactū. sꝫ vt demonstret cū quo fit pactū. ff. eo. ti. l. ii. §. pactoꝝ.

¶ Pactoꝝ aliud vtile aliud inutile. s. ratione personaꝝ. vt furiosi. qui nec tacite nec expresse ɔsentire possunt. quare mr̄imoniū ɔhere nō possunt. nec ad religionē se obligare. ꝛ h de ɔtinuo. sec⁹ si hꝫ dilucida iteruallā. vt. xv. q. i. q̄uis. Quō. n. reus ɔstituit qui nescit quid facit. xv. q. i. aliquantos. Itē pupillus qui nōdū est doli capax vbi vult obligari secus si vellet aliū obligare quod potest. Itē in pdigo. Itē monachi ꝛ regulares professi ꝛ ɔuersi nisi ɔtemplationis

monasterij paciscãtur. cui per tales acquiritur. Item viri & vxores q̃ sibi donare nõ possunt s; vẽdere. Itẽ rõne ptã-tis. Itẽ i legatis dit legatõe funguntur. Itẽ iter patrẽ & filiũ. nisi in castrẽsi peculio vel q̃si. Itẽ si res in pactũ deducta nõ sit in rerũ nã nisi mora pcesserit. Itẽ si hõ res sacra vel religiosa deducatur in pactũ. Itẽ cessat pactũ i collatõe rerũ spũaliũ. i. q. i. q̃ pro. & in reb⁹ phibitis. etiã si iuramẽtũ fuerit appositũ vt in aie detrimẽtũ vgentib⁹. Itẽ pactũ turpe q̃t rei turpis. aut īpossibilis de iure vel de facto nullã obligationẽ iducit. c. viii. eo. ti. f̃m Hoffre. i sum. Dicit̃ aũt pactũ a pactione. ff. eo. ti. l. i. pactio vero a pace & actu. nã qui paciscunt̃ ex diuersis & oiuersis motibus aiorũ post multa variasq; certamina in vnã osonantẽq; sniaz ouenire dicũtur. C. de rescin. ven. l. si volũtatẽ. ff. eo. ti. l. i. §. ouentionis. Et hoc pactũ generale est ad oia que otrahunt̃ vl agunt̃ iter partes cã ohẽdẽ vel tollẽdẽ obligatõis. s; nomẽ ouẽtionis generalissimũ est. nã & scholares in scholis. clerici in capitulo. populus in foro ouenire dicũtur. vt in. §. preal. ouẽtionis. Uel dicit̃ pactum a pensione polmarũ. Ueteres. n. cũ se obligabãt polmas pcutiebãt in signũ imolãde fidei. vnde dicit̃ pactũ quasi palme ictus. Itẽ pacto puatorũ iure publico minime derogat̃. & quãdo quis posset renũciare iuri publico. vide in. c. si diligẽti. de fo. compe. & est glo. no. in auc. vt sine phi. matres. collat. vij. que exponit hũc articulum satis clare.

¶ Pactum per donationem. Re. infra transactio.

¶ Pagani dicunt̃ i iure qũq; icreduli seu heretici. Itẽ quiq; dicunt̃ puati hoies vt villani. & oẽs q neq; milites neq; magr̃i sũt. a pagos grece qḋ est villa latine. vt isit. de nuli. testa. §. illis aũt tẽporibus. in fi. vbi glo.

¶ Pagan[illegible] adiecticiũ est peculiũ qḋ ex pspa fortuna aduenit veluti ex testamẽto cognatorũ vel etiã agnatorũ.

¶ Palliũ est isigne ornamẽtũ archiepi vel epi si ex puilegio sibi ocedat̃ sumptũ de corpore beati petri in signũ plenitudinis põtificalis officii. vt de elec. significasti. & de auctoritate & vsu pallij. palle. c. ij. vnde ante pallij receptionẽ ecclesia dicit̃ viduata. vt. e. di. quoniã. in papa vero designat plenitudinẽ potestatis.

¶ Palatini alr̃ dicunt̃ vicarij. qr̃ quodãmõ gerũt vicẽ pncipijs f̃m accur. in rubri. C. de pala. sacra. largi. li. xij.

¶ Palatinus comes dicit̃ qui curã gerebat pcipuã vt missis notarijs suis negligẽtiam iudicũ argueret. C. de offi. recto. l. nullã. Require supra comes.

¶ Palla dicit̃ vestis qua altare cooperit̃. vz. lineus pãnus osecratus qui sup altare ponit̃. sup quẽ extẽdit̃ corporale. Sumit̃ etiã quãdoq; pro cortina vel pãno serico. vñ Le. tuic causa cibus est non serica palla.

¶ Papa idẽ est qḋ admirabilis. Et dicit̃ a pape iteriectiõe admirantis. qr̃ vices dei gerit in terris. & vicarius eius est. cuius est terra & plenitudo eius. c. ita. ij. de deci. & ix. q. iij. cũcta p mũdũ hõ est vicarius xp̃i. cle. romani. de iureiu. c. p humani. de homi. li. vi. c. ij. & iij. de transla. Et quãdoq; dicit̃ vicarius petri. vt. lxiij. di. ego lodo. tũc est ipropria locutio. vel exponit̃. id est gerit vicariã quam gessit petrus. Nã vicarius non dat vicarium. de officio vicarii. clericos. Unde poeta anglicus goffredus in poetria nous incipit. Papa stupor mũdi si dixero papa nocenti. Acephalũ nomẽ tribuã ubi si caput addã Hostis erit. Et in fine subdit. Nec deus est nec homo. sed neuter es iter vtrũq;. Uel dr̃ papa quasi pater patrũ f̃m Jo. an. sup. v̄. papa. in pohemio cle. Et illud qḋ fit auctoritate pape dicit̃ fieri auctoritate dei. & hoc est verũ si fiat iu sta de cã. de trãsla. iter corporalia. Nã papa nõ subiacet legib⁹. C. de leg. l. digna vox. & ff. eo. ti. l. pnceps. & dat auctoritatẽ canonibus qui ab eo vigorẽ sumunt & nõ ecõuerso. c. significasti de elec. i glo. c. i. si aliquãdo. de sen. ex. & eius presentia supplet omnẽ solẽnitatẽ. C. de testi. l. omni. Etiã papa solus est idoneus testis. c. cũ a vobis. de testi. Sz an locũ habeat in his que papa viderit anteq; venit ad papatus apicis pmotionẽ. dicit Lodo. de roma per Eugeniũ quartũ q̃situ fuisse a quattuor auditoribus quorũ ipse vnus erat. & subdit q certe multi multum musitauerũt. finaliter repperit ipse duas glo. Jo. an. singulares tenẽtes q sic. de quo multum gauisus accessit ad dñz aplicũ sibi dicẽs. vna est. in. c. i. de renun. li. vi. alia in. c. ad apostolice. de re iudi. eo. li. & ita fuit iudicatũ. Itẽ ponit̃ pape in numero plurali c. si a romanorũ. §. decretales. in fi. xix. di. vbi dr̃ quas beatissimi pape diuersis tẽporibus ab vrbe romana dederũt. Itẽ papa pprie nõ habet dñium rerũ ecclesiarũ. lz hoc dicit glo. in. c. cũ venissent. de iudic. & Hosti. dicit q papa mutat dñ vitũ quadrata rotũdis & in oibus potestatẽ hz pterq; in fide violãda. Dicũt ergo doc. dictã glo. dãnãdo q papa solũ est administrator & dispẽsator rerũ ecclesie neq; põt alienare sine causa rõnabili. igit̃ nõ dñs. imo f̃m Archi. xij. q. ij. nõ lz. Papa peccat mortaliter si alienat res ecclesie. qḋ est valde notandũ f̃z dñz Pau. Quid ergo de iferiorib⁹ platis alienãtibus &c. Ita papa f̃m cõmunẽ opinionẽ habet vtrãq; iurisdictionẽ. s. tẽporalẽ & spũalẽ quantũ ad habitũ. nõ tamẽ dz q̃tũ ad actũ vel exercitiũ mittere falcẽ in messem iperatoris i gladio tẽporali. c. duo sunt & c. si imperator. xcvi. di. c. licet ex suscepto. & c. ex trãsmissa. de foro cõperẽ. Nã exerciciũ iurisdictionis secularis de volũtate cõsistit iperatori. c. solite de maior. & obe. pz pmũ. qr̃ vtrũq; gladiũ habuit xp̃s. iuxta illud. Ecce duo gladij. sed xp̃s suã potestatem dedit pape petro suo vicario. vt. xxij. di. c. i. quã suis successorib⁹ admisit. xl. di. c. i. Secundũ pz. qr̃ dixit. Cõuerte gladiũ in vaginã. nõ dixit. pijce. quasi diceret. tene gladiũ tẽporalẽ in habitu. nõ tamẽ eo vtere in exercitio. quare papa vti nõ debet gladio tẽporali nisi in defectũ vel pncipis secularis negligentiã. & tũc habitũ deducit ad actũ. vide bonã glo. in versi. discernit. in. e. quoniã di. x. & glo. ij. c. nouit. de iudi. Et ratio quare papa non debet habere gladiũ tẽporalẽ in exercitio vel in actu. qr̃ sacramẽtũ altaris represẽtat vnionẽ xp̃i ad ecclesiã. & anime ad corpus. sed minister xp̃i & ecclesie qualis est papa. qui se scribit seruũ seruorũ dei. c. relatũ. de sen. excõ. & in pri. decre. talis nõ debet habere gladiũ quo anima diuidit̃ a corpore. Sũt ergo duo pncipia in ecclesia. c. solite. palle. per solem & lunã designata. Nã iperator potestatẽ hz a deo approbatiue s; nõ imediate. qr̃ per mediũ ordinatũ a deo. vz. per papã a quo hz potestatẽ collatiue. Hinc est q iperio vacãte iurisditio terrarũ iperij cõpetit pape. c. lz ex suscepto. de fo. cõ. sed nõ ecõtra. vz. q vacãte papa in iperator succedat in spũalibus. c. qualiter. de iudi. f̃m Lodo. de ro. qui etiã querit quid in legato sedis apostolice. an eidẽ etiã cõpetat talis iurisditio vacãte iperio. & videt̃ q sic. qr̃ de gremio pape. c. sub militibus. ij. q. vi. & eius vice fungitur. Dicit idẽ q otrarium est verũ f̃m specu. in ti. de lega. §. nunc ostẽdendũ. versi. xix. Ratio. qr̃ nemo debet ponere manum auctoritate generalis cõmissionis in his que speciali prerogatiue pape cõpetunt. c. qḋ translationem. de offi. del. sed hoc est pape specialiter concessum in signum preeminentie singularis. ergo &c. Hec Lodo. in singularibus suis. Et vbi papa non habet temporalem iurisditionem. ibi non potest tollere legem quo ad forum ciuilem. nisi in his in quibus vertitur periculũ fame. vbi tollere potest legem quo ad vtrumq; forum. c. nouit. de iudi. c. vlti. de prescrip. & c. fi. de fo. compe. li. vi. Sũt enim potestates distincte. di. x. quoniam. vbi de hoc. & di. xcvi. cum ad verum. & c. causam. ij. qui fi. sint legi. Et tenet Jo. an. i regula possessor. de reg. iur. li. vi. Licet alij dicãt q

indistincte quoad vtrunq; for; papa possit legem tollere x.di.ↄstitutiões.z.c.cū estes.de testa.Et q̄uis papa sit dn̄s mūdi z iperator dn̄s mundi dicat.ff.ad.l.rodi.de iac.in.l.depcatio.z.vij.q.i.in apibus.z in cle.pastoralis de re iudi.fz Jo.an.Differēter tn̄ sunt dn̄i mūdi qz iperator sicut luna sub sole ita sub ap̄lica dn̄o est.qz est filius eccl'ie z inclinauit caput suū ep̄is a qbus excōicari pōt.vt di.xcvi.c.si iperator catholicus est.z.c.certū.di.x.in glo.ij.

¶ Pandecta.'Re.supra.digestum.

¶ Parabolani sunt medici qui ad curādū egra mēbra vl' corpora debiliū deputantur.dicti parabolani a parabola qz plura pmittūt hōibus q̄; faciunt.z qz sepius parabolis vtunt.vt.C.de epis.z cle.l.parabolani.vbi tex.Parabolani q ad debiliū zc̄.z ibi sexcētos pcipimus ↄstitui.

¶ Parafernalia bona.vel res parafernales dicunt res q̄s mulieres iuxta dotē iferunt in domū viri.a para.i.iuxta.z ferna qđ est dos vel donatio.ide parafernale dr̄ qcqd mulier hz vltra dotē vnicūq;.Et si ē ↄsuetudo pōt talia retinere p se.nec marit⁹ dz se de his itromittere mr̄ere iuxta fz Hosti.de do.pp nupr.Et mulier pp fornicationē non solū pdit dotē sz ēt dotalitiū.i.parafernalia.vt ē glo.singularis in vbo dotalitiū in.c.plex.de dona.iter vir.z vxo.

¶ Parētes sunt illi q nobis cognatōe sūt iūcti p cuiuscūq; etiā lineā sex.ns hoc fiat.Scđz etiā iterpretationē iuris dicūtur oēs ascēdētes siue descēdētes in supremum siue ifimū p p̄rnā siue m̄rnā cognatioue.Sed secūdū Aço.p̄pe dicūtur parētes vsq; ad trinauū.Et vltra dicūtur maiores Et idē est de liberis in descendendo.

¶ Pores curie dicūtur vasalli q hñt ↄsilia feuda a dn̄o illius feudi de quo agit.pnt no.in.c.cete;.de iudi.

¶ Pācratiū est colluctatio cū fustibus.vl' locus lignis circūdatus in quo certo ordine stāt pugnātes.vt in pugilib⁹ videmus.glo.est in.l.qua actione.§.sigs in colluctatiōe.ff.ad.l.acquil.'Re.supra.colluctatio.

¶ Paranimphus.vel pha.dicitur par enovel procurās spōsalia.Re.infra.Prosecuta.

¶ Paraferede ideclinabile dicit a para.i.iuxta.z ferede.equo dicēte redā.a veho his.here.z reda fm Hugo.z bubulci z aurige domi paraferede dicuntur fm accursiū.C.de cursu publi.l.i.li.xij.

¶ Parafidicus cōponit a para vel par z fidus.i.fidelis.z icos custos.q̄si par fidelis ad custodiēdū z obseruādum qđ obseruare dz.vt colligit.C.eo.ti.z li.

¶ Paripus dr̄ a par z pus puris.qđ est custodia.q̄si parū custodiēs mādata.vt in.l.paripū.C.eo.ti.z li.precalle.

¶ Participiū significat pnt tp̄s ei⁹ vel aliud mediū significare declarat.vbi gr̄a.Lego stichū seruū meū fugitiuū.hoc participiū fugitiuū significat cōditionē qz sensus est.seruū q meus est si erit fugitiuus.l.itaq;.ff.si cer.pe.z.l.stichū.ff.de le.i.Sz ibi.lego stichū seruū meū pūte vel receptū ex testamēto titii vel factū artificē.z sic de alijs.nō facit ↄditionē.qz hec participia sūt p̄sētis z p̄teriti tp̄is.ideo nō pōt cōprehēdi significatū ↄditionis.Itē ibi.Lego heredi vt acceptis cētū a titio restituat hereditatē.significat ↄditionē.l.si testatos.ff.de ↄdi.z demō.qz participiū acceptis ablatiui casus etiā significat futur; lz sit p̄teriti tp̄is.qz sensus est si accepent centū in futur; zc̄.Itē ibi.vēdo tibi certa vina.zc̄.hoc pacto q erūt degustāda īfra certum diē.hoc participiū degustāda nō significat ↄditionem.qz vēditio est pura.z si staret per emptorē q nō degustaret.tunc die preterita periculū esset suū.l.si quis vina.in prin.ff.de peri.z cōmo.rei vēdi.Rō fm Bar.lz hoc participiū sit futuri tp̄is.nō tamē fuit adiectū dispositioni.sz executōi.Etiā habuit limitationē certi tēporis.Alij nitūtur dicere q ibi significet ↄditio resolutoria.s.sic degustādo reprobētur vel approbentur vina.

¶ Participatio cū excoicato duplex est q̄dā inducit maiorē excoīcationē.s.q̄ fit in crimine.de sen.ex si ↄcubine.z.c.nup.alia iducit minorē.s.q̄ fit in locutōe osculo salutatiōe mēsa thoro z sīl'ibus.xi.q.iij.ipso iure cū excoicato.z q coīcauerit.z a qbus repellent he excoīcationes hēs.ij.q.iij.engeldrudaz.z de excep.c.a nobis.z de ele.exco.mini.c.si celebrar.Sunt aūt q̄dā psone excepte q̄ sine hoc pena excoīcato participāt.s.vxor.fili⁹.seruus.colonus.zc̄.xi.q.iij.qm̄ multos.de sen.exco.qđ in dubijs z.c.iter alia fz Spe.z Barsiā.mittēdo nunciū vel litterā excōmunicato incurrit minorē.qz quasi loqui videtur.ff.de ↄsti.pecu.l.licet.z est glo.in.c.statuimus.z.c.ↄstitutiones.de sen.exco.li.vi.

¶ Pater est ille quē nuptie designāt.i.presumūt esse vt dicit aço.in sum.C.de in ius vocan.

¶ Pr̄familias dr̄ is q est sui iuris z pr̄tis pprie cuiuscūq; sit etatis.sz filiusfamilias ecōuerso.'Re.loco suo.

¶ Patres etiā dicti sunt quos plebs sibi creauit vt ipsi plebem excederent.

¶ Patres conscripti dicebantur quorum nomina in tabulis aureis scribebantur.

¶ Pr̄ia ptās fm aço.in sū.C.eo.ti.est ius qđdā qđ hñt bi q sunt de iperio romano in liberos nāles z legitimos quod ius alij nō habēt.vt isti.de patria po.per to.

¶ Pr̄icij dicunt iō.qz p̄torie ptāti p̄sunt scđz Isi.li.ix.c.iij.ēt pr̄icius est is quē iperator sibi elegit i pr̄ez.vt isti.q.mo.ius.pa.po.sol.§.filiusfamilias z.C.d ↄsor.eiusdē li.l.fi.Itē i alia significatōe d cti sūt pr̄icij qdā nobiles de ciuitate.z olim dicebant pr̄es pncipū.s.ad ↄsilia prestanda.

¶ Patricida est qui patrē occidit.alias in iure ciuili panit parricida.C.de his qui pa.vel libe.occi.l.vnica.

¶ Patricidiū alias parricidiū est homicidiū nephādū qđ cōmittit in parētes in liberos.in pximos collaterales.z affines.'Re.ē.ad.l.pompeiam.

¶ Parrochia est locus in quo degit ppl'us alicuius eccl'ie deputatus fm Goffre.in sum.eo.ti.Et parrochiar; diuisio icepit a dionysio.xiij.q.i.c.i.ↄsistit aūt ius parrochiale i h fm Hof.in sum.eo.ti.q oēs parrochiani in diebus dn̄icis z festiuis missam audiāt in eccl'ijs in q̄r; parrochijs habitant.vt.c.i.eo.ti.de ↄse.di.i.sigs.etiā ↄsistit in decimis psonalibus q̄ eccl'ie parrochiali debent.xvi.q.i.sigs laicus.z in oblationibus que dande sunt sacerdoti parrochiali qui pro populo orare debet.x.q.i.qz sacerdotes.

¶ Pr̄inus vel pr̄ina dr̄ filius vel filia spūalis cōpatrū vel cōmatrū m̄ris vel pr̄is quē vel quā q̄s de fonte baptismatis leuauit.vel ad sacramētū ↄfirmationis tenuit.

¶ Patruus dicitur frater patris quasi pater alius.

¶ Patruus magnus est frater aui.

¶ Patrueles dicti sunt quor; patres inter se germani vel fratres fuerunt.

¶ Patrueles sorores sunt duor; fratrū filie.sed vtrū appellatōe patrui ↄtineat patruus magnus:vr̄ q nō:vt in.§.patruus magnus.in.l.iuriscōsultus.ff.de gradi.sz in oppositū q sic alij defendere nitunt.qz dr̄ia addita generi ↄtrahit ipz ad spēz sub illo genere.vt a ial rōnale spēs est aialis.sic z patruus magnus spēs patrui eē pbat.sic.ff.de adop.l.u.vbi adoptio filij q sui iuris est species est adoptionis.

¶ Propatruus est frater pauī.z abpatruus ē frater abaui.

¶ Patronus secundū canones dicitur ille qui habet ius p̄sentādi aliquē ad beneficiū ecclesiasticū.sed secūdum leges est qui manumisit seruū suū spante a domino.qui seruus dicit libertus eius a quo sic manumissus est.Etiā patronus quādoq; dicitur aduocatus.vel ecōuerso aduocatus patronus causarum.quia patrocinium prestat vel patrocinatur.z in primo significato tria faciunt patronum

vnde. patronum faciunt dos. edificatio. fundus. Requi re. s. ius patronatus.

¶ Passim. i. indifferenter. de ap. cum sit romana. et c. pastoralis. de offi. dele. in glo. ij. in c. in pertractandum. de iura calum.

¶ Pauperies est damnum sine iniuria facientis ipsum damnum vt ab animali quod sensu caret factum. vt si equus tuus segetem meam pauit. vel aliter damnum mihi dedit. Non. n. potest dici iniuriam fecisse cum sensu careat. isti. si qua. pau. fe. di. §. pauperies. vbi dicit glo. quod est mirabilis expositio et legalis. Differunt autem damnum. maleficium. et pauperies. nam damnum fit cum animo iniuriandi: vel ab habente animum iniuriandi: licet non vtatur. Alia patet locis suis. De pauperie actione require supra. actio.

¶ Pauliana actio. Require ibidem.

¶ Pax secundum Hos. est discordie finis. vt c. i. de treu. et pa. i glo. i. Item pax est vinculum charitatis. vt i. c. nouit. §. sed forsan. de iu di. et sunt sex cause propter quas non est pax inter homines. Prima quia non puniuntur maleficia. Secunda abundantia tpalium. Tertia quia non pugnamus contra demones. Quarta quia non consideramus damnabilitatem vbi diuitias corporis et animas perdimus. Quinta dubius euentus belli quem non consideratur. Sexta quia non seruamus precepta dei nec soluimus decimas. et sic quod non capit xps tollit fiscus. xvij. q. vij. maiores. Hec est glo. no. de re iud. li. vi. ad aplicc.

De Pe.

¶ Peculium est pusilla summa vel pecunia separata a rebus et rationibus patris vel domini data vel permissa filio vel seruo. ff. de pe. l. deposi ti. §. peculium. Et est multiplex. s. castrense. vel quasi castrense. profecticium. aduenticium. paganicum. non paganicum. C. de bo. que libe. l. cum op. l. cum milita. l. cum non. Item peculium dicitur res parafernalis. ff. de iur. do. l. si ego. §. dot. Item peculium ponitur pro hereditate vel patrimonio. C. de epis. et cle. l. si quis presbyter. ff. ad trebel. l. cogi.

¶ Peculium castrense est quod miles acquirit dum militat in castris. et illud est filij pleno iure tam quo ad proprietatem quam quo ad vsufructum.

¶ Peculium palatinorum dicitur etiam castrense. s. militum palatij qui principem sequuntur secundum accur. C. eo. ti. li. xij. in rubrica.

¶ Peculium quasi castrense dicitur illud quod aduocatus acquirit prestando clientulis suis patrocinium in causis: vel quod magister grammaticus logicus vel rhetoricus. in scholis suo lucratur exercitio. in. l. fi. C. de inof. testa.

¶ Peculium aduenticium est quod filio aduenit ab auo patruo vel materno. vel ab altero: vt ex prospera fortuna. et ex testamento agnatorum vel cognatorum. et quod sic filio aduenit ipsius est quoad proprietatem. patris vero quoad vsufructum. Et dicitur alio nomine paganicum aduenticium. Item aduenticium si ab imperatore vel augusto datum fuerit comparatur castrensi peculio. in. l. cum multa. C. de bo. que li.

¶ Peculium profecticium dicitur illud quod de rebus parentis vel dominicis proficiscitur et filio vel seruo datur vt in eo negocietur. et illud est patris quo ad proprietatem. sed filij vel serui quo ad vsufructum. Et etiam alias dicitur paganicum profecticium.

¶ Peculium clericorum est patrimonium clericorum. nam peculium patrimonium appellatur. ff. ad trebel. l. cogi. i princ. vnde illud quod a clerico velut proprium possidetur eius peculium dicitur: secundo modo tamen et vsualiter peculium dici solet filiorum et seruorum patrimonium quod eis a domino vel patre datur. vt. ff. eo. ti. per totum.

¶ Peculium clericorum profecticium est quod de bonis ecclesie procedit. vel quod ecclesie contemplatione acquiritur.

¶ Peculium aduenticium eorundem est quod acquiritur ex operacorum vel aliquis prouenit ex intuitu persone. et hoc no. Hos. in sum. eo. ti. et dicitur peculium a pecunia.

¶ Pecunia appellatur totum quod homines habent. et dicitur a pecoribus. quia quicquid antiqui habebant totum in pecoribus consistebat. vt i. q. ij. totum. et sic sumitur communiter. Quandoque tamen capitur proprie et stricte solum pro numerata pecunia. vt. xiiij. q. iij. c. putant quidam. et ibi glo. Alias appellatione pecunie omnes res continentur. C. de con. pe. l. ij. etiam proculus ait nominis pecunie appellatione rem significari. ff. de ver. si. l. etiam. vbi glo. Heres factus hereditate adita vendit eam et emptori per stipulationem promittit quanta pecunia ex hereditate ad ipsum peruenerit et appellatione pecunie omnes res significatur. quia sensus est. omnes res que ex hereditate ad me peruenerit. et capitur significatum ex dispositione precedenti. s. venditione hereditatis. que omnes res significat. Item ibi late significat dicendo. heres meus volo te restituere tuo pecuniam meam. i. hereditatem meam. vnde perinde est ac si dicat hereditatem bona vel res meas. vt. l. namque §. fi. ff. ad trebel. sed ibi significat strictissime dum filiosfamilias prohibetur mutuari pecunia. quia significat pecuniam numeratam. l. i. ff. ad sena. consul. mace. iuncta. l. sed et si. §. pecunie. eo. ti. Ratio vtriusque. quia in priori casus subiectus fuit ex fauore. ergo ampliandus. sed hic casus subiectus est ex odio. ergo restringendus. vt in regula odia. de re. iur. li. vi.

¶ Pedanei iudices. Re. supra iudices pedanei.

¶ Pedagia dicuntur que dantur a transeuntibus in locum constitutum a principe. et capiens pedagium debet dare saluum conductum et territorium eius tenere securum adeo quod si aliquis derobetur idest spolietur. et est vulgare gallicorum. tenetur ei dominus terre rapinam resarcire secundum Bal. in vsi. feu. de pa. iura. fir. in. §. conuenticulas. facit. l. ne quid. ff. de incen. rui. naufra. et no. Archi. xxxiij. q. v. si quis peregrinorum. sed guidagia. Re. s.

¶ Pecoris nomine continentur boues.

¶ Pecorum ad aquam appulsus est ius adducendi vel appellendi pecus ad aquam fontis alieni iure seruitutis.

¶ Pediculi dicuntur quedam argentea sustentacula quibus vasa vel res quelibet velut pedibus sustentantur. ita ponitur in. l. pediculis argenteis. ff. de au. et arge. le.

¶ Pedetentim. vide in glo. i. in cle.

¶ Pedagogus est ille qui ab initio instruit pueros. et dicitur a pedos. i. puer. et gogos ducere. quasi ductor siue gubernator puerorum. isti. qui ex cau. in ann. non pos. §. eadem. l. ely sentencia. vbi glo. potest enim minor. xx. annis maior tamen. xvij. manumittere pedagogum suum. vt ibi dicitur.

¶ Pedamenta dicuntur sustentamenta pedum vinearum. et dicuntur gallice paxilli.

¶ Pena et supplicium differunt. vt no. Archidi. xi. q. iij. nemo. per totum.

¶ Pene. i. quasi. et no. ij. q. vij. c. qui sine.

¶ Penes notat plene Jo. cal. in commento decre. postulastis. de conces. preben. Et differentiam inter penes et apud vide per Jo. Linconien. in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. vbi dicit quod illud est penes aliquem cuius possessionem habet. sed illud est apud aliquem. cuius solam detentionem habet. vt depositarius et commodatarius. et dicit quod in dicta. l. apud sumitur improprie. vt in. l. penes. ff. de verbo. signi.

¶ Peius. notat pau. in commento. c. in. litteris de restit. spo.

¶ Penitus no. Jo. an. c. i. de sup. neg. prela.

¶ Pena est delictorum debita coertio vel satisfactio. que lege vel a ministris legis imponitur.

¶ Penam committi est penam debere.

¶ Penitentia secundum Amb. est preterita peccata plangere: et plangenda iterum non committere. vel sic secundum Aug. Est quedam dolens vindicta puniens in se quod commisisse dolet. de quo plura vide in tractatu de pe. dis. iiij. et ij.

¶ Penula est quedam vestis qua non vtebantur nisi ciues romani. que fuit data patri paulo. quia societatem contraxerat cum romanis. et etiam beatus paulus aduersus ministros romanum ciuem se appellauit. c. si in adiutorium. di. x.

¶ Pensio est idem quod census vel tributum.

¶ Pensitationes publice secundum Azo. in sum. C. sit propter pub. pen. ven. dicuntur annue exactiones tributorum vel vestium auri vel argenti. que a certis personis prestabantur fisco. sed pensiones publice dicuntur que ad viarum vel ad pontium refectionem prestande sunt a possidentibus vt sic fiat omnium datorum

quedā collocatio. ꝛ sic pēsitatio est quasi pēsionis solutio.

¶ Pētatheucū est volumē ꝯtinens qnqꝫ libros moysis. a pēta. i. qnqꝫ ꝛ theucū mādatū q̄si ꝛc̄. vt in. c. i. de deci.

¶ Perāgaria est seruit⁹ psonaꝝ ꝛ reꝝ: ꝛ dr̄ q̄si pfecta ꝛ magna āgaria. Est aūt angaria seruit⁹ psonaꝝ ꝛ nō reꝝ. Itē pāgarie dicunt̄ exactiōes ꝛ pstatiōes p̄rimonioꝝ. s. onera q̄dā q̄ pdio icūbūt vl̄ iponunt̄. ꝛ erāt forte exactiōes equoꝝ vel vecturaꝝ ad portādū annonā militib⁹. ut colligit̄. C. de cursu pub. an. in rubrica. li. xꝫ.

¶ Perāgada est vestis de auro vulgari qꝫ a gaydis vestimētoꝝ vel clamidū poni solet. vl̄ vestis q̄ hꝫ auꝝ tm̄ i supficie. Re. supra olober⁹. ꝛ C. de vesti. olo. ꝛ de aurea. lib. xi.

¶ Peregrināntes large dicunt̄ illi q a loco sui domicilij pficiscunt̄. C. de icol. l. ciues. pp̄e aūt dicunt̄ romipete aploꝝ ꝛ alioꝝ scōꝝ limina ꝛ oratorꝫ visitātes. xxiiij. q. iij. siqs romipetas. ꝛ c paternaꝝ ꝛ. c. illi q. Etiā dicūt̄ illi q accedūt ad psentiā dn̄i pape. vt. eo. ti. c. vnico. ꝛ. ij. q. vi. srgura.

¶ Peregrini dicunt̄ oēs q nō sūt de episcopatu ordinādi siue sint clerici siue laici scdꝫ Goffre. i sum. de ele. pegri. qꝛ tales recipi nō debēt ab epō alieno ad ordines vl̄ dignitates aut ecclīastica sacramēta vt. lxxi. di. p toti. ꝛ i ti. de ele. pegri. Vn̄ clericꝰ pegrinꝰ ē q i aliena puīcia ordinat̄.

¶ Perēptoriū dr̄ a perimēdo eo qꝫ oīno pimat ut terminꝰ perēptoriꝰ: vltra quē nō dent̄ vlteriores dilationes. Sic exceptio perēptoria dr̄ que pimit actionē. Etiā dr̄ citatio perēptoria. qꝛ oēs alie citatiōes debēt fieri anteq̄ aliqs tā q̄ꝫ ꝯtumax pūniat̄. iudex tn̄ perēptoriā citationē vel perēptoriū dictū extante causa statim mittere pōt. Et idē operabitur quod alie tres citationes possunt operari.

¶ Perēptoriū soluit̄. i. possibilitas ferendi sententiam.

¶ Per notat Archi. xij. q. ij. c. chron. ꝛ paulus de liaꝫa. plene in cle. i. de sum. tri. ꝛ fi. ca. ꝛ Jo. an. de elec. dudū in fi. ff. de verbo. si. l. vrbana. §. pnoctare. vbi dicit p notat perfectionē. vt habetur in. l. si in. ff. de le. i.

¶ Pergula est tugurium vel obūbratio frondosa ꝛ ponitur in glo. §. contrahentes. c. i. de fo. com pe. li. vi.

¶ Pereq̄tor est qui hoīes ꝛ territoria pequat. i. valde eq̄t: vel q fūdū pp̄ter defectū equa pensione vt prius assignat nouo possessori. vt. C. de fun. patrimo. l. fundi. li. xi.

¶ Perduelliones. Re. supra crimen lese maiestatis.

¶ Peripsima est purgamētū vel cortex pomi vel piri vn̄. Tolle peripsimā ede pulpā spernēs arullā.

¶ Permitti dr̄ aliqd trib⁹ modis. Primo qꝺ nullo iure phibet̄. Scdo qꝺ ꝯ humanas ꝯstitutiōes idulget̄. Tertio illicitū vt magis illicitū viret̄. vt ī glo. cū exēplis i. c. oēs. di. iij.

¶ Permutatio scꝫ Goffre. ē vniꝰ rei p alia vicaria pstatio. vel vicaria pstatiō ē mutatio. Et ꝯtra sicut plerisqꝫ placet. qn̄ iter aliquos ꝯuenit̄ vt certa spēs p certa det̄. C. eo. ti. qn̄ asseris. Si. n. ꝯuenirent̄ vt certa spēs dat̄ p icerta vl̄ ecōuerso nō esset pmutatio sꝫ ꝯtractꝰ inominatus. s. do ut des ꝛc̄. ꝛ pmutatio ꝯtrᵃ iō fuit iuētꝰ: qꝛ sepe poterat aliqs hr̄e aliqd inutile sibi vel parum cōmodi qꝺ alteri multū valere poterat: ꝛ ecōuerso. Et pus igrabat̄ q̄ res vniꝰ alteriꝰ fieri poterat ad qꝺ iuētꝰ ē ille ꝯtractꝰ pmutatiōis.

¶ Perpetuū q̄nqꝫ idē ē qꝺ gn̄āle. ꝺ electi. c. messana. ꝛ. e. vt circa eo. ti. li. vi. vt dicēdo edicto ppetuo. i. gn̄āli phibemꝰ.

¶ Perplexitas ē ꝯstrigēs ꝛ ieuitabilis necessitas peccādi que puenit ex errronea volūtate. vt. c. i. in sum. di. xiij. vbi glo. bona. Etiā de dīta iter mortalia ꝛ venialia ponit̄ ibidē exēplū de iudeis crucifigētibꝰ xp̄ꝫ. ꝛ siqs eūdem q̄renti inimicū si sit i loco. Itē si vir denegat vl̄ reddat vxori debitū petēti. Et dclarat ibi qꝫ nullus pōt eē pplexus iter duo mala. ꝛ sic pplexio est solū ad stultā opinionē alicuiꝰ. de hoc vide in. c. neruī testiculoꝝ. xiij. di. vsqꝫ ad finē distictiōis.

¶ Perpensus. i. perfecte pensatus ꝛ deliberatus. de pac. c. vlti. circa medium li. vi. Et sic dicitur in prohemio cle. iuris sanctio perpensa. digesta consilio.

¶ Persone quedā dicūtur priuate ipropie vt ille que sūt exēpte a iure cōmuni. vt di. iij. priuilegio. vbi dicit̄ qꝫ priuilegia sunt leges priuatoꝝ. Quedā vero dicūtur proprie priuate. vt ille que nō habēt dignitatē. i. iij. q. v. qui ꝯtra. vnde clerici nō dicūtur priuate persone: cū habeāt dignitatē. i. ordinē ecclesiasticū. vt in. c. priuilegio. preall. ꝛ di. iij. quicqꝫ. scꝫm Jo. Itē scꝫm alanū quedā sunt persone publice que sunt in officio publico. vt tabellio iudex balliuus. Alie priuate que non sunt in officio publico.

¶ Periuriū pp̄rie dicit̄ quādo aliquis iurat cōtra canonica statuta vel temerarie. Et dicit̄ multipliciter. Primo. i. falsa iuratio: que si ignorāter adhibita omni diligentia facta fuerit sic nullū peccatū est. xxij. q. ij. homines. Secundo dicitur trāsgressio liciti iuramēti. ꝛ sic est mortale. vi. q. i. quicūqꝫ. illicitū aūt sciēter iurās peccat. sed nō ꝯtrauenies. Tertio dicit̄ idiscretū iuramentū. ꝛ est veniale. xxvi. di. §. criminis in fi. Quarto dicit̄ mendaciū iuramēto firmatū ꝛ est semper mortale. xxij. q. ij. quod ait. ꝛ est crimen adeo magnum qꝫ clericus periurus ab officio ꝛ beneficio suspēdi debet. c. peruenit. de fideius. c. iter dilectos. de excess. prela. ꝛ. c. querelam. de iureiuran.

¶ Personalitas significat̄ per has dictiones. tu mihi. ego tibi. cum alio significato qꝺ pbabiliter ꝯcludit̄. ꝛ si nullo modo concluduntur tunc est impersonalitas. qꝛ actū viciat. put ratio dictat. verbi gr̄a. Ago qꝫ ꝯstituas re mihi solutum debituꝫ a titio. rn̄des ipersonaliter dicendo. satisfiet tibi ab illo. vel simpl'r satisfaciet. hec ipersonalitas significat te nō cōstituere mihi. ꝛ qꝫ nulla sit obligatio. l. aut si quando. C. de consti. pe. Rō. qꝛ hec verba nō significant aliū obligari. nam alius alium obligare non pōt nec verisimile ē quem iactare suūꝫ. l. cū de idebito. ff. de pbat. faē. l. arrianus. ff. de ac. ꝛ obli. vbi non sit facilis interpretatio pro obligatiōe. ꝛ. l. stipulatio ista. §. siquis ita. ff. de verbo. ob. nam cum intuitu quis sibi acqrere cupit. ideo verisimiliter stipulans vult acquirere sibi. quare lꝫ quis dicendo promittis decem. nō exprimat verbum mihi vel tibi. ꝛ alter rn̄det non dicēdo tibi. tamē illa verba mihi ꝛ tibi supplentur ꝛ sufficienter itelligunt̄ pp eām dictā. vt. in. l. stipula. palle. Itē siquis stipulat̄ decē dare sibi. alter rn̄der dari. sꝫ nō dic a me. valet stipulatio. l. fi. §. fi. ff. si certū peta. ꝛ. l. illa stipulatio. ff. de verbo. ob. ꝛ est sensus qꝫ dabitur per ipsum promittentē vel per alium quia hoc significat illud verbum impersonale passiuum dari. Ex quo sequitur qꝫ non est obligatio ad dare sed tenetur ad factuꝫ per quod detur. secus in illo qui promittit dare. quia tenetur rem accipientis facere. quia verbum hoc importat qꝫ ipse dabit. Et si diceret heres q iussus ē facere qꝫ titius centū habeat tenetur per se dare. l. si heres. ff. de le. i. ita i proposito qꝫ promittens dari debeat per se dare. Respondetur qꝫ hoc verbum habeat solum hoc ꝯtrariū qꝺ significat iure dominiꝫ. sed ex promissione non transfertur dominiuꝫ ergo ꝛc̄. Item testator legauit titio seruos quos ipse testator manumittere non poterat vt manumitterentur. manumitti nō possunt. hec ipersonalitas significat qꝫ legatarius seruos nō habebit. sed remanebūt penes herēdē. ut. l. siquis. ff. de leg. iij. Secꝰ si diceret vt manumitteret. quia tūc remanerēt penes legatariū. l. siquis eum quē. ff. de cōdi. ꝛ demon. Ratio qꝛ ex significatione verbi personalis iponit̄ onus legatario ꝛ si nō tenet onus emolumentū penes eū tam ē remanebit. ꝛ sic de alijs.

¶ Pertinere ad nos dicūtur que spectāt aliquo titulo nō causa pignoris ꝛ que nostra nō sunt. sed esse possunt. l. verbum pertinere. ff. de verbo. signi.

¶ Pertinacia i. mala perseverātia i virtute dī. Nā ptinax dī valde tenēs vel ipendēter duruo. irreuocabilis. idacibilis et obstinatus s̄m Jo. an. in cle. i. de sum. tri.

¶ Petitio hereditatis oibus illis cōpetit q iure veteri vel nouo heredes sūt vel fuūt: ꝯ possessores vel qui p herede possidēt: nec pāt dicere q̄re possidērveteri iure. veluti. xij. tabular. vel ex testō. nouo iure velut ex senatusconsulto. q̄ nō cū titulo possidēt hereditatē: nō tenētur peritōe hereditatis nisi in trib⁹ casib⁹. vt si venditor nō apper. vel modico distraxit. vel de p̄cio nō est factus locupletior. qbus casis vtilis petitia hereditatis liberis cōpetit ꝯ testm̄ parentū. et parentibus ꝯ testū liberor. et fratri ꝯ testū fris: q turpē psonā instituit heredē. hec aūt de inofficiosa vtilis est. q cōpetit a tpe adite hereditatis vsq ad qnquenniū exheredato nō domino ꝯ scriptum heredem aditiōe iam factum dominum.

¶ Petitio hereditatis fideicōmissaria ꝯpetit ei cui fideicōmiss. hereditas restituit ex senatusc̄osul. tre.

¶ Petitio hereditatis possessoria q̄ dī bonorum possessia infra annū vtilis dat emācipatis. vel suis heredib⁹ infra centū dies. ceteris vsq ad. xxx. ānos pdurat. insti. de ba. possessio. in. §. liberis.

De Ph

¶ Philantrophū idē est qd salarium.

¶ Philateria dicuntur carte in qbus continentur incantationes. xxvi. q. v.

¶ Phitones sunt incātatores vel diuinatores dicti a phitone q fuit auctor diuinādi.

¶ Phisio idē intelligit in vba oīodā. vt in cle. i. de fo. ꝯpe. sed an possidēo ecclesiā pleno iure possit ei⁹ bona ꝯuerte re in vsum pprium. Et dicit q nō in glo. verbi ad mēsam. in cle. i. de exces. prela.

De Pi

¶ Pignus est res mobilis vel se mouēs apud creditorē a debitore tradita et collata ad p̄standū securitatē de soluēdo debito vel adiplēdo pmisso. Uel sic. pignus ē res obligata p debito ad securitatē creditoris. et dī a noie pugnus q pugna vel manu tradit. et ꝯsistit i re mobili pp̄e q̄uis hypotheca sit pprie obligatio rei immobilis. Et dī hypotheca ab hypos. i. sub et thesis positio q̄si suppositio. Item pignus s̄z pla. ē qd dat ppre creditā q̄ dū redditur statim pignus aufert. cui⁹ possessionē ad tps solū ꝯseqt creditor cetex dn̄iū penes debitorē ē. et ponit idē dr̄isim dicendo. Pignora natox. dicunt pignora rerū. subdens sed vtraq ꝯfundit auctoritatē lectoris.

¶ Pignus p̄torū dī illud qd alicui a iudice dat p maiori securitate rei pcture et adiudicate. vide. l. si decreto. C. qui po. in pi. ha. l. i. C. de p̄sta. pig.

¶ Pignus ꝯmitti ē i eū statū puenire vt debitor dn̄iū z pignoris amittat. vbi g̃ra. tradidi vel mutuaui tibi pecuniā sub pignoris ꝯditōe. vt nisi statuto die pign⁹ luas vel redimas debitū soluēdo q ip̄m ꝯmittat. i. amittat.

¶ Pignus est duplex p̄torū et iudiciale. p̄torū ē qn̄ mittitur actor in possessionē pp ꝯtumaciā rei i nō ꝯparēdo añ lit. ꝯt. vel post. Sed pign⁹ iudiciale ꝯstituit qū post sniaz mittit actor i possessionē ob victi ꝯtumaciā i nō soluēdo. tūc. n. victor stati acqrit nālē et ciuilē possessionē. de b no. q docto. in. c. ꝯtingit. de dq. et ꝯtu.

¶ Pig̃rare ē rē aliquā p debito obligare creditori. vt securior sit de solutōe debiti vel ē facere ꝯctū sic dictū.

¶ Pignoraticia actio. Re. s. actio pig̃ris.

¶ Pistores oli dicebant facietes ponē palatij q suberant comiti horreox. vt. C. de pisto. li. xi. s̄m Accur.

¶ Piscina locus dī p nutriēdis et ꝯseruādis piscib⁹ deputat⁹ vt qū placuerit dn̄o de ipsis capiat.

¶ Pileus dicit a pilis. q pilos capitis tegit et stringit s̄m Jo. and. in cle. ij. de vi. et hone. cleri. pōt etiā dici a pilis. q de pilis factus est.

De Pl

¶ Placere. i. arbitrari s̄m volūtatē rōe regulatā. et ē actū ponere in placentia vt i arbitrio vt in. l. thays ancilla. §. sorore. ff. d̄ fideicōmis. lib. vbi relicta libertate si heredi placeret īspicit q bona viro placeret. et p h decidit qd. pone Conduxi famulum vsq ad ānū pacto apposito. q si mihi displiceret ifra ānū possim ip̄m expellere. tn̄ ū possuz nisi ex cā ex q̄ vir bon⁹ expelleret. sed ex vsu cōi ire ītelligēdi significat merā volūtatē. et forte idē d iure scripto p. l. ex placito. C. d rex pmu. Rō q certū ē q placitū significat ibi volūtatē faciēdi. §. pentīl. isti. de ꝯhen. emp. vbi recipit p mera volūtate. s̄z nō obstat. §. sorore. pal. q ibi significat arbitriū rōne subiecte mā. s. libertatis vt facili⁹ valeat. Itē paris sūt actū ponere i alteri⁹ libito vel voluntate. l. fidei consensus ppe p̄n. ff. de fideicōmis. libe in ver. s̄z its scriptum. vbi est idem dicere. lego libertatem si heres voluerit. vel si ei libuerit.

¶ Plagiarij sūt illi q liberas hoīes seducūt. vel s̃uos alienos surripiūt et vēdūt a plaga mario. C. ad. l. fa. d pln. l. fi.

¶ Pelagiū ē plaga vel dolor q parētib⁹ vel dn̄is infert d surreptōe filiox vel seruox ab ip̄is plagiarijs. auferunt. n. dn̄is vel p̄tribus p tales facultates filiox vel seruox. et dī a plaga. q est magna plaga p̄ri vel dn̄a. s̄m glo. in rubr. C. ad. l. faul. de plagiarijs.

¶ Plagiarius. alias plegiari⁹ etiā est idē qd fideiussor. vt in. c. veniētes. de iureiuran.

¶ Placet lz videat iportare aīmadā voluntatē pferētis eū icludit arbitriū boni viri. l. thays. § sorore. pal. nā lz dicam faciā q̄cūq tibi placēt. ītelligit tn̄ iux arbitriū boni viri. l. si sic. ff. d le. i. vbi p bar. et nō. i. c. d q̄ vult deo. d iudi.

¶ Pleno iure exponitur. i. quo ad temporalē et spiritualē iurisditionem. c. conquestus. de fo. cōpe. et hoc si ꝯcedens habet ptātem vel iurisditionē vtranq. idem in. c. quoniā. de priuile. et. xvi. q. ij.

¶ Plebiscitū est qd plebeo magistratu. i. tribuno interrogante an oībus placeat plebs instituit. dictum q̄si a plebe statutū. orta eni inter plebez et maiores ciuitatis romane discordia plebs sibi leges ꝯstituit. que dicte sunt plebiscita. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. deīdē. reliqui vero populus cum senatorib⁹ et patricijs ius sibi ꝯstituit. qd dicit lex populi anthanam lex. i. p excellentiam. s̄m Isi. li. vi. et dicit plebiscitū eo q plebs faciat et sciscitetur vel cogat vt fiat distinctione. ij. plebiscita.

¶ Plus petitio est solum offerentis pmissio. ff. eo. ti. l. ij. vel est plus taliter q̄ pactum sit exactio. Et fit quattuor modis. vnde. Plus petitur causa, tempore, re, q loco vt no. in. c. i. de plus peti.

¶ Plerūq. i. regulariter. isti. de leg. patro. tute. l fi. cū glo. iproprīat. ff. cōmodati. l. si ita q. §. fi.

¶ Plebs differt a populo vt spēs a genere. q populus ꝯtinet minores et maiores. nobiles et ignobiles. plebs vo tm̄ minores. et inde plebiscitū. i. a plebe statutum. insti. de iu. na. gen. et ci. §. plebs aūtē.

¶ Plus sub se min⁹ ꝯtinet. verbi g̃ra. Licet patri vel marito occidere adulterum cum filia vel vxore dep̄hēsum. p hoc significat q etiā licet vulnerare. vl' iniurijs afficere. l. ne mea. §. ius occidēdi. ff. ad. l. iul. de adul. q plus ē occidere q̄ vulnerare. vel iniurijs afficere. q illa cōtinētur et significant sub vbo occidere. Item iudex defert iuramētū i lite taxat vsq ad certā q̄titatē. tn̄ licet ei cui defert iurare in minori q̄titate. l. videamus. §. pe. ff. de i lit. iurā. Item vendidi vinū qd est in volia. apposita ē dies in qua

vinum tollere debes. nō tollis. vel dic nō apposita te iter-
pellato et expectato sufficiēter non tollis. indigeo dolio qr
sūt vindemie. Dicit tex. qꝫ licet mihi totū vinū effūdere. et
tñ nō licet tñ ptē vini effūdere. l. i. §. lz. ff. de pic. et cōmo.
rei ven. qr effūdēdo tñ ptem de dolio ita pꝫ me iuuare
posset: ac si nihil effunderē. et iō rō nō dicat tñ ptē effun-
dendā. qꝫ si ptem tñ effūdero obligor emptori. et si totum
effundā nō tenebor. licet rogatus possim bene dimittere
partem. et sic de alijs.

¶ Pluralis locutio plā significat. duoꝝ tñ numero ɔtēta
est. c. pluralis. li. vi. de reg. iur. Quādoqꝫ āt plura significat ge-
minatiue in suas singulares. sic qꝫ qlibet singularis ī vno
solo verificat. Quādoqꝫ aūt nō geminatiue sic qꝫ vna singula
ris p se nō attendit. sed ipsa pluralitas simul pūt singula-
re ɔcludit. vel quodlibet aliud pbabile mediū. vbi grā.
testator dicit lego stichū et ticiū si mei erūt cū moriar. nūc
altero alienato et altero nō. iste nō alienatus pōt peti a le-
gatario. lz cum sermo pluralis sit: dꝫ tñ accipi ac si sepatim
dixisset. si stichus meus erit cū moriar: et si titi⁹ meus erit
etc. vt. l. falsa. §. fi. ff. de ɔdi. et demon. Ratio Bar. qr hec se-
paratio respicit diuersos effect⁹ et sepatos. l. oñū legatarij
in quolibet. et qr sūt duo serui distincti. ita duo dñia distin-
cta et sepata. et sic sepati effectus. Etiā et ideo qr legaui quēli-
bet noīatim. et sic refert ad quēlibet disiūcte. et hꝫ ex fauo-
re legati et testi. Sed vbi testator duobus īpuberib⁹ institu-
tis filijs suis dicit. si vterqꝫ īpubes decesserit ticiū substi-
tuo. tūc si vnus morit īpubes. substitutus nō admittitur.
imo vt admittat reqrit vtrūqꝫ decedere ī īpuberi etate
. l. pe. C. de īpu. et alijs substi. Ratio Bar. ē ex dictiōe vterqꝫ
que est collectiua. Alij tñ dicūt qꝫ fauore institutionis di-
ctio collectiua sumit distributiue. l. hꝫ ar. ff. de here. insti.
modo oīs substitutio est cōditionalis institutio qꝫ etc. et sic
Bar. in. l. heres. §. cū ita. ff. ad treb. dicit qꝫ in d. l. pe. vno
filio moriēte īpubere remanet alter filius testatoris qꝫ ex
ɔsumpta volūtate excludit exñeū substitutū. ar. l. cū acu-
tissimi. de fideicō. iō vno moriēte īpubere nō existit ɔditio
substitutionis. et sic de alijs exemplis.

De Po

¶ Pōdus differt ab onere. qr pōdus dr qddā leue et qddā
graue. vñ dr pōdus meū. i. corpus ego fero qcūqꝫ venero
sed onus dr qꝫ semp onerat et deprimit.

¶ Punctōes dicūt qdā naues. Vñ dr. Si punctōib⁹ traijcia
tur. i. mare trāsfretat vel nauibus transeat.

¶ Pontifices olim dicebantur imperatores. xxi. di. cleros
di. xi. de capitulis.

¶ Pontificale est ornamentū episcopale. et fm Hosti. est
autentic⁹ qdā liber. vt de ser. nō or. c. ɔsuluit. et no. Jo. an.
in cle. vnica. de iureiur.

¶ Porcarius. i. suarius. Reqre infra. suarius. et dicebant
olim qui custodiebant porcos ciuiū vrbis romane in pa-
scuis. et excusabant a muneribus sordidis vt. C. de su. su-
sce. l. i. li. xi. fm accur.

¶ Portoriū dr qdā pstatio q dat p nauiū applicatiōe seu
statione et mercatione quacūqꝫ facta in portu. vnde diffe-
runt pedagia. et guidagia. et salitiaria. Re. quodlibet loco
suo. Et ista oīa dicūt portoria. C. de vectiga. et cōmis. l. ij. et c.
sup. de vb. sig. in glo. vi.

¶ Positio fm Hos. est dictū qꝫ loco interrogationis pone
bat olim. hodie ō plano ponit et positiue fit sicut oli inter-
rogatiue fiebat. vbi grā. Si volebam te cōuenire heredi-
tario iure: tūc sic dicebā. Dñe iudex interrogetis hunc an
ipse sit heres talis. et ex qua parte sit heres. hodie vō sic di-
cetur. Pono te esse heredē talis. Itē pono ipsum ex asse
heredē. s. extitisse. sed qr hodie simplr fiebāt seu fiūt inter-
rogationes suppositionibus igit aliter describit a Spec.

eo. ti. sic. Positio est breuis verboꝝ formula mentē ponē-
tis ɔtinēs ad veritatē eliciendam concepta. et habuit hoc
verbū ortū nō solū ex vsu hominū diu ī causis inolito. sꝫ
ex antiqua lege. ff. de le. ij. l. offendimus. §. ex diuerso. ibi
pone ergo. Positio igit nihil aliud est qꝫ dictū de creduli
tate assertū in vim pstiti iuramenti. faciēs ad pbatione aut
eplam admiculās. habēs ānexā iterrogationē aut iudicis
suppletionē. ar. in auc. de his q ingre. ad app. §. si. col. v. sic
dicte ex cōi ɔsensu nō tñ sine rōne. ff. ō suppel. le. l. labo.
inuēte vt ptes exonerent pbationib⁹. et ne fatigent labo
ribus et expensis. vt. §. si. pal. vel positio dr dictū sciū nōdū
pbatū p articulos distinctū rite loco pbatōis ppositū spe
ctans directe vel indirecte simplr vel āminiculatiue ad
intentionē ponētis quod intēdit pbare per cōfessionem
aduersarij sui vel eius pcuratoris. ar. de elec. dudū. ij. de
testibus pñtiū. de ɔfes. statuimus. li. vi. nec dꝫ poni nisi hꝫ
qd est sci. ff. de dote. p lega. l. i. C. de legi. l. leges. vñ q vocā
tur positiones in curia ecclesiastica dicūt articuli in curia
seculari. et differūt a rōnibus. qr rōnes sunt iuris. sed posi
tiones vel articuli sūt facti. Itē positiōes differūt ab inter-
rogationibus lz tā positiōes qꝫ interrogatiōes fiāt vt p cō
fessionē aduersarij releuet ponēs ab onere pbandi qr po
sitiones fiūt assertiue et a pte. sed iterrogatōes fiūt iterro
gatiue et a iudice. et ad positōes dꝫ rñdere ps nō aduocat⁹.
et qñcūqꝫ sūt faciēde pbationes fieri pñt positōes siue asī
lit ɔte. siue posi. de hoc vide glo. in. c. i. de ɔfes. li. vi. q ples
ponit ɔcor. et alle. cū exēplis de positōe añ lit. ɔte. et ēt post
. s. de exceptiōe qꝫ actor sit excōicatus ponit reus hoc mō.
Pono qꝫ penitentialē in tali pte corpis tali loco tali die ta
libus pñtibus. Itē turbatus ex tali cā aio iniuriādi illuꝫ q
tūc erat clericus et erat ī possessiōe clericat⁹. et sciebas eū
clericū eē. Itē vidisti eum coronam habitū et tōsurā cleri
calē deferentē. qbus p actorē ɔfessatis pbata ē excōicatio
añ lit. ɔte. Sꝫ post li. ɔte. Pone qꝫ petā aliquē ab ecclesia
quā ɔ iura retinet remoueri. dicā. pono iuramēto qꝫ hꝫ et
possidet ecclesiā sci. M. Itē qꝫ hꝫ et possidet ecclīā sci. p.
Itē qlibet eaꝝ hꝫ curā aīaꝝ. et eas post ɔcilium acqsiuit hꝫ
ɔfessato succūbit reus nisi dispensatiōnē vel iustā causam
ostēdat. Itē debēt fieri positiōes sup cōtentis in libello. Et
nō qꝫ multiplices sūt positiōes. Una dr positio ptinens. et
tali coget iudex rñdere. vt l. c. pñtiū. de testi. lib. vi. et si du
biū est an ptinēs sit vel ne inclinabit se iudex ad id qd ve
risimile ē. et in dubio tuti⁹ ē qꝫ faciat rñdere. vt ō ɔfes. c. sta
tuimus. li. vi. ff. de interro. act. l. de etate. §. ex cā. et l. vbicū
qꝫ eo. ti. Alia est positio impinēs cui nō cogit qs rñdere.
Itē qdā est negatiua positio et talis nō dꝫ admitti. qr vbis
affirmatiuis ponēda ē. Nā negatiua nō pbat: et id qd po-
nit si negat ponēs ipm pbare hꝫ. ff. de pba. l. ij. et C. e. ti. l.
actor. et de pba. qñ ɔ falsam. Fallit qñ alias qꝫ p talē posi
tionē pbari nō pōt. c. statuim⁹ pal. vel sup fcō pgnāti vbi
indirecte pbat. c. ex tenore. de testi. et C. de ɔbē. et cōmit.
stipu. l. optimā. Itē positio q nō releuat ponētē vel ei nō
pdest. nō dꝫ admitti. qr nō dꝫ qs ad pbandū id admitti. qd
pbatū ei nō pdesset. l. ad pbationē. C. de pba. c. dilecti. ō
excep. Itē ppositio q nō facit ad cām. vel q nō est sup reb
qua agit in libello. vel sup eo qd repellat agētē si ppōnit
ex pte rei dr īpertinēs et nō ē admittēda. Itē positio que
depēdet ex alia q fuit negata vel ɔcessa nō est admittēda
qr sup eo nō ē ampli⁹ qrendū. ar. ff. nau. cau. sta. l. lz. nec visio
ni sit ɔtraria sic nauta ventis ɔtrarijs nauigās. vt in auc. de his
q ingre. ad ap. §. i. col. v. et c. p tuas. de pba. l. gnālr. C. ō nō
nu. pec. Itē positio īplicita nō dꝫ admitti pp piculū piurij
Et iō dꝫ dimidi vt certū et veꝝ rñdeat. ar. ff. ō iterro. act. l.
de etate. §. qd āt. et §. nihil. qr ēt iudex cauere dꝫ ne sit au-
ceps piurij. C. si aduersus vēdi. l. i. c. si vō. de iureiur. C. de

individui.tol.l.i. Itē nota q̄ effect⁹ positionū est. q̄ q̄ eas cōfitet̄ habet̄ p̄ ɔuicto. C. de cōfes. l. vnica. §. i. ⁊ positioni bus nō respōdens habetur pro ɔfesso. c. fi. de iura. calum. de ɔfes. si post p̄stitū. li. vi. Item positionibus vbi iuramē tum est de veritate nō pōt r̄nderi p̄ ꝓcuratorē nisi sit cā vniuersitatis vel ɔuet⁹. c. p̄stitu. de testib⁹. palle. ca. pasto ralis. cū sua glo. de iudi. Itē positionū vtilitas ē. q̄z aliqū qd̄ directe negat̄ idirecte ɔceditur in toto vel in parte. vt de iureiur. c. cum ipositionibus. li. vi.

¶ Pollicitatio est solius offerētis promissio. ff. de pollici. l. iij. ⁊ differt a stipulatione ⁊ a pacto quod est duorū cōsen sus atq̄z conuentio.

¶ Possessio s̄m Aço. C. de acqui. ⁊ reti. poss. est corporalis rei detētio corp̄is ⁊ animi ⁊ iuris adminiculo cōcurrēte. Uel sic. est ius qd̄dā quo aliq̄s rem corporalem vere ipo testate hz. Et dicitur corporalis rei ideo. q̄z sola corpalia possident̄. Incorpalia aūt dr̄ quasi possideri. ⁊ quasi tra di per patiētiā ⁊ vsū. Nam icorpalia nō possunt corpalr̄ apprehendi sicut iura ⁊ seruitutes. ⁊ idō nō possident̄. c. cō questus. de fo. cōpe. in glo. ff. de vsucap. l. seq̄. §. si viua. ff. de acqui. pos. l. iij. in p̄n. ⁊ tamen p̄scribunt̄. c. cū ecclesia. de cau. pos. Ideo regula in sexto dicit sine possessione p̄re scriptio nō ꝓcedit. ⁊ dz itelligi etiā de quasi poss. ⁊ ibi hoc nota. Itē ipossibile est plures eādē ecclesiā vel beneficiū isolidū possidere. c. licz de proba. de elec. vt quis duas. li. vi. cle. si duob⁹. vt lite pen. vbi glo. vide etiā i. c. cū venis sent. de ꝓcura. Et ideo bene dr̄ detentio. q̄z res nāliter te net̄ ab eo q̄ corpaliter isistit ei. Itē dr̄ corp̄is ⁊ animi ⁊ iu ris quia hec tria vt quis vere dicat̄ possidere concurrere debent. s. actus corporis. affectus animi. ⁊ adminiculum iuris. nam op⁹ est vt q̄s corp̄e adipiscat̄. vel saltem oculis. Sufficit enim plerumq̄z visus oculorum ⁊ animi affectus cum voluntate tradentis. q̄z ipse animi affectus necessa rius est. nō aūt per se corp̄e. aut per se aīo possidet̄. q̄z cer tum est possessionē solo aīo amitti. puta si quis se posse re pelli suspicietur. Item oz q̄ ius approbet. nam lz q̄s sacre rei vel religiose corp̄e ⁊ aīo isistat. nō tamen de iure possi det. q̄z res sacra vel religiosa nec ab ignorante nec a sciēte possidet̄. Et dr̄ possessio quasi pedū positio.

¶ Possessionū alia est iuris tantū. alia facti tantū. alia fa cti ⁊ iuris simul. Et hec iterdum habet plus iuris minus facti. iterdū ecōuerso. vt no. de cōcess. p̄bē. cū nostris. ⁊ C. de acq̄r. poss. l. i. Itē Iiu. de porta i auennata differentiaz posuit iter possessione vacuā ⁊ vacātē. vt in glo. ij. C. vnde vi. l. fi. ⁊ Io. ibi reprobat. ⁊ sic glo. ɔcludit q̄ nō differunt. Sed vacua. siue vacans est que a nemine possidet̄ animo vel corp̄e. ꝓpter longū tēpus. vel ꝓpter obliuionē ex lon go tempore. Et nota q̄ si q̄s ꝓpria auctoritate posset igre di possessione alicui⁹ rei. ⁊ accedēdo iudicez ab eo ipetrat licentiā igrediēdi. talis per statutū si oppositū caueat̄ nō punit̄. q̄z potuit sine auctoritate iudicis. ergo multo ma gis cū eius auctoritate igredi. hoc colligit̄ ex glo. versi. i trāsitu. §. multis modis. istl. de libe. Item possessio ciuil̄ q̄nq̄z requiescit super naturali. vt si tu possides noie meo. vel p̄cario a me. Aliq̄z nō. i egelsat vt i vsufructuario meo q̄ nālē habet possessionē ex iure. sed ego dominus habeo ciuilē ratione dominij non requiescentez in naturali vsu fructuarij.

¶ Possessor bonoꝝ regre. s̄. bonoꝝ possessor. vt fili⁹ eman cipatus. vel agnat⁹. q̄ dicimt̄ bonoꝝ possessores ex bono rū edictali ⁊ decretali. nam sicut vt habēt edictū ⁊ decre tū possessione ex h̄ habēt iterdictū decretū ad h̄ vt cōse quant̄ hereditatis possessionē. Differunt heres ⁊ bonorū possessor. vt. s̄. bonoꝝ possessio. vn̄ additione hereditatis heres non desiderat auctoritatē iudicis. sed bonoꝝ posses sor reqrit auctoritatē ⁊ patientiā iudicis. isti. de bon. poss. §. quis autem.

¶ Possessorium iudiciuz est triplex. s. p̄ possessione adipi scenda. retinēda. recuperanda. vt in. c. pastoralis. de cau. poss. in glo. iij. ⁊ vide supra iterdictū.

¶ Possidere nāir dr̄ q̄s cū est in re vel ei⁹ p̄te vel salte cuz res ē in ɔspectu ei⁹ vt ipsaz videat vel p̄tē eius s̄m Aço. in sum. C. de acqui. ⁊ reti. pos.

¶ Possidere ciuil̄r dr̄ q̄s cū nec ē in re nec res in ɔspectu ei⁹. sed possessionē solo animo hz ⁊ rē de iure retinet. s. q̄ talis sit p̄sona in quā cadere possit h̄ possessio. vt not. Io. an. in regula sine possessiōe. li. vi. ⁊ allegat ibi iura. Nā lai ci q̄nq̄z de facto possident decimas ⁊ sp̄ūalia vt not. Bar. bar. xvi. q. i. in p̄n. in glo. magna in fi. Naz aliud est possi dere ⁊ aliud legitime possidere. de resti. spo. ad decimas. li. vi. Et nota q̄ possessio ciuilis ⁊ nālis simul vel ciuilis tm̄ i eq̄rit̄ ad p̄scriptionē. sed nālis tātū non sufficit nisi alias ciuil̄r possideret. vt tractat plixe Dy. in regula sine posses sione. li. vi. Et est rō. q̄z hn̄s nālem tm̄ acq̄rit eā clam p̄in troitū q̄n dn̄s est absens quē credit sibi q̄nē motiuum. ⁊ sic mala fide hz naturalē. ergo nō p̄scribit. §. q ad nundi nas. l. clam possidere. ff. de acqui. poss.

¶ Possidere clā est absente dn̄o ⁊ fructuario excluso clā culo possessionē igredi. vt dn̄z possessionē p̄uet.

¶ Possidere vi est violēter possidere.

¶ Possidere p̄cario ē rem ad petitiōez vl̄ p̄ces meas mihi ɔcessā ad vsū possidere q̄diu patit̄ is q̄ ɔcessit.

¶ Possidere p̄ iduiso est aliquā rē ita possidere: vt nullā p̄tem in ea habeat ab alq̄s diuisaz. vel vt nulla sit p̄s quā possideat separatā siue diuisā.

¶ Possidere p̄ herede est ita possidere q̄ putat se heredē verum cum non sit.

¶ Possidere p̄ possessore dr̄ ille q̄ ita possidet q̄ scit se nul lam cām iustam possidēdi habere: q̄ si interrogat⁹ fuerit q̄re possideat vel quō nullā rōne p̄tendit quare possideat sed dicit possideo.

¶ Possideri ꝓprie dicunt̄ imobilia eo q̄ eis pedib⁹ quis isistit. vnde a planta venit ista possessio.

¶ Possidet̄ aūt hoc iure qd̄ iuste. hoc iuste qd̄ bene. quod aūt male possidet̄ alienū est. Male aūt possidet qui ma le suis vtit̄ vel aliena p̄sumit. de ver. sig. ius dictū est.

¶ Possessorē facere ca rei seruāde. aut i possessionē mitte re est. vbi gr̄a. Cōtēdisti talē fūdū eē tuū ⁊ p̄basti. iudex p̄ executorē suuz mittit te in possessionē ⁊ facit vez possesso rem. Itē volui agere cōtra. h. ⁊ eū vocari feci ad iudiciuz ⁊ ɔtemnit venire. ⁊ iudex mittit me in possessionē ill⁹ rei quā petebā. nō vt faciat me vez possessorē sz vt in fundo maneā cā rei seruāde ⁊ custodiēde. ⁊ rē illā tenebo donec p̄bauero meā eē. vl̄ donec aduersarius meus tādē tedio affectus moueatur. ⁊ de sua contumacia resipiscat. mecū litez si velit aliquid dicere habebit. de hoc supra. mittere in possessionem.

¶ Posse. i. debere ff. de libe. ⁊ posth. l. placet. regulariter tamen cōtra ti. ff. de offi. pres. l. sepe. cū sequēti. de re iudi. h̄ qcq̄d. ⁊. C. quō ⁊ qū iu. l. i. Et multis modis dicitur pos se. Uū. Posse q̄dē reb⁹ dāt ius. nā. potestas. Officiū. me ritū. q̄ntū diuina volūtas. De hoc vide glo. in. c. sciscitatus de rescrip. ⁊ ibi doc. Nam posse dicitur ēt illud qd̄ licite ⁊ sine icommodo n̄ro possumus. ff. dē signi. l. nepos ꝓcu lo. in fi. sile de ɔdi. isti. l. fili⁹ q. i fi. ff. vbi tex. vl̄ generaliter dixeri que ɔ bonos mores fuit nec facere nos posse credē dū ē. vt. xxij. q. ij. faciat hō. vbi ēt de multiplici possessiōe. ⁊ Inno. de ɔces. p̄bē. accedēs. ⁊. ff. de re. iur. l. i ɔdēnatione vbi glo. ⁊. ij. q. vi. hoc q̄ppe. C. de legib⁹. l. non dubiū.

¶ Post. q̄nq̄z etiā notat statim post inchoationem. vt. l. ij.

.§.itē mutuum.ff.si cer.peta.

¶ Potest necessitatē iportat iterdū.ff. de offi.psi.l.sepe.& l.seqñti.de hoc.ff.de iudi.l.nō pōt.vbi plene.& est glo.in ver.non pōt.in regula beneficiū de reg.iur.lib.vi.

¶ Postliminiū est ius amisse rei recuperāde ab extraneo & in statum pristinū reducēde quā qs propter captiuitatē vel p seruitutē amisit:moribus & legibus istitutum.vt colligit .ff.de capti.& postl.reuer.l.postliminiū.i.rñso. Unde per hoc ius recupat qs cū a captiuitate reuertit iura que amiserat.& ipso reuerio fingit hoc ius ipsū sp in ciuitate fuisse. Unde breuiter postliminiū ē ius quo restituit res vsu capta vel pscripta ab aliquo alicui quā p captiuitatē amiserat.xvi.q.iij.pterea.Dr autē a limē & post.i.iuxta. quasi iuxta limē domus sā ē sp fuisset & possedisset. vl qr capt' ab hostib' & vltra limina iteri ipeij deduct':postea ifra limina reuertit. Naz sicut limina sunt i domo q̄ finez qn dā faciūt.ita & iperij limina veteres voluerūt esse fines.Azo. C.de capti.& postlim.reuersis.& isti.qui.mo.ius pa.po.sol. §.dictū aūt ē postliminiū. Et dicit lex q oibus eque postliminiū ē. nō solū his q pugnare psūt.sed oibus q ei' natu re sunt.vt psilio vel alijs modis vtiles eē possint. vt.ff.de capti.& postli.reuer.l.deuoto.§.ex multa.i glo.vi.

¶ Posterior lex.vel posterius statutū.rescriptū vel pactū derogat priori qū pcurrūt.verbi grā.Lex pcedit.& lex cōtraria seqt.tunc por tollit.etiā de ea non facta mētiōe.l. nō est nouū.& l.sed & pastores.ff.de legi.vñ dicit lex. Licz pōre sunt.de hoc.c.i.de pst.li.vi.Ratio est volūtas cōdentis legē.Et sumit significatū ex scia potis legis.& pnietate posterioris.nā cōdes posteriorē scit ēt priorē.qr pnceps hz oia iura in scrinio pectoris sui.c.i.de pal.& l.oīum testamētoz.C.de testa.tō cōdēdo posteriorē pria videtur tollere porem qr si vult valere illā.vult nō valere istā illi contrariam.alias esset icōpassibilitas.Ex hoc colligit tō cur taz varie rescriptū posterius nō reuocat prius nisi expsse fiat de pore mētio.& tamē cōstitutio posterior etiā nō faciēs mētionē de pori.tamen drogat ei.vt hic dr.qr pnceps ex certa scia potis pstitutionis habens iura in pectore suo reclusa psumitur scire porem.& facere posteriorē. Sz qr rescripta ptinēt facta que nō sunt in pectore pncipis reclusa qr factoz omniū habere memoriaz & in nullo deficere diuinitatis est potius q̄z humanitatis. C.de vete.iur.enucle.l.i.§.i.siquidē ergo pnceps non psumitur cōscius primi rescripti cōcedendo zm vt dicit.Hos.in sum.§.derogat.de cōsti.sed vbi cōsuetudo in aliquo loco.vel statutū municipale pcedit.& lex pricipal' generalis seqtur cōtraria.certe prius nō tollitur.c.i.in secūdo dicto.de cō sti.li.vi.qr nō appatet pncipē scire illā cōsuetudine vel statutū illud. imo verisimile esteū ignorare cū ex alieno facto idicat. Ideo nō pōt cōcludi ipsum tollere voluisse.qd verisimile ignorabat.obtinebat ergo lex illa locū tantū in non contrarijs priori consuetudini vel statuto.vt.c.i. preal.Sed si in lege tali posteriori caueē q valeat gnāliter & spaliter nō obstāte quocūqz statuto vl pvaria cōsuetudine.tūc tollit por psuetudo vel statutū.ar.l.sigs i dubio.ff.de leg.iij.iuncta.l.qtiēs.& l.rescripta.C.de pci.ipa .offe.Et est rō ex tenore posterioris legis quia clare patet in posteriore tolle re velle porē cōsuetudinē vel statutū.licet ignoret.

¶ Posthumus vel posthuma dr̄ q vel que posthumatione.i.postqz pr̄ datus est humo nascit. Improprie aūt qlibet dr̄ posthumus.q nascit post testamētū.fm Azo.C.eo.tit. posthumus etiā dr̄ nepos q posthumatione aiinat' est.p prio patre supstite.& ille proprie dicitur nepos thumus quasi nepos posthumus.

¶ Postulatio.est alicuius psone ad dignitatez.vel societatem fraternam canonica facta vocatio.vel persone ad eligendum petitio.que eligi non potest.Uel sic fm Hos.Est grē petitio. vt cum ex grā petit aliquē ielegibilez licenter eligi.Et est duplex postulatio.s.solēnis que est alicuius inhabilis alt q̄ pp crimen a supiore ad bñficium vocatio.& admissionis petitio.vt in.c.vnico.de posti.plato.li.vi.Et hec cōfirmata hz vi electionis.Alia nō solēnis ē petitio facta a supiore vt tollat obstaculū aliqd eligēdi & bñficium acceptādi.illa psupponit electōez an vl' post fieri.vt mōachus elect' nō pōt cōsētire sine licētia sui abbatis & sic postulatio licētie ab abbate nō dicit solēnis.ergo postulatio solū ē inēta pp ter icapaces vt illegitimos & nō sufficiētes etatis. vel pus beneficiatos. Nam q capax est dignitatis non dz postulari sed eligi.qre postulatio nō multū differt ab electōe.Et nō q postulari debēt & nō eligi sex tuplices psone. Primo archieps ad aliū epatū.de postu.plato.bone.Scdo eps ad epatum vel aliū archiepatū.c.& si vnanimiter.eo.titu.Tertio laicus ad dignitates.lxi.di.hoc ius. Quarto clericus i minorib' ordinib' pstitut'.c.pterea.de eta & qli.Quinto illegitime natus.de elec.innotuit. Sexto q non est in etate legitima cōstitutus.de elec.cuz in cunctis.& c.cum nobis.

¶ Postulare vel aduocare.est aliquē desideriū suum vel amici sui coram iudice.vel apud eum q iurisditionē pstituit exponere.vel alterius desiderio pti adicere.ff.e.ti.l. postulare.& ij.q.vij.§.tria.versi.est & & C.de pcu.l.i.& C. de postu.l.ij.& c.cū sacerdotis de postula.in gl.ij.vñ ptor igt q non hz aduocatū ei dabo..ff.de postu.l.i.§.ait ptor.& itelligit si hre non pōt.Dabit.n.feminis pupillis debilib' & his q sane metis non sunt vel pp potetiā aduersarioruz aduocatos inenire non posūt.ff.de offi.pcon.l.nec qcqz. §.vlt.& hoc p salario cōuento a parte vel statuto a iudice iuxta facūdiā aduocati modū litis & fori pluetudine qūtitatē nō excedēte. vñ aduocare & salariū recipere p aduocādo bñ licz.xi.q.iij.non lz.xiij.q.v.non sane. vbi Augustinus ad macedoniu ingt. Non dz iō index vendere iustuz iudiciū.aut testis verū testimoniū.qr vendit aduocatus iustū patrocinū.& iurisperitus verū psilium.lz Hul.dixerit pcra.q nihil posit recipi p iusto patrocinio.vt no.in.c.lz.palle.Itē aliq phibent postulare p edictū pretoris. Ui versus. Non cuicūqz dat vt postulet.i.aduocet.into vetat Addict' pene.fetutis.puer.actor atene. L. minib' casus mulier.muliebria passus.Caueāt aūt aduocati postulantes ne cās despatas assumāt.& si forte a pncipio assūpserit ignorāter cū de vitio cāe patuerit cesset & salaria iam recepta restituāt.C.de iudi.l.rem nō nouaz.Et nota q qttuor sūt obseruāda aduocatis. Primo vt cāe qualitatē examinent.& iustā si voluerit assumāt.iniustā vero repudiet.Secūdo vt modestiā veritatē & legalitatē seruet i aduocādo. Tertio vt salariū pueniēs petat.Quarto vt nec a pncipio pueniāt de certa pte litis vl' cū graui dāno litigatoris.nec post ceptā litē vllū pactū ieant cū eo quez in ppria fide receperint fm Hos.in sum.

¶ Ptās q̄qz modis accipit.ff.de v.si.l.ptās. Itē ptās qñqz capit i feminino gñe.vt.c.si.de iudi.& sic capit substatiue i abstracto.& addit ei adiectiuū.vt ibi florentina ptās. Qñqz i masculino gñe. vt.c.tua.de homi. & sic sumit pcre tiue significās officialē ciuitatis hñtē iurisdictōz vel ptātē pmo mō dictā.& sic itez addit sibi pnomē possessiuū dicēdo noster vel vester potestas.

De Pr

¶ Pragma grece dr̄ latine cā. vñ pragmata negocia dr̄r. ide pragmatic'.i.causidic' vel actor negocioz & cārū fm Isi.li.v.& x.q.ij.hoc ius porrectū.in si.

¶ Pragmatica sāctio dr̄ cā in psistorio pncipis vētilata corā pcerib' sacri palatij.& est cōstitutio quā iperator psilio

procerū statuit seu sanxit. Quāq3 etiā3 dicit̄ cōfirmatio in scriptura facta ab imperatore cum cāe cognitione sup cōtractu pmutatōis. vt. c. i. de re. pmu. in glo. ꝛ pragmaticū sacrū ē pncipis rescriptū. vt in. c. fūdamēta de elec. li. vi.

¶ Pragmaticarij sunt q scribūt pragmaticas sanctiones ꝛ alio modo dr̄ scriniarij vel magistri scrinioꝝ vl' scriniorum memoriales eo ꝙ adeptā scripture sanctionē in scrinio positā custodiebant ad memoriā.

¶ Prebēda est ius ꝑcipiēdi ꝓuētus in ecclesia collegiata ex ratōe ꝓueniēs ꝯpetens alicui tanq3 vni de collegio. qd ius ex canonia descendit. non debet. n. canonicus sine prebēda esse. vt in. c. relatū. co. ti. ꝛ procedit ex institutione ꝛ officio. qr ex hoc ꝙ facit qs officiū debet percipere ꝑbendam ꝛ beneficiū. s3 canonia quere. s. de. C. vt in. c. cu3. in. ferrariensis de cōsti. in glo. vi. Itē prebenda quandoq3 capitur large ꝓ iure qd alicui nō tanq3 de collegio sed ratōe ministerij officij paupertatis vel vtilitatis ꝯceditur vtēdo ꝛ fruēdo i vita sua certis rebus ecclesie vt redditibꝰ quos canonici recipiūt vel alij. ꝫ tali habet̄ in. c. qr nōnullis de magistris. xvi. q. i. possessiones. ꝛ. §. illud. Et laici maxime nobiles habent tales prebendas secundum Compo. in. c. cum. in. ferrarien. prcal.

¶ Precarium fm̄ Aço. c. t. in su. est id qd ꝑcibꝰ vtēdū ꝯceditur petenti tādiu q̄diu patit̄ q cōcessit. sed secundum Hos. in sum. co. ti. est illud pignꝰ obligatū creditori. ꝛ a creditore ipsi debitori ꝯcessū ad vtendū q̄diu patitur ꝛ permittit qui cōcessit. vt est textus in. l. i. de preca. ff. vbi dicit Ulpianus ꝙ hoc genus libertatis ex iure gentiū descendit. Et subdit ibidē. differt aūt precariū a donatione. quia q donat sic dat vt nō recipiat illud qd dat. sed qui ꝑcarium concedit ꝑinde sic ꝯcedit vt recipiat q̄ncūq3 placebit. Uel ꝑcariū est ꝯtractus inter dn̄m ꝛ colonū. ꝛ ē ꝯtractus gratuitus ꝛ similis ꝯmodato. in tm̄ vt qdam dicerent hos cōtractus non differre nisi verbis. q tamē etiā differūt in re. nā licet in multis ꝯueniat ꝑcariū ꝛ cōmodatū. differt tamen ꝑcariū a cōmodato. nā ꝯmodatū fit ad certū vsu3. nec potest reuocari vsu inexpleto. ꝑcariū vo q̄ncūq3 placuerit pōt reuocari. Itē precariū q̄nq3 dr̄ cōtractus de quinquennio i q̄nquēniū reuocandus. Et si q̄nquēnio elapso sub taciturnitate ꝑtereat̄ tūc reuocari itelligit̄ talis cōtractus. Dr̄ aūt ꝑcariū iō. qr est cōtractꝰ ad preces factꝰ.

¶ Precoria v̄ba sunt hec. rogo. volo. mādo. fido. cōmitto. iubeo aūt ꝑceptiuū est. C. coia de lega. l. ij. in ꝓn. mādo. qā ꝙ ē verbū precariū. ar. ij. q. iij. mandastis. vbi eps mādat pape. q̄nq3 tū mādo ponit̄ ꝑceptiue. sicut ēt rogo ve. xi. q. ij. rogo. q̄nq3 mandatiue vt. ff. de neg. ge. l. si mei rogatu. i. mandato suscepistis. Itē quādoq3 deprecatiue ꝛ sicut frequentius ponitur.

¶ Precaria dr̄ donatio ad ꝑces fcā vsq3 ad mortē recipiētis. xij. q. ij. sepe. xvi. q. iij. clerici. ꝛ ē contractus ille affinis emphiteosi. Item ꝑcarie dn̄r q̄dā ꝑstationes seu cōcessiones vsufructus ad ꝑces fcē in recōpensationē eiꝰ ꝓprietatis q dat̄ ecclie cuiꝰ forma hr̄. x. q. ij. precarie.

¶ Preceptū. Re. s. mandatū.

¶ Preco ē q apud acta aut in ciuitate publice ꝓclamat vl' ꝓnūciat aliqd faciēdū dimittēdū ve per quē plerunq3 fiebat edictorum narratio. i. recitatio ꝛ publica in ius vocatio ꝛ citatio alicuius matrimonij vel rei vendende nunciatio ꝛ subastatio.

¶ Precise fm cardinalē in rescriptis tm̄ valet sic absolute ꝛ sine cāe cognitione. vt de beret. c. ꝯtra xp̄ianos. li. vi. Et dicit cardinalis. si ponit̄ in statuto operat̄ vt ipm non tollat̄ ꝓ sequēs statutū i casu quo subatū fuisset si non apponeret̄. Et dat sile de iuramēto apposito in. l. si qs in ꝓn. ff. de leg. iij. Bal. aūt dicit ꝙ non valeat precise. i. sine cāe cognitione. qr sic tex. esset sup̄fluus. in. c. ij. de rescrip. vbi ponit̄ expsse. ꝑcise. ꝛ ēt sine cāe cognitōe. Saluando tn̄ ꝑmū dictū dr̄ ꝙ ille tex. ponit̄ declaratiue vel expositiue ꝛ ꝓ. i. quod dictū magis placet doc.

¶ Precipitiū fit sine mō ꝛ cū periculo. s. sepul. ex parte. ꝛ fm Jo. an. in cle. pastoralis. de re iudi.

¶ Prediū dr̄ fundus. vel ager. Re. s. Ager.

¶ Prediū vrbanū. ꝛ prediū rusticū. Re gre ibidē. ꝛ etiam actio finium regundorum.

¶ Prediū dotale ē qū ista duo ꝯcurrunt. s. ꝙ matrimoniu3 ꝯctū ē. ꝛ traditio ꝑdij iteruenit s3 Azo. de fū. dota. C. i su.

¶ Prediū canatū fm Jo. ꝛ Accur. C. e. ti. i rubri. fuit ꝑdiū i q̄ fuerunt cellule. vnde canatꝰ. i. cella. nā cana grece cellariū dr̄ latine. Uel aliter erāt tunc ꝑdia scrip ea vt redderent iter cellulas fm Aço. ibidē. li. xi. ꝛ eoꝝ coloni dn̄r canati vel dn̄ci coloni. qr dicta ꝑdia erant in pratis.

¶ Prefectꝰ augustus. vel augustalis dr̄ ꝑfectus egypti. vt. ff. de offi. ꝑfec. augusta. l. vna. C. e. t. l. qr ipator. nā ipator maximus augustꝰ i egypto ꝓ ꝑfecti ptātē itroduxit.

¶ Prefectꝰ ꝑtorio. ab inicio magr̄ eqtū creatꝰ est cū dictatores sibi antiqtus magros militum eligerent q ꝑncipali sollicitudini associati summā post dictatores gerebāt ptātē hoc exēplo ꝑncipes ad quos gubernaculū reipub. ꝓuenit postea elegerūt ꝑfectos ꝑtorio qbꝰ publice discipline emēdatio concessa est. quoꝝ auctoritas ita ēampliata ꝛ adeo approbata vt nec ab eoꝝ sentētijs appellari. nec itegrum restitutio facile posset postulari. Et erāt q̄ttuor. s. ꝑfectus ꝑtorio orientis. ꝑfectꝰ ꝑtorio affrice cuiꝰ sedes ē i chartagine. ꝑfectꝰ ꝑtorio illustris. ꝛ ꝑfectꝰ vrbis. ff. de offi. prefecti. preto. l. i. ꝛ ibi nota.

¶ Prefectꝰ vigilū idē est ꝙ prefectꝰ nocturnus. hoꝝ autē offiti ē de nocte facere excubias. prefuerūtq3 icēdijs arcēdis. q ēt cauebāt. iquirebāt. ꝛ puniebāt icendiarios. fures grassatores. effractores. nisi deliquēs eēt tā famosa ꝑsona vt ad prefectū vrbis deberet mitti ꝓ punicōda. poterāt etiā iudicare de capsarijs. q i balneis vestimēta custodiēda suscipiunt si aliquid dolo fecerunt. vt. ff. de offi. prefe. vigi. l. ij. §. cognoscit.

¶ Prefectus annone dicebat̄ q de annona. i. de blada curā habebat. Re gre. supra. edilis cerealis.

¶ Prefectus vrbis dicebat̄ cui ab ipatore ꝯcessa est vrbis administratio q ceteris magr̄atibꝰ ex quacūq3 cā ab vrbe ꝓficiscentibꝰ ꝛ recedētibus i vrbe relictis ius dicebat ꝛ oibꝰ dignitatibus in ciuitate āācedebat sua dignitate. q cū ab vrbe ꝓgrediebat̄ nō hūit iurisditionē. quā prebere tamē potuit i ciuitate. Sed fm Aço. C. eo. tit. etiā extra vrbem itra cētesimū milliare hz iurisditiōem. vide de offi. ꝑfec. vrb. per totum.

¶ Preiudiciū ē q̄si q̄dā ꝑlatio vel ꝑpō siue ꝑlocutio vniꝰ rei respcū alteriꝰ. Nā aliqd ꝑiudicari alteri ē illō illi ꝑferri. tū h v̄bū ꝑiudicare alteriꝰ modi ꝯstructiōez ꝛ ampliorē significatōez hz q3 hoc v̄bū ꝑferre. dr̄. n. ꝑsonalr̄ ex ꝓpria ꝯfessione i iudicio mihi ꝑiudicaui. ꝯfitendo mihi in iudicio preiudiciū feci. Hoc. n. ꝑiudiciū nō significat cōmodū meū eē fcm̄. sed icōmodū. vt si iudex nō sequat̄ veritatē. s3 meā ꝯfessionē. ita dr̄ res iudicata v̄itati facere ꝑiudiciū nō vt v̄itas rei iudicate ꝑiudicet. i. ꝑponat̄. s3 res iudicata v̄itati preiudicet. igr̄ ē alicui aliqd ꝑponi. ꝛ sic dicimꝰ rē iudicatā v̄itati facere ꝑiudiciū. i. ei qd ꝑiudicandū ē dato ꝙ nō sit vex. nam dato ꝙ ita non sit sicut iudicatū est tamē preponitur veritati.

¶ Preiudiciales actōes ꝓ tāto dici p̄nt ꝙ in ipsis tractat̄ de magno ꝑiudicio. vel qr qōi mote ꝑiudicāt. vbi gratia. Agis ꝯtra me ꝛ aliqd petis. oppono tibi qōnē statꝰ dicēdo ꝙ tu es filiꝰ meꝰ vel seruus meꝰ i ptāte mea ꝯstitutus aut.

libertus. et sic de consimilibus.

¶ Prepositus pōt dici glibet qui alijs preest. vsus tñ obtinuit vt prepositus dicatur qui quondam portatus curaz sup alios gessit. de verbo. sig. quāuis.

¶ Prepositi labarū alias laborū vel secundum aliquos labiorum a labijs dicūtur. qz forte corrigebant eos qui male de principe loquebantur. dicūtur aūt labarum a signo bellico qd fecit fieri Constantinus ex auro et lapidibus preciosis inter alia signa bellica. et derivatur a laber. qui ergo talibus faciendis preponebantur dicebantur prepositi. vt. s.

¶ Prepositi sacrorū scriniorū erāt illi qui perant scrinijs imperialibus qui alias dicebantur primi eo qz magis principi approximabant qz alij. Tria āt erāt scrinia siue camere. de qbus tractatur. C. eo. ti. li. xij. Primū scriniuz erat camera epistolarum que principi mittebantur vel ab eo mittebantur. Secundū fuit libellorū conuentualiū et cōuentionaliū et cognitionū vel cōuentionū. Tertiū erat dispositionū. vt est registrū secundum accur. in Rubrica. eo. ti. l. i. preall.

¶ Prerogatiua idest aliquod priuilegiū. de quo infra dicetur.

¶ Precentores dicūtur cantores qui in choro incipiunt in ecclesia collegiata. in. c. cū oli. de cōsue. Et dicūtur duo genera cantorum in arte musica. s. precentor qui vocē in cātando premittit et succentor qui subsequēter canēdo rñdet. et additur concentor qui consonat predictis. vt. xxi. di. cleros. ver. finē.

¶ Preses est nomē generale ad oēs proconsules: et legatos cesaris et oīuz prouinciarū rectores siue moderatores. vt. ff. de offi. presi. l. i.

¶ Preses prouīcie dicitur qui in prouincijs post principē summā gerebat ptātē. Nam regna redacta erāt in prouincias. quarum rectores dicebantur presides. et sunt clarissimi vt ballliui. et sic proprie capitur siue stricte. sed gñalr sumitur vt. s.

¶ Presentes dicuntur qui in eadem sunt prouincia. l. fi. C. de preserip. xxx. anno.

¶ Presertim ponitur aliquando in iure pro maxime. c. ex litteris. ij. de homi. aliquī pro tātū. vt ibidē in glo. de pe. dist. xij. c. illud. vbi ho. glo.

¶ Prelati noīe itelligitur ecclesia et misteriū ppli. et ecclesia ē in epo. et nō ecōuerso. nō tñ noīe plati semper itelligitur ecclesia. vt in. c. edoceri de rescrip. in glo.

¶ Propere pprie. i. nimis cito.

¶ Presbyter grece iterpretatur senior latine. et ē nomen dignitatis nō etatis tñ: lz alibi dicatur nomē etatis. xciij. di. legimus. nā pp honorē et dignitatē quā accepit presbr noiatur. et dicitur q̄si prebēs iter. et nō vt quidā iterptantur q̄si pre socijs bibēs ter. de hoc. xi. di. cleros post mediū.

¶ Prescriptio secundum Gof. C. e. ti. Est quodā ius ex tpe substantiā capiēs. i. firmitatē. Et hz locū in rebus imobilibus. Et hec diffinitio ipugnatur ab alijs. nā ex prescriptiōe nō cōpetit ius sz exceptio. Unde sic diffinitur. prescriptio ē exceptio rei ex tpe substātiā capiēs. que diffinitio ēt ab alijs ipugnatur. qz prescriptio nō capit substātiā ex tpe sz ex auctē legū. Ideo prescriptio ab alijs sic diffinitur. Est exceptio ex tpe cōgruēs ab auctē legū viz capiens negligētibus penā ifligens: et finē litibus iponēs. que oīno magis videtur cōpleta. Inducit aūt prescriptionē bona fides iustus titulus: cōtinua possessio: et sine rei vitio. s. qñ res sit prescriptibilis secundum Gof. Et nota bonā glo. vlt. i. c. illo. de prescrip. vbi habes quattuor modis fiat iterruptio prescriptōis nālr et ciuilr. vñ habemus prescriptionē pperuationē et iterruptionē prescriptōis. Et regruntur sex ad prescriptionē si valere debz. s. titulus. possessio. bona fides. res prescribēda. psona prescribēs. et psona cōtra quā prescribitur. inter que possessio et bona fides sūt maxime substātialia. vt not. in. c. illud. pal. Et sunt. xxxi. casus in qbus nō currit prescriptio quos hēs. i. glo. fi. c. cū nō liceat. de prescrip. vide etiā glo. sūme. xvi. q. ij. de ysu. et prescrip. Itē prescriptio ē lōgi tpis cōtinuata possessio inter pñtes. x. ānorum. inter absētes. xx. an. l. vlt. eo. ti. Alia ē prescriptio lōgissimi tpis. s. xxx. vel. xl. ānorum. et illa dicitur lōgissimi tpis. Unde cū aliqs rem aliqz tāto tpe possederit ipsa possessionis diuturnitatē et tpis cōtinuationē prescribit et actorē remouet siue pvsum siue alr siue titulo nactus ē possessionē vel alio q̄cūqz iusto principio. Sz diceres ex hoc q deel mea laicis prescribant diuturnitate possessionis et cōtinuatione tpis. Rñdeo notādo q seruitutes et alia iura icorporalia bñ prescribunt spacio. xl. annorum. dū tñ talia sint q ius cōmune nō vetat possidere. alias q possideri nō psūt de iure nō prescribuntur. vt sūt decime p laicos. vt. c. phibemus. de deci. ex quo colligitur ar. cōtra laicos volentes se tueri prescriptiōe tpis. vt possint decimas possidere. vide. c. puenit. de censi. vbi glo. Ecclia cōtra ecclīā gaudet prescriptōe. xxx. annorū si sine iterruptōe possideat. monasteriū gaudet prescriptōe xl. annorum. nec minor exceptio religiosis domibus opponi pōt cū effectu. et romana ecclia cētū annorum gaudet prescriptiōe. Itē prescriptio. xxx. annorum sz antiq̄ iura. sz mō. xl. annorum tollit oēm actionē et oē ius. c. aud. ti. de prescrip. sz non currit tpe scismatis. c. ti. cū nobis. nec si de vacāte. c. de q̄r ra. et. c. decime. c. auditis. c. ti. nec etiā tpe hostilitatis. ca. ex trāsmissa. c. ti. Etiā non currit cōtra visitationē epor et peruerationē debitā. e. cū ex officij. et. c. cū accedēs. eo. ti. et e ītroductū pp desidiā ius suū negligētiū. et qui psūt pscribere et qui nō. et q res nō possūt prescribi no. i. c. cū nō liceat. eo. ti.

¶ Prescriptis vbis dicitur cōctus inoiatus. et fallit qñ est factū iestimabile vt manumissio. qz iestimabilis est. et tunc datur actio de dolo. vt i. l. qd tibi. ff. de cōdi. ob cau. da. et. l. nālr. §. qd si facio. ff. de prescrip. ver. nec ide nascitur ciuilr actio q prescriptis vbis dicitur. de qua. s. Actio prescript.

¶ Prestigiū est qd prestigit alias prestrigit aciē oculorum. s. obūbratio q̄dā. vz. cū videtur alicui se aliud videre q̄ videt vt in icātationibus. et sic pz vt legitur in vitis patrū de q̄dā cōiugato nolēte accedere ad ppriā vxorē. qz videbatur sibi equa q̄usqz p quendā beatū tale prestigiū fuit sublatū Dicebantur prestigia captōes vborum qbus obūbrabantur. et iō dicebantur prestigia vsuti iuris. vt. s. ius versutum. Hec aço. C. de le. adult. et de hoc. xxvi. q. v. nec mirū. post v nam columnam vbi dicitur de magorum prestigijs que non sunt vera sed fātastica esse probantur. et prestigiū dicitur iuenisse mercurius. vt ibidem tex.

¶ Presūptio secundum spe. co. ti. est argumentū ad eredēdū vnū factū surgēs ex pbatione alterius vt ex coexistētia vel cōhabitatione psonarum suspectarum presumitur coitus. c. litteris. eo. ti. vbi solus cū sola. nudus cū nuda i eodē lecto ex presumptiōe violēta pbantur copulari carnalr. Sz secundum gof. diffinitur sic. Est alicuius facti dubij. aliquotiēs plena. aliquotiēs semiplena inuestigatio. seu pbatio. Itē presūptio ē q̄dā medium itellectuale veritatē eliciēde ex circūstātijs isurgēs. exēplū pone i. c. studuis. co. ti. Illa tñ pbatio nō īfert de necessario. quia aliter pōt se res hēre nisi sit presumptio iuris et de iure. Unde tres sunt spēs presūptionis. Una ē temeraria. que cōsurgit malis hoīb⁹. et ex causis pluribus. alias puerilibus et suspitōibus leuibus et hec repellitur. et reprobabilis est. vt. ij. q. i. p. vi. q. i. oues de sen. exc. igsitiōi. Alia ē pbabilis siue visilis. que surgit ex multis cāis et suspitōibus. et hec admittitur ad pbatiōez semiplenā. vt de presūp. in multis caplis. et in. c. sollicite. de resti. spol. vñ coadiuuat ad pbationē si sint alia coadminicula. c. a nobis qui mat. ac. poss. vbi gl. admittitur ēt ad purgatōez idicēdā. c. si qs de purga. cono. ij. q. iiij. presbr. Tertia ē violēta. qz q̄ ad pnūciādū vel cōdēnādū sufficiēs reputatur. xxxij. q. i. dixit dñs. ff. de his qui sui vel alie. iur. sūt. l. filiū. et. c. litteris. de presum. Diffinitōes presūptionū vide plene in. c. is qui. de spōsa. in glo. ij. vbi de qntuplici presūptōe. Et vide no. p Jo. theoto. l. di. c. ferrū. vbi de diuersis presumptionibus

Nam presumptio violēta subdistinguit. qr alia iuris. alia
iuris τ de iure. Juris est cū ius presumit aliqd. sz nō statuit
sup presūpto. τ illa recipit 9riā pbationē. xxxv. q. ij. ex or
dinaria. xxvij. q. i. nec aliq. Juris τ de iure est cū ius fingit
τ statuit de ficto. 9tra quā fictionē nō admittit 9traria p
batio. e. ad id. τ. c. is q. de spon. τ de 9di. appa. e. p tuas. vbi
vide cō cor. multas. Et q̄liter ius fingit. vide Hof. in sum.
eo. ti. Nam differunt presūptō. τ fictio iuris. de quo supra
fictio. Et vna psumptio tollit aliam. c. cū iter. R. de elec.
vide glo. optiaz i. l. non est verisimile. ff. q̄ṑ me. cau. Et no.
doc. regulā q psūptio cōis trāffert i aliū onus pbandi. l.
gnālr. §. si petitū. vel. sz eū ex psūptōe. ff. ḋ fideicōmis. libe.
Jtē. psuptio ex necessitudie sāguis vicit oēs alias presum
ptiones vt est glo. in. c. fi. de sta. vt si lego Ludo. τ sunt duo
eiusdez nois ppry. τ cognominis. psumit p illo q mihi ne
cessitudine cōiungit. τ qs presumptio surgit ex q̄litatib⁹
sciēdū q q̄dam sunt q̄litates itrīsece τ nālr hoi iherētes.
Et hax q̄dā adherent aie. τ q̄dam corpi. exēplū de pmis.
vt bonitas. malicia. τ in dubio presumit ad bonā partē. qr
nāliter nascimur sine malicia. ar. c. ad mēsā. xi. q. iij. τ talis
presūptio trāffert onus pbādi in aduersariū. τ sic itelligi
tur. c. vnieū de scruti. nisi semel eēt 9uictus de malicia. ta
lis. n. semp malus presumit. ij. q. v. p to. τ. c. semel de reg.
iu. li. vi. vel si eēt ifamatus. sic eni ad eū trāffert onus pro
bandi. de scdis. vt sanitas. τ ifirmitas. τ itez i dubio presu
mit in melius. τ negās pbabit. vt. l. nec codicillus. C. ḋ co
di. nisi qs fuisset ifirmus ifirmitate aliq̄ de sui nā ppetua.
vt epilētia. vel apoplexia. c. cū iter. de ele. vel vbi dubita
ret de ppetuitate infirmitatis. vt i furioso. iō qui allegat
9riūm dz pbare. ij. q. ix. indicās. Silr si negetur qs legiti
mus pbet negans. c. trāsmissa. q fi. sint legit. Scdo alique
sunt q̄litates intrīsece τ accidētales. vt eē diuitē. iuriscon
sultū. musicū. medicū. coruslam τc. q̄ non nālr adueniūt
nam nā nō facit artē. sz bn̄ preparat fm bal. τ in his on⁹
pbādi icūbit cuicūqz allegāti ad fūdādā itētiōez suā siue
affirmatiue siue negatiue allegat. maxime cuz ps aduer
sa fūdauit itentōez suā. nō tamē sz succūbit nō potēs pba
re sic q alter ppter istiᵘ nō pbationē admittat ad itentū
suū. nā adhuc iudex ex offō pōt illū refutare si sibi cōstite
rit eū idignū. τ hoc i causa i quaḋ ltra allegatiōes ptiuz iu
dex pōt ipartiri officiū suū. secus in cā vbi de hoc non pos
set nisi petitus.

¶ Preter qū capit exclusiue qū iclusiue. vide. c. lrās. in fi.
de psump. et vide Jnno. in. c. dudū. ij. de elec. τ In cle. i. de
sum. tri. τ fi. chato. p glo. τ Archi. in. c. ebron. xiij. q. i. Item
Bar. in. l. i. i fi. ff. de pig. ac. τ p alios in. l. actōe. C. de trāsac.
τ in regula petrū. de reg. iu. li. vi. Stat. n. iclusiue τ augmē
tatiue qū cadit iter res penit⁹ sepatas. vt dicēdo. Lego ti
bi oēs vineas meas pter domū. Sz stat exclusiue qū cadit
iter dictiones significantes res sibi inuicem contentas.
vt lego tibi omnes libros meos pter salicetos ambos. Ri
ch. τ Bar. vide de hoc Albericum in alphabeto suo. τ no.
in. l. medico. §. vxori. ff. de lega. i. Jtez ibi capit exclusiue.
Lego oēs seruos meos pter semproniū. Rō qr sēpronius
eximit de oīone pcedēti vt ibi non icludat. l. nāqz. §. fi. de
penu lega. ff. τ sumit rō ex hoc. qr ē volūtas pferētis dcla
rata eo q alias hec vba pter sēpromū nihil operarent. sz
ibi sumit iclusiue. Lego oēs libros meos τ ali pter sciphū
argēteū quē apud eū depasui. Rō. qr hec volūtas pferen
eis τ vba pter sciphū τc. aliter nihil operarent. nisi inclusi
ue exponerent. Jtē ponit q̄nqz 9iūctiue nō iclusiue. vt ibi
de his seruis q sunt in pr̄imonio pter decez quos legaui ti
tio lego decē seio. qr sensus est. τ decē legaui titio. τ sic per
legatū factū seio nō reuoco factū titio. τ sic itellige hic cō
iūctiue. i. 9tinuatiue sicut fit 9tinuatio p dictionē τ qū cō
tinuat orationes. Nam in pdictis legatis τ titi⁹ τ seius nō
sunt 9iūcti 9iunctōe q̄ facit vnū corpus. de qua in. l. re cō
iuncti. ff. de le. ij. τ ideo si i pr̄imonio eēnt tantū. xv. serui. τ
titi⁹ haberet decē. seius tm̄. v. l. si ita legatū. ff. de le. i. Et est
rō qr significat sic ipsa voluntas proferentis declarata ex
cōiectura q testator nō vult reuocare nisi expssius appa
reret. Si eni hoc casu poneret iclusiue tūc seius haberet
. x. legata titio τ cū hac alia sibi legata. s. seruos i patrimo
nio exīstētes. τ p hoc esset reuocatū legatū tity. qō nō est
dicendū. Jtē ibi cū papa dicit. dispēso tecū vt alia bn̄ficia
pter obtēta possis obtinere. ponit etiā 9tinuatiue siue cō
iunctiue. Nā sensus est. talia obtineas cū obtentis. τ super
istis obtētis dispēso: ita q obtēta nō ieludunt in dispensa
tione. vt in. c. dudū. de elec. qr hoc non videt de voluntate
pferētis nisi expssius declaret eo q dispēsatio in casibus
odiosa sp restringit. Jtē exclusiue nō exceptiue ponit pro
sine. vt ibi pter spem. i. sine spe. τ sic dr̄. dilatio dāda est illi
q pter spem trahit ad alienū iudicē. l. si qū. C. de dila. ibi
eni nō ponit exceptiue nec iclusiue. qr oratio illa hoc non
patit. τ sic tantū ponitur exclusiue. τ sic de alijs.

¶ Preterire ē testatorē omittere aliquē q suus heres ē eo
non istituto nec exheredato vt habuistis. ā. de heredib⁹.

¶ Pretentio dr̄ talis omissio vel exheredatio fm Aço. in
sum. C. de libe. pte. vel exhereda. isti. de here. que ab inte
stat defer. §. eadē. vt supra.

¶ Pretor est q in vrbe romana iudicio senatus ad dissipan
duz vel disceptādū dubios actus τ cās ordinabat. Et erat
eius officiū anniū vel annale. qr solo anno durabat. Et an
teqz a populo romano ad pncipē translata fuisset ptās vel
anteqz romana ptās sub iperatore veniret habuit potesta
tem plenā faciēdi ius τ statuta τ edicta. cuius edicta iuris
honorarij noie censent. qr hy bonori auctoritate pollebāt.
vt. C. de offi. preto. l. i. τ insti. de iur. na. gen. τ ciui. §. preto
quoqz edicta. τ not. in. l. certuz. C. vnde legit. q ptor viuus
potius dz seq pretorē mortuuz q̄z ius ciuile.

¶ Pretor fideicōmissari⁹ dicebat ille q ḋ fideicomissis re
lictis cognoscebat τ ius dicebat τ reddebat dicēs. ius da
bo. ff. de ori. iur. l. necessariū.

¶ Pretor peregrinus dicebat ille q iter peregrinos qui i
ciuitate assuebant vel 9suebāt ius reddebat.

¶ Pretor vrbanus dicebat q cum consules ad bella finiti
ma alias vicina vocarent ius necessariuz in ciuitate redde
bat. ff. de ori. iuris. l. ij. prealle.

¶ Pretoriū est locus in quo ius ex more reddit. etiā dicit
locus in quo qs pfecturā exercet cū suis officialibus. τ cās
tractare solet. Jtē est domus psidi puincie assignata. τ lo
cus deputat⁹ iudicib⁹ ad cognoscēdū τ deputandū vel ad
sententiandū de causis.

¶ Pretoriū vt in ti. de offi. preto. ff.

¶ Pretoriū pign⁹ dr̄ illud qō alicui dat a iudice.

¶ Priuign⁹ dicit q ex marito mulieris nat⁹ est anteqz fuis
set marit⁹ eius. τ ecōtra.

¶ Priuigna dr̄ pprie que ex vxore viri nata fuit anteqz eēt
vxor sua. ē ergo filia vxoris ab alio viro pori genita. τ priui
gnus fili⁹ taliter genit⁹. quoz pr̄ vitricus ei⁹ appellatur.

¶ Preuaricatores sunt q vera crimina fraudulēter occul
tant. dr̄ āt puaricator q̄si varicator a varica ceruice. qr ad
uersā ptē adiuuat pdita sua cā ppa dū huic instat corpore
ex vna parte τ illi mente τ corde ex altera pte. vt. ff. ḋ pre
uarica. per to.

¶ Primates pprie loquēdo sunt patriarche. di. xcix. c. i. τ.
ij. Etiā ponit pmas p archiepō. c. sane. de fo. cōpe. Nā non
ē drīa iter pmatē τ archiepz q̄tū ad effectū. vt in. c. duo. ḋ
offi. ordi. nā ius canonicū nō curat de noib⁹. e. petitio. ḋ p
cur. di. xxi. cleros. τ. c. pce. vbi est diuisio nominū. eū dicit

archipmates. siue primates. siue patriarche. Primates offi ciorum sunt q officiis presunt.

¶ Primicerius dr ille q primo loco scriptus e i matricula notario rum. & primu locu obtinet. fz le. vt. C. de primice. li. xii. i rubri. Sz fm canones e nome dignitatis. q subest archidyacono vt. c. vnico de offi. primice. Dr. n. primus i cantu. vel i choro. qui aliquibus ecclesiis dr cantor. siue succetor.

¶ Primipilarii dnr primi administrates. qui. s. primo actio ne sui officii administrant. vel fz hug. q primipilu portat. & vtroqz mo accipit fm accur. C. eo. ti. in rubri. li. xii.

¶ Primogenitu vocat scriptura n que fres sequunt sed q primo natus fuit. de vbo. sig. c. ioseph.

¶ Primitie sut prime partes fructuu deo offerede. Vnde q sacerdos prima missa cantas dr celebrare primitias.

¶ Priceps qs dicat: hr Iso. ix. ibi. Deus fortis pr futuri se culi pnceps pacis. Interdu dr angelus. Josue. ix. Ego sum pnceps exercitus &c Interdu papa. d. 2se. di. i. corpora. In terdu eps. de maio. & obe. si qs. vel alius iudex ecclesiasti cus. xvii. q. iiii. diffinit. in fi. Ite dr iperator. de re iudi. ad apostolice. in pn. li. vi. Et appellatoe pncipis itelligit rex. cle. vnica de baptismo. vbi bona glo. & in vsi. feu. fm bal. Item pnceps dr diabolus: vt Luc. xi. c. In pncipe demo nior eiecit demonia. Silr. xxiii. q. viii. §. ecce. ver. fz nota diu. ibi. venit pnceps. Jo. xiiii. Ite di qlibet secularis do minus. vt. xxxiii. q. v. pncipes. Ite dr pncipalis ps i qlibet iudicio. vt. ff. de for. cor. l. i. §. in hoc iudicio Etiam princeps dicitur quilibet prelatus ecclesie. vt di. xxxv. c. ecce prin cipe. & c. corpora. preallegato.

¶ Priuata persona est persona carens functione publica. vide supra persona.

¶ Priuatu ius est illud qd pncipalr ad singulor vtilitate pertinet. vt in pactis & conuetionibus singularu persona rum. Re. s. Jus publi.

¶ Priuata delicta dnr q ciuilr tractant vt si mihi furatus sis. &c. & ego rehabea ago no vt corpalr puniaris. Sz publi ca delicta sunt quor psecutio e pmissa cuilibet de pplo. qle est crime lese maiestatis: vel accusatio de suspecto tutore vel curatore. in qbus oes accusare pnt.

¶ Priuati dnr pp q no sunt 2stituti in aliqua dignitate. xxiiii. q. i. 2tra. Ite dnt oes exepti a iure coi siue sit colle giu siue aliq spalis psona. vii. q. i. peristi. & di. i. priuilegia.

¶ Priuilegiu est pncipis bnficiu 2tra ius coe idultu. No .n. est pnilegiu nisi aliqd idulgeat spale. c. abbate. de ver. sig. & c. in his. de pnile. & dr qsi priua lege vel e lex priuata. i. vnius aut alios honor. vel dignitas aut imunitas que sibi conuenit cor q alys icubut. vel q de iure coi allegant. Na pnilegiu fm Isido. li. vi. ide dictu est q i priuato 2cedit. de hoc di. iii. pniilegia. Jus. n. coe ad vna psona directu ad oes extedit. lxi. di. mi autur. de re iudi. i causis. Dnr ergo pni legia priuator leges. i. a iure coi exceptor vt l. c. pnilegia. pal. Et nota q pnilegiu non tollit p ius coe nisi de ipso me tio fiat. de rescrip. cu ordine. Nec tollit vnu palud nisi in scdo fiat metio de pmo. c. veniens. de pscrip. vide glo. vlti mam. in. c. i. de rescripti. Et pnilegiu est duplex. psonale: & reale. e. madata. de psumpt. psonale extinguit cu psona. imo qnqz ante psona extinguit. vt cu eo male abutit. & se qtur psona. & hac vez de 2cesso ideterminate qz cu deter minatoe loci vel tpis 2cessu non seqt psona ex locu. vt cu pnilegiu vsus pallii. c. ex tuar. de auc. & vsu pallii. Etia ex tincta re extiguit pnilegiu reale. xvi. q. vii. & hoc dixim in. c. abbate. in fi. de ver. si. & glo. in regula priuilegium. de re. iur. li. vi. Ite priuilegiu pdit pp lex. vt in glo. vnica. in fi. in. c. renouates. di. xxii. Et e duplex priuilegiu. s. gnale & spale. Gnale est qd coi corpori vel collegio cocedit. vt i. c. cu & platare. c. ti. vel vniuersitati. xvii. q. iiii. si qs suadente Et qd cocessu est minoribus & ecclesiis circa 2tractus vel qsi & circa iudicia. Ite qd 2cessu est mulieribus circa fideiusso res. Spale est qd psone 2cedit. & illud extiguit cu psona. vii. q. i peristi & regula priuilegia &c. Et ponc exeplu de pri uilegio. vbi glo. Princeps 2cedit deportato vel alii non va lenti testari fz ius coe romanor ciuile libera testomenti factione. hoc priuilegium significat q possit testari ser uado solenitate. q de iure ciuili reqrit in testo. vt. l. si qu. C. de iosfi. testa. Et sumit significatu ex solenitate. que mul tis vigilyis est excogitata. qre non est verisile pricipe ta fa ciliter illa tollere velle. & ex priuilegio siue na eius e. qua priuat ius coe. & sie vba debet recipi in suo significato stri ctiori. Ite ibi. priceps voleti testari 2cedit libera testome ti factione. itelligit q possit testari non seruata solenitate iuris cois ciuilis. qn tame 2stet sicut de milite dr. qd signi ficatum sumit vt priuilegiu valeat & aliqd concedat. nisi eni sic itelligeret nullu eet priuilegiu. Ite priceps 2cessit alicui edificare licere i loco publico. itelligit sine alterius iniuria vel icomodo vt. l. ii. §. si qs a principe. ff. ne qd i lo pu bli fi. Ro. qz q oes tuet ab iniuriis. veri silr no vult aliu le dere. nec princeps vult valere suu priuilegiu qd est in alte rius detrimentu. vel qd tollit ius coe. vt. l. quoties. & l. re scripta. C. de pre. ipe. of. & hoc veru nisi in priuilegio fieret reuocatio legis derogatiue. s. dicedo non obstate. l. tali vel tali. vt. l. siquis. in princi. ff. de le. iii. ide in quouis casu quo euideter appet principe velle tollere lege derogante priui legio. qz voluntas sua est lex nisi cotrarietur legi euagelii. qz hanc tollere no potest.

¶ Probatio fm Azo. Est rei dubie p argumeta ostesio. fz h diffo fz Hos. locu solu hz in his q pbant p solatia dispu tationis no aut in iudicio vbi pbatio fit p testes & instru. & plerumqz p idicia & psumptioes. Et dr pbatio ab aduerbio pbe. na pbe facit qui pbat qd itendit. qz per hoc penas ri pbantur euadit. vel pbatio e rei dubie in iudicio legitime fca declaratio. Quauis hec diffinitio moderet 2trariis. & dr et pbatio qsi pba actio rone q. s. Et nota q pbatio fit simplr. pmo p aspectu vt in notorio qd pbat p facti eui dentia. c. euidentia. de accu. c. pposuisti. de pba. ff. de ven. isp. l. i. in prin. xvi. q. iii iter memoratos. nec obstat q acu lus plerumqz fallit. c. cum. e. ti. xxvii. q. i. nec aliqua. qz fre quentius non fallit. de hoc vide Hos. de pba. in sum. §. in sum ita nobis. Etia fit pbatio p aspectu i atroci iniuris. ff. d iniu. l. ii. Ite in etate. vt. l. minor. ff. de mino. Secudo fit p testes plures vel etia per vnu cu aliis psumptioibus vehe mentibus. Tertio per instrumeta. Quarto p 2fessione. & hi qttuor modi ponunt in. c. cu ad sede. de testi. spo. Quinto fit p scriptura antiquor libror. c. cu cau. e. ti Sexto p vio lenta psumptione. xxxii. q. i. dixit dns. Septimo p fama cu aliis psuptoibus. c. tertio loco. eo. tit. Na vicini fama fac pbatoez. c. vlt. d fri. & male. et p fama cu vno teste. c. sicut. d pba. & si iudex dubitat de fama qrat a vicinis. ff. de ma gistr. 2ueni. l. i. pot at fama pbari p duos testes. c. i. ftis de testi. & magl pbat fama qz vnus testis vt dr in. c. sup eo. de co san. & affi. iii. q. ii. §. sepe. Sed nuqd p fama & vnu teste dz qs 2denari de crimine: Ber. in glo. c. venies. de testi. dicit q no. Ro qz i crimine dbet ee pbatoes apertissime & me ridiana luce clariores. sec i ca ciuili. C. d e pba. l. vlt. Octa uo p iurametu. Et nota soli sacro credit qu de coscia alien ius qrit siue dubitat. de se. excom. c. si vero aliqs. Ite pba tio testibus & fide tabular 2stat. c. forus. de ver. si. vide gof. eo. ti. §. species pbationu.

¶ Probatoria vel pbatorie officior sut documeta ad pba du aliquem ee priuilegiatu ad offiu aliqd auctore iperiali vt pot colligi. C. d apparito. & ouiet. officio. l. pbatores. li. xii.

¶ Procosul dr iudex ordinarius & est iudex a pplo 2stitut

non a principe delegatus nec ab alio. sz ante imperatoriā maiestatē creat⁹. cuius officiū erat in puincijs dirigi. s. l re gno tributarijs vt p eū puinciales sua negocia expedirēt. bic vero pluries nō pōt vti fascibus qz sexies. nemo eniz se primo ē creat⁹ pconsul. ꝛ nisi semel pconsulatus fungeba tur isignijs. ꝛ i puincia ad eū ptinebat vt ad quoscūqz ma gistrat⁹ respiceret. ff. de offi. pconsul. l. pconsules

¶ Procōsulis legatus ē cui procōsul prouinciaz ingressus mandat iurisdictionem.

¶ Procurator est q aliena negocia mādato sibi a domino facto gerēda gratuite suscipit plura vl' vnū. ff. de neg. ge. l. ij. §. negociū. ꝛ ff. vi. bo. rap. l. ij. §. qd ait. ꝛ dicit' gratuite. qz si interuenit merces nō est pcurator sed locator operaꝝ. dr mādato dñi ad excludēdū tutorē curatorē collegia ꝛ pre latos ecclesiaꝝ q pcuratores constituere non possunt sed sindicū vel actorē. ꝛ que sit dīa iter pcuratorē ꝛ sindicū actorē ꝛ vicedominū notat' de sindi. c. i. de offi. or. cū vos. ꝛ ɔstituit' mādato gnāli vel spāli. ff. eo. ti. l. i. ꝛ ff. man. l. si re munerādi. §. i. Uel sic. pcurator dr is q i iudicio vel ex' mā dato dñi negocia administrat agēdo vel defēdēdo. l. i. §. i. ff. eo. ti. iter quē ꝛ aduocatū hec est dīa qa pcurator cām absentis tractat. aduocat⁹ vero cāz pñtis: vterqz tamē po stulare dr. vel fm canon. ois administrator rite dr seu vo cat' pcurator. vt. i. q. ij. saluator. Nam pcurator est nomē gñale ad quēlibet administratorē ꝛ p sequētia que tradū tur in ɔstitutione restrigit' ad id de quo agit'. oz etiaz offi ciū pcuratoris esse gratuitum. qz si qd recipit facit contra bonos mores. ꝛ hoc itelligit' qñ paciscit' vt habeat certam premiū de quo est qōstio. qd non lz. pōt tñ licite recipere salariuz p labore suo. Et nota q duplex est pcurator. s. ad iudicia ꝛ ad negocia. q differunt i tribus qz pmo pcurator ad iudicia nō ɔstituit pcuratorē aliū nisi post lit. ɔtes. cū iam est dñs litis ꝛ ante lit. potest. aliū pcuratorē dare nō pōt nec minorē nisi sit pcurator in rē suā q ast ꝛ post lit. cō te. ɔstituere pōt. Sz pcurator ad negocia ɔstituere potest libere aliū pcuratorē quēcūqz vult. c. i. de pcura. li. vi. Se cunda dña habet' in. c. q generaliter. in fi. de pcura. li. vi. qz pmus nō dat' nisi maior. xxv. ānoꝝ. scds vero post. xvij annos. Tertia dña habet' de rescrip. c. ex pte dcani. Et no ta optimā rōnē pine dñe istoꝝ pcuratorū: qz negociuz ex' iudiciū sumit originē a ministro. ꝛ postea trāsit in dñm. l. qcūqz gerimus. ff. de ac. ꝛ ob. sed in iudicio negociuz origi naliter est in dño: ꝛ postea trāsfūdit' in pcuratorē. l. si pcu rator meus. ff. de nego. gest. Et dicit Ludo. de roma in sin gularibus suis q procurator ɔstitutus ad agendū censet' etiā ɔstitutus ad defēdendū. vt. l. vnicus. §. penā. ff. de p cura. Et hoc verū est i pcuratore actoris. secus i procurato re rei. qz lz sit ɔstitutus ad defendēdū. non tamen ad agē dum. Et dicit idē q de hoc ē casu ꝯnic⁹ in. c. cōstitutus de procur. legistis penitus icognitus. ꝛ ēt nōnullis canonistis ꝛ dicit esse mirabilē tex. bene mēti tenēdū. Procuratoriū ꝛ mandatū differunt. sicut etiā est dña iter lrās procura torias. ꝛ lrās de rato. de hoc vide de reli. do. c. cū dilectus. in glo. i. de offi. dele. c. corā. Et nota q pcuratoriū manda tum dz fieri legalr. Ad qd qtuor exigunt'. Prīmū vt diri gat' aduersario. cui etiā mādati reuocatio ē isinuanda vel saltē iudici cui fides ē faciēda. Scdm vt cōtineat noia isti tuētis ꝛ istituti. Tertiū nomē iudicis coram quo procura tor dz exprimi. Quartū cāz i qua. dū corā iudice eodez ples cās bz istituēs. qd a notarijs bñ ē notandū.

¶ Prodigus est q neqz tps neqz finē expēsaꝝ aduertit. ne qz modū. ff. de cur. furi. l. i. sed bona sua dilapidādo ꝛ dissi pādo profūdit. cui iterdicit' bonoꝝ administratio a iudice p legē. xij. tablaꝝ. vel alias a lege. vt qz i. l. iul. maiesta. cō misit. vt. C. ad. l. iul. maiesta. l. fi.

¶ Prodigiū neutri gñis est eibus ĩtra proximos dies ipsa prodigia cuz iterdicit' eis bonoꝝ administratio plerūqz a fisco psitus. vt. ff. d offi. ptor. l. plebiscitl. Et accur. i gl. ij. l. qcūqz pro relige prodigoꝝ. C. de fide istru. l. x.

¶ Probate castitatis dr q non manifeste appet icōtinens ca. a mulis. de eta. ꝛ quali.

¶ Programa fm quosdā dicit' pcedens scriptura que per plures prouincias siue loca destinat'. Sed secundū Aço. in sum. C. eo. ti. est scriptura publice proposita. vt ibi dicit' in. §. mutationes

¶ Proheres est q putat se heredem esse cum non sit. l. pro herede. ff. de peti. herc.

¶ Prohemiū est sermo gnālis. preambulās in pncipijs li broꝝ ośdēs in generali que postea ɔtineant' i spāli. int er dūqz alia pleraqz ɔplectēs. vt not. Jo. an. i exordio clemē. super verbo quoniam.

¶ Prohibita itelligunt' oīa q non sunt cōcessa. vt in. c. iter corpalia. de trāsla. lz videat' ar. ɔtra. q oīa itelligant' ɔces sa q nō sunt expsse phibita. Ideo nota q vbi aliqua consti tutio pmulgat' affirmatiue. semp itelligit' cōcessū qd nō inenit' prohibitū. exemplum. xxxi. q. i. c. vlti. vbi dr. Qz si dormierit vir et⁹ cui vult nubat in dño. Non dicit' duobus vel trib⁹. vñ pōt cōtrahere cū his oibus. vbi vero promul gat' nagatiue fp itelligit' prohibitū nisi inueniat' ɔcessum. maxime vbi fuit eadē i ō. vt cū dicit'. Nō occides. hoc nul li licet nisi iueniat' expressū. vt in iudice cui lex hoc conce dit fz ber. in glo. iter corpalia. pol. Pōt etiā dici fz q no. ibidē q hec regula. s. qd nō est ɔcessū itelligit' prohibituz habeat locū in iudicijs ꝛ ɔtractibus stricti iuris vt in arbi trijs ꝛ pⁱuilegijs ꝛ i rescriptis licitis. Hec aūt regula. qd nō ē expsse phibitū itelligit' cōcessum. locū habet in iudicijs ꝛ ɔtractibus bone fidei. in beneficijs. absolutionibus. ꝛ in edictis prohibitorijs. In illis eni glibet admitit' qui non phibet'. vt l edicto de pcur. testi. ꝛ matri.

¶ Proditor ē q secreta sibi ɔmissa reuelat. de peni. di. vi. sacerdos. ꝛ de pe. ꝛ remis. omnis vtriusqz. Et de multiplici specie pditoꝝ nota. i. c. clericus. xlvi. di.

¶ Proiectū dr qddā genus edificij qd nulla colūna suppo sita ita edib⁹ appēdet vel menib⁹ vt terraz non tangat. Et alio mō dicitur appendix.

¶ Promulgare legē est eā ɔdere. ꝛ ɔditā recitare. pferre. pnūciare. patefacere. pdere. vel manifestare.

¶ Promissionē cōmitti dicimus qñ puenit in eū casū vt ea aliqd peti possit. vbi grā. pmisi tibi equū. si nō darē eū eo die promisi me tibi daturū cētū aureos. si mō eo die nō darē tibi equū ɔmitit' pmissio vl' stiplatio cētū aureoꝝ.

¶ Promissio ꝛ repromissio sic differūt. qz pmittēdo nego ciū icboamus. sz repromittēdo adipletū cōsolidamus. Et ē repromissio qsi iterata pmissio. vt res magis sit i securo sic fit i fcō vbi fideiussio iteruenit. nā debitor pmittit. ꝛ fi deiussor repromittit. vel pot⁹ ꝛ melius fideiussor pmittit sz debitor vice vsa qz pluries repromittit.

¶ Pronepos ē fili⁹ nepotis sicut pneptis ē filia neptis.

¶ Propetarius idem est quod dominus. scz qui cuiusqz rei pprietatem habet.

¶ Prorogare est prolōgare. producere. vel pmū tēpus ex tendere. ff. de iudici. l. i. de offi. dele. p. ꝛ g.

¶ Proragatio fit de tpe ad tps. c. de causis. d off. dele. ꝛ fit ēt d re ad rē. ff. de iudi. l. de q re. §. i. ꝛ. c. cū oli. de offi. dele. versus fi. Itē de psona ad psonā ēt altera pte iuita. ca. i. de olie. mu. in. cau. fac. Itē fit d iudice ad iudicē. ff. de iudi. l. i vbi no. q fūdamētū progationis est iurisditio. g in iudicē nō habētē iurisditionē nō potest fieri progatio qa non en tis non sunt qualitates. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pe. ꝛ. c. ad audientiam. ij. in fi. de ec. edi. aliud fundamentum

est consensus ptium. nam si esset error vel titubatio non fieret progatio.l.fi.C.de condi.inde.metus enim et error excludunt progationē.l.i.ff.de iudi.qr error excludit consensū qui est causa progationis.

¶ Proxeneta est panymphus.i.media psona p quā aliqs ɔtractus celebrandus aut ieiundus pcurat. et talis pcurator in sponsalibus dr panymphus q explorat voluntatez hominū.q.cū qbus velint ɔtrahere. et que sit facultas contrahentiū vel ɔhere volentiū.cuius remuneratio vel merces dicit psenecticū.Et ɔsistit officiū eius circa amicitias cōciliādas. et circa assessores cōquerēdos ordinarys iudicib⁹. vide.c.i.de ħ i glo.y.de testi.li.vi.Sz vtrū psceneta vel mediator talis possit adduci i testimoniū et ɔpelli in ɔtcu in q̄ fuit mediator. Rūdet q sic vtraqz pte ɔsentiēte. et regulare ē q i ciuilib⁹ de ɔsensu ptiū admittit. alias nō.i auc.de testi.§.quia vo.coll.vij.sed vtraqz pte ɔdicēte non admittitur. Quid dt altera pte volente et altera nō. dr q hoc cosit ɔpelli non pōt.sed volēs testificar.vide glo.in ver.cuilr.a.i.de testi.li.vi.et ad prin.glo.i.c.dilectoz.de testi.cogē. Itē vtrū psceneta ex cōtractu vsurario teneat ad restitutionē vsurarū.dicit q sic scdm glo.singularē.l.si sciente.ff.d.l.pompe.de parici.et bar.facit mentionē in.l.i.§.ɔcidit.f.ad tur.Bal.in.c.i.§.si mulier in pe.colū.de cōtrouersia inuesti.Seu.ɔtrariū ponit rōnē assignās optimā. et dicit Lo.de ro.q ipsi ambo nesciūt qd dicūt sicut muscipula sinerp aunas.et allegat Inno.et Jo.an.in.c.michael.de vsur. Archi.latius in.xlij.di.sicut nō suo.et Lapus d castilio in allegatiōibus suis.xcij.pleni⁹ oībus discutit.

¶ Proscriptio est aduer sus absentē iudicialis pnūciatio vt i postez pcul agat.i.inācat ab iperio. et tal'ɔ quē sit pronunciatio talis et eius bona palā et apte scribunt.dr pscriptus.et debēt oīa bona scribi et de ipsis inuentariū fieri ɔtinēs tā mobiliū et semouētiū diuersas spēs et qualitates q̄ṡ mobilia vt masionū agroz et numerū vineaz quantū sit i vineis oliuetis arbustis aratorys et pascuis.hāc pscriptionē greco vocabulo dicunt us pragmaticā qōnez licet aliq̄ significatōe qō tormentū dicat qr tormētis cōtere veritas i quirit.qte tortores dūr qōnary vt ifra de qōnibus.

¶ Prosocer dr mariti auus. psocrus ē vxoris auia.

¶ Protector ēq stat armat⁹ cū pncipe.vn̄.Olim⁹ et Belli sari⁹ erāt domestici ptectores Justiniani fz Accur.i Rubrica C.de domesti.et ptec.p totū z.li.xij.

¶ Proterua ē crudelitas vel terribilitas fm Jo.an.i cle.vnica.de fo cōpe.vbi allegat grecismū dicentē.Improb⁹ est aliquis verbis factisqz proteruus.

¶ protutore se gerere dr q munimine tutoris fūgit d iure siue pmter se tutorē sine sciat se nō eē.fingit tn̄ se esse.

¶ Prouisio electio postulatio differūt.de elec.c.i.li.vi.et prouisio ē latiū vbū qō ɔphēdere pōt noīatōez postulatōez pñtationē et collatiōez.vt est glo.in cle.fi.de elec.que allegat iura concor.

¶ Prouīcia diuersimode ɔsiderat distigui.naz i mā pscriptionū diuerse ciuitates i qb⁹ habent et exercent diuerse iurisdictōes sepate dnr pnīcie.qnqz diuersitas archiepoz facit aliā prouinciā. et sic prouīcie qnqz modicū distant vt Pysana et Florentina.quādoqz distinguunt pnīcie mediofreto. vt hyspania.gallia.sicilia. et sic fiunt distinctio pniciarū.iij.q.iiij.§.spaciū. vbi dicit q ad pducendū testes de eadē pnīcia dant tres mēses.de cōtigua sex. et de transmarinis nouē menses. de hoc in.c. vltra tertiam.de testi.secundum Inno.

¶ Prudentia est carnalis cōcupiscētia.xxxij.q.i.non enī alibi appellat malicia.de spon.ipu.c.de illis.ij.sic ēt in de cetis.de delic.pue.c.pueris.de spon.impu.c.tue.in glo.ij.

¶ Pubertas.regre.ṡ. Impubes.

¶ Publicani dicunt q publico vectigali administrant.vr eaz noīe descēdit siue ad hoc ɔstituti vt publica vectigalia exigāt.siue tributa ɔducāt.ff.de publi.et vecti.l.i.nā ēt dicunt vectigaliū ɔductores fisci vel rez publicaz. et q lucra vl' publica negocia seculi sectant.ibidē.l.ij.Alr publicani dicunt q publice peccant. vt in euange. Luce.xviij.ca.de phariseo et publi.

¶ Publicary dicunt q ob aliquod delictuz enorme in publicum erarium delinquentis bona deuoluunt.

¶ Publicaria dicuntur ea que ob aliquod dlictū sic enorme in publicum erarium deuoluuntur. et inde dicitur publicatio bonorum.

¶ Publice honestatis iusticia est ppinquitas ex spōsalib⁹ pueniēs robur trahens ab ecclesie istitutiōe ppter honestatē. Non enī est honestū vt qs eam ducat quā suus ɔsanguineus desponsauit.c.ad audientiā.et.c.sponsam de sponsa.vnde hō phibitio nō ɔsurgit ex ɔsanguinitate nec affinitate cōtracta ex nuptys ɔsumatis.sz ex quadaz publica egtate iductū est hoc ius phibēs mrīmoniū ɔtrahi.et contractū dirimēs.Et nota q iō dr publice honestatis iusticia qr in mrīmonijs non solū qō liceat sed qō honestū est considerat.ff.de ri.nup.l.sp.Et orit etiaz ex sponsalib⁹ que de iure non sortiunt effectū.vt i.c.ad audientiā.pal. secus in mrīmonio.qr affinitas nō cōtrahit ex nuptys iterdictis.vide Hos.in sum.de spon.vbi dicit q fz quosdā in nullo casu locū hz hodie publice honestatis iusticia nisi in spōsa fratris.de qua in veteri et nouo testō phibitū eē videt q spōsam fratris frater hre non pōt.d.c.ad audiētiā.cum ɔcor.in glo. et rōnē dicūt qr sublata est in eo casu i quo de maiori equitate locū habuit.s.in sobole suscipta ex secūdis nuptys cognatōi viri nō copulāda pōt.de cōsan.et af. nō dz.ideo et in alys reuocata videt qr de similibus idem est iudicium.vbi vide.

¶ Publica iudicia sunt dicta q̄si populica.qr cuilibz d populo pmissa ē eoz psecutio vt ṡ.puata delicta.

¶ Publicū ius est qō pncipaliter spectat ad publicā vtilitatē. Regre.ṡ.ius publicū.

¶ Publiciana actio. Regre.ṡ.actio publiciana.

¶ Puberes a pube.i.a pudicitia corpis sunt dicti.et dicitur eē pubes q iam ɔpleuit.xiiij.annū si est masculus et gñare pōt.et.xij.si est femina.c.puberes.eo.ti.

¶ Puerpera est que parit i annis puerilib⁹. vt inquit tex.i.c.puberes.de spon.ipube.

¶ Pueri dicunt filij non filie.Scdō dicunt etiā oēs serui pueri etiā sexagenarij.Tertio dnr oēs q sūt i etate puerili.s.mares a septēnio vsqz.ad.xiiij.annū.et puelle vsqz ad.xij.ānū.ff.de vbo.sig.pueri.et de eta.et q̄li.ex rōne.in glo.i.d regularibus.ad nostrā.xxi.q.i. Quādo tn̄ legant pueris alimenta.pueri et puelle dicuntur vsqz ad.xxx. annum.ff. de ciba.et ali.lega.

¶ Pulsare differt a verberare.quia pulsamus sine dolore sed verberamus cum dolore.

¶ Pupillus dr qui cū impubes est desijt esse in ptāte pris aut morte pris aut emācipatione patris. et sic pupillus dr etiā si hz patrē.l.si seruus.§.pupillus.ff.de ver.si. vbi dr.si est defectus etatis patris auctoritas non sufficit ad obligandū.nec obligare pōt si ē in pris ptāte etiā pre auctore.qō est singulariter notādū.§ palle.qr nō est alibi nisi i.§.pupillus.in fi.insti.de inti.stipu.

¶ Pupilla filia dicit ifra annū pubertatis emancipata vel morte patris desinens eē in ptāte eius.s.xij.annoz. sicut pupillus infra xiiij.annum.

¶ Pupillaris substitutio dr q̄ fit impuberi i euentu mortis eius in etate pupillari.siue verba sint expressa siue tacite

tellecta.insti.eo.ti.§.i. Propriũ.n.significatũ vboꝝ signi ficat vlteri⁹ tacitã vulgarẽ.vt.l.iã hoc iure.eo.ti.ꝛ ecõtra vulgari nõ significat pupillarẽ. Alia vide ĩfra.substitutio.

¶ Purgatio est de obiecto crimine inocẽtie ostẽsio. Et est duplex.s.canonica q̃ fit p iuramẽtũ.ꝛ hec approbat̃.ꝛ vulgaris.s.quã sibi vulgus inuenit ꝛ hec fit p ferrũ candẽs.per duellũ.p aquã frigidã siue bulientẽ.ꝛ hec reprobat̃.vt eo.ti.c.ex tuaꝝ.ꝛ per totũ.ti.eo.ij.q.iiij.mennã. Forma autẽ purgatõis hec est ꝙ ifamatus iurabit se imunẽ eẽ a crimine quo ifamat̃ ꝛ cõpurgatores iurabũt.illũ verꝫ se credere iurasse.c.quoniẽ.ꝛ.c.vlti.eo.ti.aliter aũt deponere nõ debẽt ne subeant anceps periurium.ff.de in lit.iuran.l.videamus.ꝛ numerus cõpurgatoꝝ habet̃.ij.q.iiij.oibus si legitimi.ꝛ.c.p̃sbi.sta plebe.vñ. Pontificẽ pariũ man⁹ excusat duodena Sexta sacerdote.leuitã tertia purgat. Queꝫ plebs ifamat purgabitur in manifesto. Quẽ chorus ante choꝝ suasit purgatio presto. Nã vbi otigit malũ ibi moriat̃.ij.q.i.l peccaueru. Hodie numerus cõpurgatoꝝ arbitrarius est ispecta psone q̃litate ꝛ infamie q̃titate.c.cũ in iuuentute.eo.ti. Ideo alio dant̃ versus. Hoc hodie restat arbitrio iudicis extat. Maior maiori minor ĩponẽda minori. Nam in penis ĩponẽdis sicut ꝛ in purgatiõe iducẽda q̃tuor sunt osiderãda p iudicẽ.s.psona.causa.locus.ꝛ tps.vt in.c.fi.de trãsac.vbi tex.ꝛ glo.ocor.ꝛ hec de forma purgationis canonice. Sꝫ de purgatione vulgari patet in eo.ti.p totũ.ꝛ.ij.q.iiij.monomachina.mẽnã.ꝛ osuluisti. Et est triplex rõ quare hꝰ purgatio phibet̃. Primo qꝛ hec facta sunt iudicia fabricãte.vt in mẽnã.pal. Secũdo qꝛ deus in eodẽ tẽtari videt̃.vt in eo.ti.c.vlti. Tertio qꝛ vt plurimũ inocẽs odẽnat̃.vt in.c.significãtibus.eo.ti.deus aũt tẽtari non debet.xxij.q.[illegible]queritur.

¶ Puteal est illud [illegible] operit̃. Et tantũ de.P.

De Qu

Quadrans ẽ quarta pars assis quã pficiũt tres vncie. Alia noia require.supra.as.

¶ Quãuis.hec dictio hꝫ ampliare ad maiora expssis.in cle.i.de re iudi.

¶ Quasi q̃nq; est expressiuũ veritatis.vt Jo.i. Quasi vnigeniti a patre.c.parroe hianos.de deci.vbi glo.ꝛ.ff.ex qui eau ma.l.au ꝓtor.§.itẽ ei.

¶ Quasi snia est sigs in iudicio cõfiteat̃ se fure.secus si ex.vel est cũ qs p̃missis actõibus q̃ nascunt̃ ex delicto nõ est dãnat⁹.sꝫ ipse dedit vel dare dꝫ pecuniã ne cõueniat̃ illis actõib⁹.ꝛ p̃sumit̃ ꝙ illud facit ex osciẽtia delicti.excusat̃ tñ vbi cũ iussu ꝓtoris cũ eo trãsigitur.

¶ Quanti minoris actio. Require.s̃ actio.

¶ Quãcitius.i hoc tempore est arbitrium boni viri cũ lege vel canone non terminetur.

¶ Quartaꝝ tres sũt spẽs. Una est debita iure nature q̃ dr̃ bonoꝝ subsidiũ.q̃ hodie est aucta ad triẽtẽ ꝛ semissem sꝫ numeꝝ filioꝝ.vñ. Quatuor aut ĩfra dãt natis iura triẽtẽ. Semissem vero dant natis q̃nq; vel vltra. Alia est trebellianica. Tertia falcidia.de q̃bus in.c.raynucius.de testa.i glo.sup vbo q̃rtã partẽ.ꝛ i.c.si pater eo.ti li.vi. Et differũt trebellianica ꝛ falcidia in hoc qꝛ testator põt auferre falcidiã ꝛ grauare heredẽ ꝙ ipsam nõ detrahat.trebellianicam vero non potest interdicere sibi.

¶ Querela est ius q̃dã rescidẽdi testm̃ vel donationẽ vel dotẽ in totũ ceptã.ꝛ cõpetebat reo ex his q̃ acta sunt vel in partẽ. Nõ.n.est ꝓprie actio.qꝛ nõ agit̃ vt qd det̃ vel pstet̃.nec est ꝓprie accusatio.qꝛ nõ accusat̃ quis vt puniatur in corpore.sed obtinet mediã viã.ꝛ aperit viã succedẽdi fm Azo.in sum.C.de inof.testa.

¶ Querela iofficiose donatiõis.iducit̃ ad istar iofficiosi testamẽti ꝛ cõpetit liberis vel parẽtib⁹ ꝛ dño debito bonoꝝ subsidio iniqne excluso. ꝛ datur contra illos q̃bus datum est in vsum fm aço.C.eo.ti.

¶ Querela iofficiose dotis iducit̃ ad istar donatõis iofficiose ꝛ opetit filys cũ mr̃e cũ oia vel pene oia i filioꝝ fraudẽ dedit p se vel p filia vel muliere alia fm aço.eo.ti.

¶ Querela iofficiosi testamenti dat̃ oibus qui tpe mortis iuuẽtis ab itestato pñt succedere exheredatis vel pteritis otra scriptos heredes vel fideicõmissarios.

¶ Questio est iq̃sitio veritatis per tormenta fm aço.in sum.C.eo.titu.vel est oro iterrogatiua.alia significatione idẽ est qđ tormentũ.qꝛ tormẽtis veritas iquirit̃.vt cũ seruus torq̃tur pro crimine frandati census aut lese maiestatis.vt de dño dicat que nouit.ita capitur pro tortura in.l.si seruus.§.siquis ante questionẽ.ff.de vsufruc.ide questionarij ꝛ dicuntur tortores.

¶ Questio incidens dicitur illa que ante litem ceptam cõpetebat reo ex his que acta sunt inter reum ꝛ actorem.vt pactum de non pe.rem iudi.

¶ Questio emergẽs dicitur ea que proponitur ex his que emergunt in lite.vt si queritur an iste possit testari.vel an danda sit dilatio.vel consimilia.

¶ Questio ꝓprietatis est in q̃ de sola ꝓprietate.hoc est de dño vel q̃si dño est q̃stio.de cã pos.ꝛ ꝓpric.cũ dilectis.ꝛ dico q̃si dño ꝓpter res icorporales q̃ non possident̃.vt in spũalibus.isti.de re.cor.ꝛ icor.§.icorporalia.

¶ Questio possessionis est in qua de sola possessione otrouersia ventilatur.de or.cog.super spoli.

¶ Questio status mouet̃ cũ qs vẽdicat̃ i seruũ.C.de asser.to.l.vnica.i p̃n.ꝛ.liij.di.frequẽs. Iteꝫ q̃stio dꝫ eẽ de dubio.c.cũ in iure.de elec.c.de muliere de spon.ꝛ.l.ancille.C.de fur. Itẽ dꝫ esse de difficili.ff.ad carbo.l.idem.

¶ Questores illustres sic dicti sunt eo ꝙ pecunie publice querẽde per mũdũ ꝛ oseruãde siue ogregãde curã ꝛ sollicitudinẽ haberẽt.ꝛ ad hoc creati erãt.ꝛ diceban̄t q̃stores erarij.ab ere.i.pecunia dicti.ff.de ori.iu.l.ij.§.exactis dein de regibus.post prin.le.

¶ Questores sacri palatij dicunt̃ in palatio p̃ncipis qui libris p̃ncipalib⁹ legẽdis vacabãt.nõ dico sentẽtijs.qꝛ illustres tñ illas legebãt. Uel dicebant̃ q ide officiũ gerebãt in domo iperatoris. Talis etiã cãdidat⁹ p̃ncipis dicebat̃.ꝛ sic capit̃ in ꝓhemio isti.ꝛ.ff.de of.q̃sto.l.i.in fi.ꝛ.ff.de ori.iu.l.ij.§.deĩde.vide aceur.in.glo.ij.§.eũ q̃.isti.vbi.s̃.

¶ Questores patricidij dicunt̃ qui causis capitalibus prefecti vel prepositi erant.ff.de ori.iu.l.ij.§.pcalle. Inde ex questor.i.ad questuram positus.

¶ Quicuns est pars assis ostãs ex q̃nq; vncijs.ꝛ non dr̃ respectu toti⁹ assis.qꝛ nec multiplicat⁹ nec duplicat⁹ reddit suũ totũ.isti.de her.isti.§.hereditas.in glo.

¶ Quirites sunt romani sic dicti a quirino.i.romulo eoꝝ rege sic dicto.vel a quiris idest hasta.

¶ Quisq̃lie.dicunt̃ sordes domus mũdate que scopis eyciunt̃.s.lapides.folia.stramẽta.puluere s.ossa.

¶ Quis vel qui restrigit p̃cedẽtia.etiã q̃nq; declarat vt nota.in.l.i.C.de sum.trini.ꝛ fide catho. Et refert aliquando antecedẽs in genere.C.de iniur.l.dñꝫ.sicut ꝛ alius. Juxta illud. Et alij duo neq̃. Et qui est relatiuũ substantie.C.de sum.trini.ꝛ fi.catho.l.i.in glo.

¶ Quilibet.est distributiuũ.vt nota.ff.de duobus reis.l.duos reos. Et aliquando ponitur pro aliquis.vt.i.c.de homine.de celebra.missa.

¶ Quod iussu actio. Require.s̃.Actio.

¶ Quod metus causa. Require.s̃.Actio.

¶ Quod vi aut clam.

¶ Quorum bonorum. Require.s̃.de interdictis.

¶ Quorum legatorum. require. ī. L.
¶ Quo. est idē qd put. C. de pe. l. siquis in metallo.
¶ Quōdā pōt significare tria tēpora pñs. pteritū. et futurū. vt no. p glo. l. nec emptio. §. fi. ff. de ɔhē. empt. et c. cū olim. in pn. de offi. deleg. c. ex parte. de fo. cōpe. vbi dr. Quōdā regina. et fm veriorē viā significat pñs tps in. c. ex pte pal. qz regina dicet donec nubit iferiori vt ibidē in glo. fi. in fi. Itē dicit bar. in. l. i. ff. de no. ope. nūci. st tabellio ponat in istrumēto. M. quōdā filiꝰ. p. licet pnat. tū istrumētū pvbū quōdā nōvicius. de quo p specu. in ti. de istru. edi. §. restat. ad fi. vñ. Olim iā dudū quondā tria tēpora seruāt. Tēpus pteritū psens signātq; futurū.

De Ra

Ratio scdz Aço. de reddēdo est scriptura cā negociatiōis mutue edita de datis et acceptis. secꝰ stibi ptinet de pignore tñ vel de mādato tñ. vel ɔstituta pecunia tñ. Alr capit rō dū dr rōnē eē reddēdaz de oībus. argu. de rescrip. st qñ. in vlt. rōnabilē eāz. qz testis nō valet nisi cāz sui dicti reddat st qrat ab eo. iij. q. i. in pmis. tūc. n. rō sumit p causa. simil r ibi. Quod rōne caret extirpare necesse est. vt lxviij. di. cor episcopi. etiā platus dz esse paratus rōnē reddere omni poscenti. §. ecce. in. fi. xxxvi. di. et in. l. st qs. §. sed iterdū. ff. de reli. et sumpt fu. et intelligit illud dictū si pōt. qz pipotentis qñq; nō est diuz reddēda rō. ff. de leg. l. non diuz. et pcipue in arbitraiys. et qd specu. titulat de teste i singulari hoc gre. ix. de testi. fm Jo. an. ergo dr. Sic volo sic iubeo sit pro ratione voluntas.
¶ Ratiocinia sunt rōnū redditōes ad quas aliqs obligat ex administratiōe rei publice vel puate quā gessit. vñ publica sunt illa qbus obligantur officiales curie ex administratione aliq ad rēpublicā ptinēte. vt in. l. officialis. C. de epis. et cle. Priuata aūt sunt illa qbus obligant aliq ex administratōe rex ptinētiū ad puatos vt tutores: curatores: vel pcuratores: gastaldiones et bainli aliquox: vñ obligatus ad rōcinia est ad rōnē reddēdā alicui astrictus.
¶ Racor est vitiū carnis sicut rancor panis et acor vini. vñ dicitur. caro ranescit. vel rancida est.
¶ Raptor rex dicit ille qui bona aliena vi rapit et aperte. ff. ne quis eū qui in ius. l. sed eximēdi. et sic etiā est raptor hominū. et maxime mulierū.
¶ Raptor et fur ex aio dicunt. īsti. vi. bo. rap. in glo. iiij.
¶ Raptus. tus tui. dicitur rex. vt. ff. de icē. rui. nau. per to. et holiz. vt. C. de rap. virgi. vel vidu. l. vnica. lz qdā teneāt ɔtra pmū. et loqtur solū de mulierib rapris a viris: nō de mulierib rapiērib viros. ff. de lega. i. l. si ita scriptū. i pn. qz nō est eadē rō viri et mulieris. nā maior castitas regrit in femina q in viro. C. de nup. l. s caligato. et pbat. ff. de ritu nup. l. palā. §. que in adulti. et qd ibi no.
¶ Rapina ē violēta receptio rex. vt in. l. i. C. vi. bo. rapt. sz raptus pprie est violēta receptio mulier fm Hof. ar. l. i. §. sciēdū. et §. se. ff. d sepera. et l. filiusfamilias. ff. ad mace. et C. de iure doui. spe. l. iij. et. ff. de eo qd eer. lo. l. i.
¶ Ratihabitio retrotrahit et c. ratihabitionē de reg. iur. li. vi. et hoc est vex st sit tale factū qd ab initio mādari potuit. et is ɔcedere qui ratū habuit. alr non. vt in. c. significauit. de regula. et trāf. ad relig. et c. cū vix. Et est duplex ratihabitio. qdā tacita. et qdaz expssa. in. l. viro. in fi. ff. de solu. C. ad mace. l. fi. et. ff. de iudi. l. i.
¶ Rōnalis cesaris idē est qd pcurator cesaris. a rōnib gerēdis sic dictus. vide ɔsti. gre. C. de rati. op. pub.

De Re

¶ Receptatores dicunt qui aliquos receptāt. et vt frequēgius sonat in malū. sunt. n. illi qui fures raptores et ceteros malefactores recipiūt. vt. C. de his q latro. l. i. et. ff. de recepta. l. i. sine qbꝰ latere nō pñt. vt i. e. sicut ait. de hereti. vbi hereticox receptatores anathematiçant. sz receptatores fm Inno. dicunt aduocati. in. c. ex parte. de postula.
¶ Recusatio sz spe. eo. ti. est iurisdictōis vel audiētie causa suspitōis pposita declinatio. vt. C. de iudi. l. aptissimi et dic vt notabi. et. ff. de libe. cau. in. l. fi. et. C. de iur. doti. l. q etiā. d fo. cōpe. siqs. et meliꝰ de appel. c. ij. in glo. ij. et fit vsq; ad. xx. dies scdz leges. vt. C. de li. con. auc. offerat.
¶ Recta linea ascendēs sunt pater auus proauus abauus atauus tritauus sicut in feminis lineam dicimus matrem auiam proauiam abauiam.
¶ Recta linea descendēs sunt filius filia nepos neptis pnepos proneptis. abnepos.
¶ Recisius. i. breuius. c. cum sit romana. de ap.
¶ Rescissoria actio. require supra. actio rescissoria.
¶ Recte notat iusticiā sic rite solēnitatē. ff. de iof. tes. l. ij. in glo. et sic stat aliqd actū eē rite. vz. sz ordinē vel solēnitatē iuris. qd tñ nō eēt actū recte. i. sz iusticiā et eqtatē vt no. Jo. an. in cle. fi. de appel. et no. in. c. qm ɔtra. de pba. et ē glo. in. l. iuste possidet. ff. de acqui. possessio.
¶ Rector eccl'ie parrochialis hz tñ ius in eccl'ia sua qtū hz plat in eccl'is collegiata. vt in. c. vl. de loca. et ɔdu. i glo. ver. expelli potuisset. q est singularis. et dus anto. de hut. dicit eā alibi nō reperire in toto corpore iuris.
¶ Rector vniuersitatis i italia ē ɔpetēs i declarādo capitaneū ciuitatis puix sz Lo. de ro. i sin. lz qdā ignorātes d Bonbitēt sz eūdē. sz dubitare nō debēt. qz lex punit puix ergo iudex seenlaris pōt declarare puix. l. i. ff. ad tur.
¶ Re ɔhit obligatio p traditionē rei ab altera parte certo pacto. īsti. qui. mo. re. ɔtra. obli. per [illegible]
¶ Recōuētio vt fiat in criminalib[illegible] signif. aut reus accusatꝰ subiecit crimē ɔ suū ac[illegible]satorē in modū exceptōis. aut in modū accusatōis. si in modū exceptōis tūc excipiēs audiet. c. cū dilectꝰ. de or. cog. st in modū accusatiōis obijcit vel recōuentiōis: tūc aut nomē rei delati est scriptū in mticula reox. aut nō. Primo casu ñ pōt reaccusare suū accusatorē nisi suā vel suox psequet iniuriā. Scdo vo casu aut reus vult suū accusatorē recōuenire de maiori crimine: et pōt. aut de pari crimine vel minori et nō pōt. vt pbat. iij. q. xi. negāda. et c. se. et no. in. c. at si clerici. de iudicijs.
¶ Reda est quoddam vehiculum ad eūdum et redeundū habile et est quatuor rotarum.
¶ Redhibitio est emptionis resolutio. vt. ff. de acqui. pos. l. pomponius. §. preterea. in fi.
¶ Redhibere. ē aliquē facere rehabere iter qd pus hūit. vt. ff. de edi. edic. et redhibi. act. l. redhibere. in pn.
¶ Redhibitoria actio. Re. ī. actio redhibitoria.
¶ Refragari est nocere vel ipedire siue ɔdicere.
¶ Referre quādoq; est idē quod accusare aliquē.
¶ Referēdary sūt aduocati q referūt boīuz negocia.
¶ Regula sz Aço. est pluriū rex narratiōe facta cōpēdiosa traditio. vel est cōpēdiosa diffinitio rex vniuersitatē cōplectēs. Itē regula qñq; dr spālis norma vel modus viuēdi monachox vel canonicox. qz talis normā recte viuēdi pbet. de sta. mon. p totū. et ide dr regularis. Itē qñq; regula dr ɔstitutio canonica. xi. di. hoc vře idicium caritati. Itē regula fm Hof. et legistas est q rē q est breuiter enarrat. nō vt ex ea ius sumat sed ex iure quod est regula fiat. vt. ff. de reg. iur. l. regula. Nā ex regula nō fit ius. sz ex iure qd ē regulare fit regula. alias. n. dici deberet ius regulax: et nō regula iuris. Et dicit regula ideo. qz recte ducit nec aliorsū trahit quasi a rego. eo q recte regat. et debet regula fieri signo vniuersali vel idefinito. Aliter in grammatica Regula est multox similium collectio vel coniunctio. Quid sit

regula. vel potestas eius. quia effectus: quod officium eius e qlr pdit officiũ suũ. dic vt. ff. de reg. iur. l. i. eo. ti. i Rubri ca. li. vi. Sz vtrum regula ɔphẽdat in se exceptões. fuerũt opiniones q̃ notanť. ff. co. ti. l. i. ⁊ facit qð no. i. c. regula. li. vi. Sol. quo ad ptãtẽ vboꝝ q̃ in ea pferunť vniuersalr vel ĩdefinite. affirmatiue vel negatiue. tũc ɔphẽdit exceptio/nes. alias nõ diceret exceptio. vt ois hõ currit pter equũ. nõ est exceptio qꝛ equus nõ ɔphẽdiť ibi. sz quo ad mãz de q̃ fit mẽtio quo ad iuris determinationẽ exceptio nõ ɔphẽdiť sub regula qꝛ ɔ̃ria rõ ⁊ ius est in exceptõe vt in regu la. de hoc vide glo. i Rubrica de re. iur. li. vi. Et qð sit offi ciũ ⁊ ptãs regule an ius nouũ ɔstituat. antiquũ recitet: da tur distictio ibidẽ. Nã doctores dicũt tres casus. vel spẽa casuũ eẽ. Quidã determinati sũt. Alÿ sunt excepti a legis determinatõe. ⁊ i illis regula nõ ɔstituit ius. qꝛ i pmis ine ni iã ɔstitutũ. ⁊ scði nõ clauduntť sub regule determinatõe Tertÿ sunt in qb⁹ est eadẽ eqtas. q̃ etiã est in casib⁹ a iure determinatis. nec tñ reperiunť a iure positi. ⁊ i illis facit regula ius ppter idẽtitatẽ rõis nõ patiẽtis ius silũ casuũ eẽ diuersũ. Cuius ibi dať aptior distictio. Aut ɔstitutio iu ris pcedit traditionẽ regule vt locũ habeat distinctio pdi ctoꝝ casuũ. Sz vbi nõ est ɔstitutio aute regule dispositio nẽ. sz iueniť sola simplex traditio regule. tunc ipsa regula est ius. Sz ⁊ finalr Jo. an. dicit q̃ p regulã nõ statuiť ius. sz ex iure sumitur regula. ⁊ ideo dr regula iuris q̃si ex iure sumpta. qꝛ necesse est ius. qð est iuã pcedere regule dispo sitione. Jus. n. idẽ est qð rõ. i. di. ɔsuetudo. ix. di. sane qppe. ⁊ ab exordio rõnalis creature pcessit. v. di. in pñ. Et hec est vera rõ q̃re regule ponũtur i fine decretalis. ⁊ sexti. vt ostẽ deretur ius non sumi ex regula. sz regulã ex iure. vt. ff. eo. ti. l. i. vbi dr. Nõ v[illegible]t regula ius sumatur. sz ex iure qð est regula fiat. Licet [illegible]ddãt coloratã rõnẽ illã. l. q̃ vl'imo dicũtur melius m[illegible]e c̃mendãtur. de ɔse. di. ÿ. ligdo vide etiã glo. in. c. regula. di. ÿ.

¶ Regula cathoniana dicit q̃ legatũ qð fuerat inutile si testator moꝛtur. licet ex iteruallo moꝛiatur. nõ ɔualescit. vt. ff. eo. ti. l. i. in pñ. ⁊. ff. de legi. l. cetera. §. i. Et nõ ppe dr regula. nec inter eas ponitur.

¶ Regulares fm Hos. sũt q ad viuẽdũ se regulariter astri gũt siue sint monachi qui debent vacare diuinis. vt. C. de epis. ⁊ cle. l. gnãlr. §. a. siue sint canonici regulores. nã idez est iudiciũ de ambobus. vt in. e. ex parte de postu. ⁊. c. non magno. ne cle. vel mo. ⁊ hoc est veꝝ quo ad rẽ non quoad regulã latiorẽ. vt in ti. de sta. mo. vñ monach⁹ dr a monos qð est vnũ. ⁊ icos custos. vel a chos. i. tristis. qꝛ solus dz sta re tristis. vt no. C. de epis. ⁊ cle. in rubri. xvi. q. i. c. placuit. ÿ. vbi dr. Qꝛ mũdo moꝛtuus est. deo aũt viuit. Et interptať vnus tristis. vt ea. q. si cupis. vbi dr. Monachũ quẽ sense ris crebro de nũmis tibi loquẽtẽ istitorẽ poti⁹ habeto. ibi tũ excipiť el'yna q̃ olbus est idifferẽs. Sed canonicus dr a canon. i. regula. ⁊ icos custos. qꝛ semp debet eẽ sub regula. quare diciť i egularis. nã regularis est qui per professionẽ imperio prelati se subÿcit.

¶ Rei vedicatio fm aço. C. eo. ti. ẽ actio q̃dã q̃ dať sola rõe dñÿ ⁊ possessionis vel q̃st. vt. l. in rẽ. ff. de rei ven. l. i. ⁊. ÿ. C. vbi in rem act. Et diciť. uel quasi. ppter iurisditionẽ q̃ rõe quasi dñÿ dať. vt no. insti. de act.

¶ Relatio fm specu. C. eo. ti. est iudicis dubitantis de iure ad principẽ missa ɔsultatio. Et quomodo debeat fieri rela tio. no. C. de rela. l. i. Et vtrũ respiciat ius vel factuz est ca sus in. l. quacũqz. §. i. ff. de iudi.

¶ Relegare est in isulã aliquẽ vel in aliũ locũ mittere. vt ibi ppter delictũ aliqð qð cõmisit morã ad tps faciat. f. p gnquẽniũ. ⁊ est q̃st bãnire. ⁊ dz se in loco tali a delictis ab stinere. aliogn pena augmentať vel ppetuať. vt. ff. de pe. l. relega. in pñ. ⁊ tacite nõ diminũtuť bona nisi expmatuť in sñia. vt. ff. de iterdic. ⁊ relega. l. relegatoꝝ. §. ad tps. ⁊ si adi matur pars bonoꝝ. in sum. C. de re. ali. c. u. moꝛ. l. sig. §. si accipiť. qð nõ dz fieri. Si tñ lata fuerit sñia. vt. d. l. relega toꝝ. et ad tps deportat⁹ nudus exulat. vt. ff. de capi. dimi. l. tutele. §. i. de re iudi. l. ea. sola. ⁊. C. de pe. deportatoꝝ.

¶ Relegatio est deportatio. Qtãuis ppe capiendo diffe rant. qꝛ relegatio fit ad tps. deportatio in ppetuũ. vide de hoc. ff. de iterdic. ⁊ rele. l. relegatoꝝ.

¶ Religiosi sunt qui vitã regularẽ pfessi sunt. Et large di cunť religiosi qui in ppÿs domib⁹ religiose viuũt: q̃uis nõ sint pfessi. vñ tria substãlia vite regularis pfiteri dz reli giosus. s. obediẽtiã. castitatis custodiã: ⁊ pprietatis abdica tionẽ. vt. xÿ. q. i. nõ dicatis. xix. q. ÿ. qui igrediẽtib⁹. nec in his dispẽsandũ est. in. c. cũ ad monasteriũ. de sta. mo. in. fi. nã pfessio. est solẽnis promissio religionis in q̃ pdicta tria ɔcurrũt. ⁊ religiosi sicut ⁊ alÿ prelati phisicã ⁊ leges nõ le gãt neqz audiãt. ⁊ si ɔfecerĩt ipso iure sunt excõicati. c. non magno. ⁊. c. sup specula. ne cle. vel mona.

¶ Religio pncipalr ordinata est ad opera vite ɔtẽplatiue q̃ in oẽone ⁊ studio cõsistunt. ⁊ secũdario est annexũ opus manuũ fm Jo. an. in. c. sane. de regula. in nouella. Et q̃ re ligio sit maioꝛ subdit idẽ Jo. an. dicens. Opoꝛtet pncipalr maioritatẽ ordinũ attẽdi ex parte finis: secũdario aũt p pter exerciciũ. nã finẽ q̃rimus ppter se ⁊ exercitiũ non p pter se sed ppter finẽ. ex quo sequiť illã religionẽ maiorẽ que est ordinata ad finẽ absolute potioꝛez. vel qꝛ illud est maius bonuz ad quod ordinať. vel quia ordinať ad plura bona. Si vero vtriusqz religionis sit idẽ finis: attẽdiť pre eminẽtia secũdario non secundũ q̃titatẽ exercitÿ sed fm pportionẽ eius ad finẽ ireutũ. Unde beatus Antonius in collationibus patrũ ptulit discretionẽ per quaz quis ola moderat in ieiunÿs. vigilÿs. nuditatibus. elemosynis ⁊c. Nam illa que sine discretione fierẽt facile annexũ habe rent deficiẽdi periculum de quo in. c. non mediocriter. de ɔse. di. v. qꝛ nõ sunt religiones potioꝛes ideo qꝛ habet ob seruãtias artioꝛes. sed ex eo qꝛ obseruantie sunt ordinate cum maioꝛi discretione ad suũ finem. hoc declarat abbas Moyses in collatione patrũ dicens. Jeiunia: vigilie: me ditationes scripturaꝝ: nuditas: ac priuatio omniũ faculta tum nõ sunt perfectio sed perfectionis istrumẽta deserui entia ad essentialia religionis que tria sunt vt dictũ est. nã multi philosophi vt socrates ⁊c. diuitias ɔtẽpserunt. nõ tã mẽ perfecti fuerũt nisi secuti fuissent dominũ. sed est pro priũ apostoloꝝ fm beatũ Hiero. in homelia super euange lio. ecce nos reliquimus omnia.

¶ Religiose domus sũt. domus ⁊ monasteria xpiane fidei ⁊ alia silia pia loca ad pios vsus religionis deputata. quo cunqz nomine censeantur. Et fm goffre. religiose domus dicũtur monasteria. templa. hospitalia. ⁊ alia loca vt. ã. vt in. c. de senodocheis. eo. titu. ⁊. C. de epi. ⁊ ele. in. l. oꝛphano trophos. ⁊. l. omnia. oratoria etiã illa que aliqui ex deuo tione in propÿs domibus episcopi auctoritate ɔstituũt lo ca religiosa sunt. xlÿ. di. oratoꝝ.

¶ Religiosus locus est in quo moꝛtuus sepult⁹ est. vel etiã caput ei⁹. vt. ff. de rel. ⁊ sump. fune. per totũ. vnde moꝛtuo illato in pdiũ ipz religiosum ɔficiť. ⁊ pignori obligari non potest. C. que res pig. obl. pos. l. i. põt tñ ius vel vsufructus talis pdÿ pignori obligari vel ven. ⁊ no. ibi. fa. l. qd ergo. §. sed si moꝛtuũ. ff. de le. i.

¶ Remissio est cause cõmisse od cõmittentẽ facta missio. Jtẽ quãdoqz significat idẽ quod idulgẽtia secundũ Spe. ⁊ sic sumitur in ti. de pe. ⁊ re.

¶ Remuneratio non fit secundum opera sed quoad in tentiones. nam deus non remunerat bonum quod fit

sed bonum quod bene fit. Ideo dicitur φ deus non est remunerator nominum sed aduerbiorum. vt de collusi. c. i. vbi glo. neq₃ ad actus deus respicit. sed ad eoꝝ ⁊ ad spontaneas voluntates. xv. q. vi. c. i. in fine.

❡ Renūciare est remittere. vel negare. regre. s. lex aglia. vñ dr. liberū est vnicuiq₃ iuri suo renūciare. i. remittere ius suū ⁊ negare eo se velle vti. vt in. c. ad aplica. de regula. ⁊ vij. q. i. q₃ piculosū. de fo. cōpe. si diligēti. non pōt tñ qs renūciare iuri suo cū ex sua renūciatōe etiā in alteri⁹ piudiciū generaꝛ. nec his p que deo ⁊ hoi obligaꝛ vt votis. pollicitatōib⁹. iuramētis. ꝯuēnomb⁹. cōpromissis ⁊ mr̄imonio ꝗuis iuri exigēdi debitū bene renunciare possit. c. qdā. de ꝯuersi. ꝯiug. Itē renūciās bñficio non pōt illud repetere. c. e. sup hoc de renūc. nisi vi vel metu renūciauerit. tūc ip₃ nō amittit. vt. c. pximo preslle. ⁊ c. accepta. de resti. spo. ⁊ pōt qs renūciare bñficio psonali nō illi qđ est collegio idultū de pacto nō facto. ⁊ de hoc in. c. si diligēti. pal.

❡ Renūciatio pprie est rei vel iuris spōtanea refutatio ⁊ pōt fieri per illū ad quē ptinet illud cui renūtiaꝛ. alias generaliter renūciatio pōt fieri per quēlibet de re sua vel iure suo pprio. vt. vij. q. i. q₃ periculosum. C. de pac. l. siqs in ꝯscribēdo. c. ad apostolicā. ⁊ c. si diligēti. pal.

❡ Repetitio capiꝛ in iure pro reacceptōe in testamēto vel substitutione heredū vt dū querꝛ de receptione emolumēti oneris ꝯditionis modi vel alterius qualitatis ⁊ significaꝛ eodē modo quo pbabiliter significari ꝯdicꝛ verbi gratia. Testator heredē istituit. qui legata ab eo reliquit. ⁊ vulgariter ei substituit. ibi repetitio facta censeꝛ a substituto. vt in. l. licet. ff. de lega. i. ⁊ ratio sumiꝛ ex volūtate in substitutione. Itē ibi. testator heredē istituit titiū ⁊ ab eo nomine pprio legata reliquit vulgariterq₃ ei substituit. ibi non cēsetur repetitio facta substituto. vt. l. i. §. ad quid ibi nominatū. ff. ad. l. falci. de hoc vide no. in. l. licet. preal. per bar. vbi multos ponit casus.

❡ Replicatio s₃ specu. eo. ti. d̄ excep. §. multū. ē exceptiōis facte exclusio. ⁊ sic est qđā exceptio cōpetēs actori ꝯtra exceptionē rei. ⁊ istā semp opponit actor. ⁊ ꝯtra replicationē actoris daꝛ duplicatio reo. ⁊ iteꝝ contra duplicationē rei datur actori triplicatio. ⁊ sic in infinitū extēdere licet. isti. eo. ti. in prin. de replicatione vide Jo. an. per modū sūme. in. c. nobis. de excep.

❡ Repromissio est promissionis iam facte cōfirmatio. Uide supra. promissio.

❡ Repsalia est potestas pignorādi ꝯtra quēlibet de terra debitoris data creditori pro iniurijs ⁊ dānis. De his repsalijs dr de iniu. ⁊ dā. da. ⁊ c. si pignorarāes. li. vi. vbi phibenꝛ extēdi ꝯ psōnas ecclasticas sub pena excōicatōis vel iterdicti. Uñ breuiter repsalia dicūꝛ qñ aliqs oriūdus de vna terra spoliaꝛ vel dānificaꝛ ab alio oriūdo de alia terra. vl' ēt si debitū nō soluerit ei. tūc. n. daꝛ ptās isti spoliato φ ei satisfaciat ꝯ quēlib₃ i terra illa vñ ē spoliator vl' debitor.

❡ Repudiū est renūciatio ab vxore missa marito. vel ecōtra. q. mittēs ꝯditiōi alterius petit renūciari. Itē dici pōt repudiū qđ sub testimonio triū testiū vl' a psenti tenitꝛ. Etiā repudiū est residentiū discordātia. Inde dr libellus repudij scriptura in qua alter alterius ꝯditioni renūciat. i libello aūt repudij scribebanꝛ hec vba. s. Res tuas tibi habeto. vel res tuas tibi agito. nec tamē potest mulier mittere repudiū nisi causa approbata. vt si forte maritus ppter naturalē ibecillitatem minime coire possit. i libello vero discutiēdoꝝ spōsalioꝝ hec verba erant i vsu. Conditione non vtor. ff. de diuor. ⁊ repu. l. i. Que aūt sit dria iter diuortium ⁊ repudium no. ff. eo. ti. in rubri.

❡ Repudiare est spernere: respuere: vel dedignari.

❡ Reputatio s̄m pla. ē ꝯpensatio. vt. l. i. ff. de solutio.

❡ Res est vbū generale. vt. ff. si cer. pe. l. i. ⁊ in re sua quilibet est moderator ⁊ arbiter. C. manda. l. in re mādata. ⁊ C. de his q. vt idi. l. polla. i pn. Itē res deterior reddita nō videꝛ. ff. cōmoda. l. iij. §. i. ⁊ ff. depositi. l. i. §. res. etiā res sua nemini seruit. l. in re cōi. ff. de seruit. vrba. predio.

❡ Res iudicata s₃ aço. e o. ti. dr sñia q̄ finē ꝯtrouersiaꝝ pnunciatōe iudicis accipit. vt. ff. eo. ti. l. i. Uel est qđ ꝯdēnatione vel absolutōe ꝯtigit. Et addūt qdā. si nullo iuris remedio sñia possit retractari aut lapsis. x. dieb⁹ possit reformari. S₃ hoc nō placet açoni. Itē res iudicata est a iudice ⁊ in iudicio eius qđ deductū est rōne p eū adiudicatio. vt. d. l. i. cū ibi no. Nā ibi notaꝛ φ res iudicata nō est sñia sed id qđ est decisum pnūciatione iudicis. Sententia vero est dispositio vel pronunciatio iudicis legaliter declarata. l₃ ergo ibi glo. videaꝛ hoc ignorasse. ex quo sequiꝛ φ iterlocutoria nō pōt appellari res iudicata. q₂ nō capit finē ꝯtrouersiaꝝ: l₃ q̄nq₃ ⁊ iterlocutoria causa diffiniaꝛ. nec sententie arbitroꝝ dicunꝛ res iudicate. q₂ nō iponūt finē. licз per resilitionē pene potest resiliri.

❡ Res cōes nāli iure dicunꝛ q̄ꝝ vsus oīb⁹ aīalib⁹ est cōio vt aer aqua pfluēs ⁊ mare. ⁊ eius littora s̄m Aço. ⁊ isti. de reꝝ diui. §. flumina aūt. ⁊ ff. de acqr. re. do. l. i.

❡ Res publice dicūtur que sunt omniū populoꝝ ⁊ hominū tantū. vt sunt flumina. ⁊ portus. ⁊ que sūt dedicata vsibus populi. vt forum studium.

❡ Res sancte dicunꝛ que ab omni lesione munite sunt vt muri ⁊ porte ciuitatis q̄ ideo sancte dicunꝛ q₂ pena sanguinis ꝯstituta est ꝯ eos seu aduersus eos q aliqd in his delinquūt violādo vel aliud cōmittēdo. vel tales res trāscēdēdo scalis admotis vel etiā aliqd in eoꝝ lesionē auferēdo. vel q̄libet alia rōne occupādo: vt isti. [illegible]e diui. §. siqs vo. Nā ciues romanos alias q̄₃ p port[illegible]edi non decet. cū istud hostile ⁊ abhominādū [illegible] remus frater romuli occisus tradiꝛ ob id φ muꝝ trāscēdere voluit. vñ Lucanus. Fraterno pmi maduerūt sanguine muri.

❡ Res sacre dicunꝛ q̄ rite deo p pōtifices ꝯsecrate sunt vt edes sacre ⁊ alia dona pia q̄ ad diuina ministeria ꝯsuāda dedicata sūt. vt cruces ⁊ thuribula. q̄ etiā alienari phibentur excepta eā redēptōis captiuoꝝ. vt. C. de postli. reuer. l. ab hostib⁹ ⁊. l. fi. de hoc vide. c. i. de pigno. ⁊ ibi glo.

❡ Res religiose sepulcbra sunt in qbus hoīes sepeliūtur. vt insti. de reꝝ diui. §. religiosum.

❡ Res soli. est res immobilis. vt. ff. de diuer. ⁊ temp. prescrip. l. quibusdam.

❡ Res emphiteotica est res emphiteotice conditioni subiecta. scilicet illa quā ecclesia vel aliquis dominus dominio ⁊ proprietate retēta ꝯcessit emphiteote quantū ad solā possessionē. vnde si hic emphiteota rem illā in aliā psonā trāsponere vult nō potest tradere eā. i. dñium transferre eo φ ipse nec h₃ nec habuit illud. ⁊ ideo alteri dare non pōt q₂ nemo in alium plus iuris trāsferre pōt q̄₃ ipse h₃ vt in regula nemo plus. de regu. iur. li. vi.

❡ Resarcire est restaurare. vnde dicꝛ cōpelli debes mihi damnum resarcire. i. restituere.

❡ Restitutio in itegrū. Require. s. in integrū restitutio ⁊ daꝛ tam ecclesie q̄₃ minoribus rōne etatis quare est prioris status vel iuris reintegratio. q₂ succurꝛ per restitutionis auxiliū minoribus. xxv. annoꝝ. ⁊ etiā ecclesijs que minoꝝ iure fungi cēsentur. semper enim ecclesia debet iure minoris illesa seruari. vt in. c. i. eo. ti. ⁊ restituiꝛ minor vel ecclesia siue ledaꝛ siue decipiaꝛ ipse minor siue tutor siue pcurator eius. vel si platus. sindicus. vel iconomus ecclesie decipiaꝛ nā delictū persone nō debet in detrimētū ecclesie redundare. in regula delictum. de regulis iuris. li. vi. ⁊ si restitutio fit iure minoris differt ab ea restitutione que

fit iure maiori quia palma datur officio iudicis deficien-
te actione. Scda vero hz actionē suo iure. s. vtilē officio iu-
dicis accedēte. vt in c. cū venissent. de in inte. resti. in glo.
vbi restituim⁹. Et restitutio qn̄qz petit᷑ vbi nulla possessio
pōt eē. vt cū petit᷑ restitutio ↄsanguinei. c. cū venissent. eo.
ti. in glo. in. c. in. litteris. de restituti. spolia.
¶ Restituere in integrum. R. ā. de. J.
¶ Res dr̄ in ↄtu vēditōis adhuc eē itegra qñ res nō est
in toto vel parte tradita ⁊ pciū in toto vel in parte nō solu
tū lz ↄtractus sit feūs. al'r etiā dr̄ res integra respectu iudi-
cij qñ lis nōdū sup tali re accepta est. vz. ante lit. ↄtrs. vt in
. e. ex insti uatione. de procu.
¶ Rescriptū fz Gof. est mādatū pncipis qđ ad istātiā ali-
cuius vel aliquoꝝ siue ꝓprio motu vel ex relatōib⁹ absen
tiū vel ex suggestionib⁹ psentiū vel ad alicuius ↄsultatio-
nē facit. vel cū alicui vel aliqbus corpori collegio vniuer-
sitati vel ciuitati aliqd mādat᷑ vel indulget᷑. talia. n. ius fa
ciūt nō gnāle sed spāle in negocijs ⁊ iter psonas in qbus ⁊
iter q̄s pmulgata sunt. vt. C. de legi. ⁊ ↄsti. l. ij. Et nota q
rescriptū capit᷑ tripl'r. Primo gnāl'r. ⁊ sic q̄libet scriptura
ↄtinēs aliq̄ʒ dispositionē superioris dr̄ rescriptū. ⁊ sic idez
est qđ scriptū. ⁊ scdm hoc si papa rñdeat etiā de iure dr̄ re-
scriptū. Scđo minus gnāl'r vt ↄcernit. ti. de rescriptis. ⁊ sic
est scriptū sup negocio vel negocijs particularibus alicu⁹
vel aliquoꝝ siue singuloꝝ siue vniuersitatis siue motu p-
prio siue ad istātiā siue causa cognita siue non cognita a
superiore emanās. siue aliqd iuris tribuat. siue tribuat so-
lū exercitiū iuris alicui cōpetētis. ⁊ ita ↄphēdit rescriptū
ad lites de quo de rescrip. in. c. i. ⁊. ij. Fit aūt sup lr̄is pleruz-
qz silibus ⁊ dr̄ rescriptū ad bñficia. de quo. eo. ti. c. sup litte
ris. pal. ⁊ ↄphēdi [illegible] ānotationē ⁊ pragmaticā sanctionē.
Tertio capit᷑ spāl [illegible] te p scriptura ↄtinēte dispositio-
nē p quā dat᷑ iude [illegible] aliud ↄcedit᷑ nisi vt corā illo
iudice ius tibi cōpetē [illegible] ⁊ hoc dr̄ rescriptū ad lites
qđ dat᷑ alicui ad ↄfirmationē sui iuris. dr quo in. c. sup lr̄is
eo. ti. ⁊ sic est spēs distīcta a puilegio qđ ↄcedit aliquod ius
particulare ↄtra ius cōe. ⁊ a rescripto ad bñficia qđ magis
pprie cōparat᷑ puilegio. vbi gr̄a. In rescripto alicui ↄcesso
cauet᷑ q iudicē adire pōt. Ex his verbis nō iponit᷑ necessi
tas iudici suscipiēde cognitionis. vt. l. sepe. ff. de offi. presi.
Ratio. qz verba ista significāt in potestate eius esse cui cō
cedit᷑ iudicē adire. nō aūt i necessitate iudicis cognoscere.
Silr in rescripto cauet᷑ q adire debeat iudicez. vt no. in. l.
sepe. pal le. qz de iure cōi nō iponit᷑ alicui necessitas agēdi.
nec illa verba significāt necessitatē iponi iudici suscipien
de cognitionis. Itē pnceps alicui ↄcedit iudicē extraordi
nariū. qz iste cui ↄcedit᷑ asserebat ordinariū suspectum vel
ipeditū nimis negocijs: siue ifirmū. ⁊ sic itelligit᷑ obtinere
ↄcessionē si preces veritati initātur. vt. l. fi. C. de diuer. re-
scrip. Ratio qz ↄcedit᷑ tanq̄ʒ ex vera causa. igit᷑ si nō est ve
ra nō ↄcedit᷑. ex quo pz q si ↄcedit᷑ illo expssio mēdaciter
vel per ignorātiā quo nō expresso vel tacito nō ↄcederet᷑:
tūc nō cēsetur ↄcessum. de hoc vide. c. super litteris. eo. ti.
Itē vbi princeps ↄcedit alicui q possit vti frui rebus suis
nō valet. l. vnica. de thesau. li. x. Ratio. qz nil potest opera
ri eo q illud qđ ↄcedit᷑ iure cōmuni habet᷑. nā frustra pci-
bus ipetrat᷑ qđ iure cōmuni ↄcedit᷑. l. vnica preal le. ⁊. ff. dr
mi. l. in causē. ij. l. cū super. C. de rei ven. Et pdicta vera sūt
de vnico rescripto. si vero plura sunt ↄtraria vel diuersa si-
ue vnū alteri derogans: vel vtrūqz valet. vel alterū tantū.
verbi gratia. Quidaz ipetrauit gratiā ad beneficia vnius
collationis. ipetrat secūdo aliā ad beneficia alterius colla
tionis. si secūdū [illegible] mētionē de pmo valet vtrūqz. vt. c.
in nostra. de rescrip. ⁊ rescriptū in ecclesiasticis potest ↄce
dere papa. ⁊ in secularibus ipator. Unde etiā rescriptū

dicit᷑ qđ iperator vel alter pcibus ⁊ supplicationibus ali-
cuius respōdēs rescribit ei fieri vel nō fieri debere qđ po-
stulat. ⁊ nota q in rescripto semper itelligi debet si preces
veritati initātur. et si ita est debet referri ad oīa pcedētia
fm her. in. c. olim. eo. ti. Ponunt᷑ tñ ibi opi. in glo. Itē hec
clausula. ⁊ qdā alij talis dyocesis. nō extēdit se ad illos de
ciuitate nisi dicat᷑. ⁊ qdā alij de ciuitate ⁊ dyocesi. secus si
diceret᷑. talis epatus. vt in. c. rudolphus eo. ti. in glo. Item
hec clausula. si p alio nō scripserimus. semp dz itelligi in
rescripto: qñ papa scribit q prouideat᷑ alicui de bñficio in
eccl'ia aliq etiā si nō apponat᷑. Si vo papa velit alicui face
re grāz plenā tūc scribat. nō obstāte q alias direxerimus
scripta nostra. c. mādatū. eo. ti. in glo. Itē p hāc clausulā ge
neralē qdā alij. nō possūt plures q̄z quattuor citari. quoꝝ
etiā noīa debēt in pmo citatorio noīari vel exprimi. in. c. cū
in multis eo. ti. li. vi. in tex. ⁊ in glo. olim trahebātur. xi. ar.
de res. cū causam. ⁊. c. significauerūt. de cler. excomu. c. la
tores. Et rō quare restricta sit citatio ad quattuor. est arbi
traria. l. nō oīuz. ff. de leg. potuit. n. plus vel minus re stri
gi. vel redde rōnem silitudinariā quā habes. de ↄsangui.
⁊ affi. c. nō dz. Tū fm her. sup re indiuisibili. s. iudicio cōi
diui. fa. her. pūt per generale clausulā vltra quattuor euo-
cari ad iudiciū. Itē oēs vltra illos quattuor q ius hūt i re
pūt agere vel defendere p iure suo corā illo iudice. ar. de
re iudi. cū sup. de offi. dele. sup eo. de elec. c. i. idē hosti. ⁊ ar
chi. Sz pone quattuor expssit. postea aliū ↄuenit. mōi ex-
cipit᷑. an valeat iudiciū. vide ibidē in glo. Itē in rescriptis
dz fuari ordo scripture. c. cū dilecta eo. ti. in glo. verbi trās
ponēres. Et Jo. an. sup hoc plures aliqs snīas isert. de hoc
vide de elrei. c. generali. li. vi. ⁊ tandē dicit q masculinū
subiectū a canone cōprehēdat femīnas. qđ pbat᷑. xvij. q.
iij. siqs suadēte. iūcto. c. mulieres. de sen. excō. qđ est veru
nisi eadē ↄstitutiōe femina excipiat᷑. vide. c. idē meatibus
§. sed eas. de electi. li. vi.
¶ Residere in eccl'ia fm gof. est in eccl'ia deseruire bñficio.
⁊ eccl'ie curā hēre. c. ↄq̄rēte. de cle. nō resi. pat. n. est reside
re nisi residens curā habeat eccl'ie in qua bñficiū hz vel
psonatū. vt in c. qz nōnulli. de cle nō residē. dz aūt reside
re g seipz. nō p vicariū. c. qz nō. pal. nā per vicariū deseru
re nō licet nisi i casib⁹ vt cū ex idulgētia spāli cōpetit ali-
cui nō residere. vel cū ↄsuetudo excusat nō residentē. vel
cū eccl'ia depēdet ex pbēda. vel cū psona sine culpa sua ici
dit in debilitatē. deformitatē: vel morbū vt p se deseruire
nō possit. vel cū necessaria pfectio immnet. vel etiā volun
taria: vtilis tamē ⁊ honesta. vt studioꝝ. vel peregrinatiōis
causa cū licētia tamē plati vel cū ↄsēsu capituli. vt no. gof.
in sum. de offi. vica. §. nūc videndū. Sūt ergo clerici nō re
sidētes qui in eccl'ijs in qbus ītitulati sūt nō faciūt residē
tiā. ⁊ si psonal'r residēt: nō tñ deseruiūt bñficio. nec eccl'ie
curā habēt. ⁊ q̄uis vicarius non det vicariū. c. clericos. de
offi. vicari. cū illud sit satis absonū ⁊ absurdū. Tamē Jo.
an. in cle. vnica. de offi. vicar. i glo. super verbo. sacerdotū.
putat ↄtrū per. c. cū ex eo. de elec. li. vi. vbi epi generaliter
cū his qui obtinēt eccl'ias dispēsant. ⁊ vbi rō cōis. ibi idem
ius. c. trāslato. de ↄsti. ⁊ sic cū per septēniū dispēsat᷑ cū vica
rio. vicarius nō dat vicariū. sed episcopus dispensans dat
eum secundum Jo. an. ibidem.
¶ Respōsa prudētū sunt q iurisↄsulti rñdere dicunt᷑ ↄ-
sulētibus. §. ↄstat. ⁊. c. respōsa. di. ij. vñ etiā respōsa pauli di
cta sunt. Fuerūt. n. qdā prudētes ⁊ arbitri equitatis qui isti
tutiones iuris ciuilis ediderūt qbus dissidētiū lites ⁊ ↄten
tiones sopirent᷑. fm Isido. li. v. ethi.
¶ Reus est q defendit ⁊ ppulsat actionē vel accusationē
nō a reatu dictus: sz a re que petit᷑ ab eo pstāda. vel super
qua ipse iptit᷑. qz q̄uis ↄscius sceleris nō sit reus tñ dicit᷑

quādiu i iudiciū p re aliqua petit. vt.c. forus.de vb.sig.ad fi.xv.q.iij.c.vl.iij.q.xi.c.nō ē.Etiā qsicq3 re⁹ a reatu dr ille videlicet q cōuincit criminosus.c.de re iudi.li.vi.vel sic Reus est ille q necessario se hz defendere.c.dilecti filij.de except.⁊ sic dr a re quā ipse defendit.c.forus p alle.

¶ Reus pmittēdi dicit ille qui stipulat.⁊ dicitur a re.vel firmitate qr firmiter ⁊ oino vez est cū stipulatū vel obligatū.naz reus significat firmitatem.vt dicit Virgilius ⁊ Azo.C.de dua.re.stipulan.in sum.

¶ Reuocare domū ē allegare ⁊ dicere se nō posse ɔpelli eo loco quo ɔuenit ad litē inscipiēdā;sz remitti ad locū quo domiciliū hz.Inde dicūt legatos q romā mittunt nō debere ɔueniri ipsis inuitis sed habent ius reuocandi domū.de hoc vide.c.fi.de foro compe.

De Ri

¶ Rigor iuris obfuādus ē i duob⁹ casib⁹.s.cū ppl's idest cāaliqūt⁹ ē.c.cū teneamur d pbē.c.cū nobis.de pscri.Scdo qñ inlās grassantib⁹ op⁹ est.c.clericoz.de vi.⁊ ho.cle.Et nota q rigor iuris qñq3 ponit p solēnitate ⁊ ordine iuris cōis habito respectu ad rescriptū pape.c.sup lris.d rescri.Scdo ponit p austeritate ɔtra dispositioni alias dispēsationi ⁊ misericordie.⁊ ad alioz terrorē inducta.Tertio p stricto ordine iuris cōis.⁊ sic sumit in.c.si clericus.de fo.cōpe.⁊ no.glo.in.c.ɔstitueretur.l.di.

De Ro

¶ Rodes isula est in qua antiqtus vsus mercatoz fuit.⁊ īde dicunt leges rodie.vt no.ff.ad l.ro.de iac.

¶ Rodius est genus piscis cuius sanguis valet ad tingendū vestes.vt.C.de vesti.ole.⁊ an.li.xi.

¶ Rogo capit qñq3 p pcipio.xi.q.iij.rogo.qñis q exhoreatur mādatoris opa nō fugit.ff.d his q no.isa.l.ob hec vba.

¶ Rogus vide.xxiij.q.vij.ɔuenior sup.v.busto.vbi glo.q bustū dr cū res est exusta.rogus cū cōburit.pira est ɔgeries lignoz ad cōburendū.ibi vide Archi.

¶ Roma est cōis patria.l.roma.ff.ad municipa.⁊ in.c.expositi.de dila.fm Inno.⁊.c.vlti.de fo.compe.vbi dr.Roma mater ⁊ magistra oium eccliaz.c.basilicas.de conse.di.i.Et qd dr.Vbi papa ibi roma fm Inno.in.c.ego.n.de iureiur.dicit Lodouicus de ro.p hoc nō ee in mundo aliquē tex.lz multi mltos allegēt.Et d pemincēijs pape vid p bal.in.l.rescripta.C.de pci.ipera.offer.bene dic gl.Roma caput mariticie cūctos pueros doli capaces gnāt.vt in l.seq dicere.ff.de vsuca.gl.sup ver.animū possidēdi.

¶ Rostrū dr forus cārū.vbi cause tenent vel tractantur.

De Ru

¶ Rudera sunt ea q eiciunt de menib⁹ difensis.vl'a domo inūdata cū scopis.vel fragmēta lapidū.vl' de molimēta cementoz.vel folia.fauille.pulueres.

¶ Rumor fz Spec.de notorio crimine ē pticularis assertio.vel isinuatio ex sola suspitōe ⁊ icerto auctore pueniēs eaplo.sup eo.de eo g eog.⁊ ɔsāg.vx.sue.⁊ hic min⁹ pbat q fama qr fama est cōis assertio.rumor vero cū pauci aliqd nō tū publice dicūt.⁊ ideo nō pbat sz solā suspitionē ⁊ presumptionem inducit.

¶ Rusticani sunt idē qd rustici.C.de rusti.li.xi.⁊ rusticitati parcēdū est.C.de testa.l.fi.in pn.⁊.l.ex qcunq3.ff.sigs in ius vo.non ie.Et dixit do.Latho.circa.l.pal.q consuetudo rusticoz est.vt nō egtēt.ergo expēse in factis alicui⁹ pegtatu nō debēt eis refici.vt est glo.in.l.idēq3.§.idē labeo.ff.mādati.Itē i.l.fu⁹.ij.ff.de leg.iij.vbi glo.q rustici nō vtūtur panibus albis sed grosso ⁊ alijs caseo ⁊ cepis ⁊ fabis.⁊ nō pullis vel alijs cibarijs delicatis scd'm Accur.ibidē.C.de epi.audi.l.iudices.

¶ Rustica predia.Re.ā.predia rustica.

¶ Rupta cesa sūt que cedūtur vel eruunt.ff.de acti.emp.l.si fundus.§.si rupta.

¶ Rursus.i.iterz vel quotiēscūq3 ⁊ significat pnt significatū pprū vel aliud mediū significare declarat.vbi grā.Testator reliqt alicui decē ⁊ si pdiderit rursus ei reliqt.dicit tex.q nō ampli⁹ q semel postq3 pdiderit est inuādus.Et sic dictio rursus aliqñ verificat i vna vice.l.fideicōmissa.§.sigs.ff.de lega.ij.Rō qr nisi sic significaret heres grauaret sepius nouā qtitatē pstādo.qd nō est verisimile testatorē voluisse ⁊c.Et tantū de.R.

De Sa

S Accularii dicitur q vetitas artes exercentes ex sacculo pti subducūt ⁊ parti subtrahūt vel distrahūt.vt.ff.de extraor.cri.in rubrica.

¶ Sacra que sunt.Re.ā.res sacre.

¶ Sacrariū est locus i quo sacra ponunt.

¶ Sacer locus dicitur qui manet sacer etiam dirupta edificio.

¶ Sacz oraculū dr rescriptū ipstatis qd orādo gs ipetrauit.vel est idē qd rescriptū.vt.ā.de lra.R.i vbo rescriptū.

¶ Sacramētū ē sacre rei signū.⁊ qlr differāt sacramentū.signū.sacrificiū ⁊ mysteriū pbat.i.q.i.mltu.de ɔse.di.ij.sacrificiū.⁊.c.signū.Et nota q sacramētoz vitatē gdā dixit nō ee apud hereticos.xxiiij.q.i.scisma.i.q.i.ex ecclia.Hugo.tñ dicit q heretici hūt vitatē sacramētoz sz nō executionē eoz.de ɔse.di.iiij.sicut i sacramētis ⁊ no.in.q.i.q pfectionē.⁊.c.dñs.⁊.xix.di.c.ij.Itē ad sacramētū dignitatis.s.ordinis tñ digni.sine crimine.sine ifamia.⁊ irregularitate admittunt.rō qr illud sacramētū nō solū pp se sz et pp alios suscipit.i.q.§ apparet.Alia aūt liberius cōferunt.qr pp se tñ recipiunt.⁊ effcūs eoz ē [illegible] sint accipiētib⁹ qlia corde ⁊ ɔscia sumunt.vt i [illegible] que sūt sacramēta reiterabilia.⁊ q nō.nota [illegible] sup Rubrica.

¶ Sacra annotatio dr rescriptū.qd iperator pprio mentis motu alicui idulget ɔstituēs sz pces illius aligd fieri vel nō fieri.Vide supra rescriptū.

¶ Sacrificiū dr quasi sacrū fciū.qr pce mystica ɔsecrat p nobis in memoria dñice passionis.i.q.i.c.multi.

¶ Sacerdotes.h noie itelligunt qnq3 iferiores.⁊ noie clericoz.supiores.⁊ ɔponit ex dictōib⁹ greca dyos.i.datio.⁊ latia sacer.vt.xxi.di.cleros.sic.n.rex a regēdo.sic sacerdos a sacrificādo dict⁹ ē.Et sacerdotes gētiliū dicebāt flamines.qsi filamines a filo qd gerebāt i capite.i signū sacerdotij.⁊ aliq fuert ptho flamines.vt i.e.cleros.pal.Et nota q sacerdos dz ee prudēs triplici pitia.s.sacra scriptura ad sbditoz aias iformādas.xxxvi.di.ij.c.ecce.c.sigs.⁊ p totū.q i ecclia metropolitana tenent doctores theologie.Scdo i seculari scia vt sciat discernere vez a falso.⁊ viaz hēat ad scias pietatis maxime ad triuiū.nō ad delectationē vl' voluptatē.s.ad qdriuiū.vt.xxxvij.di.§.cur ergo.⁊.§.sed ecōtra.⁊.c.turbat.Et ergo in cathedralibus ecclesijs haberi debent magri artiū liberaliū magis ad triuiū q qdriuiū docēdū cuius rō pz.ā.⁊ xxxvij.di.sigs grāmatica.vbi dicit in fi.Grāmaticoz aūt doctrina pōt etiā pficere ad vitā dū fuerint meliores in vsu assūpto.Et sic etiā auctores gētiles legi pnt dū bonū ibi reptū ad bonos vsus ɔuertat.qr bonū est.nō qr illi dixerūt.c.turbat.palle.Et sic paulus sepius in suis eplis iserit aligd ex poetis.vt in epla ad Tytū.Illud epimenidis.Cretenses male bestie pigri cordis.Et ad corinth.Sepe bonos mores corrūpūt colloqa praua.⁊ Hiero.isert versus virgilij.c.nunq3 de conse.di.v.⁊ auctoritates Hal.⁊ hypocra.eo.di.ne tales.Etiā Aug.vtit vsibus Lucani.c.nec mirz.circa pn.xxvi.q.v.sed de leg.⁊ physica.vide.c.sup spe.de cle.vel mo.Tertio in secularibus negocijs.quia etiam temporalia debet subditis mini.

strare et necessitatem patientibus. vt. xxxix. di. per totum et. xxvi. distin. c. fraternitatem. et ca. nisi. de renun.

¶ Sacerdotes in diuinis eloquiis aliquando dii, aliquando angeli vocantur. et a regibus sunt honorandi, non iudicandi. dicente Constantino imperatore. Dignum non est vt nos iudicemus deos. xi. q. i. sacerdotibus. Etiam sumitur sacerdos quandoque in malo. C. de male. et mathe. l. nullus aruspex. vbi ponitur pro incantatore.

¶ Sacrilegium dicitur quasi sacrum ledens vel sacrum legens. i. furans. de quo. xvii. q. iiii. per totum. et maxime in. c. quisquis. ad fi. Et est crimen mixtum vt. s. dictum est. de crimine. vide bonam glo. i. c. sunt quidam. xvii. q. iiii. vbi dantur descriptiones sacrilegii. et pena eo committentis ipso iure inclusus in. c. sacrilegium. ea. q. in glo. i.

¶ Sanguinis minutio necessaria est ad morbum euitandum in multum replens. secundum ypocratem. de conse. di. v. ne tales. vbi Hieronymus recommendat cibi parcitatem et reprehendit gulositatem ostendens commoda parcitatis et incommoda gulositatis. et de sanguinis minutione dicitur i. c. cum ad monasterium. de sta. mona. vbi potest concedi carnium esus monacho minuenti Et ibi Franc. de za. alle. vinc. dicentem reuelatum per angelum quod qui minuit. xiii. februarii non morietur illo anno ex febribus dissinteratia. et dicitur quod propter hoc aliqui fuerunt sed nimium est non indigentes quo nihil stultius esse potest. quia minutione vita decurtatur et sensus visus maxime officitur. hec zabarellus ibi.

¶ Sagina sunt quedam herbe quas legati populi romani portabant iter locutores pacis. quia nemo illas herbas portantes ledebat. sicut de legati grecorum qui solebant ea que vocantur cecilicia ferre. ff. de rerum diui. in Rubrica.

¶ Salarium est vectigal domiciliorum. dicitur quasi solarium a nomine solum. eo quod redditur et impenditur pro solo nomine pensionis. Alias ponitur pro premio vel pro mercede laboris. et pro remunerationem. vt salarium [illegible]torum.

¶ Salubris dicitur [illegible]tus yber. secundum glo. in cle. dudum de sepul.

¶ Salmaria dicuntur [illegible]untur pro sale. Etiam dicuntur portoria. Require supra portorium.

¶ Saltus. tus. tui. est densitas altarum arborum et dicitur nemus raras habens arbores vbi fere canes et venatores saliunt. Unde. Est nemus saltus saliens dicitur actus. et dicitur a salio. is. eo quod exiliat in altum et in sublime consurgat secundum Isi. li. xiiii. c. vi. et inde venit fundus saltuensis. C. de fun. pat. et saltue. li. xi. et dicuntur talia loca vinaria et foreste. vt in cle. ne in agro de sta. mo. et est duplex saltus. s. hybernus et estiuus.

¶ Salgamum secundum Hug. est idem quod cultura dictum a saluo vel salice et gamus nuptie vel gama mulier quia propter talia fiunt culture. s. maxime propter mulieres. vt in Rubrica. C. e. ti. li. xii.

¶ Sanctio dicitur proprie illa constitutio vel lex contra quam si factum fuerit pena irrogatur et imponitur. vt no. iii. di. in summa. et capitur quandoque late. vt in prohe. cle. no. Jo. an. in verbo. sanctio.

¶ Sanctio imperatoris est cui pena sanguinis additur.

¶ Sanctio pragmatica. require supra. p.

¶ Sanctio quandoque dicitur quelibet imperialis constitutio vel institutio quandoque dicitur totius iuris collectio. et sumitur et stricte pro constitutione penali. vt no. iii. di. in sum.

¶ Sancte res. Require supra. res sancte.

¶ Sanctum dicitur quod defensum et munitum est ab iniuria hominum vt. ff. de rerum diui. l. sacrum. vnde Justinianus dicitur est vir sanctus i. firmus et virtutibus munitus. martianus autem vnus ex auctoribus legis ait quod sci dicuntur a sanguine quasi immolando se ad effusionem sanguinis deo. alias a sanguinibus sanctus dicitur quod nomen est herbas significat quas solebant portare legati populi romani ne quis eos violaret. ff. de rerum diui. l. sanctum. sic sancta dicuntur que neque sacra neque prophana sunt. sic leges dicuntur sancte.

¶ Samaritanus et sarraceni differunt. vnde sarraceni secundum Hos. dicitur illi qui nec vetus nec nouum recipiunt testamentum qui se non ab Agar ancilla Abrahe de qua fuit eorum origo vocari voluerunt agarenos. sed potius a Sarra vxore eius libera se sarracenos vocant. sunt tamen quidam inter sarracenos samaritani vocati a samaria ciuitate qui receperunt quinque libros Moysis. sed prophetas respuerunt. et quia illos respuerunt ideo dicitur quod non coutuntur iudei samaritanis.

¶ Sapientia est de diuinis. sed scientia de mundanis. et ponuntur quinque habitus intellectuales apud philosophum. vi. ethic. Primus sapientia. et est assensus alicuius propositionis cuius termini supponunt pro principiis essendi vt sunt deus et intelligentie. et sic theologia et metaphisica dicuntur sapientia. Secundus habitus est intellectus et est assensus alicuius propositionis per se note ad experientiam. vt illius. omnis ignis est calidus. vel illius. quolibet est vel non est. et generaliter cuiuslibet principii. Tertius dicitur scientia et est assensus alicuius propositionis cuius termini supponunt pro effectibus scientiis naturalibus. et sic philosophia naturalis est scientia. Quartus ars. et est habitus cum sensus inclinans intellectum ad recte operandum. Et dicitur habitus recta ratione factiuus. quia ibi debet apparere bonitas scientia vel operati non curando de bonitate operantis: vt est ars grammaticalis et fabrilis etc. Quintus habitus est prudentia que inclinat intellectum ad debite eligendum et obtinendum vt philosophia moralis sub qua comprehenditur ius ciuile et canonicum. et hec notantur ex. vi. libro ethicorum Aristotelis.

¶ Sapiens. presumptio est sapientem non errare. ff. de offi. pfec. pto. l. i. C. de legi. l. humanum. Re. s. diligens presumptio.

¶ Sarcinator vel sartor est ille qui nouit artem sarciendi et suendi vestimenta. et dicitur a sarcio. et differunt sarcinator et fullo vt notatur insti. mandati. in fi. in glo.

¶ Sarthophagus est locus vel tumba in quo sepelitur defunctus. et dicitur a sarthos quod est caro et phagin grece. i. comedere latine. quia ibi caro hominis comeditur a vermibus.

¶ Sarculus est instrumentum cum quo ramus abscinditur vel aliquid aliud vt cardones et herbe inutiles exciduntur et euelluntur que nascuntur inter bonas. Isi. e. c. octauo. Omnes montes in sarculo sarcientur. et i. Re. xiii. in fi. secundum Jo. an. in prohe. cle. in verbo sarculo.

¶ Sartatecta dicuntur edificia que reparatione indigent.

¶ Satisdatio est cautio fideiussoria vel etiam iuratoria si fideiussorem quis dare non non possit. Re. s. cautio.

¶ Satisdare est securitatem per fideiussores dare. ff. qui satisda. coga. l. i. vel secundum Azo. est alicuius implere voluntatem.

¶ Satisfacere quid sit patet in. l. i. pall. et. ff. de pig. act. l. si in rem alienam. §. ois. et satisfactum intelligitur qualitercunque satisfiat. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. i. rem liberatur. i. pri. et. ff. de pig. ac. l. si rem pall. §. si satisfactum. Et notat dy. i regula pactum. de re. iur. li. vi. et sic cum remittitur restitutio regulariter intelligitur restituisse vel satisfecisse vt ibidem nisi in casibus vbi remissio non liberat. vt. c. statutum. §. si quidem. de rescrip. lib. vi.

¶ Sausicus morbus est ille qui perpetuo nocet nisi sit curatus.

De Sc.

¶ Scena secundum vnam significationem est obumbratio. vel velatio in theatro. vel alio loco in quo histriones mimi vel ioculatores siue comedi ludos suos exercent. et sic vere accipi. C. de spec. scen. et leno. li. xi. Idem verbum habes. ff. de his qui no. infa. l. ii. §. pretor. et. xxxiii. di. maritum. ibi exponit archi. Vel secundum aliam significationem dicitur scena. quia propter rationem habet lenam alias scenam. et expeditorem. ff. de edili. edi. l. quin clara. §. item sciendum.

¶ Scisma secundum Hos. est illicita dissensio. discessio. vel diuisio eorum inter quos vnitas esse deberet. Vel sic. est illicitus ab vnitate ecclesie vel ab vniuersitate discessus. Et dicitur a scissura quia per scissuram fit ab vnitate scissura. xxiiii. q. i. scissura. Et differt ab heresi. quia heresis in principio sui habet peruersum dogma sed scisma in fine fingit aliquam heresim vt recte ab ecclesia videatur recessisse. vt dicit Hiero. xxiiii. questione. iii. heresis. Et sic scisma differunt sicut genus et species quia omnis hereticus est scismaticus. et non econuerso nisi durauerit

¶ Scita sunt ea que plebs tantum constituit. Et vocantur scita eo quod

plebs ea scit. et sciscitatur. seu rogat ut fiat. secundum Isido. li. v.

¶ Scribe tabulary. secundum quosdam olim creabantur ad tempus triennij ad scribendum publica ratiocinia provinciarum seu civitatum. secundum Accur. C. eo. ti. in rubri. li. x. Et proprie sunt illi qui scribunt nominatos ad munera et honores. et tributa soluta. et sunt tabulary. qui publicis istrumentis presunt in singulis civitatibus. et hi appellantur library. ut. ff. de regu. iur. l. si librarius. et tabelliones. ut in auc. de tabell. collat. q. et sic potest accipi. C. de bo. libe. l. si quis post. §. licet. licet aliter ibi exponatur. Alias scribe dicuntur qui circa principes. vel alios magnos iudices sunt deputati pro actis et gestis conficiendis. Hi quoque vocantur scriptores. notary. libellenses. pragmaticales. epistolares. exceptores. ut. C. de appellat. l. precipimus. et l. in offerendis.

¶ Scribe logographi secundum Accur. dicuntur qui publicis rationibus scribendis deputati sunt. nam logos grece rationes publicas dicimus latine et graphos scriptura. Hi etiam numerary appellantur. ut. C. de suscepto. prepositis. et archa. l. omnes. li. x.

¶ Scribe censuales sunt qui scribunt censum. C. de tabu. rubri. li. xij.

¶ Schola dicitur societas scholarium. vel locus in quo discunt aliqui ut scholares scientiam et prudentiam. Aly militiam. ut tyrones. ut. C. de prim. schola. li. xij. nam schola grece est vocatio latine.

¶ Scholaris est persona vacans ab humanis negocijs. scholasticis dedita disciplinis. et dicitur a scholon grece. i. vacatio latine. et quasi virtus quasi virtutibus vacans. Et scholaris proficere cupiens debet habere quinque conditiones. Primo singula consideret et diligenter. quia si certa sunt a significatione verborum non est recedendum. ff. de exerci. act. l. i. §. si is qui navem. et l. non aliter. ff. de le. iij. si dubia. sunt non maligne sed benigne interpretanda. de reg. iur. c. ij. et c. ad audientiam. de deci. Secundo quod de probabili dubio non reddat se certum sed dubium. et interroget certiores vel peritiores C. de igno. ma. l. si durant. ipse solus excusatur qui quod diceret non invenit. Tertio quod habeat sensum capacem. ut in. c. unico. de offi. pri. non intentes pendentie sue et veram intentionem suam non pervertens. c. ne iniurijs. de consti. Quarto studium continuet. quia doctrine pater est usus doctrine. nam est scholaris. vij. Interdicta perit. continuata viget. etiam. Deficit ambobus. qui vult servire duobus. Quinto quod non dedignetur a quocunque instrui cum magistery officium sit iniunctum. ut in. c. unico. pr. alle. de offi. pri. m. xxiij. q. iij. Sic habes contra quosdam ex superbia et verecundia interrogare nolentes quod nesciunt. et minorum doctrinam ex quadam indignatione superbie despicientes. ut dicit Hosti. c. unico pr. alle.

¶ Scrinary. truncary. et oratory. idem sunt.

¶ Scriniary. et scriniorum memoriales idem sunt. et magistri scriniorum etiam scriniary appellantur tabelliones. ut in. c. ad audientiam. de prescript. in glo.

De Se

¶ Secunditerius olim dicebatur qui secundum locum obtinens scriptus erat secundo loco in matricula notariorum. ut. C. de primice. et secundice. l. i. et. ij. li. xij.

¶ Secunde nuptie dicuntur cum aliquis vel aliqua secundo nubit. et sunt omnes nuptie que sequuntur sepulturam vel primas nuptias sive sint tertie sive quarte et sic de alijs. de h. C. de secun. nup. in rubri.

¶ Semestre est tempus sex mensium. et duo semestra faciunt annum. vide insti. de excu. tuto. §. item divus. in glo.

¶ Semis ex sex colligitur uncijs. et est dimidia pars assis. et dicitur quasi semi as. C. de merca. l. hac lege. li. xij.

¶ Seminecis. i. semimortui. ut in. l. quod indignum. C. de testa. ubi dicit. Non sunt necessaria observari momenta verborum que seminecis et balbutientis lingua profundit.

¶ Sescuns constat ex uncia et dimidia. et est octava pars assis. et debet eius littera tertia scribi s. et non x. ut insti. de here. insti. §. hereditatis. secundum Accur.

¶ Sextans est sexta pars assis ex duabus uncijs constans.

¶ Sed capitur quandoque adversative et adversatur in iure. quando autem est adiuncta copula adversatur etiam in secundo. ff. de peti. here. l. sed et si. in prin. cum glo. improbatur tamen ut in. l. ij. in fi. ff. si quis can. ubi quando cum copula ponitur. ut dicendo. sed et si. adversatur ad factum non ad ius. immo significat identitatem iuris. et sumitur illud significatum ex copula que copulat nomina et non factum sequens cum precedenti. quia non potest cum sit factum diversum. copulat ergo quo ad ius. quando autem sine copula ponitur cum conditione si vel sine ea. tunc simpliciter significat adversative quo ad factum et quo ad ius. ut i. l. sed et si. palle. silii i. l. ij. in glo. super verbo fortius. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi. exi significat ergo dictio sed adversative simpliciter vel tamen ad factum prout significatum suum vel aliud declarat et concludit.

¶ Senatores dicuntur magistratus populi quasi seniores. nam secundum Azo. leges prius fiebant a populo cuiusque interventu. sed quia aucto populo cepit difficile convenire in lege condenda. ideo elegit populus centum senatores. ut. C. de peti. here. l. ulti. ut ipsi vice populi consulerent. et quicquid statuerent lex esset. Senatores autem sunt qui a principijs et consulibus usque ad viros illustres descenderunt. et hi soli solebant dicere sententiam in senatu. quare etiam consulem romanum vocamus senatorem magistratus. ut. ff. de senato. l. ulti. et insti. de iur. na. ge. et ciui. §. lex est. Senatores etiam dici debent senatorum fily et nepotes ex filys nati non autem nati ex filiabus. ut. l. liberos. ff. de senato.

¶ Senatus est cetus iste honestissimus senatorum qui centum erant numero. et dicit Azo. C. de sena. co. quod nomine consulis parificatur senatum principis. ut puta cum habeat vicem populi. et ante imperatorem populum et post imperatorem per principem constitutus fuit senatus. ut. ff. de origi. iur. l. ij.

¶ Senatusconsultum est quod tantummodo senatores habito consilio populi consulendo decreverunt secundum Isi. li. v. Et nota quod multiplex est senatusconsultum. ut infra patet.

¶ Senatusconsultum romanum alias sepronianum omnibus civitatibus fideicommissariam hereditatem [illegible] restitui et in eam et ad eam omnes actiones transferri.

¶ Senatusconsultum artifici[illegible] ficienliannum est quod cavet ut presides pronuncient co[illegible] principijs de libertate licet heres non sit illius pronuncie.

¶ Senatusconsultum claudianum tollendum statuerat quod mulier libera fuit amore capta si ei denunciatum esset a domino ne commisceretur servo suo. et inde ex super ea causa admonuisset nec ipsa acquiesceret; substantiam suam et libertatem amittebat. et fiebat serva vel ancilla domini denunciantis. quod quia visum est miserabile et indignum sublatum est.

¶ Senatusconsultum leboneanum eum coercet qui ob struendam actionem vel testium publicam pecuniam accepit pactusve fuerit. Item qui perfecto instrumento legatum sibi ascribit. Item qui heredem in exheredationem aut in alienius condemnationem legatum ascribit.

¶ Senatusconsultum macedonianum habet locum quando aliquis filiofamilias in potestate patris existenti mutuo pecuniam tradidit. quia hoc senatusconsultum prohibuit mutuam pecuniam dari filysfamilias ne onere debitorum pergravati essent occasio machinandi mortem patri. si autem contra senatusconsultum istud quis filiofamilias nummos tradiderit traditor amittat. nisi ipse filiusfamilias habeat castrense peculium vel quasi castrense. eo enim utitur ut paterfamilias. Est autem dictum macedonianum secundum Azo. C. eo. ti. a macedone pessimo senatore qui tradendo pecuniam et si non expresse tamen tacite et velatis verbis suadebat de occisione patris. Et nota quod auxilio senatusconsulti velleyani renunciatur. ut in. l. ulti. ff. ad velleya. et. C. quando mulier tute. offi. fun. pos. in auc. nisi. sed macedoniano renunciari non potest. unde post sententiam datur exceptio ex eo. ff. ad mace. l. i. et ratio est. quia primum senatusconsultum est favorabile tamen in favorem mulierum inductum. sed secundum in favorem filiorumfamilias et in odium creditorum. ff. de condi. inde. l. qui exceptionem. hec Goffre. de renu. §. renunciatur.

¶ Senatusconsultum orphicianum ad successionem matris intestate filias vel filios legitimos sive vulgo quesitos vocat. nisi mater sit illustris cuius filium nominare spurium satis est acerbum

rocatqz ex testamento nepotes et neptes q omnino prefe-
runtur cõsanguineis et cognatis siue agnatis.

¶ Senatusco. pagasionū. statuit vt qui scriptus heres roga-
tus est totā hereditatē vel plus q̄ dodrantem restituere
sicut: liceat scripto heredi toti⁹ hereditatis q̄rtam p̄tē re-
tinere. quo casu onera hereditaria sustineat īter se et illum
cui hereditas restituit̄. īter quē et ip̄z cui hereditatē restitu-
tuit stipulatōes solebāt interponi vt cōicarent p rata par-
te lucrum et damnum.

¶ Senatusco. pisanianū. vult q si pene obnoxius fuit ve
nisset qui aīaduersū sit in eū p̄ciū vēditor p̄stet emptori.

¶ Senatuscō. plantianū de liberi agnoscēdis loq̄t̄. q post
diuortiū educant̄. per hoc p̄mittit̄ mulieri si putat se pre-
gnantē denunciare marito suo īfra. xxv. dies vel. xxx. post
diuortiū. ita q nisi maritus custodes miserit. aut 9triū nū-
ciauerit ex se eā nō eē p̄gnatā cogat̄ p̄tū agnoscere tanq̄
suū. si vo ipa opp̄ssa fuerit nullū hinc p̄tui gnāt p̄iudiciū.

¶ Senatuscō. iulionū dr̄ quo directoz sibi scrin accipiunt
libertatē cū illi a qbus libertates erāt relicte a pretore vo-
cati nolunt adesse.

¶ Senatuscō. sillenianū et claudianū punit seruos capite
q dn̄is suis cū vocorent̄ oīmodā opē vel auxiliū iq̄tū po-
tuerūt nō tuleṙt vel ip̄ederūt cū ipsi 9uiderēt et audiuēt.

¶ Senatuscō. tertulionū quo cauet̄ matri vel auie defun-
cti successiōe ōferēda. vt mr̄ īgenua triū liberoz ius hn̄s
si libertina q̄tuor: filio succedat defuncto nō exn̄tib⁹ legi-
timis liberi a vl̄ emācipatis. nec patre nec matre defūcti.
sz nouo iure. et si solū vnū pepetisset siue sit igenua siue li-
bertina idē ius vetsaē. Uel senatuscō. tertulianū dr̄ cum
m̄res vocant̄ od hereditates filioz per senatuscō. tert. vt
isti. de testa. p to. [illegible] ff. de excep. rei iudi. l. si iure. in prin.
et maxime in. l. l. ff. [illegible]

¶ Senatuscō. tra[illegible]anū statuit si inter p̄les
heredes īfans [illegible] sit et ipsi rogent̄ seruū ma-
numittere. nō io [illegible] dat̄. q̄r fari nō pōt īfās. nec
seruū pōt vendere. sz estimatio p̄tibus seruū manumittāt
salua portione īfātis.

¶ Senatuscō. dasmasianū dr̄ quo cautū est si obest ille iu-
sta cā q libertatē dz. et hoc pnūciatū sit. q p̄inde libertas
ei 9petit vt si ab ipso directe data esset.

¶ Senatuscō. trebell. o nouo iure īcteruētū. et formā hanc
accepit vt excluso senatuscō. pagasiano liceat hereditatē
restitueñti q̄rtā p̄tē retinere ītet ip̄m et fideicommissarius
p rata portiōe diuisis actōib⁹ cōtra cōez stipulatiōez. et si
totā hereditatē volens restituerit: ad eū et in eum omnes
transfert actiones.

¶ Senatuscō. turpillianū quo statuit̄ ne q̄s publici iudicii
crimen itentans ab accusatōe publici criminis cā ordina-
ta. i. post īscriptionē et fideiussionē datā desistat abolitiōe
non impetrata.

¶ Senatuscō. velleyanū. īductū ē ī fauorē mlīez. s. illarū
q̄ leuitate sua et sexus fragilitate se et sua obligāt p aliis fi-
deiubēdo. vel obligationē ī se recipiēdo. p hoc senatuscō.
eis subuenit̄ et 9ceditur vt ipse idēnes seruent̄. et si cōuenia-
tur p tali obligatōe pn̄t opponere exceptionē senatusco-
sulti velleya. cessat āt h senatuscō. cū mulier renunciauit
velleyano. et ol auxilio. ff. eo. ti. l. vlt. Et dictū est a velleyo
9sule q fuit auctor illius statuti. Et nota q mulier pōt re-
nūciare velleyano absq̄z alia certioratiōe. vt not in l. litteris
ignorātio. C. q admit. ad bo. pos. Et Bal. ibi distiguit tria
mēbra aut mulieris ītercessio vel fideiussoris est s̄z leges
aut p̄ter leges. aut 9tra. Primo casu nō est q̄renda certifi-
catio. cū nō sit opus renunciatiōe. ex q̄ lege p̄mittēte fide-
iussit. Et sūt q̄nq̄z casus. Primus si ītercedēdo aliq̄z pecu-
niā recipit. et sic se obligat. l. antiq. in p̄n. ff. de velleya. Se-
cundus si scdo ītercessit. l. si mulier perfecte etatis. ff. e. ti.
Tertius si p dote fideiubeat. l. fi. e. ti. Quartus si p liberta-
te alicuius et ī cā pia. Quītus si apō minorē ītercedat. ff. d
mino. l. si apō. Scdo casu autē certificata aut nō. si p̄mū.
valet renūciatio seruata solēnitate. vz. cū īstrumento pu-
blico et testiū subscriptōe. si fm non valet. Fallit tñ in duo-
bus casibus. Primo qn̄ fit renūciatio ī iudicio valet calo-
re et fauore iudicii. Scdo si ītetuenit iutamentū valet fm
Bar. in. l. sciēdū. ff. de vet. ob. et fm Bal. in auc. sacramēta
pubez. C. si aduer. vēd. Tertio casu 9tigit cōtra legem fi-
deiubere duobus modis. Primo pro marito non in suu vti-
litatem. sed mariti. Secundo omissa solennitate instru-
menti et testium. Hec addit Bal. super additionibus Jo.
an. i Spe. titu. de dispu. et alle.

¶ Senatuscōsul. iunianū post vocationē ad libertatē pdu-
cit p̄priū heredē suū vel empiū siue dn̄s ex iusta cā absit
vl̄ latitet siue nō vult manumittere. et q sit suus 9ditōis sci-
tis p̄uatis pactis suā velit mutare suiom siue 9ditionē. pe-
na 9tra collusorē p̄missa. et detegēti p̄mia tal̄t donādo vt
iura patronatus nanciscat̄.

¶ Senatusconsulti rusulsonum statuit q q̄ īprobe in litē
coeūt aut q̄cq̄d ex 9dēnatione in rē ipsius redditū siue re-
latū sit. l. iulia. de p̄uota vi tenet̄.

¶ Senatuscōsultū fauia. ī desuetudinē abiit introducens
adoptionem fieri p tres mates adoptantes. et tres ītérce-
dentes emancipationes.

¶ Senatuscōsul. argitianū merito ē abrogatū latinā īdu-
cens libertatē q̄ q̄s morte sua recipiebat̄ extra libertatē.

¶ Snīa sz aço. i su. C. quō et qn̄ iudex sē. pfer. dz. Qn̄q̄z pōr
dici cuiuscūq̄z orōnis significatio. Qn̄q̄z ponit̄ p opiniōe
magroz. Qn̄q̄z dr̄ q̄cq̄d alicui de reoliq̄ placet. Qn̄q̄z ē d-
portatio. Qn̄q̄z excōicatio vel īterdictū. sz īp̄rope q̄r excōi-
catio vel ītrdcēz poti⁹ p̄mit q̄z finē cāe īponit. iō poti⁹ pōt
pena dici q̄z snīa vel diffō. Qn̄q̄z snīa dr̄ qōcūq̄z iudicātis
p̄ceptū ā nāe. nō iuri. nī bonis morib⁹ 9riū. Et sz hāc signi-
ficatōez distinguit̄ q̄r snīaz alia ē diffinitiua. alia īterlocu-
toria. alia 9uētōalis. alia q̄ dr̄ p̄ceptū. alia mīcta. alia dispē-
satōis. Et pōt sic dscribi snīa diffinitiua. Est diffō iudicial̄
9trouersie finē īponēs. ff. e. ti. l. i. Et addūt qdā ad diffōnē
īdubitata et q̄ nl̄lo remedio attētari possit p. l. elegāter. §.
si post rē iudicatā. ff d trāsac. Uel sic describit̄ snīa diffini-
tiua. Est diffō iudicial̄ 9trouersie finē īponēs ex pnūcia-
tiōe iudicis dn̄atōez vel absolutionē 9tinēs. Et hec p̄nci-
palē diffinit qōnē vt qn̄ auditio vtriusq̄z p̄tis allegatiōib⁹
eā terminat̄ et finis p̄ncipali negocio īponit̄ quā semel la-
tā iudex reuocare nō pōt et iudex eē desinit et offō suo fun-
git̄ lz retineat iurisditōez ad exequēdū d offi. dle. c. in litis
et c. q̄renti. Sed an corrigere possit si dicat absolu̇o p 9dē-
no. vide. Hos. ī sum. d sē. et re iu.

¶ Snīa iterlocutoria ē snīo semiplena que pferr̄iter p̄n⁹
et finē cāe n̄ sup p̄ncipali. sz emergētib⁹ et īcidētib⁹ qōnib⁹.
puta sup libello offerēdo vel 9cipiēdo vl̄ dādo dilatōe aut
denegāda et silib⁹. p̄ncipali cā durāte. vt qn̄ iudex nō resi-
dēs p tribunali īterloquēdo īter p̄tes sine solēnitate scri-
pture aliq̄d pnūciat d plono vl̄ sup aliq̄ īcidēti vl̄ emergē-
ti ex p̄mū lieū p̄ncipale. et hāc reuocare pōt iudex siue sit
ordīari⁹ siue dlegat⁹ siue arbiter. dz tñ cū cāe cognitōe fer-
ri et iudice 9cedēte nō pcedēte. iij. q. iij. §. spaciū. sz Hoffr.
et snīaz īterlocutoriā fert iudex 9 reū 9tumacez qn̄ citato
reo et n̄ veniēte pnūciat actorē fore mittēdū ī possessionē
rei aut bonoz p mēsura dbiti dclarati vl̄ ī petite. d emer-
gēti qōne vt qn̄ ē qō īret p̄tes vel aduocatos vt p̄ aliq̄s sit
recipiēdus ī testimoniū et c. x. t. ā Et illa snīa trāsit ī rē iudi-
catā q̄ ad duo. s. vt remedio appellatōis attētari nō possit
et vt excipiat̄ ex ea. c. cū dilect⁹. d ele. ī fi. n̄ āt vt ex ea agat̄

actione in factũ sicut ex diffinitiua. A quolibet enim tali pôt appellari sm canones. nõ aũt sm leges gñalr. fallit in casib⁹. l. ij. C. vt lite pē. vel dr si iterlocutoria sit talis que absorbeat tantũ ius alicui⁹. ⁊ istar hēat diffinitie. ita vt post iterlocutoriã nõ sit loc⁹ ad appellandũ a diffinitiua. sic ab ea appellat. secus si post iterlocutoriã saluũ sit beneficiũ appellatõis a diffinitiua. Goffre. tenet pmum in sũ. e. ti. ⁊ sen. ⁊ re iudi. Itẽ iterlocutoria sm eũdẽ est declaratio iudicialis sup aliquo articulo sũmarie ius tribuẽs iter ptes Et finalr oẽ verbũ a iudice in iudicio platũ iudicialr faciens ad cãm est snia iterlocutoria. vt in auc. de litigio. §. oẽ. coll. viij. ⁊c. Et notãdũ q aliud ẽ snia ⁊ aliud est statutũ. Nã statutũ fert p futuris delictis dicendo. Statuim⁹ vt nullus hoc faciat. ⁊ faciẽs sit excõicat⁹ ipso facto. vt na. in. c. si. de cõsti. li. vi. Snia vo plata. sic. Excõico te si furtũ feceris. n. phibet furtũ. qz tract⁹ futuri tpis nõ spectat ad iudicẽ. de hoc glo. optima de sen. ex. c. romana. li. vi. De hoc in. c. a nobis. de sen. ex. Item differt snia a canone in hoc. qz canõ archiepi in puinciali ɔcilio ligat subditos toti⁹ puincie. xviij. di. c. vlt. snia aũt archiepĩ. dicẽdo. Quicũq; furtũ fecerit sit excõicat⁹ nã cõprehẽdit subditos toti⁹ puincie sed soli⁹ dyocesis sue. vt est glo. in. c. romana. palle. Itẽ sententia excõicatõis siue iusta sit siue iniusta tenet. xi. q. iij. c. i. nisi in duobus casibus. s. post appellatiõẽ legitimã. ⁊ itolerabilẽ errorẽ in forma. c. per tuas. de sẽ. excõ. c. solet. ⁊. c. venerabilibus. eo. ti. li. vi. Et quõ snia trib⁹ modis dicitur iniusta. s. ex cã ex aio ⁊ ex ordine est glo. ij. s. c. sacro. de sen. ex. ⁊ illud itez verũ est in snia excõicatõis in q̃ ẽ spãle q teneat nõ seruato mĩsordie. alias aũt snia lata iuris ordine nõ seruato nõ tenet. C. de sen. ⁊ iterlo. om. iu. l. platã. Itez de diffinitiua ⁊ iterloc. est glo. in cle. vnica sup verbo iterlocutoria ⁊ diffinitia ð seqstra. poss. Et nota q snia lata sit per vĩa possessoria dr diffinitiua sm glo. s. c. fi. de iudi. ⁊ itel ligit qñ cã possessionis est deducta pncipalr in iudiciũ: vl habet annexũ petitoriũ. secus si per accidẽs veniret in iudiciũ. ẽt diffinitiua, pur iponit finẽ cause nũq; dat super possessione. nisi sit pprietas annexa. vt ibi na.

¶ Snia cõuentõalis est amicabilis cõpositio. vt qñ iudex cõuenit aliquẽ ⁊ ɔmonet eũ ne faciat ɔ ɔuẽtiõnẽ. Alias sniã. scilicet preceptum. mulctam. dispensationez. Require in locis suis.

¶ Sententia per errorem lata: a qua non est appellatum reuocatur si error probabilis post ea detegatur. vt. in. ca. fraternitatis. de frigi. ⁊ male.

¶ Sepcus septẽ hz vncias. ⁊ non dicit ad respectũ totius partis assis. Require. supra. As.

¶ Sepulchrum est locus in quo mortuus continetur vel sepultus est. Sed monumentũ dicitur idez locus sine corpore. Re. s. M.

¶ Sepultura sm Goffre. quãdoq; dr officiũ qð ipendit sepeliendis. Quandoq; ipsa terra ad vsũ sepulture deputata. Quãdoq; tũba marmorea vel lapidea. vel loc⁹ concau⁹ in eccl'iastico cimiteria fact⁹. i quo corp⁹ catholici gescit. Itẽ sepultura ẽ ius funerãdi i eccl'ie cimiterio. Et nota q i. xiij. casibus phibet ecclesiastica sepultura. Prio i mortali perõ publice decedẽti. xiij. q. ij. nõ estimemus. Scdo latrani. ⁊ furi. ca. fures. de fur. Tertio in adulterio occiso. xiij. q. v. placuit. Quarto i torneamẽto occiso. ð tornea. c. i. Quito raptori occiso. ca. sup eo. de rapto. Sexto heretico. xxiij. q. ij. sane pfert. ⁊. c. sacris. de sepul. Septimo seipsũ interficienti vt. ca. placuit preallegato. Octauo excõicato etiã minori. de sen. exco. a nobis. ⁊. c. sacris. palle. Nono iterdicto. de pe. ⁊ remi. qð i te. Decimo publica vsurario. ð vsur. qz in oĩbus. Undecima ɔtẽnenti ɔfiteri ⁊ cõicare. c. oẽs. de pen. ⁊ remi. Duodecio i taberna occiso. xxviij. q. v.

placuit. Terdecimo pprietario monacho vel regulari ca. monachi. de sta. mona. ⁊. c. cũ ad monasteriũ. cũ si. e. ti. Sz si clerici vel boni laici ab hostibus occidunt. vel submerguntur. vel p parietes opprimunt debẽt hẽre ecclesiasticas sepulturas. c. sicut dignũ. de homici. c. ex pte parentũ. de sepul. xxiij. q. v. qd ergo. Est aũt ius funerãdi ptãs sepeliẽdi i cimiterio puenies ecclesijs ex ɔcessione põtificis. Et sepultura eligenda ẽ apud loca magis religiosa. c. fraternitatẽ. de sepultu. nã sepulture electio i loco nõ religioso fiẽt i non dz Sz q̃rit. qs legauit pdicatoribus. xxx. p sepultura. efficit vsurarius. ⁊ sic carebit sepultura. an adimat per legatũ: Rñ dec Glo. q nõ. Silr si legat p celebratõe misse. ⁊ ite uenit interdictũ ecclie. tenet legatũ in p casu. Rõ qz frates nõ sũt i culpa vel cã. silr in scdo casu vt notat dñs Bar. de sax. C. de insti. ⁊ substi. l. i.

¶ Sepe notat regulã in ɔtrariũ. vt in. §. in fraudẽ. instit. q ⁊ ex qui. cau. manumit. non licet.

¶ Septa sunt clausure. ⁊ dicit a sepio. vt est glo. in cle. ne i agro. de statu mona.

¶ Sequela dicit omne id quod naturaliter sequit ad aliud. vt iumentũ equã. vitulus vaccã. ⁊ sic aliqua phibent. non qz ex se mala. sed qz ex his mala sequunt. xxij. di. de nigr. ⁊. xxij. q. i. in nouo.

¶ Sequester ẽ is apd quẽ res litigiosa deponit a plurib⁹ ⁊ seqstrat vt ei q in cã vicerit reddat. dic⁹ ab eo q occurrẽti aut qñ sequẽti eos q ɔtẽdũt ɔmittit res. de vb. sig. l. seqster. vide de iudi. examinata. Est eni sm Goffre. depositarius rei in iudiciũ deducte. vt. ff. de po. l. pprie.

¶ Sequestrũ est illud scriptũ quod de sequestratione cõficit. ⁊ si sit ex cã volũtaria trãsfert possessionem in sequestrum. secus si causa necessaria. l. inte[illegible]se pma. ff. de acq. poss. vt nota. in. c. examinata. [illegible] glo. ⁊ in glo. cle. i. ð sequestra. possess.

¶ Sequestratio est rei de[illegible] [illegible]ontrouersi. vl se paratio. vel dispõ. vel posse[illegible]nis in[illegible]dictio. Interim enim q res apud sequestrum est. nec actat. nec reus possidet. vt. ff. de sta. homi. l. libertus. Non potest antem illa dispositio que sequestratio dr fieri nisi a plurib⁹ q̃tus alias est vnus. ⁊ plures deponere possunt. vt. l. iz. ff. depositi. naz plures rẽ litigiosã deponunt qñ de volũtate partiuz fit. et vnus deponere põt de mãdato iudicis. vt in glo. c. examinata. de iudi. ⁊ ibi p dac. Erno. q sm Goffre. sequestratio fit aliqñ causa omittẽde possessionis. ⁊ tũc neuter litigantiũ possidet sed seqster. Aliqñ cã custadie. ⁊ tunc possessio remanet penes possidentẽ. ⁊ gñalr phibita ẽ sequestratio. C. de phi. seques. l. vnica. pmissa vero cãliter. Primo volũte partiuz vt lite finita res victori det. Scdo ex necessitate ne persona suspecta cum re mabili aufugat. Tertio ne persona suspecta circa rem immobilẽ fructus depopulet vel dissiper. Quarto pter cõtumaciã nõ cauẽtis de collatione bonoz faciẽda. Quita si fu⁹ de possessione seruituti pclamat i libertatez. Sexto cum appellat ab executore. Septima cũ timet de seuitia viri. nec põt sufficiẽter vxori caueri seqstrat vxor. Octauo ne pdat vẽdendi cõmoditas. Nono cũ aliqs de comitibus psidis furtũ patit. nam res sequestrat vsq; i tempus successoris psidis. merito. n. sequestratio fieri non dz nisi tunc demũ cũz timet ne possessor vel appellãs fructus depopulet sm Hof. in sũ. alios casus vi. in cle. vnica. co. ti. ⁊. l. i. ff. de cola. bo. ⁊ secundũ archi. in. ca. qz res. xi. q. i. vbi late de hac materia. ⁊ per Joã. monac. ⁊ Jo. an. in regula lacupletari. de regu. iur. li. vi. vide etiam glo. fi. in. c. dilectus. de sequestra. poss. eũ ibi no. Sz ponamus q ecclesia est apud aliquẽ sequestrata. vtrũ ille sequester lite pẽdente sup iure patronatus possit pñtare ad illã. Inno. tenet q sic. qz talis hz fructus. c. ɔsultatõi

vel ignoracia vel malicia prefarte sive aliquando probari potuerit
propositio in dubio casu simpl est vera semper est vera et illa g

bus.de iu.pa. Jmo.consentit ibidē rōne tali motus ponēdo diuersitatē iter creditorē cui īpignoratū est ius patronat⁹ et sequestrū. nā creditor nō potest pñtare aliquē. qz supest ver⁹ dñs q pñtare bz. sz sequester pēdēte lite pōt. ne eccle sia diu vacet. qz neutra partiū pñtare pōt ante litē sopitā. facit bona glo. in vbo. bñficiū. in cle. vnica. de seqstr. poss. que dicit seqstrum possidere iura bñficij et beneficiati. et remittit ibi ad no. in. c. examinata. de iudi. per Jo. an. Post. tenet dñs qp sequester apud quem ius patronatus seqstratū est lite pēdente nō possit pñtare. nam nō bz possessionē iurispat. et arguit a fortiori cū creditor cui ipignoratum ē iuspatronat⁹ nō possit. q tñ bz possessionē eiusdē pignoris. etc. Et hoc tenēdo vr ad motiuū Jo. de imo. qp non diu vacabit ecclesia. nam post qttuor mēses in laicis. et sex i clericis eps puidebit. c. cū pp̄ter et c. ca aūt. de iu. pa. et videtur melior hec opi. qz seqster solū custodire dz fructus. vt illi restituat eos q iuiam p se reportabit q est natura sequestri. sed si pñtet aliquē quō fructū illū restituet: secus vbi nulla deberet fieri restitutio. c. ex litteris. de iure pa. et c. cū venisset. de lite. resti. hic articulus satis disputabilis est. et no. in. c. cralata. de iudi. vide cle. pal. de seques. poss. pcipue glo. in versi. restituat vbi dr qp seqster limitatā bz ptātē ō restituēdis fructibus q supportatis oneribus adhuc supsunt qp non possit illos in ēptionem prediorum pro beneficio vel alias in vtilitatē beneficij cōuertere. ergo minus videtur posse presentare.

¶ Sēsus sapiētis nō arbitratur contra iura. vñ qñ alter contentium pacisciť aliquid facere ad sensum sapientis: alter cōtrahētiū teneť ea facere q de iure fieri debēt sup illo cōtractu: qz sapiēs arbitrari contra iura nō pōt. alias sapiens non eēt.

¶ Seruitus est constitutio iuris gentiū q qs contra ius nāle alieō subijciť dñio. et q[illegible]ductā sit vide glo. sup vbo suū. ō iude. et sarta. c. it[illegible] optimā glo. sup verbo serui tutes di. i. ius gen[illegible]ta p ebrietatē vel pscripta septēno. suē bñ. c. septo die. xxxv. vbi dr nemo sciebat a cōsorte nature sue obsequia seruitutis exigere. qz manebat antequā vinū inueniret oibus inconcussa libertas. et nō esset hodie seruit⁹ si ebrietas non fuisset etc. sunt aūt duplices seruitutes. s. prediales et personales.

¶ Seruit⁹ predialis est qdā cōstitutio qua prediū predio subiugať. et seruitutes pdiales lex reales appellat que sequunť pdia. et eaz cōstitutio catenus tenet qtenus expedit pdijs. i. ad fruct⁹ eoz pcipiēdos.

¶ Seruitutū aūt pdialiū alie sūt vrbane et alie rustice sed has qdē seruitutes lex dicit eē iura cōia q libertati contra sūt. vñ no. qp sz azo. in sū. C. de ser. et aq. duc. hoc verbū ius i eadē lege et in eadem voce supponit p seruitute. Dictio. n. semel posita duas qñqz iportat signicatiōes. s. ppriam et impropriā vel vtrāqz. Propterea aūt sm diuersa dicunť seruitutes Nam si nō possem ex edib⁹ meis exire i agros meos vl puenire ad viā publicā nisi p agros tuos vel ortos: emi a te licentiā eundi. hec licentia dr seruitus itineris. qz pdium tuum in hoc mihi seruit.

¶ Seruitutes rustice sunt que predijs rusticis debenť vt iuri iter. actus. via. aqueductus. aquehaustus. pecoris appulsus ad aquā. ius pascēdi. calci coquēde. arene fodiēde. q tria vltima possūt dici noiate seruitutes rustice. sz supiora ppriys noibus carēt. q oia regre locis suis. Naz iter est ius quo ex ede mea p agros tuos possiz in vicos publicos exire vel intrare. Sed aquehaustus est vt aquam haurire possim de puteo tuo.

¶ Seruitutes vrbane sūt q pdijs vrbanis debenť. s. stuitu alicui⁹ edificij. Nam edificijs iherent velut altius tollēdi aut nō tollēdi ne officiat luminib⁹ vel pspectui domus vicini. Itē stillicidiū aduertēdi vel nō aduertēdi in tectum vel in areā vicini. vt stillicidiū tecti mei cadat in areā vel fūdū eius. Itē vt liceat imittere vl pycere tignū i parietē vicini. Et nota qp an seruitus sit vrbana vl rustica colligiť ex qlitate pdij cui debeť ipa seruitus. qd pz. Naz talis est seruitus qle ē pdiū cui debeť. si eni stillicidia dom⁹ mee q ē vrbanū pdiū cōuerto i areā tuā q ē rusticū prediū diceť vrbana seruitus. et ecōtra si tignū edificij mei cā iponēdorum fructuū facti quod ē pdiū rusticū imitto in parietem dom⁹ tue diceť rustica seruitus. ēt si domus tua sit vrbanū pdiū. Itē nota iux pinam acceptionē seruitutis qp multis modis qs redigiť i seruitutē. de qb⁹ isti. de iure psona. i tex. et i glo. Unde. Ut liber seruus fiat sunt ista necesse. Annis. xx. iuuenē qvendiť eē. Rursus eū suū cui vendiť eē putare. Et iuuenē pciūq velit pticipare. Et qp si liber sciat hoc qvendiť istc. Que si defuerit seruus non cogiť eē. Patent q ad hoc qtuor regsita. Prio qp sit ānoz. xx. Scdo qp vēdať ignorāti cōditōez libertatis. Tertio qp coais vt ptē pcij habeat. Quarto qp sciat se liberū. de hoc vide glo. §. pe. isti. pol.

¶ Seruus ē q de iure gētiū vel ciuili dñio alieno subijciť In hac pte et ius gētiū et ius ciuile detraxerūt iuri nāli. Et dicit seruus nō a seruiēdo sz a seruādo. Jmpator. n. vel princeps captos ab hostib⁹ q serui sūt capiētiū vēdere iubet et p hoc saluare et nō occidere. hostibus. n. captis. et sic i suitutē redactis hoc seruādū visū ē qd vtile et benigni⁹ est. s. eos oēs seruari et nō occidi. hoc eni benignitatis ē. sz occidi crudelitatis. Jō ēt dicta sūt mācipia. qz ab hostib⁹ manucapiuntur. vt insti. de iu. pso. et ff. de sta. ho. l. libert⁹. Sūt ēt serui vne q sunt ex ancillis manētibus i domo. l. titie textores. ff. de leg. i. Alij sūt serui lecticarij. qui faciūt lecticas. e. ti.

¶ Seru⁹ ordinarius dr q alijs suis ē ppositus. s. q bz alios seruos sub se qb⁹ pest et pcipit eis qd vult.

¶ Seruus vicarius est qui seruo ordinario subministrat.

¶ Seru⁹ mediastin⁹ vel median⁹ ē q mediū gerit actū. s. q nec est ordinarius nec vicarius sed medius inter hos et illos connumerandus.

¶ Seru⁹ librari⁹ a libra dictus ē. s. q ponderib⁹ pest et libre nūmoz et pmitatoz custodiā bz i domo dñi sui.

¶ Serui isulani. alias isularij sūt q retinenť i isula. i. i domo nec mittunť i agros nec villā. dom⁹ ēt isula dr. qz isūt ei habitatores. lz isula qsiqz dicať in solo. i. in mari sita.

¶ Serui villici sunt q ad villā mittunť.

¶ Serui victores sūt quos q vicitus bz ppandi causa.

¶ Serui cubicularij dicunť q lectū et cubiculū dñi sui pcurant q vulgo camerarij vocanť. a camera.

¶ Serui dedititij dicūr q i morte liberi. et i vita sua sui sunt quoz libertas sublata ē. vt isti. de lib. §. libertinoz.

¶ Serui latini sūt q a dñis erāt manumissi: vt in vita eēnt liberi. et in morte serui. et eorū bona tanq̄ seruoz ad dños deuoluebanť vt in §. palle. isti. de liberti.

¶ Serui atriarij vel atriēses sunt q atrij custodiā faciunt.

¶ Seruus corrupt⁹ dr q p alicui⁹ iductōez fact⁹ ē de bono malus. vel de malo deterior. s. aīa et corpe.

¶ Serui corrupti actio. Regre. in actio.

¶ Seruiana et q̄si seruiana actio. Regre. in actio.

¶ Seruus public⁹ dr tabellio. nō qz seruus sz qz publicuz exercet officiū. ff. de adop. l. nō aliter.

¶ Seruus heres. Regre. in. h.

¶ Serui atriarij. Regre. in atriarij.

¶ Seruus ordinatus postea restituit⁹ dño gaudet. ca. si qs sciadēte. xvij. q. iiij. nec minimomū contrahere pōt post votū ō cōuersa. cōm. qd qdā. et hoc no. gl. liiij. di. c. ij. nec iudicabiť a dño sed ab epo. xcvi. di. si imperator.

¶ Sericopulate dñr vestimēta q̄ serunť et texunť serico. vt i. l. si qs. C. de mune. li. xi. sm accur.

¶ Seu ē dictio disiūctiua. C. ō sacrosā. ec. l. gnāli. Et aliqñ

ampliat. ff. de au. et argé. lega. l. si quis ita. et fm bar. in. d. l. generali. et no. lxiij. di. ego Lodo. et lxxv. di. ca. vlti. in fi. et p archi. de fo. cpe. in. ca. i. lib. vi.

¶ Sicarij dicunt homicide et interfectores dicti a sica ferro vel cultro. isti. de publi. iudi. §. sicarij. Etiā dici possunt sicarij q alicui' vite armis isidiant. de pe. dis. i. siquis cum telo. et de homi. c. sicut dignū. in glo.

¶ Sica est ferrū vel cultellus brevis ex vtraq; pte scīdēs. et acutus quo maxime vtuntur q apud italicos latrocinia exercēt. sz ei' iterptatio est larga vt cōtineat telū. lapidez. lignum et quodlibet ferrum. vt instit. de publi. iu. §. item lex. et. §. sicarij. prealle.

¶ Signū qd sit. et quō signū differt a sacrificio. de cōse. di. ij. sacrificiū. et. c. signū. et quō multiplex est signū vide d cō sue. c. ij. in glo. Et signū perditionis religiosi est quādo pp proprietatē sepelitur in sterquilinio. vt de sta. mona. cum ad monasterium.

¶ Syllabe error nō nocet. vt no. de fi. istru. ex parte p glo.

¶ Signare ē alicq formā vel signū alicui ipzimere vel notaz iponere. vnde testamētū signare. i. notare debet quis vt notū sit illud qd in testameto scriptū est fm Isid. li. v. ethi. sed subsignare ē subscribere vt si testes vocati et rogati a testatore subscribant.

¶ Singulati. i. singulariter. ita exponit Host. l. c. venerabili. de testi. et Archi. in. c. pñtiū. §. testes. eo. t. li. vi. facit ad h de pben. c. ad hoc lz. xxx. di. c. singula. in pn. Itē in symbolo athanasij. qcūq; vult salu' esse.

¶ Significatio fm aço. de ver. sig. pp̄e est demōstratio facta p pō noie rei d q grit attributo. sz large ponit si ppriū nomē nō iteruenit sz tñ res p aliud verbū qd aliq mō accedere posset ad ostēsionē rei notificet.

¶ Silentiarij sunt idē qd ōsiliarij vel secretarij pncipis q silere debēt et occultare pncipis ōsilia. vt. ff. de mino. l. verū et glo. ij. l. illud. C. de colla.

¶ Silua cedua est q ad hoc vt cedatur dputata est. et dicit apta cedi qz facile succrescit.

¶ Silua pascua dr q pascuis pecudū est assignata.

¶ Silua palaris ex q pali et podimenta sumunt.

¶ Silitudo est rex differētiū ōpatio fz Boe. et q silitudo ad spēm vel genus referat ē glo. notabil' i vbo curā aiaz. in c. nō pōt. de pbē. li. vi.

¶ Sile dici n pōt vbi dissilitudo subest. xxviij. q. i. sicut. n. et. l. iij. ff. de iniusto rup. testa. et qlr iterpretet hoc verbū sile vide. ca. oli. de verbo. signi.

¶ Symonia fm Hos. est studiosa cupiditas vel voluntas emēdi vel vēdendi spūale vel spūali annexū qd spūale cēset. ius eni pcipiēdi puētus pbendales scz pbēde rōne vel plature spūale nō ē sz ānexū spūali. s. canonie ppter res tēporales que illo iure puenīūt. s. vt fructus. i. q. iij. siqs obiecerit. sic et ius pronatus dr annexū spūali ppter qdā cōsideratōez qz cadit i laicū a quo possidet. vt. c. de iure. eo. ti. Et dr a simone mago q fuit pmus auctor huius sceleris in nouo testō. Ipse n. voluit emere grām spūs sci a beato petro. sic et giezi in veteri testō voluit graz sanitatis naaman syro vēdere. vt. iiij. reg. v. Vñ simoniac' dr pp̄e ēptor spūaliū. sz giezitiens vēditor eorūdē. i. q. i. q studet. Et ē simōia peccatū enorme respectu ei' q per simoniā beneficiū acq̄siuit q pniaz agere nō pōt bñficio retēto. vel dr enorme. i. īdispēsabile. qz dispēsari nō pōt cū simoniaco nisi bñficio resignato. sicut i simoniaco i ordie ōtigit. vt. xiij. di. nerui. et simoniac' ēt occult' i ordie suscepto. q vitiosū hz caractere. vt. i. q. ij. i qbusdā. suspensus ē quo ad se et quo ad alios. i. q. i. Reperit ēt symonia sola itētiōe absq; pacto vel fcō ōmitti. vt in. c. qui studet. palle.

¶ Simbolū ē qdruplex. qdā aplōz qd fm quosdā theologos ōtinet. xij. articulos fidei. pp xij. aplōs xpi qui vna et eadē hora istinctu spūs sci ipm ōposuerūt. vnde dicitur simbolū a sin qd est sil' et bolus morsellus. qz quisq; aplōz suū bolū. i. ptē apposuit. fm alios theologos verius ē q pncipales articuli fidei nostre sunt tm. vij. sz q tm septē sūt dona spūs sci: quos quilz xpian' scire tenet. clerici explicite. laici iplicite. vt pz de sū. tri. c. firmiter. in tex. et gl. Aliō ē simbolū mai' qd canit i missa facti i sinodo niceno pp grecos qui nō credebāt q spūs scūs pcederet ab vtroq; sz a pre tm. de ōse. di. v. c. vlt. et pe. Tertiū simbolū ē athanasij. s. Qucūq; vult salu' eē. qd canit i pma. Quartū simbolū est (ut) s. pmus titulus de sū. tri. et fi. ca. vt ait. Isi. vij. li. ethi. c. vij. in q id qd de fide catholica et sū. tri. in predictis simbolis ōtinet ōfirmat et repetit.

¶ Simplex pceptū ē cū pter lit. ōtest. iudex ōfessione partiū accedēte aliqd pcipit. vbi grā. si qs a reo i iudicio absq; libello cū istrō debitū petat decē et ōfiteat d plano. tūc iudex sine alia cāe cognitōe vel ōmissiōe sibi pcipiet. vt certo termino soluat. et h dr pceptū et nō snia. qz snia n dr nisi qū ordo iudiciarius est secutus.

¶ Siliqua est spēs monete. et qrta ps assis. sumit ēt p superfluitatib' relictis vino expsso de vuis. vñ Miscens se siliqs cibus vult fieri serofis.

¶ Sindicus est pcurator vniuersitatis vel collegij p certo salario ad iudicia ōstitut' scz q cām vniuersitatis agit vel defēdit. et dr qsi singulōz cās dicēs. Est eni sindicus grece defēsor latine. vñ officiū ei' est agere vel defēdere noie vniuersitatis cās pñtes vel emergētes. vt. ff. qd cuiusq; vni. i rubri. et in glo. in. l. c. vnico. e. t. et quando dr cā vniuersitatis agi p pcuratorē dz expoīi. i. sindicū vel actorē vt d pcur. c. qz in causis. et de iure. caiū. c. cū sau...

¶ Synodus ex greco iterptat ... vel cet'. et iter ceteras ōcilia qtuor venerabiles ... q totā fidē ōplectunt qsi qtuor euāgelia et qtuor simbola et totidē padisi flumina. Prima nicena. cccxviij. epoz. a ōstātino ipatore pacta. q dānata est blasphemia arriane pfidie de iequalitate scē trinitatis. nam fm glo dicebat patrē maiorem filio. et filiū maiorē spū scō. Scda. cl. patrū sub theodosio seniore ōstantinopol. ōdēnās macedoniū negātē spūz scūz eē deū. et cōsubstālē prī. sed fm gl. fuū prīs et filij. i. q. i. eos q. Tertia ephesina centū epoz sub theodosio iuniore. q dānauit nestoriū asserētē duas psonas i xpo. et btāz vginē nō dei sz hoīs tm genitricē. Et h ōsidit i duabus naturis vnā xpi psonā. et dr pma ad oriaz sinodi eue siue scde: q fuit reprobata. di. xvi. qñ scē. Quīta calcedonēsis sexcētoz et triginta sacerdotū dānās euticē cōstantinopolitanū abbatē: verbi dei et carnis vnā naz pnūciātē. s. diuinā post resurrectionē di xvi. c. vi. et Dyoscorō ei' defensorē quōdā alexādrinū epz. et nestoriū epz cū reliqs hereticis. De his ē tex. ad lrām di. xv. c. canones. et. §. haz pōr. et fm Grego. i. c. se. Et d eisdē Gelasi' papa i. c. se. De his ē et vide tex. §. suscipimus. et i epl'a iter claras. C. de sū. tri. et fi catho.

¶ Si de pprio significato iportat ōditōez. n ō rñ sp significat. Vñ qñq; facit dispōnē cōditiōalē. Qñq; executionez tñ. Qñq; significat caz icertā. qñq; certā. qñq; euētū icertū nō ōditōalē. qz h suspēdētē. qñq; accelerationē. et qñq; nihil significat. Exēplū pmi ibi. pmitto vel lego si nauis ex asia venerit. vt i. l. itaq;. ff. si. cer. peta. Secūdi ibi iudex dicat. do tutorē si satisdederit. qz sen sus ē q pure dat. et immediate sit tutor sz ōministrare non dz nisi pus satisdederit. vt. l. muto. §. hāc autē. ff. de tut. et l. vbi dr. Hanc aūt ōditionē si satisdederit ōditōez nō facere. rō est volūtas pferentis. nā tutor a iudice nō pōt dari sub ōditione. e. actus legitimi. de reg. iu. li. vi. et qz imit' dat tutor. ergo non stabit in.

voluntate sua per cōditionē nec iudices ī decernēdo solēt facere iudicia sua cōditōalia. Exēplū tertij lego titio si negocia mea gesserit. Et ē aliō exprimere cāz per qz. ⁊ aliud p̄ sumā p qz exprimēdo falsa cā nō viciat. sz p si viciat. l. demō strato. ff. de cōdi. ⁊ demō. nisi aliud appareret ex volūtate disponentis. Etiā qn̄qz si capiē p qz. vt ibi. Si de⁹ est. qz hoc subiecta mā ⁊ fides catholica bz qz deus creator est oiuz certitudinalr. Quarti. qn̄ ille euētus est de p̄siti vel de p̄terito. vt ibi. p̄mitto vel lego si rex est parisius. vel fuit tali die. vbi euētus est disponētib⁹ vel disponēti icertus. non tamē cōditionalis. qz n̄ suspēdit. nam act⁹ purus si stat valet. vel nō valet. vt. §. fi. istit. de v̄bo. obl. ⁊ sic accelerationem significat. Etiā qn̄qz nihil significat vt ibi. p̄mitto si talis moriet. ar. l. pupillus. §. sub cōditōe. ff. de noua. ⁊ ō lega. qz nō pōt significare cōditōez q̄ ē de euētu futuro icerto. Sz qz nihil certi⁹ morte. ergo mā subiecta nō patiē. Dicit tn̄ Bar. qz i vltimis volūtatib⁹ opaē cōditionē. dicēdo lego si heres moriet. vel si sēpronius moriet. non ex eo qz mors sit icerta. sed an legatarius moriet anteqz heres vel sēpronius. allegat. l. qbus diebus. §. cuidā titio. ff. de cōdi. ⁊ dēmō. vbi oē qz legatū tale. si mr̄ tua morieē ē cōditionale. Petr⁹ dicit ɔtra qz ē purū. Et si l tex. allegato dz sumi p cū. qd significat p̄ncipalr̄ tps. ⁊ p ɔñs cōditionē. Item nihil significat vt ibi p̄mitto si volueris. lego si heres voluerit. l. sub hoc. ff. de ac. ⁊ obliga. qz actus i volūtate obligādi est. ⁊ sic nulla ē dispō. vel restrictio fit nisi disponēs videaē decidere. l. si ita expressisset. ff. de cōdi. ⁊ demon.

Si nō dederis. hoc ɔplexū sic applicatū duobus ab eodē stipulātib⁹ vel pactū sibi acqrentib⁹ dicēdo Tu p̄mittis mihi petro si nō dederis hērico. ⁊ hēricus silr̄ dicat. tu p̄mittis hērico si nō dederis petro cappā tuam. Sensus huius dictōis est qz [illegible] lit. cōt. dficit cōditio p alterz apposita. ⁊ existit cōdi[illegible] ipz apposita sup re sibi data. vt i. l. si titi⁹. ff. de ver. ob[illegible] Rō ē volūtas pferētis sumpta ex h qz ille nō vult rē habere i casu in q̄ iste habebit. Itē ibi p̄mittis mihi stichū ⁊ si eū nō dederis p̄mittis mihi decez noie pene vel loco ei⁹: significat qz si nō deē stichus cū pōt dari. sic qz ē in mora dādi: existat cōditio ⁊ stipulatio sine ɔmentio penalis q̄ per datiōem decem committitur sine purificaē. vt. l. stipulatus. §. i. ff. de v. ob. Ratio ē volūtas pferentis sūpta ex hoc qz stichus ē i obligatōe p̄mo deductus pure. Et p hoc agitur eū dari cū poterit. ⁊ promissor iterpellabiē dare. ⁊ sic de alijs. Similiter aūt semp ad mētez disponētis recurrēdū ē. qz sepe ɔtigit qz vna dictio vl̄ oratio per vnū capitur in vno significatio. ⁊ p aliū i alio. Sūt ergo circūstantie attendēde p quas mens pferētis declaraē. vt sūt q̄litates. persone ⁊c̄.

Si capitoliū nō ascēderis. si titio non nupseris. si nauis ex asia nō venerit. Hec cōditio p cautionē ipleē p̄nt testatorez voluisse cōcluditur. sicut cōditio per illū modum deficit vel existit. per quē deficere vl̄ existere pferēs itelligit p̄nt ex cōditionis significato p̄prio vel alio personali medio cōcludiē ex euētu vel defectu.

Si n̄ valet hoc iure valeat illo. si nō valet iure testī valeat iure codicillor ⁊c̄. He clausule significāt si nō pōt valere ex defectu solēnitatis vt testiū. s. qz si sūt. vij. testes vel nō sigillauerūt eodē ɔtextu valeat iure codicillorū si sint qnqz testes. qz disponēs hoc voluit ⁊ lex admittit. significat ergo dictio si apposita his verbis vel alijs quod voluntas disponentis declarata ex verbor̄ significato vel alias quouis modo dictat.

Si pepit. hec dictio si applicata v̄bis diuersimode significat put diuersimode applicaē. vbi gr̄a dicēdo si tres pepererit liber esto significat qz quartio partus sit liber vt. l. arctusa. ff. de sta. homi. si ergo vnū p̄mo peperit. ⁊ secundo tres ex eodē vtero. vel p̄mo duos ⁊ scdo duos ex eodē vtero. tunc qui q̄rto nasciē ēst liber. nec pōt dici qz duo simul nascunē qz natura hoc nō patitur. vt i. l. arctusa. p̄alle. alij dicunt si nasciē masculus ⁊ femella masculus p̄sumiē primo natus. qz fortior. sz hoc est i cōtrariū qz femia cit⁹ pubescit ⁊ pficiē. alij dicunt qz omnes erunt liberi. l. cuz mater. §. fi. ff. de fideicōmis. liber. sed hec nō fuit mens testatoris. ergo primū dictū melius.

Siue euenerit siue nō euenerit. he orones de se sunt ɔtrariorum casuū. ⁊ tamē ɔiūcte significāt puritatē. s. qz actus q disponiē his v̄bis sit purus. Et sumiē significatum ex h qz certū ē alterz casuū euēturū. ⁊ sic dispō reddiē pura. facit l. qz si petēre. §. vl. vbi hē qz vēditio fcā hoc mō siue nauis ex asia venerit siue nō: ē pura vt. l. pupillus. §. q sub cōditōe ff. d nona. vbi hē qz q stipulaē sub cōditōe oio extitura pure stipulaē. vt. l. itaqz. ff. de si cer. pe. vbi cōditio dē cū i icertū ɔferē. Et sic pz qz hec cōditio non reddit actū cōditionalez de p se. sed hec orō applicata dispōni vltime volūtatis eaz reddet cōditionalē. vt. l. hē. ff. qn̄ di. le. ce. vbi oē qz legatū hoc mō actū siue illud factū fuerit siue nō ē cōditionale. ⁊ itellige siue nō fuerit ifra certū diē ne i ifinitū expecteē. Et lz certū sit alterz casuum euenturū: tamen icertū ē an viuēte legatario vel nō. ⁊ hec icertitudo facit cōditionē in vltimis volūtatib⁹. fa. l. i. ff. de cōdi. ⁊ demō. secus si in contractu q pure trāsmittiē. siue factū existat siue nō. q ɔctus factus cū ille moriet nō est cōditōalis sed in diē. l. nam ⁊ si motiar. ff. de con. ⁊ demō. ⁊ sumiē in his significatū ex cōi mō itelligēdi nisi aliud certe appet ex volūtate testatoris vel contrahentiū.

De So

Sobrini ⁊ sobrine dicūtr q vel q̄ ex patruelib⁹ fratrib⁹ vel sororib⁹ ɔsobrinis vel amitis p̄geniti vel progenite sunt.

Sobrin⁹ p̄pior ⁊ sobrina p̄pior sūt patrui magni vl̄ amite magne filij filieue. ⁊ sobrinus nasciē ex sorore.

Socer ē pater mariti vxoris. in. l. sicut aūt. ff. de re iudi. etiam est pater vxoris mariti. vt ea. l.

Socrus est mater mariti. prosocer pauus: ⁊ prosocrus proauia mariti.

Societas. Regre. s. actio p socio. nā vera societas frnitatē iducit. vt in. l. verz. ff. p socio.

Solutio fm̄ Sof. ē rei q̄ debetur redditio. istitu. q. mo. tol. ob. in p̄n. vel large ē ab obligatōe liberatio. ⁊ alia ē naturalis siue vera que fit p redditōez ei⁹ qd debeē. alia ciuilis siue imaginaria. Et fit multiplr̄ p nouationē. delegationē. acceptilationē. vel ɔpensatiōem. de quibus in locis suis.

Soluēdo eē ē hr̄e vn̄ soluat vel vn̄ soluere possit i solidū p se vel aliū. ff. de v. sig. l. soluēdo. ⁊ sic diciē q eē soluēdo. ecōtra nō soluēdo diciē ille q soluere non pōt.

Solēnitas sumitur p actu reali. vt solēnitas stipulationis dū qs fideiubēdo se obligat iterrogatōe p̄cedēte ⁊ rñsione seqnte. isti. d fideiussorib⁹. §. fi. Et ē notādū p itellectu hui⁹ qz si scriptū repireē aliquē fideiussisse sub hoc verbo significaē solēnitas stipulatōis nisi fieret in p̄ntia tali in q̄ efficax ē simplex p̄missio. silr̄ i autētico isto si repiē ibi scriptū aliquē p̄misisse sub h v̄bo icludiē solēnitas stipulatōis. l. i. C. d v̄su. ⁊. §. si ita scriptū. isti. d iuti. stip. Et sumiē significatū ex solēnitate litt̄i qd significat actū ibi ɔtentū solēniter factū ēē ex p̄te notariat⁹. qz notarij nō redigunt istra i scriptis publici nisi de actib⁹ corā eis solēniter celebratis. alias p̄missio nō facit de se solēnitatē stipulatōis. sec⁹ d fideiussiōe dū salte appet i ɔtū p q̄ ⁊ penes quē. alias ēt nulla eēt fideiussio. l. cū d idebito. ff. d p̄ba. §. fi. iūcta l. i. d fideius. ⁊ sic de alijs i qbus icludiē solēnitas vel non.

Solus est cui nullus est ɔtrarius. di. viij. si solus xp̄s audiendus est non debemus attēdere qd aliqs ante nos faci

endū putauerit. ꝛ. vij. q. i. sciendū. in fi.

¶ Sola est que fide possidet meritū obedientie.

¶ Solū idē ē qḋ terra. vñ. Sit tibi terra solū q̄ possūt vincere solū. vbi primū est substātiuū neutri generis. s̄m adiectiuū masculi generis. vñ dicit̄. Quicq̄d plantat̄ serit̄ vel edificatur. Omne solo cedit: radices si tamen egit. in isti. d̄ re. diui. §. cum in suo.

¶ Solidū. i. firmū. Et cōponitur cū i. vt isolidu. i. q̄libet eoꝝ p se solū. vñ locū habet in pmissionibus stipulatione vollatis. que stipulatio cōcipit̄ p verba futura. et inserit solidū se daturos vel seruaturos.

¶ Sors est ars diuinādi. Diuinatio autē pprie in malo sumit̄. Itē ēt sors idē est qḋ sortilegiū. vt extra. de sorti. Itē sors ē portio hereditatis eo q2 p sortes solēt distigui hereditatū portiōes. de p̄ben. cum s̄m aplm̄. xxi. di. cleras. sumitur ēt p fortuna vel euētu. xxvi. q. ij. sors. Item p capitali capitur. vt de vsur. ca. ꝛ. ij. d̄ c hoc vide glo. in pemio elc. in verbo sortis.

¶ Sortilegiū ē qñ aliq̄d p creaturā diuinat̄. Et spēs diuinationis numerant̄. xxvi. q. ij. c. igit̄. ꝛ ca. q. v. epi. ꝛ. c. nec mirū. ē ol's diuinatio quocūq3 mō fiat. ꝛ q̄litercūq3 vocet̄ ē phibita ꝛ d̄naata. vt. xxvi. q. v. p totū.

¶ Sortilegi vel sortilegiste sūt diuinatores. vel isti q̄ sub noie ficte religionis p q̄sdā quas sanctoꝝ vel apostoloꝝ vocāt sortes vel diuinatiōes sciāz vel sciam pfitent̄. siue diuinatōis aut quarūcūq3 scriptura ꝛ ispectōe futura promittunt vt. xxvi. q. i. ca. i.

¶ Sotulares dicūt q̄si subtalares. a sub ꝛ talo. Et aliud subboti est genus calciamēti. vt in cle. ne i agro. de sta. mona.

De Sp

¶ Spectacula sunt q̄ fiunt in loco vbi ludebant tragedi. ꝛ comedi. vt dicunt greci. ꝛ habet̄ in auc. de consulibus. Et spectaculū phibitū est. put importat effusionē sanguinis. C. de gladi. l. i. li. xi. ꝛ. l. legatū. ff. de vsu. ꝛ vsufruc. Sz ludi qui intrebant̄ ad letificationē ppli. vt comedie. ꝛ silia. l. i. ij. ꝛ. iij. C. de specta. li. xi.

¶ Specus ē alt⁹ loc⁹ supra terrā. p quē ducit̄ aq̄ ff. de riuis. l. i. §. specus. Itē ponit̄ p fossa q̄ colligit̄ aq̄. ꝛ ē ampla ꝛ rotūda. ff. de aqua plu. arcē. l. supra iter. Ibi glo. ponit d̄rīaz iter specus ꝛ cuniculū. vide supra. C.

¶ Spēs significat terminū significatiuū pluū differētiuz numero vt hō. qui termin⁹ significat oēs hoies iter se differentes numero. q̄ terminus hō significat̄ p hoc nomen spēs put ē vnū de q̄nq3 pdicabilibus. Sz s̄m legistas sumitur spēs q̄nq3 p idiuiduo. vt seius stichus. fūdus corneliauus d̄r spēs put ex significato vel q̄uis alio medio concludit̄ pferentē significare voluisse vt si dicat testator. Titio lego omnes seruos. seio lego stichū. ibi seius in sticho pfertur. l. vxorē. §. felicissime. ff d̄ leg. iij. nā spēs expssi⁹ legatur q̄3 genus. ꝛ legatū spēi puslet. ꝛ aliq̄d significat ꝛ opat̄. Si mitt̄ ibi. Lego titio vnū de seruis meis. seio lego stichū. seius in stichū pfert̄. l. cū ita. § i. ff. d̄ op. ꝛ elec. lega. nō obstat. l. si heres. § i. eo. ti. q2 ibi optauit de facto. Sz ibi. Lego titio fundū semproniqnū: seio eiusdē fundi vsufructū. seius in vsufructum non pfert̄ imo iter vtrūq3 cōicat̄. l. si aliij. ff d̄ vsufru. lega. Sz si iudex diuidēdo dicit. Titio assigno fundum sēpronianū. seio eius vsufructū. solus seius hēbit vsufructū. l. ꝛ puto. §. i. ff. famil. hercis. Rō ē. volūtas iudicis supra ex nā diuisiōis. q̄ agit̄ recedi a cōione. nā si vsufruct⁹ remaneret cōis nō fieret diuisio nec recederet̄ a cōione. Et hec diuisio ꝛ sula iudicis eēt euidēter iniq̄. q̄ in fūdo eq̄ vni adiudicaret̄ tota pprietas ꝛ cū hoc p9 vsufructus. ideo sumit̄ intellect⁹ talis q2 vni⁹ sit pprietas. ꝛ ali⁹ vsufructus. q2 hic nulla appet iniq̄tas. Itē ibi. testator legat oēs seruos cuidā nō capaci. puta deportato. ꝛ suū stichū titio capaci.

titius habebit stichū. nec derogat̄ legato gn̄is p legatum spēi. q2 legatū gn̄is nullū est ipso iure. ꝛ sic nō ei derogat̄. vt. l. nā ꝛ si. ff. de iniu. rup. ꝛ ir. test. vbi. Qḋ nullū est rūpi nō pōt. Itē ibi. papa ꝯcedit grām alicui ad p̄mū b̄nficium vacaturū in puīcia. alij ad p̄mū vacaturū i dyocesi. ēt pōt preferr̄ ad p̄mū vacaturū i dyocesi. pter ius p̄us acq̄situ poti cui papa p sc̄daz grāz nō vult derogare. nā papa specifice noiat diocesim ad ipsi⁹ grē restrictionem. vt i illa dyocesi gratia tm̄ hēat effectū. Etiā q2 h̄ grā pōt hr̄e effectū absq3 h̄ q2 deroget grē gn̄ali. secus in legatis vbi oēs serui vni legantur. ꝛ alteri stichus legat̄. q2 nisi derogetur legato generis. legatū spēi non habebit effectū ꝛ nihil operabitur.

¶ Sperant. i. putant. inst. qui ꝛ a qui. manumit. non li. §. in fraudem. versi. sepe.

¶ Spoliatio ē a possessiōe rei imobilis violēta ꝛ iniuriosa deiectio vel rei mobilis ablatio. d̄r violēta. q2 si q̄s sponte possessionē suā renūciauerit locū nō hēbit spoliatio. ꝛ per ꝯseq̄ns restitutio. Nā restitutio spoliatoꝝ ē ablatoꝝ iudicio reitegratio. ꝛ q2 credēdū ē canōes loq sano intellectu spoliat⁹ itelligit̄ i casu q̄ criminalr̄ accusat̄. q tota sua subā vel maiori pte ipsi⁹ se p violētiā ꝯstitutū affirmat. q2 nec nudi ꝯtēdere nec iermes inimicis nos opponere debem⁹. hz eni spoliat⁹ puilegiū vt nō possit exui iā nudatus. vt est tex. i c. freq̄uēs. de resti. spo. li. vi. vñ. Cātabit vacuus corā latrone viator. vide Hos. in sum. de resti. spo. vbi p̄dictam diffōnē spoliatōis subtilr̄ declarat.

¶ Spōsus ꝛ spōsa sūt q iter se de futuris nuptijs pmitūt p vba de futuro. a spōdeo sic dicti. i. pmitto. vt. l. iij. ff. d̄ spō.

¶ Sponsa dicitur etiā quā pater spondet alicui futuram sponsam seu vxorem. vt. l. ij. ff. eo. tit.

¶ Spōsalia sūt futuraꝝ nuptiaꝝ ꝯuētio ꝛ repromissio ff. eo. ti. l. i. ꝛ. xxx. q. v. nrates. ꝛ ita iste [illegible] ē de futuro matrimonio. ꝯsensus vō nuptiaꝝ de p[illegible] matrimonio. Sz dicit placē. eūdē eē ꝯsensū spōsaliu ꝛ nuptiaꝝ. Spōsalia āt dcā sūt a spōdeo. nā moris fuit veterib⁹ stipulari ꝛ spondere sibi vxores futuras. vt. l. ij. ff. e. ti. Inde spōsa q2 a populo dcā ē. ꝛ certe stipulatio pōt itervenire. sz nō est necia. Et nō q2 spōsalia dissolui pnt plib⁹ modis. s̄m Io. an. in tractatulo suo sup q̄rto decreta. ꝛ no. super rubri. de spon.

¶ Spōsalitia largitas d̄r qḋ dat spōsus spōse sine aīo tn̄ recōpēsandi. sz aīo grat! vel ecōuerso. Et ista donatio d̄r contract⁹ iure ciuili. Et illoꝝ sunt q̄ttuor. s. stipulatio. lraꝝ obligatio. ꝯct⁹ ēphiteotic⁹. ꝛ spōsalitia largitas. vt l. §. ius āt gentiū. isti. de iure nā. gē. ꝛ ciui. in glo. super verbo pene

¶ Sportule sūt salaria appiroꝝ. vel ꝯ3 aꝯo. C. e. t. forte appitores ista si sibi sz p fisco recipiebāt. ꝛ illa reponebant̄ i sporta vl' i aliq̄ sili vase. vt corba q̄ ꝯsueuerūt aliq̄ portari. ꝛ ita sub tuta custodia fisco ꝯseruabant̄. ꝛ sic ꝯtinētia ponunt̄ p ꝯtentis. vt. C. de spor. ꝛ. s̄. l. iij. in rubrica.

¶ Spurius ē filius ex incestuosis nuptijs natus. ꝛ d̄r a greca voce sporas qḋ est vulgo ꝯcept⁹ vel sine pr̄e nomē sumpsisse. vt. ff. de sta. ho. l. vulgo ꝯcepti. vel ē natus de ꝯcubina. vt de renū. c. nisi cū p̄dē. §. psone vō. in glo. q̄ distinguit nothum spuriū mēserē ꝛ naturalē

De St.

¶ Stabularij dicuntur qui hospitijs ꝛ stabulis preponuntur a stabulis sic dicti. Qui vero sic receperunt hospites ꝛ sine equis vocantur caupones.

¶ Statōarij dicunt̄ milites q vt alicui teneāt statione sūt ꝯstituti. possunt ēt dici libroꝝ venditores. q2 statione faciunt p libris vēdēdis. Itē dicunt̄ elemosynaꝝ q̄stores. vt i. c. cū ex eō. de peni. ꝛ remissio. vbi phibet̄ talibus p̄dicare ꝛ ponitur ibi forma de verbo ad verbus eoꝝ que tales dicere debent populo.

¶ Stadiū est octaua ps miliaris italici quod vt historiace

refertur hercules vno anhelitu currebat ꝛ postea abat. ꝛ ꝗ spaciū centū ꝛ triginta passuū fm Aço. isti. de re. diui. §. vniuersitatis. in glo. vš. stadia.

¶ Stat⁹ est ꝯdicio hoīs in q̄ vt plurimū pōt ꝟt ait plato.

¶ Status liber. est libertas concessa sub conditione vt dicēdo. lego seruo meo libertatē si nauis ex asia venerit. l. i. de verbo. obliga. ff. ꝛc.

¶ Statuminis bīi significat sn͞iaꝫ diffinitiuā. ꝟt. c. in his. ꝺ ver. sig. Et iportat cōiter nouū ius. secus decernimus ꝛ innouamus. vt l. ca. decernimus. de iudi. ꝛ c. innouamus. de treu. ꝛ pace. Nā decernimus discussionē dubij. innouam⁹ antiqui iuris renouationem: ꝛ statuimus noui iuris ꝓmulgatione m̄ importat.

¶ Statutū ē ius ab hoīe positū. vel dispositio ex q̄ ius ꝓducit. isti. de iure na. gen. ꝛ ciu. ꝛ significat ius statuti ex verbis ī statuto positis q̄ significāt qđ sonāt aut strictius aut extēsius vel aliter ꝓut obscuritas eoꝝ declarat̄ seu quouis medio ꝓbabili cōcludit̄. Nam ī qbusdā statutis vba clare sumunt̄ in suis ꝓprys significatis nō restrigēdo nec extendēdo vt ibi. statutū iperatoris dicit ꝗ iudex q dimittit ad administrationē ñ soluat pecunias vsure ab eo debite nec ab eo exigant̄. nec a fideiussore. l. cōstitutionibus. ff. ad municipa. ꝛc. Qñqꝫ autē restrigunt̄ verba statuti vt ibi. statutū ē ꝗ vir si manumiserit seruū dotalē de volūtate mulieris teneatur mulieri soluto m̄rimonio restituere qcquid puenerit ad ipm a liberto. ꝛ ēt heres ei⁹ st ad ipsū puenerit. ī q̄ statuto solū ꝯprehēdit̄ vir ꝛ heres ei⁹. sed nō socer p̄r viri. l. si vir. §. de viro. ff. sol. ma. Qñqꝫ significat extensius. vbi gr͞a. Statutū ē ꝗ ꝯductores domoꝝ habitēt ī illis. ꝛ nō ꝯducant alys. nec alios secū ī domo cōducta ꝓ p̄cio vel gratis teneāt. vir cōduxit domū taliter. certe extēdit̄ ꝗ pōt ī habitare cū vxore ꝛ familia sua tota. nec fac̄ ꝯtra statutū. vt. l. [illegible] stipulatus fuero. ff. de. v. ob. Bar. hic decidit hāc q̄ōnē. statuto cauet̄ ꝗ qcūqꝫ fecerit effundi sanguinē ī palatio capite plectat̄. barbitōsor fleubothomista aliquē an īcidat ī penā. Et dicit ꝗ nō. qꝛ statutū itelligit̄ qcūqꝫ iniuriose ꝛc. Etiā pena nō dꝫ īponi nisi ꝓ delicto. ſꝫ barbitōsor ī tali nō cōmittit delictū igit̄ ꝛc. nisi appereret de mēte statuētis ꝗ vellet ꝓhibere de se licitū. puta effundere sanguinē ēt licite ꝑ fleubothomiā ꝓpter loci honestatē nā tūc bene stat̄ verbis statuti. ꝛ sic ꝯtrafaciens īcurreret penā dāni. ꝛ non lucri appositā. st statutū velit ꝓhibere de se licitū ī dubio nō ē tenēdū nisi clare hoc pateat. Et ꝓdicta itelligunt̄ de extensiōe vel restrictiōe vltra quam vba significāt de se. Si āt verbū hꝫ plures significationes tūc illa eligit̄ quā eligendā significatuꝫ verbi declarat. vt quādo lex dicit naturales filios eē ī p̄tāte patris. itelligit̄ de nālibus ꝛ legitimis qꝛ alys legibus declarat̄ ꝗ fily naturales tm̄ nō sūt ī p̄tis p̄tāte. Et nota ꝗ significatio ꝓpria vbi dr̄ illa ī q̄ cōiter capit̄ ipꝫ verbū. vt l. i. labeo. ff. de suppelle. lega. Itē statutū īponens penā pecuniariā ꝓ adulterio vel homicidio. ꝓ qbus ē pena mortis de iure cōi. vtrū valeat. arch. in. c. duo ista nola. xxiy. q. iiy. ꝛ in. c. fi. ne cle. vel mo. li. vi. ꝛ hosti. ꝛ Jo. an. l. c. fi. ꝺ cōsue. decidūt ꝗ non valet qꝛ ꝯstitutio debet eē iusta eq̄ vniuersalis. iiy. di. ca. erat aūt lex. ſꝫ ista ē iniq̄. qꝛ ꝑ eā dat̄ occasio facile delinq̄ndi. l. si vnus. §. illud vero. ff. de pac. c. queadmodū. ꝛ c. si xp̄s. vers. quedā. n. de iureiur. nil eni magis appetim⁹ q̄ꝫ saturare volūtatē nostrā cū possumus. Cū ergo qs scit se ꝓ homicidio nō moritu ꝝ clei⁹ facit. nec suā culpā ptimescit cū sperat posse redimere eā. Bal. sol⁹ apō legistas. i. c. i. §. iniuria. ꝺ pa. iur. fir. ī vsi. feu. dicit sine aliq̄ allegatione hoc statutū inualidū esse quādo īponit penā pecuniariā paruā ꝛ sic cōtēptibilem. alias secus. ꝛ nihil allegat. sed Lodo. ꝺ roma ꝓbat per tex. in. §. pena. isti. de iniu. vbi dr̄ ꝗ valida erat lex. xy. tabularꝫ olim que ꝓpter delictū īponebat penā pecuniariā. ꝛ hoc ꝓpter magnā veterꝝ paupertatem. Itē allegat glo. dicentē. Qui rustico aufert porcū aufert sibi oculū. l. illicitos. ff. ꝺ of. ꝓsi. Itē rustici nō audēt optare pecunias ī comitatu florētino. vt. l. dñi p̄dioꝝ. C. de ag. ꝛ cē. li. xi. Itē statuta cōiter fiunt ꝗ qui steterit ī ciuitate ꝑ tot ānos efficit̄ ciuis. qđ si nō steterit ꝯtinue sed ꝑ maiorē parte temporis an locum habeat statutum: tex. est singularis in. l. cum delanionis. §. sabinus. ff. de fun. instru. instrumentoqꝫ leg.

¶ Statutū siue lex puniēs vnū delictū ꝛ p̄supponens aliđ nō valet in illū ī quo nō verificat̄ delictū p̄suppositū. glo. vnica in. l. mācipia. in vbo aduocādū. C. ꝺ. s. fugi. vbi gr͞a. Statutū dicit. turbās aliquē ī possessione puniat̄ pena cētū ꝛ restituat possessionē. punit. n. turbanteꝫ ꝛ p̄supponit possessionē iniustā. Si ergo qs nō abstulit possessionē non punit̄ pena statuti. per hoc dicit Lodo. ꝺ roma ꝗ lucrat⁹ fuit sex florenos. Itē rome erat statutū ꝗ qcunqꝫ nō exequeret̄ dispōnē defūcti infra annū p̄uaret̄ oībus bn̄ficys suis ꝛ excoīcaret̄. ꝛ stati restitueret bona testatoris. iux̄. c. si heredes. de testamen. qdam relictus executor ex testō nūq̄ habuit bona ī posse suo. ſꝫ erāt penes heredē. nō fuit executus īfra annū. ꝛ cū fuisset bn̄ficys p̄uat⁹ ꝛ excoīcat⁹ dicit Lodo. de roma se determinasse ꝗ male fuerat excōicatus. qꝛ p̄suppositū statuti. s. ꝗ habuerit bona in posse suo nō verificabat̄ in eo. vbi dicit hoc bn̄ notādū. Itē statuti cā ꝯpromitti nō pōt. casus est in. l. nō distinguemus. §. deliberati. ff. de arbi. ꝛ c. cā. de l ite. re. pōt tn̄ de ea īcidenter cognosci. casus est singularis ī l. cū ꝓponēs. C. de i e. ere di. qꝛ idē ē in arbitrio qđ iudice. de quo in. l. quotiens. C. ꝺ iudi. Itē statutū ꝓhibet hoīē vnū officiū acceptare aliud. si acceptat pena hꝫ vt careat acceptato. ꝛ p̄uat̄ officys seu beneficys ꝛ salario p̄mi. tex. singular is est in. l. qsqs. ff. de cohar p̄n. li. xy. ꝛ ibi ꝑ bar. Itē statutū ē. ꝗ credat̄ testibus deponētibus de credulitate an valeat. dicit hostien. ꝛ dñs ant. de. butri. ī. ca. i. de appella. ꝗ nō valeat. De hoc pꝫ Lodo. de roma. in. l. i. ff. de ven. īspi. ꝛ ī. l. quid tn̄. ff. de at. plene ꝑ dñm anto. in. c. quotiēs. de testa. vbi non valet dictū testiū ꝑ verbū credo. Itē statuta ciuitat ī iudex seruare iurat. queritur an iudicās cōtra statutū cōtinēs id quod ius commune sit periurus. ꝛ recidit ī hoc an statutū cōtinens id quod ius cōe sit ius cōe municipale. Bal. l. y. ff. de consti. pe. dicit eē casum singularem l. magistratus. ff. ad muni. ꝛ dic̄ Lodo. de Ro. hoc nescio extendere. Itē statutum ꝓhibet aliqñ ne doctores salariati vadant ad allegādum seu aduocandum ꝛ si faciūt debent deponi a matricula aduocatoꝝ ꝛ priuantur salario illius anni fm Bal. singulariter in. l. placet. l fi. C. de episcopis. ꝛ cle. immo dātes licentiam doctoribus. stipendiarys reipub. aut armigeris cum non possint qreoꝝ officiū ad hoc non extendit̄ vt vadāt ad balnea nālia vel alia loca similia. salariū illi⁹ temporis quo licentiā dederunt ipsi officiales de proprio soluere tenentur. casus est singularis in. l. ꝓ hanc. C. de eroga. milita. an. li. xy. scōm Lodo. de ro. Item no. ꝗ in statutis cōmuniter locū habet. ar. a ꝯtrario sensu. hoc tamē est limitandū nisi ex. illud sumat̄ ꝗ statuentes in penam īcīderent. tunc. n. nō valet. vt ē glo. in cle. i. sup verbo facere: ꝛ exquisitius de vsuris.

¶ Stellio dr̄ a lo īcōstās ꝛ varius ē vbo vel facto. vel qui rē aliquā obligauit alicui ꝛ de īde ipignorat aly non facta mētiōe ꝺ p̄mo. ꝛ gn͞alr qđ ī his criminalibus casib⁹ dicitur dolus. ī ciuilib⁹ dr̄ stellionat⁹. stellio. n. ꝓprie ē a lacertus maculis plenū ꝛ venenatū stl'e facere. ꝛ ē corpe pictuꝫ in cētibus guttis. vide de hoc. ꝺ. crimē stellionatus.

¶ Stichus est propriū nomen.

¶ Stigma est signũ vel istrumentũ quo brachia fabricentium figurabant̃ uic erat ĩpressũ nomẽ ĩperatoris. facies vero eoꝝ nõ figurabant̃. vt. l. sigs. C. de pe. fm Jo. an. c. si iudex laicus. de sen. ex. li. vi. ĩ glo. vbi agnoscit.

¶ Stipes est psona a qua alij originẽ ducunt.

¶ Stipulatio est verboꝝ ɔceptio q̃ q̃s aliqd se facturum daturũne pmittit alteri sup hoc ipsũz ĩterrogãti. ⁊ dr̃ a stipulon grece qđ ẽ firmũ latine. denoiat̃ ẽt a stipite. Cõstat aũt stipulatio ex ĩterrogatiõe ꝓmissa ⁊ rñsione subseqũti queãdmodũ ɔdictio ex affirmatiõe ⁊ negatiõe hoc modo pmittis vel dabis mihi. x. pmitto vel dabo tibi. q̃n̄q; dicitur stipulat⁹ ille q pmittit p stipulationez passiue. Uel sic stipulatio ẽ solẽnis pmissio facta ĩterrogatiõe p̄cedente ⁊ responsione sequente.

¶ Stipulationũ alia ẽ pura. alia ɔditionalis. ⁊ alia ĩ diem.

¶ Stipulatio pura. Est q̃ nec fit sub cõditione nec in diez sed pure vt dicendo. dabis hoc. dabo.

¶ Stipulatio cõditionalis habet fieri sub conditione hoc modo. pmittis mihi dare centũ si nauis ex Asia venerit ⁊ respondes pmitto.

¶ Stipulatio ĩ diẽ fit hoc modo. dabis mihi. x. in kalẽdis Julij ⁊ respondes dabo.

¶ Stipulatio aquiliana ẽ que nouat oẽz ɔctũ. vt sic q̃cq̃d mihi debes ex q̃cunq; cã idẽ mihi pmittis. s. n. ex muni datiõe mihi debitor sis vel sicq; acceptũ ferre. i. p acceptilationẽ remittere nõ potent res expediri nisi p obligatiõez que in rẽ ɔtrahit̃. Re. supra. aquiliana actio.

¶ Stipatus. i. vallat⁹ falcitus fm Jo. an. in cle. pastoralis. v̄si. notoriũ. de re iudi.

¶ Striuarij dicunt̃ amatores. id ẽ dicunt̃ carnearij.

¶ Stratũ dr̃ gnãlr̃ oẽ genus vestis vel oẽ ĩdumẽtũ. vt. ff. de verbo. sig. sz magis p̄p̄e vestes cubiculares dicunt⁹ stratũ a sternẽdo. vnde ẽ via publica strata dicit̃.

¶ Stratores ẽt a sternẽdo dñr q̃ custodientes in carcere reos ɔdẽnatos puniebãt. vl' stratores dicunt̃ esse isti q stabulis vel eq̃s stabulis ĩ cis p̄sunt. ⁊ dr̃ a stratorio fz aço. C. de strato. lib. xij. in rubri.

¶ Studiũ vt dicit aço. est vehemẽs ⁊ assidua ad aliquã rẽ agendã cũ sũma volũtate occupatio ex q̃ volũtate labor ĩ op⁹ defert̃ ⁊ pdit laboris tediũ versus oblectamentũ.

¶ Studiũ liberale ⁊ latinũ oli tantũ erat rome ⁊ cõstantinopolis. in alijs aũt locis nõ nisi ex p̄uilegijo. vt. C. de stu. li. in rubro ⁊ nigro. li. xi. ⁊ in p̄hemio. ff. §. hec antez. hodie ĩperio scisso studiũ ĩ multis locis fit ⁊ maxime bononie q̃ legalis study obtinet monarchiã. Sz vtrũ in festis ⁊ dieb⁹ dñicis liceat studere. Jo. an dicit q̃ sic. dũ studiũ fiat sine solẽnitate. nõ ppter lucrũ cũ nõ sit opus seruile. sz cũ solẽnitate. puta in publicis scholis nõ licet. Anto. de but. dicit q̃ cã ɔsilij oãdi vbi necessitas suadet. s. q̃ cã est tpe peritura vel de loco lõginquo. tũc licet studere etiã ad lucrum. alias nõ. nec in sciẽtijs positiuis q̃ ad lucrũ vel honores tẽdũt. sz ĩ theologia ⁊ speculatiuis sic. Et addit panor. etiaz ĩ iure canonico cũ sit theologica practica. q̃ talis laborat ĩ vinea dñi. ⁊ efficit̃ p hoc speculatiuus ⁊ abstrahit̃ a vitijs nõ aũt tollit⁹ diuinus vel officiũ p hoc p̄termittat̃. sani⁹. n. est maioꝛib⁹ studere ⁊ mẽtes occupare q̃ ociũ ĩseq vel in lari̇̃s vagari. ĩmo meli⁹ eẽt domi ĩ manere q̃ festa ecclesiarum ppter dñas visitare. vt no. ca. i. de feri. ⁊ c. odi. ⁊ p̄toteat festiuitates vestras. xxiij. q. i. vbi etiã vidua que in eorbanum duo minuta posuerat a saluatore oibus preferunt quia dñs nõ ea que offerunt̃ sed volũtatẽ offerẽtiũz respicit. Studeat ergo diligens scholaris dieb⁹ feriatis ⁊ alijs. quia non sufficit diu fuisse in studijs. sed bene ⁊ laudabiliter vixisse cõmendandum est. xij. q. ij. glo. in epi. in fine Nec aliq̃s rep̄ẽte fit summus. de pe. di. ij. §. hec q̃ de charitate. ⁊ glo. in. c. cũ ex lr̃is. de ĩ ĩte. resti. Et nõ põt q̃s modico tpe multũ addiscere. lxviij. di. §. i. q̃uis igentũ ĩ bñ studẽtibus ĩterdũ suppleat tps. lxxvij. di. monachio. vbi dr̃. Quãtũ de tpe occerpit̃ moꝝ hoc docet̃ h'r̃e pbitas quod plurior ɔsuetudo nõ cõtulit. Aduertat ẽt dictũ iurisc. ff. de fideicõmissa. li. iii. l. apud iulianũ. vbi dicit. Si vnũ pedẽ tenerẽ in sepulchro adhuc discerẽ.

¶ Stuprũ est illicita virginis defloratio q̃uis ĩ vidua cõmitti dicat̃ nisi sit meretrix. vel illicita cõcubina. fm l. ff. de cõcu. l. in cõcubinatu. in fi. Itẽ ɔmittit̃ ĩ pu eris. ff. ad. l. iul. de adulte. l. stuprũ.

De Su

¶ Suarij. Regre. s. porcarij.

¶ Suasio accipit̃ ĩ bona parte vel ĩ mala. ff. d' seruo corru. l. ij. §. psuadere. ⁊ C. de fur. ⁊ ser. l. sigs.

¶ Subgrũda ẽ vna ps tecti vniuscuiusq; domus que ieũbit extremis capitibus tignoꝝ tectualiũ. vt. ff. de his q deiec vel ef. l. si vero. §. p̄tor ait. Et alias dicitur subgrauida. vel subgrandia.

¶ Subrogare est aliquẽ in locũ alteri⁹ substituere vel constituere. vt officiales vel iudices alios surrogãt. ⁊ põt scribi. r. p. b. ɔmutãdo. vt surrogare.

¶ Subornatio est informatio facta per aliquem de veritate tacenda. ⁊ falsitate dicenda scđm Guil. de mõ. lau. in clem. testibus. d' e testibus.

¶ Subsignare ẽ subscribere vt testes in cirographo solẽt signare ⁊ quasdã notulas subscribere. Et qũ subscribens se cõsentire dicat̃ ⁊ qũ nõ ẽ bona glo. i. c. p̄sbyteroꝝ. in verbo subscripserit. de reb. eccle. nõ alie.

¶ Substitutio ẽ scđa cõditionalis ĩstitutio quia institutio dicit̃ p̄mus gradus ⁊ substitutio secundus. E licet substitutiones in ĩfinitũ de vno in aliũ poss[illegible] pcedere tamẽ ois ĩstitutio post p̄mam dr̃ substitutio. [illegible]s gradus. sicut seeũde nuptie dicunt̃ omnes que sequuntur p̄mas. Et diuidit̃ q̃ substitutionũ alia ẽ directa. alia obliqua. Et nota differentiã ĩter verbum directum. obliquũz ⁊ commune. Unde directũ ẽ qđ significat vt ille cui relinquitur. vel in quẽ disponitur. sua manu recipiat vt est verbũ instituo. vt pz. ff. de heredi. ĩsti. Itẽ ille heres esto. vt ibidẽ. Itẽ accrescat sit vbũ capiat vel accipiat. sz verbũ obliquũz ẽ qđ significat vt ille in quẽ disponit̃ vel cui relinq̃t de manu alterius accipiat vt ẽ verbũ restituo. facit. l. ĩstituta. ff. ad trebel. l. sp. e. ti. Itẽ volo vt qũ p fideicõmissũ pars hereditatis ẽ restituẽda. l. pr̃ filiũ. §. fi. ff. de le. iij. Itẽ verbum rogo ⁊c. sed vbũ cõe ẽ qđ vtrãq; significatõez hz. siue de manu sua siue de alterius recipiat. vt est verbũ substituo. sic. in. l. cẽturio. ff. de vul. subsi. hz. n. q̃nq; directã significatõez. q̃nq; obliq̃. Substitutio directa dicit̃ cũ nullo mediãte q̃s capit hereditatẽ d'ficiẽtis. ⁊ directe efficit̃ heres ipsi testatori q̃ ĩstituit eũ ĩsti. de vul. substi. §. q̃ casu. Et hec subdiuitur. quia alia est vulgaris: alia pupillaris. alia exemplaris: alia breuiloq̃a. siue reciproca. alia cõpendiosa.

¶ Substitutio vulgaris dr̃ q̃ d' vulgo ⁊ a q̃libet fieri põt. dũ tñ h testim̃ facere. ⁊ ille ex testõ capere possit. Et h diuidit̃. q̃ q̃dã ẽ vulgaris expssa. ⁊ q̃dã tacita. Substitutio vulgaris expssa ẽ q̃ fit verbis negatiuis expssis h mõ. Titi⁹ heres esto. ⁊ si heres ille nõ sit. vel erit. seius heres esto. i. sit. sic. n. ĩstituo mihi titium heredẽ. et si noluerit. vel nõ potuerit eẽ heres. sit heres seius. Substitutio vulgaris tacita fit p vba affirmatiua veluti cũ vbo miles puberem ⁊ ĩpuberẽ herdes ĩstituit. ⁊ cõi vbo eos substituit. h mõ. sey ĩpubes ⁊ meui pubes herdes estote: vel sũto. q̃s vnanimiter inucẽ substituo. vel sic ⁊ ĩ idẽ redibit. puberẽ seyũ. ⁊ ĩpuberẽ me. heredes facio. ⁊ eos sibi inucẽ substituo. q̃ substitutiõe colligo q̃ si ynus nõ fuerit heres. vel si yn⁹ moriat̃

alius isolidū sit. Et dr̄ vulgaris. q2 fit a quolibet de vulgo siue sit ī ptāte siue nō. Et dr̄ tacita q2 puberē tacite vulgariter ipuberi substituit. q̄ substitutio magl eēt pupillar l nisi pp adiūctā psonā. Sz ī milite tal' substitutio pupillaris ē pp puilegiū militl. q̄ substitutio q̄ntū ad puberē vulgarl ē. q̄ntū ad ipuberē pupillarl. qui si pubes hereditatē adeat p pte sua nō euanescit substitutio p̄us fca. sz si ipubes hereditatē adeat p̄usq̄z expleuerit pubertatē. vn̄ sub expssa pupillari ɔtinet ī tacita vulgaris. ff. eo. ti. l. iā hoc iure.

Substitutio pupillarl ē q̄ soli pupillo ⁊ ipuberi fit. Et est ēt duplex. alia expssa alia tacita. substitutio pupillarl expssa fit hoc mō. iste fili⁹ me⁹ ipubes heres esto. ⁊ si heres nō erit aut si heres erit ⁊ ifra pupillarē etatē dcesserit ille heres esto. vl' sic. istituto mihi i heredē. T. filiū meū pupillū ⁊ si nō erit vl' si erit heres ⁊ ifra ānos pubertatis vel i pupillari etate dcesserit substituto ei seiū. hec dr̄ expssa substitutio. q2 in eo oia vba exprimunt' q̄ exprimi oportet.

Substitutio pupillarl tacita ē h̄. fili⁹ me⁹ ipubes heres esto. ⁊ si ille nō erit iste heres esto. vel sic. quisq̄s mihi heres erit sit heres filio meo. Hec dr̄ tacita. q2 vba q̄dā nō expssa hic tacite subitelligunt' q̄ exprimunt' i expssa substitutiōe pupillari. Nā p hāc tacite itelligit' q̄ si fili⁹ dcesserit ī pupillari etate ille q erit heres pr̄i erit heres filio. Et debent' ille pupillares substōes solis pupillis i ptāte patētū existētibus ⁊ ab ipis patētib⁹ fieri. p qd̄ euidēter pz q̄ nō a mr̄e sz a solo pr̄e fiūt cū mr̄ filios nō hēat i ptāte. Sz nūq̄z substitut⁹ ex pupillari expssa repellit' a mr̄e pupilli. ⁊ substitut⁹ ex tacita repellit' a mr̄e pupilli ⁊ succedit ipi pupillo mr̄. Itē g ē substitut⁹ ex pupillari substōe fit heres ipi pupillo. Ille vō q ē substitut⁹ ex vulgari fit heres ipi testatori. Itē pupillarl tacita itelligit' eē vulgarl expssa q̄ mr̄ substituit' pupillo. Et h̄ pp p[...]legiū mr̄is. Itē eodē mō q̄n q̄s pupillo vel alij substitui[...]pter [...]diūctā psonā.

Substitutio pupillaris ɔpēdiosa est q̄ fit vboȝ ɔpēdio q̄ vba l pupillari expssa sunt plixiora. Et ex h̄ dr̄ ɔpēdiosa. ⁊ hz fieri hoc mō. Instituo ticiū filiū meū mihi in heredē ⁊ q̄ncūq̄z decesserit sine filijs substituo ei Seyū. vl' sic. Iste fili⁹ ipubes heres esto ⁊ quocūq̄z tpe decesserit ille heres esto. que substitutio tantū locū hz in milite. de hoc in. l. p̄cibus. C. de ipub. ⁊ ali. substi.

Substitutio breuiloq̄ siue reciproca. Est q̄ ɔtinet duas vulgares ⁊ duas pupillares substitutiōes vt cū duo ipuberes istituti a patēte q hz eos i ptāte iuicē substituunt' hoc mō. S. ⁊. T. filios meos ipuberes mihi istituo heredes ⁊ eos iuicē substituo. Vn̄ q2 ɔtinet expssā pupillarē si aliqs p̄dictoȝ decesserit i ipuberi etate mr̄ ipuberis descēdētis oino repellit' ⁊ succedit substitut⁹. Et hāc substitutionem lex appellat reciprocā ⁊ oēs q̄ttuor expsse sunt.

Substitutio exēplaris vel exēplaria. est q̄ fit a parētib⁹ vtriusq̄z sexus filio furioso vel mentecapto. Et dr̄ exēplaris q2 fit ad exēpluū pupillaris substitutiōis q2 sicut pater puidet filio pupillo qui testari nō potest de herede. Ita puidet filio mētecapto vel furioso. ⁊ fit hoc modo. T. filiū meū furiosum vel mentecaptū mihi heredē istituo. Et si decesserit furiosus vel mētecaptus anteq̄z ad sanā mentē puenerit substituo ei talē filiū suū vel fratrē vel aliquem alienū si deficiat filius vel frater.

Substitutio obliq̄ siue nō directa. q̄ est fideicōmissaria est illa q̄ fit p fideicōmissū vbi. q̄ncūq̄z vr̄uz sine liberis decesserit rogo vt ei⁹ portio ad sup̄stitē perueniat. Et q̄n q̄s istituit heredē ⁊ ei⁹ fidei ɔmittit vt q̄ncito possit ei⁹ hereditatē adeat ⁊ eā alteri certe psone cui ⁊ q̄n testator voluerit restituat. vz. tali die vl' sub tali ɔditiōe si dcesserit sine filijs vt si forte ī ea ɔditiōe fuerit q̄ testator magis diligat eū ⁊ ex testō ei⁹ directo nihil capere possit puta q2 directe ⁊ immediate capax nō est q̄lis est spuri⁹. saltē hoc mō aliqd capiat ⁊ ɔsequat' ex hereditate vel totā ipsam hereditatē. vt. C. ad trebel. p to. q̄st. ⁊. ff. eo. ti. in multis ll. ⁊ in. e. Raynucius. ⁊. c. Raynaldus. de testa. Et nota q̄ in substitutiōib⁹ fideicōmissarijs locū hz quartaȝ deductio. in directis aūt nō. c. Si pater. de testa. li. vi. vbi est casus. ⁊ ibi vide glo. de his substitutiōibus est glo. in. c. Raynucius. palle. ⁊ isti. de vulga. ⁊ pupil. substi. per totum.

Substitutus heres. Regre supra heres substitutus. Et nota q̄ in oibus substitutiōibus p̄mo p̄cedere dz istitutio sicut primus gradus ⁊ postea poni dz substitutio vt scd̄us. Hinc est qd̄ dr̄ istitutus p̄mus heres. ⁊ substitutus scd̄s. l. cū pponas. C. de here. insti.

Subhastari. est rē venalē ppani hasta supposita qd̄ freq̄ns ē circa p̄dia q̄ nūciant' vel cēsent' fisco vacare. ⁊ sic p subhastationē plus offerēti debet'.

Subsidiaria actio. Re. s̄. actio subsidiaria.

Subpūctare litterā est eā dānare pūctis suppositis: vt quādo littera sup̄flua iferius pūctat'. vt habet' supra de litera. C. in versi. cancellare.

Successio q̄nq̄z fit de capite i caput. ⁊ q̄nq̄z de gradu in gradū fz aço. i sum. de succes. ⁊ edic. C. ⁊. ff. eo. ti. l. i.

Successio de capite in caput est cū deficiēte p̄mo capite liberoȝ orit' z^m caput agnatoȝ ⁊ isto dficiēte succedit tertiū caput cognatoȝ. ⁊ cognatis deficiētibus succedit' q̄rto per ordinē vnde vir ⁊ mulier ⁊ vxor. vt. C. in titu. vnde vir ⁊ vx. in auten. preterea.

Successio de gradu i gradū est q̄n ples psone sūt i eodē capite in diuersis gradibus. vna prior altera posterior. nā p̄ore repulsa spe vel repudiatione sequēs succedit. vt. ff. de succes. edi. l. i. Et. C. eo. ti. p aço. i sū. Et ad pleniorē. s. doctrinā successionū ab itestato. sic ē distiguēdū. Aut dubitat' q̄liter descēdētes succedāt ascēdētibus. Aut qualr' ascēdentes descēdētibus. Aut qualr' collaterales collateralibus. Primo casu aut sup̄sūt legitimi ⁊ nāles. Aut legitimi tm̄. Aut adoptiui. Aut nāles tātū. Aut nati ex illicito coitu vt spurij ⁊c. Si legitimi ⁊ naturales. aut sup̄sunt tm̄ filij p̄mi gradus aut vlterioris. Primo casu aut oēs emācipati aut oēs in potestate sūt ⁊ tūc iure veteri ⁊ nouo succedūt eq̄lr' sublata differētia sexus. vt. l. xij. tab. ⁊ isti. de here. que ab intesta. defe. §. emācipati. C. de suis ⁊ legi. here. l. vi. ⁊ auc. in successione. ibidē. Aut supersūt quidā emācipati ⁊ q̄dā in potestate. ⁊ tūc iure veteri digestoȝ vocabant' emancipati de iure pretorio existētes in ptāte. ⁊ de iure ciuili oēs equaliter. lz diuersis iuribus vocarētur. C. de legit. here. l. meminimus. ibi. Cū igit' pretorē filiū emācipatū ⁊c. ff. de bo. poss. l. sed cū patrono. §. bonoȝ. In iure vero autēticoȝ vocabātur etiā emācipati cū suis equalr'. vt i auc. de here. q ab ite. defer. §. reliquū ibi. In illa ⁊c. Si vero sup̄sunt vlteriores aut erāt ɔcepti viuente eo de cuius hereditate agitur aut eo mortuo. si eo viuente. aut nascuntur eo sup̄stite per quē ɔiungunt'. et ɔstat eos excludi si velit ille adire hereditatē. q2 p̄cedit eos in gradu. sed si nolit. vel non possit. quia morit' anteq̄z adeat vocant' vlteriores per eū ɔiuncti. ⁊ si soli ⁊ eodem gradu vocātur equaliter. sicut patruis vocantur in stirpes iure veteri ⁊ nouo. Idē si nascuntur mortuo patre. q2 paria sunt eū non esse mortuum. ⁊ repudiare. ⁊ eū mori anteq̄z repudiat. si non erāt ɔcepti mortuo eo de cuius hereditate agitur nec p̄torio nec ciuili iure vocantur. nec excludunt sequentes. vt hec oia euidēter pbantur. C. de suis ⁊ legit. here. l. nepotes. ⁊ in auc. i successione. ibidē. hal. ⁊ isti. de here. que ab itesta. defe. §. cū filius. ⁊ in auc. de here. q̄ ab inte. defe. §. reliquū. halle. col. ix. ⁊. ff. de iniust. rup. ⁊ irri. te. l. si quis filio. Sāne tm̄ hec itelligātur esse vera nō eq̄litate tituli. C. de his q ante ap.

ta.l.vnica.⁊ de cadu.tol.l.i.§.in nouissimo.eo casu quādo
iura ɔpetebat adulto filio.vt.C.ad sena.ɔsul.orphi.l.vl.p̄-
dicta pcedūt si nascūt̄ eo exn̄te i ptāte p quē ɔiūguntur.
Si vo sit emācipat⁹ ⁊ nepotes repōant̄ i.remaneāt i ptā-
te ei⁹:ð cui⁹ successione tractat̄.ɔsiderato iure ciuili antiq̄
p̄ferunt̄ nepotes s̄ȝ p edictū ð ɔiūgēdis cum emancipato
liberis ei⁹: vocant̄ fil'⁊ tm̄ ɔseq̄t̄ fili⁹ q̄rtū oēs nepotes ex
eo nati.vt apparet.ff.ð cōiūgē.cū emāci.l.ei⁹.§.iter ip̄ȝ.ff.ð
ɔ.tabu.l.i.§.q̄ hēānt ⁊.l.q̄ hȝ.⁊.l.q̄ emācipatus.§.si pr̄.Sȝ
iure nouo autēticoꝝ p̄ferūt̄ filij.q̄r pōres i gradu.cū sibla
ta sit dr̄ia p̄rie ptātis.Et sic est correct⁹ ille titul⁹ ð ɔiūgē.
cū emāc.vt no.e.l.i.i p̄n.⁊.C.ð suis ⁊ legit.here.l.si.⁊ auc̄.i
successiōe.ibide.qḋ intellige vt ibi dr̄.nā titul⁹ ille adhuc
hodie manet s̄ȝ Jaco.ð rauen̄.alias ð rauani.f.q̄ ad succes
siones ex testō.si āt mortuo ascēdēte sup̄sūt dscendentes
legitimi tm̄.vt adoptiui.tūc si dāt̄ i adoptōez ascēdētib⁹
p lineā masculinā vl' femininā succedunt eis ex teſtō ⁊ ab
itestato.exheredati hn̄t q̄relā.Si dāt̄ extneis i adoptōez.
aut morit̄ pr̄ adoptiu⁹ testat⁹ aut itestat⁹.si testat⁹ regulr̄
nihil relinq̄re cogit̄.Fallit i casu si arrogat⁹ sit ipubes cui
cogit̄ q̄rtā relinq̄re ex ɔstitutiōe diui py.vt.l.papinian⁹.§.
sig̃s.§.de offi.test.ita simplr̄ dixit Cy.Sȝ quid si erat scis
pubes an debeat̄ sibi quarta:dic.vt no.C.de adop.l.ij.Si
vō morit̄ pr̄ adoptiu⁹ itestat⁹.aut sine legitimis ⁊ nālib⁹ ⁊
tūc s̄ȝ oēs succedūt adoptiui.aut extātib⁹ legitimis ⁊ nāli-
b⁹:⁊ tūc reprobata q̄rūdā opiniōe q̄ dixerūt ɔiūi vocāt̄ et
cū legitimis ⁊ nālib⁹ eq̄lr̄.si tpe morti repiant̄ i ptāte.hec
pbant̄.C.de suis ⁊ le.her̄.l.fi.Tertio casu q̄n mortuo ascē-
dēte nāles tm̄ sup̄sūt.aut extātib⁹ legitimis.aut nō extāti
bus.p̄mo casu aut decedit pr̄ testat⁹.aut itestat⁹.Si dece
dit testat⁹ tūc pōt eos isstituere in vncia.vt i.l.ij.⁊ i auc̄.ibi
posita.C.de natu.libe.si itestat⁹ i nihilū succedūt.s̄ȝ alunt̄
vt i auc̄.de natu.libe.§.si vo.⁊.C.ð nā.libe.auc̄.lȝ.Scd̄o ca
su q̄n nō extātib⁹ legitimis filij nāles sup̄sūt extātib⁹ pa-
rētib⁹ aut nō extātib⁹.si extante.aut decedit testat⁹.⁊ tūc
pōt nāles isstituere in solidū parētib⁹ reliquēdo legitimā.
aut itestat⁹ ⁊ nō sup̄est ɔiūx legitima.⁊ tūc succedūt i du-
as vncias.vt i auc̄.lȝ pal.Quarto casu q̄n sup̄sūt spurij.aut
tractat̄ de successiōe linee p̄rne aut m̄rne.si p̄rne spurij ex
illicito coitu nati nulli succedūt.i auc̄.Qui mo.na.eff.le.§.
vl.si m̄rne aut tractat̄ de successione m̄ris.aut successione
ɔiūctoꝝ p matrē.si m̄r̄ aut nō ē illustris aut illustris.Si
p̄mū.vȝ.nō illustris.aut sup̄sūt spurij vulgo q̄siti.aut sup-
sūt spurij icestuosi vel nepharij.Si sunt vulgo q̄siti succe-
dūt m̄ri idistincte.vt.ff.ad turpilia.l.i.§.i.Et isti.eo.ti.§.No
uissimo.Si sūt suscepti ex dānabili coitu nō succedūt.vt i
auc̄.q.mo.na.effi.sui.§.fi.Si vo m̄r̄ est illustris tūc aut ex-
tātib⁹ iustis filijs aut nō.Et dic.vt.C.ad senat.ɔsul.orphi.
.l.sig̃s.Si vo de successione ɔiūctoꝝ p matrē idistīcte suc
cedūt.⁊ eis succedit̄.vt.ff.vn̄ cogna.l.si spuri⁹.⁊.l.i.hac pte
Scd̄o casu p̄ncipali.s.q̄n agit̄ q̄lr̄ ascēdētes succedāt.aut
sup̄est pr̄ ⁊ m̄r̄ vel m̄r̄ tātū aut vterq̄ȝ sil' cū fratrib⁹ vtriq̄ȝ
ɔiūctis.aut cū ɔiūctis ex altera pte tm̄.aut sup̄sūt auus vl'
auia vna cū fratrib⁹.Primo casu iure veteri p̄ferebat̄ pr̄
m̄ri.si fili⁹ fuit i ptāte.q̄r olim occupabat iure peculij.⁊ q̄r
erat agnat⁹ mater vero cognata vt.ff.ad turpil.l.vl.Itē h̄
erāt tūc vera i nāli ⁊ legitimo p̄re.fec⁹ i nāli tm̄.qui nō hȝ
i ptāte.⁊ sic nō hȝ bñficiū manumissoꝝ.Itē secus i legiti-
mo.vt.ff.ad turpil.l.si patrē.hodie vo fili⁹ hȝ herede ⁊ non
occupat iur.pecu.vt in auc̄.de here.q̄ ab itest.defe.§.i.Itē
sublata est dr̄ia agnatōis.⁊ cognatōis.vt eo.ti.§.nulla.⁊ iō
pr̄ ⁊ m̄r̄ pariter vocant̄.vt.C.ad turpi.⁊ auc̄.defūcto.scd̄o
casu locū hȝ isti.ad sena.ɔsul.orphi.§.i.hodie sil' vocant̄ in
portōes viriles.vt i auc̄.de here.q̄ ab itesta.ve.§.ɔseq̄ues.
⁊i auctētica defūcto.pal.Tertio casu p̄ferl̄ pr̄ ⁊ m̄r̄ fratri-
bus ɔiūctis ex altera pte tm̄.vt i auc̄.palle.defuncto ⁊c.
Quarto casu ē opinio iter Bulgaꝝ ex vna pte ⁊ mar tinū
⁊ ioānē ptib⁹ ex altera.vt i tā alle.auc̄.defūcto.Tertio ca
su p̄ncipali cū tractat̄ de successione collateraliū aut sunt
fratres vtriq̄ȝ ɔiūcti tm̄ ⁊ succedūt.vt.ff.de suis ⁊ legit.he
re.l.i.§.vl.aut sup̄sūt ɔiūcti ex altera pte tm̄.vt vterini tm̄
vel ɔsanguinei tm̄.tūc aut sup̄sūt ex legitimo nati m̄rimo
nio aut nō.Si p̄mū tūc succedūt.vt.C.ð suis ⁊ legit.here.
auc̄.post fratres.Si s̄ȝ aut sūt ɔiūcti p patrē tm̄ ⁊ nō succe
dūt.vt i auc̄.q mo.na.eff.sui.§.filiū.Si p matrē succedūt
etiā spurij vel ex vulgo q̄siti.vt.ff.vn̄ cogna.l.ij.aut sup̄sūt
vterini tm̄ ⁊ ɔsāguinei tm̄.⁊ tūc pariter succedūt i bonis a
se q̄sitis.q̄r cognatio hodie ab agnatōe nō differt.vt i auc̄.
post fratres.pal.Sȝ i bonis q̄sitis a p̄re p̄ferunt̄ ɔsanguinei
⁊ i q̄sitis a m̄re p̄ferunt̄ vterini.vt.C.de suis ⁊ legit.here.l.
de emācipatis.Et i h̄ nō remanet illa lex icorrecta.aut sūt
p̄sūt vtriq̄ȝ ɔiūcti ⁊ q̄ ɔsāguineis tm̄ vel vterinis tm̄ p̄ferū
tur i vtrisq̄ȝ q̄sitis.vt i auc̄.Itaq̄ȝ.Cōia de success.Nā dupli
ci iure vtunt̄.vt i corpe vn̄ sumit̄.aut sup̄sunt fratres ⁊ fi-
lij fratrū.⁊ tūc succedūt eadē distinctiōe s̄uata vtriq̄ȝ ɔiū-
ctoꝝ ⁊ nō ɔiūctoꝝ.vt i auc̄.Cessāte.C.de suis ⁊ legit.here.
dic vt ibi.vl' sup̄sūt etiā nepotes fratꝝ vl' vlteriores.⁊ tūc
q̄ p̄or est i gradu potior erit i iure.auc̄.post fratres.pal.s̄m
dy.cui⁹ fuit hec distīctio paucis p Cy.additis q̄ hāc ponit
ad l'faȝ.C.cōia.de succes.i auc̄.Itaq̄ȝ.palle.Et dat̄ super.c.
auctētate.ð ɔces.p̄be.li.vi.Ex dcis de successione heredita-
ris talis orit̄ q̄ō.Utꝝ ⁊ q̄ p̄ferant̄ i successione iter pueros
fratris ex m̄re tm̄ ex vna ⁊ iter pueros filie sororis p̄ris vl'
pueros filie fratris p̄ris aut pueros filij sororis p̄ris ptib⁹
ex altera.In hac q̄ōne icidēs casus ē talis.q̄dā.h.fuit fra-
ter ex pte m̄ris tm̄ cuiusdā.g.vxoris.b.idē.h.cū q̄dā.k.fa-
mula sua gn̄auit duas filias in statu [illegible]ro.de post ɔpit.b.
cū.k.m̄rimoniū.⁊ ipa.k.i celebratōe [illegible]rimonij suas tenu-
it filias sub mātello.surgit ex h̄ q̄ō an iste filie sint legiti-
mate.⁊ possint succedere vel ne.Et videt̄ q̄ sic.vȝ.q̄ sint
legitimate ⁊ succedūt ac si fuissēt legitime a p̄ncipio gn̄a-
tionis.fa.§.dubitatū.in auc̄.de icest.nupt.coll.ij.Q̄r legiti
mati p subseq̄ens m̄rimoniū hn̄t oēs successiones q̄s hn̄t
illi q̄ sūt ab initio legitimi ⁊ nāles.ita dicit Bar.i.§.dubi-
tatū.pal.facit etiā.§.trib⁹.in auc̄.q̄.mo.na.effi.sui.vsi reli-
quū col.vij.vbi dicit bar.q̄ tales sic legitimati efficiūtur
p̄mogeniti siue postea alij liberi nascant̄ ex eodē m̄rimo-
nio siue nō ⁊ succedūt illis psonis q̄bus succedūt illi q ab
initio legitimi nati fuerūt.facit ad h̄.l.cū q̄s.C.de nat.li.⁊
isti.de nup.§.fi.vbi glo.sup v̄bo iterdictū.cū glo.pe.Itē in
.c.tāto i p̄n.q̄ fi.sint legi.Et ad q̄ōnē p̄ncipalē.q̄r i casu p̄ri-
ri pueri filie sororis p̄ris ⁊ pueri filij fratri p̄ris.⁊ pueri filij
sororis p̄ris sūt i eodē gradu.tūc filia fratris ex vna pte p̄-
fert̄ in successione pueris supradictis.p̄ȝ h̄.C.de legi.here.
auc̄.post fratres.cū si.vbi dr̄.Q̄n defunct⁹ nō relinq̄t fra-
trē vl' sororē ex vtroq̄ȝ parēte nec corūdē fratris ⁊ sororis
liberos ex tūc p̄ferunt̄ i successiōe fratres ⁊ sorores ex vna
pte ⁊ eorūdē liberi.⁊ sūt i gradu viciniori q̄ȝ pueri supradi
cti.s.filie sororis p̄ris.⁊ pueri filie fratris p̄ris.⁊ filij sororis
patris.vt i auc̄.de here.ab itesta.veni.§.i eliquū.⁊.§.illud
palā.Idē dicit bar.et salice.i auc̄.post fratres pal.⁊ pbat̄.
.C.de leg.here.i auc̄.post fratres.ij.vbi habet̄ q̄ post fra-
tres ⁊ sorores ⁊ eoꝝ liberos succedēt p̄rio alij s̄m gradus
suos nā puer fratris ex vno parēte est i tertio gradu ɔsan-
guinitatis.sed supradicti pueri sūt in q̄rto gradu.⁊ q̄ vici-
nior est in gradu p̄fert̄ in successione.ergo ⁊c̄.

¶ Suffragiū est pprie patrociniū quod p̄stat aduocatus.
aut consiliū.vel seruitiū.xij.q.ij.suffragia.Quandoq̄ȝ po
nitur pro salario quod debetur aduocato s̄m Azonez.C.
de suffra.Quīq̄ȝ est ɔsensus i scriptis redactus.s.cū dicitur

ego.b.note p.i platū.ꝛ sic sumit de elec.c.ppetuo.li.vi.Est ét auxiliū deprecatōis p aiab⁹ fcīn.Et sic sūt q̄ttuoꝛ modi suffragādi p aiab⁹ ad q̄s oēs aly ducunt.s.oro bꝛōꝝ hoīz. siue amicoꝝ.ieiuniū.elemosyna.ꝛ sacrm altoꝛi.vñ.Missa.pces.dona.ieiunia q̄ttuoꝛ ista Absoluūt aīas q̄s purgās detinet ignis.de h vide glo.in.c.cū creatura.de cele.miss.

Sup.hec ppō de suo significato significat i iure ypothecationē.ꝛ p h si testatoꝛ legat annua decē sup tali fundo: sensus ē q ipz fundū ypothecat p illo legato.ꝛ idē i pmissione.nā ypotheca dr ab ypos.i.sub ꝛ thesis positio quasi suppō.Itē dictio sup q̄nq; n̄ significat ypothecationē.qn .s.aliqd ipedit.vbi gfa.Cōcedo tibi decē annua sup tali re trāsferēs i te dūiū ex hac cā p trāslationē dūy ipedit ypotheca.vt in.l.pign⁹.ff.de re iudi.Itē dictio sup q̄nq; ponit p de.vt in.c.sup spoliatōe.de ordi.cog.c.sup lr̄is.de rescri. .c.sup eo.de elec.ꝛ sic dicit Alexander.Cū sup eā p de rē. Q̄nq; ponit p ppter vt nota.in dictis iuribus.

Suffragari.i.auxiliari.Inde dūr suffraganei.i.auxiliatꝛ dyocesanoꝝ epoꝝ.d elec.c.suffraganeis.vbi epi suffraganei dūr archiepi metropolitani.ꝛ pñt eo tñ ↄfirmato ꝫ dū ↄsecrato nec palliato de mādato ei⁹ ↄsecrari.vt ibi dr.

Supinū hz duos casus tñ accusatiuū ꝛ ablatiuū.i ablatiuo significat terminū a quo.vt minoꝛ natu.vt i.l.iy.§.minorē.ff.de mino.nā tps legis ↄputat a tpe natiuitatis vt a termio a quo.Sz i accusatiuo significat terminū ad quē. rō q̄ reuolūtas defūcti.s.ei obtēpari ē termin⁹ ad quē.ꝛ nec isto casu nec pcedēti significat ↄditionē q̄ nihil qđ suspēdi possit subest.Supinū g̃ i vtroq; casu.s.accusatiuo ꝛ ablatiuo sūptū de se solo nō iportat ↄditionē nisi addat ei vbū vl pticipiū futuri tpis.vt ventur⁹ vl itur⁹.tūc n.ex adiūcto qđ ↄtinet euētū ↄditionē significabit.sz nō ex suo ppo significato quo tm̄ significat terminū a quo vel ad quē.

Supficiales edes sūt q̄ i solo ↄducto vl empto sūt posite q̄ꝝ ppingtas seu ppetas ciuili ꝛ nāli iure ei⁹ ē cui⁹ ē soli.vt.ff.de supficie.l.y.vl edificia sup soli faciē facta.puta q̄ dūs soli ex locatōe ↄcessit sup solū suū edificia fieri.

Supficies.de supficie in rē actio.Re.s.de actionibus.

Suppellex ē domesticū pr̄isfamilias istrū i quo ↄtinent mēse.sciphi.cephalia.subsellia.cuīta.ipitia.vasa vinaria. aq̄ria.pelues.aquaria.traba.vasa estiuaria.vulgarla.i.ad certū offm attributa ꝛ cetera istra domus.vt scribit pōponi⁹.Dr aūt suppellex vt labeo ait.q̄ hi q in legatōe mittebant secū suppellectiles ꝑportabāt.vt i.l.labeo.ff.de suppelle.lega.Que aūt ↄphēdant sub vocabulo suppellectilis determinat bal.in.l.in legatis.C.de lega.

Supplicary dr g ab aliqđ delictū enorme in publicū deuoluunt erariū q̄ deuolutio dr bonoꝝ publicatio.

Supplicatio.ē petitio venie poris erroris.Uel ē q̄dā benignitatl ipi⁹ supioris iploratio.Et ponunt tres drie iter supplicatiōnē ꝛ appellationē.vt i glo.iiy.c.ex lr̄is.de in iteresti.Et sumit supplicatio stricte p ea q̄ porrigit aduersus snlaz q̄ petit reuocari.q̄uis alias capiat large p q̄libet pcū porrectōe.Et ponit Buti.ꝗrtā driaz.q̄ nō lz tertio appellare.sz bñ lz tertio supplicare.quā driaz Jo.an.quē sequtur Bat.reprobat dicēs But.errasse.q̄ si itelligit q post duas supplicatōes tertia admittit.tūc ē ↄ casū.l.si aduersus.C.de pci.ipe.offe.si vo itelligit q post duas snlas latas i cā appellatōis liceat post ea loco tertie snie facere supplicationē.et falsū ē.q̄ qn nō licet tertia vice appellare nec licebit supplicare.Alia dria.lz i appellatōe a snia diffinitiua sec⁹ tñ i iterlocutoria nō sit nece exp̄mi cāz aliq̄.tñ in supplicatōe necīo apponit cā saltē colorata alias supioꝛ nō dz admittere supplicationē.Itē drūt.q̄ solus pnceps supioꝛ ↄcedere hz supplicationē sz appellatio ēt fit ab iferiori.

Surreptio ē repētina ꝛ festina alicui⁹ falsitatl suggestio. Et dr a sub ꝛ repo.de h notat i.c.sup lr̄is.de rescriptis.

Suspēsio excōicatio ꝛ exiliū drūt.q̄ pōt suspensus sine pctō cōicare alys hoib⁹ ꝛ aly sibi.sec⁹ i excōicatōe ꝛ exilio q̄ tñ drūt iter se q̄ excōicat⁹ pōt manere i ciuitate lz puet hoīuz cōione sz i exiliū missus expellit a ciuitate q̄ a cōione hoīuz.et suspēsus celebrās ppetuo deponi dz.c.clericonū.de vi.ꝛ ho.cle.ꝛ.c.clerici.ꝛ latores.de cle.excō.mini.

Suspēsū dr id qđ excedit domos vel vltra eas extēdit. Qđ si ceciderit ꝛ alicui nocuerit vel dānū itulerit i via publica eius tenebit dūs domus illi⁹ de q̄ dānū illatū est.ve .ff.de bis que deiec.vel effu.per totū.

Suspectus dicitur qui non ex fide administrat vt insti. de suspec.tuto.§.suspectus.

Suus qs dicat.Cū dr qs pseq iniuriā suoꝝ vide in.c.de cetero.de testi.ꝛ i.l.si femina.C.ad turpil.ns dr illeq ē ad mittit ad successionē ob itestato siue iure agnationis:siue cognatiōis.d q̄ ait i.l.negāda.C.q accu.nō pos.canonizatā. iy.q.xi.c.negāda.Bal.ꝛ moderni dūt illū esse suū p q̄ pōt qs agere sine mandato cū sola cautōe de rato.vt sunt oēs agnati cognati fily liberi pꝛoni ꝛc.Cōtra q̄s nō pōt qs ↄpelli testificari i cā criminali vt notat in.c.de cetero.pal.Itē alr capit cū qs dr eē suus.i.sue mēti vl apud se.vt i.l.fulcini⁹.§.adeo ait latitatio.ff.q ꝛ ex q.cau.i po.ꝛ est ibi pulcher modus loquēdi q furiosus ebri⁹ dormiēs pupillus ꝛc.dr nō eē suus nec patit vēditionē alias vēdicationē de q̄ ibi Nā nō se occltat q suus nō ē.vt i.§.adeo.pal.Itē suū ē vbū ambiguū.Jō dicēs suū non eē adyecre dz neq; sibi cōe.ff. de vbo.sig.l.pupillus i fi.ꝛc.ꝛ si qđ cōe est meū dici pōt.vt .l.serui electio.§.adeo.ff.de lega.i.

De Ta

Tabellarius siue tabellio.Est; publica psona sacramēto astricta icunitate vt rōes ꝛ acta i formā publicā redigat a pncipe ad h offiy deputat⁹ ꝛ ↄfirmat⁹.Ul sic.ē psona publica bñs offiy scribēdi istra sup ↄtrib⁹ vl alys reb⁹ ad faciēdū fidē sup eisdē.ꝛ tabellionatus offiy p bñficy subtractionē appellatōe postposita iterdicit dz clericl i sacrl ordinib⁹ ↄstitutl.c.sic.T.ne cl.vel mo.Et dat ibi gl.rōnē.q̄ gen⁹ negociatōis ē.Et finalr ꝫ gl.q l cā ecclīastica vl spūali pōt exercere offiy.vt.c.qm̄.de pba.ꝛ xxvy.q.y Mroꝝ.Itē tabellio dz eē regst⁹ ꝛ rogat⁹ vt i Spe.de istru.edi.§.y.v.Sz pōe.ꝛ.§.iy.i pma colūna.vt est gl.i vbo regstl.i cle.romana.de iu.iu.Itē tabellio ↄpellit ↄficere istra si roget.Sz pone mādato supiorl si vult ↄficere qd erit:Rñdet q pūit offō tabellionat⁹ꝫ bal.i.l.i.pur dēdū.C.d postula.Et ē rō q̄ ē fū⁹ public⁹.h tñ limitat nisi vna cū offō notariat⁹ hēat aliō offiy annexū ꝛ illō p q̄nquēniū exercuerit.tūc.n.inuit⁹ rogari nō pōt.Casus ē vnic⁹ ꝛ singlarl vt ibi notat ägelus i.l.i.C.de tabulis.li.x.Sz q̄rit vtꝝ tabellio q̄ncūq; vult possit renunciare offō tabellionat⁹:rñdet q nō.rō.q̄ nemo pōt renūciare suo offō nisi i manu⁹ supioris ↄcedētl.l.legātl.ff.d offi.psi.c.admonet. d renū.ꝛ.c.qđ i dubys.e.ei.Bal.ad h iduc.l.filys.ff.d fur. Itē q̄rit an tabellioni cui tpe rogat⁹ fuit solutū de mercede ↄfectōis istri:debeat iteꝝ solui qñ pars velit hr̄e copiā istri.Rñdet q sic.glo.ē no.i.l.si.§.exēplaria.C.de pn.agē. i re.li.xy.qđ ē mēri tenēdū fm Lo.de roma.q̄ q̄tidianū Cetera q̄plura vide.s.de J ꝛ N.Et quot psonis equiteat tabellio i fide scriptis adhibēda.est glo.i vbo duos viros. i.c.qm̄ ↄ falsā.de pbat.Et nota lz sacerdos nō debeat exercere officiū tabellionatus.c.sicut te.pal.tñ si officit valet. fm bal.in.l.vniuersis.C.de edē.Sz pone sacerdos scribit legatū sue ecclesie vt tabellio:an talis scriptura valeat.ꝛ probet.respondetur q sic.c.cum inter nos.de re iudi.vbi

determinatio.an.r pbatur qꝛ pōt ēē testis.e.rainutius.de test.non ob.ꝙ pr̄ non pōt conficere istr̄z p filio.vt est glo. singularis.i.l.ipuberis.§.i.ff.de fal.qꝛ nō est eadē rō i pr̄e r sacerdote. Itē punit̄ tabellio q accipit aliqd ēt s spōte sol/uēte vltra ppriū salariū.fz bal.i anct.iz hodie.C.de epi.r cle. Itē scribēs falsū istr̄m imunitatl dz puniri pena ignis. casus i.l.i.C.de mu.ꝯcel.li.x.Et scribēs illicitū istr̄m pdit manū.c.spialē.§.scribo.de phibi alie.p Federicū. Itē scri bēs istr̄z vsurariū ē piur⁹ r nō pōt ampli⁹ ꝯficere.r pōt p/nūciari ifamis fz hostiē.in sum.de vsur.in fi.§.fi.vsicu.qd de notario.r Archidiaco.de hoc.xxxviij.disti.c.sicut.

¶ Tabulorꝫ etiō fz accur.sūt q faciēdis publicis istrumē tis publice psūt in singulis ciuitatib⁹.Regre supra.Scri/be.r.xxxvi.q.iij.§.pōt.ad fi.r.C.de tabu.li.x.

¶ Tobernorius dr̄ qui tabernā exercet:vinū vēdēs.

¶ Tabule testamēti ide vocate sūt qꝛ an̄ cartaꝝ vsū i ta/bulis tā testā q̄z epl̄e scribebant̄.q̄ꝛ portitores tabulorꝫ vocavōt̄ fz Isi.li.v.Et table testl ppe sr̄ testm̄ editū i scri ptl signatū r pfectū.Sz abusiue ēt illa testā vl' toblās appel lam⁹ q̄ falsa sūt r illicita fz aço.in sum.C.de re.tabu.exhi.

¶ Taciturnitas ē q̄n̄qꝫ būdo p ꝯfessione.Etiā q̄n̄qꝫ tacitū bētur p expsso.ff si cer.pe.l.cū qd.r.c.gratū.ð offi. dle.

¶ Tacere.h vbū de se nec significat ꝯsēsū.nec dissēsū.sz tz mediū.vn̄ no.q ē dare ꝯsēsū dissēsū r mediū.qð n̄ ē ꝯsen/sus.nec dissēsus.vl' alr̄.nā hēmus velle r nolle r medium qð n̄ ē velle.nec nolle.nā velle ē ꝯsētire.nolle ē dissentire siue resistere p motū animi.vnd ei vtrūqꝫ.s.velle r nolle ē mot⁹ animi ad h qð vult vl' nō vult.i.resistit.Sz nō velle. siue nō nolle ē cū nullus ē mot⁹ ai ad vnū vl' ad aliud.p.vl' ꝯ.fac.l.i.in.§.sciaz.ff.de tributa.act.vbi dic̄ vulpi.Sciaz h eā accipim⁹ q̄ hz volūtatē.Sz vt ego puto nō volūtatē.sz patiētiā.nō.n.velle dz dn̄s.sz nō nolle.si igr̄ scient.r nō p/testat̄ r nō ꝯdic̄.tenet̄ tributoria actōe.si vō dissētit nō te net̄ illa actōe.tenet̄ āt si ꝯsētit.aut si nō ꝯsētit.si tn̄ nō dis/sētit.vt ibi dr̄.Seq̄t̄ q ꝙ tacere de se nec ꝯsēsū nec dissēsū significat.Qn̄qꝫ āt sic.qn̄ significat aliūd e suprocqius pba bili medio ꝯcludit̄ tacētē ꝯsētire vl' dissētire.vbi grā.Fcā locatōe pdij rustici vsqꝫ ad ān̄ū.finito āno tacēte locatore ꝯductor remanet i fūdo.ꝯcludit̄ rē recōduxisse p alio an/no.r si pma locatio erat ad mai⁹ tps puta q̄n̄quēniū.fcōn vr̄ fcā tn̄ p illo āno.In pdijs et vrbanis vr̄ fcā noua loca/tio.sz alr̄ q̄z i rusticl.qꝛ tn̄ p tpe q̄ ibi hītot̄.nisi pma loca/tio eēt fcā i scriptl.qꝛ tūc fcā nō vr̄ fieri.eo ꝙ nulla scriptu ra iteruenit q̄ vr̄ regri sicut i pma.l.itē q̄rit̄.§.fi.ff.de loca.r ꝯduc.pz q̄ex h ꝙ tacēs hētur p ꝯsētiēre.rō sumit̄ ex scia r patiētia ibi stōis.Sz ibi.fcā locatōe ad ān̄ū.si i fine āni locator efficit̄ furiosus.r eo extāte furioso āno finito ꝯdu ctor remanet.dic̄ tex.ꝙ ꝯductio nō renouat̄.r sic tacere n̄ significat ꝯsēsū.l.cū ad certa.ff.locati.qꝛ nō pōt ꝯcludi in furioso ꝯsēsus.certū ē.n.ꝙ nō hz ꝯsēsū saltē validū ad dis ponēdū min⁹ ex patiētia sua ꝯcludit̄.Et lz ex pte ꝯductoris remanētis bn̄ ꝯcludat̄ ꝯsēsus.nō tn̄ suffic̄ ad ꝯtū nisi ꝯcur rēte ꝯsēsu ptis locatoris.q nō ꝯcurrit pp fauorē. Itē pr̄ p dote dotalitio noie filie pōt agere si filia nō dissentit.Et si filia ē furiosa pōt agere qꝛ tūc nō dissētit.lz ēt nō ꝯsētiat.l. ij.§.volūtate.ff.solu.ma. Nec ob.tex.ibi dicens ꝙ credit̄ ꝯsētire.qꝛ dz itelligi q visile ē ꝙ ꝯsentiret si furiosa nō eēt vel cēset ꝯsentire quo ad effectū qꝛ quo ad maīz illi⁹.§.idē ē effcūs.filiā nō dissētire r eā ꝯsētire.cū vtroqꝫ casu pr̄ age re possit.lz quo ad rei vitatē nō ꝯsentiat nec dissentiat. Itē res aīo furādi surripit tacēti.r pone absenti.hoc tacere nō significat ꝯsensu nec dissensū.qꝛ nihil mouet aīuz ad ꝯsen sum vel dissēsuz.r tn̄ hoc nō ipedit furtū cōmitti.licet fur tū dicat̄ ꝯtatio rei aliene dn̄o iuito.sed subaudi vel nō vo lēti.pz qꝛ furioso dn̄o fieri pōt furtū.lz vere iuit⁹ nō sit sed

vere nō volēs est. Nec ob.§.vetare.i.l.qui phas.ff.de fur. vbi dr̄.Vetare dr̄ qui nō ꝯsentit.vt.s̄.de filio furio.qꝛ ve/tare videt̄ quo ad effectū.vel dr̄ ꝙ re vera dissentit dissen su generali quo glibet vult res suas retinere r nō surripi.r dissentit sibi eas auferri.r iste dissensus q semel fuit in alo semp videt̄ pseuerare.r ergo absens dormiēs ignorās fu/riosus dissentire videt̄ dissensu gnāli:r veniēte casu pticu lari hētur p pticulariter dissentiēte.r sic i furto necio nō regrit̄ volūtas vel dissensus:sed sufficit nō ꝯsensus vt pz i sp furioso r i ifāte q nūq̄ hūerūt motū ai i dissēsū. Itē si fr̄ vn⁹ rē cōem cū alio fr̄e suo ipso pn̄te r tacēte donat vxori sue.s.donāti alter fr̄ tacēs vr̄ ꝯsentire.Et sic valet donatio p pte illi⁹ tacētl r nō p pte donāti qꝛ iter vir r vxorē ē.vt i .l.Si fu⁹ cōis.ff.dona.iter vi.r vxo. Itē si sciēte creditore r tacēte dbitor vēdit pign⁹ nō iō vr̄ creditor pign⁹ remit/tere.l.sic.§.non vr̄.ff.q.mo.pig.vel hypothe.sol.qꝛ ex illo actu nō pōt iferri ꝯsensus creditoris i iure pignoris.nec ex illa actu ius creditoris ledit̄. Itē si vēdis fundū in quo ha beo ius fuluctis paritate rōnis.

¶ Tacite itellectū diuersimode capitur in iure.s.p modū dispōnis ꝯditiōis.vel alr̄ put ex diuersificatōe significati vel clausula ꝯcludit̄.vbi grā.in ꝯtu societatis fcā ꝯuētōe ꝙ vnus sociorꝫ hēat duas ptes lucri:intelligit̄ etiō tacite ꝙ hēat duas ptes dāni.Et hoc tacite itellectū capit̄ p mo dū dispōnis seu ꝯuētionis.vt in.§.illud.isti.de socie.Et si/mil̄ significatū ex eq̄li mēte paciscēriū in tacito r expsso. Itē ibi ꝯcedendo aque haustū itelligit̄ ꝯcedi iter ad illū. Et hoc tacite itellectū sumit̄ etiō p modū dispōnis sed nō pncipal'r sed accessorie seu ꝯsecutiue.vt in.l.iij.ff.de s̄.ru. §.Rō qꝛ i itinere nulla ē vtilitas nisi inq̄ztū defuit ad aq̄ haustū. Itē ibi pmitto ptū silue vel fructū fūdi itelligit̄ si nascant̄.l.iterdū.ff.v.ob.qꝛ nisi nascant̄ nihil est in legato vel ꝯuētōe r sic vtilis eē nō pōt. Itē ibi debitū sub ꝯditōe. acceptū fert̄ simplr̄.itelligit̄ tacite si ꝯditio debiti exstite/rit quo ad effcm acceptilatōis nō q̄ ad dispōnē.vt.l.Sub ꝯditōe.ff.de accepti. Itē ibi pmitto tibi.x.itelligit̄ si petie ris nō p modū ꝯditōis sed p modū amonitōis r iterpella tiōis vt an̄ nō sim in mora postea sic.l.si cū petieri.ff.de v. ob.i.sicta.l.mora.ff.de vsu.Rō qꝛ debitor nō est in mora retinēdo dbitū volēte creditore sed eo iuito qn̄ fit iterpel latio. Itē vbi pron⁹ opas stipulat̄ a liberto simplr̄ itelligit̄ cū fuerit idicte q̄ adiectio regrit̄ in opis:sicut in alijs stipu latōe itelligit̄ cū petetis.r est rō qꝛ patronus stipulat̄ ope ras od vtilitatē suam.

¶ Tacite iesse.in simplr̄ ꝯtigit.vbi grā.ꝯuenio cū deposita/rio ꝙ pp amissionē rei dposite nō agā ꝯ ipz in ista ꝯuētōe tacite iest vel ꝯtinet̄ remissio qꝛ si per dolū pdidit agere nō possū deposin.sed pono facio ꝯuētionē ꝙ nō agā de do lo dicit tex.ꝙ nō valet ꝯuētio.Et sic valet tacita remissio r expssa nō.l.Si vn⁹.§.illud.ff.de pac.Et sic expssio eorꝫ q̄ tacite isūt nihil ibi opat̄.rō qꝛ expssium alr̄ significat qꝛ in pmo casu significat̄ remissio doli non simplr̄ sed put ꝯti/net̄ in obligatōe siue actiōe depositi. Jdeo p dolo nō pōt agi actione depositi sed alia actōe.s.rei vēdicatōe qꝛ dolo desijt possidere vel actione de dolo.Sed in scdo casu do/lus simplr̄ remitit̄.Et sic si ꝯuētio teneret nō posset p do lo agi aliq̄ actione:r sic remaneret ipunita. Jdeo nō tenet ꝯuētio qꝛ daret̄ occasio delinq̄ndi.vt l.Cōuenire.ff.ð pac. do. Itē ibi ꝯcedo tē pcario simplr̄:tacite itelligit̄ ꝙ durat donec voluero siue reuocauero.l.i.de pcario.ff.Etiā mor te mea nō finitur.l.iiij.ff.locati.qꝛ in pcario simplr̄ ꝯcesso itelligit̄ volūtas.s.ꝙ per volūtatē ꝯriā siue reuocationē nō pseueret r ꝙ pseueret donec reuocet̄:sed morte nō re/uocatur igitur perseuerot.Sed qn̄ ꝯceditur q̄diu conce/dēs voluerit.tunc significat ꝙ durat q̄diu volūtas adest.

Sȝ morte quis desinit velle. Jō tunc finitur precarium. Itē ibi iudex ꝯdēnat quē pena capitis siue deportationis ad quā tacite seq̄r pena adēptiōis bonoꝝ. Pone ꝯdēnat⁹ appellat. pēdēte appellatōe morit̄. Tūc morte illius pena ꝑncipalis. s. deportatōis tollit̄ ⁊ ēt accessoria. s. adēptio bonoꝝ. vt i. l. iij. C. si pē. app. mors iterue. Rō. q̄r tacitū itelligit̄ accessorie ⁊ ꝯsecutiue. mō sublato ꝑncipali expsso aufert̄ ⁊ accessoriū. Sȝ vbi duo exꝑmunt̄ q̄ambo ꝑncipalia sunt. ad sublationē vni⁹ nō aufert̄ aliud. sic vbi pena iponit̄ i duob⁹ fcis ⁊ vtrūq3 ē cquc ꝑncipale. Aliq dnt q̄ ēt i isto casu pena adēptiōis tollat̄ q̄r expssio vt dicis nō fit nisi ad maiorē dclaratione. Etiā pene i dubio sūt molliēde de pe. di. i. §. pene. Iz forte sec⁹ i vsuris. Est tñ i arbitrio iudicis cuius mēs attēdi dȝ q̄r sȝ ei⁹ mētē vl arbitriū morte finit̄ vl nō. Itē vbi lego alicui simplr̄ intelligit̄ pñti die. ⁊ si exꝑmo in pñti die tē significat qđ vba sonāt. s. q̄ pñs dies isti legato apponit̄: ⁊ hec expssio sī illud nō cēr nihil opareī aliud q̄ȝ tacitū. nec aliud tacitū q̄ȝ expssū. Sȝ ex clausula postea apposita. s. legata qb⁹ dies nō ē apposit⁹ volo solui ānua bina erina die aliō significat̄ i tacito: aliud i expsso. q̄r ex tacito cū clausula apposita nō esī vl̄ dies ex clausula secūta debent̄ ānua bina. In expsso vbi dies ē apposit⁹ dicēdo pñti die ad ipȝ legatū ꝑdicta clausula nō refert̄ q̄r isti legato dies ē apposit⁹. vbi aūt tacite itelligit̄ nō est apposit⁹. lȝ idē opareī si aliud nō seq̄ret̄. Sȝ si dicat legata qb⁹ apposui vbū pure volo solui post ānū tūc opat̄ q̄ legatū relictū pure h vbo expsso debeat̄ post ānū vt legatū simplr̄ relictū debet̄ stati. q̄r hec ē mēs testatoris significata ex vbis. Itē ibi. lego tibi pure itelligit̄ si volueris. h tñ nō facit legatū ꝯditōale. nec ipedit trāsmissionē legati si legatari⁹ an morit̄. ⁊ tñ exꝑmēdo h in legato dicēdo. lego tibi pure si volueris legatū esī ꝯditōale. l. si ita expssū. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. Itē ibi. Filiū meū exheredo. intelligit̄ tacite ꝯditio si heres adierit. sȝ pone q̄ hec ꝯditio exꝑmat̄. dicit tex. q̄ exheredatio vitiat̄. l. si q̄s. ff. de her. isti. Rō sm doc. q̄r alr̄ itelligit̄ ⁊ alr̄ exꝑmit̄. nā itelligit̄ quo ad effectū. s. vt exheredatio hēat effectū si heres adierit. nō aūt itelligit̄ q̄ exheredatio sit ꝯditōalis. sȝ qn̄ exꝑmit̄ tūc refert̄ ad dispōnē. ⁊ sic exheredatio est ꝯditōalis. iō vitiat̄. q̄r est act⁹ q̄ nō recipit ꝯditionē. p. c. act⁹ legitimi. de reg. iu. li. vi. Et esī rō diuersitatis i legato ⁊ i exheredatōe. q̄r verisilr̄ nō videt̄ testatorē legatū velle facere ꝯditiōale ꝑ expssionē illi⁹ ꝯditionis. si heres adierit. si apponat̄ illa. sec⁹ i exheredatiōe quā testator videt̄ velle facere ꝯditionalē dū apponit ꝯditionē talē vt magis restrigat̄. Sed ꝑ appositionē ꝯditōis vitiat̄ lege positiua. ideo nō valet ꝯditio. ergo expressa ad dispōnē vitiat. sȝ tacite itellecta ad effectū non vitiat. etiā qn̄ apparet de mēte exꝑmentis q̄ ꝑ expssionē vult aliud significare. s. facere actū ꝯditionalē q̄ nō est ꝯditionalis ex tacito itellectu. tūc act⁹ esī ꝯditōalis. q̄r exꝑmēs hoc vult. q̄ ad hoc ꝯditionē exꝑmit. ⁊ sic tūc legatū relictū si heres adierit est ꝯditiōale. ⁊ verisilr̄ est q̄ ꝯditio exꝑmat̄ sicut itelligit̄ ad maiorē declarationē. ⁊ sic lȝ actus nō recipiat ꝯditionē. ꝑ illā tñ expssionē nō dȝ vitiari. q̄r solū qđ tacite iest exꝑmit̄. ⁊ lex positiua nō admitrēs ꝯditionē videt̄ intelligi de ꝯditione extranea. ⁊ nō de illa que iest que exꝑmit̄ ex abūdāti. Sic etiā exheredatio pōt eē ꝯditōalis qn̄ testator sic voluit. sȝ q̄r nō recipit ꝯditionē viciat̄. etiā acceptilatio erit ꝯditōalis ꝑ volūtatē acceptū ferētis. sȝ q̄r ēt nō recipit ꝯditionē vitiat̄. Erit al̄ hic dȝ attēdi mēs disponētis. ⁊ fuari qđ vult. ⁊ ꝑnt vult. nisi vbi lex positiua h ipedit. Itē vbi iudex dat tutorē pupillo simplr̄ itelligit̄ tacite q̄ ministret si satisdederit. Sȝ pono q̄ iudex in dādo tutorē h exꝑmat. dīc text⁹ q̄ valet datio. ⁊ eo mō itelligit̄ quo exꝑmit̄. l. muto. §. hāc aūt. ff. de tu. Et hec. l. facit ꝑ dictis. Et est rō huius legis. q̄r verisilr̄ exꝑmit̄ sicut itelligit̄ i dubio h iūcto q̄ si faceret ꝯditionē actus vitiaret qđ nō est dicēdū i dubio. maxie in h casu ꝑ ꝑiculū qđ pupillo imineret si tutoris datio nō teneret. Itē ibi. ꝓmitto. x. simplr̄ itelligit̄ tacite q̄ soluā cū petieris. expsse dīc tex. q̄ idē significat nec aliō opat̄. vt. l. si cū petieri. ff. d vb. ob. q̄r etiā itelligit̄ sicut exꝑmit̄. nec hȝ aliud significatū q̄ȝ expssum ex cōi mō itelligēdi. Sȝ ibi. lego illi si capitoliū ascēderit hec ꝯditio tacite ꝯtinet̄ si voluerit. q̄r volēs ascēdit ⁊ tñ exꝑmēdo hanc ꝯditionē aliud opat̄. q̄r legatū viciat̄. qđ nō viciaret tacite itellecta. l. nō nūq̄. ff. de cō. ⁊ demō. Et est rō q̄r aliud significat ꝯditio si ascēderit ⁊ si voluerit. nā legādo sub ꝯditōe expssa si voluerit legatū ponit̄ in sua libera ⁊ mera volūtate. iō viciat̄ ꝑ legē positiuā statuentē q̄ legatū nō possit poni i libera volūtate. sec⁹ i illa ꝯditione si ascēderit. q̄r si ascēdit siue libere volēs siue nō. tñ ꝯditio iplet̄. ⁊ sic de aliis exēplis.

Tacitū ꝓpe ⁊ vere dr̄ qđ nullaten⁹ est expssū. ⁊ h in iure nihil significat eo q̄ nō esī significatū ei⁹ nec apparet. Dr̄ āt in iure expssū qđ nō alr̄ q̄ȝ vbis expssū ē. nā iter mōs significādi vba obtinēt ꝑncipatū. iō vbis expssū dr̄ vere expssū ⁊ qđ dico vbis idē dico scriptis q̄r illa ꝯtinent vba. Alī aūt expssū q̄ȝ vbis dr̄ tacitū ad drīaȝ expssi vbis. Et h ē tacitū iuris qđ nō ē expssū vbis. vbi gr̄a. Mutuaui doliū vini nō exꝑmit̄ q̄ reddat̄ vinū eiusdē bonitatis. h tñ tacite itelligit̄. l. cū qđ. ff. si cer. pe. ⁊ simlr̄ rō ex na mutui cui⁹ ē q̄ res reddat̄ q̄ eadē i valore cū mutuata ē censet̄. h est si ē eiusdē nāe ⁊ bonitatis. h tacite itellectū idē significat ⁊ opat̄ ac si eēt vbis expssum. l. cū quid ꝑalle.

Taxare est idem quod estimore.

Tanq̄ȝ est nota silitudinis. ca. solite. de mal. ⁊ obe. aliq̄n nota veritatis. c. ex parte. de sponsa.

Talis. ille. C. de summa tri. ⁊ fide cath. l. i.

De Te

Theatꝝ est loc⁹ in ciuitate cōis ⁊ public⁹ ad spectacula. ⁊ dr̄ a theorādo. i. ispiciēdo vt in foro vel palatio cōi.

Tegule sūt que lateres. differūt tamē q̄r tegule dicunt̄ a tego quasi tegētes ⁊ nō sunt cocte sȝ ligna sub lateribus posita pro coꝝ sustētatione. Sed lateres fundunrur ex lapidibus ⁊ archilla ⁊ coquuntur.

Telū nō dicit̄ tantū quod ab arcu mittit̄ sed etiā quod a manu eo q̄ in lōgū mittat̄. ergo lapis lignū ferꝝ noīe teli ꝯtinent̄. tex. est isti. de pub. iudi. §. telū aūt sm Gy. iterꝑtatione legis. xij. tabu.

Telū grece tributū dr̄ latine. Inde teolonium idest qđ tributū. Et etiā dr̄ locus in quo exigit̄.

Teolonarius dicitur qui exigit teolonium.

Temulentia est ebrietas. l. vnica. C. si quis imper. male.

Tēplarij sūt ꝓceptores vel cōmēdatarij ⁊ ꝑsone religiose vt cle. de reli. domi. ⁊ cle. cū ex eo. de sen. ex. ꝑ Joan. i rubri. de regula. ⁊ c. Eccl'ia scē marie. de ꝯsti. tales deputant̄ ad administrationē eccl'asticā. Et sic pñt agere ⁊ defendere iura eccl'ie vt clemē. l. de rescrip. Et pñt etiā eē ꝑsone locognite de lōginq̄s ptib⁹. c. Cū deputati. de iudi. ⁊ q̄nq3 eligunt̄ ⁊ habēt ecclesias parochiales. ⁊ sic aucťas diocesani dȝ interuenire. fa. c. vnicū. de capel. mona. li. vi. ⁊ notat̄ in dicta cle. l. de rescrip. q̄nq3 nō habēt eccl'ias parrochiales ⁊ sui maiores habēt eos deputare ⁊ istituere ꝑter ꝯsensuȝ dyocesani. Et sȝ Inno. i dignitate ꝯparant̄ istitorib⁹. c. qđ qbusdā. de fideiusso. q̄r isiāt negocijs sibi ꝯmissis. vel etiā cōparant̄ visitatorib⁹ siue vicarijs missis a superiorib⁹ ad aliq̄ officia exercēda. ⁊ si q̄rit̄ q̄s dȝ preferri in agēdo pro eccl'ia iter tēplariū vel preceptorē ⁊ deputatorē ei⁹. sic est distiguēdū aut agit̄ de subiectione ecclesie. sic ad maiorē pertinet defensio. potest tamē inferior assistere iudicio. c.

expositu᷑. de dila. ubi p Inno. qũ agit de iurib⁹ ꝛ bonis ecclie. ꝛ h dupl᷑. aut eccl̃ia ẽ subiecta q̃ ad bõa ꝛ ad p̃ceptorẽ ipi supiori q ꝓ libito põt iferiorẽ remouere. sic itez supior p̃ferẽdus ẽ. aut nõ ẽ ei subiecta q̃ ad platũ. vz. qꝛ ꝑpetu⁹ ẽ nec ad libitũ remouibilis. sic iferior i agẽdo p̃ferẽdus est tualori qꝛ cõmodũ ad ipm p̃ncipal᷑ spectat. ar. ꝯ bidnũ. ꝯ. palã aũt. y. q. vij. l. i. ꝯ. in ppa cã. ff. qñ appe. sit. ꝛ h si iferior talis ẽ idone⁹ ad defendẽdũ. alias supior agit. c. lz ex trãsmissa. de fo. cõpe. hoc no. docto. in dicto. c. Lĩj deputati.

¶ Tẽpus ꝯtinuũ est quod ꝯtinue currit diebus feriatis ꝛ non feriatis. siue in p̃sentia ꝛ absentia sit copia iudicis vel non. C. de prescrip. long. tem. l. fi.

¶ Tp̃s vo vtile nõ currit dieb⁹ feriatis ꝛ absentie ꝛ dieb⁹ qb⁹ nõ ẽ agẽdi copia. Et istud ẽ multiplex. s. ꝯtinuũ ꝛ vtile q ad suũ p̃ncipiũ tñt. si q̃ad ꝓgressũ ꝛc. vt i gl. cle. vnice. ꝯ i lite g. re sti. vbi gl. remittit ꝯ ꝯces p̃bẽ. c. ij. ꝛ. c. qꝛ diuersitatẽ i fi. vñ tp̃s ad eligẽdũ est vtile qꝛ nõ currit ipedito. ꝯ electione ꝓ defectu. de h vide gof. in sũ. ꝯ elec. ꝯ. h tp̃s. vbi ꝯcor.

¶ Tenor lr̃az est idẽ qꝺ sũia lr̃az. Re. ꝯ. Oĩa lr̃az. lz tñ tenorẽ lr̃az dicim⁹ recte tenorẽ text⁹ q̃nus titellis scribãt vñ tenor dr̃ ipa sñia lr̃aliter licet rhetorice plura scribant.

¶ Tepidariũ ẽ idẽ qꝺ balneũ a tepore aque nomẽ trahẽs.

¶ Terguersator dr̃ q i vniuerso ab actõe recedit q̃si tergũ vtẽs. vt i. c. vl. ꝯ collu. dteg. i gl. iiij. ꝛ ibi nõ. Et differũt terguersator p̃uaricator ꝛ calũniator. vnde nota bonos versus. Terguersator desistit. preuaricator Uerũ occultat. profert calumnia falsum.

¶ Terguersari est in totũ ab actõe desistere ꝛ dorsũ vtere. ff. de aboli. ꝛ i glo. pal. in. c. vl. de collusi. detegen. Et h cũ fit fordinate. nã si fit ordinate ẽ absq; vicio. p̃mo si i accusatiõe ꝓcessũ cognit eẽ falsũ in q̃ accusabat ꝛ sic parti ꝯsẽsu se absoluũt accusator ꝛ re⁹. scdo si p̃nceps ad quẽ ꝑtinet cura boni cõis qꝺ p accusationẽ itendit᷑ aboleuerit.

¶ Terguersatio quoq; est v̄sutia vel calliditas q̃ qs iducit aliũ vt desistat ab ei⁹ inq̃sitõe. ꝛ sic capit᷑. in. c. vl. in gl. pal. Quoq; etiã est frustratio delusio vel colludiũ.

¶ Termin⁹ p̃ẽptori⁹ obtinere dz tm̃ tp̃is q̃tũ tria edicta nisi aliud exigeret iustitia. vt in. c. delicit de dil. ꝯti. in glo.

¶ Terminos ꝓximi aliqs trãsgredi qnq; modis põt. p̃mo cũ parochianũ alteri⁹ ad sepulturã admittit. Scdo cũ alteri⁹ sᷤditũ excõicat. vl̃ iterdic᷑. Tertio cũ alteri⁹ parochianũ ad penitẽtiã recipit. Quarto cũ fidei ꝯtrariũ p̃dicat. Quinto cũ terminos ꝓcessionũ euellit. c. i. de sepul. in glo.

¶ Territoriũ ẽ vniuersitas agroꝝ iuxta. i. itra fines cuiuscũq; ciuitatis ab eo dictũ qꝺ magratus eiusdẽ loci iter eos fines terrẽdi. i. smouẽdi vel sũmouẽdi ius hz. ff. de ver. si. l. pupillus. ꝯ. territoriũ Alibi ponit᷑ ꝓ dyocesi. xvi. q. ij. c. i. de ꝯsti. c. ij. li. vi glo. in cle. ne romani. de elec.

¶ Testes sunt q̃s aũ iudiciũ q̃sq; sibi placitat. ꝛ allegat ne possit librũ aut dissimulare aut subtrahere se. Uñ ẽr legati appellant᷑. Itẽ testi ẽ rei geste ꝓbator. Sz testi cogẽdus ẽ q ad testimoniũ faciẽdũ cogit᷑. Dicũt᷑ q̃ testes qꝛ testimoniũ adhibere solẽt sic signatões q testim̃ signãt ꝯz Isi. li. v. Itẽ ãtiq⁹ supstites dicebãt᷑ eo qꝺ sup statu cãe ꝓferebãt᷑. nũc ꝑte nois ablata ꝓ aufere si z testes dñr. ꝛ ꝯsiderant᷑ ꝯditiõe nã ꝛ vita. vt l. c. for⁹. de v̄bo. sig. ad fi. Et ẽ dignitas ferre testimoniũ. xxxij. q. v. p̃ceptũ. Nã testi falsus trib⁹ ẽ obnoxi⁹. dea mẽtiẽdo. iudici decipiẽdo. ꝛ demũ inocẽti. quẽ falso ledit testimonio. de cri. fal. c. i. Et debẽt testes secrete ꝛ singlati examinari. vt no. de testi. c. i noie dñi. ꝛ. c. lz vniuersis. De ꝯtietate testiũ ẽ gl. bõa. iij. q. iij. si testes. ꝯ. si vo ꝛ ex his qdẽ. Testes ẽt ꝯtinent᷑ sub noie liꝛoꝝ. c. ꝑuenit. ꝯ testi. cogẽ. Et testis familiaris nõ admittit᷑. c. i lr̃is. de testi. Et q̃lr testis absẽs examinat᷑. vide. c. ꝯstitut⁹ de fideiusso. Nec testis ꝓꝓ h ẽ ifamis. cui⁹ testimoniũ ꝓhibet᷑. vt i. l. lucius. ff. de his q no. ifa. Itẽ testis semel dctẽri testimoniũ nõ valet. ff. q testa. fa. poss. l. q testimoniũ. ꝯ. vl. ꝛ glo. c. a. sacris. sup v̄bo. coactionẽ. de his q̃ vi metu. ve cau. fi.

¶ Testamentũ dr̃ ideo qꝺ nisi testator mortuus fuerit cõfirmari nõ põt. nec sciri qd in eo scriptũ sit clausũ ꝛ signatũ. Et est testamẽtũ qꝛ nõ valet nisi post testatoris monumentum ꝯm Isi. li. v. ꝛ describit᷑ sic. Testamentũ est voluntatis nostre sentẽtia iusta de eo qꝺ qs post mortẽ suã fieri vult. ff. eo. ti. l. i. Et addit᷑ cũ z istitutione heredis. insti. de le. ꝯ. heredẽ aũt. ꝛ hoc de vniuerso p̃rimonio vt excludat᷑ singulare relictũ. ꝛ codicillus. Et dr̃ testamẽtũ quasi testatio mẽtis. vel vltimũ eulogiũ. seu vltima volũtas alias dictũ. quia qs de rebus suis disponit legatario legata assignãdo. Et diuidit᷑. qꝛ aliud est testamẽtũ nũcupatiuũ. qꝺ ꝯsistit in sola nũcupatõe heredis nõ in solẽnitate scripture. tñ septẽ testes necessarij sũt. ꝛ heredũ noĩatio. isti. eo. ti. ꝯ. fi. Aliud est in scriptis ꝯditũ. qꝺ simil᷑ exigit numeꝝ. subscriptiones. ꝛ signacula septẽ testiũ. Itẽ testamẽti aliã diuisionẽ ponit Isi. li. v. scilicet testamentoꝝ aliud iuris ciuilis. aliud iuris pretorij.

¶ Testamentũ iuris ciuilis est testamentũ septẽ testium sigillo signatũ. subscriptione firmatũ. quod apud ciues fit Et inde dicitur ciuile.

¶ Testm̃ iuris p̃torij est septẽ testiũ signis signatũ. ꝛ dicit᷑ sic. qꝛ fit apud ptores. ꝯm Isi. ibidẽ.

¶ Testamẽtũ olographũ ẽ manu testatoris totũ ꝯscriptũ. ꝛ subscriptũ. vñ ꝛ nomẽ accepit ab olon. i. totũ. ꝛ graphos scriptura vel lr̃a. quasi tota lr̃a ꝯm Isi.

¶ Testamentũ irritum est si ille qui testatus est capite diminutus est vel captiuitate detentus. aut si nõ rite ꝛ ꝯtra legem factum est ꝯm Isido.

¶ Testm̃ ruptũ iõ vocatũ est. qꝛ nascente posthumo. neq; exheredato. neq; herede noĩato dis[...]pit᷑. ꝯm Isi.

¶ Testm̃ surreptũ est qꝺ in fraudẽ heredũ seu legatarioꝝ ꝛ libertoꝝ nõ palã ꝓlatũ est. qꝺ si nõ latet tñ dictis ꝑsonis nõ ꝓuide suppsitum videt᷑. Erãt aũt olim ꝛ tres alie sp̃es q̃ hodie in vsu esse desierũt. Quoddã erat pacificũ testamentũ. ꝛ appellabat᷑ calatistomicus. a calos qꝺ est bonũ. ꝛ camicus pax. qꝛ i bona pace fiebat. vel a calatistomicus. hoc est bonis ꝯuẽtibus. a calos bonũ ꝛ comicie ꝯuẽtus vel cõuẽtiones sapientũ. Bone enim ꝯuẽtiones erãt que in pace fiebãt. nã faciebãt testamẽta diebus feriatis ꝓpter penuriã hominũ. qꝛ alijs diebus nõ feriatis erãt homines in domibus diuersis negocijs occupati quare testes nõ poterãt iuenire. vel dicit᷑ a calo. i. voco qꝛ personaꝝ vocatio fiebat. Aliud erat bellicũ. quod ꝓcinctũ dicebat᷑ eo qꝺ tẽpore plioꝝ cũ in p̃eliũ exituri essent hoĩes in ꝓcinctu faciebãt. Postea accessit tertia species. scilicet testamentũ per es ꝛ librã quod per emancipationẽ. i. imaginariã quandã venditionẽ quinq; testibus agebat᷑. ꝛ libripende. i. estimatore. qui libripendebat. i. estimabat familiam. i. hereditatem. ꝛ emptor qui erat loco heredis. ciuibus romanis. i. liberis hominibus ꝛ puberibus parẽtibus. prima duo illoꝝ testamentoꝝ penitus aboluerunt. Tertiũ vero partim remansit in vsu scilicet quo ad numeꝝ testium videlicet septenariũ. Erãt enim quinq; testes libripens. ꝛ emptor. Et predicta nomina testamẽtoꝝ ad ius ciuile referebant᷑ qꝛ ius ciuile inuenit illa.

¶ Testamẽtũ iofficiosum est qꝺ frustra liberis exheredatis sine officio pietatis liberalis in extraneas ꝑsonas redactũ est. ꝯm Isidoꝝ li. v. Item testm̃ sic etiã describit᷑. Est dispositio vniuersalis directa in tp̃s mortis solẽnizata his que ponit ꝛ regrit res ciuilis. vt in. l. i. ꝯ alle. vel bi gr̃a. quis heredẽ istituit vel legat sub ipossibili ꝯditione valet dispositio ꝛ reijcit᷑ impossibilis ꝯditio. l. obtinuit. ff. de condi.

& demon. & insti. de here. insti. §. impossibilis. & sumitur signi ficatū ex vltima volūtate qua cōcludit testatorē voluisse deridere. & p hoc illā ɔditionē p obliuionē vel alias nō ex nio appofuisse. & ex magna solēnitate testamēti q̄ in ipso re quirit. & significat q̄ testator nō vult loq̄ frustratorie. sed q̄ ipsius ɔditio viciat istitutionē filij. vt in. l. filius. & l. si titius .ff. de ɔdi. isti. & l. cū heres. §. i. ff. de statu li. hoc significatū capit aliūde quo ɔcludit viciare. imo de cōi mō itelligen di idē est i oi iposi i testamēto & ɔctu q̄ significat dērisionē & nō eē aliuz disponēdi. Itē aliqs legat vina q̄ sūt i penu sua etiā vasa videnē legari. l. nā qd ligde. ff. de pe. lega. & sumi tur significatū ex nā vini qd p se subsistere nō pōt sine do lio vl' vase. etiā ex testamēto q̄ disponēs solet eē liberalis eo q̄ plus bonis suis nō idigebat. sec⁹ q̄ in ɔctu si qs donet vina q̄ sūt i penu sua nō veniūt vasa lz veniret supto signi ficato ex cōi mō itelligendi q̄ p se viniū sine eis subsistere nō pōt nec cōmode solui: dū tn̄ vasa non sint maioris p̄cij. Itē q̄lr vltima volūtas testatoris est deābulatoria & an vl tima tn̄ sit fuāda nō obstāte iuramēto de nō mutādo p. ma. c. cū marthe. de cele. mis. de sue ab lte. c. vl. & xiij. q. ij. c. vl. nemo pōt facere qn leges hēant locū i testō suo. C. de testa. l. testādi. & ff. de le. i. l. nemo pōt. vbi tex. op. nō obstā te. auē. de nup. §. disponit. vbi dr̄ q̄ volūtas testatoris ha bet p lege. q̄ pōt derogare legi cōi q̄ itelligit dū voluntas testatoris sit vnita legib⁹. & fcā scd̄z eas. alias fcā ɔ̄ eas nō eēt vice legis. Id̄ si dicit testator nō sūz pitus. volo ergo vltimā volūtatē meā valere lz nō fuē solēnitates iuris. n̄ valet dispositio vt testm̄. q̄uis valere possit iure codicillo rū. vt in dicta. l. testādi. vbi glo. Itē nota q̄ de iure canoni co in testō vel relicto ad pias cās sufficiūt. ij. testes. c. rela tū. de testa. scd̄z bar. & bal. in. l. i. C. de sacrosanct. eccle. ius ciuile sequtur. Et tenet idē i pijs causis & in terris ipeṙij. Sz in terris eccl'ie in al[illegible] causis sufficiūt duo testes cū p̄sb̄ro. c. cū esses. de testamē. nō aūt in terris iperio subiectis suf ficiūt tres sz requirunē septem. Et sic nō in pijs causis leges obsequunē canonib⁹ sz tenenē ad vnguē. Itē statutū dis ponit q̄ testamēta nō valeāt nisi sint isinuata potestati vl' officiali ciuitatis ifra. iij. mēses a morte testatoris. certe te stator nō potest hoc statutū tollere dicendo volo q̄ testm̄ meū valeat etiā si nō isinuetē ifra q̄drimestre officiali. rō q̄ talis isinuatio statuta est ad euitādū falsitatē & sciēduz veritatez testamenti. sed testator nō pōt renūciare legib⁹ datis ad ingrendū veritatē. fac. l. iubemus. C. de testa. l. fi. C. de fideicōmis. pōt tn̄ testator tollere ypothecā. & ne do miniū trāseat recta via. q̄ hoc itroductū est vt sua volū tas celeriorē finē sortiatē. & sic cōmodo suo pōt renunciare p̄uato. Itē pōt dare licētiā legatario itrādi possessionem & eā apphendendi ppria aucte in legato q̄ sūr hoc respicit cōmodū p̄uatū q̄ regratē ordo iudiciarius cui testator re nūciare pōt. vt hec oia no. ff. de le. i. l. nemo pōt palle. Itez no. de his qui testari nō p̄nt & qui phibenē a lege facere te stamētū. & sunt ipuberes. s. masculus minor. xiiij. & femina minor. xij. q̄ nō habēt animi iudicium. Itē filiusfamilias nō pōt testari. etiā si pater ɔsentiat nisi de peculio castrēsi vel q̄si castrēsi. de q̄bus etiā p̄ter p̄ris volūtatē testari po test. vt in. c. licet. de sepultu. in. vi. Itē furiosus & mente ca ptus quādiu talis est. Itē pdigus cui bonoꝝ administra tio est iterdicta. Itē mutus & surdus nālr. i. a natiuitate. sz si accītalr est mutus & surdus bn̄ pōt facere testm̄. itē dā natus ad mortē. s. q cōdēnatus est vt efficiatē seruus pene. vt. l. ij. C. de here. isti. Itē qui dubitat de statu suo. s. vtrū sit liber vel suus. p̄r vel filiusfamilias. Itē qui dānatus est p crimine famoso sicut est crimē ɔ̄ nāz vel aliud famosuz crimē. Itē monachus seu canonicus regularis. Itē qui cō misit crimē lese maiestatis. Itē heretic⁹. Itē cecus testari

nō pōt nisi q̄d adhibita solēnitate sp̄uali q̄ vbi vsatē ma ius p̄iculū dz adhiberi mai⁹ ɔsiliū. de testamēto vero ceci quō fiat notatē in. l. hac ɔsultissima. C. qui testa. fa. poss. vbi hic modus recept⁹ est. debēt. n. vocari. vij. testes & tabella rius. & cecus corā eis exp̄mit se velle testari sine scriptis. & dz exp̄mere noīa indicia & dignitates heredū quos istitu it ne sola noīuz cōmemoratio gcq̄ ambiguitatis pīat. & dz legata designare. & hec oia sunt scribēda a tabellario tunc corā testibus. vel si eēnt ante scripta corā testibus recitari debēt. & cec⁹ dz p̄fiteri illud eē suū testamētū. & ip̄z dispo situ eē ex sui animi snia. & in fine dz vnusq̄sq̄ testiū. & etiaz tabellarius se subscribere. & testium & tabularij signacula debēt apponi. q̄ si tabellarius iueniri nō poterit octauus testis dz adhiberi. vt per eū capiat effectū qd per tabella riū fieri debuit. & hoc testamentū dicitē nūcupatiuū licet multā similitudinē habeat cū testamēto in scriptis. Et in q̄bus casibus eccl'iastica p̄sona de bonis ab ecclesia p̄ceē sis possit testari. habes no. glo. in. c. p̄nti. de offi. ordi. in ver bo reseruari li. vi. vbi bona distictio. Itē an clerici possint ɔdere testamētū. xij. q. ij. c. i. de testa. c. q̄ nos. & c. relatū. Et an clericus vel monachus possit in testamēto poni tu tor. lxxxvi. di. peruenit. xxi. q. iij. cyprianus. xvi. q. i. genera liter. Itē testamentū rūpitē natione posthumi. q̄ si moritē viuo testatore testamētū recōualescit. vt in. l. posthumus .ff. de iniusto. rup. testa. qd est ver si testator viuit ciuiliter & nālīter. secus si naturaliter tantū viuat & mortuus sit ci uiliter. tūc. n. nō recōualescit. casus est singularis in. l. qui vxorē. ff. de p̄ci. ipera. offe. qui nō allē. in mā. & est mirabi lis casus ille fm̄ Lodo. de ro. Itē testamentū nouissimuz imobile perseuerat. & testatoris obitu cōfirmatē. c. cū mar the. §. ceteꝝ de cele. mis. Et testamentū facere pōt qui hz annos. xiiij. in auē. vt spōsa. lorgi. §. i. Itē alio mō. Testm̄ ē lex diuina noua scripta. vel vetus. & sic dicimus bibliā ɔti nere duo testamēta. vz testm̄ vetus & nouū. Et testamētū vetus & nouū est recipiēdū a nobis. quanq̄ in paternis ca nonibus nullū eoꝝ ex toto teneatē isertū. Et inuenitē. c. iter canones sancti pape inocen. enius auctoritate hoc docetē. vt habetē in. c. si a rom̄ anoꝝ. §. itē si ideo. xix. di. vbi subdi tur. Restat nimiꝝ q̄ decretales epistole rom̄ anoꝝ pōtifi cū sunt recipiēde. & si nō sunt canonū codici cōpaginate p. c. beati leonis. xxv. q. i. oīa. qd etiā attribuitē damaso pape. vbi oīa custodiri mandanē.

De Ti

Tignus vel tignū dicitē esse omne genus materie lignee vt in. l. xij. tabulaꝝ. & azo. in sum. eo. ti. & isti. de re. diui. vn̄ tignarij dicunē omnes qui edificant.

Tignus iniunctus. Re. s. actio.

Tigilli dicuntur foramina quibus exit fumus.

Tiro est nouus miles. vt. C. de tiro. li. xij.

Tir⁹ est serpēs venenosissim⁹. de quo fit tiriaca magna.

Titubatio est cum ego hinc inde duo cōtraria sciam. nec tamen alicui eoꝝ quia dubito credulitatez applico. vnde titubare dicitur quia quando suspitionem habet super eo de quo contendit. vt in. c. in nostra presentia. de procu. in glo. ij. Etiam titubare est defectuose loqui. vel ignorāter. vnde titubans pro ignorante habendus est. C. de condi. inde. l. vlti. & ff. de li. ho. exhi. l. iij. §. is qui. ar. co. dominus. de secundis nupti. vbi glo. pro & contra. & ca. proposuit. de coniug. ser. in glo.

Titulus q̄nq̄ signū dr̄. q̄nq̄ causa acquirēdi dñij. q̄nq̄ ipsa eccl'ia. vt titulus sancti petri. q̄nq̄ clericatus. q̄nq̄ ca nonicatus in aliq̄ eccl'ia. vn̄ dr̄ q̄s ititulari. i. clericari. vel canonicari. Itē q̄nq̄ capitē p causa mobili ad dñij transla tione. vt p locatōe. vt. c. eccl'ia scē. ij. vt lite. pē. Itē titulus est iusta causa possidēdi qd nostrum est. & sic exigitē iusto

titulus in vsucapione et prescrip.c.si diligenti.de prescript. et glo.summe.xvi.q.iij. Etiã titulus possessori cãm tribuit pscribẽdi.vt.c.i.de pscrip.li.vi. et est vnũ de pncipalib' reqsitis ad pscriptionẽ. Dr etiã titulus qlibet ordo ecclesiastic' qlibet dignitas.vel platio. et sic dr quis ititulari in aliqua ecclia.i.ordinari.scdz ber.in.c.dudũ.de elec.sup vbo ititulatam. et ff.si cer.peta.in rubricis.

¶ Titulus possessionis vel possidẽdi est initiũ possessionis et cã q̃re qs possideat.vt emptio.vẽditio.donatio.pmutatio.qr p emptionẽ et silia icipimus possidere.

De To

¶ Tochi scdm Aço.dicũtur sustẽtationes pauperũ.

¶ Togatos dicimus aduocatos.a toga veste nominatos quam habebant olim aduocati diuersam a ceteris vt per hoc cognoscerentur.

¶ Tota.i.ois.ff.de pac.l.si vn'.§.pact'.vbi idẽ diximus.

¶ Torneamẽta dicũtur quedã nundine vel ferie in qbus milites ex edicto conuenire solẽt et ad ostensionẽ viriũ suarũ et audacie temere cõgregari vel cõgredi.vt.c.i.de torneamẽ. et causa phibitionis est periculũ animarũ et mors hominũ inde proueniens.vt ibidem notatur.

¶ Tortura põt q̃nqz fieri in domo nõ in iudicio qñ tabule testamẽti pris eorũ filiorũ q a familia iterfecr' dicebañ puis cũ q̃stio de filiis haberet apte et recitate sunt.vt in.l.si ea q̃stio.C.de his qui.vt idi.et ibi no do.c.circa.glo.ij.

¶ Tõsura in clerico.vide glo.i cle.qñ.de vita et hone.cleri. et.xxiij.di.c.phibere.e.cleri.e.siquis ex clericis.c.non licest quẽlibet. et.xij.q.i.duo sunt.

¶ Torrẽs est aqua in hyembre cũ ipetu que in estate torrescit.scdm glo.in cle.dudũ.de sepul.

De Tr

¶ Trapea est vestis cõsularis.vt.C.de cõsul.l.i.li.xij.qua veste etiã vtebatur iperator.q ẽr se cõsulẽ vocabat.vt in auc. de consuli.ciui .colla.iiij.

¶ Tractatorij erãt viri q tractabãt et cõtrectabãt.i.manibus cõtingebãt et palpabant alalia publica et equos sacro vsui deputatos.vel dicunt tractatorie littere impetrate p licẽtia vedẽdi alalia.vel littere date licẽtie ad tractãdũ et puniẽdũ criminosos scdm Accur.C.eo.ti.in rubri.

¶ Tradere duplicẽ hz significationẽ.vno mõ est rẽ suã in alterũ trãsferre.Corporalis.n.res tradi põt et dño tradita alienatur.hoc pz p ethimologiã dictionis.dr.n.trado q̃si trãsferẽs dñiũ.Et sic bñ dr in istrumẽtis vẽditõis iure pprio tradidit.i.trãsferẽs tradidit seu dedit.alio mõ tradere capit p iducere in possessionẽ siue p ipsa corporali pstatione rei.vt cũ dr possessionẽ tradidit vel ipm equũ p frenum aut librum in manibus.

¶ Traha est istrumentũ rusticũ quod equãdis cespitibus vel feno colligendo aptatur.

¶ Traycere est mare trãsire.vnde dicit si in põtionibus mare traycit.i.trãsfretat.Inde tralectũ est per mare trãsitus.etiã alio modo est nomen ciuitatis.

¶ Traiecticia dicit pecunia que locat vel pmittit alicui p mare ad quẽcũqz locũ trãsuehẽda vel deportãda.de acti. et obliga.l.traiecticie.

¶ Trãsactio est de re dubia et lite icerta nõdũ finita dato aliquo pmisso vel retẽto nõ gratuita pactio.vt in.c.super eo.de trãsac. et est idẽ qd cõpositio inter aduersarios. et litẽ itelligo pñtẽ vel futurã qr an te li.cõtesta.põt fieri trãsactio vt.ff.de cõdi.idebiti.l.elegãter.§.si qs post. Itez litẽ subaudio iustã vel iniustã.vt.C.eo.ti.l.ij. et si qs qñ agit credit se hre iustã cãz.alias cõtrũ.vt.ff.de cõdi.ide.in sum.vt tñ iter isistẽtẽ et resistẽtẽ.vt si actor p calũniã isistat nulla sit trãsactio.sz si reus p calũniã resistat valeat trãsactio q̃tũz ad eũ.C.eo.ti.l.sub ptextu.licet p aliã yid hoc est p actionẽ de dolo vel replicationẽ doli cõsulat actori.vt ibidẽ dr qñ re' dolo iduxit actorẽ ad trãsigẽdũ. et dr i dscriptõe nõ gratuita pactio.iõ qr fieri nõ põt gratis.imo expedit q is cui fit trãsactio aliqd det vel dare pmittat trãsigẽti.vñ fieri oz aliq̃ dato vl retẽto vel pmisso.alioqn trãsactio nõ pcedit. et in eo q dr aliquo itelligit etiã de modico.qr si q̃stio erat de re valẽte centũ põt fieri trãsactio p decẽ vel p minori. nec põt dicere trãsigẽs se deceptũ qr trãsigit super icerto. Itẽ in eo q dr re dubia et lite icerta itrãsitiue ponit.vt sit sẽsus de re q̃ dubia et icerta est lite.i.ppter litẽ qr lis q̃diu pẽdet facit rẽ dubiã et icertã.Nã euentus litis et iudiciorũ icertus est.l.qd debet.de peci.vñ sup eo qd in q̃õne vtit lite pẽdẽte põt fieri trãsactio. et ideo dr lite nõdũ finita.nã si iudicatum eẽt nec appellari posset nec aliquo remedio snia retractari ita q de snia non dubitaret certe trãsactio nõ valeret.vt si qs cõdẽnatus ad.x.dicat verũ est me tibi cõdẽnatũ eẽ ad decẽ. et verũ est q debeo.sz si vis eẽ cõtẽtus.v. dabo tibi icontinẽti.tũc trãsactio nulla esset. et si iudicatũ negaret.adeo tñ liq̃da foret pbatio.vt nõ sufficeret negare.adhuc est idẽ.vt C.de pe.l.q snia.z.dr.n.trãsactio q̃si actionis in amicicia seu amicabilẽ cõpositionẽ trãsitio.transeũt.n.a lite et ab actõe q cõponũt iter se paciscẽtes cum tñ gratis non remitt trãsactio.secus si gratis remittit quo casu nõ fit trãsactio sz simplex p donationẽ pactio.q enl trãsigit q̃si de re dubia et lite icerta neqz finita trãsit.i.cõponit. vt in.c.sup eo.ti.in glo.ij. et sic is trãsit ab actõe q trãsigit et is qui agit pprie dr transigere.vt.C.eo.ti.l.ij.pal.reus aũt iprope.Itẽ in spũalib' nõ valet trãsactio pprio nole dicta.c.si qñ clerici de offi.dele. et.c.sup eo.pal. et est tex.in.c.cõstitutis. et.c.pterea eo.ti.Rõ.qr trãsactio in spũalib' cõtinet spẽz symonie.vbi grã.duo litigãt sup aliquo bñficio ecclesiastico puta ecclia vel pbẽda et etiã sup iure presentãdi.talis trãsactio cũ sit sup re sacra ñ valet qñ alter illorũ dat alteri decẽ vel.xx.annuatim.vt cesset a lite. et alter obtinet eccliã seu pbendaz seu ius pñtandi cũ sit annexũ spũali.ergo spẽs symonie est vbi aliqd dat vel pmittit siue retinet in talib' vt possideat.alias pcederet in spũalib' nullo dato retẽto vel pmisso.sz tũc pprie nõ est trãsactio.Sed circa tpalia valet trãsactio tali nõ sumpta.sumit aũt alr et largo mõ trãsactio put est amicabilis cõpositio. et sic põt fieri in spũalib'.vt in.c.statuimus de transac.ar.ca.nisi eẽnt. de pbẽ. et c.vl.de rerũ pmu. et hoc dũ ex vtraqz parte de iure spũale auctoritate tñ superioris vt si aliq litigẽt sup ecclia et eps vel archieps cõponat eos iure. Itez nõ valet trãsactio in subiectõe spũali.c.pterea.ij.eo.ti.Subiectio.n.est spũale qd. et ideo aliquo dato vel pmisso siue retẽto remitti nõ põt.verbigrã.Iste subiectus est pmo abbatie tali.s.ecclie sancti petri.nõ vult trãsigere.i.dare.xxx.solidos vel aliud in certo cẽsu vt sit exẽptus ab abbatie subiectione q cẽsus est lz eẽt recognitio debite subiectiõis.c.ols aia.de cẽsi.tñ nõ valet talis trãsactio ppter subiectionẽ.sz si gratis vellet qs aliquã eccliaz eximere subiectam bene posset ex ea annuatim aliqd accipere.nec esset simonia.c.cõstitutus.de reli.domi.vel sibi cõstituere soluẽdũ cẽsum in recognitionẽ dñij. vt in.c.ols.pal.vel ad iudiciũ pcepte libertatis.vt .c.recepimus.de puil.Itẽ in mrimonio cõpositio vel trãsactio nõ valet.c.fi.de trãsac.Et nota duas regulas.Prima affirmatiua q in oi cã criminali.vel in oi crimine p quo venit iponẽda pena sanguinis licitũ est trãsigere.excepto crimine adulterij.Rõ hui' regule.qr vnicuiqz lz redimere sanguinẽ suũ.Sed rõ exceptiõis est fregnẽtia criminis adulterij.xxxij.q.vij.qd in oib' grauius.et de iud.c.at si clerici.§.de adulterijs.Scda regula negatiua q i alijs criminibus in qbus nõ venit pena sanguinis nõ est licitũ transigere.excepto crimine falsi.in quo põt trãsigi.Rõ regule

est ne delicta maneãt ĩpunita. Ratio vero exceptionis. q2 nõ põt maius crimẽ ĩponi q̃ falsitati. qd adimit oẽz bonorẽ. Et hec dicta pcedũt de iure ciuili. iure nãq3 canonico h nõ lz trãsigere sic. q2 ibi nõ venit pena sanguinis ĩponẽda. Jtẽ trãsigi nõ potest sup alimentis nisi auctore ptore. ff. de trãsac. l. cũ hi. in sum. Ergo no. q' qdã sunt in qbus nec cõpositio. nec dispẽsatio. nec trãsactio locũ hz. Quõ. n. posset fieri p amicabilẽ cõpositionẽ. vel dispositionẽ. vel p trãsactionẽ vt vir dimissa vxore aliã supinduceret. vel vt monachus talis exuta pprium hret. de sta. mo. cũ3 ad monasteriũ. vel vt subiectus in subiectõe pdurãs dño nõ obediret. vel supiori in licitis z honestis. Jn his ergo cũ st. trãsactio locũ nõ hz. vt. c. si. eo. ti. Effectus aũt trãsactionis est vt ois istius ad cãm spectãtis sup que trãsactuz est: z qcqd aliud est qd opẽ partibus ferre poterat hoc sit vacuũ z omni vitate cassatũ. Et sola trãsactio validũ ppetuũq3 robur obtineat. vt. c. i. eo. ti. fm gof. in sum. de trãsac.

⸿ Transfuga dicitur q transit ad hostes.

⸿ Trãslata legata dicunt̃ q̃ testator legatario adẽpta trãsfeit in aliũ. l. auferẽdo ab eo cui pmo legauerat.

⸿ Translatio est de sede ad sedẽ facta cõmutatio. vt cum eps de vna sede ad aliã transfert. vnde quod hic appellat̃ trãslatio: alibi dicit̃ mutatio. vt. vij. q. i. mutatiões. vel sic. Est ab vna eccl'ia ad aliã regulariter trãsitio. põt enim aliquis de minori ecclesia ad maiorẽ trãsferri. nã qui pueniẽt de minori ad maius puehit̃. vt. xciij. di. legimus. in fi. z h maxime de trãslatõe epoz. Unde translationũ due sunt cause. pma vtilitas cũ in sua eccl'ia ĩfructuosus est. scda necessitas. vt cũ psecutionẽ patit̃ z hostilitatez. Et sunt tres cause trãsitus pma leuitas. secũda cupiditas. tertia humilitas. de hoc gof. in sum. eo. ti.

⸿ Transmigrare. est de loco ad locum transire.

⸿ Trapezeta. idest campsor. vel mercator. xxiij. distictio. in nomine domini.

⸿ Treuga. est securitas prestita personis et rebus ad tempus discordie nondũ finita. vt de treu. z pace. c. i. sed pax. Require. s. de. P.

⸿ Tribunal fm gof. est locus maior judicum qui habent merũ ĩperiũ fz aço. in sum. C. de iurisdi. om. iudi. vel est locus vbi iudex p tribunali sedet. qui alias forus vocat̃ de. vbo. sig. forus. z est glo. in. c. i. de re iudi. li. vi.

⸿ Tribunus plebis. est plebeius magistratus sic dictus. q2 populus romanus oliz erat diuisus in tres partes. z ex singulis singuli tribuni procurabantur. vel quia tribuni suffragio constituebantur.

⸿ Tribunus gritũ. i. militũ erat rege exacto aũ dictatores q̃ p̄fuit eqtatib9 postq̃3 partim ex plebe. z partim ex p̃rib9 alias partib9 militũ creati sunt tribuni cõsulari ptãte.

⸿ Tributũ est cẽsus qui p̄stat̃ rõne soli ppiy a possidẽtib9 Dr aũt tributũ ideo q2 militib9 tribuebat̃. qui expeditiõi publice vacabãt. vnde z stipẽdiũ appellatur. vt. ff. de vbo. signi. l. ager. z. ff. de publ. z vecti. l. i. §. hic titulus. super vbo ĩpendãt. in glo. Et in tribus nõ hz locũ p̄scriptio. xvi. q. iij. §. potest. y. vsi. adhuc. C. de p̄scripti. xxx. annoz. l. cõpetit. nec cõpensatio. C. de cõpensa. l. in ea. z. l. p̄cedẽ. z. ff. de iure fisc. l. auferat̃. §. qui cõpensatio. vbi dicit̃ q' in alijs duob9 mẽsibus pbato debito fit recõpensatio cũ fisco p̄terq̃3 in tributis. z in stipendijs.

⸿ Tributarij dicant̃ a tributa. qd a tribulatiõe derinat̃.

⸿ Tributaria actio. Require. s. de Actionibus.

⸿ Triens est tertia pars assis quattuor cõtinẽs vncias.

⸿ Triẽniũ est tẽps triũ annoz. vt. c. i. de p̄scrip. Et idicitur triẽnalis p̄scriptio que cõiter currit in vsucapione.

⸿ Tricennium est tempus. xxx. annoz. Jnde tricennalis prescriptio. vt. c. vigilanti. eo. ti.

⸿ Triplicatio ẽ q̃ duplicationẽ ĩfirmat z adiuuat actorẽ. Et sic deinceps q̃druplicatio zc. Re. s. Duplicatio.

⸿ Tripõdius. est as triplicatus. i. xxxvi. vncie.

⸿ Triũuiri capitales dicunt̃ q carceris habebãt custodiã quoz iteruẽtu aduertẽdũ erat in quosq3 hoies facinorosos. quos etiã dicimus stratores a stringẽdo. q2 in carcere custodiendos z reos dãnatos puniebãt.

⸿ Triumuiri monetales dicuntur videlicet eris z argenti vel auri conflatores.

De Tu

⸿ Tuguriũ dicit̃ eẽ tectũ quod rebus vrbanis vel rusticis custodiẽdis est deputatũ. vel dicit̃ oẽ edificiuz qd magis cõpetit rusticis q̃3 vrbanis edibus z dicit̃ q̃si tegulariũ. eo q' tegat. ff. de ver. sig. l. domus.

⸿ Turtibuli. alias tibuli siue tiguli dicunt̃ forantina per que fumus caminoz exit. z idẽ dicuntur fenestre quibus calor balnei euaporat.

⸿ Turpia verba. i. diffamatoria. si sũt sp̃alia vitiãt legatũ vel ĩstitutõez sed nõ exheredationẽ. sed gñalia turpia sũt apta puniẽdo. iõ dispõnẽ punientẽ non vitiant. nõ aũt sunt apta honori. iõ dispõnẽ honorãtẽ vitiãt nisi vbi voluntatẽ disponẽdi signifiedt. verbi grã. testator dicit sic. Titio furi homicide vel adultero lego. x. legatũ nõ valet. vt. l. turpia. ff. d le. i. q2 his verbis testator diffamat legatariũ. z sic sensus est q' vult eũ magis grauare diffamãdo q̃3 honorare. si volet valere legatũ lex ciuilis nõ admittit hãc voluntatẽ i odiũ diffamãtis. vt in. l. turpia palle. Sed ibi. testator dicit. fili9 meus ĩpijssimus male de me meritus heres esto. valet ĩstitutio. l. his verbis. §. i. ff. de here. ĩsti. q2 siue sit verũ siue falsũ q' sic ipijssimus constat tamen de persona. z ratio est diuersitatis in hoc casu z in precedenti q' p̄mus casus est in verbis specialibus. secundus autem ĩ generalibus. alij dicunt q' in casu p̄ced ẽti valet legatũ sicut in isto. q2 constat de persona z de legato ei facto nisi aliud constet testatorẽ in voluisse. vel nisi lex ciuilis sic disponat vt. s. dictum est. Jtẽ ibi. filiũ meũ latronẽ z gladiatorem exheredo. valet exheredatio. l. z si pepit. in p̄n. ff. de lib. z posthu. Rõ quare valet exheredatio z non legatũ vel institutio sic facta. quia verba diffamatoria apta sunt exheredatõi cum sint ad pend vel ad p̄uatõez bonoz. s3 secus in legato vel in institutione

⸿ Tũc significat extremitatẽ tp̃is. l. si is legatũ. §. s3 si ita scriptũ. ff. d cõdi. z de. hoc fac ad qõnẽ notãdã. Si qs ita testat̃. si impator nõ venerit in italiã ĩfra quinquẽniũ. heres meus tũc. x. det titio. ĩpator morit̃ p̄mo ãno. an titius põt petere. x. Solutio. certe nõ nisi post qnquẽniũ. Ad hoc sem p allegat̃ tex. pal. z hoc qñ tp̃s apponit̃ cõditiõi ptẽtiue. si vo ĩ cõdiõe casuali apponit̃ si deficiat nõ expectat̃. l. h iure. ff. de v. obli. Fallit nisi addat̃ dictia tũc. z hoc excerptũ ẽ de elec. cõmissa. li. vi. vbi de hoc.

⸿ Tutela fm azo. i sũ. est vis z ptãs in capite libero ad tuẽdũ eũ q pp etatẽ suaz spõte se tueri neqt a iure ciuili data ac pmissa. vt ĩsti. de tute. §. ẽ aũt. vis aũt dico de fcõ. z ptãs de iure. vt talis sit tutor q ppria ĩbecillitate nõ ĩpediatur nec a iurisditiõe repellat̃. qles sunt pupillus. furiosus. z q ppetuo morbo laborãt. illi ppter ĩbecillitatẽ corpis vl'a tutorea eẽ nõ pñt. S3 femĩe q̃ q̃uis sciũt res administrare pupillares. z ad id expediẽdũ vires habeãt. tamẽ a iure ĩstitutionũ nõ admittunt̃.

⸿ Tutela testamentaria. Est quando pater dat filio tutorem in testamento

⸿ Tutela datiua est quando vnus datus est tutor filio in testamento z non extantibus consanguineis idoneis ad tutelã. iudex ex officio suo dat tutorẽ.

⸿ Tutela legitima est que defertur a lege secundũ quam

nulius datus est.

¶ Tutor filio i testamēto. q̄ pmo loco deberet ei succede re ab itestato tenet suscipere tutelā huius.

¶ Tutele actio directa ⁊ ɔtraria. Re. ĩ. actio.

¶ Tutor ē q pupillū vel pupillā morte pris vel emancipa tione, sui iuris factum vel factam tuet. differt aūt a curato re qr tutor daf ipuberi. curator vō puberi vel adulto. s. fu rioso pdigo surdo muto ⁊ sīlibus q reb⁹ suis pesse nō psūt. Item tutor quādoq; daf a iudice. qñq; a testatore. Datur .n. a testatore ⁊ ɔfirmaf decreto iudicis vel psidis. et daf inuito. sed curator nō nisi volēti ɔterq; ad litē. Itē tutor n̄ daf certe rei vel cāe. secus in curatore. imo tutor pncipalr daf psone ⁊ scdario reb⁹. Sz curator pmo ⁊ pncipalr daf rebus ⁊ scdario psone. Et nota q̄ qdā ē tutor legitim⁹. q/ dam fiduciarius. qdā testamētarius. qdā onerari⁹. tutor fiduciarius ē q pupilli emācipati cui⁹ pr q eū emācipauit tutor erat legitimus. eo pre mortuo tutelā accipit cū mor tis tpe erat i pris ptāte. verbi. gr̄a. tici⁹ duos filios hūit. s. Seyū. ⁊ meuiū. Seyus fuit maior i ānis. meuius fuit pu/ pillus. seyū hūit i ptāte ⁊ meuium emācipauit ⁊ ipe tutor ei⁹ erat ⁊ mortu⁹ ē: eo pre mōtuo sey⁹ frater meuij pupilli fiduciari⁹ tutor ē. emācipatō: .n. pri ius agnatōis ne frati sui frater legitim⁹ tutor eē posūt tōq; pximus agnat⁹. sz fiduciari⁹ bene. ⁊ sic tutor fiduciari⁹ ē frater fris sui eman cipati vt patuit. sz si pr emācipet vnū ō filijs suis ipuberē: ei⁹ est legitimus tutor. ⁊ mortuo pre filius alter maior fi/ duciarius tutor appellatur.

¶ Tutor legitimus ē q lege ɔcipiēte pupilli nāciscif tute/ laz. q̄les sunt pximi agnati ⁊ cognati. Regulariter. n. tra ditūē fm leges vt ad quē spectat emolumētū hereditatis alicui⁹ pupilli ad eūdē ptineat ⁊ ōis tutela ei⁹ nisi forte sit mulier q̄ bñ vocaf ad hereditatē morētis. nō tamē ad tu telā supstitis. qr tutrix esse non potest:

¶ Tutor onerari⁹ ē q daf pupillo vt ipz defēdat a vexatōi bus alioꝝ. vel daf nominati gr̄a vt alios tutores istruat. c. venerabilē. de elec. i glo. sup vbo aduocati. vel honorari⁹ dr datus cā honoris. nō administratōis. ⁊ taleo nō habent onus. vt reges. pncipes. comites. barones. qb⁹ dimittunf filij cā honoris. nō illoꝝ tutela vacatōez nō pstat. isti. ō ex cu. tu. vel cu. §. itē tria onera.

¶ Tutor testamētarius dr q ex testamēto tutor filio a pa tre pupilli. s. q actu in testamento nominaf ⁊ assignaf.

¶ Tutor suspect⁹ fm azo. in sum. C. eo. ti. dr iste q morib⁹ talis ēvt suspect⁹ sit. nō. n. facultas ⁊ paupertas sz fraudulē ta vel calida ɔuersatio i rebus pupillarib⁹ suspectū tutorē cōmendant. vel cōmittūt. Itē in auctoritate prestanda p tutorē expediēs est vt loq̄f. fac. l. a. §. pe. de tute. ⁊ isti. q tu/ tor f testa. dari. pos. i glo. i. Et facit hoc ad subtilē qōnez fm bar. pone pupillo est delata hereditas extnei. q sciente ⁊ patiente ipo tutore hitauit i domo cuiusdā defucti a quo delata ē sibi hereditas. q̄rif an p̄ hī pbef aditio heredita/ tis. ⁊ vtrz patiētia ⁊ scientia tutoris auctē iduxisse videaf. ⁊ an in auctoritate sit necesse q̄ tutor loq̄f. Et appet p̄ q̄ sic. nō tal' actus hitādi i domo defūcti i eo q pōt p se adire hereditatē induceret psūptionē aditiōis. p hoc facit. l. ge rit. ff de acq. here. Sz pupillo q nō pōt adire sine auctē tu/ toris talis act⁹ tutoris auctoritate aditionē nō iducit. vt. l. potuit. ff. de in. deli. Sol. dy. dicit. q̄ scia aut patiētia tuto ris auctē ē nō iducit. ⁊ sic ex illo actu nō pbaf aditio nisi for te tutor qñq; mādasset pupillo. vt aliqd faceret in illa do mo. nā talis expressio mādati auctēm inducit. vel nisi pu pillus diu stetisset in domo scilicet per spatiū decē annoꝝ qr per hoc pbaf aditio q̄si omnia fuissēt solemniter acta auctoritate tutoris.

Vacantia bona dicūr ea bona q̄ dñm nō habēt. vel q̄ fisco vl' do minio alicuius applicanf. qd ɔtingit mul tis modis. Qñq; siqs itestatus decedit vl' qui testari nō potest. vl' faciat ppterea q̄ heres suus succedere non potest. vel etiā vbi alias de ɔsuetudine bona alicui⁹ dñio applicanf. tūc dicūr vacare bona.

¶ Vacans possessio. Reqūre. ĩ. possessio.

¶ Vagabūdus est q nō hz domiciliuz. sz hodie hic est cras alibi. l. iiij. §. pror. ff. de dā. ifec. Sz q̄st vagabūdus est q hz domiciliū. sz raro moraf in eo. ⁊ vagaf hic ide. Quō ɔue/ niant isti habef in. c. fi. de fo. cōpe. in glo. i. ⁊ ibi no.

¶ Valitudo dr ifirmitas in vno significato. c. qm̄ frequē/ ter. vi lite non ɔte. p Inno. ⁊ Hosti. c. fi. de testi. l. ij. §. si vo valitudine. ff. siqs cau. ⁊. l. vlt. q morbo excus.

¶ Valitudinarij dicunf ifirmi q frequēter egrotāt. vl' q la borāt p lucida iteruualla. vi q mō sani sūt post horā ifirmi.

¶ Varicosus dr curuus a varice neruo ɔcto. q neruus i se/ nectute reddit hoiez varicosum ⁊ curuū.

¶ Vasallagiū fz spec. i ti. de feu. idē est qd homagiū. Qd .n. in frācia dr homagiū in italia vocaf vasallagiū.

¶ Vasallus est feudatarius. ⁊ fz vulgare puincialiū nobi les feudatarij vasalli dicūtur. plebeis vō hō medius nū/ cupaf. fm spe. ⁊ vasallus nō pōt vēdere feudū sine volun tate dñi. ⁊ dum vēdit dz rogare dñm suū q̄ ab eo recipiat ⁊ alteꝝ emptorē inuestiat. q̄ si dñs denegat ⁊ eum exora/ re nō potest det emptori alia bona equiualētia tali feudo iniuste vendito. de hoc in. c. que in eccłiaꝝ. de ɔsti. ⁊ in vsi. feu. per to. Et hoc veꝝ nisi ille cui vasallus feudū alienat velit supportare omne grauamen. vt in. l. murilegulo. C. de muril' li. xi. facit. l. ij. in pnci. ff. so. ma. ⁊ sic vasallus pos/ sit alij in feudū dare suū feudū etiā inuito dño. qd videf nō eē veꝝ ɔtra casū in. c. i. de duo. fra. Sz q̄rif a quo cogno sci debeat causa feudi. Pro quo no. q̄ fm Ja. de bel. cū p oibus staf. in hoc distiguif. Aut loqtur de vasallis mino/ ribus. aut maioribus. si maioribus vt sunt duces comites marchiones capitanei q imediate ab iperatore iuestiunf. tūc de ɔtrouersia iperator cognoscit. c. i. de le. coradi. i vsi. feu. Idē corā rege de imediate a rege i feudatis. Si de mi norib⁹ q ab iferiore habēt feuda. vt militib⁹ aut nobilib⁹. hoc tripłr. aut vtif q̄stio iter duos vasallos. aut iter duos quoꝝ alter ⁊ alter nō est vasallus. aut iter dñz ⁊ vasallū. si pmū. aut ɔstat ambos esse vasallos. litigant tñ de parte feudi. vel finibus. sic est ɔclō q̄ corā dño cuius sunt vasal li dz cognosci. c. i. apud quē vel quos ca. feu. deter. aut con/ stat de vno tñ nō tamē de altero qui nihil habz nisi id de quo q̄stio vtif tūc p pares curie dz causa terminari. dicto .c. i. apud quē vel quos. ⁊c. Aut nō ɔstat de aliquo hoꝝ pro certo. qr ambo nihil habent in feudū nisi illud de quo q̄/ stio est. Hoc dupłr. aut ptendūt se iuestitos ab eodē. vel a diuersis dñis. Si scdm. iudex cōpetēs erit ordinarius loci vel delegatus. c. ij. de le. corā. in pn. in vsi. feu. Si pmū. hoc dupłr. aut vterq; dicit feudū suū ppriū. i. sibi ɔcessū. ⁊ sic iteꝝ ordinarius erit iudex. dicto. c. ij. aut vterq; dicit fuisse suoꝝ pgenitoꝝ sic dñs cū curia sua cognoscat nō tñ solus pal. c. i. Aut vnus dicit feudū nouū. i. ipz inestitū. alter anti quū. i. suoꝝ pgenitoꝝ. ab eodē tñ dño: tūc oliz ordinarius cōpetens erat iudex. hodie p pares curie cognoscif. ⁊ sic fi nalr ɔcludif in pmo casu pncipali q̄ solū vero casu cogno/ scat dñs ō cā feudi. s. qñ ɔstat ambos eē vasallos. Scdo ca su pncipali tenef glo. in. c. ceteꝝ. de iudo. q̄ dicit q̄ in causa ordinarius loci in quo feudū situm est cognoscere debet. Tertio casu iteꝝ per pares curie si reperiri possunt. si non eligant alij. Et tales erunt iudices ordinarij qbus lex dat

iurisdictionē ordinariā. Ideo sedebunt pro tribunali et seruabūt iuris ordinē. Si nō habēt tribunal eligere possūt. et eo ipso q dñs iudicat: etiā sniaz ppriā executiōi mādare pōt qr feudū dr suū territoriū. Item fm glo. c. romana. ff. de ap. li. vi. ocludit si vltra dñz feudi est ali' primus imediatus ad hūc appellat a snia dñi feudi. Si talis nō sit tūc ad ordinariū loci in quo res sitnat spectat. qr dñs feudi ē tali subiectus. vt. §. oz. pol. Tñ in vsi. feu. tex. ē q i tali casu ad iperatorē appellandū sit. et sic sentit bal. tacite. Primū tñ magis placet doctoribus vt notat in dicto. c. cetez. Et itelligunt pdicta qñ est qstio de feudo. Sz secus est dum qstio vtit de cognitione feudi. s. ad quez ptineat cognitio eius. talis. n. non pertinet ad dominuz feudi. siue sit ecclesiasticus siue secularis. Alias esset iudex in sua causa. et per totū ti. C. ne quis in sua cau. qr sic cognoscens de cognitiōe feudi in casu quo sibi adiudicaret cognitionē talē deberi: osequēter de pprietate feudi sibi adiudicaret. Dz ergo superior vl' ordinari' vel alter de hoc cognoscere vel iudicare. vel partes arbitros eligere debēt qui cognoscant vt notat in. c. vez. in glo. ij. de fo. ope. Et ibi glo. q determinat vtz et qñ secularis iudex possit negligentiā supplere ecclesiastici in cognitione tali.

Uates modo sacerdotem. modo prophetā. modo poetā significat. xxi. di. cleros. post columnam.

Uasa ire sunt oēs peccatores. vt. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. vbi dicit. vasa ire nunq deus redderet Iteritum si nō spōtaneū inueniret homo habere peccatū.

De Ub

Ubaldini sunt hoīes certi et signant clerici vel canonici terre vel ecclie alterius. de qbus in. l. i. C. col. illi. vbi dr q collegiū ybaldinoz nō potest ostituere sindicū.

De Ue

Uectigal est tributū qd pstat de rebus que vehunt vel olbus negocijs manuū a vehēdis mercibus dictū. Idē est qd nauluz. vt. ff. de pub. et vect. l. i. §. hic titulus. Et fm Aço. in sum. C. eo. ti. vide supra. Tributum.

Uector est portitor qui vehit. Et vectores sunt non solū qui vehūt sed etiā qui vehuntur in naui secundum aço. in sum. C. eo. ti. et. ff. ad le. ro. de iac.

Uectores possunt dici siue habeāt merces siue nō dummodo operas suas magistro nauis exhibeāt ad nauigādū. Et sunt. v. nomina que prestant actū et passionē. vt hospes zelotipus. Require supra. A.

Uectura. i. vectigal siue naulum.

Uehiculū fm. l. xij. tab. est via in. viij. pedes ex trāsuerso. i anfractu. xvi. qd nō est necessariū i actu. Jus trahēdi ligna et lapides non pmittit habēti actū sz viā nisi specialr ouenisset. de hoc in actu. vide. infra. via.

Ue pro et ponitur interdum. vt in. l. si fundum sub cōditione. § his verbis. ff. de leg. i.

Uel etiā ponit p et iterdū. vt in. l. sepe. ff. de vbo. sig. et. l. cū quidā. C. de vbo. sig. Etiā ponit alternatiue. vt in. c. iter ceteras de rescrip.

Uenatio qd sit habes fm gof. in sum. ti. de cle. vena. Et est triplex. s. oppssiua arenaria et saltuosa. Oppssiua est hominū de qua dr. Cepit nēbrot esse robustus venator corā dño. i. extietor et oppssor. Et sic venator est hoīum extietor et oppssor qui aliquē venatu opprimit. Arenaria est que fit i arena. vt cū qs locat operas suas vt pugnet in arena cum alia bestia dētata. hāc qui exercet peccat grauiter nisi eaz exerceat gra viriū experiēdaz. vt. ff. de postul. l. i. §. Itez senatus. et. iij. q. vij. tria. v. infames. circa prin. Et de hac loquitur. lxxxvi. di. qui venatorib'. cū duobus. c. sequētib'. Saltuosa est que fit in siluis et saltibus ad capiēdas feras. Et hec est licita. Sz qnō clericis liceat in pprijs psonis vagari deficiēte familia. et vēdere cū illud non sit vagari sed necessitati et vtilitati ecclie subuenire ad qd tenētur clerici. vij. q. i. pñtiū. et glo. cle. ne in agro. de sta. mo. in vbo psonale. et ibi ocor. et ergo venatio saltuosa est illicita ex tpe et psona. Ex tpe vt i qdragesima et sabbatinis noctib'. xxxvi di. ampullatis. Ex psona vt in clerico. in quo tñ distiguēdū est qm epo sempe est illicita. xxxiiij. di. qtorūdā. Alijs vero clericis licita est cā necessitatis. vtilitatis et recreatiōis cū retibus. laqueis et canibus. dū fit cū silētio. et modestia. nā etiā mōacho. licet texere litia p piscib' capiēdis. vt de cōsecra. di. v. nunq. vide gof. in sum. de cle. vena.

Uēdere est rē p certo pcio dare. et sūt bona debitoris vēdēda si vrgeat es alienū. et dilatio dāнū sit illatura creditorib'. vt i. l. fulcini'. §. adeo aūt. ff. q. ex cau. in possess. eatur.

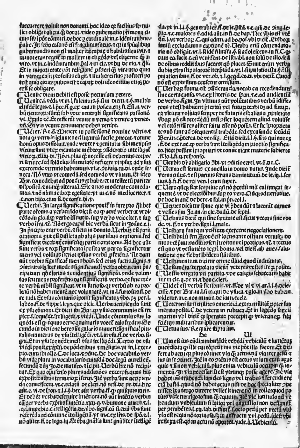
Uēditio est de re q hz cōmerciū. et solet poni in istris q pmittit vēditor emptori rē vēditā legitime defendere auctoriçare et disbrigare. que vba debēt sic itelligi q si de re ipsa lis fuerit facta. orta siue mota emptori. vēditor teneatur rē in ipsa lite legitime. s. secundū leges defendere. auctoriçare. i. auctor litis fieri. siue p se litē agere. vel disbrigare. i. litē expeditā ab omni onere reddere. Itez nota qñ vēditor est certus q rei vēdite pars est ei ppria. et pars cōdititia. i. alicui oditōi. vel alteri dño subiecta. ignorat tñ q. et qta. tūc ponit in istro vēditionis sic. qd ppriū in ppetuū qd odititiū dño subiectū. hoc est dicere. qd est ppriū i hac re. habeas vt ppriū in ppetuū. sz qd oditiū habeas cum ea oditione ad quā ptinet. Itez fm aço. in sum. C. de pe. et cōmo. rei ven. et gof. in sum. de empt. et vē. tradit talis regula rotūda et qdrata. Cū vēditio fit pure sine scriptis certe speciei que degustationem non recipit: omne periculum spectat ad emptorem excepto casu publicationis nisi pactum. culpa. mora. calliditas. vel traditio interuenerit. Et quodlibet verbum hui' regule habet in se pondus de quo vide goff. in sum. vbi supra.

Uēdicare est corā iudice dicere vel itendere rē esse suā vel allegare vt quando quis dicit hec res est mea. et est idē quod intentare. s. ad hoc solū itendere vt res sua declaret et sibi dominium applicetur.

Uelū est qdruplex. s. osecratiōis. ordinatiōis. platiōis. et pfessionis. Professionis suscipit a virgine. vel corrupta cū pfitet de altari. vel de manu. in. xx. anno ad minus. xx. q. i. et. c. i. et. q. ij. puella. Consecrationis iponit in. xxv. anno. vt ea. q. i. placuit. et. lxxvij. di. placuit. Potest aūt osecratio virginū fieri in die epiphiaz. in albis pascalibus. i tota septimana pascali. in aplo z natalib' nisi sint grauī lāgore detente. tūc enim alijs tēporibus possunt. imo etiā alijs pcipuis festiuitatibus et diebus dnicis. vt in. ca. i. de tē. et qua. or. viduas autē nullus pōtificū velare presumat. xx. q. i. de votis in fi. sz ipsemet velū suscipiāt de altari. xxvij. qd. i. viduas. q capitibus suis iponāt. et. c. prelatum de his que vi me. ve cau. vbi eps corrupte velū imposuisse videt tm solū iponete simulauit. velū aūt religiōis vel vestē religiosam de manu psbiteri sumere pūt. xx. q. i. vidua. secus de velo cōsecratōis qd solēniter a solo epo solis vgīl solēnibus diebus iponit. Tertiū ē velū ordinatōis qd oīim dabat dyaconissis in. xl. āno. xx. q. i. sanctimoniales. xxvij. q. i. dyaconissam. Quartū ē velū platōis qd oīim dabat abbatissis i xl. anno. x. q. i. iuuencultas.

Uenditi actio. Require. A. actio vend iti.

Uenia etatis dat mulieri in. xviij. āno. et viro in. xx. l. fi. q. s. oēs adolescentes. C. de his qui veni. eta. impe. et tñ maior etas requiritur in abbatissa q in abbate. c. indemnitatibus. de elec. li. vi. iuncto. c. cum in cunctis. eo. tit. Ratio tñ in hoc potest esse qr mulier auarior ē viro. ar. l. sz si ego in fi. ff. ad vell. vbi dicitur. Senatus eniz obligatē mulieri

succurrere voluit non donanti. hoc ideo q2 facilius se mu-
lier obligat alicui q̄3 donat. 7 ideo gubernatio p̄rimonij ci-
tius sibi pōt cōmitti. de hoc p cardinalē in. c. idēnitatibus.
palie. In secūdo casu rō est fragilitas sexus. 7 q2 in sp̄ualibus
gubernandis non est mulier ita capax 7 habilis sicut vir. 7
minor etas reqrit̄ in muliere in eligēdo vel eligente q̄3 in
viro. vt in. c. Indēnitatibus. pal. 7 in cle. vt hy de eta. 7 q̄li.
Et in minori etate pōt religionē p̄fiteri q̄3 vir. ratio quia
in vtroq3 casu professus eligit. 7 mulier citius profiteri po-
test quia citius pubes est 7 capax doli ideo citius etiā3 po-
test se obligare.
¶ Uenire diem debiti est posse pecuniam petere.
¶ Uenire. i. vēdi. vt in. l. fideiussus. §. si in diem. 7. §. mulris
eiusdē legis. 7. l. p̄ce. ff. q. ex cau. in pos. ea. eu3 fi. Est. n. ver-
bū neutropassiuū sub voce neutrali significans passionē.
vt. Exulo 7c̄. Et differūt venire a venio 7 venire a veneo.
vñ. Si vis venire cras mane debes venire.
¶ Uēter. Re. ṡ. Muliere in possessionē nomine vētris. 7
nota q̄ ventris ignitas ad luxuriā facile p̄uocat. 7 omne
bonū opus dissoluit. vnde venter 7 genitalia sibimetipsis
vicina sunt vt ex vicinitate mēbro2 ɔsideratio intelligat̄
vicio2. xliij. di. Nō. n. plus q̄3 necesse est debemus corpo-
ri seruire. sed solū eius īfirmitatē reficere vt ipsu3 ad vsu3
exercende virtutis habeamus. vt. c. ɔuiuia. ea. di. vnde se-
neca. Nō viuo vt comedā. sed comedo vt viuam. Et ideo
Bar. comedebat ad pondus vt haberet intellectū pariter
dispositū. 7 nunq̄3 alteratū. Sic 7 nos moderate comeda-
mus. 7 nō nimis cibo2 egestate: vt in. c. nō mediocriter. 7
. c. non dico. cum si. de conse. di. v.
¶ Uerbū. In larga significatione ponit̄ in iure pro q̄libet
parte orōnis. a verberādo dictū eo q̄ aerē verberat vt di-
cēdo. in glo. sup verbo īstitutio. sup verbo velociter. 7 sup
verbo ifra. 7c̄. Nō ergo capit̄ hic verbū sicut in Joāne. c. j.
In p̄ncipio erat verbū. 7 sicut in donato. Uerbu3 est pars
orationis. put est distīcta ab alijs partibus orationis. sed
significat dictionē cuiuscūq3 partis orationis. Ad hoc aūt
sunt verba 7 eo2 significata iposita vt per ea significetur
mens vel volūtas iterior ipsius verbū p̄ferētis. Ne dum
aūt verbis significat̄ mens hoīs. sed etia3 factis. signis. 7
ɔiecturis lz lter modos significandi verba obtineant p̄n-
cipatum qd clarius 7 euidentius significāt. vnde volun-
tas seu mens proferētis dat significatū verbo. q2 sine mē-
te verbū nihil significat. vt in furioso. q2 verbū ab eo pro-
latū nō habet mentē. nec voluntatē. vt. in. l. furiosus. ff. de
re iudi. Et vsus cōmunis iponit significatu3 v̄bo. p3 per. l.
labeo. ff. de suppel. lega. que dicit. Uerba accipienda sunt
ex vsu cōmuni. Et dicit ibi Bar. q̄ vsus communis est tri-
plex. s. loquēdi. itelligēdi. 7 vtēdi. Unde cōmunis vsus lo-
quēdi. est q̄ equus certe quātitatis vocet̄ calofredus. Se-
cundo in dictione heres singularis numeri: significat̄ plu-
ralis numerus de vsu itelligēdi. vt. l. in vsu. ff. de verbo. si-
gni. Et in vsu loquēdi: inest vsus itelligēdi. Tertio de vsu
vtēdi ponit exēplū. de pōderibus 7 mēsuris. vt in. l. exce-
pto. eum ibi alle. C. de loca. 7 ɔduc. De hoc vocabulo ver-
bū vide plura in vocabulario cuiusdā doc. legū aurelieū.
secundū dn̄3 Jo. de matiseo. 7 icipit. Uerbū hic nō recipi-
tur. Ex quo opusculo plures additiōes excerpsi. quas his
expositionibus termino2 iserui. Itē verba sunt accipien-
da cum effectu. vt. c. relatū de cleri. nō resi. de pe. di. i. hec
aūt. c. vi. de spon. 7. l. i. §. hec sūt verba. ff. q̄ quisquis iuris.
Et debēt verba deseruire intētioni. nō aūt intētio verbis
cū per verba exp̄mit̄ intētio. xxij. q. v. humane aures. 7. l.
. q. i. marchio. c. itelligētia. de. v̄bo. signi. cū si. etiā v̄ba sunt
referēda ad cōmunē itelligētiā. vt in. c. ex lr̄is. de spō. 7. l.
nō aliter. ff. de lega. iij. Et v̄ba gnālia sunt gnāliter itelligē-
da. vt in. l. i. §. generaliter. ff. de le. p̄stā. 7. c. qm̄. de ɔiug. le-
pro. 7. c. maiores §. ad id aūt. in fi. de bap. Nec v̄bis est vtē-
dū. l. vt verbo2. C. qui admi. ad bo. pos. vbi dicit̄. Et v̄bo2
sonū excludamus captionē 7c̄. Uerba etiā cōmendato-
ria nō obligāt. vt. l. fidē filiussa. §. si adolescens. in fi. C. q̄
cum eo. facit. c. cū venissent. de istitu. vbi non solū de illo. sed
de oībus redditibus faceret qd placet. Sunt enim verba
dubia ɔtra stipulatorē iterp̄tāda. vt. l. stipulatio ista. §. 7 sti-
pulationibus ff. de ver. ob. 7. l. qegd. eo. ti. vbi dicit̄. Quod
nō est expressum censetur omissum.
¶ Uerbo2 forma est ɔsideranda. nec ab ea recedendum
sine certa causa. vt. c. ex litteris. de spon. 7. c. ad audientiā
de verbo. signi. In vltimis aūt volūtatibus verbū idiffe-
rens vt est habuerit p̄teritū vel futu2 trahi d3 ad futu2.
q2 vltima volūtas semper de futuris est: alias a p̄prietate
v̄bo2 nō est recedēdū nisi ɔstet loquētem aliud voluisse
vel cetā nisi res aliter facta esse nō possit. Et sic īproprieta-
tes nō sunt ad ɔsequentiā trahēde. sed excusande secūdū
Bar. in. c. p̄terea. de ver. sig. Etiā dicit. l. i. §. si is qui nauē
. ff. de exer. ac. q̄ verba sunt itelligēda in proprio significa-
to. licet possint iproprari vt conueniant materie subiecte
. ff. lo. l. si ij. responso.
¶ Uerbis d̄r obligatio ɔhi. vt ɔditio certi. vt. ṡ. de. L.
¶ Uerna est seruus ex ancilla in domo natus. Inde dicit̄
vernaculus. 7 est paruus seruus diminutiuū. de le. ij. l. ser-
uus. §. fi. ff. de rei ven. l cum super.
¶ Uero q̄n̄q3 stat ieeptiue q̄n̄ nō p̄cedit mā cui iungat se-
quentē. vt de electiōibus. sup eo vero. Q̄n̄q3 aduersatiue.
de hoc in aut̄ de here. 7 fal. in p̄n. col. i.
¶ Uepres dicūtur spine que vi p̄hendūt 7 lacerāt carnes
7 vestes s̄m Jo. an. in cle. dudū. de sepul.
¶ Uesanus dicit̄ qui sine sanitate est. sicut vecors sine cor-
de. vt. ff. de verbo. signi. l. male.
¶ Uestiarij sunt qui vestium exercent negociationem.
¶ Uestibulū s̄m Aςonē est locus ante ostium vtriusq3 do-
mus vel p̄mus aditus seu itroitus vel porticus. 7c̄. 7 tectus
est quo vt vestimēto tegit̄ homo. vel dicit̄. ab aue. i. salu-
tatione que fiebat ibidem stātibus.
¶ Uestimentum dicitur omne illud quod induimus.
¶ Uestimēta iterpolata dicūt̄ veteres vestes ire2 polite.
¶ Uestis virgata vel partita. 7 de caligis schaccatis habe-
tur in cle. ij. de vi. 7 hone. cleri.
¶ Uidet̄ est verbū fictionis. vt. ff. de vi 7 vi. ar. l. i. §. dele-
cisse. 7 per Bar. in. l. si is. qui de vsuca. 7 glo. in v̄bo habere.
videtur. in. c. non minus. de imu. ecele.
¶ Ueterani sunt milites emeriti. i. extra militiā p̄pter sua
merita positi. C. de vetera in rubrica. Et in legēda sancti
martini vbi dicit̄ q̄ iperator precepit q̄ veterano2 filij
scietijs militaribus iplicarentur.
¶ Uetus ius. Require supra ius.

De Ul

¶ Uia est ius eūdi: ambulādi: vehēdi vehiculū 7 iumētu3
ducēdi: ita q̄ ille cui cōpetit ius vie pōt illa facere. Et dif-
fert ab actu q2 plus cōtinet via q̄3 actus. nā via iter actū 7
ius in se ɔtinet. Itē in eo ɔtētus est actus vt iumentū agat
quis 7 si non vehiculū. plus enim vehiculū occupat q̄3 iu-
mentū. In via necessariū est vtrunq3 posse agere. Itē via
habet ius trahendi lapides ligna vel trabes 7 ferendi ere-
ctā bastā. quod nō habet actus nisi de hoc specialiter ɔue-
nisset: iz a tergo ducere vellet itinere nō in collo: quod po-
tius videtur rigorosum q̄3 equum. Itē vie latitudo ad ve-
hendum vehiculum si latior vel angustior non designet̄
per ɔtrahētes. l. xij. tab. diffinit̄. s. octo pedū per rectū vbi
via est recta nō tortuosa. s3 in anfractu xvi. pedū. i. dest vbi
reflexa est. qd in actu nō oportet. vide. ṡ. Uehiculū.

¶ Ui bonorum raptorum. Re. actio vi bonorum raptorum.

¶ Uicarius secundum gof. est qui vices alicuius gerit siue in officio contentioso siue non contentioso. vt. C. de offi. eius qui vi. gerit. per to. et de offi. vica. per totum. et de offi. archi. c. i. et de offi. archipsb. c. i. in fi. Et sciendum quod illi vicarij de quibus in legibus sub illa rub. positis tractatur: sunt non delegati sed subdelegati vel ordinarij iudices. Nam eligebantur in certum tempus ordinarijs prefixum. vt ipsi vices ordinariorum presentium et viuentium supplerent. erant et alij qui gerebant vices mortuorum et absentium qui suffraganei appellabantur. hi omnia poterant agere que pertinebant ad iurisdictionem preter vltimum supplicium. et membri abscisionem. vt. C. de offi. vica. l. ij. et vicarius ecclesie est presbyter qui vice principalis rectoris deseruit ecclesie. Et sunt quattuor species vicariorum. Quidam sunt perpetui ad parrochiales ecclesias constituti. vt in. c. H. perpetuus de fi. istru. et. c. extirpande. de prebendis. Quidam non perpetui sed ad aliquos actus constituti. vt temporales de quibus in. c. peruenit de appel. Et isti dicuntur mercionarij. vij. q. i. nihil. Quidam sunt speciales non ad curam sed ad certum locum. articulum. vel actum constituti. de quibus in. c. tua. de offi. vica. Quidam nec perpetui nec ad curam nec ad certum actum sed generaliter dantur ad omnia vt vicarij in curijs episcoporum. de hoc glo. optima in cle. que de ecclesijs de offi. vica. Et vide in lectura Jmole. Item vicarij dicuntur illi qui vt cuiuslibet vicem compleant vel gerant sunt constituti. vnde vicarius dicitur quasi vicem gerens.

¶ Uicecomes secundum Specu. eo. ti. dicitur ille cui dominus temporalis committit executionem iurisdictionis sue in aliquibus castris. et sic tale vocat vulgariter lombardi et aliqui in patrimonio beati petri.

¶ Uicedominus secundum Spe. eo. ti. proprie secundum iura est qui preest rebus episcopalibus. lxx. di. colonus.

¶ Uictores sui sunt quos quis habet victus parandi gratia.

¶ Uictus nomine. Intelligitur omne illud quod necesse est homini ad viuendum.

¶ Uestis vicem habet victus. ff. de vbo. sig. l. victus.

¶ Uidua est. non solum illa que desijt esse nupta. vt in. c. vidua. xxxiiij. di. vbi respectus habetur ad communem vsum loquendi. verum et proprie est illa que numquam fuit nupta vel que non habuit virum. ff. eo. l. manifestum. Et dicitur vidua quasi viro priuata vel sine dualitate. vt. l. malum. §. viduam. ff. de vbo. sig.

¶ Uille dicuntur edificia rustica. et villa ponitur pro ciuitate. de censi. venerabili.

¶ Uillici dicuntur secundum quod ad villam mittuntur vel sunt qui in villis morantur. Item villicus est gubernator.

¶ Uidetur uerdum est signum veritatis non fictionis. l. seruum filij. §. siquis rem. ff. de leg. i. glo. §. xor. Et quandoque videtur significat sententiam diffinitiuam. vt. c. preterea regsiti. de app. et respondetur quod iure per ipsum. vt. c. i. de iudi. li. vi.

¶ Uinum absinthiatum est cum melle et absinthio confectum.

¶ Uinum picenum et thiriacum dicitur a locis. xxiiij. q. iij. plerique.

¶ Uiuarium dicitur locus vbi fere sunt incluse. vel dicitur locus in quo pisces seruantur vt ibi viuunt secundum Jo. an. in cle. ne in agro. de sta. mo. Et differunt viuarium. saltus. foresta. garena. insula etc.

¶ Uinaria proprie sunt torcularia seu dolia et cetera vasa vini que etiam ad alium vsum transferri possunt. Et tamdiu vinaria dicuntur quamdiu vinum habent. vt. ff. de vbo. signi. l. vinaria.

¶ Uinarij dicuntur ebriosi. Etiam vinarius est ortus vbi crescit vinum. l. ediles. §. pedius. et. l. vinaria. ff. de edili. edicto.

¶ Uicini secundum Bar. in. l. si tertius. ff. de aq. plu. arce. dicuntur quousque vox hominis exclamantis audiri potest. l. i. §. eodem tecto. ff. ad sille. Et intelligitur de voce communi non nimis gracili nec nimis tubali sicut vox tauri. Etiam dum clamans medio modo sit nec in tecto vel apice turris nec in cellario.

¶ Uindicta dicitur modus manumittendi. et dicitur a nomine vindicta pretoris virga qua ipse caput serui tangebat hec verba solennia dicens. aiuro te liberum more quiritum. Unde Persius. Uindicta postquam meus a pretore recessit.

¶ Uindicta secundum alios est ipsa libertas que apud iudicem datur. et dicitur data seruis a iudice suo vitelliorum. alias liberorum qui vindicauit ciuitatem romanam coniurationem dominorum suorum contra rempublicam factam detegendo. propter quod apud consilium libertatem consecutus est. siue libertate a populo donatus. siue pecommodum obtentum est vt omnis illa libertas que a populo datur. vel a magistratu qui vicem populi gerit dicatur vindicta. hec azo. in sum. C. de vindi. et liber. et apud consul. l. manumisisset.

¶ Uir et vxor dicuntur illi qui matrimonium contraxerunt. per verba de presenti. de futuro sponsalia. Re. s. sponsalia.

¶ Uirginitas est in carne corruptibili perpetua corruptionis cautatio. Item virginitas corrupta restitui non potest. C. de rap. virgi. l. vnica. circa prin. ibi maxime cum etc. et. xxxij. q. v. si paulus. vbi dicit Hiero. Audacter dicam. cum omnia possit deus suscitare virginem non potest post ruinam. valet quidem liberare de penam. sed non valet coronare corruptam. Et infra subdit. rectius fuerat hominem. i. virginem subijsse coniugium et ambulasse per plana quam ad altiora tendentem in infernum profunda cadere. et si dicat. Deus potest ex oculato restituere visum. ergo corrupte virginitatem. Respondetur quod non est simile. quia deus non potest facere quod illa corrupta sit. quia factum non potest esse non factum. vel dicitur quod non refertur ad carnis corrupte restaurationem. sed ad virginalis palme retributionem. et sic non potest. i. non congruit eius potentie. et est contra iustitiam corruptam coronare aureola. Item virginitatis florem non amittit per violentiam stuprata. vt. c. ita ne. et sequentibus. xxxij. q. v. Etiam melior est virginitas mentis quam carnis. et. c. tolerabilius. e. q. et pena capitis punitur qui tum attentare: cum effectu tum ausus fuerit virgines sacratissimas etiam causa matrimonij iungendi vt. C. de epi. et cle. l. siquis non dicam rapere.

¶ Uirtus secundum philosophum. z. ethi. est que habentem perficit. et opus eius bonum reddit. et dicitur quasi verum mensa vinijs preseruans. de peni. di. ij. illa anima. et. c. se. no. Jo. an. in cle. i. de sum. trini. et fide catho.

¶ Uisitatio quomodo et quando fiat. per Archi. et que crimina punienda sint. et in quibus procuratio fiat. vide. c. i. de censi. libro sexto.

¶ Uiolator ecclesie dicitur quicumque ipsam ecclesiam frangendo ostia. capiendo res suas. subtrahendo priuilegia sua custodienda. vel corrumpendo offendit.

¶ Uis est rei maioris impetus que repelli non potest vel cui resisti non potest: supple commode. ff. quod vi me. ve cau. l. i. et. ij. quot modis sumatur et quot actiones vel interdicta introducat no. in. c. ad audientiam. eo. ti. in glo. ij. Cuius glo. effectus infra patebit et est generalis quandoque. vnde secundum Hos. et Azo. eo. ti. vis est quintuplex. s. impulsiua. ablatiua. expulsiua. et turbatiua. et inquietatiua. vide infra.

¶ Uis compulsiua est per quam compellitur quis ad faciendum illud quod non faceret si esset liberi arbitrij. nec compelleretur. que imponit necessitatem contrariam voluntati spontanee. et ex hac vi datur actio quod me. cau. ff. eo. ti. l. i. in fi.

¶ Uis expulsiua. Qui quis eijcitur de possessione sua. Et secundum istam inducitur interdictum vnde vi. et est tantum rerum immobilium. vel de his que immobilibus coherent.

¶ Uis ablatiua. est rerum mobilium et hec inducit actionem vi. bo. rap. i. rebus mobilibus. est. n. circa mobilia tamen. vt. ff. de ui et ui ar. l. i. §. si fundus. et. §. ij. et insti. vi. bo. ra. §. sed nedum talia per illam. n. alicui bona sua vel res sue violenter rapiuntur.

¶ Uis turbatiua est quando quis turbatur in possessione sua que inducit interdictum vti possidetis in rebus soli. sed in rebus mobilibus inducit interdictum vtrobi cum duo se possidere contendunt eandem rem.

¶ Uis inquietatiua est que introducit interdictum quod vi aut clam et dicitur inquietatiua. quia non sinit alium vti re sua quiete et arare vel aliquid facere vel quando alter vult alio iure aliquid edificare

In suo solo vel forte iñ edificauit. nec distinguit in hoc lter dicto an iuste vl' iniuste fecerit. vt si q a me phibit⁹ vel intã⁹ se phibedũ qd i meo faciat siue ius faciẽdi hũerit siue non. vt. ff. q̃ vi aut clã. l. i. ꝛ pico ꝓ in aço. i. Rubrica q me. cau. accipit vis p͂nt nullo mõ põt resisti. ſ3 i rubri. de his q̃ vi me. ve cau. fi. accipit p͂nt põt resisti ſ3 cũ piculo. ꝛ ẽ cõpulsiua ibi. Jtẽ ẽ qdã vis publica q̃ fit cũ armis. qdã ꝓuata sine armis. de or. cog. cũ dilect⁹. i glo. vij. Jtẽ vis maior dr imper⁹ rei cui resisti nõ põt. vt. ſ. ociũ ẽ. ꝛ de his q̃ vi me. ve cau. fi. c. ad audiẽtiã. in glo. ij.

¶ Uis negatiua est quãdo res alicuius inquietatur.

¶ Uis publica est q̃ fit cũ armis. sed vis ꝓuata q̃ fit sine armis. istitu. de publi. iudi. circa fi. in. §. itẽ lex iulia de vi ꝓuata. vñ Uis ꝓuata rex deponit ab ordine rex. i. itmlctabit i tertia parte bonox. ſ3 deportat' cũ vis armata ꝓbat'. vt in glo. i. c. ij. de ordi. cog.

¶ Uis siue met⁹ cadẽs i ɔstãtẽ virx. ẽ met⁹ pene vl' cruciatus siue amissionis oium bonox. ꝛ ista excusat nisi postea ɔsẽserit. vt i. c. de illis. ij. de spõ. Alia ẽ vis vl' met⁹ nõ excusans q̃ nõ cadit i ɔstãtẽ virx. vt i. c. veniẽs. ꝛ c. ɔsultatiõi eo. ti. Et nota q põt qs viz vi repellere. vt. c. significasti. ij. de homi. ꝛ c. si vo. de sen. exco. ꝛ cle. i. ius nãle. l. i. §. viz vi. ff. de vi ꝛ vi ar. l. sciaz. §. q cũ alr. ff. ad. l. aqui. Et h vex si repulsio fiat icõtinẽti nõ ex iteruallo. vt. l. idẽ ẽ. §. cũ agit'. ff. ð vi ꝛ vi. ar. Dr aũt sic fieri icõtinẽti qñ fit flagrãti crimine h ẽ donec alius ɔtinu⁹ durat. ꝛ nõ diuertit ad alios act⁹. vt. §. viz vi. pal. Scdo dz fieri cã defensionis nõ offensionis vel vlciscẽdi. vt. §. pe. in. l. sciaz pal. Tertio dz fieri cũ moderamine iculpate tutele. C. vñ vi. l. i. c. vt fama. §. vl. de sen. ex. Et dat' ibi talis ɔclusio q ista defensio ẽ vera ꝛ iusta q̃ fit tũ ꝛ tũc q̃tũ ꝛ qñ ẽ opportunũ. vt i glo. l. i. C. vñ vi. pal. tñ si defendẽs modũ excedat nõ ex ꝓposito nõ tenet'. xxxiij. q. iij. nõ ifereda. Alanus ꝛ Jo. distiguñt. aut vis fit psone. aut reb⁹. de h vide glo. in. c. significasti. pal. ꝛ c. dilecto filio. de sen. exco. li. vi. ꝛ i. c. signif cauit. de pe. ꝛ re. vbi ɔsideratio circũstãtys iponit' penitẽtia arbitraria illi q se defendẽdo modũ excessit. Quarto põt fieri qñ hz iustũ timorẽ offẽsẽ. puta p minas alicui⁹ q minas exeq solebat. aut p occursũ. nõ. n. oz expectare quousq3 det' ꝓmus ictus. q2 talis posset eẽ letalis. S3 an qs excedẽs modũ i defẽdẽdo se vt cũ posset euadere vulnerãdo occidit puniat' ð occiso. Sõ. si voluit occidere nõ tñ occidit nõ tenet' sed vt culpabilis puniet' ex arbitrio iudicis. ve. l. si adulteriũ cũ icestu. ff. de adulte. ꝛ Bal. singulariter. in. c. i. de pa. te. in vsu. feudox. Jtẽ si accusatus de homicidio fecit articulũ q holez occidit. ſ3 fecit ad suã defensionẽ. ꝛ ꝓbauit q̃ in articulo ɔtinẽtur. an debeat absolui p regulã in. l. i. siam. §. si cũ al'r. ff. ad. l. acql. ꝛ. l. i. C. vñ vi ꝛ. §. vt vim. ꝛ in cle. si furiosus. de homici. Bal. singulariter dicit q nõ. ſ3 venit poti⁹ puniẽdus. vt. l. i. C. de ɔfess. rõ q2 ẽt i defendẽdo dz finari moderamẽ iculpate tutele. Dz ergo adijcere in ꝓbatõe defensionẽ necessariã. ꝑnt no. Lodo. de roma in singularib⁹ suis.

¶ Uir nõ hz ꝑtãtẽ sui corpis. ſ3 mulier. vt i. c. qdã. de ɔuer. ɔiug. ꝛ. xxxij. q. ij. sunt qui dicũt. Nec põt nisi ob cãz fornicationis vxorẽ suã dimittere ſm iterptationem sacri eloquij. hoc vex de his quox matrimoniũ carnali copula ɔsumatũ est. vt. c. ex publico. i fi. de ɔuer. ɔiug. nã vir ꝛ vxor p copulã ɔiugalẽ effecti sunt vna caro. vt. c. ad aplicã. ꝛ. c. cũ sit ꝑdic⁹ eo. ti. Etiã vir cogitare dz quõ placere possit vxori ergo minusq̃ dei sunt cogitare valet. cũ q̃si dimsus in duo plenã sui nõ habeat potestatẽ. vt. c. diuersis fallacijs. de cleri. ɔiug. Et est caput mulieris. xxxij. q. v. cum caput. xxxij. q. vij. nõ mechaberis. ꝛ. c. duo pueri. de despõ. ipu. ꝛ glo. in. c. i. de clandest. despon.

¶ Uix denotat qñq3 affirmationẽ. nã q̃ vix fit fieri tñ dubiũ nõ existit. vt. c. ij. ð cog. spũali. vi. ff. de iudi. l. vix certi ex causis. ꝛ. xv. q. i. merito q̃rit'. Qñq3 etiã significat negationẽ. i. nullo mõ. vt. ff. de leg. i. si fu⁹ legat⁹. §. q qñq3. Sic ẽt dr. Uix bono peragunt' exitu q̃ malo sunt ichoata ꝓncipio. lxi. di. miramur. ꝛ. i. q. i. ꝓncipatus. ꝛ. c. cũ paulus.

De Un

¶ Uncia est duodecima pars assis. vt nati ex ɔcubinis in domo succedũt in duabus vncijs. i. in duabus partib⁹. ex partiũ assio si alij legitimi nõ supsũt. Cetera nomina assis Require supra Assis.

¶ Unde agnati ꝛ vñ vir ꝛ vxor. Reg. ſ. Bonox possessio. Et no. Lo. de roma q viro ducẽti duas vxores vel mulieri nubẽti duob⁹ viris de iure ciuili est pena capitis. l. cũ q duas. C. de adul. S3 de iure canonico debẽt vxori inscidi capilli ꝛ pãni anteriores ꝛ posteriores. xxxij. q. i. de bndicto. scdz expositionẽ verã i bi ꝛ approbatã.

¶ Uniuersitas ſ3 aço. in sũm. q cuiusq3 vniuer. no. est plurimũ corpox iter se distãtiũ vno noie spãl'r eis deputato collectio. Est etiã studiũ vniuersale ꝑuilegiatũ. S3 querit'. si vniuersitas ɔgregat'. ꝛ aliqs bestialis deridẽdo ꝛ rixando ɔturbat totã vniuersitatẽ. q̃ pena talis puniet'. Rñdet' q excõicatione tridua ꝛ eiectiõe de collegio. tex. est singularis scdz Lodo. de roma. v. q. iiij. in loco bñdictionis quẽ dicit esse nõ alibi. Jtẽ vniuersitas scholariũ vbi ꝑcipue per scholares regit' disponere põt q aliqs q nõ sit de vniuersitate det vocẽ. vt. c. scriptũ. de elec. ꝛ. lxiij. dis. a beñtibus. cũ si. S3 nũquid si vnus rñ in vniuersitate ɔdicat: ne ille admittat': valeat actus admissionis. Dño Lodo. de ro. dicit. Tu qui pauca scis sicut ego diceres hoc idubitatũ per regulam q maior. ff. ad municip. l. plane. ff. q cuiusq3 vniuer. no. ꝛ cle. i. de his q̃ fi. a ma. par. ca. S3 ɔ̃riũ est vex. nã h casu vn⁹ q̃tũcũq3 minimus ɔdicẽs reddit actũ nullũ. h est dictũ singulare ɔpostella. quẽ refert ꝛ sequit' Jo. an. in. c. strictũ. halle. in nouella ꝛc.

¶ Uno ɔtextu fieri aliqd est fieri nullo alieno actu iterposito nisi fiat ex necessitate ꝛ actu nature vt supflui ponderis depositio vel medicine acceptio. vel breuis langor. vt. C. de test. l. cũ antiquitus. hec Aço. ꝛ Hoff. eo. ti.

De Uo

¶ Uolũtas coacta etiam est voluntas. xv. q. i. merito. ff. q me. ca. l. si mulier. §. si dos. §. si metu. Sed hoc itelligit' sic q nõ est libera voluntas que regrit' in matrimonio. vt in. c. gẽma. de spon. cum si. l. ritia. ff. de verbo. ob. nã volũtas ꝛ ꝓpositũ distinguũt maleficia. vt. ff. de fur. l. qui in iure. §. i. ꝛ. l. diuus. ff. de sic. ꝛ est glo. in. l. fulcinius. §. qd sit latitare. in vbo. animus. que dat etiã q̃ttuor modos ꝓbãdi animũ alicuius: ꝛ dicit lex. voluntates hoiuz varie sunt. vt. ff. ad trebel. l. q2 poterat. i. rñso. circa fi. vñ h nomẽ volũtas significat gnãl'r. l. cũ rõne vel sine rõne. vt. l. cũ qdaz. ff. de leg. ij. Et in hoc differt ab arbitrio quod significat velle cũ rõne. vbi aũt actus ponit' in volũtate: voluntas significat p modũ ɔditionis. q2 sensus est q actus valet si velit. sicut cũ ponit' in arbitrio. sensus est si arbitret'. vñ actus põt poni in volũtate eius cui dz q̃ri ꝛ est ɔditionalis ꝛ purificat' ɔditio declarata sua voluntate. vt. l. si ita expressum. ff. de condi. ꝛ demon. Sed in voluntate obligãdi non potest poni quia obligatio sua natura debet astringere necessario quod non facit actu posito in volũtate obligandi. in volũtate alicuius tertij incerti non potest contractus poni. Ergo partes nõ videntur habere animũ ɔtrahẽdi: sic nec eo posito in arbitrio imo multo minus. l. si merces. in ꝑn. ff. de lo. ꝛ cõdu. Jn voluntate vero tertij potest contractus poni ꝛ valet si velit. nõ valet si nõ declarat se velle vt. l. fi. de cõtrahẽ. emp. ꝛ vẽ. ꝛ si velit stabit' eius dicto siue voluntati. Jtez q2 nõ videtur fieri iniuria disponenti q2 sic disponit.

Item qr fieret oīa īter arbitriū ⁊ volūtatē. Ultima aūt volūtas nō pōt poni ī volūtate puta heredis īstitutio vel legatū. vt. l. illa īstitutio. ff. de here. īsti. l. nōnūq̄ȝ. de ꝯdi. ⁊ de. Ex hoc ē positiuū qr alias in simplici rōne pōt poni sic ꝯtract⁹. Ex hoc pȝ q̄ quo ad oīa idē est in cōtractu ⁊ volūtate vltima. hoc excepto q̄ñ ponit̄ ī volūtate tertȳ qr contractus valet vt ꝯditionalis. Ultima vero volūtas non valet. q̄ō ē positiuū. Jo. fabri. dicit q̄ h̄ nomē volūtas ex cōmuni vsu ītelligendi significat idē q̄ō arbitriū. Significat ergo finalē volūtas vt sua īpositio. p̄sona cui iūngitur vel lex ciuil' ei significatū dat. seu q̄ō quouis mō pferētis dictat nisi lex ciuil' īpediat. Volūtas p̄ma derogatoria significat prout verba sonāt. vbi gr̄a. Testator dicit cui bis legauero semel deberi volo. postea titio legat bis. puta primo stichū postea pāphilū legatū tantū semel debet̄. vt. l. si gs in p̄n. de le. iȳ. qr clausula derogatoria significat consensū deesse in legato eidē scd̄o facto. Et p̄testatio p̄cedēs ī facto sequēti nocet. vt. l. q̄ ī aliena. in fine. ff. d̄ acqr. here. legatū ergo 2ᵐ factū q̄ō alias deberet̄ nō debet̄. qr volūtas testatoris ī eo deest ex volūtate p̄ma d̄rogat ina. si ergo testator eidē ab eodē herede ī eadē scriptura legat bis eādē q̄ntitatē. semel tm̄ debet̄ etiā nō p̄cedēte volūtate d̄rogatoria. Si vero testator dicat cui bis ⁊c. vt. s̄. ⁊ addit non obstante volūtate p̄cedēte derogatoria. vel sic adȳcit. Et nolo clausulā d̄rogatoriā h̄ casu locū h̄re. tūc valet vtrūq̄ȝ legatū qr v̄ba addita tollūt significatū clausule derogatorie. ⁊ faciūt volūtatē adesse vtriq̄ȝ legato. Itē ibi. testator in test̄ō dixit sic. nolo me posse facere aliō testm̄ ⁊ cetera. Vel sic. Nolo me posse imutare h̄ testm̄. vel nolo me posse penitere si fecero aliud testm̄. valet ēt nō exp̄ssa priore volūtate derogatoria. Dec. Bart. sic probat. lȝ per dicta verba testator quantū in ipso est aufert sibi liberam testi factionē tn̄ hoc non pōt. l. stipulatio hoc modo. ff. de v̄. ob. Et sic p̄dicta v̄ba nihil p̄nt significare. qr talis volūtas nō admittit̄ iure. Jō sequēs dispō valet ac si p̄dicta verba nō p̄diceret. Sȝ si testator diceret. Si fecero aliō testm̄ nolo valere qr hic nō disponit circa p̄tatē testādi. sed circa volūtatē suā quā dicit esse ī futuro facto. tūc nō valet 2ᵛ testm̄ nisi reuocata clausula derogatoria. R̄ō. qr lege ciuili non pōt dari vel adimi hereditas ī codicillis. l. i. C. de codicil.

Volo hoc verbū significat p̄nt ei⁹ significatū vel quodlibet adiūctū vel q̄libet circūstātia significare dictat. Nā q̄ñ simpl'r pferet̄ significat motū al ad aliq̄d p̄sequendū. Et cū nihil adiūgit̄ seu nō appet id ad q̄ō refert̄ ī iure nullius ē effect⁹. Etiā nō disponit p̄ Bar. in apostilla preal. et etiā. C. de sū. tri. ⁊ fi. ca. l. i. Et notat̄ l. l. g se patrī. C. vnde liberi. q̄ volo ⁊ nolo nō sunt opposita. qr volo ad oē t̄ps refert̄. vt dicēdo. volo adire hereditatē. sed nolo ad p̄ñs t̄ps tm̄ refert̄. dicēdo nolo adire. ītelligit̄ nūc. lȝ postea veliȝ. Et iō fac̄ orōnē ambiguā ȝ de q̄ ambiguitate de v̄bo nolo no. do. Anto. de butri. ī. c. lr̄is. ī. de spō. Sȝ ibi. si ille cui relicta ē electio dic̄. volo eligere hāc rē significatū illo p̄ v̄bi rū ē ambiguū. qr pōt ītelligi dupl'r. Uno mō. ī. p̄mus mot⁹ me⁹ ferit̄ ī hāc rē. non tm̄ deliberate. Scd̄o mō p̄ ipso actu accept̄ōis. ī. accepto hanc rē. Si ergo q̄ris q̄ō hoȝ significet retinēdū. r̄ñdet̄ si ē tradit⁹ terminus ad eligēdū seu deliberandū. ⁊ ī fine termi r̄ñdes. volo eligere hāc rē. tūc significat̄ electio. facit. l. sȝ si alio. ȳ. r̄ñso. ff. ad trebel. cū dic̄ post deliberatiōis t̄ps. ⁊ sic deliberatōis dat significatuȝ. facit. l. ois. g. ff. e. ti. idē si ad īterrogationē ei⁹ cuius īterest eodē mō r̄ñdes. ī. volo eligere hāc rē significato sūpto ex v̄bis p̄ certo. maxime cū dicis p̄ certo volo eligere hāc rē. si aūt nō ē aliud vñ recipiat̄ significatū nisi ex īp̄is verbis. tūc nō significat̄ electio. Imo recipit̄ p̄mo. ī. p̄mus motus finit̄ ī hāc rē. Itē ibi legatari⁹ cui relicta ē electio. dicit volo hāc rē. significat̄ electio. vt. l. ȳ. ff. de op. ⁊ elec. le. qr motus cū significat̄ p̄ v̄bū volo refert̄ imediate ad rē p̄ q̄ō significat̄ acceptatio rei. ⁊ idē si heres institut⁹ diceret volo hāc hereditatē. qr p̄ hoc significat̄ aditio. secus si diceret volo eligere volo adire. qr tūc nō significaret̄ acceptatio ⁊ aditio. qr motus animi nō fit īmediate ad rē. sȝ ad actū eligēdi vel adeūdi. Itē ibi īstitut⁹ dicit volo eē heres significatur aditio. vt. l. iam dubitari. ff. de here. īsti. Et sic aliō est dicere volo adire. ⁊ volo eē heres. qr per scd̄a verba significat̄ simpl'r aditio sȝ per p̄ma nō. Et idē ē dicere volo eē heres. ⁊ volo hāc hereditatē. Itē ibi. volo relinquere. significat. ī. relinquo. vt in. l. pāphilo. §. p̄positūȝ. ff. de leg. iȳ. Et sumit̄ significatū ex nā vltime voluntat̄. cui⁹ est p̄uidere ī futur̄ ēt fauor̄ ei⁹ vt valeat dispositio. Itē dicēdo volo p̄ talē geri negocia mea significatur mādatū. ff. mādati. l. ī. itē vēdere volēs dicit. volo rē vendere. p̄. x. ⁊ emēs dicit volo emere p̄. x. significat̄ ēptio ⁊ vēditio qr p̄ verbū p̄ñtis t̄pis significat̄ ꝯsensus de p̄ñti. secus dicēdo. vellem vēdere. ⁊ vellem emere.

Votū est alicui⁹ boni cū deliberatōe scā p̄missio. vel d̄o facta pollicitatio. xxȳ. q. ī. d̄ viduis. ȳ. Et dr̄ boni. qr d̄ malo. nec ēt de re bona sine deliberatōe nō p̄ced t obligatio nā de malo g⁹ nō obligat̄ qr ī male p̄missis rescide fidē. ⁊ ī turpi voto muta decretū. xxȳ. q. iȳ. ī mal. Dr̄ cū d̄liberatōe. qr votū q̄ō ex facilitate animi poti⁹ q̄ȝ ex arbitrio discretionis emittit̄ nō est vsquequaq̄ȝ obligatoriū. vt. ca. veniēs. eo. tit. Et est triplex votum. Primum necessitatis quod quis necessario in baptismate p̄mittit. vt abrenunciare dyabolo ⁊ pōpis ei⁹. tenere fidē. seruare decalogū. d̄ ꝯse. di. iȳ. c. ī. Scd̄ȝ est volūtatis. q̄ō q̄s voluntarie emittit sup his ad q̄ aū votū tenet̄ vt ꝯtinētie. abstinētie ⁊c. Tertiū ē votū mixtū ex his duob⁹. ſ. parti necessitatis. ⁊ partiȝ volūtatis. Sed votū volūtariū subdiuidit̄ ī votū solēne ⁊ simplex. vñ simplex est cui nulla solēnitas adhibet̄. Solēne aūt votū ꝯtinētie solēnizat̄. Que aūt vota redimi ⁊ cōmutari p̄ūt. vide gof. ī sū. e. t. Itē votū obligat que deo. cū dr̄. Vouete ⁊ reddite vt. c. ⁊ si xp̄s. ⁊. c. debitores. de iureiura. ⁊. c. magne. de vo. post p̄n. Sȝ q̄rit̄ p̄mo nūq̄d votū ante īgressū religionis dissoluat̄ p̄ īgressū de volūtate abbatis. ⁊ vr̄ q̄ nō. qr abbas nō vr̄ posse tollere obligationē deo q̄sitā. Sȝ ꝯriū est verū p̄ gof. xx. q. iȳ. monacho. Scd̄o q̄ritur an dissoluat̄ p̄ ꝯctū in futuroȝ accedente ꝯsensu alterius cōiugū. So. est. p̄ glo. xxxiȳ. q. v. voluit. Tertio filiusfa. nō obligat̄ ex voto nisi de volūtate p̄ris vt. l. si gs rē. §. voto. ff. de pollicitatio. an hoc sit verū de iure canōico. Sol. q̄ nō p̄ glo. xxx. q. ȳ. mulier. cui⁹ tres sūt rōnes. nā filiusfa. delinquēs ēt sine volūtate p̄ris dyabolo obligat̄. vt. c. ī. de d̄lic. puero. ergo ⁊ deo obligabit̄. Scd̄o vouēdo filiusfa. ducit̄ spū dei ⁊ que spū dei agunt̄ nō sūt sub regula. xix. q. ȳ. due sūt. ⁊. c. lȝ. de regula. Tertio qr votū est q̄d spūale ⁊ ī spūalibus patria potestas non curatur. vt. ca. fi. de iudi. li. vi. ⁊ glo. in. l. au p̄tor. ff. de mino. ⁊ in. c. ex p̄te. de re. spo. Itē nō vouere sanctius ē q̄ȝ votū p̄mittere q̄ meli⁹ pōt nō p̄ficere. Grauius. n. puniunt̄ q votū fecerūt ⁊ nō p̄fecerūt q̄ȝ si sine voto mortui sunt simpl'r de fide. xȳ. q. ī. §. q̄cunq̄ȝ. Vel describitur sic. Votū est animi conceptum cum deliberatione firmatum.

De Ur

Urbs simpl'r p̄lata p̄pl'i romani ciuitateȝ significat antonomasice. īsti. de iu. nat. §. sȝ quotiēs. Urbis aūt appellatio muris aut ꝯtinētib⁹ edificiȳs finit̄. vt. c. significauit. de peni. ⁊ remi. ff. de v̄bo. sig. l. ȳ.

Urbana p̄dia oia edificia accipimus non solū ea q̄ sunt in ciuitatib⁹ vel oppidis cōstituta. sȝ etiā in rure nisi forte stabula sint. qr locus non facit p̄dia vrbana sȝ mā. vt. ff. de

verbo.sig.l.i.vide.§.prediuȝ.

¶ Urbanoꝝ prediorum seruitutes. Re.§.seruitutes.

De Us

¶ Usuarius est qui alicuius rei vsum habet. vt si tibi q̄s vsum domus concesserit sine excessu, sine ministerio eius saluo ꝓprietate et dominio. vñ vsuarij dici possunt clerici qui nō possunt vendere nec testari siue donare de bonis eccl'ie. sed victum tantū et vestitum debent ex ea recipere. x.q.ij.eps debeat. et cum cōsuet. de pig. sm̄ Ber. Sm̄ aliquos tū clerici possunt vsufructuario cōparari ad quē ptinet omnis fructuū perceptio plenū iuris vt.f. q̄ntū vsufructuarij i morte et i vita sunt dn̄i et eorum obitā est ex q̄cūq̄ cā soluere possunt. tamen fallit i platis secularibus q de redditibus suis puenientibus eis rōne platōis soluere nō possunt debita nisi eēnt p vtilitate eccl'ie contracta. Cōperit ergo vsuario ius et vsus. sed nō pōt vendere. locare. vel alienare sed solū ad vsū suū et familie sue pōt vti seruitute tali. vt in hortis. fundis et similibus. siq̄s habeat ia his seruitutē vsus.

¶ Usus est ius vtendi rebus alienis salua rerum substantia. proprietate et dominio. Et quō accipiat. vide archi. de offi. dele. c. q̄nūs. li. vi.

¶ Usufructuarius est q fruitur et vtitur rebus alienis vel q res suas neminj furat. ff. de vsufru. l. in iure coi.

¶ Usufructus est ius vtendi. fruendi alienis rebus salua substātia reꝝ. vt. ff. de vsufru. l. i. et ē ius i corpe quo sublato et ipm tolli necesse ē. destricta. n. domo destruit et vsufru. q habet i ea. vt. ff. e. ti. l. ij. et no. sm̄ Aço. in sum. C. e. ti. q vsu. formal' dr ius. i. seruit. sz vsu casualis sm̄ quē aliqs hz cām dn̄ij. nō dr seruitus. Exponit hic fruendi. et nō in diffinitione vsus qz differunt ius vtendi et fruendi. vt ifra patebit. Et vtendi dr ad dn̄i i creditoris q hz ius i pignore. nō pōt tn̄ eovti imo furtū cōmittit si eovtit. vel sz ac. vtendi ponit ad dn̄iā vtilis dn̄ij. qd hr in rebus alienis sicut emphiteota et feudatarius habent. sz fruendi sm̄ acc. et ber. dr ad dn̄iam nudi vsus qz minus ē i vsu q̄z i fructu. Dr i rebus alienis. qz sua res nemini seruit. Salua reꝝ substātia dr ad dn̄iam suprficiarij et emphiteote q nō tenent reficere edes. Sed vsufructuarius tenet. et etiā tenet ad tributū. qz ad eū ptinet fructus. Uñ ber. exponit salua reꝝ subā. i. ne peat i toto subā. Acc. exponit salua subā. qz tā diu durat vsufructus q̄diu durat subā. Et no. dn̄iam iter eū q hz seruitutē vsus: et eū q habz seruitutē vsufr. qz is q hz solū seruitutē nudi vsus ita vtit q fructus nō pcipit sic possū vti equo tuo. ita q fructus ide nō pcipiā. sic q partus nō sit meus. sic si l'r q hz vsū tn̄ alicuius fūdi nō pōt vti pomis oleribus. et ceteris fructibus ad vsū suū quotidianū. ille aūt cui competit seruitus vsufru. pōt omnia hec facere.

¶ Usucapio ē acqsitio dn̄ij vtilis directa rei aliene p cōtinuationē possessionis tpis lege diffiniti. i. per spaciū tpis a lege diffinitū. ff. eo. ti. l. ij. vbi gl'a. Emi rē mobilē a non dn̄o bona fide putās rē eē vendētis: et p cōtinuū triēniū possideo sine iterruptiōe ipso iure efficior dn̄s vtilis rei. directū aūt dn̄iū hz verus et p̄ncipalis dn̄s rei. Sed vtile dn̄iū dr q̄n q̄s in veritate nō ē dn̄s. sed hz vtilitatem rei. ac si esset dn̄s. vt feudatarius vasallus et similes. Et dr vsucapio qz vsu quodā et cōsuetudine possidēdi cepi et acqsiui dn̄iū. Secūdo i reb9 mobilibus vel se mouētibus. nā imobilia non dicit vsucapi ppe. sed potius p̄scribi. imobilib9. n. p̄scriptio locū hz. Tps. n. a lege diffinitū ē triēniū i vsucapiōe sz i p̄scriptione statuit decēniū iter p̄ntes. et vigēniū iter absentes vt insti. de vsuca. Et dat vsucapio ne dn̄ia reꝝ sint i icerto p publico bono itroducta. vt. l. i. ff. eo. ti. Cōtra eqtatē nālem. ff. de neg. ge. l. i. in fine. et de cōdi. et de. l. nam nā. Nam locupletari nō dz q̄s cū alterius dāno sm̄ regulā locupletari de reg. iu. li. vi. et sic aliud ē equū et aliud bonū. vt. C. de pac. cōue. l. hac lege. Et q̄n opponit eqtas scripta p̄fertur rigori scripto Solutio verū est qn̄ vtrūq̄ scriptū ē in spē sz in pal. l. nā nā. Eqtas ē scripta in genere. et hic rigor in spē. ergo p̄fert rigor. Etiā i vsucapiōe vel p̄scriptiōe vsat q̄dam eqtas nālis que suadet postq̄ q̄s iusto tit'lo bona fide certo tpis spacio rē tennerit dn̄iū acqrere dz. et iputet dn̄o q negligēs ē tanto tpe rē suā q̄rere et custodire. Et sic nemo dz locupletari. et ceteri. nisi subsit cā vt h ppter cōez oīm vtilitatē et vt aliqū sit litiū finis. l. fi. ff. p so. vbi dat hec rō ideo exceptio p̄scriptionis est exceptio litis finite. et opponit sicut alie litis finite exceptiōes.

¶ Usq̄ stat q̄nq̄ iclusiue. vt. ff. de sena. l. fi. et i n. c. l. ō or. ab epi. qui re. q̄nq̄ ēt exclusiue. vt. c. cū dilectis. de fi. instru. vbi dr q vsq̄ ad diffinitiue snīe calculū pōt vtraq̄ ps exhibere istr̄a. ē ergo dictio vsq̄ significatiā vltimi termini ad quē sic dictio a vel ab p̄mi termini a q̄. itē ibi. vēdo vel dono huc fūdū q ē meus vsq̄ ad cimiteriū. vel vsq̄ ad ecclesiā significat exclusiue. Rō qz mā subiecta nō patitur sensū iclusionis lz hoc ēt ageret per disponentē. sed ibi ab ecclesia vsq̄ ad cimiteriū ē locus diuini iuris vel religiosus sumit iclusiue. qz mā subiecta iportat sesū iclusiōis. Itē exclusiue vt ambulatoria est vltima volūtas vsq̄ ad mortē. vt. l. ij. ff. de adi. leg sz dicēdo vsq̄ ad vite exitū vba ponunt iclusiue. Itē iclusiue ibi. minori datur tutor vsq̄ ad pubertatē. Sz exclusiue ibi. vēdo tibi agrū vsq̄ ad illum fūdū q est vicini qz nō disponit q̄s de re aliena nisi habeat i mādati. Itē iclusiue. ibi. do tibi iter vsq̄ ad kalēdas martij. sed exclusiue ibi pmitto tibi dare. x. quolibet die vsq̄ ad kalēdas aplis. rō qz volūtas disponētis cōiecturat in pma ex fauore dilationis et debitoris. facit. l. arrianus. ff. de acti. et obli. Sz i scōa cōiecturat ex obligatiōe q̄ stricte capitur. Itē iclusiue ibi. do tibi i penitētis dicere septē psalmos singulis diebus vsq̄ ad kalēdas iulij. Sed exclusiue ibi. snīa lata a iudice de soluēdo q̄libet die vnum florenū vsq̄ ad kalendas iulij.

¶ Usura sicut coiter dr ē q̄cq̄d p̄ter vsū sorti accidit vel accedit sm̄ Hof. xiiij. q. iij. plerīq̄. Et addit ipse itētione vel pacto p̄cedēte. Sola. n. spe vel expectatiōe vicium vsurariū cōtrahit. vt. ca. i. et. c. cōsuluit. de vsur. et xiiij. q. iij. si feneratus. Et hoc cū p̄ncipalr habet spes et expectatio lucri. alias si ob charitatē moueat q̄s ad mutuandū. et scōario speret ō aliq̄ retributōe nō putat vitiosū. et ar. ad hoc. lxxxvj. di. In singulis. et. lxij. dis. si officia. lxi. di. qd pderit sm̄ gof. Item vsura ē vbi plus recipit q̄z datū est et diffinit sz aço. C. e. ti. sic. Usura est qd pp vsū rei cōcesse dat. cōcesse. i. date vsui mutuate. vnde vsura dr ab vsu et es eris q̄si vsuera. i. vsu eris data. scilicet pecunie. c. cum nomine pecunie. quicqd homines habēt cōtineat. i. q. iij. p totū. et nō. q oīs vsura p̄statur sup scā dilatōe ad annū. vñ q̄dā vsura vocat cētesima illa. s. q̄ ifra annū eq̄perat sorti. q̄daz vocat sextupla a sex qd ē totū et pica. i. ps vel medietas q̄ ēt alio noīe dr emilion ab emi qd est mediū et oliō qd ē totū: et ē illa vsura q̄ totū cōtinet et medietatē totius. q̄dā vo ē triēns. s. q̄ p̄stat vsq̄ ad tertiā partē cētesime vel sortis. q̄dā semis q̄ p̄stat ad medietatē sortis. q̄daz bes q̄ p̄stat ad duas ptes sortis. Itē q̄dā vsura ē fenus sortis. et q̄dā fenus fenoris. Nā vsura dr q̄ vltra sortē recipit. vt. c. si. xiiij. q. iij. sz fenus dr lucrū ō vsura sūptū. vel vsura vbi ad mutuū restituēdū non fuit certū tps determinatū. Et fenus vbi determinatū. Est tn̄ distiguēdū iter vsurā et rem illā in qua vsura cōmittit. naz que ab vsurario exigit. ppie est lucrū qd vltra sortez exigit. s. lucrū restituēdū. Sz res in qua vsura cōmittit est mutuum de quo lucrū p̄dictū gignit. Sz vtrūz de vsura cognoscat iudex secularis: vel ecclasticus not. plene per doc. in. c. cū sit de fo. cōpe. et. xi. q. i. in sum. c. ex l'ris. de iurein. et est glo. no. q̄ ic̄pit cū repetiunt. i cl. dispēdiosā. ō iudi. et. xiiij. q. iij.

quid dicã. Sed breuiter si q̃stio vsurary ẽ q̃d facti: iudex secularis cognoscet. si q̃d iuris: solus iudex ecclesiastic⁹ cognoscet. Et infra q̃tũ tp̃s exceptio vsurarum debeat p̃bari dõ sti. ⁊ Joan. an. singulariter i nouella dicit q̃ infra octo dies a die p̃posite exceptõis ar. c. pia. de excep. li. vi. Et p̃ certo ẽ extnea iductio. vt dicit Lodo. de roma. nã ille tex. re vera loq̃tur i exceptõe excõicatõis. Hoc ẽt c̃firmat lap⁹ abbas i allegatõibus suis alleg. lv. ad fi. Et subddit Lodo. q̃ sic ego rome decidi c̃rium. vide pulchrã rõnẽ q̃ imo infra .xv. dies p̃bari debeat. nã q vsurã exigit raptor est. latro. ⁊ spoliator. vt. c. siq̃s vsurã. xiiij. q. iiij. Sz exceptio spoliationis p̃bat̃ infra. xv. dies. vt. c. frequẽs. de resti. spo. li. vi. igitur. ⁊c. q̃d est menti tenendũ.

¶ Usurari⁹ mãifest⁹ q̃s dicat̃. vide. c. i. ⁊ ij. de vsu. li. vi. ⁊ vltra hoc dicit Math. q̃ sit ille q vsurarius ex libris suis cõuincit̃. alleg. cle. i. de vsu. ⁊ c. si sincera. xlv. di. c. sane. xxiiij. q. ij. ⁊ l. i. §. editões. ff. de edẽdo. Scd̃o ille q c̃fitet̃ corã sacerdote se eẽ vsurariũ q̃r vsurarij iudex ẽ sacerdos. ⁊ sic cõfessus corã suo iudice erit manifestus. vt. c. quẽ penitet. de peni. di. vi. Jo. an. dicit hoc verũ si adsint testes. vt. c. quẽquã de vsur. li. vi. Jdẽ seq̃t̃ io. de ligna. q̃r iudiciũ fori penitentionalis nõ iducit illos effect⁹ quos iudiciũ fori c̃tẽtiosi. q̃ ideo sit mãifest⁹ q̃r c̃fitet̃ corã iudice anime nisi adsint testes. Tertio dr̃ ille vsurarius manifestus q hz altare paratũ. Sũt ergo vsurarij triplices. P̃rimi notorij. qui hñt altare c̃tinue paratũ sp̃ mutuãtes. Scd̃i ñ notorij. sz manifesti. q nõ habẽt altare c̃tinue paratũ. sed iterdũ mutuantes. Tertij per famã tãtũ manifesti sunt.

¶ Usurpare ẽ aliquẽ cõtra rõnẽ. ius. vsuz. vel c̃suetudinẽ capere. inuadere. vel presumere. vide albe. de rosa. in dictio. suo. q̃si vsurpatio vbi plene.

¶ Usurpatio ẽ iterruptio vsucapionis. vt. l. ij. ⁊ in rubri. ff. de vsucapi. Et dicit ibi tex. q̃ oratores vsurpationem frequentem vsum vocant.

De Ut

¶ Uti. ⁊ frui differũt sic. q̃r vti dr̃ ille q ita vtit̃ re q̃ fruct⁹ nõ p̃cipit sic possũ vti ad vsũ quotidianũ ⁊ ministeriũ c̃tidianũ ita q̃ fructũ non p̃cipiã. s. q̃ partus nõ sit meus. sed is q alicui⁹ fũdi vsũ hz pomis ⁊ oleribus vti ad vsũ q̃tidianũ nõ tñ donare vel vẽdere põt. Frui võ dr̃ ille q fruct⁹ percipit. ⁊ sic vsuarius hz vsum rei. vt cui dominus nemoris cõstituit vsũ nemoris ad necessitatẽ suã ⁊ familie sue vt accipiat ligna. olera. poma. flores ⁊c. que nascunt̃ i nemore p̃ se ⁊ suis c̃uiuis. nõ tamẽ vẽdere p̃mittit ipsũ. alias fructet̃. q̃re clerici dici possũt vsuarij. vt. s̃. dictũ est.

¶ Uti possidetis est quoddã iterdictũ cũ possessor ingetatur a nõ possidẽte vt iudex p̃ ipso det sniam. Si vnus fuerit tũc p̃nunciare hz in singulari numero vt ita possideas vt possides. Si aũt plures tũc debet p̃nunciare i plurali numero. vt vti possidetis ita possideatis. Hodie tñ honoris sã cũ hoĩes vni tñ loquunt̃ p̃rali sermone vtunt̃ dicẽtes bene venerītis trãsite. Et ceperũt iste honorabiles voces a iulio cesare. vnde ⁊ illis dicit̃. Nos duo turba sum⁹. Hec azo. in summa. C. eo. titu. ⁊ vide glo. an te pe. in. ca. licet. de proba.

De Uu

¶ Uulua s̃m archi. xiiij. q. iij. plerisq̃z. quicq̃z illud est q̃d ex vulua nascit̃. vel est vẽter porci. vel vber sarcuinẽ vel illa scilicet salsicia.

¶ Uulgaris substitutio dr̃ cũ q̃s loco istituti. vel ei⁹ cui alias puta ab itestato ẽ ius adeũdi i casu hereditatis non adite apponit̃ seu subrogat̃. vnde cõditio est semp̃ si hereditas non adeat̃. Et dr̃ vulgaris q̃r in hũc casũ seu euẽtũ fieri põt a q̃libet q testari põt. ⁊ cuilibet q ius adeũdi hz ex testõ. vel ab itestato. q̃r volũtas tal' disponẽtis simplr̃ admittit̃ iure ciuili secus i pupillari ⁊ alijs substitutõib⁹ vbi non simplr̃ admittitur imo restringit̃ ⁊ limitat̃. Et q̃nq̃z penit⁹ nõ admittit̃ iure ciuili scripto. Et not. q̃ cõditio ibi apposita si hereditas nõ adeat̃ põt duplr̃ itelligi sz q̃ nõ adire duplr̃ c̃tigit. s. vel p̃pter nolle adire. vel p̃p nõ posse Et istõ non posse multis modis põt c̃tigere. vel q̃r euenit furor vel deportatio. vl' q̃r bonorum acq̃sitio iterdicit̃. Uulgaris. n. substitutio semp̃ c̃tinet c̃ditõez de euẽtu nõ adite hereditatis. sz iã vnũ casuz vel plures vel oẽs continere possit. Cetera vide. s̃. de substitutionibus.

De Ux

¶ Uxor sortit̃ forum mariti ⁊ p̃ticipat p̃uilegiũ ipsi⁹. vt. l. femine. ff. de sena. Sz nõ ideo c̃cubina seq̃t̃ forum sui cõcubinarij. vt. l. de iure i fi. ff. ad municip. ⁊ ẽ rõ. q̃r castitas matrimonialis aliq̃d mereri debet vltra q̃z fornicatio. sed. d. l. de iure non hz locũ i cõcubina clerici. q̃r talis seq̃t̃ forum clerici. De h̃ sunt due not. glo. Una. xxxij. di. c. eos. Alia. xi. q. i. clericũ. Rõ. q̃r nõ põt negari q̃n cõcubina clerici sit de familia ei⁹. sz familia clerici seq̃t̃ ipsi⁹ forũ. vt. ca. iudicatũ. lxxxix. di. ⁊ in. l. ij. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ i p̃hemio. fforum. hec Lo. de ro. i singularib⁹ suis. Jtẽ vxor fugitiua reuersa i breui ñ diuertisse videt̃. vt ff. de re. iur. l. quicq̃d. q̃r calore iracundie potius fcm̃ videt̃ sz accur. ibidẽ. Et talẽ vxorẽ fugitiuã ⁊ p̃ c̃sequẽs furtiuã licitũ ẽ iq̃rere i domo scholaris suspecti auctẽ iudicis. vt glo. in. l. ij. C. de epi audi. Et l. siq̃s i h̃ gen⁹. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ no. i. l. ij. C. d̃ ser. fug. vbi plenius per doc. ⁊ de iq̃sitione cuiuslibet rei furtiue.

De X

XEnia dñr munuscula q̃dã q̃ dant̃ esculẽti ⁊ poculẽti q̃ vulgo dñr appẽsatões. cetarũ võ rerum q̃ vsũ edulium excedũt magis p̃p̃e dñr munera. dr̃. n. fieri xeniũ d̃ pomis cũ q̃s hz hospites s̃m archi. xiij. q. i. plerisq̃z. in fi.

¶ Xenodoch⁹ ẽ q xenonẽ alicui⁹ ciuitatis petrat.

¶ Xenõ ẽ domus i q̃ egrotãtes recipiunt̃ curant̃ ⁊ alimẽtis sustẽtant̃. vt. C. de epi. ⁊ cle. per totuz.

¶ Xenodochiũ est dom⁹ ad hospitiũ peregrinãtiũ deputata. vt q̃dã dicunt. Sz tñ xenõ ⁊ senodochiũ eadẽ dom⁹ dici põt. s. i q̃ valitudinarij ⁊ senes. i. ifirmi recipiunt̃ ⁊ alunt̃. P̃redictã ãt diñã faciẽtes xenõ p̃ i saz. z. ⁊ senodochiũ dicũt eẽ scribẽdũ p̃ s. vide. c. iij. d̃ reli. do. ⁊ varia noĩa taliuz locorum habes. xxiij. q. vltima. sancimus. vbi de h̃. ⁊ i. q. ij. si q̃s hoĩez ad fi. l auc̃. de aliena emphi. §. q̃ñ. in p̃nci. col. ix. ⁊ de ec. ti. §. fi. ⁊ est glo. in cle. p̃ litteras. de preben.

¶ Xp̃s ẽ rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ. vt in cle. pasto. d̃ re iudi. c. c̃tra morẽ. i fi. c. di. ij. c. tua. ij. de deci. ⁊ apoc. ij. c. vltra mediũ. i. ad thi. vi.

¶ Xp̃i actio nr̃a istructio dr̃at̃. d̃ ele. c. significasti. d̃ sepul. c. i. xij. q. i. exẽplũ dñi accipite. facit. ij. q i. de⁹ oĩpotẽs. ⁊ de c̃se. di. i. solẽnitates. ij. Jtẽ xp̃i ad belial. Nulla c̃uẽtio luci ad tenebras. nulla p̃ticipatio iusticie ⁊ iniq̃tati. nulla cõicatio. null⁹ c̃sẽsus tẽplo dei cũ idol. d̃ pe. di. i. c. si q̃uis. i si. ⁊ di. ij. c. si enim inq̃t a p̃n. post mediũ colũnã. Jtẽ xp̃s venerat i v̄ginẽ post digestũ i for. glo. ẽ i. l. titia. §. seya. ff. de an. ⁊ ar. leg. vbi dr̃. Ab heredib⁹ meis volo iubeoq̃z signũ dei. glo. dic̃ vt crucẽ sz hug. Jtem xp̃s mortẽ elegit i cruce p̃p q̃tuor. P̃rimo vt i illa pẽdẽs in aere se iter deũ ⁊ hoĩez mediatorẽ oñderet. di. x. c. q̃ñ. ⁊ i. thi. ij. Scd̃o vt dãna obuenientia p̃mis parẽtib⁹ p̃ lignũ vetitũ restauraret p̃ lignum cruci. Tertio vt dyabolũ z q vicit p̃ lignũ supa ret p̃ lignũ. Quarto vt euidẽter oñderet p̃ q̃b⁹ restaurãdis patiebat̃. s. p̃ supis angelorum ruinis repandis. p̃ iustis d̃ libo educẽdis. p̃ amici colligẽdis ⁊ amãdis. p̃ inimicis recõciliãdis. glo. ẽ sup̃ v̄bo cruci. i cle. i. d̃ sũ. tri. ⁊ fi. ca. Jtẽ xp̃s tres mor

rios suscitauit. scilicet puellaʒ in domo. per quam cogitatio intelligitur. Puerum in porta ciuitatis. per queʒ actus itelligitur. Et laçarum i sepulchro. per quē cōsuetudo mala notatur. Unde.
Mēs mala mors itus. malus actꝰ mors foris. vsus
Tomba. puella. puer. laçarꝰ ista notant.
Hāc verbo. hūc in orti. lachrimādo suscitat illū.
Xp̄s in medio nascitur eget homo. de pe. di. ij. si sermo. ⁊ §. tanquā ⁊ c. sicut tribus.
¶ Xpianorū nomē p̄mo ortū est ante antiochiā vbi ignatius fuit ep̄s. vij. q. i. mutatiōes. Nā p̄ius oēs fideles dicti fuerūt discipuli vel fratres. Sʒ postquā apostoli fecerūt ꝯciliū anthiocenū. tūc dicti sūt xp̄iani. vt est glo. xxij. di sacrosancta. ⁊ ibi tex. Et si xp̄ianꝰ factꝰ est necessitate egritudinis nō pōt eē clericꝰ nisi in duobꝰ casibus. Primus est si deficiāt clerici i ciuitate. Scd̄s ē si scitas suadeat ꝯriū. preter p lapsū bienij. vt. l. v. di. i. si qs i egritudine. Itē xp̄iani facientes se iudeos q̄ pena puniant̃ habes i. l. iudei. C. ō iude. ⁊ i ti. de aposta. ⁊ i tit. ne sanc. bap. rei. ſm̄ Lodo. de ro.

De Y

Iconomus dr̃ ille cui res ecclesie gubernāda dat̃. s. spālis ⁊ p̄pe res canonicoꝝ. Etiā qñqʒ ē vicedn̄s vel p̄positꝰ. i. q. iij. saluator. vide glo. i. c. ipatoꝛ. ō iura. ca. vbi ꝯcoꝛ. Uñ ſʒ gof. dr̃ yconomꝰ. sindicꝰ. pcurator. ⁊ actor. Nā yconomꝰ administrat res ecclesie. ⁊ aliqñ defēdit i eō. Et qñqʒ i eccl' a vacāte fit ad pcipiēdos puētus ⁊ seruādos ad futuꝝ platū. Sindicꝰ autē in rebꝰ ⁊ negocijs cuiusʒ corpis vel collegij. Et ſm leges nō dr̃ nisi defēsor ē vniuersitatis. Sed pcurator ē p̄uate psone ad vnū negociū vel pl'a. Actor āt p vno vl' p vniuersitate ad vnā cāʒ ⁊ p̄ītē. ⁊ cū ō certo ꝯstituit̃. alias vide. ꝯ. Ƀ yconomus.
¶ Ydrephilagi. dr̃ ab idria. qd̄ est vas q̄ aq̄ defert̃. vel ab ydros. i. aq̄. ⁊ philaxe custodie q̄si custodes aquaꝝ ſʒ Io. an. in. c. si iudex laicus. de sen. exco. li. vi.
¶ Ymmo hec dictio significat qñqʒ correctiue. vt testator dic. Titiꝰ imo seiꝰ heres esto. vt. l. si ita scriptum. ff. de her. isti. ibi tex. dicit. Adijciētes ⁊ detrahētes imo ⁊ mutuātes ꝑonit̃ ēt copulatiue. vt. C. de no. cōpo. l. i. §. qbꝰ. Et sumit̃ significatū ex copula adiūcta. ⁊ eēt idē dicere ēt. Sʒ ibi. Yconomꝰ q hoc fecerit imo fieri passus fuerit puetur. ponit̃ alternatiue. vt. l. iubemꝰ. §. yconomus. C. de sacrosan. ecl. qi habet bona. vel ipso alienante. vel alienari patiēte. ꝑōt ēt ibi accipi correctiue. q2 eadē vel maior est rō in aliēnāte q̄ʒ in patiēte alienari q ꝑuniat̃. Itē quo ad decisionē legis ponitur ibi copulatiue. q2 pena hʒ locū ⁊ i alienāte. ⁊ in patiente alienari.
¶ Ypocrisiariꝰ qñqʒ ponit̃ p sindico. qñqʒ p yconomo. vt not. spe. in ti. de his q alie. nō pos. vel nō licet.
¶ Ypocomus. dr̃ ab ypos qd̄ est sub. ⁊ comos villa. Inde ypocomi. q sunt sub villanis. ſm place. ⁊ accur.
¶ Ypostasis. dr̃ ab ypos qd̄ ē sub. ⁊ tasis statꝰ vel stās quasi substās. ⁊ vtunt̃ greci sic nos p psona. q2 habʒ substare oībus accidentibus. ⁊ oīa accidentia ad se recipit. a nullo tñ iformat̃. ſm hugo. glo. est in cle. i. de sum. tri.
¶ Ypotheca ē res imobilis pignori obligata. vt domꝰ ager fūdus. Pignꝰ aūt ē res mobilis p̄prie a pugno dictū. q2 a pugno tradi pōt. Et sic ypotheca nō ē aliō q̄ʒ obligatio vel pignoratio. Ius aūt ypothecatū est illō qd̄ cōpetit creditori i bonis debitoris sui sibi obligatis p debito tacite vel expsse. ⁊ dr̃ ab ypos. i. sub et theca positio quasi suppositio nam debitor rem pignoratam creditori supponit. ⁊ in ipsa sibi ius ꝯstituit. Quandoqʒ ergo rei pignorate vel obligate nō transit possessio in creditorē. Et dr̃ ypotheca rei imo sicut pignus rei mobilis q̄ creditori dat̃.
¶ Ypothecare ē obligare: pignorare: vel supponere. vt pʒ p rubri. ff. de re. eo. q sub tu. ⁊ cu. dū subdit̃. Sine decreto nō pignori supponēdis. Et legato facto sup rebꝰ ypothecatis nō solū res ille itelligunt̃ ypothecate. sʒ oīa bona testatoris. vt. l. i. C. commu. de le. vide. s̄. de dictione. Sup.

De Ze

Zelotipia ē suspitio vl' furor. ij. q. v. §. Ƀ āt sub. c. ꝯsuluisti.
¶ Zelotes. id ē zelās vlciscēs. vt in. c. nisi cū p̄dē. ō renū. §. psone vō. ibi dr̃. Ego sum qui deꝰ zelotes. i. regsitor ⁊ exactor castitati. i. q. iij. §. Ƀ vltra. xxiij. q. i. §. i. visitans pctā prum i filios vsqʒ i tertiā ⁊ q̄rtā gn̄ationē in his qui oderūt me. i. ꝯtra me paternum odiū imitantur. Et sunt verba domini ad moysen. exodi. xx. c.
¶ Zizania ē seges vel herba pucrsa scilicet loliū lvi. di. ca. nasci. xxiij. q. i. c. quā. Et qñqʒ ponit̃ p sorde oium segetuʒ glo. ho. in cle. dudū. de sepul. ⁊. c. licet. de elec. Et ita saluator dic ad volētes eradicare zizania. xi. q. iij. c. nolite. i. post pn. ⁊. xxiij. q. i. §. i. ⁊ ma. xij. Sinite vtraqʒ crescere vsqʒ ad messē. i. ad diē iudicij vbi mali eradicabunt̃ ⁊ i ignē pycientur. A qua eradicatione nos custodiat qui sine fine viuit ⁊ regnat. Amen.

¶ Uocabularium iuris impressum Uenetijs mandato domini Octauiani scoti ciuis modoetiensis. artificio atqʒ elucubratione magistri Boneti de locatellis Bergomensis finitum est feliciter penultima Maij. 1491.

Registrum

A	licet non	prebendas	non a principe
Uocabularius iuris	¶ Curiositas	de hoc istitu.	I
¶ Incipit vocabularium	D	ad inopiam	vocatqʒ
petensin iudicio	vno modo	de. ff. de ver.	bus de iu.
impendit	causaʒ. l. i.	H	volūtate
B	alia parte	simplicis	refertur
sic q esset	netur reddere	de ꝯdi. ⁊ demon.	K
¶ Arreptitius	E	debet ab eo	est de delicto
dolosed artis	potius penes	¶ Notarius	iurisditione m
plū ſm legeʒ	riivel terminus	P	¶ Ui bonorum
C	De Ia	indiuidui.	
⁊ quia ille	sta. libe.	procerum	Finis
textum	S	Nam presumptio	